POLYBII

HISTORIAE.

EDIDIT

FRIDERICUS HULTSCH.

VOL. III.

BEROLINI
APUD WEIDMANNOS
MDCCCLXX.

…echischer und lateinischer Schriftsteller
mit deutschen Anmerkungen
herausgegeben von
M. Haupt und H. Sauppe.

A. Griechische Schriftsteller.

…ewählte Komödien. Von Th. Kock.
…: 2. Aufl. 13 Sgr. — 2. Bd.: Ritter. 2. Aufl. . . . 12 Sgr.
…: 2. Aufl. 15 Sgr. — 4. Bd.: Vögel. . . . 18 Sgr.
…Von C. Sintenis. 1. Bd. 2. Aufl. . . . 15 Sgr.
…2. Bd. 2. Aufl. . . . . 18 Sgr.

Demosthenes, ausgewählte Reden. Von A. Westermann.
1. Bd.: Philippische Reden. 5. Aufl. . . . . 14 Sgr.
2. Bd.: Reden vom Kranze und gegen Leptines. 4. Aufl. . 18 Sgr.
3. Bd.: Reden gegen Aristokrates, Konon, Eubulides. 2. Aufl. 12 Sgr.

Euripides, ausgewählte Tragödien.
1. Bd.: Bakchen. Von F. G. Schöne. 2. Aufl. . . . . 7½ Sgr.
2. Bd.: Iphigenia in Taurien. 2. Aufl. Von H. Köchly . 14 Sgr.

Herodotos. Von H. Stein. 1. Bd. 1. Heft: 1. Buch. 2. Aufl. 18 Sgr.
1. Bd. 2. Heft: 2. Buch. 2. Aufl. 12 Sgr. — 2. Bd.: 3. u. 4. Buch. 2. Aufl. 22½ Sgr. — 3. Bd.: 5. u. 6. Buch. 2. Aufl. 15 Sgr. — 4. Bd.: 7. Buch. 2. Aufl. 15 Sgr. — 5. Bd.: 8. u. 9. Buch. 2. Aufl. 18 Sgr.

Homers Odyssee. Von J. U. Faesi und W. C. Kayser.
— — 1. Bd. 5. Aufl. (Ges. I—VIII.) . . . . . . 15 Sgr.
— — 2. Bd. 5. Aufl. (Ges. IX—XVI.) . . . . . . 15 Sgr.
— — 2. Bd. 4. Aufl. (Ges. XIII—XXIV.) . . . . . 15 Sgr.
— Iliade. Von J. U. Faesi. 1. Bd. 4. Aufl. (Ges I—XII.) . . 1 Thlr.
— — — 2. Bd. 4. Aufl. (Ges. XIII—XXIV.) 25 Sgr.

Isokrates, ausgewählte Reden. Von R. Rauchenstein.
Panegyricus und Areopagiticus. 3. Aufl. . . . . 10 Sgr.

Lucians ausgewählte Schriften. Von J. Sommerbrodt.
1. Bd.: Lucians Traum. Charon. Timon. . . . . 10 Sgr.
2. Bd.: Nigrinus. Der Hahn. Icaromenippus. 2. Aufl. . . 12 Sgr.
3. Bd.: Wie man Geschichte schreiben soll. Die Rednerschule. Der Fischer. Büchernarr. Ueber die Pantomimik . 12 Sgr.

Lysias, ausgewählte Reden. Von R. Rauchenstein. 5. Aufl. 18 Sgr.

Platons ausgew. Dialoge. Von H. Sauppe. 2. Bd: Protagoras. 2. Aufl. 10 Sgr.

Plutarch, ausgewählte Biographien. Von C. Sintenis.
1. Bd.: Aristides und Cato maior. 2. Aufl. . . . . . . 10 Sgr.
2. Bd.: Agis und Cleomenes. Tiberius und G. Gracchus. 3. Aufl. 12 Sgr.
3. Bd.: Themistokles und Perikles. 3. Aufl. . . . . . . 10 Sgr.

Sophokles. Von F. W. Schneidewin und A. Nauck.
1. Bd.: Aias. Philoktetes. 5. Aufl. . . . . 20 Sgr.
2. Bd.: Oedipus Tyrannos. 5. Aufl. . . . . 10 Sgr.
3. Bd.: Oedipus auf Kolonos. 4. Aufl. . . . . 13 Sgr.
4. Bd.: Antigone. 6. Aufl. . . . . 12 Sgr.
5. Bd.: Elektra. 5. Aufl. . . . . 12 Sgr.
6. Bd.: Trachinierinnen. 3. Aufl. . . . . 10 Sgr.

Thukydides. Von J. Classen. 1. Band: 1. Buch. . . . . . 22½ Sgr.
— — — 2. Band: 2. Buch. . . . . . 12 Sgr.
— — — 3. Band: 3. Buch. . . . . . 13 Sgr.
— — — 4. Band: 4. Buch. . . . . . 15 Sgr.

Xenophons Anabasis. Von C. Rehdantz. 1. Bd.: 1.—3. Buch. 2. Aufl. 15 Sgr.
— — — 2. Band: 4.—7. Buch. 2. Aufl. 15 Sgr.
— Cyropädie. Von F. K. Hertlein. 1. 2. Band. 2. Aufl. à 15 Sgr.
— Memorabilien. Von L. Breitenbach. 3. Aufl. . . 15 Sgr.

Aeschylos, Agamemnon. Von F. W. Schneidewin . . . . 22½ Sgr.
— Perser. Von L. Schiller . . . . 12 Sgr.

POLYBII

HISTORIAE.

EDIDIT

FRIDERICUS HULTSCH.

VOL. III.

BEROLINI
APUD WEIDMANNOS
MDCCCLXX.

PRAEFATIO.

In praefatione primi voluminis p. ix mentio facta est quaestionum Polybianarum, quas in programmate Zwiccaviensi a. 1859 protuleram. His interim pars altera accessit in programmate gymnasii Cruciani Dresdensis a. 1869 (prostat Dresdae apud G. Schönfeld). Edidi in hoc libello coniecturas nonnullas viri docti tum quidem ignoti, qui ut notus fieret omnibus, paulo post contigit, cum L. Spengelius in Philologi appendice, quae *Philologischer Anzeiger* inscribitur (a. 1869 p. 97 s.), professus est illas suas adnotationes ab aliquo eorum, qui scholis ipsius inter annum 1834 et 1836 interfuissent, ita perscriptas esse, ut multa propter nimiam brevitatem obscurarentur, nonnulla etiam prave intellecta gravius corrumperentur. Manserunt tamen quidam veritatis igniculi satis splendidi, quos et eruisse et suo auctori vindicasse neutiquam me poenitet. Hic igitur est "Spengelius apud *Hu* quaest. II" aliquotiens in hoc et proximo volumine citatus; atque idem pro anonymo, qui tum fuit, nunc laudandus est vol. II in adnotatione ad p. 537, 10.

In iisdem quaestionibus (p. 1 extr.) attigi coniecturas sub "floridorum" titulo propositas in Zimmermanni annalium tomo I (a. 1834 p. 980), quarum auctorem Conradum Schwenckium esse testatur Luchtius in praefatione ad Phylarchi historiarum fragmenta p. vii.

Vulgato iam secundo huius editionis volumine sero cognovi de loco gravissimo qui est libro VI (cap. 19 init.) copiosius disputatum esse a Carolo Nipperdeyo de legibus annalibus Romanorum disserente in annalium Societatis litterarum Saxonicae volumine V p. 1 ss. Hinc ad nostrae editionis p. 559, 8 addenda est Casauboni coniectura *τῶν γὰρ πολιτῶν* pro *τῶν λοιπῶν,* quae etsi ne nunc quidem probabilior mihi videtur quam olim, cum silentio eam praetermisi, tamen a viro antiquitatum Romanarum peritissimo commendata afferri saltem debuit in adnotatione. Praeterea verba quae paulo post leguntur, *πολιτικὴν δὲ λαβεῖν* cet., Nipperdeyus p. 23 sic in integrum restituere cona-

tur: *πολιτικὴν δὲ λαβεῖν ἀρχὴν οὐκ ἔξεστιν οὐδενὶ πρότερον, ἐὰν μὴ δέκα στρατείας ἐνιαυσίους ᾖ τετελεκώς, πλὴν τοῖς τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς ἔχουσι, καὶ τούτους δὲ ἱππεῖς μὲν τρεῖς, πεζοὺς δὲ ἓξ στρατείας ἐνιαυσίους δεῖ τετελεκέναι.* Idem denique p. 59 paucis illustrat ea quae de Scipione Africano maiore aedilitatem petente Polybius libro X (cap. 4 et 5) tradit.

Quod vol. II p. 651, 17 *διεμπιπτόντων* correxi pro *διαπιπτόντων*, id aliquanto prius in mentem venisse F. H. Bothio in Polybianis p. 54 s. postmodum vidi; huius igitur nomen iam pro meo reponendum. Quae praeterea pauci viri docti ad emendandos primos octo Polybii libros, postquam a nobis editi sunt, contulerunt, ea finito demum quarto volumine subiungere satius esse duco.

Auctorum tantum nominibus inde a libro XVI in adnotationibus citavi hos duos libros: *Kritische Untersuchungen über die Quellen der vierten und fünften Dekade des Livius von Heinrich Nissen*, Berolini 1863, et Disputationis qua ratione Livius Polybii historiis usus sit part. I, scr. Ludovicus Tillmanns, Bonnae 1860. Alios scriptores ad librum XII saepius ob eamque causam quam brevissime citatos commemoravi p. 813.

Quoniam in his pleni operis Polybiani disiectis reliquiis et vulgaris fragmentorum series interdum mutari debuit et novi librorum capitumque numeri saepius appositi sunt, non solum pristinos numeros uncis inclusos adnotavi, sed etiam Bekkeri editionis paginas in margine adscripsi, id quod permultis gratum me fecisse existimo.

CORRIGENDA.

Vol. II p. 602, 4 pro *διελέχχειν* lege *διελέγχειν*
p. 648, 10 pro *εὐδαιμονίαις* lege *εὐδαιμονίας*.
Vol. III in adnot. ad p. 685, 16 pro numero 191 lege 491
p. 965, 19 pro *Σχοίταν* lege *Σχοτίταν*.

POLYBII HISTORIARUM
FRAGMENTA.

RELIQUIAE LIBRI IX.

EX PROOEMIO LIBRI.

Bekk. pag. 605 * *Αἱ μὲν οὖν ἐπιφανέσταται πράξεις τῶν ὑπὸ τῆς* 1
προειρημένης ὀλυμπιάδος περιληφθεισῶν καὶ τοῦ τετραε-
τοῦς διαστήματος, ὅ φαμεν δεῖν ὀλυμπιάδα νομίζειν, εἰσὶν
αὗται· περὶ ὧν ἡμεῖς ἐν δυσὶ βυβλίοις πειρασόμεθα ποι-
εῖσθαι τὴν ἐξήγησιν. οὐκ ἀγνοῶ δὲ διότι συμβαίνει τὴν 2
πραγματείαν ἡμῶν ἔχειν αὐστηρόν τι καὶ πρὸς ἓν γένος
ἀκροατῶν οἰκειοῦσθαι καὶ κρίνεσθαι διὰ τὸ μονοειδὲς τῆς
συντάξεως. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι συγγραφεῖς σχεδὸν ἅπαντες, 3
εἰ δὲ μή γ', οἱ πλείους, πᾶσι τοῖς τῆς ἱστορίας μέρεσι
χρώμενοι πολλοὺς ἐφέλκονται πρὸς ἔντευξιν τῶν ὑπομνη-
μάτων. τὸν μὲν γὰρ φιλήκοον ὁ γενεαλογικὸς τρόπος ἐπι- 4
σπᾶται, τὸν δὲ πολυπράγμονα καὶ περιττὸν ὁ περὶ τὰς
ἀποικίας καὶ κτίσεις καὶ συγγενείας, καθά που καὶ παρ'
Ἐφόρῳ λέγεται, τὸν δὲ πολιτικὸν ὁ περὶ τὰς πράξεις τῶν

---

3. Libro nono Polybius res annis 543 et 544 gestas comprehendit
5. F fol. 123ʳ, praemisso titulo *πολυβίου* ** (erasis *ἐκ*) *τοῦ θ̄ λόγου*, *He* 206 6. *Ὅτι τοῦ τετραετοῦς διαστήματος τὴν πάροδον ὀλυμπιάδα φαμὲν εἶναι* M *Ma* 375 *Hey* 27, 9 7. *δεῖν Ca* pro *δεῖ* 8. *βιβλίοις* FS vulgo 9. inc. M *Hey* 27, 10: *Οὐκ ἀγνοῶ* 11. *κρίνεσθαι* MFS, *ἡρμόσθαι Na* 233 13. *γε* M·S 14. *πολλοὺς* M· *He*, *πολλοῖς* FS
15. *τὸν μὲν Ur* 170ᵇ pro *τὸ μὲν* *ἐπισπᾶται* idem pro *ἐπίσταται* 17. *κτήσεις* MF 16. *τὸν δὲ πολιτικὸν* Mˢ *He*, *τῶν δὲ πολιτικῶν* FS

περὶ μὲν οὖν τούτων οἱ συνεφιστάνοντες ἐπιμελῶς ἡμῶν 7
τοῖς ὑπομνήμασι βεβαιότατα μαρτυρήσουσι τοῖς νῦν λεγομένοις.

BELLUM HANNIBALICUM.

a. u. 543 * Ἀννίβας δὲ κύκλῳ περιλαμβάνων τὸν χάρακα τοῦ 3
Ἀππίου τὸ μὲν πρῶτον ἠκροβολίζετο καὶ κατεπείραζε, βουλόμενος ἐκκαλεῖσθαι πρὸς μάχην· οὐδενὸς δὲ συνυπακού- 2
οντος τέλος ἐγίνετο πολιορκίᾳ παραπλήσιον τὸ συμβαῖνον, τῶν μὲν ἱππέων ἐπιφερομένων ταῖς ἴλαις καὶ μετὰ κραυγῆς εἰσακοντιζόντων εἰς τὴν παρεμβολήν, τῶν δὲ πεζῶν κατὰ σπείρας προσπιπτόντων καὶ διασπᾶν τὸ χαράκωμα πειρωμένων. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' ὣς ἐδύνατο κινῆσαι τοὺς 3
Ῥωμαίους ἐκ τῆς ὑποκειμένης προθέσεως, ἀλλὰ τοῖς μὲν εὐζώνοις ἀπετρίβοντο τοὺς προσπίπτοντας πρὸς τὸν χάρακα, τοῖς δὲ βαρέσι τῶν ὅπλων ἀσφαλιζόμενοι τὴν ἐπιφορὰν τῶν βελῶν ἔμενον ἐν τάξει κατὰ τὰς σημαίας.
Ἀννίβας δὲ δυσαρεστούμενος τοῖς ὅλοις διὰ τὸ μήτε πα- 4
ραπεσεῖν εἰς τὴν πόλιν δύνασθαι μήτ' ἐκκαλέσασθαι τοὺς Ῥωμαίους, ἐβουλεύετο περὶ τῶν ἐνεστώτων, τί χρὴ ποιεῖν.
ἐμοὶ δ' οὐ μόνοις ἂν δοκεῖ Καρχηδονίοις τὰ τότε συμβαί- 5
607 νοντα παρέχειν ἀπορίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τοῖς πυθομένοις. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀπιστήσαι πῶς Ῥωμαῖοι, 6
πολλαῖς μὲν ἡττημένοι μάχαις ὑπὸ Καρχηδονίων, οὐ τολμῶντες δὲ κατὰ πρόσωπον ἔτι συγκαθίστασθαι τοῖς ὑπεναντίοις, ὅμως οὔτ' εἴκειν οἷοί τ' ἦσαν οὔτ' ἐκχωρεῖν τῶν ὑπαίθρων; καὶ τὸν μὲν πρὸ τοῦ χρόνον ἀντιπαρῆγον 7
μόνον ἀεὶ ταῖς ὑπωρείαις, τότε δὲ καθίσαντες εἰς τὰ πεδία καὶ τὸν ἐπιφανέστατον τόπον τῆς Ἰταλίας ἐπολιόρκουν τὴν ἰσχυροτάτην πόλιν, κύκλῳ προσμαχομένων αὐτοῖς τῶν πο-

3. *λεγομένοις:* des. MF 4. Liv. 26, 7—12, 2, Appian. Hann.
40 5. F fol. 124r *He* 207, 3; in marg. add. F² *ἔλασις ἀννίβου πρὸς τὴν ῥώμην, καὶ περὶ καπύης* *περὶ λαμβάνον* F 9. *εἴλαις* F 16. *σημείας* F 18. *μήτε ἐκκαλεῖσθαι πρὸς μάχην* add. *Rei* 483, *μήτ' ἐκ τοῦ τόπου κινῆσαι Hu* quaest. II 10 20. *δοκῇ* F(S), corr. *Be* 27. *ὑπορείαις* F *καθίσαντες* F³ *Rei* 483, *καθιστάντες* S *He* 28. *καὶ*] *κατὰ Hu*

λεμίων, πρὸς ους οὐδ᾽ ἐπινοήσαντες οἷοί τ᾽ ἦσαν ἀντο-
8 *φθαλμεῖν· Καρχηδόνιοί τε, ἀδιαλείπτως νικῶντες ταῖς*
μάχαις, οὐχ ἧττον ἐνίοις καιροῖς ἐδυσχρηστοῦντο τῶν ἡττω-
9 *μένων. δοκεῖ δέ μοι αἴτιον τοῦτο γεγονέναι τῆς ἑκατέρων*
προαιρέσεως, τὸ παρ᾽ ἀμφοῖν συντεθεωρῆσθαι διότι τὸ
παρ᾽ Ἀννίβου σύνταγμα τῶν ἱππέων αἴτιον ἦν καὶ τοῦ
νικᾶν τοὺς Καρχηδονίους καὶ τοῦ λείπεσθαι τοὺς Ῥωμαίους.
10 *διόπερ αἵ τε τῶν ἡττωμένων στρατοπέδων ἀντιπαραγω-*
γαὶ μετὰ τὰς μάχας εὐθέως κατὰ λόγον ἐγίνοντο· διὰ γὰρ
τόπων τοιούτων ἀντιπαρῆγον ἐν οἷς οὐδὲν ἔμελλε βλάψειν
11 *αὐτοὺς τὸ τῶν ὑπεναντίων ἱππικόν· τά τε περὶ τὴν Κα-*
4 *πύην τότε συμβαίνοντα εἰκότως ἑκατέροις ἀπήντα. τὸ*
μὲν γὰρ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον ἐξιέναι μὲν πρὸς μάχην
2 *οὐκ ἐθάρρει τῷ δεδιέναι τοὺς τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἔμενε*
δ᾽ ἐν τῇ παρεμβολῇ τετολμηκότως, σαφῶς εἰδὸς ἀβλαβῆ
τὴν ἵππον αὐτοῖς ἐσομένην, ὑφ᾽ ἧς ἐν ταῖς μάχαις ἡττᾶτο.
3 *οἵ τε Καρχηδόνιοι πάλιν εὐλόγως οὔτε στρατοπεδεύσαντες*
μετὰ τῆς ἵππου μένειν ἐδύναντο πλείω χρόνον διὰ τὸ τὰ
μὲν ἐν τῇ παρακειμένῃ χώρᾳ χορτάσματα πάντα κατε-
φθαρκέναι τοὺς Ῥωμαίους αὐτοῦ τούτου χάριν, τοῖς δὲ νώτοις
οὐκ ἐφικτὸν εἶναι τοσαύτῃ μὲν ἵππῳ τοσούτοις δ᾽ ὑπο-
ζυγίοις κατανύσαι χόρτον ἢ κριθὰς κομίζοντας ἐκ μακροῦ
4 *διαστήματος· οὔτε μὴν ἄνευ τῶν ἱππέων παραστρατοπε-*
δεύσαντες ἐθάρρουν πολιορκεῖν χάρακα καὶ τάφρον προ-
βεβλημένους τοὺς ὑπεναντίους, πρὸς οὓς καὶ τὸν ἐξ ἴσου
κίνδυνον αὐτοῖς ἀμφίδοξον εἶναι συνέβαινε χωρὶς τῶν 608
5 *ἱππέων. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἠγωνίων καὶ τοὺς ἐπικαθι-*
σταμένους ὑπάτους, μὴ παραγενηθέντες ἐπιστρατοπεδεύ-
σαιεν καὶ πολλὴν ἀπορίαν σφίσι παραστήσαιεν, ἀφελόμενοι
6 *τὴν τῶν χορηγιῶν ἐπάρκειαν. ἐξ ὧν συλλογιζόμενος Ἀννί-*
βας ἀδύνατον ὑπάρχον τὸ διὰ τῆς ἐκ χειρὸς βίας λῦσαι

---

1. *οὐδ᾽ Sch* pro *οὔτ᾽* 3. *ἐν ἐνίοις Ca, ἐν τοῖς τότε Rei* 483 3. *ἡττημένων* S 4. *δ᾽ ἐμοί γ᾽ Hu* 5. *συντεθεορεῖσθαι* F, *συντεθεωρεῖσθαι* S 9. *κατὰ λόγον Be* pro *κατ᾽ αὐτὸν* 20. *τοῖς δὲ Νομάσιν Hu* quaest. II 12 25. *τὸν*] *τῶν* F 27. *ἐπικαθεσταμένους Di* 28. *ὑπάτους Sca* pro *ὑπ᾽ αὐτοὺς* 31. *ὑπάρχων* F

τὴν πολιορκίαν, ἐπ᾽ ἄλλης ἐγένετο γνώμης. ὑπέλαβε γάρ, 7
εἰ λαθραίαν ποιησάμενος τὴν πορείαν αἰφνιδίως ἐπιφανείη
τοῖς κατὰ τὴν Ῥώμην τόποις, ἴσως μὲν ἂν καὶ περὶ τὴν
πόλιν ἀνύσασθαί τι τῶν χρησίμων, ἐκπλήξας τῷ παραδόξῳ
τοὺς ἐνοικοῦντας, εἰ δὲ μὴ τοῦτο, τούς γε περὶ τὸν Ἄπ- 8
πιον ἀναγκάσειν ἢ λύειν τὴν πολιορκίαν, σπεύδοντας τῇ
πατρίδι βοηθεῖν, ἢ διαιροῦντας τὴν δύναμιν εὐκαταγωνί-
στους ὑπάρξειν καὶ τοὺς βοηθοῦντας καὶ τοὺς ἀπολειπο-
μένους αὐτῶν.
Ἃ διανοηθεὶς ἐξέπεμψε γραμματοφόρον εἰς τὴν Κα- 5
πύην, πείσας τινὰ τῶν Λιβύων αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς
Ῥωμαίους, κἀκεῖθεν εἰς τὴν πόλιν, προνοηθεὶς τῆς τῶν
γραμμάτων ἀσφαλείας· πάνυ γὰρ ἠγωνία μὴ θεωρήσαντες 2
αὐτὸν ἀπαλλαττόμενον οἱ Καπυανοί, κἄπειτα διατραπέν-
τες ὡς ἀπηλπισμένοι, παραδῶσι τοῖς Ῥωμαίοις ἑαυτούς.
διὸ γράψας ὑπὲρ τῆς ἐπιβολῆς ἀπέστειλε τὸν Λίβυν [τῇ 3
μετὰ τὴν ἀναζυγήν], ἵνα συνέντες τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ καὶ
τὸν χωρισμὸν εὐθαρσῶς ὑπομένοιεν τὴν πολιορκίαν. τοῖς 4
δ᾽ ἐν τῇ Ῥώμῃ προσπεπτωκότων τῶν περὶ τὴν Καπύην,
διότι παρεστρατοπεδευκὼς Ἀννίβας πολιορκεῖ τὰς δυνά-
μεις αὐτῶν, ὀρθοὶ ταῖς διανοίαις καὶ περίφοβοι πάντες
ἦσαν, ὡς καὶ πρὸς τὰ ὅλα διατεινούσης τῆς ἐνεστηκυίας
κρίσεως· διὸ καὶ ταῖς ἐξαποστολαῖς καὶ ταῖς παρασκευαῖς 5
πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ὅλοι καὶ πάντες ἐνενεύκεισαν. οἱ δὲ 6
Καπυανοὶ κομισάμενοι τὰ παρὰ τοῦ Λίβυος γράμματα,
καὶ γνόντες τὴν ἐπίνοιαν τῶν Καρχηδονίων, ἔμενον ἐπὶ
τῶν ὑποκειμένων, κρίνοντες ἔτι ταύτην ἐξελέγξαι τὴν ἐλ-
πίδα. Ἀννίβας δὲ μετὰ πέμπτην ἡμέραν τῆς παρουσίας, 7
δειπνοποιησάμενος καὶ καταλιπὼν τὰ πυρὰ καιόμενα, τοι-
609 *αύτην ἐποίησε τὴν ἀναζυγὴν ὥστε μηδένα συνεῖναι τῶν*

10. *ἐξέπεμψαι γραμματιφόρων* F 13. *ἠγονία* F 14. *καπυηνοί* FS vulgo *κάπητα* F 16 post *ἐπιβολῆς* add. *ἧς* F(S): vide proximam adnot. 17. *μετα* F(S), *κατὰ* G (apparet gravius corruptum esse locum, nec spernenda Schweighaeuseri coniectura verba sic transponentis: *ὑπὲρ τῆς ἐπιβολῆς τῆς κατὰ τὴν ἀναζυγὴν ἀπέστειλε* cet.) *καὶ*] *κατὰ* *Rei* 484
24. *ὅλοι* *Ca* pro *ὅλον* 25. *καπυηνοὶ* FS vulgo 26. *γνῶντες* F
29. *καταλειπῶν* F

8 πολεμίων τὸ συμβαῖνον. χρησάμενος δὲ ταῖς πορείαις διὰ
τῆς Σαυνίτιδος ἐνεργοῖς καὶ συνεχέσι, καὶ τοὺς περὶ τὴν
ὁδὸν τόπους αἰεὶ ταῖς προπορείαις ἐξερευνώμενος καὶ προ-
9 καταλαμβάνων, ἔτι τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ ταῖς διανοίαις περὶ
τὴν Καπύην καὶ τὰς ἐκεῖ πράξεις ὄντων ἔλαθε διαβὰς τὸν
Ἀνίωνα ποταμὸν καὶ συνεγγίσας, ὥστε μὴ πλεῖον τετταράκοντα σταδίων ἀποσχὼν τῆς Ῥώμης ποιήσασθαι τὴν
παρεμβολήν.

6 Οὗ γενομένου καὶ προσπεσόντος εἰς τὴν Ῥώμην, εἰς
ὁλοσχερῆ συνέβη ταραχὴν καὶ φόβον ἐμπεσεῖν τοὺς κατὰ
2 τὴν πόλιν, ἅτε τοῦ πράγματος αἰφνιδίου μὲν ὄντος καὶ
τελέως ἀνελπίστου διὰ τὸ μηδέποτε τὸν Ἀννίβαν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπηρκέναι τῆς πόλεως, ὑποτρεχούσης δέ τινος ἅμα
καὶ τοιαύτης ἐννοίας ὡς οὐχ οἷόν τε τοὺς ἐναντίους ἐπὶ
τοσοῦτον ἐγγίσαι καὶ καταθαρρῆσαι μὴ οὐ τῶν περὶ Κα-
3 πύην στρατοπέδων ἀπολωλότων. διόπερ οἱ μὲν ἄνδρες
τὰ τείχη προκατελάμβανον καὶ τοὺς πρὸ τῆς πόλεως εὐκαίρους τόπους, αἱ δὲ γυναῖκες περιπορευόμεναι τοὺς ναοὺς
ἱκέτευον τοὺς θεούς, πλύνουσαι ταῖς κόμαις τὰ τῶν ἱερῶν
4 ἐδάφη· τοῦτο γὰρ αὐταῖς ἔθος ἐστὶ ποιεῖν, ὅταν τις ὁλο-
5 σχερὴς τὴν πατρίδα καταλαμβάνῃ κίνδυνος. ἄρτι δὲ τῶν
περὶ τὸν Ἀννίβαν κατεστρατοπεδευκότων καὶ διανοουμένων τῇ μετὰ ταῦθ' ἡμέρᾳ καταπειράζειν αὐτῆς τῆς πόλεως, γίνεται παράδοξόν τι καὶ τυχικὸν σύμπτωμα πρὸς
6 σωτηρίαν τοῖς Ῥωμαίοις. οἱ γὰρ περὶ τὸν Γναῖον καὶ
Πόπλιον τοῦ μὲν ἑνὸς στρατοπέδου πρότερον πεποιημένοι
τὴν καταγραφὴν ἐνόρκους εἶχον τοὺς στρατιώτας εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἥξειν ἐν τοῖς ὅπλοις εἰς τὴν Ῥώμην, τοῦ
δ' ἑτέρου τότε τὰς καταγραφὰς ἐποιοῦντο καὶ δοκιμασίας.

---

2. *αυνίτιδος* F 3. *ἀεὶ* vulgo invito F *πρὸ πορίαις* F, *προρείαις* S, corr. DG (nisi forte rectius *πρωτοπορείαις* *Ur* 170[b]) 6. *ἀννίωρα* FS, *ἀννίωνα* D[m] vulgo, corr. *Di* 10. *συναίβη* F (item posthac saepissime) 11. *μένοντος* FS, corr. *Ur* 170[b] 13. *ἀπηιρκέναι* F·S vulgo ante *Di* (vix probabile *ἀντηρεικέναι*) 16. *ἀπολωλώτων* F
17. *τείχει* F 18. *παραπορευόμεναι* S 19. *καλλύνουσαι* *Sca*
21. *καταλαμβάνει* F 23. *αὐτοὺς* FS (sed *ου* in F punctis notatum), corr. *Ca*

ἐξ οὗ συνέβη πλῆθος ἀνδρῶν αὐτομάτως ἀθροισθῆναι 7
πρὸς τὸν δέοντα καιρὸν εἰς τὴν Ῥώμην· οὓς ἐξαγαγόντες
εὐθαρσῶς οἱ στρατηγοὶ καὶ παρεμβαλόντες πρὸ τῆς πό-
λεως ἐπέσχον τὴν ὁρμὴν τῶν περὶ τὸν Ἀννίβαν. οἱ γὰρ 8
Καρχηδόνιοι τὸ μὲν πρῶτον ὥρμησαν, οὐχ ὅλως ἀπελπί-
610 ζοντες αἱρήσειν κατὰ κράτος αὐτὴν τὴν Ῥώμην· συνθεα-
σάμενοι δὲ τοὺς ὑπεναντίους παρατεταγμένους, καὶ ταχέως
διά τινος αἰχμαλώτου πυθόμενοι τὸ γεγονός, τῆς μὲν ἐπὶ
τὴν πόλιν ἐπιβολῆς ἀπέστησαν, τὴν δὲ χώραν ἐδῄουν ἐπι-
πορευόμενοι καὶ τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν. τὰς μὲν οὖν 9
ἀρχὰς ἀναρίθμητον περιελασάμενοι λείας πλῆθος ἤθροι-
σαν εἰς τὴν παρεμβολήν, ὡς ἂν εἰς ἄγραν ἥκοντες τοι-
αύτην εἰς ἣν οὐδεὶς οὐδέποτε πολέμιον ἥξειν ἤλπιζε·
μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ὑπάτων τολμησάντων ἐν δέκα σταδίοις 7
ἀντιστρατοπεδεῦσαι σφίσι παραβόλως, Ἀννίβας ἅμα μὲν
λείας πλῆθος ἠθροικώς, ἅμα δὲ τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἐλ-
πίδος ἀποπεπτωκώς, τὸ δὲ μέγιστον, συλλογιζόμενος τὰς 2
ἡμέρας, ἐν αἷς ἤλπιζε κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπίνοιαν πυθο-
μένους τοὺς περὶ τὸν Ἄππιον τὸν περὶ τὴν πόλιν κίνδυ-
νον ἤτοι λύσαντας τὴν πολιορκίαν ὁλοσχερῶς παραβοηθή-
σειν τοῖς ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ πράγμασιν, ἢ μέρος τι καταλιπόν-
τας τῷ πλείονι βοηθήσειν κατὰ σπουδήν· ὧν ὁπότερον 3
ἂν συμβῇ, δεόντως ἕξειν ὑπειληφὼς ἐκίνει τὴν δύναμιν
ἐκ τῆς παρεμβολῆς ὑπὸ τὴν ἑωθινήν. οἱ δὲ περὶ τὸν 4
Πόπλιον διασπάσαντες τὰς ἐπὶ τοῦ προειρημένου ποτα-
μοῦ γεφύρας, καὶ συναναγκάσαντες αὐτὸν διὰ τοῦ ῥεύ-
ματος περαιοῦν τὴν δύναμιν, προσέκειντο τοῖς Καρχηδο-
νίοις περὶ τὴν διάβασιν καὶ πολλὴν παρεῖχον δυσχρηστίαν.
ὁλοσχερὲς μὲν οὖν οὐδὲν ἐδύναντο πρᾶξαι διὰ τὸ πλῆθος 5
τῶν ἱππέων καὶ τὴν πρὸς πάντα τόπον εὐχρηστίαν τῶν
Νομάδων· τῆς δὲ λείας ἱκανόν τι μέρος ἀφελόμενοι καὶ
περὶ τριακοσίους καταβαλόντες τῶν πολεμίων τότε μὲν
ἀνεχώρησαν πρὸς τὴν παρεμβολήν, μετὰ δὲ ταῦτα νομί- 6

---

2. ἐξαγαγώντες F 9. δὲ om. F 21. καταλειπόντας F
23. ἐκίνη F 32. καταλαβόντες S

σαντες τοὺς Καρχηδονίους διὰ φόβον σπουδῇ ποιεῖσθαι
7 *τὴν ὑποχώρησιν εἵποντο κατόπιν ταῖς παρωρείαις. Ἀννί-*
βας δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠπείγετο σπεύδων ἐπὶ τὸ προκεί-
μενον· μετὰ δὲ πέμπτην ἡμέραν προσαγγελθέντος αὐτῷ
μένειν ἐπὶ τῆς πολιορκίας τοὺς περὶ τὸν Ἄππιον, οὕτως
ὑποστὰς καὶ προσδεξάμενος τοὺς ἑπομένους ἐπιτίθεται
8 *νυκτὸς ἔτι τῇ στρατοπεδείᾳ, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέ-* 611
9 *κτεινεν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐξέβαλε. τῆς*
δ' ἡμέρας ἐπιγενομένης συνθεωρήσας τοὺς Ῥωμαίους πρός
τινα λόφον ἐρυμνὸν ἀποκεχωρηκότας, τοῦ μὲν ἔτι προσ-
10 *καρτερεῖν τούτοις ἀπέγνω, ποιησάμενος δὲ τὴν πορείαν*
διὰ τῆς Δαυνίας καὶ τῆς Βρεττίας ἐπέστη τοῖς κατὰ τὸ
Ῥήγιον τόποις ἀνυπόπτως, ὥστε παρ' ὀλίγον μὲν καὶ τῆς
πόλεως κυριεῦσαι, πάντας δὲ τοὺς ἐπὶ τὴν χώραν ἐκπε-
πορευμένους ἀποτεμέσθαι καὶ πλείστων γενέσθαι Ῥηγίνων
κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ παρουσίᾳ.

8 *Δοκεῖ δέ μοι δικαίως ἄν τις ἐπισημήνασθαι κατὰ*
τοῦτον τὸν καιρὸν τάς τε Καρχηδονίων καὶ Ῥωμαίων ἀρε-
2 *τὰς καὶ φιλοτιμίας ἐν τῷ πολεμεῖν. καθάπερ γὰρ Ἐπα-*
μινώνδαν τὸν Θηβαῖον θαυμάζουσι πάντες, διότι παραγε-
νόμενος εἰς Τέγεαν μετὰ τῶν συμμάχων, καὶ θεωρήσας
τοὺς Λακεδαιμονίους αὐτούς τε πανδημεὶ παραγεγονότας
εἰς Μαντίνειαν καὶ τοὺς συμμάχους εἰς ταύτην ἠθροικότας
3 *τὴν πόλιν, ὡς παραταξομένους τοῖς Θηβαίοις, δειπνοποιή-*
σασθαι τοῖς αὑτοῦ καθ' ὥραν παραγγείλας ἐξῆγε τὴν δύ-
ναμιν ἄρτι τῆς νυκτὸς ἐπιγινομένης ὡς τῆς παρατάξεως
χάριν σπεύδων εὐκαίρους τινὰς προκαταλαβέσθαι τόπους,
4 *τοιαύτην δὲ τοῖς πολλοῖς δόξαν ἐνεργασάμενος προῆγε,*
5 *ποιούμενος τὴν πορείαν ἐπ' αὐτὴν τὴν Λακεδαίμονα, προσ-*

3. *ἠπήγετο* F 7. *ἐπι τὴν στρατοπεδείαν* F(S), corr. *Rei* 485 10. *τοῦ*] *τοὺς* F[1], *τοὺ* F[2], *τὸ* *Di* 11. *τούτοις* *Rei* 485 pro *τούτους* 15. *ἀποτέμεσθαι* F, *ἀποτέμνεσθαι* S[s] vulgo 19. *ἐν τὸ* F inc. Hero de repell. obsid. 323, 3: *Ἀλλὰ καὶ Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος παραγενόμενος* cet. 22. *αὐτούς τε* om. Hero 23. *μετὰ τῶν συμμάχων* Hero *εἰς — πόλιν* om. Hero 24. *παραταξαμένους* FS Hero, corr. *Ur* 170[b] 26. *ἐπιγενομένης* Hero 28. *προσῆγε* FS Hero, corr. *Rei* 485

μίξας δὲ περὶ τρίτην ὥραν τῇ πόλει παραδόξως, καὶ κα-
ταλαβὼν τὴν Σπάρτην ἔρημον τῶν βοηθησόντων, μέχρι
μὲν ἀγορᾶς ἐβιάσατο καὶ κατέσχε τῆς πόλεως τοὺς ἐπὶ
τὸν ποταμὸν ἐστραμμένους τόπους, γενομένης δὲ περιπε- 6
τείας, καί τινος αὐτομόλου τὴν νύκτα διαπεσόντος εἰς τὴν
Μαντίνειαν, καὶ διασαφήσαντος Ἀγησιλάῳ τῷ βασιλεῖ τὸ
συμβαῖνον, καὶ τῶν βοηθούντων παραγενομένων εἰς τὸν
τῆς καταλήψεως καιρόν, ταύτης μὲν τῆς ἐλπίδος ἀπεσφάλη, 7
μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τὸν Εὐρώταν ἀριστοποιησάμενος καὶ
προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῆς κακοπαθείας, ὥρμα
πάλιν ἐξ ὑποστροφῆς τὴν αὐτὴν ὁδόν, συλλογιζόμενος ὅτι 8
συμβήσεται, τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων πα-
612 ραβεβοηθηκότων εἰς τὴν Σπάρτην, ἔρημον πάλιν καταλεί-
πεσθαι τὴν Μαντίνειαν· ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι. διὸ πα- 9
ρακαλέσας τοὺς Θηβαίους καὶ χρησάμενος ἐνεργῷ τῇ νυ-
κτοπορείᾳ παρῆν καὶ προσέμισγε τῇ Μαντινείᾳ περὶ μέ-
σον ἡμέρας, ἐρήμῳ τελέως ὑπαρχούσῃ τῶν βοηθησόντων.
οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σπουδάζοντες 10
μετασχεῖν τοῦ πρὸς τοὺς Θηβαίους ἀγῶνος τοῖς Λακεδαι-
μονίοις κατὰ τὴν συμμαχίαν παρῆσαν. ἤδη δὲ τῆς Θη- 11
βαίων πρωτοπορείας συναπτούσης πρὸς τὸ τοῦ Ποσειδῶνος
ἱερόν, ὃ κεῖται πρὸ τῆς πόλεως ἐν ἑπτὰ σταδίοις, ὥσπερ
ἐπίτηδες συνεκύρησεν ἅμα καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐπιφαίνε-
σθαι κατὰ τὸν τῆς Μαντινείας ὑπερκείμενον λόφον· εἰς 12
οὓς ἐμβλέψαντες οἱ καταλελειμμένοι τῶν Μαντινέων μόλις
ἐθάρρησαν ἐπιβῆναι τοῦ τείχους καὶ κωλῦσαι τὴν τῶν Θη-
βαίων ἔφοδον. διόπερ εἰκότως οἱ συγγραφεῖς ἐπιμέμφονται 13

1. δὲ om. Hero 4. 5. τόπους. αὐτομόλου δέ τινος, omissis reliquis, Hero 5. διαπεσόν F, corr. S, περιπεσόντος Hero 6. καὶ Hero D[m], οὗ F, οὐ S διασαφήσαντες F ἀγησιλάω F[1] ex ἀγησιλά. 6. 7. τὸ συμβὰν Ἀγησιλάῳ τῷ βασιλεῖ Hero 7. παραγενο..... μένων F 8. τῆς ἐπιβολῆς ἀπέστη. ἀριστοποιησάμενος δὲ καὶ προσαν. Hero 10. ἐκ τῆς] ἐκτὸς Hero 12. τῶν — 13. Σπάρτην om. Hero 15. τὴ F ex τὴν 17. τελείως Hero 18. κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν Hero 20. κατὰ τὴν συμμαχίαν om. Hero 21. πρωτοπορίας F πρὸς τὸ — 22. σταδίοις om. Hero 23. ἐπιφανέντας Hero, ἐπιφέρεσθαι margo ed. Thevenot. 24. τῆς om. Hero 25. καταλελιμμένοι τῶν μαντιναίων F 27. διόπερ — 674, 1. φάσκοντες om. Hero additque καὶ ante τῷ μὲν

τοῖς προειρημένους ἔργοις, φάσκοντες τῷ μὲν ἡγεμόνι πεπρᾶχθαι πᾶν ὅσον ἀγαθῷ στρατηγῷ, καὶ τῶν μὲν ὑπεναντίων κρείττω τῆς δὲ τύχης ἥττω γεγονέναι τὸν Ἐπαμινώνδαν.

9 *Τὸ δὲ παραπλήσιον ἄν τις εἴποι καὶ περὶ τῶν κατ'*
2 *Ἀννίβαν. καὶ γὰρ τὸ προσβαλόντα τοῖς πολεμίοις πειραθῆναι διὰ τῶν ἐκ μέρους ἀγώνων λύειν τὴν πολιορκίαν,*
3 *καὶ τὸ ταύτης ἀποπεσόντα τῆς προσβολῆς ἐπ' αὐτὴν ὁρμῆσαι τὴν Ῥώμην, κἄπειτα μὴ καθικόμενον τῆς προθέσεως διὰ τὰς ἐκ ταὐτομάτου περιπετείας αὖθις ἐξ ὑποστροφῆς συμπέμψαι μὲν τοὺς ἑπομένους, ἐφεδρεῦσαι δὲ τῷ κατὰ λόγον, εἰ συνέβη γενέσθαι κίνημα περὶ τοὺς τὴν Καπύην*
4 *πολιορκοῦντας, τὸ δὲ τελευταῖον μὴ λήξαντα τῆς προθέσεως εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν βλάβην ἀποσκῆψαι, μόνον οὐ*
5 *δὲ ἀναστάτους ποιῆσαι Ῥηγίνους, τίς οὐκ ἂν ἐπισημήναιτο*
6 *καὶ θαυμάσαι τὸν προειρημένον ἐπὶ τούτοις ἡγεμόνα; καὶ μὴν Ῥωμαίους Λακεδαιμονίων ἀμείνους ἄν τις ἐν τούτῳ τῷ*
7 *καιρῷ κρίνειεν. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ πάντες ἀγγελίᾳ συνεκχυθέντες τὴν μὲν Σπάρτην ἔσωσαν, τὴν δὲ*
8 *Μαντίνειαν τὸ καθ' αὑτοὺς μέρος ἀπέβαλον· Ῥωμαῖοι δὲ καὶ τὴν πατρίδα διεφύλαξαν καὶ τὴν πολιορκίαν οὐκ* 613
ἔλυσαν, ἀλλ' ἔμειναν ἀσαλεύτως καὶ βεβαίως ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη τεθαρρηκότως προσέκειντο
9 *τοῖς Καπυανοῖς. ταῦτα μὲν οὖν οὐχ οὕτως τοῦ Ῥωμαίων ἢ Καρχηδονίων ἐγκωμίου χάριν εἴρηταί μοι (τούτους μὲν γὰρ ἤδη πολλάκις ἐπεσημηνάμην), τὸ δὲ πλεῖον τῶν ἡγουμένων παρ' ἀμφοτέροις καὶ τῶν μετὰ ταῦτα μελλόντων*

---

1. *ἡγεμωνι* (sine acc.) F 3. *τῶν δὲ τύχης* Hero *ἥττω* om. Hero *τὸν Ἐπαμινώνδαν* Hero *Ur* 170ᵇ, *τῶν ἐπαμινώνδων* F, *τῶν ἐπαμεινώνδου* S *He*, *τὸν ἐπαμεινώνδαν* Dᵐ: des. Hero 5. *περὶ τὸν καταννίβαν* F 6. *προσβάλλοντα* vulgo invito F *πειραθεῖναι* F 8. *ἐπιβολῆς* *Be* auctore *Sch* *ωρμῆσαι* (sine spir.) F 11. *συνάψαι μὲν τοῖς ἑπομένοις* *Hu* *τῶν καταλόγον*, o ex ω correcto, F 12. *συναίβη* F, *συμβαίη* *Hu* 13. *λήξαντα* *Sca* pro *λῆξαι* (*λῆξαι τῆς προθέσεως π ρ ὶ ν εἰς* *Ca*, *ὥ σ τ' εἰς* *Hu*) 14. *μόνον οὐ* *Ca* pro *μόνους* 16. *θαυμάσειε* Suid. v. *ἐπεσημήναμεν* 18. 19. *πάντες ἀγγελίᾳ* *Hu* pro *εἰσαγγελίᾳ* 26. *ἐπεσημήναμεν* FS (eandem scripturam sine dubio respicit Suid.: *ἐπεσημήναμεν. ἐξεπλάγημεν, ἐθαυμάσαμεν*), *ἐπεσημηνάμεθα* *Rei* 486, corr. *Be* 27. *ἀμφοτέρους* FS, corr. *He*

χειρίζειν παρ' ἑκάστοις τὰς κοινὰς πράξεις, ἵνα τῶν μὲν 10
*ἀναμιμνησκόμενοι τὰ δ' ὑπὸ τὴν ὄψιν λαμβάνοντες ζηλωταὶ γίνωνται * παράβολον ἔχειν τι καὶ κινδυνῶδες, τοὐναντίον ἀσφαλῆ μὲν τὴν τόλμαν, θαυμασίαν δὲ τὴν ἐπίνοιαν, ἀείμνηστον δὲ καὶ καλὴν ἔχει τὴν προαίρεσιν καὶ κατορθωθέντα καὶ διαψευσθέντα παραπλησίως, ἐὰν μόνον σὺν νῷ γένηται τὰ πραττόμενα.*

* *Τῶν γὰρ Ῥωμαίων πολιορκούντων Τάραντα, Βομίλ-* 11
κας ὁ τῶν Καρχηδονίων ναύαρχος εἰς τὸ συμμαχήσειν μετὰ δυνάμεως πλείστης, καὶ μηδὲ δυνηθεὶς ἐπικουρῆσαι τοῖς ἔνδον διὰ τὸ τοὺς Ῥωμαίους ἀσφαλῶς θέσθαι τὰ περὶ τὴν στρατοπεδείαν, ἔλαθεν ἀναλώσας τὴν χρείαν, καὶ μετὰ παρακλήσεως πρότερον ἀφικέσθαι ἐκβιασθεὶς καὶ ὑποσχέσεων μεγάλων, ὕστερον μεθ' ἱκετηρίας τῶν ἔνδον ἀποπλεῦσαι ἠναγκάσθη.

RES SYRACUSANAE.

* *Οὐκ ἐκ τῶν ἔξω κοσμεῖται πόλις, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν* 10
οἰκούντων ἀρετῆς.

* *Ἐκρίθη μὲν οὖν διὰ τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις τὰ προ-* 2
ειρημένα μετακομίζειν εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα καὶ μηδὲν
ἀπολιπεῖν· πότερα δ' ὀρθῶς τοῦτο καὶ συμφερόντως αὐτοῖς 3
ἔπραξαν ἢ τἀναντία, πολὺς ἂν εἴη λόγος, πλείων γε μὴν
εἰς τὸ μὴ δεόντως σφίσι πεπρᾶχθαι μηδ' ἀκμὴν νῦν πράτ-
τεσθαι τοῦτο τοὔργον. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τοιούτων ὁρμηθέν- 4
τες προεβίβασαν τὴν πατρίδα, δῆλον ὡς εἰκότως ταῦτα
μετέφερον εἰς τὴν οἰκείαν, δι' ὧν ηὐξήθησαν· εἰ δ' 5

---

2. *ἀναμιμνησκούμενοι* F 3. *γίγνωνται οὐ* (immo *μὴ*) *τῶν δοκούντων παράβολον ἔχειν τι καὶ κινδυνῶδες, ἀλλ' ὅσα τοὐναντίον* cet. *Rei* 487, *γίνωνται τοῦ παράβολον ἔχειν τι καὶ κινδυνῶδες, ὡς τὰ τοιαῦτ'* (pro *τοὐναντίον*) *Hu* quaest. II 12 8. Hero de repell. obsid. 321, 2; conf. Liv. 26, 20, 7—11 *Βορμίκλας* Hero 16. Liv. 25, 40. 41. 26, 21, Plut. Marc. 21. 22 17. F fol. 129v in marg. 19. F fol. 129r *He* 209, 28; inc. M *Hey* 28, 12: *Ὅτι ἐκρίθη τοῖς ῥωμαίοις τὰ τῶν συρακουσῶν πολυτελέστατα κατασκευάσματα πάντα μετὰ τὴν ἅλωσιν μετακομίζειν εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα· πότερα* cet. 21. *ἀπολείπειν Na* 349 *δ'* M, *δι'* F, *δή* S, *δὲ Rei* 487 22. *πλεῖόν* M, *πλεῖον* F(S), corr. *Ur* 170b 24. *τοῦτο* Ms *Ur* 170b, *τούτου* FS

ἁπλουστάτοις χρώμενοι βίοις, καὶ πορρωτάτω τῆς ἐν τού-
τοις περιττότητος καὶ πολυτελείας ἀφεστῶτες, ὅμως ἐπε- 614
κράτουν τούτων αἰεὶ παρ' οἷς ὑπῆρχε πλεῖστα καὶ κάλλιστα
τὰ τοιαῦτα, πῶς οὐ νομιστέον εἶναι τὸ γινόμενον ὑπ' αὐ-
6 *τῶν ἁμάρτημα; τὸ γὰρ ἀπολιπόντας τὰ τῶν νικώντων ἔθη*
τὸν τῶν ἡττωμένων ζῆλον ἀναλαμβάνειν, προσεπιδραττο-
μένους ἅμα καὶ τὸν ἐξακολουθοῦντα τοῖς τοιούτοις φθό-
νον, ὃ πάντων ἐστὶ φοβερώτατον ταῖς ὑπεροχαῖς, ὁμολο-
γούμενον ἂν εἴποι τις εἶναι τῶν πραττόντων παράπτωμα.
7 *οὐ γὰρ οὕτως ὁ θεώμενος οὐδέποτε μακαρίζει τοὺς τἀλλό-*
τρια κεκτημένους, ὡς φθονοῦνθ' ἅμα καί τις ἔλεος αὐτὸν
8 *ὑποτρέχει τῶν ἐξ ἀρχῆς ἀποβαλόντων. ἐπὰν δὲ καὶ προ-*
βαίνῃ τὰ τῆς εὐκαιρίας καὶ πάντα συνάγῃ πρὸς αὑτὸν τὰ
τῶν ἄλλων, καὶ ταῦτα συγκαλῇ τρόπον τινὰ τοὺς ἐστερη-
9 *μένους ἐπὶ θέαν, διπλάσιον γίνεται τὸ κακόν. οὐ γὰρ ἔτι*
τοὺς πέλας ἐλεεῖν συμβαίνει τοὺς θεωμένους, ἀλλὰ σφᾶς
αὐτούς, ἀναμιμνησκομένους τῶν οἰκείων συμπτωμάτων.
10 *ἐξ ὧν οὐ μόνον φθόνος, ἀλλ' οἷον ὀργή τις ἐκκαίεται*
πρὸς τοὺς εὐτυχοῦντας· ἡ γὰρ τῶν ἰδίων περιπετειῶν
ἀνάμνησις ὡσανεὶ προτροπή τίς ἐστι πρὸς τὸ κατὰ τῶν
11 *πραξάντων μῖσος. τὸ μὲν οὖν τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυ-*
ρον ἀθροίζειν πρὸς αὑτοὺς ἴσως ἔχει τινὰ λόγον· οὐ γὰρ
οἷόν τε τῶν καθόλου πραγμάτων ἀντιποιήσασθαι μὴ οὐ
τοῖς μὲν ἄλλοις ἀδυναμίαν ἐνεργασαμένους, σφίσι δὲ τὴν
12 *τοιαύτην δύναμιν ἑτοιμάσαντας. τὰ δ' ἐκτὸς ὑπάρχοντα*
τῆς προειρημένης δυνάμεως ἦν ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς τόποις
ἅμα τῷ φθόνῳ καταλιπόντας ἐνδοξοτέραν ποιεῖν τὴν σφε-
τέραν πατρίδα, μὴ γραφαῖς καὶ τύποις ἀλλὰ σεμνότητι καὶ
13 *μεγαλοψυχίᾳ κοσμοῦντας αὐτήν. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν*

3. *ἀεὶ* M[s]S 5. *ἀπολειπόντας* F *νικόντων* F 6. *ηττομένων* F 10. *οὐ* coni. *Sch* pro *ὁ* *οὕτως*] *ὀρθῶς* *Be* auctore Brandisio, *πρῶτον* Campius Philol. II 346 *ὁ θεώμενος* coni. *Sch* (*θεώμενος* *Rei* 487) pro *ὁρμώμενος* *ταλότρια* F 11. *ὡς* M[s] *Sch*, *οἷς* F[s]S *φθονεῖ* MFS, *φθονεῖν* *Ben* 252. corr. *Hu* quaest. II 4 *ἔλεως* F *αὐτόν* MF *Sca*, *αὐτῶν* vulgo ante *Be* 12. *προβαίνει* M 13. *εὐκε.ρίας* F *συν'γει* M 14. *συγκαλεῖ* MFS, corr. *Rei* 488 21. *τὸν μὲν* M 26. *ἦν*] *καὶ* M

εἰρήσθω μοι χάριν τῶν μεταλαμβανόντων ἀεὶ τας δυνα-
στείας, ἵνα μὴ σκυλεύοντες τὰς πόλεις κόσμον ὑπολαμβά-
νωσιν εἶναι ταῖς ἑαυτῶν πατρίσι τὰς ἀλλοτρίας συμφοράς·
Ῥωμαῖοι δὲ μετακομίσαντες τὰ προειρημένα ταῖς μὲν ἰδιω- 14
τικαῖς κατασκευαῖς τοὺς αὐτῶν ἐκόσμησαν βίους, ταῖς δὲ
δημοσίαις τὰ κοινὰ τῆς πόλεως.

RES HISPANIENSES.

615 * Ὅτι οἱ τῶν Καρχηδονίων ἡγεμόνες, κρατήσαντες 11
τῶν ὑπεναντίων, σφῶν αὐτῶν οὐκ ἠδύναντο κρατεῖν, καὶ 2
δόξαντες τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἀνῃρηκέναι πρὸς
αὐτοὺς ἐστασίαζον ἀεὶ παρατριβόμενοι διὰ τὴν ἔμφυτον
Φοίνιξι πλεονεξίαν καὶ φιλαρχίαν. ὢν ὑπάρχων Ἀσδρού- 3
βας ὁ Γέσκωνος εἰς τοῦτο κακοπραγμοσύνης προήχθη διὰ
τὴν ἐξουσίαν, ὡς τὸν πιστότατον τῶν κατ' Ἰβηρίαν φίλων
Ἀνδοβάλην, πάλαι μὲν ἀποβαλόντα τὴν ἀρχὴν διὰ Καρχη-
δονίους, ἄρτι δὲ πάλιν ἀπειληφότα διὰ τὴν πρὸς ἐκείνους
εὔνοιαν, ἐπεβάλετο χρημάτων πλῆθος αἰτεῖν. τοῦ δὲ παρ- 4
ακούσαντος διὰ τὸ θαρρεῖν ἐπὶ τῇ προγεγενημένῃ πίστει
πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, ψευδῆ διαβολὴν ἐπενέγκας ἠνάγ-
κασε τὸν Ἀνδοβάλην δοῦναι τὰς ἑαυτοῦ θυγατέρας εἰς
ὁμηρείαν.

DE ARTE IMPERATORIA.

* Πολλὴν μὲν ἐπισκέψεως χρείαν ἔχει τὰ συμβαί- 12
νοντα περὶ τὰς πολεμικὰς ἐπιβολάς· ἔστι δὲ δυνατὸν ἐν
ἑκάστοις αὐτῶν εὐστοχεῖν, ἐὰν σὺν νῷ τις πράττῃ τὸ προ-
τεθέν. ὅτι μὲν οὖν ἔστι τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων ἐλάττω 2
τὰ προδήλως καὶ μετὰ βίας ἐπιτελούμενα τῶν μετὰ δόλου
καὶ σὺν καιρῷ πραττομένων, εὐχερὲς τῷ βουλομένῳ κατα-

---

3. *συμφοράς*: des. F 6. *πόλεως*: des. M 8. P *Va* 29
11. *ἐστασίαθον* P *ἀεὶ Hu* quaest II 3, *καὶ* P, del. *Sch* (*καὶ παρατριβόμενοι διετέλουν* coni. *Va*) 12. *φιλαργυρίαν Na* 243
14. *φίλων* P (idem coniecerat *Gro*), *φίλον Va* vulgo 15. *Ἀνδοβάλην Va* pro *δοβάλην* 19. *ἐπινέγκας* P 23. F fol. 130r *He* 209, 51; in marg. add. F[2] *ὅτι τὸ ἀστρονομεῖν καὶ γεωμετρεῖν, τῶν στρατηγῶν προσήκει* 26. *ἐλ.άττω* F

3 μαθεῖν ἐκ τῶν ἤδη γεγονότων· ὅτι γε μὴν αὐτῶν τῶν ἐν
καιρῷ πάλιν ἐνεργουμένων πλείω γίνεται τὰ διαμαρτανόμενα
τῶν κατορθουμένων, οὐδὲ τοῦτο γνῶναι χαλεπὸν ἐκ τῶν
4 συμβαινόντων. καὶ μὴν διότι παρὰ τὰς τῶν ἡγουμένων
ἀγνοίας ἢ ῥαθυμίας ἐπιτελεῖται τὰ πλεῖστα τῶν ἁμαρτη-
5 μάτων, οὐδὲ τοῦτ' ἂν ἀπορήσειεν. τίς οὖν ὁ τρόπος
τῆς τοιαύτης διαθέσεως, σκοπεῖν ἤδη πάρεστιν.
6 Τὰ μὲν οὖν ἀπροθέτως ἐν τοῖς πολεμικοῖς συμ-
βαίνοντα πράξεις μὲν οὐδαμῶς ἁρμόζει λέγειν, περιπετείας
7 δὲ καὶ συγκυρήσεις μᾶλλον· διὸ καὶ λόγον οὐκ ἔχοντα
μεθοδικὸν οὐδ' ἑστῶτα παραλειπέσθω· τὰ δὲ κατὰ πρό-
θεσιν ἐνεργούμενα, ταῦτα δηλούσθω· περὶ ὧν ὁ νῦν δὴ
8 λόγος. πάσης δὴ πράξεως ἐχούσης καιρὸν ὡρισμένον καὶ
διάστημα καὶ τόπον, καὶ προσδεομένης τοῦ λαθεῖν καὶ
συνθημάτων ὡρισμένων, ἔτι δὲ καὶ δι' ὧν καὶ μεθ' ὧν 616
9 καὶ τίνι τρόπῳ πραχθήσεται, φανερὸν ὡς ὁ μὲν ἑκάστου
τούτων εὐστοχήσας οὐχ ἁμαρτήσεται τῆς ἐπιβολῆς, ὁ δ'
10 ἑνὸς ὀλιγωρήσας σφαλήσεται τῆς ὅλης προθέσεως. οὕτως
ἡ φύσις πρὸς τὰς ἀποτυχίας τῶν ἐπινοηθέντων ἱκανὸν
ἓν καὶ τὸ τυχὸν ἐποίησε τῶν κατὰ μέρος· πρὸς δὲ τὸ
13 κατορθοῦν μόλις ἱκανὰ πάντα. διὸ χρὴ μηδενὸς ἀφρον-
τιστεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπιβολαῖς τοὺς ἡγουμένους.
2 ἔστι δ' ἀρχὴ μὲν τῶν προειρημένων τὸ σιγᾶν, καὶ μήτε
διὰ χαρὰν παραδόξου προφαινομένης ἐλπίδος μήτε διὰ
φόβον μήτε διὰ συνήθειαν μήτε διὰ φιλοστοργίαν μετα-
3 διδόναι μηδενὶ τῶν ἐκτός, αὐτοῖς δὲ κοινοῦσθαι τούτοις
ὧν χωρὶς οὐχ οἷόν τε τὸ προτεθὲν ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν, καὶ
τούτοις μὴ πρότερον, ἀλλ' ὅταν ὁ τῆς ἑκάστου χρείας και-
4 ρὸς ἐπαναγκάζῃ. χρὴ δὲ σιγᾶν μὴ μόνον τῇ γλώττῃ, πολὺ
5 δὲ μᾶλλον τῇ ψυχῇ· πολλοὶ γὰρ ἤδη κρύψαντες τοὺς λό-
γους ποτὲ μὲν δι' αὐτῆς τῆς ἐπιφάσεως, ποτὲ δὲ καὶ διὰ
τῶν πραττομένων φανερὰς ἐποίησαν τὰς ἑαυτῶν ἐπινοίας.

---

6. οὐδε F(D), οὐδὲν S, οὐδεὶς *He*, οὐδεὶς ἂν *Be* ἂν om. FS ἀπορήσειεν, scil. ὁ βουλόμενος, nisi forte τοῦτ' ἀπορητέον scripsit Polybius 13. ὡρισμένων F 18. ὀλιγορήσας F 19. ἀποτυχίας *Ca* pro ἀτυχίας 29. ἐπαναγκάζει F

δεύτερον δ' ἐπεγνωκέναι τὰς ἡμερησίους καὶ νυκτερινὰς 6
πορείας καὶ τὰ διανύσματα τούτων, μὴ μόνον κατὰ γῆν
ἀλλὰ καὶ κατὰ θάλατταν. τρίτον καὶ μέγιστον, τῶν ἐκ 7
τοῦ περιέχοντος καιρῶν ἔχειν ἔννοιαν, καὶ δύνασθαι τού-
των κατὰ τὸ κριθὲν εὐστοχεῖν. καὶ μὴν οὐδὲ τὸν τόπον 8
τῆς πράξεως ἐν μικρῷ θετέον, ἐπειδὴ πολλάκις παρὰ τοῦτο
τὰ μὲν ἀδύνατα δοκοῦντ' εἶναι δυνατά, τὰ δὲ δυνατὰ πε-
φηνεν ἀδύνατα. τὸ δὲ τελευταῖον συνθημάτων καὶ παρα- 9
συνθημάτων, ἔτι δὲ τῆς ἐκλογῆς δι' ὧν καὶ μεθ' ὧν ἐν-
εργηθήσεται τὸ κριθέν, οὐκ ὀλιγωρητέον.

Τῶν δὲ προειρημένων τὰ μὲν ἐκ τριβῆς, τὰ δ' ἐξ 14
ἱστορίας, τὰ δὲ κατ' ἐμπειρίαν μεθοδικὴν θεωρεῖται. κάλ- 2
λιστον μὲν οὖν τὸ γινώσκειν αὐτὸν καὶ τὰς ὁδοὺς καὶ τὸν
τόπον, ἐφ' ὃν δεῖ παραγενέσθαι, καὶ τὴν φύσιν τοῦ τόπου,
πρὸς δὲ τούτοις, δι' ὧν μέλλει καὶ μεθ' ὧν πράττειν. δεύτε- 3
ρον δὲ ἱστορεῖν ἐπιμελῶς καὶ μὴ πιστεύειν τοῖς τυχοῦσι. τὴν
617 δὲ τῶν καθηγουμένων πίστιν ἐπί τι τῶν τοιούτων ἐν τοῖς
ἑπομένοις ἀεὶ δεῖ κεῖσθαι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τούτοις 4
παραπλήσια δυνατὸν ἴσως καὶ δι' αὐτῆς τῆς στρατιωτι-
κῆς τριβῆς περιγίνεσθαι τοῖς ἡγουμένοις, τὰ μὲν ἐξ αὐ-
τουργίας τὰ δ' ἐξ ἱστορίας· τὰ δ' ἐκ τῆς ἐμπειρίας προσ- 5
δεῖται μαθήσεως καὶ θεωρημάτων, καὶ μάλιστα τῶν ἐξ
ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας, ὧν τὸ μὲν ἔργον οὐ μέγα πρός
γε ταύτην τὴν χρείαν, τὸ δὲ χρῆμα μέγα καὶ μεγάλα συνερ-
γεῖν δυνάμενον πρὸς τὰς προειρημένας ἐπιβολάς. ἀναγκαιό- 6
τατον δ' αὐτοῦ τὸ περὶ τὰς νυκτερινὰς θεωρίας καὶ τὰς
ἡμερινάς. εἰ μὲν γὰρ ἴσας εἶναι συνέβαινεν ἀεὶ ταύτας,
οὐδ' ἡστινος ἂν ἀσχολίας τὸ πρᾶγμα προσεδεῖτο, κοινὴ
δ' ἂν ἦν ἁπάντων ἡ γνῶσις· ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἔχει τὰ 7
προειρημένα πρὸς ἄλληλα διαφορὰν ἀλλὰ καὶ πρὸς αὑτά,
δῆλον ὡς ἀνάγκη γινώσκειν τὰς αὐξήσεις καὶ μειώσεις ἑκα-

---

3. τῶν] τὸν S[a] *He* 4. καιρὸν FS, corr. *Ur* 170[b] 5. τόπον *Sch* pro τρόπον 7. δοκοῦντα vulgo invito F πέφυκεν vulgo invito F 9. τῆς vulgo omissum invito F 16. μὴ add. *He* (vix probabile sit κἀπιστεῖν) 25. ἐπιβολάς *Sch* pro μεταβολάς 26. αὐτῶν coni. *Sch* 27. συνέβαινε ταύτας ἀεί vulgo invito F

8 τέρων. πῶς γὰρ ἄν τις εὐστοχήσειε πορείας καὶ διανύ-
σματος ἡμερησίου, πῶς δὲ νυκτερινοῦ, μὴ κατανοήσας τὰς
9 τῶν προειρημένων διαφοράς; καὶ μὴν οὐδὲν πρὸς τὸν
δέοντα καιρὸν ἐξικέσθαι δυνατὸν ἄνευ τῆς τούτων ἐμπει-
ρίας, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ὑστερεῖν ποτὲ δὲ προτερεῖν ἀνάγκη.
10 μεῖζον δὲ τὸ προτερεῖν ἐν μόνοις τούτοις ἁμάρτημα τοῦ
11 καθυστερεῖν· ὁ μὲν γὰρ ὑπεράρας τὸν ὡρισμένον καιρὸν
αὐτῆς ἀποτυγχάνει τῆς ἐλπίδος (τὸ γὰρ γεγονὸς ἐξ ἀπο-
12 στήματος ἐπιγνοὺς αὖθις ἀπολύεται μετ' ἀσφαλείας), ὁ
δὲ προλαβὼν τὸν καιρόν, ἐγγίσας καὶ γνωρισθεὶς οὐ μόνον
ἀποτυγχάνει τῆς ἐπιβολῆς, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύει τοῖς ὅλοις.
15 κρατεῖ δὲ ἐπὶ πάντων μὲν τῶν ἀνθρωπείων ἔργων ὁ και-
2 ρός, μάλιστα δὲ τῶν πολεμικῶν. διὸ προχείρως ἰστέον
τῷ στρατηγῷ τροπὰς ἡλίου θερινὰς καὶ χειμερινάς, ἔτι
δ' ἰσημερίας καὶ τὰς μεταξὺ τούτων αὐξήσεις καὶ μειώσεις
3 ἡμερῶν καὶ νυκτῶν· οὕτως γὰρ ἂν μόνως δύναιτο συμμε-
τρεῖσθαι πρὸς λόγον τὰ διανύσματα καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
4 θάλατταν. καὶ μὴν τοὺς κατὰ μέρος καιροὺς ἀναγκαῖον
εἰδέναι, καὶ τοὺς τῆς ἡμέρας καὶ τοὺς τῆς νυκτός, πρὸς
τὸ γινώσκειν πηνίκα ποιητέον καὶ τὰς ἐξεγέρσεις καὶ τὰς 618
5 ἀναζυγάς· οὐ γὰρ οἷόν τε τοῦ τέλους τυγχάνειν μὴ οὐ τῆς
6 ἀρχῆς εὐστοχήσαντα. τοὺς μὲν οὖν τῆς ἡμέρας καιροὺς
τῇ σκιᾷ θεωρεῖν οὐκ ἀδύνατον, ἔτι δὲ τῇ κατὰ τὸν ἥλιον
πορείᾳ καὶ τοῖς ἐπὶ τοῦ κόσμου γινομένοις αὐτοῦ τούτου
7 διαστήμασιν· τοὺς δὲ τῆς νυκτὸς δυσχερές, ἐὰν μή τις ἐπὶ
τοῦ φαινομένου τῇ τῶν δώδεκα ζῳδίων οἰκονομίᾳ καὶ τάξει
συμπεριφέρηται· πάνυ δὲ καὶ τοῦτο ῥάδιον τοῖς τὰ φαι-
8 νόμενα πεπολυπραγμονηκόσιν. ἐπεὶ γὰρ ἀνίσων οὐσῶν
τῶν νυκτῶν ὅμως ἐν πάσῃ τῇ νυκτὶ τῶν δώδεκα ζῳδίων

1. *πορίας* F 3. *οὐδενὸς* *Sca* 10. *προλαβὼν* *Sca*, *προειρημένος λαβῶν* F(S), *προειρημένον προλαβὼν* *Na* 353 (codicum scriptura e dittographia *προειληφὼς* et *προλαβὼν* orta esse videtur) 13. *ἰστέων* F 14. *καὶ χειμερινάς* add. *Ca* 15. *εἰσημερίας* F *αὐξήσει* F[1], corr. F[2] 16. *ἂν μόνως* *Ca*, *ἂν μόνος ἂν* F, *ἂν μόνος* S 20. *ἐγέρσεις* S 23. *συνθεωρεῖν* vulgo invitis FD *δὲ τῇ* *Ur* 171[a], *τε τὴν* F, *δὲ τὴν* S 24. *πορεια* (sine acc.) F[1], *πορειαν* F[2](S), corr. *Ur* 171[a] 26. *ζωδίων* FS vulgo ante *Di* (item posthac) 27. *δὲ* F, *γὰρ* S[s] vulgo 29. *πᾶσι* F, corr. S *τῇ* om. *Di*

ἒξ ἀναφέρεσθαι συμβαίνει, φανερὸν ὡς ἀναγκαῖον ἐν τοῖς
αὐτοῖς μέρεσι πάσης νυκτὸς ἴσα μέρη τῶν δώδεκα ζῳδίων
ἀναφέρεσθαι. τοῦ δ' ἡλίου γνωριζομένου καθ' ἡμέραν, 9
ποίαν μοῖραν ἐπέχει, δῆλον ὡς δύναντος τούτου τὴν κατὰ
διάμετρον ἐπιτέλλειν ἀνάγκη. λοιπὸν ὅσον ἂν τὸ μετὰ 10
ταύτην μέρος ἀνατεταλκὸς φαίνηται τοῦ ζῳδιακοῦ, τοσοῦ-
τον εἰκὸς ἠνύσθαι τῆς νυκτὸς αἰεί. γνωριζομένων δὲ τῶν 11
ζῳδίων καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὸ μέγεθος, τοιού-
τους γίνεσθαι μετὰ ταῦτα συμβαίνει καὶ τοὺς κατὰ μέρος
καιροὺς τῆς νυκτός. ἐν δὲ ταῖς συννεφέσι νυξὶ τῇ σελήνῃ 12
προσεκτέον, ἐπεὶ διὰ τὸ μέγεθος ὡς ἐπίπαν αἰεὶ τὸ ταύ-
της ἐμφαίνεται φῶς, καθ' ὃν ἂν ᾖ τόπον τοῦ κόσμου. καὶ 13
ποτὲ μὲν ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀνατολὰς καιρῶν καὶ τόπων
στοχαστέον, ποτὲ δὲ πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὰς δύσεις, καθ- 14
υπαρχούσης καὶ περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐννοίας ἐπὶ τοσοῦ-
τον ὥστε συμπεριφέρεσθαι ταῖς καθ' ἡμέραν διαφοραῖς
τῶν ἀνατολῶν. ἔστι δὲ τρόπος εὐθεώρητος καὶ περὶ ταύ- 15
την· ὅρος γὰρ εἷς μὴν ὡς τύπῳ, καὶ πρὸς αἴσθησιν τοι-
οῦτοι πάντες. ᾗ καὶ τὸν ποιητὴν ἄν τις ἐπαινέσειεν, διότι 16
παρεισάγει τὸν Ὀδυσσέα, τὸν ἡγεμονικώτατον ἄνδρα, τεκ-
μαιρόμενον ἐκ τῶν ἄστρων οὐ μόνον τὰ κατὰ τοὺς πλοῦς
ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐν τῇ γῇ πράξεις. ἱκανὰ γὰρ καὶ 2
τὰ παρὰ δόξαν γινόμενα μηδὲ δυνάμενα παρ' ἡμῶν τυγ-
619 χάνειν προνοίας ἀκριβοῦς εἰς τὸ πολλὴν ἀπορίαν παρα-
σκευάζειν καὶ πολλάκις, οἷον ὄμβρων καὶ ποταμῶν ἐπι- 3
φοραὶ καὶ πάγων ὑπερβολαὶ καὶ χιόνες, ἔτι δὲ ὁ καπνώδης
καὶ συννεφὴς ἀήρ, καὶ τἆλλα τὰ παραπλήσια τούτοις. εἰ 4
δὲ καὶ περὶ ὧν δυνατόν ἐστι προϊδέσθαι, καὶ τούτων ὀλι-
γωρήσομεν, πῶς οὐκ εἰκότως ἐν τοῖς πλείστοις ἀποτευξό-
μεθα δι' αὐτούς; διόπερ οὐκ ἀφροντιστητέον οὐδενὸς τῶν 5

1. ἒξ ἀναφέρεσθαι D[m] pro ἐξαναφέρεσθαι   ἀναγκαίον F[2] ex ἀναγκαίων   2. ἴσα μέρη *Ca* pro ἰσομερεῖ   5. ἐπιτέλλειν *Rei* 489 pro ἐπιτέμνειν   7. 11. ἀεὶ vulgo invito F   13. μερῶν *Sca*   τόπον F   14. 15. καὶ ὑπαρχούσης FS, προϋπαρχούσης *Ca* vulgo, corr. Bothius Polybian. p. 57 (conf. *Hu* quaest. II 3)   19. ᾗ *Ca* pro εἰ   22. τας περὶ τὰς F(S), corr. *Sca*   23. παρὰ δόξαν *Rei* 490 pro παράδοξα μὴ δυνάμενα add. idem, reliqua *Hu* quaest. II 10   24. ἀκριβῶς FS, corr. D[2](?) *Sca*   30. ἀφροντιστέον FS, corr. *Sca*

προειρημένων, ἵνα μὴ τοιούτοις ἀλογήμασι περιπίπτωμεν οἵοις φασὶ περιπεσεῖν ἑτέρους τε πλείους καὶ τοὺς νῦν ὑφ᾽ ἡμῶν λέγεσθαι μέλλοντας ὑποδείγματος χάριν.

17 *Ἄρατος ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἐπιβαλόμενος πρα-*
ξικοπεῖν τὴν τῶν Κυναιθέων πόλιν, συνετάξατο πρὸς τοὺς
ἐκ τῆς πόλεως αὐτῷ συνεργοῦντας ἡμέραν, ἐν ᾗ τὸν μὲν
Ἄρατον ἔδει νυκτὸς παραγενηθέντα πρὸς τὸν ἀπὸ Κυναί-
*θης ῥέοντα ποταμὸν ὡς ἐπὶ *πρεπίου μένειν ἐνσχολάσαντα*
2 *μετὰ τῆς δυνάμεως, τοὺς δ᾽ ἔνδοθεν περὶ μέσον ἡμέρας,*
ὅτε λάβοιεν τὸν καιρόν, ἕνα μὲν αὐτῶν μεθ᾽ ἡσυχίας ἐν
ἱματίῳ διὰ τῆς πύλης ἐκπέμψαι, καὶ κελεῦσαι προελθόντα
3 *στῆναι πρὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸν συνταχθέντα τάφον, τοὺς*
δὲ λοιποὺς προσενεγκεῖν τὰς χεῖρας τοῖς ἄρχουσι, κοιμω-
μένοις κατὰ μέσον ἡμέρας, τοῖς εἰθισμένοις τηρεῖν τὴν
4 *πύλην. γενομένου δὲ τούτου σπουδῇ καταταχεῖν τοὺς Ἀχαι-*
5 *οὺς ἐκ τῆς ἐνέδρας ἔδει πρὸς τὴν πύλην. τούτων δὲ δια-*
τεταγμένων καὶ τοῦ καιροῦ συνάψαντος, ὁ μὲν Ἄρατος ἧκε,
καὶ κρυφθεὶς κατὰ τὸν ποταμὸν ἔμενε τηρῶν τὸ σύνθημα·
6 *περὶ δὲ πέμπτην ὥραν ἔχων τις πρόβατα μαλακὰ τῶν εἰ-*
θισμένων περὶ πόλιν τρέφειν, δεηθεὶς ἐκ τοῦ καιροῦ
πυθέσθαι τι τοῦ ποιμένος βιωτικόν, ἐξῆλθε διὰ τῆς πύ-
λης ἐν ἱματίῳ, καὶ στὰς ἐπὶ τὸν αὐτὸν τάφον περιεβλέπετο
7 *τὸν ποιμένα. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄρατον ἀποδεδόσθαι σφίσι*
τὸ σύνθημα νομίσαντες σπουδῇ πρὸς τὴν πόλιν ἐφέροντο
8 *πάντες. ταχὺ δὲ τῆς πύλης κλεισθείσης ὑπὸ τῶν ἐφεστώ-*
των διὰ τὸ μηδέπω μηδὲν ὑπὸ τῶν ἔνδον ἡτοιμάσθαι, συν-
έβη μὴ μόνον τῆς πράξεως ἀποτυχεῖν τοὺς περὶ τὸν
Ἄρατον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τῆς πόλεως συμπράττουσιν αἰ- 620
τίους γενέσθαι τῶν μεγίστων συμπτωμάτων· καταφανεῖς
9 *γὰρ γενόμενοι παραχρῆμα προβληθέντες ἀπέθανον. τί οὖν*

---

4. *ἐπιβαλλόμενος* S *He* 8. *ἐπὶ ἄρκτου* Buttmannus apud *Sch* *ἐνσχολήσαντα* FDG[s], *ἐνασχολήσαντα* Regii FG Vesontinus, corr. *Hu* 9. *μέσων* F 11. *προσελθόντα Di* 12. *συνταχθέντα Ur* 171[a] pro *συναχθέντα* *τάφον Sca* pro *τάφρον* 14. *ἠθισμένοις* FS, corr. G[s] *He* 15. *σποδῇ* F[1], *σπουδὴ* F[2] 17. *συνάψαντος Ur* 171[a] pro *συνάξαντος* 21. *βιριωτικὸν* FS, corr. D[m]G[m] 22. *τάφον Sca* pro *τάφρον* 30. *στρεβλωθέντες Na* 239

*εἴποι τις ἂν τῆς περιπετείας αἴτιον γεγονέναι; τὸ ποιή-
σασθαι τὸν στρατηγὸν ἁπλοῦν τὸ σύνθημα, νέον ἀκμὴν
ὄντα καὶ τῆς τῶν διπλῶν συνθημάτων καὶ παρασυνθημά-
των ἀκριβείας ἄπειρον. οὕτως αἱ πολεμικαὶ πράξεις ἐν* 10
*μικρῷ τὸ διαφέρον ἔχουσι τῆς ἐφ' ἑκάτερα ῥοπῆς τῶν
ἐκβαινόντων.*

Καὶ μὴν Κλεομένης ὁ Σπαρτιάτης προθέμενος διὰ 18
*πράξεως ἑλεῖν τὴν τῶν Μεγαλοπολιτῶν πόλιν, συνετάξατο
τοῖς τὸ τεῖχος φυλάττουσι τὸ κατὰ τὸν Φωλεὸν καλού-
μενον νυκτὸς ἥξειν μετὰ τῆς δυνάμεως κατὰ τρίτην φυ-
λακήν· τοῦτον γὰρ ἐφύλαττον τὸν καιρὸν τὸ τεῖχος οἱ
συμπράττοντες αὐτῷ. οὐκέτι δὲ προνοηθεὶς ὅτι περὶ τὴν* 2
*τῆς Πλειάδος ἐπιτολὴν τελέως ἤδη βραχείας εἶναι συμβαίνει
τὰς νύκτας, ἐκίνησε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος
περὶ δυσμὰς ἡλίου. λοιπὸν οὐ δυνάμενος καταταχεῖν, ἀλλὰ* 3
*τῆς ἡμέρας καταλαμβανούσης εἰκῇ καὶ ἀλόγως βιαζόμενος,
αἰσχρῶς ἐξέπεσε πολλοὺς ἀποβαλὼν καὶ κινδυνεύσας τοῖς
ὅλοις· ὃς εἰ κατὰ τὸ συνταχθὲν ηὐστόχησε τοῦ καιροῦ καὶ* 4
*κρατούντων τῆς εἰσόδου τῶν συνεργούντων εἰσήγαγε τὴν
δύναμιν, οὐκ ἂν διεψεύσθη τῆς ἐπιβολῆς.*

Πάλιν ὁμοίως Φίλιππος ὁ βασιλεύς, ὡς ἐπάνω προ- 5
*εῖπον, πρᾶξιν ἔχων ἐκ τῆς τῶν Μελιταιῶν πόλεως κατὰ
δύο τρόπους ἥμαρτε· καὶ γὰρ τὰς κλίμακας ἐλάττους ἔχων
ἦλθε τῆς χρείας καὶ τοῦ καιροῦ διέπεσε. συνταξάμενος* 6
*γὰρ ἥξειν περὶ μέσας νύκτας κατακεκοιμημένων ἤδη πάν-
των, πρὸ τοῦ δέοντος καιροῦ κινήσας ἐκ Λαρίσης καὶ προσ-
πεσὼν πρὸς τὴν τῶν Μελιταιῶν χώραν, οὔτ' ἐπιμένειν
ἐδύνατο, δεδιὼς μὴ προσαγγελθείη τοῖς ἔνδον, οὔτ' ἀνα-
κάμψας ἔτι λαθεῖν. διόπερ ἀναγκαζόμενος εἰς τοὔμπρο-* 7
*σθεν προάγειν, ἧκε πρὸς τὴν πόλιν ἀκμὴν τῶν ἀνθρώπων
ἐγρηγορότων. ὅθεν οὔτε διὰ τῶν κλιμάκων ἠδύνατο βιά-* 8
ζεσθαι διὰ τὴν ἀσυμμετρίαν οὔτε διὰ τῆς πύλης εἰσελθεῖν

13. *βραχέας* F 18. *ὃς He* pro *ὡς* 22. *πρᾶξειν* (sic) F *μελιτεαίων* FS, *Μελιταιέων Ca*, corr. *Na* 117 (conf. mox vs. 27) 26. *λαρίσσης* FS, corr. *Di* 27. *μελιταίων* FS 31. *οὐδὲ* F(S), corr. *Be*

τῷ μὴ δύνασθαι τοὺς ἔνδον αὐτῷ συνεργεῖν διὰ τὸν και- 621
9 ρόν. τέλος διερεθίσας τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ πολλοὺς
τῶν ἰδίων ἀποβαλών, μετ᾽ αἰσχύνης ἄπρακτος ἐπανῆλθεν,
πᾶσι καὶ τοῖς ἄλλοις παρηγγελκὼς ἀπιστεῖν αὐτῷ καὶ φυ-
λάττεσθαι.

19 Καὶ μὴν Νικίας ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, δυνά-
μενος σῴζειν τὸ περὶ τὰς Συρακούσας στράτευμα, καὶ λα-
βὼν τῆς νυκτὸς τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν εἰς τὸ λαθεῖν τοὺς
πολεμίους, ἀποχωρήσας εἰς ἀσφαλές, κἄπειτα τῆς σελήνης
ἐκλειπούσης δεισιδαιμονήσας ὥς τι δεινὸν προσημαινού-
2 σης, ἐπέσχε τὴν ἀναζυγήν. καὶ παρὰ τοῦτο συνέβη κατὰ
τὴν ἐπιοῦσαν αὐτοῦ νύκτα ποιησαμένου τὴν ἀναζυγήν, προ-
αισθομένων τῶν πολεμίων, καὶ τὸ στρατόπεδον καὶ τοὺς
3 ἡγεμόνας ὑποχειρίους γενέσθαι τοῖς Συρακοσίοις. καίτοι
γε παρὰ τῶν ἐμπείρων ἱστορήσας μόνον περὶ τούτων, δυ-
νατὸς ἦν οὐχ οἷον παραλιπεῖν διὰ τὰ τοιαῦτα τοὺς ἰδίους
καιρούς, ἀλλὰ καὶ συνεργοῖς χρήσασθαι διὰ τὴν τῶν ὑπε-
4 ναντίων ἄγνοιαν· ἡ γὰρ τῶν πέλας ἀπειρία μέγιστον ἐφ-
όδιον γίνεται τοῖς ἐμπείροις πρὸς κατόρθωσιν.

5 Ἐκ μὲν οὖν ἀστρολογίας μέχρι τῶν προειρημένων
πολυπραγμονητέον. περὶ δὲ τῆς τῶν κλιμάκων συμμετρίας
6 τοιοῦτός τίς ἐστιν ὁ τρόπος τῆς θεωρίας. ἐὰν μὲν γὰρ
διά τινος τῶν συμπραττόντων δοθῇ τὸ τοῦ τείχους ὕψος,
πρόδηλος ἡ τῶν κλιμάκων γίνεται συμμετρία· οἵων γὰρ
ἂν δέκα τινῶν εἶναι συμβαίνῃ τὸ τοῦ τείχους ὕψος, τοι-
ούτων δώδεκα δεήσει τὰς κλίμακας δαψιλῶν ὑπάρχειν.
7 τὴν δ᾽ ἀπόβασιν τῆς κλίμακος πρὸς τὴν τῶν ἀναβαινόν-
των συμμετρίαν ἡμίσειαν εἶναι δεήσει τῆς κλίμακος, ἵνα
μήτε πλεῖον ἀφιστάμεναι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιβαινόν-
των εὐσύντριπτοι γίνωνται, μήτε πάλιν ὀρθότεραι προσ-

1. τῷ] το (sine acc.) F 2. διερεθήσας F 7. σώζειν FS συρακούσσας F 10. ἐκλιπούσης vulgo invito F 12. αὐτῶ F(S), corr. *He* 14. συρακουσίοις FS, corr. *Be* 15. ἱστορήσας *Ca* pro ἱστορῆσαι 16. μὴ παραλιπεῖν coni. *Sch* 23. συμπρατόντων δοθεῖ F 24. κλημάκων F^2 ex κλημά.ων 25. συμβαῖνει F, συμβαίνει S Suidae v. δαψίδων cod. A pr. m., corr. alii Suidae libri 26. τὰς Suid., om. FS δαψίδων Suid. 30. γίνονται F, γίγνονται Regii FG Vesontinus *He*, γίγνωνται D· προσεριδόμεναι F

ἐρειδόμεναι λίαν ἀκροσφαλεῖς ὦσι τοῖς προσβαίνουσιν.
ἐὰν δὲ μὴ δυνατὸν ᾖ μετρῆσαι μηδ᾽ ἐγγίσαι τῷ τείχει, 8
ληπτέον ἐξ ἀποστάσεως παντὸς ὕψους τὸ μέγεθος τῶν
πρὸς ὀρθὰς ἐφεστώτων τοῖς ὑποκειμένοις ἐπιπέδοις. ὅ 9
622 τε τρόπος τῆς λήψεως καὶ δυνατὸς καὶ ῥᾴδιος τοῖς βου-
λομένοις πολυπραγμονεῖν τὰ παρὰ τῶν μαθηματικῶν.
Διὸ πάλιν ἐν τούτοις φανερὸν ὅτι δεήσει τοὺς βου- 20
λομένους εὐστοχεῖν ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς καὶ πράξεσι γεγεω-
μετρηκέναι, μὴ τελείως, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ᾽ ὅσον ἀνα-
λογίας ἔννοιαν ἔχειν καὶ τῆς περὶ τὰς ὁμοιότητας θεω-
ρίας. οὐ γὰρ περὶ ταῦτα μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς τῶν 2
σχημάτων μεταλήψεις ἐν ταῖς στρατοπεδείαις ἀναγκαῖός
ἐστιν ὁ τρόπος, χάριν τοῦ δύνασθαι ποτὲ μὲν πᾶν σχῆμα
μεταλαμβάνοντας τηρεῖν τὴν αὐτὴν συμμετρίαν τῶν ἐν ταῖς
παρεμβολαῖς περιλαμβανομένων, ποτὲ δὲ πάλιν ἐπὶ τῶν 3
αὐτῶν σχημάτων μένοντας αὔξειν ἢ μειοῦν τὸ περιλαμ-
βανόμενον τῇ στρατοπεδείᾳ χωρίον, κατὰ λόγον ἀεὶ τῶν
προσγινομένων ἢ τῶν χωριζομένων ἐκ τῆς παρεμβολῆς·
ὑπὲρ ὧν ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τὰς τάξεις ὑπομνήμασιν ἀκρι- 4
βέστερον δεδήλωται. οὐ γὰρ οἴομαι τοῦτό γε μετρίως ἡ- 5
μῖν ἐποίσειν οὐδένα, διότι πολλά τινα προσαρτῶμεν τῇ
στρατηγίᾳ κελεύοντες ἀστρολογεῖν καὶ γεωμετρεῖν τοὺς ὀρε-
γομένους αὐτῆς. ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἐκ περιττοῦ παρελκόμενα 6
τοῖς ἐπιτηδεύμασι χάριν τῆς ἐν ἑκάστοις ἐπιφάσεως καὶ
στωμυλίας πολύ τι μᾶλλον ἀποδοκιμάζων, παραπλησίως
δὲ καὶ τὸ πορρωτέρω τοῦ πρὸς τὴν χρείαν ἀνήκοντος ἐπι-
τάττειν, περὶ τἀναγκαῖα φιλοτιμότατός εἰμι καὶ σπουδά-
ζων. καὶ γὰρ ἄτοπον τοὺς μὲν ὀρχηστικῆς ἢ τοὺς αὐλη- 7
τικῆς ἐφιεμένους ἐπιδέχεσθαι τήν τε περὶ τοὺς ῥυθμοὺς

4. ἐπιπέδοις *Ca* pro ὑποπέδοις 6. τὰ add. idem 8. γεω-μετρικέναι F, γεωμετρηκέναι S, corr. *Ca* 9. τελέως *He* invitis FS 12. σχημάτων F² ex χρημάτων 16. παραλαμβανόμενον FS, corr. *Rei* 191 17. κατολίγον FS, corr. Dm 18. προγινωσκομένων FS, corr. *Ur* 171a 19. περὶ Dm, παρὰ FS (in F compendium scripturae apparet, unde erroris origo facile agnoscatur) 21. ἐποίσειν *Sch* pro ὑποίσειν 23. αὐτῆς *Ca* pro αὐτὴν 24. χάριν F² ex .χάριν (eraso σ, ut videtur) 25. στομυλίας πολλὺ F 26. τὸ] τῷ F 27. φιλο-τιμοτάτως εἰμὶ κατασπουδάζων *Rei* 493

καὶ τὰ μουσικὰ προκατασκευήν, ἔτι δὲ τὰ περὶ τὴν πα-
λαίστραν, διὰ τὸ δοκεῖν προσδεῖσθαι τὸ τέλος ἑκατέρου
8 τῆς τῶν προειρημένων συνεργίας, τοὺς δὲ στρατηγίας ἀν-
τιποιουμένους ἀσχάλλειν εἰ δεήσει τῶν ἐκτὸς ἐπιτηδευμά-
9 των μέχρι τινὸς ἀναλαβεῖν, ὥστε τοὺς περὶ τὰς βαναύσους
τέχνας ἀσκοῦντας ἐμμελεστέρους εἶναι καὶ φιλοτιμοτέρους
τῶν περὶ τὰ κάλλιστα καὶ σεμνότατα προαιρουμένων δια-
10 φέρειν· ὧν οὐδὲν ἂν ὁμολογήσειε νοῦν ἔχων οὐδείς. καὶ 623
περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν εἰρήσθω.
21 * Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἐξ αὐτῆς τῆς πε-
2 ριμέτρου τεκμαίρονται τὰ μεγέθη τῶν προειρημένων. λοι-
πὸν ὅταν εἴπῃ τις τὴν μὲν τῶν Μεγαλοπολιτῶν πόλιν
πεντήκοντα σταδίων ἔχειν τὸν περίβολον, τὴν δὲ τῶν Λα-
κεδαιμονίων ὀκτὼ καὶ τετταράκοντα, τῷ δὲ μεγέθει διπλῆν
εἶναι τὴν Λακεδαίμονα τῆς Μεγάλης πόλεως, ἄπιστον
3 αὐτοῖς εἶναι δοκεῖ τὸ λεγόμενον. ἂν δὲ καὶ συναυξῆσαί
τις βουλόμενος τὴν ἀπορίαν εἴπῃ διότι δυνατόν ἐστι τεττα-
ράκοντα σταδίων πόλιν ἢ στρατοπεδείαν ἔχουσαν τὴν πε-
ριγραφὴν διπλασίαν γίνεσθαι τῆς ἑκατὸν σταδίων ἐχού-
σης τὴν περίμετρον, τελέως ἐκπληκτικὸν αὐτοῖς φαίνεται
4 τὸ λεγόμενον. τούτου δ' ἐστὶν αἴτιον ὅτι τῶν ἐν τοῖς
παιδικοῖς μαθήμασι παραδιδομένων ἡμῖν διὰ τῆς γεω-
5 μετρίας οὐ μνημονεύομεν. περὶ μὲν οὖν τούτων προήχθην
εἰπεῖν διὰ τὸ μὴ μόνον τοὺς πολλοὺς ἀλλὰ καὶ τῶν πο-
λιτευομένων καὶ τῶν ἐν ταῖς ἡγεμονίαις ἀναστρεφομένων
τινὰς ἐκπλήττεσθαι, θαυμάζοντας ποτὲ μὲν εἰ δυνατόν
ἐστι μείζω τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν εἶναι, καὶ πολλῷ
μείζω, τῆς τῶν Μεγαλοπολιτῶν, τὸν περίβολον ἔχουσαν
6 ἐλάττω, ποτὲ δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν τεκμαίρεσθαι
στοχαζομένους ἐξ αὐτῆς τῆς περιμέτρου τῶν στρατοπε-
7 δειῶν. παραπλήσιον δέ τι καὶ ἕτερον ἀδίκημα συμβαίνει
περὶ τὰς τῶν πόλεων ἐπιφάσεις. οἱ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀν-

1. *προκατασκευεῖν* F 4. *ἀσχάλειν* FS, corr. D 5. *περὶ* del. *Di* 7. *τῶν* ante *προαιρουμένων* additum in FS del. *Rei* 494 13. *τὸν*] *τῶν* F 14. *τετταράκοντα τὸ δὲ* F 17. *διότι* *Ben* pro *ὅτι* 18. *στρατοπεδίαν* F 21. *τοίτο* F(S), corr. *Ca* 31. *ἀγνόημα* *Be* 32. *ἀποφάσεις* FS vulgo ante *Di*, corr. *Sch* in lexico

*θρώπων τὰς περικεκλασμένας καὶ βουνώδεις πλείους οἰ-
κίας ὑπολαμβάνουσι κατέχεσθαι τῶν ἐπιπέδων. τὸ δ' οὐκ* 8
*ἔστι τοιοῦτον διὰ τὸ τὰς οἰκίας [τῶν οἰκοδομιῶν] μὴ τοῖς
ἐγκλίμασι τῶν ἐδαφῶν ἀλλὰ τοῖς ὑποκειμένοις ἐπιπέδοις
οἰκοδομεῖσθαι πρὸς ὀρθάς, ἐφ' ὧν καὶ τοὺς λόφους αὐτοὺς
βεβηκέναι συμβαίνει. γνοίη δ' ἄν τις ἐκ τοῦ φαινομένου* 9
παιδικῶς ὅμως τὸ λεγόμενον. εἰ γὰρ νοήσαι τις εἰς ὕψος 10
*ἀνατεταμένας τὰς ἐν τοῖς κλίμασιν οἰκίας οὕτως ὥστε
πάσας ἰσοϋψεῖς ὑπάρχειν, φανερὸν ὡς ἑνὸς ἐπιπέδου γε-*
624 *νομένου τοῦ κατὰ τὰ τέγη τῶν οἰκιῶν, ἴσον καὶ παράλλη-
λον ἔσται τοῦτο τῷ τοῖς λόφοις ὑποκειμένῳ καὶ τοῖς τῶν
τειχῶν θεμελίοις ἐπιπέδῳ. περὶ μὲν οὖν τῶν ἡγεῖσθαι* 11
*καὶ πολιτεύεσθαι βουλομένων, ἀγνοούντων δὲ τὰ τοιαῦτα
καὶ θαυμαζόντων, ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν εἰρήσθω.*
* *Ὅτι τοὺς μὴ μετ' εὐνοίας καὶ προθυμίας ἐμβαί-* 12
*νοντας οὐδ' ἐπ' αὐτῶν εἰκός ἐστι τῶν ἔργων ἀληθεῖς εἶναι
συμμάχους.*

E BELLO HANNIBALICO. INGENIUM HANNIBALIS.

a. u. 544 * *Ὅτι τοιαύτης διαθέσεως ὑπαρχούσης περί τε τοὺς* 13
*Ῥωμαίους καὶ Καρχηδονίους, καὶ παλιντρόπων ἑκατέροις
ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης ἀπαντωμένων ἐναλλὰξ προσπι-
πτόντων, κατὰ τὸν ποιητὴν ἅμα λύπην καὶ χαρὰν ὑποτρέ-
χειν δείκνυσι τὰς ἑκάστων ψυχάς.*

---

1. *πλείοσιν οἰκίαις Rei* 494 *οἰκειας* (sine acc.) F 3. *τῶν οἰκοδομιῶν* del. *Hu* (in margine olim adscripta esse videntur *περὶ τῶν οἰκοδομιῶν*) 4. *ἐδαφῶν* F[s] *Be*, *ἐδάφων* vulgo 7. *ὅμως* D, *ὅμως* F, *ὅπως* S, *πως* coni. *Sch* *τις* D[m], *τὰς* FS 9. *ἰσοϋφεῖς* FS, corr. *He*
11. 12. *τῶν — ὑποκειμένων — ἐπιπέδων* FS, corr. *Rei* 495
13. *ἀγνωούντων* F 15. M *Ma* 375 *Hey* 29, 18 *εἰς πόλεμον* ante *ἐμβαίνοντας* add. Geelius *συνεμβαίνοντας* Luchtius 16. *οὔτ' ἐπ' αὐτῶν* M, *οὔτε ταυτῶν* (sic) *Ma*, corr. Spengelius act. soc. Graec. I 26 (ex vitiosa scriptura a Maio tradita) 18. Liv. 26, 37
19. M *Ma* 375 *Hey* 29, 19 (haec ecloga et initium cap. 22 ex eodem Polybii loco repetita sunt) 20. *παλιντρόπως* M, corr. Geelius *ἑκατέροις* M (vide Heysium in *Zeitschr. f. Allerthumswiss.* 1847 p. 328 et conf. initium cap. 22), *ἑκάστοις Ma* vulgo 22. Odyss. 19, 471 conferri iubet Spengelius apud *Hu* quaest. II 14 *ὑποτρέχειν*, infinitivum e *δείκνυσι* suspensum, non scripsit Polybius

14 * *Καὶ ἔστιν ἀληθὲς τὸ πολλάκις ὑφ' ἡμῶν εἰρημένον, ὡς οὐχ οἷόν τε περιλαβεῖν οὐδὲ συνθεάσασθαι τῇ ψυχῇ τὸ κάλλιστον θέαμα τῶν γεγονότων, λέγω δὲ τὴν τῶν ὅλων οἰκονομίαν, ἐκ τῶν τὰς κατὰ μέρος πράξεις γραφόντων.*

22 * *Ὅτι τῶν ἑκατέροις, Ῥωμαίοις φημὶ καὶ Καρχηδονίοις,*
προσπιπτόντων καὶ συμβαινόντων εἷς ἦν ἀνὴρ αἴτιος καὶ
2 *μία ψυχή, λέγω δὲ τὴν Ἀννίβου. τά τε γὰρ κατὰ τὴν*
Ἰταλίαν ὁμολογουμένως οὗτος ἦν ὁ χειρίζων, τά τε κατὰ
τὴν Ἰβηρίαν διὰ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν Ἀσδρού-
3 *βου, μετὰ δὲ ταῦτα διὰ τοῦ [πρεσβύτου] Μάγωνος· οἱ γὰρ*
τοὺς τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὺς ἀμφοτέρους ἀποκτείναντες
4 *ἅμα κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἦσαν οὗτοι. καὶ μὴν τὰ κατὰ τὴν*
Σικελίαν ἔπραττε τὰς μὲν ἀρχὰς διὰ τῶν περὶ τὸν Ἱππο-
5 *κράτην, ὕστερον δὲ διὰ Μυττόνου τοῦ Λίβυος. ὁμοίως*
δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰλλυρίδα· καὶ τὸν ἀπὸ
τούτων τῶν τόπων φόβον ἀνατεινόμενος ἐξέπληττε καὶ
περιέσπα Ῥωμαίους διὰ τῆς πρὸς Φίλιππον κοινοπραγίας.
6 *οὕτως μέγα τι φύεται χρῆμα καὶ θαυμάσιον ἀνὴρ καὶ ψυχὴ*
δεόντως ἁρμοσθεῖσα κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς σύστασιν πρὸς 625
ὅτι ἂν ὁρμήσῃ τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων.
7 *Ἐπεὶ δ' ἡ τῶν πραγμάτων διάθεσις εἰς ἐπίστασιν*
ἡμᾶς ἦχε περὶ τῆς Ἀννίβου φύσεως, ἀπαιτεῖν ὁ καιρὸς
δοκεῖ μοι τὰς μάλιστα διαπορουμένας ἰδιότητας ὑπὲρ αὐ-
8 *τοῦ δηλῶσαι. τινὲς μὲν γὰρ ὠμὸν αὐτὸν οἴονται γεγονέναι*
καθ' ὑπερβολήν, τινὲς δὲ φιλάργυρον. τὸ δ' ἀληθὲς εἰ-
πεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν πράγμασιν ἀναστρεφομένων

---

1. M *Ma* 376 *Hey* 29, 23 *καὶ ἐσ*|, omisso *τιν*, M *τῶν πολλάκις — εἰρημένων* M, corr. Geelius 3. *θέαμα τῶν* idem pro *θεαμάτων* 6. P *Va* 30 7. *προσπιπτώντων* P 11. *πρεσβύτου* glossema esse indicavit *Sch* 12. *ἀμφοτέρους* om. *Va* vulgo 13. *ἅμα*] *ἅμα τῷ τοῦ Γέσκωνος Ἀσδρούβᾳ* coni. *Sch* (conf. *Hu* quaest. II 10)
14. *διατῶν* P, *διὰ τοὺς Va* (verae codicis scripturae ignarus iam *Be* errorem correxerat) 19. inc. F in marg. fol. 136r: *Οὕτως μέγα,* M *Ma* 376 *Hey* 29, 27: *Ὅτι μέγα* *οὕτως* F, *οὕτω* Ps *φύεται χρῆμα* F, *χρῆμα φύεται* M, *χρῆμα,* omisso *φύεται,* P 21. *ἔργων*: des. MF 22. *τῶν* om. *Va* vulgo 23. *ἦχε Sch* pro *εἶχε* 27. post *καὶ* add. *καθόλου Rei* 735

οὐ ῥᾴδιον. ἔνιοι μὲν γὰρ ἐλέγχεσθαί φασι τὰς φύσεις 9
ὑπὸ τῶν περιστάσεων, καὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἐξουσίαις κα-
ταφανεῖς γίνεσθαι, κἂν ὅλως τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ἀνα-
στέλλωνται, τοὺς δὲ πάλιν ἐν ταῖς ἀτυχίαις. ἐμοὶ δ' ἔμπα- 10
λιν οὐχ ὑγιὲς εἶναι δοκεῖ τὸ λεγόμενον· οὐ γὰρ ὀλίγα μοι
φαίνονται, τὰ δὲ πλεῖστα, ποτὲ μὲν διὰ τὰς τῶν φίλων
παραθέσεις, ποτὲ δὲ διὰ τὰς τῶν πραγμάτων ποικιλίας,
ἄνθρωποι παρὰ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν ἀναγκάζεσθαι καὶ
λέγειν καὶ πράττειν. γνοίη δ' ἄν τις ἐπὶ πολλὰ τῶν ἤδη 23
γεγονότων ἐπιστήσας. τίς γὰρ Ἀγαθοκλέα τὸν Σικελίας 2
τύραννον οὐχ ἱστόρηκε διότι δόξας ὠμότατος εἶναι κατὰ
τὰς πρώτας ἐπιβολὰς καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς δυναστείας,
μετὰ ταῦτα νομίσας βεβαίως ἐνδεδέσθαι τὴν Σικελιωτῶν
ἀρχὴν πάντων ἡμερώτατος δοκεῖ γεγονέναι καὶ πρᾳότατος;
ἔτι δὲ Κλεομένης ὁ Σπαρτιάτης οὐ χρηστότατος μὲν βα- 3
σιλεύς, πικρότατος δὲ τύραννος, εὐτραπελώτατος δὲ πάλιν
ἰδιώτης καὶ φιλανθρωπότατος; καίτοι γ' οὐκ εἰκὸς ἦν περὶ 4
τὰς αὐτὰς φύσεις τὰς ἐναντιωτάτας διαθέσεις ὑπάρχειν·
ἀλλ' ἀναγκαζόμενοι ταῖς τῶν πραγμάτων μεταβολαῖς συμ-
μετατίθεσθαι, τὴν ἐναντίαν τῇ φύσει πολλάκις ἐμφαίνουσι
διάθεσιν ἔνιοι τῶν δυναστῶν πρὸς τοὺς ἐκτός, ὥστε μὴ
οἷον ἐλέγχεσθαι τὰς φύσεις διὰ τούτων, τὸ δ' ἐναντίον
ἐπισκοτεῖσθαι μᾶλλον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ διὰ τὰς τῶν φίλων 5
παραθέσεις εἴωθε συμβαίνειν οὐ μόνον ἡγεμόσι καὶ δυ-
νάσταις καὶ βασιλεῦσιν, ἀλλὰ καὶ πόλεσιν. Ἀθηναίων γοῦν 6
εὕροι τις ἂν ὀλίγα μὲν τὰ πικρὰ πολλὰ δὲ τὰ χρηστὰ
626 *καὶ σεμνὰ τῆς πολιτείας Ἀριστείδου καὶ Περικλέους*
προεστώτων, Κλέωνος δὲ καὶ Χάρητος τἀναντία· Λακε- 7
δαιμονίων δ' ἡγουμένων τῆς Ἑλλάδος ὅσα μὲν διὰ Κλε-
ομβρότου τοῦ βασιλέως πράττοιτο, πάντα συμμαχικὴν εἶχε
τὴν αἵρεσιν, ὅσα δὲ δι' Ἀγησιλάου, τοὐναντίον· ὥστε καὶ 8
τὰ τῶν πόλεων ἔθη ταῖς τῶν προεστώτων διαφοραῖς συμ-

---

8. *ἄνθρωποι* ***Di*** *αὐτῶν* P, *ἑαυτῶν Va* vulgo 9. *πολλὰ* P, *πολλῶν Va* vulgo 14. *πραότατος* P^s 17. *γ' οὐκ* ***Di*** pro *γοῦν οὐκ* 21. *δυναστῶν* P, *δυνατῶν Va* vulgo 26. *πολλὰ* P, *πλεῖστα Va* vulgo 29. *δ'* add. ***Di***

9 *μεταπίπτειν. Φίλιππος δὲ ὁ βασιλεύς, ὅτε μὲν Ταυρίων
ἢ Δημήτριος αὐτῷ συμπράττοιεν, ἦν ἀσεβέστατος, ὅτε δὲ
πάλιν Ἄρατος ἢ Χρυσόγονος, ἡμερώτατος.*
24 *Παραπλήσια δέ μοι δοκεῖ τούτοις καὶ τὰ κατ' Ἀννί-*
2 *βαν γεγονέναι· καὶ γὰρ περιστάσεσι παραδόξοις καὶ ποι-
κίλαις ἐχρήσατο καὶ φίλοις τοῖς ἔγγιστα μεγάλας ἐσχηκόσι
διαφοράς, ὥστε καὶ λίαν ἐκ τῶν κατ' Ἰταλίαν πράξεων*
3 *δυσθεώρητον εἶναι τὴν τοῦ προειρημένου φύσιν. τὰς μὲν
οὖν τῶν περιστάσεων ὑποβολὰς εὐχερὲς καὶ διὰ τῶν προ-
ειρημένων καὶ διὰ τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησομένων κατα-
μαθεῖν, τὰς δὲ τῶν φίλων οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν, ἄλλως
τε καὶ διὰ μιᾶς γνώμης ἱκανὴν τοῦ πράγματος ἔμφασιν*
4 *ἐξὸν λαβεῖν. καθ' ὃν γὰρ καιρὸν Ἀννίβας ἐξ Ἰβηρίας τὴν
εἰς Ἰταλίαν πορείαν ἐπενόει στέλλεσθαι μετὰ τῶν δυνά-
μεων, μεγίστης προφαινομένης δυσχρηστίας περὶ τὰς τρο-
φὰς καὶ τὴν ἑτοιμότητα τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατοπέδοις,
ἅτε καὶ κατὰ τὸ μῆκος ἀνήνυτον ἔχειν τι δοκούσης τῆς
ὁδοῦ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν μεταξὺ*
5 *κατοικούντων βαρβάρων, τότε δοκεῖ καὶ πλεονάκις ἐν τῷ
συνεδρίῳ περὶ τούτου τοῦ μέρους ἐμπιπτούσης ἀπορίας
εἷς τῶν φίλων Ἀννίβας ὁ Μονομάχος ἐπικαλούμενος ἀπο-
φήνασθαι γνώμην διότι μία τις ὁδὸς αὐτῷ προφαίνεται,*
6 *δι' ἧς ἐστιν εἰς Ἰταλίαν ἐλθεῖν ἐφικτόν. τοῦ δ' Ἀννίβου
λέγειν κελεύσαντος, διδάξαι δεῖν ἔφη τὰς δυνάμεις ἀνθρω-*
7 *ποφαγεῖν καὶ τούτῳ ποιῆσαι συνήθεις. * * * Ἀννίβας δὲ
πρὸς μὲν τὸ τόλμημα καὶ τὸ πρακτικὸν τῆς ἐπινοίας οὐ-
δὲν ἀντειπεῖν ἐδυνήθη, τοῦ δὲ πράγματος λαβεῖν ἔννοιαν*
8 *οὐθ' αὐτὸν οὔτε τοὺς φίλους ἐδύνατο πεῖσαι. τούτου δὲ
τἀνδρὸς εἶναί φασιν ἔργα καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰταλίαν εἰς Ἀν-* 627
*νίβαν ἀναφερόμενα περὶ τῆς ὠμότητος· οὐχ ἧττον δὲ καὶ
τῶν περιστάσεων.*

---

9. *ὑποβολὰς Sch* pro *ὑπερβολὰς*   *καὶ διὰ τῶν προειρημένων* om. vulgo ante *Di*   12. *ἔμφασι λαβεῖν* P, *ἔμφασιν λαβόντος Sch*, *ἐξὸν* add. *Va* (sed hic ante *ἱκανὴν*)   25. post *συνήθεις* add. P *ζη ταλοιπα εν π στρατηγιμάτων* (supra: τ τ ε)   26. *τολμηρὸν Na* 360   29—31. hic genuina Polybii verba ab epitomatore partim immutata sunt

Φιλάργυρός γε μὴν δοκεῖ γεγονέναι διαφερόντως καὶ 25
φίλῳ κεχρῆσθαι φιλαργύρῳ Μάγωνι τῷ τὰ κατὰ τὴν Βρετ-
τίαν χειρίζοντι. ταύτην δὲ τὴν ἱστορίαν ἐγὼ παρέλαβον 2
μὲν καὶ παρ' αὐτῶν Καρχηδονίων· ἐγχώριοι γὰρ οὐ μόνον 3
τὰς τῶν ἀνέμων στάσεις κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀλλὰ καὶ
τὰ τῶν ἐγχωρίων ἀνθρώπων ἤθη κάλλιστα γινώσκουσιν·
ἔτι δὲ Μασσανάσσου ἀκριβέστερον διήκουσα, φέροντος 4
ἀπολογισμοὺς καθόλου μὲν περὶ πάντων Καρχηδονίων,
μάλιστα δὲ περὶ τῆς Ἀννίβου καὶ Μάγωνος τοῦ Σαυνίτου
προσαγορευομένου φιλαργυρίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἔφη 5
γενναιότατα κεκοινωνηκότας ἑαυτοῖς πραγμάτων τοὺς προ-
ειρημένους ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας, καὶ πολλὰς μὲν πό-
λεις κατ' Ἰβηρίαν πολλὰς δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν εἰληφότας
ἑκατέρους, τὰς μὲν κατὰ κράτος, τὰς δὲ ἐκ παραδόσεως,
οὐδέποτε μετεσχηκέναι τῆς αὐτῆς πράξεως ἀλλήλοις, ἀλλ' 6
ἀεὶ μᾶλλον ἑαυτοὺς ἢ τοὺς πολεμίους στρατηγεῖν χάριν
τοῦ μὴ συμπαρεῖναι θάτερον θατέρῳ πόλεως καταλαμβα-
νομένης, ἵνα μήτε διαφέρωνται πρὸς σφᾶς ἐκ τῶν τοιού-
των μήτε μερίζωνται τὸ λυσιτελές, ἐφαμίλλου τῆς ὑπερ-
οχῆς αὐτῶν ὑπαρχούσης.

Πλὴν ὅτι γε καὶ τὴν Ἀννίβου φύσιν οὐ μόνον ἡ τῶν 26
φίλων παράθεσις, ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ τῶν πραγμάτων πε-
ρίστασις ἐβιάζετο καὶ μετετίθετο πολλάκις, ἔκ τε τῶν
προειρημένων καὶ τῶν λέγεσθαι μελλόντων ἐστὶ φανερόν.
ἅμα γὰρ τῷ γενέσθαι τὴν Καπύην τοῖς Ῥωμαίοις ὑποχεί- 2
ριον εὐθέως ἦσαν, ὅπερ εἰκός, αἱ πόλεις μετέωροι, καὶ
περιέβλεπον ἀφορμὰς καὶ προφάσεις τῆς πρὸς Ῥωμαίους
μεταβολῆς· ὅτε δὴ καὶ δοκεῖ μάλιστα δυσχρηστηθεὶς Ἀννί- 3

---

2. *κεχρῆσθαι* P, *χρῆσθαι Va* vulgo *τὰ* add. *Gro* not. in Polyb. 451 3. ante *ταύτην δὲ τὴν ἱστορίαν* nonnulla ab epitomatore omissa esse, quae sub alio titulo operis Constantiniani posita fuerint, suspicatur *Rei* 736 4. *ἐγχώριοι* Suid. v. *ἀνέμων στάσεις* et *ἐγχώριον*, *οἱ ἐγχώριοι* P, *ἐπιχώριοι Va* 7. *ἔτι δ' ἀκριβέστερον Μασσανάσσου Ben* (sed potius contractam in brevius orationem prodere videtur hiatus) 10. *τοῖς ἄλλοις* P ('inter caetera enim aiebat' *Va*), *τοὺς ἄλλους Sch* 15. *ἀλλήλους, ἀλλὰ Va* invito P 17. *θαττετρον θαττέρωι* P 23. *μετετίθει* coni. *Be* 24. *ἔσται Na* 354 (at conf. 9, 24, 3) 28. *δυσχρησθεὶς* P, corr. *Va* in adnot.

4 *βας εἰς ἀπορίαν ἐμπεσεῖν ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων. οὔτε γὰρ*
τηρεῖν τὰς πόλεις πάσας πολὺ διεστώσας ἀλλήλων δυνα-
τὸς ἦν, καθίσας εἰς ἕνα τόπον, τῶν πολεμίων καὶ πλείοσι
στρατοπέδοις ἀντιπαραγόντων, οὔτε διαιρεῖν εἰς πολλὰ μέρη
5 *τὴν αὑτοῦ δύναμιν οἷός τ' ἦν. εὐχείρωτος γὰρ ἔμελλε* 628
τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρξειν καὶ διὰ τὸ λείπεσθαι τῷ πλήθει
6 *καὶ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι πᾶσιν αὐτὸς συμπαρεῖναι. διόπερ*
ἠναγκάζετο τὰς μὲν προδήλως ἐγκαταλείπειν τῶν πόλεων,
ἐξ ὧν δὲ τὰς φρουρὰς ἐξάγειν, ἀγωνιῶν μὴ κατὰ τὰς με-
ταβολὰς τῶν πραγμάτων συγκαταφθείρῃ τοὺς ἰδίους στρα-
7 *τιώτας. ἐνίας γὰρ καὶ παρασπονδῆσ' ὑπέμεινε, μεταναστὰς*
εἰς ἄλλας πόλεις καὶ ποιῶν ἀναρπάστους αὐτῶν τοὺς βίους.
8 *ἐξ ὧν προσκόπτοντες οἱ μὲν ἀσέβειαν οἱ δ' ὠμότητα κατ-*
9 *εγίνωσκον. καὶ γὰρ ἁρπαγαὶ χρημάτων ἅμα τοῖς προει-*
ρημένοις καὶ φόνοι καὶ βίαιοι προφάσεις ἐγίνοντο διά τε
τῶν ἐξιόντων καὶ διὰ τῶν εἰσιόντων στρατιωτῶν εἰς τὰς
πόλεις, ἑκάστων ὑπειληφότων ὅσον οὐκ ἤδη τοὺς ὑπο-
10 *λειπομένους μεταβαλεῖσθαι πρὸς τοὺς ὑπεναντίους. ἐξ*
ὧν καὶ λίαν δυσχερὲς ἀποφήνασθαι περὶ τῆς Ἀννίβου
φύσεως διά τε τὴν τῶν φίλων παράθεσιν καὶ τὴν τῶν
11 *πραγμάτων περίστασιν. κρατεῖ γε μὴν ἡ φήμη παρὰ μὲν*
Καρχηδονίοις ὡς φιλαργύρου, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις ὡς ὠμοῦ
γενομένου αὐτοῦ.

RES SICULAE.

27 * *Πολύβιος δὲ τὸν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς χώρας ὠνομάσθαι Ἀκράγης διὰ τὸ εὔγεων.*

* *Ἡ δὲ τῶν Ἀκραγαντίνων πόλις οὐ μόνον κατὰ τὰ*

---

4. *ἀντιπαραττόντων* P, *ἀντιπαραταττόντων* *Va*, corr. *Rei* 736 7. *αὐτὸς* *Rei* 737 pro *αὐτοῖς* *συμπαρῆναι* P, corr. *Va* in indice erratorum 9. *μὴ* *Va*, *μὲν* P 10. *συγκαταφθερῆι* P, corr. *Rei* 737 11. *γαρ* (sine acc.) P, *δὲ* *Sch* *παρασπονδας* (sine acc.) P, *παρασπονδῆσαι* *Va*, corr. *Hu* quaest. II 5 13. *ἐξῶν προκόπτοντες* P, corr. *Va* 14. *ἁρπαγαὶ* *Na* 360 pro *ἁρπαγὴ* 23. *γεγονότος* *Hu* (*αὐτοῦ* del. *Ben*) 24. Liv. 26, 40 25. Stephanus Byz. v. *Ἀκράγαντες* 26. *Ἄκρα γῆς* coni. *Sch* tom. V p. 37 27. F fol. 136v *He* 212, 48 *κατὰ* add. F[2]

προειρημένα διαφέρει τῶν πλείστων πόλεων, ἀλλὰ καὶ
κατὰ τὴν ὀχυρότητα, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν
κατασκευήν. ἔκτισται μὲν γὰρ ἀπὸ θαλάττης ἐν ὀκτωκαί- 2
δεκα σταδίοις, ὥστε μηδενὸς ἀμοίρους εἶναι τῶν ἐκ ταύ-
της χρησίμων· ὁ δὲ περίβολος αὐτῆς καὶ φύσει καὶ κα- 3
τασκευῇ διαφερόντως ἠσφάλισται. κεῖται γαρ τὸ τεῖχος 4
ἐπὶ πέτρας ἀκροτόμου καὶ περιρρῶγος, ᾗ μὲν αὐτοφυοῦς,
ᾗ δὲ χειροποιήτου, περιέχεται δὲ ποταμοῖς· ῥεῖ γὰρ αὐ- 5
τῆς παρὰ μὲν τὴν νότιον πλευρὰν ὁ συνώνυμος τῇ πόλει,
παρὰ δὲ τὴν ἐπὶ τὰς δύσεις καὶ τὸν λίβα τετραμμένην ὁ
προσαγορευόμενος Ὕψας. ἡ δ' ἄκρα τῆς πόλεως ὑπέρ- 6
629 κειται κατ' αὐτὰς τὰς θερινὰς ἀνατολάς, κατὰ μὲν τὴν
ἔξωθεν ἐπιφάνειαν ἀπροσίτῳ φάραγγι περιεχομένη, κατὰ
δὲ τὴν ἐντὸς μίαν ἔχουσα πρόσοδον ἐκ τῆς πόλεως. ἐπὶ 7
δὲ τῆς κορυφῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν ἔκτισται καὶ Διὸς Ἀταβυ-
ρίου, καθάπερ καὶ παρὰ Ῥοδίοις· τοῦ γὰρ Ἀκράγαντος 8
ὑπὸ Ῥοδίων ἀπῳκισμένου, εἰκότως ὁ θεὸς οὗτος τὴν αὐ-
τὴν ἔχει προσηγορίαν ἣν καὶ παρὰ τοῖς Ῥοδίοις. κεκό- 9
σμηται δὲ καὶ τἆλλα μεγαλοπρεπῶς ἡ πόλις ναοῖς καὶ
στοαῖς, καὶ ὁ τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου νεὼς παντέλειαν
μὲν οὐκ εἴληφε, κατὰ δὲ τὴν ἐπιβολὴν καὶ τὸ μέγεθος
οὐδ' ὁποίου τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα δοκεῖ λείπεσθαι.

* Ἀγάθυρνα, πόλις Σικελίας, ὡς Πολύβιος ἐνάτῃ. 10

* Ὁ δὲ Μάρκος δοὺς πίστεις ὑπὲρ ἀσφαλείας ἔπει- 11
σεν [αὐτοὺς] ἐκχωρεῖν εἰς Ἰταλίαν, ἐφ' ᾧ λαμβάνοντας
μέτρημα παρὰ τῶν Ῥηγίνων πορθεῖν τὴν Βρεττιανήν, κυ-
ρίους ὄντας ὧν ἂν ἐκ τῆς πολεμίας ὠφεληθῶσι.

---

7. *αὐτοφυῶς* FS, corr. *He* 13. *περιεχομένης* F, corr. S 16. *τοῦ γὰρ ἀκράγοντος* (sic) F, *τῆς γὰρ πόλεως Hu* quaest. II 6 17. *ἀπῳκισμένου* (cum hiatu) S, *ἀπῳκισμένης* F *οὕτως* F, *οὕτω* S, corr. *Ur* 171ᵃ 20. *ὁλυπίου* F *πολυτέλειαν* FS, *συντέλειαν* Cluverius Sicil. antiqu. I 203, corr. Ernestus 23. Stephanus Byz. h. v. (conf. Liv. 26, 40, 16) *Ἀγάθυρνα* Holstenius pro *ἀγάθυρσα* 24. Suid. v. *ἐφ' ᾧ* (conf. Liv. 26, 40, 18) 25. *αὐτοὺς* om. Suidae cod. A 26. *τὴν Ur* pro *τε*

RES IN GRAECIA GESTAE.

28 * «Ὅτι μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τὴν Μα-
κεδόνων δυναστείαν ἀρχὴν συνέβη γεγονέναι τοῖς Ἕλλησι
δουλείας, οὐδ' ἄλλως εἰπεῖν οὐδένα πέπεισμαι τολμῆσαι·
2 σκοπεῖν δ' οὕτως ἔξεστιν. ἦν τι σύστημα τῶν ἐπὶ Θρᾴκης
Ἑλλήνων, οὓς ἀπῴκισαν Ἀθηναῖοι καὶ Χαλκιδεῖς, ὧν μέ-
γιστον εἶχε πρόσχημα καὶ δύναμιν ἡ τῶν Ὀλυνθίων πόλις.
3 ταύτην ἐξανδραποδισάμενος Φίλιππος καὶ παράδειγμα ποι-
ήσας οὐ μόνον τῶν ἐπὶ Θρᾴκης πόλεων ἐγένετο κύριος,
ἀλλὰ καὶ Θετταλοὺς ὑφ' αὑτὸν ἐποιήσατο διὰ τὸν φόβον.
4 μετ' οὐ πολὺ δὲ μάχῃ νικήσας τοὺς Ἀθηναίους ἐχρήσατο
μεγαλοψύχως τοῖς εὐτυχήμασιν, οὐχ ὅπως Ἀθηναίους εὖ
ποιήσῃ, πολλοῦ γε δεῖν, ἀλλ' ἵνα διὰ τῆς πρὸς ἐκείνους
εὐεργεσίας προκαλέσηται τοὺς ἄλλους εἰς τὸ ποιεῖν ἐθε-
5 λοντὴν αὐτῷ τὸ προσταττόμενον. ἦν ἔτι τὸ τῆς ὑμετέρας
πόλεως ἀξίωμα, δοκοῦν ἂν σὺν καιρῷ προστήσεσθαι τῶν
6 Ἑλλήνων. τοιγαροῦν πᾶσαν ἱκανὴν ποιησάμενος πρόφασιν
ἧκε μετὰ τῶν δυνάμεων, καὶ κατέφθειρε μὲν τέμνων τὴν 630
7 γῆν, κατέφθειρε δ' αἴθων τὰς οἰκίας. τὸ δὲ τελευταῖον
ἀποτεμόμενος καὶ τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν ὑμῶν προσ-
ένειμε τὴν μὲν Ἀργείοις, τὴν δὲ Τεγεάταις καὶ Μεγαλο-
πολίταις, τὴν δὲ Μεσσηνίοις, ἅπαντας βουλόμενος καὶ
παρὰ τὸ προσῆκον εὐεργετεῖν ἐφ' ᾧ μόνον ὑμᾶς κακῶς
8 ποιεῖν. διεδέξατο παρ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν Ἀλέξανδρος.
οὗτος πάλιν ὑπολαβὼν βραχύ τι τῆς Ἑλλάδος ἔναυσμα

---

1. hic intercidisse videntur ea quae ex Polybio Livius 26, 24—26 in brevius contraxit; servata sunt praeter orationes paucissima Polybiana: vide cap. 40 2. F fol. 137r *He* 213, 6; in marg. add. F[1] *δημιγορία χλαινέου* *Μακεδόνων Ur* 171[a] pro *λακεδαιμόνων* 3. *συναῖβη* F, *συμβαίνει Hu* quaest. II 13 *τοῖς* FD[m], *τῆς* S 4. *οὔτ' ἄλλως — σκοπεῖν θ' οὕτως Hu* quaest. II 4 *ἂν* ante *ἄλλως* add. *Na* 344, idem post *οὐδένα Sch* 6. *ἀπώκησαν* F(S), corr. *Ca* *χαλκηδεῖς* FS, corr. idem 8. *ἐξανδραποδησάμενος* F 11. *κινήσας* F, corr. S 13. *ποιήσει* F, corr. S *δεῖν* F (idem coniecerat *Ben*), *καὶ δεῖ* (cum hiatu) S vulgo 14. *προκαλέσιται* F 16. *ἂν* del. *Di* (conf. 1, 4, 8. 8, 30, 8) 18. *τέμνον* F 19. *αἴθων Di*, *αὐτῶν* FS, *αὖ καὶ Ca*, *ἀνασπῶν Rei* 496 22. *μεσηνίοις* FS 23. *εὐεργετεῖν* F[2] ex *εὐεργετ..* (conf. *Hu* quaest. II 5)

καταλείπεσθαι περὶ τὴν Θηβαίων πόλιν, τίνα τρόπον αὐ-
τὴν διέφθειρεν, πάντας ὑμᾶς οἴομαι κατανοεῖν.
Καὶ μὴν περὶ τῶν διαδεξαμένων τούτου τὰ πράγματα, 29
πῶς κέχρηνται τοῖς Ἕλλησιν, τί με δεῖ κατὰ μέρος λέγειν;
οὐδεὶς γάρ ἐστι τῶν ὄντων οὕτως ἀπράγμων ὃς οὐχὶ πέ- 2
πυσται πῶς Ἀντίπατρος μὲν ἐν τῇ περὶ Λαμίαν μάχῃ
νικήσας τοὺς Ἕλληνας κάκιστα μὲν ἐχρήσατο τοῖς ταλαι-
πώροις Ἀθηναίοις, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, εἰς τοῦτο 3
δ' ὕβρεως ἦλθε καὶ παρανομίας ὡς φυγαδοθήρας κατα-
στήσας ἐξέπεμψε πρὸς τὰς πόλεις ἐπὶ τοὺς ἀντειρηκότας
ἢ καθόλου λελυπηκότας τι τὴν Μακεδόνων οἰκίαν. ὧν 4
οἱ μὲν ἐκ τῶν ἱερῶν ἀγόμενοι μετὰ βίας, οἱ δ' ἀπὸ τῶν
βωμῶν ἀποσπώμενοι, μετὰ τιμωρίας ἀπέθνησκον, οἱ δὲ
διαφυγόντες ἐκ πάσης ἐξενηλατοῦντο τῆς Ἑλλάδος· φύ-
ξιμον γὰρ οὐδὲν ἦν πλὴν ἑνὸς αὐτοῖς τοῦ τῶν Αἰτωλῶν
ἔθνους. τά γε μὴν Κασσάνδρῳ καὶ Δημητρίῳ πεπραγμένα, 5
σὺν δὲ τούτοις Ἀντιγόνῳ τῷ Γονατᾷ, τίς οὐκ οἶδε; διὰ
γὰρ τὸ προσφάτως αὐτὰ γεγονέναι τελέως ἐναργῆ συμβαί-
νει τὴν γνῶσιν αὐτῶν ὑπάρχειν. ὧν οἱ μὲν φρουρὰς εἰσ- 6
άγοντες εἰς τὰς πόλεις, οἱ δὲ τυράννους ἐμφυτεύοντες
οὐδεμίαν πόλιν ἄμοιρον ἐποίησαν τοῦ τῆς δουλείας ὀνό-
ματος. ἀφέμενος δὲ τούτων ἐπάνειμι νῦν ἐπὶ τὸν τελευ- 7
ταῖον Ἀντίγονον, ἵνα μὴ τὴν ἐκ τούτου πρᾶξιν ἀκάκως
τινὲς ὑμῶν θεωροῦντες ὑπόχρεοι χάριτι νομίζωσιν εἶναι
Μακεδόσιν. οὔτε γὰρ Ἀχαιοὺς σῴζειν προαιρούμενος Ἀν- 8
τίγονος ἐπανείλετο τὸν πρὸς ὑμᾶς πόλεμον, οὔτε τῇ Κλε-
ομένους τυραννίδι δυσαρεστούμενος, ἵνα Λακεδαιμονίους
631 *ἐλευθερώσῃ· καὶ λίαν γὰρ ὅ γε τοιοῦτός ἐστι τρόπος εὐ-* 9

---

1. *καταλείπεσθαι* D², *καταλιπεσθαι* F² e *καταλειπεσθαι*, *καταλιπέσθαι* S 2. *οἴωμαι* F 4. *κέχρεινται* F 5. *οὕτως* add. *Ur* 171ᵃ *πέπεισται* FD, *πέπισται* Regii FG *He*, corr. Vesontinus 6. *Λάμιαν* *Di* 8. *ὅμοια* G *He* 10. *ἐξέπεμψαι* F *ἀντιρηκότας* F, *ἀντηρκότας* *Rei* 497, *ἀντηρειχότας* *Hu* 11. *λεμπηκότας* F, corr. S 13. *βομῶν ἀποσπόμενοι* F 15. *ἑνὸς* DᵐG, *ἐν* FS 16. *κασάνδρω* F(S) 18. *ἀπροσφάτως* FS, corr. *Ca* 21. *δουλίας* F 22. *τὸ τελευταῖον ἀντιγόνου* FS, corr. *Sca* 23. *τὴν ἐκ* Dᵐ, *τὴν ἐμὴν ἐκ* FS (vix probabile *μηδεμίαν* pro *μὴ τὴν ἐμὴν*) *ἄκως* (sine acc.) F, *ἄκος* S, corr. *He* 25. *σώζειν* FS

10 *ἥϑης, εἴ τις ἄρα ταύτην ὑμᾶν ἔχει τὴν διάληψιν· ἀλλ*
ὁρῶν οὐκ ἐν ἀσφαλεῖ τὴν ἑαυτοῦ δυναστείαν ἐσομένην, ἐὰν
ὑμεῖς τὴν Πελοποννησίων ἀρχὴν κατακτήσησϑε, πρὸς δὲ
τοῦτο βλέπων εὖ πεφυκότα τὸν Κλεομένην καὶ τὴν τύχην
11 *ὑμῖν λαμπρῶς συνεργοῦσαν, ἅμα φοβηϑεὶς καὶ φϑονήσας*
παρῆν, οὐ Πελοποννησίοις βοηϑήσων, ἀλλὰ τὰς ὑμετέρας
ἐλπίδας ἀφελούμενος καὶ τὴν ὑμετέραν ὑπεροχὴν ταπεινώ-
12 *σων. διόπερ οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον ἀγαπᾶν ὀφείλετε Μακε-*
δόνας, ὅτι κυριεύσαντες τῆς πόλεως οὐ διήρπασαν,· ἐφ᾽
ὅσον ἐχϑροὺς νομίζειν καὶ μισεῖν, ὅτι δυναμένους ὑμᾶς
ἡγεῖσϑαι τῆς Ἑλλάδος πλεονάκις ἤδη κεκωλύκασιν.
30 *Περί γε μὴν τῆς Φιλίππου παρανομίας τίς χρεία*
2 *πλείω λέγειν; τῆς μὲν γὰρ εἰς τὸ ϑεῖον ἀσεβείας ἱκανὸν*
ὑπόδειγμ᾽ αἱ περὶ τοὺς ἐν Θέρμῳ ναοὺς ὕβρεις, τῆς δ᾽
εἰς τοὺς ἀνϑρώπους ὠμότητος ἡ περὶ τοὺς Μεσσηνίους
3 *ἀϑεσία καὶ παρασπόνδησις. Αἰτωλοὶ γὰρ μόνοι μὲν τῶν*
Ἑλλήνων ἀντωφϑάλμησαν πρὸς Ἀντίπατρον ὑπὲρ τῆς τῶν
ἀδίκως ἀκληρούντων ἀσφαλείας, μόνοι δὲ πρὸς τὴν Βρέν-
νου καὶ τῶν ἅμα τούτῳ βαρβάρων ἔφοδον ἀντέστησαν,
4 *μόνοι δὲ καλούμενοι συνηγωνίζοντο, βουλόμενοι τὴν πά-*
τριον ἡγεμονίαν τῶν Ἑλλήνων ὑμῖν συγκατασκευάζειν.
5 *Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσϑω. περὶ*
δὲ τοῦ νῦν ἐνεστῶτος διαβουλίου γράφειν μὲν καὶ χειρο-
τονεῖν ἀναγκαῖόν πώς ἐστιν ὡς περὶ πολέμου βουλευομέ-
νοις, τῇ μέντοι γ᾽ ἀληϑείᾳ μὴ νομίζειν τοῦτον εἶναι πό-
6 *λεμον. Ἀχαιοὺς μὲν γὰρ οὐχ οἷόν ϑ᾽ ἡσσωμένους βλάπτειν*
ὑμῶν τὴν χώραν, μεγάλην δὲ χάριν ἕξειν αὐτοὺς ὑπολαμ-
βάνω τοῖς ϑεοῖς, ἐὰν δύνωνται τὴν ἰδίαν τηρεῖν, ἐπειδὰν

---

2. *ἐσομένην Ur* 171[a] pro *εἴσω μένειν* 3. *καταστήσησϑε* FS, corr. Cobetus Mnemos. XI 8, idemque infra 10, 36, 5 *κατεκτήσαντο* coll. 4, 77, 2. 6, 50, 5. 18, 41 (24), 5. 37, 1[b], 1. 39, 1[b], 3, Demosth. 1, 23. 2, 26 4. *τοῦτο* F[s] *Rei* 498, *τούτῳ* S *He* 7. *ἀφελόμενος* FS, corr. *Ca* 8. *ὀφείλεται* FS, corr. *Ur* 171[a] 9. *ὅτι* add. *Ca* 14. *ὑπόδειγμα αἱ* D[m], *ἀποδέδειγμαι* FS, hiatum expulit *Hu* Philol. XIV 306 16. *παρασπόδησις* F[1], corr. F[2] ante *Αἰτωλοὶ γάρ* nonnulla excidisse conficit *Rei* 498 17. *ἀντοφϑάλμησαν* F 20. *συνηγονίζωντο* F 26. *οἷόν ϑ᾽ Hu* quaest. II 4, *οἷον δεῖν* FS, *οἷον δεῖ νομίζειν Rei* 499 *ἡσσομένους* F *He* 28. *δύνονται* F

αὐτοῖς ὁ πόλεμος ὑπ' Ἠλείων καὶ Μεσσηνίων διὰ τὴν
πρὸς ἡμᾶς συμμαχίαν, ἅμα δὲ τούτοις ὑφ' ἡμῶν περι-
σταθῇ. Φίλιππον δὲ ταχέως πέπεισμαι λήξειν τῆς ὁρμῆς 7
κατὰ μὲν γῆν ὑπ' Αἰτωλῶν πολεμούμενον, κατὰ δὲ θά-
λατταν ὑπό τε Ῥωμαίων καὶ τοῦ βασιλέως Ἀττάλου. λίαν 8
632 δ' εὐμαρῶς ἔστι συλλογίσασθαι τὸ μέλλον ἐκ τῶν ἤδη
γεγονότων. εἰ γὰρ πρὸς μόνους Αἰτωλοὺς πολεμῶν μη- 9
δέποτε δυνατὸς ἦν χειρώσασθαι τούτους, ἦ που συμβεβη-
κότων ἀξιόχρεως ἂν εἴη πρὸς τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον;

Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρό- 31
θεσιν χάριν τοῦ γνῶναι πάντας ὑμᾶς διότι καὶ μὴ προ-
εισδεδεμένους ἀλλ' ἐξ ἀκεραίου βουλευομένους μᾶλλον Αἰ-
τωλοῖς ὑμᾶς ἢ Μακεδόσιν ἐχρῆν συμμαχεῖν. εἰ δὲ καὶ 2
προκατέχεσθε καὶ προδιειλήφατε περὶ τούτων, τίς ἔτι κα-
ταλείπεται λόγος; εἰ γὰρ συνέθεσθε τὴν νῦν ὑπάρχουσαν 3
ὑμῖν πρὸς ἡμᾶς συμμαχίαν πρότερον τῶν ὑπ' Ἀντιγόνου
γεγονότων εἰς ὑμᾶς εὐεργετημάτων, ἴσως ἦν εἰκὸς διαπο-
ρεῖν εἰ δέον ἐστί, τοῖς ἐπιγεγονόσιν εἴκοντας, παριδεῖν τι
τῶν πρότερον ὑπαρχόντων. ἐπεὶ δὲ συντετελεσμένης ὑπ' 4
Ἀντιγόνου τῆς πολυθρυλήτου ταύτης ἐλευθερίας καὶ σω-
τηρίας, ἣν οὗτοι παρ' ἕκαστον ὑμῖν ὀνειδίζουσι, μετὰ δὲ
ταῦτα βουλευόμενοι καὶ πολλάκις ἑαυτοῖς δόντες λόγον
ποτέροις ὑμᾶς δεῖ κοινωνεῖν πραγμάτων, Αἰτωλοῖς ἢ Μα-
κεδόσιν, εἵλεσθε μετέχειν Αἰτωλοῖς, οἷς ἐδώκατε περὶ τού-
των πίστεις καὶ ἐλάβετε παρ' ἡμῶν, καὶ συμπεπολεμήκατε
τὸν πρῴην συστάντα πόλεμον ἡμῖν πρὸς Μακεδόνας, τίς
ἔτι δύναται περὶ τούτων εἰκότως ἐπαπορεῖν; τὰ μὲν γὰρ 5
πρὸς Ἀντίγονον καὶ Φίλιππον ὑμῖν ὑπάρχοντα φιλάν-
θρωπα παρεγράφη τότε. λοιπὸν ἢ δι' Αἰτωλῶν ἀδίκημά 6

2. ὑφ' ὑμῶν *Na* 361 3. ταχέως *Hu* quaest. II 3, ταῦθ' ὡς FS, πάντως *Sca* vulgo 6. εὐμαρὲς *Ur* 171[b] 7. μόνον FS, corr. D[2] 9. post συμβεβηκότων add. τοσούτων *Sch*, πανταχόθεν τῶν ἐχθρῶν *Hu* quaest. II 10 12. αἰτωλοὺς F, corr. S *He* 13. εἰ coni. *Sch*, ἂν F(S) 21. ἣν — ὀνειδίζουσι *Ca*, ην εἰ τούτων ἕκαστον ἡμῖν ὀνειδίζωσιν F(S, nisi qnod hi ὀνειδίζουσι), ᾔσθεσθ' ἐκ τούτων ἕκαστον ὑμῖν ὀνειδίζοντα *Hu* 24. εἵλεσθαι F Αἰτωλοῖς *Ca* pro ἐν πολλοῖς 25. ελάβεται F 26. τὸν F[2] ex τῶν (τῶν Regii FG Vesontinus) πρώην FS

τι δεῖ μετὰ ταῦτα γεγονὸς εἰς ὑμᾶς δεικνύειν ἢ διὰ Μακε-
δόνων εὐεργεσίαν ἢ μηδετέρου τούτων ἐπιγεγονότος, πῶς,
οἷς πρότερον ἐξ ἀκεραίου βουλευόμενοι δικαίως οὐ προσ-
έσχετε, τούτων νῦν ἐντραπέντες ἀνασκευάζειν μέλλετε συν-
θήκας, ὅρκους, τὰς μεγίστας πίστεις παρ' ἀνθρώποις;"
7 Ὁ μὲν οὖν Χλαινέας τοιαῦτα διαλεχθεὶς καὶ δόξας δυσ-
32 αντιρρήτως εἰρηκέναι κατέπαυσε τὸν λόγον. μετὰ δὲ ταῦτα
Λυκίσκος ὁ τῶν Ἀκαρνάνων πρεσβευτὴς εἰσελθὼν τὸ μὲν
πρῶτον ἐπέσχε, θεωρῶν τοὺς πολλοὺς ἐν αὐτοῖς διαλα-
2 λοῦντας ὑπὲρ τῶν προειρημένων, ἐπεὶ δέ ποτε καθησύχα-
3 σαν, οὕτως πως ἤρξατο τοῦ λέγειν. "ἡμεῖς, ἄνδρες Λα- 633
κεδαιμόνιοι, παρεγενόμεθα μὲν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀκαρ-
νάνων ἀπεσταλμένοι πρὸς ὑμᾶς, μετέχοντες δὲ σχεδὸν ἀεί
ποτε Μακεδόσι τῶν αὐτῶν ἐλπίδων καὶ τὴν πρεσβείαν
ταύτην κοινὴν ὑπολαμβάνομεν ἡμῖν ὑπάρχειν καὶ Μακε-
4 δόσιν. ὥσπερ δὲ καὶ κατὰ τοὺς κινδύνους διὰ τὴν ὑπερ-
οχὴν καὶ τὸ μέγεθος τῆς Μακεδόνων δυνάμεως ἐμπερι-
έχεσθαι συμβαίνει τὴν ἡμετέραν ἀσφάλειαν ἐν ταῖς ἐκείνων
ἀρεταῖς, οὕτως καὶ κατὰ τοὺς πρεσβευτικοὺς ἀγῶνας ἐμπε-
ριέχεται τὸ τῶν Ἀκαρνάνων συμφέρον ἐν τοῖς Μακεδόνων
5 δικαίοις. διόπερ οὐ δεῖ θαυμάζειν ὑμᾶς, ἐὰν τὸν πλείω
6 λόγον ὑπὲρ Φιλίππου ποιώμεθα καὶ Μακεδόνων. Χλαι-
νέας τοιγαροῦν, καταστρέφων τὴν δημηγορίαν, ἀπότομόν
τινα συγκεφαλαίωσιν ἐποιήσατο τῶν ὑπαρχόντων πρὸς
7 ὑμᾶς δικαίων. ἔφη γάρ, εἰ μὲν ἐπιγέγονέ τι μετὰ τὸ
θέσθαι τὴν συμμαχίαν ὑμᾶς τὴν πρὸς τούτους ἤτοι βλα-
βερὸν καὶ δυσχερὲς ὑπ' Αἰτωλῶν ἢ καὶ νὴ Δία φιλάνθρω-
πον ὑπὸ Μακεδόνων, εἰκότως ἂν καὶ τὸ νῦν διαβούλιον
8 ἐξ ἀκεραίου σκέψεως τυγχάνειν· εἰ δὲ μηδενὸς ἐπιγεγονότος
τοιούτου τὰ κατ' Ἀντίγονον προφερόμενοι τὰ πρότερον
ὑφ' ὑμῶν δεδοκιμασμένα πεπείσμεθα νῦν ἡμεῖς ἀνασκευ-

2. μηδετέρου *Ur* 171b, μηδιετέρου F(S), μηθετέρου *Hu* ἐπιγε-γονότως F 3. προσέσχεται F, προσέχεται D Regii FG, corr. D² 4. νῦν FS, τὸν νοῦν DᵐG *He*, τὸ νῦν *Sca* μέλλεται F 11. 19. οὕτως F, οὕτω S 11. in marg. add. F² Δη (i. e. δημηγορία) λυκίσκου 18. post συμβαίνει add. διὰ S *He*, καὶ *Ca* 27. ὑπὲτωλῶν F 31. ἡμεῖς] ὑμᾶς *Na* 361 ἀνασκευάσειν FD, ἀνασκευάζειν S

*άσειν ὅρκους καὶ συνθήκας, εὐηθεστάτους πάντων ἡμᾶς
ὑπάρχειν. ἐγὼ δ', εἰ μὲν μηδὲν ἐπιγέγονε κατὰ τὸν τού-* 9
*του λόγον, μένει δὲ τὰ πράγματα τοιαῦτα τοῖς Ἕλλησιν
οἷα πρότερον ἦν, ὅτε πρὸς αὐτοὺς Αἰτωλοὺς ἐποιεῖσθε
τὴν συμμαχίαν, ὁμολογῶ πάντων εὐηθέστατος ὑπάρχειν
καὶ ματαίους μέλλειν διατίθεσθαι λόγους· εἰ δὲ τὴν ἐναν-* 10
*τίαν ἔσχηκε διάθεσιν, ὡς ἐγὼ σαφῶς δείξω προϊόντος τοῦ
λόγου, καὶ λίαν ἐμὲ μὲν οἴομαι φανήσεσθαί τι λέγειν ὑμῖν
τῶν συμφερόντων, Χλαινέαν δ' ἀγνοεῖν. παραγινόμεθα* 11
*μὲν οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου πεπεισμένοι δεῖν ἡμᾶς ποι-
εῖσθαι τοὺς λόγους, ὑπὲρ τοῦ δεῖξαι διότι καὶ πρέπον
ὑμῖν ἐστι καὶ συμφέρον, εἰ μὲν δυνατόν, ἀκούσαντας τῆς
ἐπιφερομένης τοῖς Ἕλλησι περιστάσεως καλόν τι βουλεύ-*
634 *σασθαι καὶ πρέπον ἑαυτοῖς, μετασχόντας ἡμῖν τῶν ἐλπί-
δων, εἰ δὲ μή, τούτων τὴν ἡσυχίαν ἔχειν κατὰ τὸ παρόν.* 12
ἐπεὶ δ' ἀνέκαθεν οὗτοι κατηγορεῖν ἐτόλμησαν τῆς Μακε- 33
*δόνων οἰκίας, ἀναγκαῖον εἶναί μοι δοκεῖ πρότερον ὑπὲρ
τούτων βραχέα διαλεχθέντ' ἀφελέσθαι τὴν ἄγνοιαν τῶν
πεπιστευκότων τοῖς εἰρημένοις.*

Ἔφη τοιγαροῦν Χλαινέας Φίλιππον τὸν Ἀμύντου 2
*διὰ τῆς Ὀλυνθίων ἀτυχίας κύριον γενέσθαι Θετταλίας.
ἐγὼ δὲ διὰ Φίλιππον οὐ μόνον Θετταλοὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς* 3
λοιποὺς Ἕλληνας ὑπολαμβάνω σεσῶσθαι. καθ' οὓς γὰρ 4
*καιροὺς Ὀνόμαρχος καὶ Φιλόμηλος καταλαβόμενοι Δελφοὺς
ἀσεβῶς καὶ παρανόμως ἐγένοντο κύριοι τῶν τοῦ θεοῦ χρη-
μάτων, τότε τίς ὑμῶν οὐκ οἶδε διότι τηλικαύτην συνεστή-
σαντο δύναμιν, πρὸς ἣν οὐδεὶς ἔτι τῶν Ἑλλήνων ἀντο-
φθαλμεῖν δυνατὸς ἦν; ἀλλ' ἐκινδύνευον ἅμα ταῖς εἰς τὸ* 5
*θεῖον ἀσεβείαις καὶ τῆς Ἑλλάδος γενέσθαι κύριοι πάσης.
ἐν οἷς καιροῖς Φίλιππος ἐθελοντὴν αὑτὸν ἐπιδοὺς ἐπαν-* 6

---

4. *ἐποιεῖσθαι* F 5. *εὐηθεστάτους* FS, corr. *Ca* 9. *χλαινέα* FS, corr. Vesontinus *ἀγνωεῖν* F 11. *διὸ* FS, corr. *Sch* 14. *τῶν*] "subaudi *τῶν αὐτῶν*" *Rei* 501 (rectius quam *Na* 246) 17. *πρώτερον* F 18. *διαλεχθέντες* FS, *διαλεχθέντας Sca*, *διαλεχθέντα Rei* 501 (conf. *Hu* Philol. XIV 307) 19. *πεπειστευκότων* F 22. *Φιλίππου* vulgo cum hiatu invitis FS (conf. Demosth. 5, 22) 27. *προσῆν* F 30. *ἐπανείλετο Rei* 501 (*ἐπανείλατο Hu*) pro *ἐπανεῖλε*

*εἵλετο μὲν τοὺς τυράννους, ἠσφαλίσατο δὲ τὰ κατὰ τὸ
ἱερόν, αἴτιος δ᾽ ἐγένετο τοῖς Ἕλλησι τῆς ἐλευθερίας, ὡς
αὐτὰ τὰ πράγματα μεμαρτύρηκε καὶ τοῖς ἐπιγενομένοις.
7 οὐ γὰρ ὡς ἠδικηκότα Φίλιππον Θετταλούς, καθάπερ οὗ-
τος ἐτόλμα λέγειν, ἀλλ᾽ ὡς εὐεργέτην ὄντα τῆς Ἑλλάδος,
καὶ κατὰ γῆν αὐτὸν ἡγεμόνα καὶ κατὰ θάλατταν εἵλοντο
8 πάντες· οὗ πρότερον ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔτυχεν. νὴ Δία,
ἀλλὰ παρεγένετο μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Λακωνικήν·
9 οὐ κατά γε τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν, ὡς ὑμεῖς ἴστε, καλού-
μενος δὲ καὶ πολλάκις ὀνομαζόμενος ὑπὸ τῶν ἐν Πελο-
10 ποννήσῳ φίλος καὶ σύμμαχος μόλις αὑτὸν ἐπέδωκεν. καὶ
παραγενόμενος πῶς τοῖς πράγμασιν ἐχρήσατο, ὦ Χλαινέα,
σκόπει. δυνάμενος γὰρ συγχρήσασθαι ταῖς τῶν ἀστυγει-
τόνων ὁρμαῖς πρός τε τὴν τῆς χώρας τῆς τούτων κατα-
φθορὰν καὶ τὴν τῆς πόλεως ταπείνωσιν, καὶ τοῦτο πρᾶξαι
11 μετὰ τῆς μεγίστης χάριτος, ἐπὶ μὲν τὴν τοιαύτην αἵρεσιν
οὐδαμῶς αὑτὸν ἐνέδωκεν, καταπληξάμενος δὲ κἀκείνους
καὶ τούτους ἐπὶ τῷ κοινῇ συμφέροντι διὰ λόγου τὴν ἐξα-
γωγὴν ἀμφοτέρους ἠνάγκασε ποιήσασθαι περὶ τῶν ἀμ- 635
12 φισβητουμένων, οὐχ αὑτὸν ἀποδείξας κριτὴν ὑπὲρ τῶν ἀν-
τιλεγομένων, ἀλλὰ κοινὸν ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων καθί-
σας κριτήριον. ἄξιόν γε τὸ γεγονὸς ὀνείδους καὶ προ-
φορᾶς;*

34 *Πάλιν Ἀλεξάνδρῳ, διότι μὲν ἀδικεῖσθαι δόξας τὴν
2 Θηβαίων πόλιν ἐκόλασε, τοῦτο πικρῶς ὠνείδισας, ὅτι δὲ
τιμωρίαν ἔλαβε παρὰ τῶν Περσῶν ὑπὲρ τῆς εἰς ἅπαντας
3 τοὺς Ἕλληνας ὕβρεως, οὐκ ἐποιήσω μνήμην, οὐδὲ διότι
μεγάλων κακῶν κοινῇ πάντας ἡμᾶς ἔλυσε καταδουλωσάμε-
νος τοὺς βαρβάρους καὶ παρελόμενος αὐτῶν τὰς χορηγίας,
αἷς ἐκεῖνοι χρώμενοι κατέφθειραν τοὺς Ἕλληνας, ποτὲ μὲν
Ἀθηναίους καὶ τοὺς τούτων προγόνους ἀγωνοθετοῦντες
καὶ συμβάλλοντες, ποτὲ δὲ Θηβαίους, καὶ τέλος ὑπήκοον*

10. *ἐκ Πελοποννήσου* vulgo invitis FS 11. *φίλων καὶ συμμάχων* FS vulgo, corr. *Di* 18. *τούτους Ca* pro *τοὺς* *διαλόγου* F *He* 20. *οὐχ αὐτὸν* FS, corr. Didotiana 25. *πεικρῶς* F *ὀνειδίσας* FS, corr. *Ca* 28. *ὑμᾶς* FS, corr. *Be* auctore *Ca* 32. *συμβάλοντες* FS, corr. Regius G

ἐποίησε τὴν Ἀσίαν τοῖς Ἕλλησιν. περὶ δὲ τῶν διαδεξα- 4
μένων πῶς καὶ τολμᾶτε μνημονεύειν; ἐκεῖνοι γὰρ κατὰ τὰς
τῶν καιρῶν περιστάσεις οἷς μὲν ἀγαθῶν οἷς δὲ κακῶν
ἐγίνοντο παραίτιοι πολλάκις· περὶ ὧν τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως 5
ἂν ἐξείη μνησικακεῖν, ὑμῖν δ' οὐδαμῶς καθήκει τοῦτο ποι-
εῖν, τοῖς ἀγαθοῦ μὲν μηδενὶ μηδενὸς παραιτίοις γεγονόσι,
κακῶν δὲ πολλοῖς καὶ πολλάκις. ἐπεὶ τίνες οἱ τὸν Ἀντί- 6
γονόν εἰσι τὸν Δημητρίου παρακαλέσαντες ἐπὶ διαιρέσει
τοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνους; τίνες δ' οἱ πρὸς τὸν Ἀλέξαν- 7
δρον τὸν Ἠπειρώτην ὅρκους ποιησάμενοι καὶ συνθήκας
ἐπ' ἐξανδραποδισμῷ καὶ μερισμῷ τῆς Ἀκαρνανίας; οὐχ
ὑμεῖς; τίνες δὲ κατὰ κοινὸν τοιούτους ἡγεμόνας ἐξέπεμψαν 8
οἵους ὑμεῖς; οἵ γε καὶ τοῖς ἀσύλοις ἱεροῖς ἐτόλμησαν προσ-
άγειν τὰς χεῖρας. ὧν Τίμαιος μὲν τό τε ἐπὶ Ταινάρῳ 9
τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τὸ τῆς ἐν Λούσοις ἱερὸν Ἀρτέμιδος
ἐσύλησε, Φάρυκος δὲ καὶ Πολύκριτος ὁ μὲν τὸ τῆς Ἥρας 10
ἐν Ἄργει τέμενος, ὁ δὲ τὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἐν Μαντινείᾳ
διήρπασε. τί δὲ Λάτταβος καὶ Νικόστρατος; οὐ τὴν τῶν 11
Παμβοιωτίων πανήγυριν εἰρήνης οὔσης παρεσπόνδησαν,
Σκυθῶν ἔργα καὶ Γαλατῶν ἐπιτελοῦντες; ὧν οὐδὲν πέ-
πρακται τοῖς διαδεξαμένοις.

Καὶ πρὸς οὐδὲν τούτων ἀπολογηθῆναι δυνάμενοι 35
636 σεμνύνεσθε διότι τὴν ἐπὶ Δελφοὺς ἔφοδον τῶν βαρβάρων
ὑπέστητε, καὶ φατὲ δεῖν διὰ ταῦτα χάριν ἔχειν ὑμῖν τοὺς
Ἕλληνας. ἀλλ' εἰ διὰ μίαν ταύτην χρείαν Αἰτωλοῖς χάρις 2
ὀφείλεται, τίνος καὶ πηλίκης δεῖ τιμῆς ἀξιοῦσθαι Μακε-
δόνας, οἳ τὸν πλείω τοῦ βίου χρόνον οὐ παύονται διαγω-
νιζόμενοι πρὸς τοὺς βαρβάρους ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων
ἀσφαλείας; ὅτι γὰρ αἰεί ποτ' ἂν ἐν μεγάλοις ἦν κινδύνοις 3
τὰ κατὰ τοὺς Ἕλληνας, εἰ μὴ Μακεδόνας εἴχομεν πρό-

---

5. ἔξει FS, ἔξει D, corr. *Sch* 7. πολλοῖς idem pro πολλῶν (πολλῶν καὶ πολλοῖς *Rei* 503 8. διαιρέσι F 13. ἡμεῖς FS, corr. *Gro* auctore *Ca* 14. ὧν *Ca* pro ὡς ἐπί τε μάρω F(S), corr. Dm 15. 17. ποσιδῶνος F 18. τί δαὶ F 19. παννήγυριν F 23. σεμνύνεσθαι F 25. διὰ μίαν Dm, διμίαν F, δημίαν S 27. τὸν] τῶν F 29. ἀσφαλίας F αἰεί vulgo invito F

φραγμα καὶ τὰς τῶν παρὰ τούτοις βασιλέων φιλοτιμίας,
4 τίς οὐ γινώσκει; μέγιστον δὲ τούτου σημεῖον· ἅμα γὰρ
τῷ Γαλάτας καταφρονῆσαι Μακεδόνων νικήσαντας Πτολε-
μαῖον τὸν Κεραυνὸν ἐπικαλούμενον, εὐθέως καταγνόντες
τῶν ἄλλων ἧκον οἱ περὶ Βρέννον εἰς μέσην τὴν Ἑλλάδα μετὰ
δυνάμεως. ὃ πολλάκις ἂν συνέβαινε γίνεσθαι μὴ προ-
καθημένων Μακεδόνων.
5 Οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν γεγονότων ἔχων πολλὰ
6 λέγειν ἀρκεῖν ἡγοῦμαι· τῶν δὲ Φιλίππῳ πεπραγμένων εἰς
ἀσέβειαν ὠνείδισαν τὴν τοῦ ναοῦ καταφθοράν, οὐ προσ-
θέντες τὴν αὐτῶν ὕβριν καὶ παρανομίαν, ἣν ἐπετελέσαντο
περὶ τοὺς ἐν Δίῳ καὶ Δωδώνῃ ναοὺς καὶ τὰ τεμένη τῶν
7 θεῶν. ἐχρῆν δὲ λέγειν τοῦτο πρῶτον. ὑμεῖς δ' ἃ μὲν
ἐπάθετε, τούτοις ἐξηγήσασθε μείζω ποιοῦντες τῶν γεγο-
νότων, ἃ δ' ἐποιήσατε πρότεροι, πολλαπλάσια γεγονότα
8 παρεσιωπήσατε, σαφῶς εἰδότες ὅτι τὰς ἀδικίας καὶ ζημίας
ἅπαντες τοῖς ἄρχουσι χειρῶν ἀδίκων ἐπιφέρουσιν.
36 Περὶ δὲ τῶν κατ' Ἀντίγονον ἕως τούτου βούλομαι
ποιήσασθαι τὴν μνήμην, [ἕως] τοῦ μὴ δόξαι καταφρονεῖν
τῶν γεγονότων μηδ' ἐν παρέργῳ τίθεσθαι τὴν τηλικαύτην
2 πρᾶξιν. ἔγωγ' εὐεργεσίαν μείζω τῆς ὑπ' Ἀντιγόνου γεγε-
νημένης εἰς ὑμᾶς οὐδ' ἱστορεῖσθαι νομίζω· δοκεῖ γὰρ
3 ἔμοιγε μηδ' ὑπερβολὴν ἐπιδέχεσθαι τὸ γεγονός. γνοίη δ'
ἄν τις ἐκ τούτων. ἐπολέμησε πρὸς ὑμᾶς Ἀντίγονος, καὶ
μετὰ ταῦτα παραταξάμενος ἐνίκησε· διὰ τῶν ὅπλων ἐγέ-
4 νετο κύριος τῆς χώρας ἅμα καὶ τῆς πόλεως. ὤφειλε ποι-
εῖν τὰ τοῦ πολέμου. τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ πρᾶξαί τι καθ'
ὑμῶν δεινόν, ὡς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκβαλὼν τὸν τύραννον 637
καὶ τοὺς νόμους καὶ τὸ πάτριον ὑμῖν ἀποκατέστησε πο-
5 λίτευμα. ἀνθ' ὧν ὑμεῖς ἐν ταῖς κοιναῖς πανηγύρεσι, μάρ-

1. τῶν add. *Rei* 503 3. τῷ *Ca* pro τὸ 4. καταγνῶντες F 5. βέρνον FD, βέρνων S *He*, corr. *Ur* 171b 6. τῆς ante δυνάμεως vulgo additum invito F 10. ὀνείδησαν et 12. τεμένει F, corr. S *He* 14. ἐπάθεται F 15. πολλαπλάσια. F 17. τοῖς *Ur* 171b, οὐ τοῖς FS, οὐκ ἄλλοις ἢ τοῖς coni. *Ca* 19. ἕως del. *Hu* 22. ἱστορῆσθαι *Hu* (conf. 1, 37, 3) 28. ἄλοις F

*τυρας ποιησάμενοι τοὺς Ἕλληνας, εὐεργέτην ἑαυτῶν καὶ
σωτῆρα τὸν Ἀντίγονον ἀνεκηρύξατε.*

Τί οὖν ἐχρῆν ποιεῖν ὑμᾶς; ἐρῶ γὰρ τὸ φαινόμενον, 6
*ἄνδρες. ὑμεῖς δὲ ἀνέξεσθε· ποιήσω γὰρ τοῦτο νῦν οὐκ
ἀπροσλόγως ὀνειδίσαι βουλόμενος ὑμῖν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τῶν
πραγμάτων περιστάσεως ἀναγκαζόμενος ἐπὶ τῷ κοινῇ συμ-
φέροντι. τί δὴ μέλλω λέγειν; ὅτι καὶ κατὰ τὸν προγεγο-* 7
*νότα πόλεμον οὐκ Αἰτωλοῖς ἀλλὰ Μακεδόσιν ἔδει συμ-
μαχεῖν ὑμᾶς, καὶ νῦν παρακαλουμένους Φιλίππῳ μᾶλλον
ἢ τούτοις ἑαυτοὺς προσνέμειν. νὴ Δί', ἀλλὰ παραβήσεσθε* 8
τὰς συνθήκας· καὶ πότερα δεινότερον ἂν ποιήσαιτε τὰ 9
*κατ' ἰδίαν πρὸς Αἰτωλοὺς ὑμῖν συγκείμενα δίκαια παρι-
δόντες ἢ τὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον ἐν στήλῃ γε-
γονότα καὶ καθιερωμένα; πῶς δὲ τούτους ἀθετεῖν εὐλα-* 10
*βεῖσθε, παρ' ὧν οὐδεμίαν προειλήφατε χάριν, Φίλιππον
δὲ καὶ Μακεδόνας οὐκ ἐντρέπεσθε, δι' οὓς ἔχετε καὶ τοῦ
νῦν βουλεύεσθαι τὴν ἐξουσίαν; ἢ τὸ μὲν τοῖς φίλοις τὰ* 11
δίκαια ποιεῖν ἀναγκαῖον ἡγεῖσθε; καὶ μὴν οὐχ οὕτως ὅσιόν 12
*ἐστι τὸ τὰς ἐγγράπτους πίστεις βεβαιοῦν, ὡς ἀνόσιον τὸ
τοῖς σώσασι πολεμεῖν· ὃ νῦν Αἰτωλοὶ πάρεισιν ὑμᾶς
ἀξιοῦντες.*

Οὐ μὴν ἀλλ' εἰρήσθω μέν μοι ταῦτα, κρινέσθω δὲ 37
*παρὰ τοῖς φιλοτιμότερον διακειμένοις ἐκτὸς εἶναι τῶν ἐνε-
στώτων. ἐπὶ δὲ τὸ συνέχον, ὥς οὗτοί φασιν, ἐπάνιμεν.
τοῦτο δ' ἦν, εἰ μὲν ὅμοι' ἐστὶ τὰ πράγματα νῦν καὶ καθ' οὓς* 2
*καιροὺς ἐποιεῖσθε τὴν πρὸς τούτους συμμαχίαν, διότι δεῖ
μένειν καὶ τὴν ὑμετέραν αἵρεσιν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων·
ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχαῖς εἶναι· εἰ δ' ὁλοσχερῶς ἠλλοίωται,* 3

---

4. *ἀνέξεσθαι* F 6. *τῷ] τὸ* F 7. *δὴ] δεῖ* F 10. *ἑαυτοῖς* F(S), corr. *Ur* 171b *παραβήσεσθαι* F 11. *ποιήσετε* FS, corr. *Be* 13. *γεγονότα] γεγραμμένα Rei* 503 14. post *τούτους* add. *μὲν* idem *εὐλαβεῖσθαι* F 16. *ἐντρέπεσθαι δι' οὓς ἔχεται* F 18. *ἡγεῖσθαι* F, *ἡγεῖσθε, τοῖς δ' εὐεργετηκόσιν οὔ; Hu* quaest. II 10 auctore *Rei* 503 *Ὅτι οὐχ οὕτως — πολεμεῖν* habet M *Ma* 376 *Hey* 29, 29 20. *σώμασι* S *He* 22. *κρίνεσθαι* FS, corr. Dm 24. *συνέχων* F *οὗτοί φασιν Ca*, *ὑποφάσιν* F(S) *ἐπάνειμεν* FS, corr. *Ca* 25. *ὅμοι' ἐστὶ Hu* quaest. II 5, *ὅμοια εἰ* F, *ὅμοια εἴη* S vulgo 26. *ἐποιεῖσθαι* F, idem *αι* pro *ε* posthac saepius 28. *τοῦτο γὰρ ἐναργὲς εἶναι Rei* 503 *εἶναι] ἦν Hu*

διότι δίκαιόν ἐστι καὶ νῦν ὑμᾶς ἐξ ἀκεραίου βουλεύεσθαι
4 *περὶ τῶν παρακελευομένων. ἐρωτῶ τοιγαροῦν ὑμᾶς, ὦ*
Κλεόνικε καὶ Χλαινέα, τίνας ἔχοντες συμμάχους τότε παρ-
εκαλεῖτε τούτους εἰς τὴν κοινοπραγίαν; ἆρ᾽ οὐ πάντας 638
5 *Ἕλληνας; τίσι δὲ νῦν κοινωνεῖτε τῶν ἐλπίδων, ἢ πρὸς*
ποίαν παρακαλεῖτε τούτους συμμαχίαν; ἆρ᾽ οὐ πρὸς τὴν
6 *τῶν βαρβάρων; ὅμοιά γε δοκεῖ τὰ πράγματα ὑμῖν ὑπάρ-*
7 *χειν νῦν καὶ πρότερον, ἀλλ᾽ οὐ τἀναντία· τότε μὲν γὰρ*
ὑπὲρ ἡγεμονίας καὶ δόξης ἐφιλοτιμεῖσθε πρὸς Ἀχαιοὺς
καὶ Μακεδόνας ὁμοφύλους καὶ τὸν τούτων ἡγεμόνα Φίλιπ-
πον· νῦν δὲ περὶ δουλείας ἐνίσταται πόλεμος τοῖς Ἕλλησι
8 *πρὸς ἀλλοφύλους ἀνθρώπους, οὓς ὑμεῖς δοκεῖτε μὲν ἐπι-*
σπᾶσθαι κατὰ Φιλίππου, λελήθατε δὲ κατὰ σφῶν αὐτῶν
9 *ἐπεσπασμένοι καὶ κατὰ πάσης Ἑλλάδος. ὥσπερ γὰρ οἱ*
κατὰ τὰς πολεμικὰς περιστάσεις βαρυτέρας ἐπαγόμενοι
φυλακὰς εἰς τὰς πόλεις τῆς αὑτῶν δυνάμεως, χάριν τῆς
ἀσφαλείας, ἅμα τὸν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπωθοῦνται φόβον
καὶ ποιοῦσιν ὑποχειρίους σφᾶς αὐτοὺς ταῖς τῶν φίλων
ἐξουσίαις, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νῦν Αἰτωλοὶ διανοοῦνται.
10 *βουλόμενοι γὰρ περιγενέσθαι Φιλίππου καὶ ταπεινῶσαι*
Μακεδόνας, λελήθασιν αὑτοῖς ἐπισπασάμενοι τηλικοῦτο
νέφος ἀπὸ τῆς ἑσπέρας, ὃ κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἴσως πρώτοις
ἐπισκοτήσει Μακεδόσιν, κατὰ δὲ τὸ συνεχὲς πᾶσιν ἔσται
τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν αἴτιον.

38 *Ἅπαντας μὲν οὖν δεῖ τοὺς Ἕλληνας προϊδέσθαι τὸν*
2 *ἐπιφερόμενον καιρόν, μάλιστα δὲ Λακεδαιμονίους. ἐπεὶ*
τίνος χάριν ὑπολαμβάνετε τοὺς ὑμετέρους προγόνους, ἄν-
δρες Λακεδαιμόνιοι, καθ᾽ οὓς καιροὺς ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε
πρεσβευτὴν πρὸς ὑμᾶς ὕδωρ καὶ γῆν αἰτούμενος, ἀπώσαν-
τας εἰς τὸ φρέαρ τὸν παραγεγονότα καὶ προσεπιβαλόντας
τῆς γῆς κελεύειν ἀπαγγεῖλαι τῷ Ξέρξῃ διότι παρὰ Λακε-

---

11. *δουλίας* F 12. *ἀλοφύλους* F *ἐπεσπάσθαι* *Rei* 504 15. *βαροιτέρας* F 17. *τὸν*] *τῶν* F *ἀποθοῦντας* FS, corr. *Ur* 171ᵇ 21. *αὐτοὺς* (voluit *αὑτοὺς*) *Ca* *τηλικοῦτο νέφος* *Ur* 171ᵇ, *τιλικούτον ἐφῆς* F, *τηλικοῦτον ἐφ᾽ οἷς* S 23. *ἐπισκοπήσει* FS, corr. D² 30. *εἰς* *Hu* pro *ἐς* *πρὸς ἐπιβάλλοντας* F(S), corr. *Rei* 504

δαιμονίων ἔχει τὰ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, ὕδωρ καὶ γῆν;
τίνος πάλιν ἐθελοντὴν καὶ προδήλως ἐξορμᾶν ἀποθανου- 3
μένους τοὺς περὶ Λεωνίδην; ἆρ' οὐχ ἵνα δόξωσι μὴ μό- 4
νον τῆς αὑτῶν, ἀλλὰ καὶ [περὶ] τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
ἐλευθερίας προκινδυνεύειν; ἄξιόν γε τοιούτων ἀνδρῶν ἀπο- 5
γόνους ὑπάρχοντας, κἄπειτα νῦν συμμαχίαν ποιησαμένους
τοῖς βαρβάροις, στρατεύειν μετ' ἐκείνων καὶ πολεμεῖν Ἠ-
639 πειρώταις Ἀχαιοῖς Ἀκαρνᾶσι Βοιωτοῖς Θετταλοῖς, σχε-
δὸν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι πλὴν Αἰτωλῶν. τούτοις μὲν οὖν 6
ἔθος ἐστὶ ταῦτα πράττειν καὶ μηδὲν αἰσχρὸν νομίζειν, εἰ
μόνον πρόσεστι τὸ πλεονεκτεῖν, οὐ μὴν ὑμῖν. καὶ τί δή 7
ποτε προσδοκᾶν δεῖ τούτους ἀπεργασαμένους, ἐπεὶ τὴν
Ῥωμαίων προσειλήφασι συμμαχίαν; οἵ γε τῆς Ἰλλυριῶν 8
ἐπιλαβόμενοι ῥοπῆς καὶ βοηθείας κατὰ μὲν θάλατταν βιά-
ζεσθαι καὶ παρασπονδεῖν ἐπεβάλοντο Πύλον, κατὰ δὲ γῆν
ἐπολιόρκησαν μὲν τὴν Κλειτορίων πόλιν, ἐξηνδραποδίσαντο
δὲ τὴν Κυναιθέων. καὶ πρότερον μὲν Ἀντιγόνῳ, καθάπερ 9
ἐπάνω προεῖπον, ἐποιήσαντο συνθήκας οὗτοι περί τε τοῦ
τῶν Ἀχαιῶν καὶ τοῦ τῶν Ἀκαρνάνων ἔθνους, νῦν δὲ πε-
ποίηνται πρὸς Ῥωμαίους κατὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος.

Ἆ τίς οὐκ ἂν πυθόμενος ὑπίδοιτο μὲν τὴν Ῥωμαίων 39
ἔφοδον, μισήσαι δὲ τὴν Αἰτωλῶν ἀπόνοιαν, ὅτι τοιαύτας
ἐθάρρησαν ποιήσασθαι συνθήκας; ἤδη παρῄρηνται μὲν 2
Ἀκαρνάνων Οἰνιάδας καὶ Νῆσον, κατέσχον δὲ πρῴην τὴν
τῶν ταλαιπώρων Ἀντικυρέων πόλιν, ἐξανδραποδισάμενοι
μετὰ Ῥωμαίων αὐτήν. καὶ τὰ μὲν τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας 3
ἀπάγουσι Ῥωμαῖοι, πεισόμενα δῆλον ὅτι ἅπερ εἰκός ἐστι

---

1. *ἐπαγγελείαν* F 3. *Λεωνίδαν Di* (conf. 4, 35, 11) *ἄρ' οὐχὶνα* (sic) F 4. *περὶ*] *ὑπὲρ Sch*, del. *Sca* 5. *ἄξιόν Rei* 504, *ἐξῶν* F, *ἐξόν* S 8. *καὶ* ante *Βοιωτοῖς* del. idem 10. *εἰ* S, *εἴ γε* D², *εἰθυ* (sic) F, graviorem corruptelam indicans 12. *ἀπεργάσεσθαι* coni. *Be*, *ἀπεργάσασθ' Hu* quaest. II 5 *ἐπι τὴν* F 13. *προειλήφασι* FS, corr. *Ca* *οἵ γε Ur* 172ᵃ pro *οἱ δὲ* 14. *θάλατταν* S, *πλάτταν* F (τ) 16. *κλειτωρίων* FS *ἐξηνδραπόδησαν* (sic) F 17. *τῶν* ante *Κυναιθέων* vulgo additum invito F 21. *ἀ.τίς* Fᵃ ex *ἄν τίς* *ποιθόμενος* F 22. *ὅτι He*, *οὗτοι* F, *οὗτοι* S 24. *Νᾶσον* Nissenus *Kritische Untersuch.* 137 coll. Livio 26, 25, 10 *πρώην* FS 25. *ταλανιώρων* FS, corr. *Ca* 27. *ὅτι*] *ὡς Hu*

πάσχειν τοῖς ὑπὸ τὰς τῶν ἀλλοφύλων πεσοῦσιν ἐξουσίας·
τὰ δ' ἐδάφη κληρονομοῦσι τῶν ἠτυχηκότων Αἰτωλοί.
4 *καλόν γε ταύτης τῆς συμμαχίας μετασχεῖν κατὰ προαίρε-*
5 *σιν, ἄλλως τε καὶ Λακεδαιμονίους ὑπάρχοντας, οἵ γε Θη-*
βαίους τοὺς κατ' ἀνάγκην ἡσυχίαν ἄγειν βουλευσαμένους
μόνους τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν τῶν Περσῶν ἔφοδον ἐψη-
φίσαντο δεκατεύσειν τοῖς θεοῖς, κρατήσαντες τῷ πολέμῳ
τῶν βαρβάρων.
6 *Καλὸν μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, καὶ πρέπον*
ὑμῖν ἐστι τὸ μνησθέντας μὲν τῶν προγόνων, εὐλαβηθέν-
τας δὲ τὴν Ῥωμαίων ἔφοδον, ὑπιδομένους δὲ τὴν Αἰτω-
λῶν κακοπραγμοσύνην, τὸ δὲ μέγιστον τῶν ἐξ Ἀντιγόνου
γεγονότων μνησθέντας, ἔτι καὶ νῦν μισοπονηρῆσαι, καὶ
τὴν μὲν Αἰτωλῶν ἀποστραφῆναι φιλίαν, Ἀχαιοῖς δὲ καὶ
7 *Μακεδόσι κοινωνῆσαι τῶν αὐτῶν ἐλπίδων. εἰ δ' ἄρα πρὸς*
τοῦτό τινες ἀντιπράττουσι τῶν πλεῖον δυναμένων παρ' 640
ὑμῖν, πρός γε τὴν ἡσυχίαν ὁρμήσατε, καὶ μὴ μετάσχητε
τῆς τούτων ἀδικίας."

40 * *Τὸ γὰρ τοιοῦτον ἦθος αἰεὶ βούλεται διαφυλάττειν*
ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις.

2 * *Προθυμίαν γὰρ φίλων συμφόρως μὲν γινομένην*
μεγάλην παρέχεσθαι χρείαν, ἐφελκομένην δὲ καὶ καθυστε-
3 *ροῦσαν τελέως ἀνωφελῆ ποιεῖν τὴν ἐπικουρίαν. εἴπερ οὖν*
βούλονται μὴ τοῖς γράμμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις
τηρεῖν τὴν πρὸς αὐτοὺς συμμαχίαν.

4 * *Οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες, πυνθανόμενοι τὴν τῶν Αἰτω-*
λῶν ἔφοδον ἐπὶ σφᾶς, τὰ μὲν ἀπαλγοῦντες ταῖς ἐλπίσι,
τὰ δὲ καὶ θυμομαχοῦντες, ἐπί τινα παράστασιν κατήνησαν.

---

4. *ἄλλος* F   *καὶ* in FS hic omissum et ante *κατὰ προαίρ.* additum in suum locum restituit *Sch* (conf. *Hu* quaest. II 7)   12. *κακοπραγίαν* S *He*   *τῶν*] *τὸν* F   17. *ὁρμήσατε καὶ* F² (ex *ὁρμή.... καὶ*) S, *ὁρμήσαντες* G (non Polybianum sit *ὁρμήθητε καὶ*)   19. F¹ in marg. fol. 145ᵛ   *ἀεὶ* vulgo invito F   21. F fol. 145ᵛ *He* 216, 43; Livium 26, 25, 15 conferri iubet *Sch*, unde ad finem capitis hoc fragmentum reponendum esse videtur   24. *γράμμασι Ca*, *πρᾶγμασι* F(S), *ῥήμασι Sca*   26. Suid. v. *ἀπαλγοῦντες*; conf. Liv. 26, 25, 11   27. inc. Suid. v. *θυμομαχοῦντες*: *οἱ δὲ τὰ μὲν ἀπαλγοῦντες* cet.   28. *καὶ* om. Suid. v. *θυμομαχοῦντες*

* Εἰ δέ τις λειπόμενος μὴ θάνοι, φύγοι δὲ τὸν κίν- 5
δυνον, τοῦτον μήτε πόλει δέχεσθαι μήτε πῦρ ἐναύειν.
περὶ τούτων ἀρὰς ἐποιήσαντο πᾶσι μέν, μάλιστα δὲ τοῖς 6
Ἠπειρώταις, εἰς τὸ μηδένα τῶν φευγόντων δέξασθαι
τῇ χώρᾳ.

* Προθέμενος δὲ τῆς πόλεως κατὰ δύο πύργους ποι- 41
εῖσθαι τὴν προσαγωγήν, κατὰ μὲν τούτους χελώνας κατε-
σκεύαζε χωστρίδας καὶ κριούς, κατὰ δὲ τὸ μεσοπύργιον
στοὰν ἐποίει μεταξὺ τῶν κριῶν παράλληλον τῷ τείχει.
τῆς δὲ προθέσεως συντελουμένης παραπλήσιος ἡ τῶν ἔρ- 2
γων ἐγίνετο πρόσοψις τῇ τοῦ τείχους διαθέσει· τὰ μὲν 3
γὰρ ἐπὶ ταῖς χελώναις κατασκευάσματα πύργων ἐλάμβανε
καὶ φαντασίαν καὶ διάθεσιν ἐκ τῆς τῶν γέρρων συνθέσεως,
τὸ δὲ μεταξὺ τούτων τείχους, τῶν ἀνωτέρω γέρρων τῆς
στοᾶς εἰς ἐπάλξεις τῇ πλοκῇ διῃρημένων. διὰ μὲν οὖν 4
τοῦ κάτω μέρους τῶν πύργων οἵ τε προσχωννύντες τὰς
ἀνωμαλίας τῶν τόπων ἐπὶ τῇ τῶν ἐσχαρίων ἐφόδῳ τὴν
γῆν ἐπέβαλλον, ὅ τε κριὸς ἐξωθεῖτο. τὸ δὲ δεύτερον 5
ὑδρίας καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἐμπυρισμοὺς εἶχε παρασκευὰς
641 καὶ τὰ καταπελτικὰ σὺν τούτοις. ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου πλῆ- 6
θος ἀνδρῶν ἐφειστήκει τῶν απομαχομένων πρὸς τοὺς κα-
κοποιεῖν ἐπιβαλλομένους τὸν κριόν· οὗτοι δ' ἦσαν ἰσοϋ-
ψεῖς τοῖς τῆς πόλεως πύργοις. ἐκ δὲ τῆς μεταξὺ τῶν 7
πύργων στοᾶς ὀρύγματα διπλᾶ προσήγετο πρὸς τὸ μεσο-
πύργιον. καὶ τρεῖς ἦσαν βελοστάσεις λιθοβόλοις, ὧν ὁ 8
μὲν εἷς ταλαντιαίους, οἱ δὲ δύο τριακονταμναίους ἐξέβαλλον
λίθους. ἀπὸ δὲ τῆς παρεμβολῆς ὡς πρὸς τὰς χελώνας 9
τὰς χωστρίδας πεποίηντο σύριγγες κατάστεγοι χάριν τοῦ

---

1. Suid. v. *ἐναύειν*; conf. Liv. 26, 25, 12 s. *λειπόμενα* Suidae codices ABE, *λειπομένων* coni. Bernhardyus (*victus* Livius) 6. F fol. 145ᵛ *He* 126, 46; agitur de Echino a Philippo oppugnata 9. *ἐποίη* F
12. *πύργον* FS, corr. *Rei* 507 13. *γερρῶν* FS *He*; item proximo versu 14. *τούτου* FS, corr. *Ca* *τείχους* G, *τεῖχος* F(S) 17. *ἀνωμαλίας* *Ca* pro *ἄνω χάνας* 18 *ἐξεωθεῖτο* *Di* 19. *ἐμπρησμοὺς* *Ca*
20. *καταπελτικὰ* idem pro *καταπλατικὰ* 21. *ἐφειστήκει* F, *ἐφιστήκει* S *He*, *ἐφεστήκει* Ernestus 26. *ταλαντιαῖος* F (de accentu non constat) S, corr. *Di* auctore *Sch* 28. *ἐπεποίηντο* *Di*

*μήτε τοὺς προσιόντας ἐκ τῆς στρατοπεδείας μήτε τοὺς
ἀπιόντας ἀπὸ τῶν ἔργων βλάπτεσθαι μηδὲν ὑπὸ τῶν ἐκ
10 τῆς πόλεως βελῶν. ἐν ὀλίγαις δὲ τελέως ἡμέραις συνέβη
καὶ τὴν τῶν ἔργων ἐπιτελεσθῆναι συντέλειαν διὰ τὸ τὴν
χώραν ἀφθόνους ἔχειν τὰς εἰς τοῦτο τὸ μέρος χορηγίας.
11 οἱ γὰρ Ἐχιναιεῖς κεῖνται μὲν ἐν τῷ Μηλιεῖ κόλπῳ, τετραμ-
μένοι πρὸς μεσημβρίαν, καταντίπεραν τῆς τῶν Θρονιέων
χώρας, καρποῦνται δὲ γῆν πάμφορον. δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲν
12 ἐνέλειπε τὸν Φίλιππον τῶν πρὸς τὰς ἐπιβολάς. οὐ μὴν
ἀλλά, καθάπερ εἶπον, ἐπιτελεσθέντων τῶν ἔργων προσῆ-
γον ἅμα τὰς τῶν ὀρυγμάτων καὶ μηχανημάτων κατασκευάς.*

42 * *Πόπλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς καὶ Δωρίμα-
χος ὁ τῶν Αἰτωλῶν, τοῦ Φιλίππου πολιορκοῦντος τὴν
Ἐχιναιῶν πόλιν, καὶ τὰ πρὸς τὸ τεῖχος καλῶς ἀσφαλισα-
μένου, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τοῦ στρατοπέδου
2 τάφρῳ καὶ τείχει ὀχυρωσαμένου, παραγενόμενοι αὐτοί, ὁ
μὲν Πόπλιος στόλῳ ὁ δὲ Δωρίμαχος πεζικῇ καὶ ἱππικῇ
δυνάμει, καὶ προσβαλόντες τῷ χάρακι καὶ ἀποκρουσθέντες
3 τοῦ Φιλίππου μᾶλλον ἰσχυρῶς ἀγωνισαμένου, ἀπελπίσαν-
4 τες οἱ Ἐχιναιεῖς παρέδοσαν ἑαυτοὺς τῷ Φιλίππῳ. οὐ
γὰρ οἷοί τε ἦσαν οἱ περὶ τὸν Δωρίμαχον τῇ τῶν δαπανη-
μάτων ἐνδείᾳ ἀναγκάζειν τὸν Φίλιππον ἐκ θαλάττης ταῦτα
πορίζόμενον.*

5 * *Ὅτι τῆς Αἰγίνης ὑπὸ Ῥωμαίων ἁλούσης οἱ Αἰγι-
νῆται συναθροισθέντες ἐπὶ τὰς ναῦς, ὅσοι μὴ διεκλάπη-
σαν, ἐδέοντο τοῦ στρατηγοῦ συγχωρῆσαι σφίσι πρεσβευτὰς
6 ἐκπέμψαι πρὸς τὰς συγγενεῖς πόλεις περὶ λύτρων· ὁ δὲ 642
Πόπλιος τὸ μὲν πρῶτον πικρῶς ἀντέφη, φάσκων, ὅτε ἦσαν*

---

2. *μηδὲν Ca, μή7* F, *μηδὲ* S, *μηθὲν Hu* 6. *ἐχιναεῖς* FD, corr. *Sch* 7. *και' ἀντιπέρας Di* 9. *ἐνέλιπε* vulgo invito F 12. Hero de repell. obsid. 323, 25 (in hoc fragmento permulta suo arbitrio mutavit epitomator) *Πόπλιος*] P. Sulpicius Galba 14. *ἐχιναίων* Heronis codex editus a Thevenoto, corr. *Di* 16. *ὠχυρωσαμένου* Heronis cod. *αὐτοῦ* coni. *Sch* 20. *ἀχινεεῖς* Heronis cod., *Ἐχιναεῖς* coni. Thevenotus. corr. *Sch* 24. M *Ma* 376 *Hey* 29, 31 25. *μὴ* Geelius pro *μὲν* *διεκλάπησαν Ma, διεκλάπη*|M (vide Heysium ad p. 30, 2) 26. *πρεσβευτὰς* om. *Ma* 28. *ποπλιοτο μὲν* M *πρῶτον α|πικρῶς* M, *πρῶτον αὐτοῖς πικρῶς Hey*

*αὐτῶν κύριοι, τότε δεῖν διαπρεσβεύεσθαι πρὸς τοὺς κρείτ-
τους περὶ σωτηρίας, μὴ νῦν δούλους γεγονότας· τὸ δὲ* 7
*μικρῷ πρότερον αὐτοὺς μηδὲ λόγου καταξιώσαντας τοὺς
παρ᾽ αὐτοῦ πρεσβευτάς, νῦν ὑποχειρίους γεγονότας ἀξιοῦν
πρεσβεύειν πρὸς τοὺς συγγενεῖς, πῶς οὐκ εὔηθες εἶναι;
καὶ τότε μὲν ἀπέπεμψε τοὺς ἐντυγχάνοντας ταῦτ᾽ εἰπών·* 8
*τῇ δὲ ἐπαύριον συγκαλέσας ἅπαντας τοὺς αἰχμαλώτους,
Αἰγινήταις μὲν ὀφείλειν ἔφη μηδὲν ποιεῖν φιλάνθρωπον,
τῶν δὲ λοιπῶν Ἑλλήνων ἕνεκα συγχωρεῖν ἔφη πρεσβεύειν
περὶ τῶν λύτρων, ἐπεὶ τοῦτο παρ᾽ αὐτοῖς ἔθος ἐστίν.*

RES ASIAE.

* *Ὁ γὰρ Εὐφράτης τὴν μὲν ἀρχὴν λαμβάνει τῆς συ-* 43
*στάσεως ἐξ Ἀρμενίας, διαρρεῖ δὲ διὰ Συρίας καὶ τῶν
ἑξῆς τόπων ὡς ἐπὶ Βαβυλωνίαν. καὶ δοκεῖ μὲν εἰς τὴν* 2
*Ἐρυθρὰν ἐμβάλλειν θάλατταν, οὐ μὴν ἔστι γε τοῦτο· ταῖς
γὰρ διώρυξι ταῖς ἐπὶ τὴν χώραν ἀγομέναις προεκδαπανᾶ-
ται πρὶν ἐκβολὴν εἰς θάλατταν πεποιῆσθαι. διὸ καὶ συμ-* 3
*βαίνει τὴν ὑπεναντίαν φύσιν ἔχειν τοῦτον τοῖς πλείστοις
τῶν ποταμῶν. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις αὔξεται τὸ ῥεῦμα,
καθὼς ἂν πλείους διαφέρωνται τόπους, καὶ μέγιστοι μέν
εἰσι κατὰ χειμῶνα, ταπεινότατοι δὲ κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ
θέρους· οὗτος δὲ καὶ πλεῖστος γίνεται τῷ ῥεύματι κατὰ* 4
*κυνὸς ἐπιτολὴν καὶ μέγιστος ἐν τοῖς κατὰ Συρίαν τόποις,
αἰεὶ δὲ προϊὼν ἐλάττων. αἴτιον δὲ τούτων ὅτι συμβαίνει* 5
τὴν μὲν αὔξησιν οὐκ ἐκ τῆς συρρύσεως τῶν χειμερινῶν

---

1. *δεῖν* add. Geelius 2. *τὸ δὲ* Spengelius apud *Hu* quaest. II 14 et *Be*, *ἅτε* | *δὲ* M (nec tamen de ductibus *ἅτε* satis constat), *ἅτε δὴ* Geelius 6. *ἀπέτρεψε* M, *ἀπετρίψατο* Geelius, corr. Cobetus Mnemos. XI, 9
8. *αἰγινῆτας* *Ma*, *αἰγινήταις* M teste Heysio (non ex silentio), idem coniecerat Geelius *ἔφη ποι* | *εῖν* M, *ἔφη μὴ ποιεῖν* coni. *Ma*, *ἔφη μηδ᾽ ὁποῖον* Geelius, *μηδὲν* ante *ὀφείλειν* add. *Hey* coll. 4, 16, 5, transposuit *Hu* (tamen non satis certa videtur emendatio offenditque *ἔφη* mox repetitum) 12. F fol. 146v *He* 217, 11; in marg. add. F² *περὶ εὐφράτου ποταμοῦ* 13. *τὸν* ante *διὰ* additum in FS del. *Ca* 15. *ἔστι* S, *ἔτι* F 17. *πεπαῦσθαι* FS, corr. *Ur* 172a 20. *καθὼς* *Hu* quaest. II 11 pro *καθ᾽ οὓς διαφέρονται* FS, corr. *Be* 21. *τὸν* ante *χειμῶνά* vulgo additum invito F 22. 23. *κατα κοινος* (sine acc.) F
24. *ἀεὶ* vulgo invito F

ὄμβρων ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνατήξεως τῶν χιόνων γίνεσθαι, τὴν δὲ μείωσιν διὰ τὰς ἐκτροπὰς τὰς ἐπὶ τὴν χώραν καὶ τὸν
6 *μερισμὸν αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τὰς ἀρδεύσεις. ᾗ καὶ τότε βραδεῖαν συνέβαινε γίνεσθαι τὴν κομιδὴν τῶν δυνάμεων, ἅτε καταγόμων μὲν ὄντων τῶν πλοίων, ταπεινοτάτου δὲ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τελέως βραχύ τι συνεργούσης τῆς τοῦ ῥεύματος βίας πρὸς τὸν πλοῦν.*

LEGATIO ROMANORUM AD PTOLEMAEUM.

44 * *Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλαν πρὸς* 643 *Πτολεμαῖον, βουλόμενοι σίτῳ χορηγηθῆναι διὰ τὸ μεγάλην*
2 *εἶναι παρ' αὐτοῖς σπάνιν, ὡς ἂν τοῦ μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὑπὸ τῶν στρατοπέδων ἅπαντος ἐφθαρμένου μέχρι τῶν τῆς Ῥώμης πυλῶν, ἔξωθεν δὲ μὴ γινομένης ἐπικουρίας, ἅτε κατὰ πάντα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης πολέμων ἐνεστώτων καὶ στρατοπέδων παρακαθημένων, πλὴν τῶν*
3 *κατ' Αἴγυπτον τόπων. εἰς γὰρ τοσοῦτον κατὰ τὴν Ῥώμην προεβεβήκει τὰ τῆς ἐνδείας ὥστε τὸν Σικελικὸν μέδιμνον*
4 *πεντεκαίδεκα δραχμῶν ὑπάρχειν. ἀλλ' ὅμως τοιαύτης οὔσης τῆς περιστάσεως οὐκ ἠμέλουν τῶν πολεμικῶν.*

VARIA FRAGMENTA MINORA.

45 * *Πολύβιος δ' ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν Ἱστοριῶν καὶ ποταμόν τινα ἀναγράφει Κύαθον καλούμενον περὶ Ἀρσινόην πόλιν Αἰτωλίας.*

2 * *Ἀρσινόη, πόλις Λιβύης.* * *τὸ ἐθνικὸν Ἀρσινοΐτης καὶ Ἀρσινοεὺς ἐπὶ τῆς Αἰτωλικῆς, ὡς Πολύβιος ἐνάτῳ.*

---

1. *γίνεσθαι* add. *Ca* 3. *τὸν*] *τῶν* F 4. *συνέβαινε* coni. *Sch* pro *συμβαίνει* 5. *μενόντων* FS, distinxit *Ca* 6. *συνεργεῖν* FS, corr. *Ca* 8. conf. Liv. 27, 4, 10 9. N fol. 64[r] *Ur* 5 13. *γενομένης* N *Ur*, *γιγνομένης* coni. *Be* 16. *εἰς Ur*, *εἰ* N *τοσοῦτο Ur* 17. *προεβεβήκει* N ex *προςβεβήκει*, ut videtur, *προβεβήκει Hu* *τὸν* N[1] ex *τὴν* 21. Athen. 10 p. 424[c] 24. Stephanus Byz.

* Ἄτελλα, πόλις Ὀπικῶν Ἰταλίας, μεταξὺ Καπύης 3
καὶ Νεαπόλεως. τὸ ἐθνικὸν ... Ἀτελλανός, ὡς Πολύβιος
ἐνάτῃ· "Ἀτελλανοὶ παρέδοσαν αὑτούς."
* Ξυνία, Θετταλίας πόλις· Πολύβιος ἐνάτῳ. 4
* Φόρουννα, πόλις Θρᾴκης· Πολύβιος ἐνάτῳ. 5

RELIQUIAE LIBRI X.

E BELLO HANNIBALICO. TARENTUM RECEPTUM.

a. u. 545 * Ὄντων γὰρ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥηγίνων 1
πόλεως σταδίων εἰς Τάραντα πλειόνων ἢ δισχιλίων, εἰς
τέλος ἀλίμενον εἶναι συμβαίνει τὴν πλευρὰν τῆς Ἰταλίας
ταύτην πλὴν τῶν ἐν Τάραντι λιμένων· ἣ τέτραπται μὲν 2
εἰς τὸ Σικελικὸν πέλαγος, νεύει δὲ πρὸς τοὺς κατὰ τὴν
Ἑλλάδα τόπους, ἔχει δὲ τῶν τε βαρβάρων ἐθνῶν τὰ πολυανθρωπότατα καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τὰς ἐπιφανεστάτας. Βρέττιοι γὰρ καὶ Λευκανοὶ καί τινα μέρη τῶν 3
Δαυνίων, ἔτι δὲ Καλαβροὶ καὶ πλείους ἕτεροι τοῦτο τὸ
κλίμα νέμονται τῆς Ἰταλίας· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Ἑλληνί- 4
644 δων πόλεων Ῥήγιον καὶ Καυλωνία καὶ Λοκροὶ καὶ Κρότων,
ἔτι δὲ Μεταπόντιοι καὶ Θούριοι ταύτην ἐπέχουσι τὴν
παραλίαν, ὥστε καὶ τοὺς ἀπὸ Σικελίας καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς 5
Ἑλλάδος φερομένους ἐπί τινα τόπον τῶν προειρημένων
κατ' ἀνάγκην ὁρμεῖν ἐν τοῖς τῶν Ταραντίνων λιμέσι, καὶ
τὰς ἀμείψεις καὶ τὰς οἰκονομίας πρὸς πάντας τοὺς κατέ-

---

1. 4. 5. Stephanus Byz. 3. conf. Liv. 26, 16, 5 6. libro decimo Polybius res annis 545 et 546 gestas comprehendit 7. Liv. 27, 15. 16, Plut. Fab. 21—23, Appian. Hann. 49, Polyaen. 8, 14, 3 8. F fol. 147r, praemisso titulo *πολυβίου* ·'· (erasis εκ) *τοῦ ῑ λόγου*, *He* 217; in marg. habet F[1] *περὶ τῆς τῶν ταραντίνων ·πόλεως* 12. *εἰς* *Di* pro *ἐς* 16. *Δαυνίων* *Gro* pro *σαυνίτων* 18. *καυλωνια* (sine acc.) F, *καυλωνὰ* D[m], *καυλώα* S, corr. *Ur* 172[a] 19. *Μεταπόντιον* *Di*

χοντας ταύτην τὴν πλευρὰν τῆς Ἰταλίας ἐν ταύτῃ ποιεῖ-
6 *σθαι τῇ πόλει. τεκμήραιτο δ' ἄν τις τοῦ τόπου τὴν εὐ-*
καιρίαν ἐκ τῆς περὶ Κροτωνιάτας γενομένης εὐδαιμονίας.
ἐκεῖνοι γὰρ θερινοὺς ἔχοντες ὅρμους καὶ βραχεῖάν τινα
παντελῶς προσαγωγήν, μεγάλην εὐδαιμονίαν δοκοῦσι πε-
ριποιήσασθαι δι' οὐδὲν ἕτερον ἢ διὰ τὴν τῶν τόπων εὐ-
φυΐαν, ἣν οὐδὲ συγκρίνειν ἄξιόν ἐστι τοῖς Ταραντίνων
7 *λιμέσι καὶ τόποις. τέτακται δὲ καὶ πρὸς τοὺς κατὰ τὸν*
Ἀδρίαν λιμένας εὐφυῶς καὶ νῦν μέν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἦν
8 *πρὸ τοῦ. ἀπὸ γὰρ ἄκρας Ἰαπυγίας ἕως εἰς Σιποῦντα πᾶς*
ὁ προσφερόμενος ἐκ τῶν ἀντίπερας καὶ καθορμισθεὶς πρὸς
τὴν Ἰταλίαν εἰς Τάραντ' ἐποιεῖτο τὴν ὑπερβολήν, καὶ ταύτῃ
συνεχρῆτο τῇ πόλει πρὸς τὰς ἀλλαγὰς καὶ μεταθέσεις οἷον
9 *[εἰ] ἐμπορίῳ· οὐδέπω γὰρ συνέβαινε τότε τὴν τῶν Βρεν-*
10 *τεσίνων ἐκτίσθαι πόλιν. διόπερ ὁ Φάβιος ἐν μεγάλῳ τιθέ-*
μενος τὴν ἐπιβολήν, τἆλλα παρεὶς πρὸς ταῖς εἰς τοῦτο
τὸ μέρος ἦν ἐπινοίαις.

SCIPIO IN HISPANIA.

2 * *Ὅτι μέλλοντες ἱστορεῖν τὰ πραχθέντα Ποπλίῳ κατὰ*
τὴν Ἰβηρίαν, συλλήβδην δὲ πάσας τὰς κατὰ τὸν βίον ἐπιτε-
λεσθείσας αὐτῷ πράξεις, ἀναγκαῖον ἡγούμεθα τὸ προεπι-
στῆσαι τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ τὴν αἵρεσιν καὶ φύσιν τἀνδρός.
2 *τῷ γὰρ σχεδὸν ἐπιφανέστατον αὐτὸν γεγονέναι τῶν πρὸ*
τοῦ, ζητοῦσι μὲν πάντες εἰδέναι τίς ποτ' ἦν καὶ ἀπὸ
ποίας φύσεως ἢ τριβῆς ὁρμηθεὶς τὰς τηλικαύτας καὶ το-
3 *σαύτας ἐπετελέσατο πράξεις, ἀγνοεῖν δὲ καὶ ψευδοδοξεῖν*
ἀναγκάζονται διὰ τὸ τοὺς ἐξηγουμένους ὑπὲρ αὐτοῦ παρα-
4 *πεπαικέναι τῆς ἀληθείας. ὅτι δέ ἐστιν ὑγιὲς τὸ νυνὶ*

10. *σιποῦντας* FS, corr. *Ur* 172[a] 12. *Τάραντα* vulgo invito F 13. *διαθέσεις* coni. *Sch* 14. *εἰ* del. *Ben* *ἐμπορείωι* F[s]DK *βρενθεσινῶν* FK, *βρεντεσινῶν* D, accentum corr. *Be* 15. *ἐκτῆσθαι* F 16. *ἐπιβολὴν* FK, *ὑπερβολὴν* S *He* 18. Liv. 26, 41—51, Appian. Iber. 19—22 19. P, praemisso titulo $\overset{ε}{Π}$ *ΠΟΠΛΙΟΥ*, *Va* 37 22. *αἱρέσει καὶ φύσι τ' ἀνδρός* P 23. *τὸ γὰρ* P, corr. *Va* 26. *ψευδοδοξεῖν* *Di* auctore fratre, *ψευδοδοξάζειν* P, *ψευδῆ δοξάζειν* coni. Guil. Dindorfius in Stephani thes. p. 1864[d], *ψεῦδος δοξάζειν* *Hu*

λεγόμενον ὑφ᾽ ἡμῶν, δῆλον ἔσται διὰ τῆς ἡμετέρας ἐξη-
645 *γήσεως τοῖς ἐπισημαίνεσθαι δυναμένοις τὰ κάλλιστα καὶ*
παραβολώτατα τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι 5
πάντες αὐτὸν ἐπιτυχῆ τινα καὶ τὸ πλεῖον αἰεὶ παραλόγως
καὶ ταὐτομάτῳ κατορθοῦντα τὰς ἐπιβολὰς παρεισάγουσι,
νομίζοντες ὡσανεὶ θειοτέρους εἶναι καὶ θαυμαστοτέρους 6
τοὺς τοιούτους ἄνδρας τῶν κατὰ λόγον ἐν ἑκάστοις πραττ-
τόντων, ἀγνοοῦντες ὅτι τὸ μὲν ἐπαινετόν, τὸ δὲ μακαρι-
στὸν εἶναι συμβαίνει τῶν προειρημένων, καὶ τὸ μὲν κοι- 7
νόν ἐστι καὶ τοῖς τυχοῦσι, τὸ δ᾽ ἐπαινετὸν μόνων ἴδιον
ὑπάρχει τῶν εὐλογίστων καὶ φρένας ἐχόντων ἀνδρῶν, οὓς
καὶ θειοτάτους εἶναι καὶ προσφιλεστάτους τοῖς θεοῖς νο-
μιστέον. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ Πόπλιος Λυκούργῳ τῷ τῶν Λα- 8
κεδαιμονίων νομοθέτῃ παραπλησίαν ἐσχηκέναι φύσιν καὶ
προαίρεσιν. οὔτε γὰρ Λυκοῦργον ἡγητέον δεισιδαιμονοῦντα 9
καὶ πάντα προσέχοντα τῇ Πυθίᾳ συστήσασθαι τὸ Λακε-
δαιμονίων πολίτευμα, οὔτε Πόπλιον ἐξ ἐνυπνίων ὁρμώμε-
νον καὶ κληδόνων τηλικαύτην περιποιῆσαι τῇ πατρίδι δυ-
ναστείαν· ἀλλ᾽ ὁρῶντες ἑκάτεροι τοὺς πολλοὺς τῶν ἀν- 10
θρώπων οὔτε τὰ παράδοξα προσδεχομένους ῥᾳδίως οὔτε
τοῖς δεινοῖς τολμῶντας παραβάλλεσθαι χωρὶς τῆς ἐκ τῶν
θεῶν ἐλπίδος, Λυκοῦργος μὲν αἰεὶ προσλαμβανόμενος ταῖς 11
ἰδίαις ἐπιβολαῖς τὴν ἐκ τῆς Πυθίας φήμην εὐπαραδεκτο-
τέρας καὶ πιστοτέρας ἐποίει τὰς ἰδίας ἐπινοίας, Πόπλιος 12
δὲ παραπλησίως ἐνεργαζόμενος αἰεὶ δόξαν τοῖς πολλοῖς

---

1. *ἔστε* P 2. *κάλιστα* P 3. inc. F fol. 147ᵛ *He* 217, 47: *Οἱ μὲν*; in marg. add. F² *περὶ ποπλίου σκηπίωνος τοῦ νικήσαντος ἀννίβαν*; inc. Suid.: *Πόπλιος· περὶ τούτου τοῦ στρατηγοῦ ζητοῦσί τινες, τίνι τρόπῳ ἐγένετο ἐπιφανέστατος, ἀπὸ ποίας φύσεως ἢ τριβῆς ὁρμηθείς. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι* cet. 4. *αὐτὸν* om. Suid. *ἐπιτύχη* F, *ἐπὶ τύχῃ* S *ἀεὶ* vulgo invitis PF 7. *ἓν ἕκαστον Sca* 10. *δὲ* P Suid. *μόνον* PFS Suid., corr. *Be* 11. *ὑπάρχειν* PFS Suidae codices AV, *ὑπάρχον* vulgo apud Suid., corr. *Ur* 172ᵃ 12. *τοῖς* om. Suidae codices AV 13. *δὲ* add. *Rei* 509 post *Πόπλιος* add. *φησὶν ὁ Πολύβιος* Suid. 14. *ἐχεικέναι* F¹, *ἐσχεικέναι* F², *ἔσχε* P *φύσι* P 15. *ἡγειτέον* F 18. *τῇ πατρίδι περιποιῆσαι* Suid. 20. *τὰ* add. *Rei* 509 21. *παραβάλλεσθαι* Suid., *περιβάλλεσθαι* PFS *ἐκ* om. Suid. 22. *ἀεὶ* vulgo invitis PF *προσλαμβανόμενόμεν* (sic) (ο superscr.) P 25. *ἐνεργαζόμενος — πολλοῖς* om. Suid. *αἰεὶ* F, *ἀεὶ* P³ vulgo *πολλοῖς* PS, *πολὺς* F

ὡς μετά τινος θείας ἐπιπνοίας ποιούμενος τὰς ἐπιβολάς,
εὐθαρσεστέρους καὶ προθυμοτέρους κατεσκεύαζε τοὺς ὑπο-
13 ταττομένους πρὸς τὰ δεινὰ τῶν ἔργων. ὅτι δ' ἕκαστα
μετὰ λογισμοῦ καὶ προνοίας ἔπραττε, καὶ διότι πάντα
κατὰ λόγον ἐξέβαινε τὰ τέλη τῶν πράξεων αὐτῷ, δῆλον
ἔσται διὰ τῶν λέγεσθαι μελλόντων.
3 Ἐκεῖνος γὰρ ὅτι μὲν ἦν εὐεργετικὸς καὶ μεγαλόψυχος
ὁμολογεῖται, διότι δ' ἀγχίνους καὶ νήπτης καὶ τῇ διανοίᾳ
περὶ τὸ προτεθὲν ἐντεταμένος, οὐθεὶς ἂν συγχωρήσειε πλὴν
τῶν συμβεβιωκότων καὶ τεθεαμένων ὑπ' αὐγὰς αὐτοῦ τὴν
2 φύσιν. ὧν εἷς ἦν Γάιος Λαίλιος, ἀπὸ νέου μετεσχηκὼς 646
αὐτῷ παντὸς ἔργου καὶ λόγου μέχρι τελευτῆς, ὁ ταύτην
περὶ αὐτοῦ τὴν δόξαν ἡμῖν ἐνεργασάμενος διὰ τὸ δοκεῖν
εἰκότα λέγειν καὶ σύμφωνα τοῖς ὑπ' ἐκείνου πεπραγμένοις.
3 ἔφη γὰρ πρώτην γεγονέναι Ποπλίου πρᾶξιν ἐπίσημον, καθ'
ὃν καιρὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν ἱππομαχίαν συνεστήσατο
4 πρὸς Ἀννίβαν περὶ τὸν Πάδον καλούμενον ποταμόν. τότε
γάρ, ὡς ἔοικεν, ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἔχων καὶ πρῶτον εἰς
ὕπαιθρον ἐξεληλυθώς, συστήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς δια-
φερόντων ἱππέων οὐλαμὸν ἀσφαλείας χάριν, συνθεασάμενος
ἐν τῷ κινδύνῳ τὸν πατέρα περιειλημμένον ὑπὸ τῶν πολε-
μίων μετὰ δυεῖν ἢ τριῶν ἱππέων καὶ τετρωμένον ἐπισφα-
λῶς, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπεβάλετο παρακαλεῖν τοὺς μεθ' αὐ-
5 τοῦ βοηθῆσαι τῷ πατρί, τῶν δ' ἐπὶ ποσὸν κατορρωδούν-
των διὰ τὸ πλῆθος τῶν περιεστώτων πολεμίων, αὐτὸς
εἰσελάσαι παραβόλως δοκεῖ καὶ τολμηρῶς εἰς τοὺς περι-

1. *τινος Na* 358 pro *τῆς* coll. 10, 5, 7 et fragm. grammat. 57 *Sch* *ἐπιπνοίας* P Suid., *ἐπινοίας* FS 2. *καὶ προθυμοτέρους* om. P Suid. *παρεσκεύαζε* P Suid. 3. *ὅτι δ' ἕκαστα*] *καὶ* Suid. 4. *διότι* om. idem 5. *δῆλον* — 6. *μελλόντων* om. idem 6. *ἔστε* P 8. *διότι* P Suid., *ὅτι* FS *δὲ* P post *νήπτης* om. *καὶ* P Suid., idem ante *περὶ* add. Suidae codices praeter A 9. *οὐθεὶς* P, *οὐθεῖς* F, *οὐδεὶς* S Suid. 10. *συμβεβιωκότων* Suid., *συμβεβηκότων* PFS Suidae cod. V *ὑπ' αὐγὰς Ur* 172ª, *ὑπαυτὰς* F(S), *ὑπὸ στὰς* P, *ὑποστὰς* Suid. 11. *εἷς ἦν*] *εἰσὶν* F¹, *εἰσὴν* F² 13. *τὴν* om. Suid. (non P) *ἡμῖν* om. P Suid. *ἐργασάμενος* iidem 14. *πεπραγμένοις*: des. P Suid.;

τ τ ε θ

add. P *ζη εν π ανδραγα* 22. *δυοῖν* vulgo invito F *τετρωμένων* F 23. *ἑαυτοῦ* vulgo invito F

κεχυμένους. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκασθέν- 6
των ἐμβαλεῖν οἱ μὲν πολέμιοι καταπλαγέντες διέστησαν,
ὁ δὲ Πόπλιος ἀνελπίστως σωθεὶς πρῶτος αὐτὸς τὸν υἱὸν
σωτῆρα προσεφώνησε πάντων ἀκουόντων. περιγενομένης 7
δ' αὐτῷ τῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ φήμης ὁμολογουμένης διὰ τὴν
προειρημένην χρείαν, λοιπὸν ἤδη πάντως αὐτὸν ἐδίδου
κατὰ τοὺς ὕστερον καιροὺς εἰς τοὺς κατ' ἰδίαν κινδύνους,
ὅτ' εἰς αὐτὸν ἀναρτηθεῖεν ὑπὸ τῆς πάτρίδος αἱ τῶν ὅλων
ἐλπίδες· ὅπερ ἴδιόν ἐστιν οὐ τῇ τύχῃ πιστεύοντος, ἀλλὰ
νοῦν ἔχοντος ἡγεμόνος.

Μετὰ δὲ ταῦτα, πρεσβύτερον ἔχων ἀδελφὸν Λεύκιον, 4
καὶ τούτου προσπορευομένου πρὸς τὴν ἀγορανομίαν, ἣν
σχεδὸν ἐπιφανεστάτην ἀρχὴν εἶναι συμβαίνει τῶν νέων
παρὰ Ῥωμαίοις, ἔθους δ' ὄντος δύο πατρικίους καθίστα- 2
σθαι, τότε δὲ καὶ πλειόνων προσπορευομένων, ἐκ πολλοῦ
μὲν οὐκ ἐτόλμα μεταπορεύεσθαι τὴν αὐτὴν ἀρχὴν τἀδελφῷ·
συνεγγιζούσης δὲ τῆς καταστάσεως, λογιζόμενος ἐκ τῆς τοῦ 3
πλήθους φορᾶς οὐκ εὐμαρῶς τὸν ἀδελφὸν ἐφιξόμενον τῆς
647 ἀρχῆς, τὴν δὲ πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν τοῦ δήμου θεωρῶν με-
γάλην ὑπάρχουσαν, καὶ μόνως οὕτως ὑπολαμβάνων κἀκεῖ-
νον καθίξεσθαι τῆς προθέσεως, εἰ συμφρονήσαντες ἅμα
ποιήσαιντο τὴν ἐπιβολήν, ἦλθεν ἐπί τινα τοιαύτην ἔννοιαν.
θεωρῶν γὰρ τὴν μητέρα περιπορευομένην τοὺς νεὼς καὶ 4
θύουσαν τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τἀδελφοῦ καὶ καθόλου μεγάλην
προσδοκίαν ἔχουσαν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, ἧς μόνης ἔμελεν
αὐτῷ (τὸν μὲν γὰρ πατέρα τότε πλεῖν συνέβαινεν εἰς Ἰβηρίαν 5
στρατηγὸν καθεσταμμένον ἐπὶ τὰς προειρημένας πράξεις),
οὐ μὴν ἀλλ' ἔφη πρὸς αὐτὴν ὄνειρον τεθεωρηκέναι δὶς ἤδη
τὸν αὐτόν. δοκεῖν γὰρ ἅμα τἀδελφῷ καθεσταμένος ἀγο- 6

---

6. *πάντως αὐτὸν οὐκ ἐδίδου* coni. *Be*, *σπανίως αὐτὸν ἐδίδου Di* (conf. eund. praef. vol. IV p. xv; codicum scripturam tuetur *Hu* quaest. II 12) 8. *ὅτ' Di* pro *ὅταν* *αναγκασθείεν* F(S), corr. *Sch* (*ἀνενεχθεῖεν* coni. idem) 20. *μόνος* FS, corr. *Ca* *οὔτος* F, *οὗτος* S, corr. *Ur* 172ª 25. *ἔμελλ' αὐτῶ* F, *ἔμελλ' ἑαυτῷ* K, *ἔμελλεν αὐτῷ* S, corr. *Ca* 26. *πλεῖν* S, *πλὴν* F 27. *καθεσταμένον* D² Regii FG Vesontinus Tubingensis, *κατέσταμένον* F(K), *κατεσταλμένον* D¹G *He*, *ἀπεσταλμένον* *Ca* vulgo 28. *δὶς* Gˢ *He*, *διῆς* F *δὶς — αὐτὸν* om. S

ρανόμος ἀναβαίνειν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ὡς ἐπὶ τὴν οἰκίαν,
ἐκείνην δὲ συναντᾶν αὐτοῖς εἰς τὰς θύρας καὶ περιπτύ-
7 ξασαν ἀσπάσασθαι. τῆς δὲ παθούσης τὸ γυναικεῖον πά-
θος καί τι προσεπιφθεγξαμένης "εἰ γὰρ ἐμοὶ ταύτην ἰδεῖν
γένοιτο τὴν ἡμέραν," "βούλει," φησίν, "μῆτερ, πεῖραν λά-
8 βωμεν;" τῆς δὲ συγκαταθεμένης, ὡς οὐ τολμήσοντος αὐτοῦ,
πρὸς δὲ τὸν καιρὸν οἱονεὶ προσπαίζοντος (καὶ γὰρ ἦν κο-
μιδῇ νέος), ἠξίου τήβενναν αὐτῷ λαμπρὰν εὐθέως ἑτοιμά-
9 σαι· τοῦτο γὰρ ἔθος ἐστὶ τοῖς τὰς ἀρχὰς μεταπορευομέ-
5 νοις. καὶ τῇ μὲν οὐδ' ἐν νῷ τὸ ῥηθὲν ἦν, ὁ δὲ λαβὼν
πρῶτον λαμπρὰν ἐσθῆτα κοιμωμένης ἔτι τῆς μητρὸς παρ-
2 ἦν εἰς τὴν ἀγοράν. τοῦ δὲ πλήθους καὶ διὰ τὸ παρά-
δοξον καὶ διὰ τὴν προϋπάρχουσαν εὔνοιαν ἐκπληκτικῶς
αὐτὸν ἀποδεξαμένου, καὶ μετὰ ταῦτα προελθόντος εἰς τὸν
3 ἀποδεδειγμένον τόπον καὶ στάντος παρὰ τὸν ἀδελφόν, οὐ
μόνον τῷ Ποπλίῳ περιέθεσαν οἱ πολλοὶ τὴν ἀρχὴν ἀλλὰ
καὶ τἀδελφῷ δι' ἐκεῖνον, καὶ παρῆσαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀμ-
4 φότεροι γεγονότες ἀγορανόμοι. τῇ δὲ μητρὶ τοῦ πράγμα-
τος ἄφνω προσπεσόντος, περιχαρὴς οὖσα πρὸς τὰς θύρας
ἀπήντα καὶ μετὰ παραστάσεως ἠσπάζετο τοὺς νεανίσκους,
5 ὥστε τὸν Πόπλιον ἐκ τοῦ συμβαίνοντος δοκεῖν πᾶσι τοῖς
προακηκοόσι τῶν ἐνυπνίων μὴ μόνον κατὰ τὸν ὕπνον, ἔτι
δὲ μᾶλλον ὕπαρ καὶ μεθ' ἡμέραν διαλέγεσθαι τοῖς θεοῖς.
6 ὧν οὐδὲν ἦν ἐνύπνιον, ἀλλὰ ὑπάρχων εὐεργετικὸς καὶ με- 648
γαλόδωρος καὶ προσφιλὴς κατὰ τὴν ἀπάντησιν συνελογίσατο
7 τὴν τοῦ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν. λοιπὸν πρός τε
τὸν τοῦ δήμου καὶ τὸν τῆς μητρὸς καιρὸν ἁρμοσάμενος
εὐστόχως οὐ μόνον καθίκετο τῆς προθέσεως, ἀλλὰ καὶ μετά
8 τινος ἐδόκει θείας ἐπιπνοίας αὐτὸ πράττειν. οἱ γὰρ μὴ

2. *περιπτύξας ἀνασπάσασθαι* F 5. *βοίλη* F 6. *οὐ τολμήσαντος* FDK, *ἀτολμήσαντος* S, corr. *He* 7. *πρὸς* F² ex *προ* *κομιδὴ* F 8. *τηβένναν He*, *τίβενναν* FS 23. *δὲ* add. D³ 24. inc. P: *Ὅτι ὁ αὐτὸς οὐ μόνον αὐτὸς ἐγένετο ἀγορανόμος· ἀλλὰ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέδειξε προφασισάμενος ὄνειρον τεθεωρηκέναι· ὑπάρχων γὰρ εὐεργετικὸς* cet. 25. *συνελογήσατο* F 26. *λοιπὸν πρός τε*] *καὶ πρὸς* P 28. *εὐστόχως οὐ μόνον* om. P *καθίκετο* PD, *καθήκετο* FS 29. *πράττειν*: des. P, inc. M *Ma* 377 *Hey* 30, 12: *Ὅτι οἱ πολλοὶ μὴ δυνάμενοι* cet.

*δυνάμενοι τοὺς καιροὺς μηδὲ τὰς αἰτίας καὶ διαθέσεις ἑκά-
στων ἀκριβῶς συνθεωρεῖν, ἢ διὰ φαυλότητα φύσεως ἢ δι'
ἀπειρίαν καὶ ῥαθυμίαν, εἰς θεοὺς καὶ τύχας ἀναφέρουσι
τὰς αἰτίας τῶν δι' ἀγχίνοιαν ἐκ λογισμοῦ καὶ προνοίας
ἐπιτελουμένων.*

Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι χάριν τῶν ἀκουόντων, 9
*ἵνα μὴ συγκαταφερόμενοι ψευδῶς τῇ καθωμιλημένῃ δόξῃ
περὶ αὐτοῦ παραπέμπωσι τὰ σεμνότατα καὶ κάλλιστα
τἀνδρός, λέγω δὲ τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ φιλοπονίαν. ἔτι* 10
δὲ μᾶλλον ἔσται τοῦτο συμφανὲς ἐπ' αὐτῶν τῶν πράξεων.

Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε συνηθροισμένων τῶν δυνάμεων 6
*παρεκάλει μὴ καταπεπλῆχθαι τὴν προγεγενημένην περιπέ-
τειαν· οὐ γὰρ ταῖς ἀρεταῖς ἡττῆσθαι Ῥωμαίους ὑπὸ* 2
*Καρχηδονίων οὐδέποτε, τῇ δὲ προδοσίᾳ τῇ Κελτιβήρων
καὶ τῇ προπετείᾳ, διακλεισθέντων τῶν στρατηγῶν ἀπ'
ἀλλήλων διὰ τὸ πιστεῦσαι τῇ συμμαχίᾳ τῶν εἰρημένων.
ὧν ἑκάτερα νῦν ἔφη περὶ τοὺς πολεμίους ὑπάρχειν· χωρὶς* 3
*γὰρ ἀπ' ἀλλήλων πολὺ διεσπασμένους στρατοπεδεύειν, τοῖς
τε συμμάχοις ὑβριστικῶς χρωμένους ἅπαντας ἀπηλλοτριω-
κέναι καὶ πολεμίους αὐτοῖς παρεσκευακέναι. διὸ καὶ τοὺς* 4
*μὲν ἤδη διαπέμπεσθαι πρὸς σφᾶς, τοὺς δὲ λοιπούς, ὡς
ἂν τάχιστα θαρρήσωσι καὶ διαβάντας ἴδωσι τὸν ποταμόν,
ἀσμένως ἥξειν, οὐχ οὕτως εὐνοοῦντας σφίσι, τὸ δὲ πλεῖον
ἀμύνεσθαι σπουδάζοντας τὴν Καρχηδονίων εἰς αὐτοὺς ἀ-
σέλγειαν. τὸ δὲ μέγιστον, στασιάζοντας πρὸς ἀλλήλους τοὺς* 5
*τῶν ὑπεναντίων ἡγεμόνας ἄθρους διαμάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς
οὐ θελήσειν, κατὰ μέρος δὲ κινδυνεύοντας εὐχειρώτους
ὑπάρχειν. διὸ βλέποντας εἰς ταῦτα παρεκάλει περαιοῦ-* 6
649 *σθαι τὸν ποταμὸν εὐθαρσῶς· περὶ δὲ τῶν ἑξῆς ἀνεδέχετο
μελήσειν αὑτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν. ταῦτα δ' εἰπὼν* 7

---

1. *διαθέσεις*] *δια..* M 2. *φαυλώτητα* F 4. *καὶ* omissum in MFS add. *Sca* 5. *ἐκτελουμένων Ma*, “at codex ni fallor cum editis consentit” *Hey* 5. 6. *ἐπιτελουμένων*: des. M; inc. P: *Ταῦτα μὲν οὖν* 10. *ἔστε* P *πράξεων*: des. P 13. *ἀρεταῖς* add. F[1] in marg. *ἡττεῖσθαι* F 20. *αὐτοῖς Rei* 511 pro *αὐτοὺς* 24. post *αὐτοὺς* rasura trium fere litterarum in F 26. *διαμάχεσθαι* coni. *Sch* pro *δὲ μάχεσθαι* 29. *ἑξεῖς* F

τρισχιλίους μὲν ἔχοντα πεζοὺς καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς
Μάρκον ἀπέλιπε τὸν συνάρχοντα περὶ τὴν διάβασιν, ἐφε-
δρεύσοντα τοῖς ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ συμμάχοις· αὐτὸς δὲ
τὴν ἄλλην ἐπεραίου δύναμιν, ἄδηλον πᾶσι ποιῶν τὴν
8 αὑτοῦ πρόθεσιν. ἦν γὰρ αὐτῷ κεκριμένον πράττειν ὧν
μὲν εἶπε πρὸς τοὺς πολλοὺς μηδέν, προύκειτο δὲ πολι-
ορκεῖν ἐξ ἐφόδου τὴν ἐν Ἰβηρίᾳ Καρχηδόνα προσαγορευο-
9 μένην. ὃ δὴ καὶ πρῶτον ἄν τις λάβοι καὶ μέγιστον ση-
10 μεῖον τῆς ὑφ' ἡμῶν ἄρτι ῥηθείσης διαλήψεως. ἔτος γὰρ
ἕβδομον ἔχων πρὸς τοῖς εἴκοσι, πρῶτον μὲν ἐπὶ πράξεις
αὑτὸν ἔδωκε τελέως παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀπηλπισμένας διὰ
11 τὸ μέγεθος τῶν προγεγονότων ἐλαττωμάτων, δεύτερον δοὺς
αὑτὸν τὰ μὲν κοινὰ καὶ προφαινόμενα πᾶσι παρέλειπε, τὰ δὲ
μήτε παρὰ τοῖς πολεμίοις * * ταῦτ' ἐπενόει καὶ προετίθετο
12 πράττειν. ὧν οὐδὲν ἦν χωρὶς ἐκλογισμῶν τῶν ἀκριβεστάτων.
7 Ἔτι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἱστορῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ
πυνθανόμενος ἐπιμελῶς τήν τε προδοσίαν τῶν Κελτιβή-
ρων καὶ τὸν διαζευγμὸν τῶν ἰδίων στρατοπέδων, καὶ συλ-
λογιζόμενος ὅτι παρὰ τοῦτο συμβαίη τοῖς περὶ τὸν πα-
2 τέρα γενέσθαι τὴν περιπέτειαν, οὐ κατεπέπληκτο τοὺς
Καρχηδονίους οὐδ' ἥττητο τῇ ψυχῇ, καθάπερ οἱ πολλοί.
3 μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἐντὸς Ἴβηρος ποταμοῦ συμμάχους
ἀκούων μένειν ἐν τῇ πρὸς αὐτοὺς φιλίᾳ, τοὺς δὲ τῶν Καρ-
χηδονίων ἡγεμόνας στασιάζειν μὲν πρὸς σφᾶς ὑβρίζειν δὲ
τοὺς ὑποταττομένους, εὐθαρσῶς διέκειτο πρὸς τὴν ἔξοδον,
4 οὐ τῇ τύχῃ πιστεύων, ἀλλὰ τοῖς συλλογισμοῖς. παραγε-
νόμενός γε μὴν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, πάντας ἀνακρίνων καὶ
παρ' ἑκάστου πυνθανόμενος τὰ περὶ τοὺς ἐναντίους, ηὕ-
ρισκε τὰς μὲν δυνάμεις τῶν Καρχηδονίων εἰς τρία μέρη
5 διῃρημένας, ὧν Μάγωνα μὲν ἐπυνθάνετο διατρίβειν ἐντὸς

1. *cum tribus milibus peditum trecentis equitibus* Livius interpolatus 26, 42, 1 2. *ἀπέλειπεν* F 11. *τελέως* F[s], *τελείως* S 12. *τὸ* add. *Ur* 172[b] *ἐλαττομάτων* F 13. *παρέλιπε* vulgo invito F 14. in lacuna add. *μήτε παρὰ τοῖς φίλοις υποπτα* vel *προσδοκηθέντα Rei* 511 (conf. *Hu* quaest. II 10) 19. *συμβαίη Hu* quaest. II 13 pro *συμβαίνει* 22. *ἴβηρας* FS, corr. *Ur* 172[b] 26. *πιστεύον* F 27. *ἀνακρίνων Ca* pro *ἀνακινῶν*

Ἡρακλείων στηλῶν ἐν τοῖς Κονίοις προσαγορευομένοις,
650 Ἀσδρούβαν δὲ τὸν Γέσκωνος περὶ Τάγου ποταμοῦ στόμα
κατὰ τὴν Λυσιτανήν, τὸν δ' ἕτερον Ἀσδρούβαν πολιορκεῖν
τινα πόλιν ἐν τοῖς Καρπητανοῖς, οὐδένα δὲ τῶν προειρη-
μένων ἔλαττω δέχ' ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχειν τῆς Καινῆς πό-
λεως. νομίζων οὖν, ἐὰν μὲν εἰς μάχην συνιέναι κρίνῃ τοῖς 6
πολεμίοις, τὸ μὲν πρὸς πάντας ἅμα κινδυνεύειν ἐπισφαλὲς
εἶναι τελέως καὶ διὰ τὸ προηττῆσθαι τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ
διὰ τὸ πολλαπλασίους εἶναι τοὺς ὑπεναντίους, ἐὰν δὲ πρὸς 7
ἕνα συμβαλεῖν σπεύδων, κἄπειτα τούτου φυγομαχήσαντος,
ἐπιγενομένων δὲ τῶν ἄλλων δυνάμεων, συγκλεισθῇ που,
κατάφοβος ἦν μὴ ταῖς αὐταῖς Γναίῳ τῷ θείῳ καὶ Ποπλίῳ
τῷ πατρὶ περιπέσῃ συμφοραῖς. διὸ τοῦτο μὲν τὸ μέρος 8
ἀπεδοκίμασε, πυνθανόμενος δὲ τὴν προειρημένην Καρχη-
δόνα μεγίστας μὲν χρείας παρέχεσθαι τοῖς ὑπεναντίοις,
μέγιστα δὲ βλάπτειν καὶ κατὰ τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον αὐ-
τούς, ἐξητάκει τὰ κατὰ μέρος ὑπὲρ αὐτῆς ἐν τῇ παραχει-
μασίᾳ παρὰ τῶν εἰδότων. ἀκούων δὲ πρῶτον μὲν ὅτι λι- 2
μένας ἔχει στόλῳ καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσι μόνη σχεδὸν τῶν
κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ἅμα δὲ καὶ διότι πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς
Λιβύης πλοῦν καὶ πελάγιον δίαρμα λίαν εὐφυῶς κεῖται
τοῖς Καρχηδονίοις, μετὰ δὲ ταῦτα διότι καὶ τὸ τῶν χρη- 3
μάτων πλῆθος καὶ τὰς ἀποσκευὰς τῶν στρατοπέδων ἁπά-
σας ἐν ταύτῃ τῇ πόλει συνέβαινε τοῖς Καρχηδονίοις ὑπάρ-
χειν, ἔτι δὲ τοὺς ὁμήρους τοὺς ἐξ ὅλης τῆς Ἰβηρίας, τὸ 4
δὲ μέγιστον, ὅτι μάχιμοι μὲν ἄνδρες εἴησαν εἰς χιλίους
οἱ τὴν ἄκραν τηροῦντες διὰ τὸ μηδένα μηδέποτ' ἂν ὑπο-
λαμβάνειν ὅτι κρατούντων Καρχηδονίων σχεδὸν ἁπάσης
Ἰβηρίας ἐπινοήσει τις τὸ παράπαν πολιορκῆσαι ταύτην

2. *Τάγου Sch* auctore *Ca* pro τὸ τοῦ 4. οὐδὲν FS, corr. *Ur* 172b δὲ add. *Ca* 5. κενῆς FS, corr. *Ca* 7. ἐπισφαλὲς εἶναι add. *Sch* (σφαλερὸν vel ἄβουλον εἶναι post τελέως add. *Rei* 512, et conf. *Hu* quacst. II 10) 8. προηγῆσθαι F, προηγεῖσθαι S *He*, corr. *Ca* 12. κατάφοβος F² ex καταφιο·ος 16. αὐτοὺς *Rei* 513 (conf. cap. 7, 3. 15, 4), αὐτοῦ FS *He*, αὐτὸν *Ur* 172b vulgo 18. παρὰ add. *Rei* 512 εἰλότων FG, εἰλώτων DK, corr. idem 19. μόνι F, μόνιμον K 20. τῆς FDK, om. S Suid. v. δίαρμα 21. ἔκειτο Suid. 29. ἐπινοήσῃ FDG, corr. K

5 τὴν πόλιν, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ὅτι πολὺ μὲν εἴη διαφε-
ρόντως ἐν αὐτῇ, πᾶν δὲ δημιουργικὸν καὶ βάναυσον καὶ
θαλαττουργὸν καὶ πλεῖστον ἀπέχον πολεμικῆς ἐμπειρίας,
ὃ κατὰ τῆς πόλεως ὑπελάμβανεν εἶναι, παραδόξου γενο-
6 μένης ἐπιφανείας. καὶ μὴν οὐδὲ τὴν θέσιν τῆς Καρχη-
δόνος οὐδὲ τὴν κατασκευὴν οὐδὲ τὴν τῆς περιεχούσης αὐ- 651
7 τὴν λίμνης διάθεσιν ἠγνόει, διὰ δέ τινων ἁλιέων τῶν
ἐνειργασμένων τοῖς τόποις ἐξητάκει διότι καθόλου μέν
ἐστι τεναγώδης ἡ λίμνη καὶ βατὴ κατὰ τὸ πλεῖστον, ὡς
δ' ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ γίνεταί τις τοσαύτη ἀποχώρησις καθ'
8 ἡμέραν ἐπὶ δείλην ὀψίαν. ἐξ ὧν συλλογισάμενος ὅτι καθ-
ικόμενος μὲν τῆς ἐπιβολῆς οὐ μόνον βλάψει τοὺς ὑπε-
ναντίους ἀλλὰ καὶ τοῖς σφετέροις πράγμασι μεγάλην ἐπί-
9 δοσιν παρασκευάσει, διαπεσὼν δὲ τῆς προθέσεως ὅτι δύ-
ναται σῴζειν τοὺς ὑποταττομένους διὰ τὸ θαλαττοκρατεῖν,
ἐὰν ἅπαξ ἀσφαλίσηται τὴν στρατοπεδείαν (τοῦτο δ' ἦν
εὐχερὲς διὰ τὸ μακρὰν ἀπεσπάσθαι τὰς τῶν ὑπεναντίων
10 δυνάμεις), οὕτως ἀφέμενος τῶν ἄλλων περὶ ταύτην ἐγίνετο
9 τὴν παρασκευὴν ἐν τῇ παραχειμασίᾳ. καὶ ταύτην ἔχων
τὴν ἐπιβολὴν καὶ τὴν ἡλικίαν, ἣν ἀρτίως εἶπα, πάντας
ἀπεκρύψατο χωρὶς Γαΐου Λαιλίου, μέχρι πάλιν αὐτὸς ἔ-
κρινε φανερὸν ποιεῖν.

2 Τούτοις δὲ τοῖς ἐκλογισμοῖς ὁμολογοῦντες οἱ συγγρα-
φεῖς, ὅταν ἐπὶ τὸ τέλος ἔλθωσι τῆς πράξεως, οὐκ οἶδ'
ὅπως οὐκ εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν τούτου πρόνοιαν, εἰς δὲ
τοὺς θεοὺς καὶ τὴν τύχην ἀναφέρουσι τὸ γεγονὸς κατόρ-
3 θωμα, καὶ ταῦτα χωρὶς τῶν εἰκότων καὶ τῆς τῶν συμβεβιω-
κότων μαρτυρίας, καὶ διὰ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τὸν
Φίλιππον αὐτοῦ τοῦ Ποπλίου σαφῶς ἐκτεθεικότος ὅτι

---

5. ἐπιφανίας F, corr. prima manus 7. ἠγνόη F 10. τις] τρὶς Ernestus Schulze in Mus. Rhen. XXIII 430 τοσαύτη] αὐτῆς *Ben*, θαλάττης vel ὕδατος *Hu* 11. ὑπὸ *Rei* 513 post ὀψίαν add. idem ὥστε τὸν βουλόμενον ταύτῃ ἀσφαλῶς πρὸς τὸ τεῖχος παριέναι δύνασθαι coll. cap. 14, 13 14. παρασκευάσειν F 15. σώζειν FS 18. ἐγένετο vulgo invito F 19. ἔχον F 21. πάλιν] πᾶσιν *Ca* 27. συμβεβηκότων FS, corr. *Ur* 172b 28. τὸν FK, om. S 29. ἐκτεθικότως F, ἐκτεθηκότος Regii FG *He*

*τούτοις τοῖς ἐκλογισμοῖς χρησάμενος, οἷς ἡμεῖς ἀνώτερον
ἐξελογισάμεθα, καθόλου τε τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ πράγμασιν ἐπι-
βάλοιτο καὶ κατὰ μέρος τῇ τῆς Καρχηδόνος πολιορκίᾳ.*

Πλὴν τότε γε τῷ μὲν ἐπὶ τοῦ στόλου Γαΐῳ Λαιλίῳ 4
*δι᾿ ἀπορρήτων ἐντειλάμενος παρήγγειλε πλεῖν ἐπὶ τὴν
προειρημένην πόλιν (μόνος γὰρ οὗτος αὐτῷ συνήδει τὴν* 5
ἐπιβολήν, καθάπερ ἀνώτερον εἶπον), αὐτὸς δὲ τὰς πεζικὰς 6
*δυνάμεις ἀναλαβὼν ἐποιεῖτο τὴν πορείαν μετὰ σπουδῆς.
εἶχε δὲ τὸ μὲν τῶν πεζῶν πλῆθος εἰς δισμυρίους καὶ πεν-
τακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ εἰς δισχιλίους καὶ πεντακοσίους.
ἀφικόμενος δὲ ἑβδομαῖος κατεστρατοπέδευσε κατὰ τὸ πρὸς* 7
652 *ἄρκτους μέρος τῆς πόλεως, καὶ περιεβάλετο κατὰ μὲν
τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τῆς στρατοπεδείας τάφρον καὶ χάρακα
διπλοῦν ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὴν
πόλιν ἁπλῶς οὐδέν· αὐτὴ γὰρ ἡ τοῦ τόπου φύσις ἱκανὴν
ἀσφάλειαν αὐτῷ παρεσκεύαζε. μέλλοντες δὲ καὶ τὴν πο-* 8
*λιορκίαν καὶ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως δηλοῦν, ἀναγκαῖον
ἡγούμεθ᾿ εἶναι τὸ καὶ τοὺς παρακειμένους τόπους καὶ τὴν
θέσιν αὐτῆς ἐπὶ ποσὸν ὑποδεῖξαι τοῖς ἀκούουσιν.*

Κεῖται μὲν οὖν τῆς Ἰβηρίας κατὰ μέσην τὴν παραλίαν 10
*ἐν κόλπῳ νεύοντι πρὸς ἄνεμον λίβα, οὗ τὸ μὲν βάθος
ἐστὶν ὡς εἴκοσι σταδίων, τὸ δὲ πλάτος ἐν ταῖς ἀρχαῖς
ὡς δέκα· λαμβάνει δὲ διάθεσιν λιμένος ὁ πᾶς κόλπος διὰ
τοιαύτην αἰτίαν. νῆσος ἐπὶ τοῦ στόματος αὐτοῦ κεῖται* 2
*βραχὺν ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους εἴσπλουν εἰς αὐτὸν ἀπο-
λείπουσα. ταύτης ἀποδεχομένης τὸ πελάγιον κῦμα συμ-* 3
*βαίνει τὸν κόλπον ὅλον εὐδίαν ἴσχειν, πλὴν ἐφ᾿ ὅσον οἱ
λίβες καθ᾿ ἑκάτερον τὸν εἴσπλουν παρεισπίπτοντες κλύ-
δωνας ἀποτελοῦσι. τῶν γε μὴν ἄλλων πνευμάτων ἀκλυ-* 4
*δώνιστος ὢν τυγχάνει διὰ τὴν περιέχουσαν αὐτὸν ἤπειρον.
ἐν δὲ τῷ μυχῷ τοῦ κόλπου πρόκειται χερρονησίζον ὄρος,* 5
ἐφ᾿ οὗ κεῖσθαι συμβαίνει τὴν πόλιν, περιεχομένην θα-

---

4. *πλὴν* F² ex *πὴν* *τῷ* *Ur* 172b pro *τὸ* 5. *πλεῖν* *Di* pro *πλέειν* (conf. Eberhard. observat. Polyb. 31) 12. *περιεβάλλετο* vulgo ante *Di* invito F 23. *δὲ* add. *Ca* 31. *χερονησίζον* F 32. *περιεχομένη* FS, *περιεχομένης* *He*, corr. *Ur* 172b

λάττῃ μὲν ἀπ᾿ ἀνατολῶν καὶ μεσημβρίας, ἀπὸ δὲ τῶν δύ-
σεων λίμνῃ προσεπιλαμβανούσῃ καὶ τοῦ πρὸς ἄρκτον μέ-
6 ρους, ὥστε τὸν λοιπὸν τόπον μέχρι τῆς ἐπὶ θάτερα θα-
λάττης, ὃς καὶ συνάπτει τὴν πόλιν πρὸς τὴν ἤπειρον, μὴ
7 πλέον ὑπάρχειν ἢ δυεῖν σταδίων. ἡ δὲ πόλις αὐτὴ με-
σόκοιλός ἐστι, κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ μεσημβρίας πλευρὰν ἐπί-
πεδον ἔχει τὴν ἀπὸ θαλάττης πρόσοδον· τὰ δὲ λοιπὰ πε-
ριέχεται λόφοις, δυσὶ μὲν ὀρεινοῖς καὶ τραχέσιν, ἄλλοις
δὲ τρισὶ πολὺ μὲν χθαμαλωτέροις, σπιλώδεσι δὲ καὶ δυσ-
8 βάτοις· ὧν ὁ μὲν μέγιστος ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτῇ πα-
ράκειται, προτείνων εἰς θάλατταν, ἐφ᾿ οὗ καθίδρυται νεὼς
9 Ἀσκληπιοῦ. τούτῳ δ᾿ ὁ ἀπὸ τῆς δύσεως ἀντίκειται, πα-
ραπλησίαν θέσιν ἔχων, ἐφ᾿ οὗ καὶ βασίλεια κατεσκεύασται
πολυτελῶς, ἅ φασιν Ἀσδρούβαν ποιῆσαι μοναρχικῆς ὀρε- 653
10 γόμενον ἐξουσίας. αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς τῶν ἐλαττόνων
βουνῶν ὑπεροχαὶ τὸ πρὸς ἄρκτον αὐτῆς μέρος περιέχουσι.
11 καλεῖται δὲ τῶν τριῶν ὁ μὲν πρὸς ἀνατολὰς νεύων Ἡφαί-
στου, τούτῳ δ᾿ ὁ συνεχὴς Ἀλήτου (δοκεῖ δ᾿ οὗτος εὑρε-
τὴς γενόμενος τῶν ἀργυρείων μετάλλων ἰσοθέων τετευχέναι
12 τιμῶν)· ὁ δὲ τρίτος προσαγορεύεται Κρόνου. συμβαίνει
δὲ τὴν λίμνην τῇ παρακειμένῃ θαλάττῃ σύρρουν γεγονέναι
13 χειροποιήτως χάριν τῶν θαλαττουργῶν. κατὰ δὲ τὴν τοῦ
διείργοντος αὐτὰς χείλους διακοπὴν γέφυρα κατεσκεύασται
πρὸς τὸ καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ τὰς ἁμάξας ταύτῃ ποιεῖσθαι
τὴν παρακομιδὴν τῶν ἐκ τῆς χώρας ἀναγκαίων.

11 Τοιαύτης δ᾿ ὑπαρχούσης τῆς διαθέσεως τῶν τόπων,
ἀσφαλίζεσθαι συνέβαινε τοῖς Ῥωμαίοις τὴν στρατοπεδείαν
κατὰ τὴν ἐντὸς ἐπιφάνειαν ἀκατασκεύως ὑπό τε τῆς λίμνης
2 καὶ τῆς ἐπὶ θάτερα θαλάττης, τὸ δὲ μεταξὺ τούτων διά-

5. *δυοῖν* vulgo invito F *αὐτὴ* F[s] *Sch*, *αὕτη* S *He* *μεσόκυλος* F 8. *ὀρινοῖς* FS 9. *χθαμαλωτέρους* F, corr. S 11. *προτεῖνον* F 12. *ὁ* cum hiatu epitomator scripsisse videtur pro *ἕτερος* (*ὁ* del. et *τις* post *ἀντίκειται* add. *Ben*) 15. *τρεῖς* *Hu* quaest. 13, *ταῖς* FS, *αἱ* *Sch* 16. *ὑπεροχαῖς* FS, corr. *Sch* 18. *σύνεγγυς* D[1] *He* 19. *ἀργυρίων* F *τετευχέναι* *Sca*, *τέτειχέν τε* FK, *τέτευχέ τε* S *He* 21. *τὴν παρακειμένην* FS, corr. *Rei* 514 27. *στρατοπεδείαν* F[1] ex *στρατοπε.είαν*

στημα τὸ συνάπτον τὴν πόλιν πρὸς τὴν ἤπειρον ἀχαρά-
κωτον εἴασεν, κατὰ μέσην ὑπάρχον τὴν αὑτοῦ στρατοπε-
δείαν, εἴτε καὶ καταπλήξεως χάριν εἴτε καὶ πρὸς τὴν ἐπι- 3
βολὴν ἁρμοζόμενος, ὅπως ἀνεμποδίστους ἔχῃ καὶ τὰς ἐξα-
γωγὰς καὶ τὰς ἀναχωρήσεις εἰς τὴν παρεμβολήν. ὁ δὲ πε- 4
ρίβολος τῆς πόλεως οὐ πλεῖον εἴκοσι σταδίων ὑπῆρχε τὸ
πρότερον (καίτοι γ᾽ οὐκ ἀγνοῶ διότι πολλοῖς εἴρηται τετ-
ταράκοντα· τὸ δ᾽ ἐστὶ ψεῦδος· οὐ γὰρ ἐξ ἀκοῆς ἡμεῖς
ἀλλ᾽ αὐτόπται γεγονότες μετ᾽ ἐπιστάσεως ἀποφαινόμεθα),
νῦν δὲ καὶ μᾶλλον ἔτι συνῄρηται.

Πλὴν ὅ γε Πόπλιος, συνάψαντος καὶ τοῦ στόλου πρὸς 5
τὸν δέοντα καιρόν, ἐπεβάλετο συναθροίσας τὰ πλήθη πα-
ρακαλεῖν, οὐχ ἑτέροις τισὶ χρώμενος ἀπολογισμοῖς ἀλλ᾽
οἷς ἐτύγχανε πεπεικὼς αὑτόν, ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς τὸν κατὰ
μέρος ἄρτι πεποιήμεθα λόγον. ἀποδείξας δὲ δυνατὴν οὖ- 6
σαν τὴν ἐπιβολήν, καὶ συγκεφαλαιωσάμενος τὴν ἐκ τοῦ
κατορθώματος ἐλάττωσιν τῶν ὑπεναντίων αὔξησιν δὲ τῶν
σφετέρων πραγμάτων, λοιπὸν χρυσοῦς στεφάνους ἐπηγγεί-
654 λατο τοῖς πρώτοις ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβᾶσι καὶ τὰς εἰθι-
σμένας δωρεὰς τοῖς ἐπιφανῶς ἀνδραγαθήσασι· τὸ δὲ τε- 7
λευταῖον ἐξ ἀρχῆς ἔφη τὴν ἐπιβολὴν αὐτῷ ταύτην ὑποδε-
δειχέναι τὸν Ποσειδῶνα παραστάντα κατὰ τὸν ὕπνον, καὶ
φάναι συνεργήσειν ἐπιφανῶς κατ᾽ αὐτὸν τὸν τῆς πράξεως
καιρὸν οὕτως ὥστε παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἐξ αὐτοῦ
χρείαν ἐναργῆ γενέσθαι. τῶν δὲ κατὰ τὴν παράκλησιν 8
λόγων ἅμα μὲν ἀπολογισμοῖς ἀκριβέσι μεμιγμένων ἅμα
δ᾽ ἐπαγγελίαις χρυσῶν στεφάνων, ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις
θεοῦ προνοίᾳ, τελέως μεγάλην ὁρμὴν καὶ προθυμίαν παρ-
ίστασθαι συνέβαινε τοῖς νεανίσκοις.

Τῇ δ᾽ ἐπαύριον κατὰ μὲν τοὺς ἐκ τῆς θαλάττης 12

2. *μέσιν ὑπάρχων* F 6. *ὑπῆρχε* FK, *ὑπερεῖχε* S *He* 7. *πρώτερον* F *ἀγνωῶ* F *εἴρητε* F 10. *συνείρηται* FS, corr. *Sca* 12. *ἐπεβάλλετο* vulgo ante *Di* invito F *πλήθει* F 14. *οἷς Ca* pro *ὡς* *τὸν*] *τῶν* F 16. *μὲν* ante *ἐκ* add. *Na* 127, idem post *ἐλάττωσιν Ca* 17. *ἐλάτωσιν* F *τῶν ὑπεναντίων αὔξησιν* add. *Ur* 172b (conf. *Hu* quaest. II 11) 19. *πρώτοις* idem pro *πρώτως* 23. *κατ᾽ He* pro *καὶ* 25. *ἐναργεῖ* F

*τόπους περιστήσας ναῦς παντοδαποῖς βέλεσεν ἐξηρτυμένας,
καὶ δοὺς τὴν ἐπιτροπὴν Γαΐῳ, κατὰ δὲ γῆν τοὺς εὐρωστο-
τάτους τῶν ἀνδρῶν εἰς δισχιλίους ὁμόσε τοῖς κλιμακοφό-
ροις ἐπιστήσας, ἐνήρχετο τῆς πολιορκίας κατὰ τρίτην ὥραν.
2 ὁ δὲ Μάγων ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῆς πόλεως τὸ μὲν τῶν
χιλίων σύνταγμα διελὼν τοὺς μὲν ἡμίσεις ἐπὶ τῆς ἄκρας
ἀπέλιπεν, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς λόφου
3 παρενέβαλε· τῶν δὲ λοιπῶν τοὺς εὐρωστοτάτους περὶ δισ-
χιλίους κατεσκευακὼς τοῖς ὑπάρχουσι κατὰ τὴν πόλιν
ὅπλοις ἐπέστησε κατὰ τὴν πύλην τὴν φέρουσαν ἐπὶ τὸν
ἰσθμὸν καὶ τὴν τῶν πολεμίων στρατοπεδείαν· τοῖς δὲ λοι-
ποῖς παρήγγειλε βοηθεῖν κατὰ δύναμιν πρὸς πάντα τὰ
4 μέρη τοῦ τείχους. ἅμα δὲ τῷ τὸν Πόπλιον ταῖς σάλπιγξι
διασημῆναι [καὶ] τὸν καιρὸν τῆς προσβολῆς, ἐξαφίησι τοὺς
καθωπλισμένους ὁ Μάγων διὰ τῆς πύλης, πεπεισμένος
ὅτι καταπλήξεται τοὺς ὑπεναντίους καὶ τὸ παράπαν ἀφε-
5 λεῖται τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν. προσπεσόντων δὲ τούτων ἐρ-
ρωμένως τοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου κατὰ τὸν ἰσθμὸν πα-
ρατεταγμένοις ἐγίνετο μάχη λαμπρὰ καὶ παρακελευσμὸς
ἐξ ἀμφοῖν ἐναγώνιος, τῶν μὲν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν
6 δ᾽ ἐκ τῆς πόλεως τοῖς ἰδίοις ἑκατέρων ἐπιβοώντων. τῆς
δὲ διὰ τῶν βοηθούντων ἐπικουρίας οὐχ ὁμοίας ὑπαρχού-
σης διὰ τὸ τοῖς μὲν Καρχηδονίοις διὰ μιᾶς πύλης καὶ
σχεδὸν ἀπὸ δυεῖν σταδίοιν γίνεσθαι τὴν παρουσίαν, τοῖς
δὲ Ῥωμαίοις ἐκ χειρὸς καὶ κατὰ πολὺν τόπον, ἄνισος ἦν* 655
*7 ἡ μάχη παρὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. ὁ γὰρ Πόπλιος ἑκὼν
ἐπέστησε τοὺς αὐτοῦ παρ᾽ αὐτὴν τὴν στρατοπεδείαν χάριν
τοῦ προκαλέσασθαι τοὺς πολεμίους πορρωτάτω, σαφῶς
γινώσκων, ἐὰν διαφθείρῃ τούτους ὄντας οἱονεὶ στόμα τοῦ
κατὰ τὴν πόλιν πλήθους, ὅτι διατραπήσεται τὰ ὅλα καὶ
8 τὴν πύλην οὐκέτι τῶν ἔνδον οὐδεὶς ἐξιέναι θαρρήσει. οὐ
μὴν ἀλλ᾽ ἕως μέν τινος ἐφάμιλλον συνέβαινε γίνεσθαι τὴν*

7. *ἀπέλειπεν* FK, *ἀπέλιπε* S 8. *λοιπῶν*] *πολιτῶν Na* 362
14. *καὶ* del. *Ca,* in *κατὰ* mutavit *Sca* 15. *καθοπλισμένους* F
24. *δυοῖν* vulgo invito F *σταδίων Di* 28. *πορρωτάτωι* F 31. *ἔνδων* F

μάχην ὡς ἐξ ἀμφοῖν κατ᾽ ἐκλογὴν τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν
προκεκριμένων· τέλος δ᾽ ἐξωθούμενοι τῷ βάρει διὰ τοὺς
ἐκ τῆς παρεμβολῆς προσγινομένους ἐτράπησαν οἱ παρὰ
τῶν Καρχηδονίων, καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐν τῷ τῆς μάχης 9
καιρῷ διεφθάρησαν καὶ κατὰ τὴν ἀποχώρησιν, οἱ δὲ πλεί-
ους ἐν τῷ παραπίπτειν εἰς τὴν πύλην ὑφ᾽ αὐτῶν ἠλοή-
θησαν. οὗ συμβαίνοντος ὁ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλος οὕτως 10
ἐπτοήθη πᾶς ὥστε καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν τειχῶν φεύγειν. παρ᾽ 11
ὀλίγον μὲν οὖν ἦλθον οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ συνεισπεσεῖν τότε
μετὰ τῶν φευγόντων· οὐ μὴν ἀλλὰ τάς γε κλίμακας τῷ
τείχει μετ᾽ ἀσφαλείας προσήρεισαν.

Ὁ δὲ Πόπλιος ἐδίδου μὲν αὐτὸν εἰς τὸν κίνδυνον, 13
ἐποίει δὲ τοῦτο κατὰ δύναμιν ἀσφαλῶς· εἶχε γὰρ μεθ᾽ 2
αὐτοῦ τρεῖς ἄνδρας θυρεοφοροῦντας, οἳ παρατιθέντες τοὺς
θυρεοὺς καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπιφάνειαν σκεπάζοντες
ἀσφάλειαν αὐτῷ παρεσκεύαζον. διὸ παρὰ τὰ πλάγια καὶ 3
τοὺς ὑπερδεξίους τόπους ἐπιπαριὼν μεγάλα συνεβάλλετο
πρὸς τὴν χρείαν· ἅμα μὲν γὰρ ἑώρα τὸ γινόμενον, ἅμα 4
δ᾽ αὐτὸς ὑπὸ πάντων ὁρώμενος ἐνειργάζετο προθυμίαν
τοῖς ἀγωνιζομένοις. ἐξ οὗ συνέβαινε μηδὲν ἐλλιπὲς γίνε- 5
σθαι τῶν πρὸς τὸν κίνδυνον, ἀλλ᾽ ὁπότε τι αὐτῷ πρὸς
τὸ προκείμενον ὁ καιρὸς ὑποδείξειε, πᾶν ἐκ χειρὸς ἀεὶ
συνηργεῖτο πρὸς τὸ δέον.

Ὁρμησάντων δὲ ταῖς κλίμαξι περὶ τὴν ἀνάβασιν τῶν 6
πρώτων τεθαρρηκότως, οὐχ οὕτως τὸ πλῆθος τῶν
ἀμυνομένων ἐπικίνδυνον ἐποίει τὴν προσβολὴν ὡς τὸ μέ-
656 γεθος τῶν τειχῶν. διὸ καὶ μᾶλλον ἐπερρώσθησαν οἱ κατὰ 7
τὰ τείχη, θεωροῦντες τὴν δυσχρηστίαν τῶν συμβαινόντων.
ἔνιαι μὲν γὰρ συνετρίβοντο τῶν κλιμάκων, πολλῶν ἅμα 8
διὰ τὸ μέγεθος συνεπιβαινόντων, ἐφ᾽ αἷς δ᾽ οἱ πρῶτοι

---

6. ὑπαυτῶν F(S), corr. Toupius ad Suidam ἠλογήθησαν FS Suid. h. v.: οἱ δὲ ἠλογήθησαν εἰς τὴν εἴσοδον καὶ κατεπατήθησαν, corr. *Ca* 10. γε *Rei* 514 pro τε 11. προσήρησαν FK 13. ἐποίη F 14. αὐτοῦ F, ἑαυτοῦ S vulgo, corr. K θυραιοφοροῦντας et 15. θυραιοὺς FS, corr. *He* 21. τιῶν] τὸν F αὐτῷ del. *Hu* (conf. Philol. XIV 292) 24. περὶ] πρὸς *Rei* 514 25. οὕτως F, οὕτω S[a] 28. τὰ add. *Ca* τείχει F ἀναβαινόντων *Sca* (at conf. *Rei* 514)

προσβαίνοντες ἐσκοτοῦντο διὰ τὴν εἰς ὕψος ἀνάτασιν, καὶ
βραχείας προσδεόμενοι τῆς ἐκ τῶν ἀμυνομένων ἀντιπράξεως
9 ἐρρίπτουν σφᾶς αὐτοὺς ἀπὸ τῶν κλιμάκων. ὅτε δὲ καὶ δο-
κοὺς ἤ τι τοιοῦτον ἐγχειρήσαιεν ἐπιρρίπτειν ἀπὸ τῶν ἐπάλ-
ξεων, ὁμοῦ πάντες ἀπεσύροντο καὶ κατεφέροντο πρὸς τὴν
10 γῆν. οὐ μὴν ἀλλὰ τοιούτων ἀπαντωμένων οὐδὲν ἱκανὸν
ἦν πρὸς τὸ κωλύειν τὴν ἐπιφορὰν καὶ τὴν ὁρμὴν τῶν Ῥω-
μαίων, ἀλλ' ἔτι καταφερομένων τῶν πρώτων ἐπέβαινον
11 οἱ συνεχεῖς ἐπὶ τὴν ἐκλείπουσαν ἀεὶ χώραν. ἤδη δὲ τῆς
ἡμέρας προβαινούσης, καὶ τῶν στρατιωτῶν τετρυμένων
ὑπὸ τῆς κακοπαθείας, ἀνεκαλέσατο ταῖς σάλπιγξιν ὁ στρα-
τηγὸς τοὺς προσβάλλοντας.
14 Οἱ μὲν οὖν ἔνδον περιχαρεῖς ἦσαν ὡς ἀποτετριμμένοι
2 τὸν κίνδυνον· ὁ δὲ Πόπλιος, προσδοκῶν ἤδη τὸν τῆς ἀμ-
πώτεως καιρόν, κατὰ μὲν τὴν λίμνην ἡτοίμασε πεντακο-
3 σίους ἄνδρας μετὰ κλιμάκων, κατὰ δὲ τὴν πύλην καὶ τὸν
ἰσθμὸν νεαλεῖς ποιήσας τοὺς στρατιώτας καὶ παρακαλέσας
προσανέδωκε κλίμακας πλείους τῶν πρότερον, ὥστε συνε-
4 χῶς πλῆρες γενέσθαι τὸ τεῖχος τῶν προσβαινόντων. ἅμα
δὲ τῷ σημῆναι τὸ πολεμικὸν καὶ προσθέντας τῷ τείχει
τὰς κλίμακας προσβαίνειν κατὰ πάντα τὰ μέρη τεθαρρη-
κότως μεγάλην συνέβαινε ταραχὴν καὶ διατροπὴν γίνεσθαι
5 τῶν ἔνδον. νομίζοντες γὰρ ἀπολελύσθαι τῆς περιστάσεως,
αὖθις ἀρχὴν ἑώρων λαμβάνοντα τὸν κίνδυνον ἐξ ἄλλης ὁρ-
6 μῆς· ἅμα δὲ καὶ τῶν βελῶν αὐτοὺς ἤδη λειπόντων καὶ
τοῦ πλήθους τῶν ἀπολωλότων εἰς ἀθυμίαν ἄγοντος, δυσ-
χερῶς μὲν ἔφερον τὸ γινόμενον, οὐ μὴν ἀλλ' ἠμύνοντο
7 δυνατῶς. κατὰ δὲ τὴν ἀκμὴν τοῦ διὰ τῶν κλιμάκων ἀγῶ-
8 νος ἤρχετο τὰ κατὰ τὴν ἄμπωτιν, καὶ τὰ μὲν ἄκρα τῆς

3. δοκοὺς ἤ *Ca* pro δοκοῦσι 4. ἐπιρίπτειν F ἀπὸ *Ca*, ἐπὶ FS, οἱ ἐπὶ *Rei* 514 6. ἀπαντομένων F 7. τὴν ἐπιφορὰν καὶ om. Suid. v. ἀπαντᾶν 10. προσβαινούσης *Di* τετρυμένων Ernestus, τετρυμμένων FK[1], τετριμμένων S, τεθρυμμένων *Rei* 514 (conf. *Hu* Fleckeiseni annal. 1867. p. 312) 13. ἀποτετραμμένοι FS, corr. *Sca* 14. ἀναπώτεως FS, corr. *Di* in Stephani thes. p. 499[a] 15. ἡτύμασε F 19. πλήρης F, corr. S 24. ἑώρον F 25. λειπόντων FD[1], λιπόντων S *Ca* 29. ἀναπῶτιν F, ἄμπωτην F[2] in marg., ἀνάμπωτιν K, corr. S

λίμνης ἀπέλειπε τὸ ὕδωρ κατὰ βραχύ, διὰ δὲ τοῦ στόμα-
657 τος ὁ ῥοῦς εἰς τὴν συνεχῆ θάλατταν ἄθρους ἐφέρετο καὶ
πολύς, ὥστε τοῖς ἀπρονοήτως θεωμένοις ἄπιστον φαίνε-
σθαι τὸ γινόμενον. ὁ δὲ Πόπλιος ἔχων ἑτοίμους τοὺς 9
καθηγεμόνας ἐμβαίνειν παρεκελεύετο καὶ θαρρεῖν τοὺς πρὸς
τὴν χρείαν ταύτην ἡτοιμασμένους· καὶ γὰρ ἦν εὖ πεφυκώς, 10
εἰ καὶ πρὸς ἄλλο τι, πρὸς τὸ θάρσος ἐμβαλεῖν καὶ συμ-
παθεῖς ποιῆσαι τοὺς παρακαλουμένους. τότε δὴ πειθαρ- 11
χησάντων αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ τέλματος ἁμιλλωμένων, ἅπαν
τὸ στρατόπεδον ὑπέλαβε μετά τινος θεοῦ προνοίας γίνε-
σθαι τὸ συμβαῖνον. ἐξ οὗ καὶ μνησθέντες τῶν κατὰ τὸν 12
Ποσειδῶ καὶ τῆς τοῦ Ποπλίου κατὰ τὴν παράκλησιν ἐπαγ-
γελίας, ἐπὶ τοσοῦτο ταῖς ψυχαῖς παρωρμήθησαν ὡς συμ-
φράξαντες καὶ βιασάμενοι πρὸς τὴν πύλην ἔξωθεν ἐπεχεί-
ρουν διακόπτειν τοῖς πελέκεσι καὶ ταῖς ἀξίναις τὰς θύρας.
οἱ δὲ διὰ τῶν τελμάτων ἐγγίσαντες τῷ τείχει, καὶ κατα- 13
λαβόντες ἐρήμους τὰς ἐπάλξεις, οὐ μόνον προσέθεσαν
ἀσφαλῶς τὰς κλίμακας, ἀλλὰ καὶ κατέσχον ἀναβάντες ἀμα-
χητὶ τὸ τεῖχος, ἅτε τῶν ἔνδον περισπωμένων μὲν περὶ 14
τοὺς ἄλλους τόπους, καὶ μάλιστα τοὺς κατὰ τὸν ἰσθμὸν
καὶ τὴν ταύτῃ πύλην, οὐδέποτε δ' ἂν ἐλπισάντων ἐγγίσαι
τῷ τείχει τοὺς πολεμίους κατὰ τὸν τῆς λίμνης τόπον, τὸ 15
δὲ πλεῖστον, ὑπὸ τῆς ἀτάκτου κραυγῆς καὶ τῆς συμμίκτου
πολυοχλίας οὐ δυναμένων οὔτ' ἀκούειν οὔτε συνορᾶν τῶν
δεόντων οὐδέν.

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κρατήσαντες τοῦ τείχους τὸ μὲν πρῶτον 15
ἐπεπορεύοντο κατὰ τὴν ἐφοδείαν ἀποσύροντες τοὺς πολε-
μίους, μεγάλα συμβαλλομένης αὐτοῖς τῆς ὁπλίσεως πρὸς
τοῦτο τὸ γένος τῆς χρείας· ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς τὴν 2
πύλην, οἱ μὲν καταβάντες διέκοπτον τοὺς μοχλούς, οἱ δ'
ἔξωθεν εἰσέπιπτον, οἱ δὲ διὰ τῶν κλιμάκων βιαζόμενοι
κατὰ τὸν ἰσθμόν, ἤδη κρατοῦντες τῶν ἀμυνομένων, ἐπέ-

1. ἀπέλειπε FK, ἀπέλιπε S 7. συμπειθεῖς *Rei* 515 (invito etiam Suida v. εὖ πεφυκώς) 8. τοῖς παρακαλουμένοις *Ca* 9. ἁμιλλομένων F 11. τῶν] τὸν F 13. τοσοῦτον vulgo invito F 19. περισπομένων F 27. ἐφοδίαν FS, corr. D ἐπισύροντες FS, corr. *Rei* 515

3 βαινον ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις. καὶ τέλος τὰ μὲν τείχη τούτῳ
τῷ τρόπῳ κατείληπτο, τὸν δὲ λόφον οἱ διὰ τῆς πύλης
εἰσπορευόμενοι κατελάμβανον τὸν πρὸς τὰς ἀνατολάς, τρε-
4 ψάμενοι τοὺς φυλάττοντας. ὁ δὲ Πόπλιος ἐπεὶ τοὺς εἰσ- 658
εληλυθότας ἀξιόχρεως ὑπελάμβανεν εἶναι, τοὺς μὲν πλεί-
στους ἐφῆκε κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ
πόλει, παραγγείλας κτείνειν τὸν παρατυχόντα καὶ μηδενὸς
φείδεσθαι, μηδὲ πρὸς τὰς ὠφελείας ὁρμᾶν, μέχρις ἂν ἀπο-
5 δοθῇ τὸ σύνθημα. ποιεῖν δέ μοι δοκοῦσι τοῦτο κατα-
πλήξεως χάριν· διὸ καὶ πολλάκις ἰδεῖν ἔστιν ἐν ταῖς τῶν
Ῥωμαίων καταλήψεσι τῶν πόλεων οὐ μόνον τοὺς ἀνθρώ-
πους πεφονευμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κύνας δεδιχοτομημέ-
6 νους καὶ τῶν ἄλλων ζῴων μέλη παρακεκομμένα. τότε δὲ
καὶ τελέως πολὺ τὸ τοιοῦτον ἦν διὰ τὸ πλῆθος τῶν κατ-
7 ειλημμένων. αὐτὸς δὲ περὶ χιλίους ἔχων ὥρμησε πρὸς
τὴν ἄκραν. ἐγγίσαντος δ' αὐτοῦ τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλ-
λετο Μάγων ἀμύνεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα συννοήσας βεβαίως
ἤδη κατειλημμένην τὴν πόλιν, διεπέμψατο περὶ τῆς ἀσφα-
8 λείας τῆς αὑτοῦ, καὶ παρέδωκε τὴν ἄκραν. οὗ γενομένου,
καὶ τοῦ συνθήματος ἀποδοθέντος, τοῦ μὲν φονεύειν ἀπέ-
9 στησαν, ὥρμησαν δὲ πρὸς τὰς ἁρπαγάς. ἐπιγενομένης δὲ
τῆς νυκτὸς οἱ μὲν ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς ἔμενον, οἷς ἦν
οὕτω διατεταγμένον, μετὰ δὲ τῶν χιλίων ὁ στρατηγὸς ἐπὶ
τῆς ἄκρας ηὐλίσθη, τοὺς δὲ λοιποὺς διὰ τῶν χιλιάρχων
ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐκκαλεσάμενος ἐπέταξε συναθροίσαντας εἰς
τὴν ἀγορὰν τὰ διηρπασμένα κατὰ σημαίας ἐπὶ τούτων
10 κοιτάζεσθαι. τοὺς δὲ γροσφομάχους ἐκ τῆς παρεμβολῆς
καλέσας ἐπὶ τὸν λόφον ἐπέστησε τὸν ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν.
11 Καὶ τῆς μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν Καρχηδόνος τοῦτον
16 τὸν τρόπον ἐγένοντο κύριοι Ῥωμαῖοι· εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον
ἀθροισθείσης εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς τε τῶν στρατευομένων

---

1. *τείχει* F 4. *ἐπι* F(S), corr. *He* 7. *ἅπαντα* ante *τὸν παρατυχόντα* add. Suid. v. *ὠφελείας* 8. *μέχρι Ca Di* (invitis FS Suida) 11. *μόνους* vulgo invito F 12. *τοὺς χῆνας* FDK, corr. S 13. *ζώων* FS 24. *οἰκείων* F(S), corr. *Ur* 173ᵃ 25. *σημείας* FS, corr. Dᵐ 27. *τὸν* (ante *ἀπὸ*) *Ur* 173ᵃ pro *τῶν* 30. *τε* S *He*, *δὲ* F

παρὰ τοῖς Καρχηδονίοις ἀποσκευῆς καὶ τῆς τῶν πολιτι-
κῶν καὶ τῶν ἐργαστικῶν κατασκευῆς, ταῦτα μὲν ἐμέριζον
οἱ χιλίαρχοι τοῖς ἰδίοις στρατοπέδοις κατὰ τὸ παρ᾽ αὐτοῖς
ἔθος. ἔστι δὲ παρὰ Ῥωμαίοις τοιαύτη τις ἡ περὶ τὰς 2
τῶν πόλεων καταλήψεις οἰκονομία. ποτὲ μὲν γὰρ ἑκά-
στης σημαίας πρὸς τὴν πρᾶξιν ἀπομερίζονταί τινες τῶν
659 ἀνδρῶν κατὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως, ποτὲ δὲ κατὰ ση-
μαίας μερίζουσιν αὐτούς. οὐδέποτε δὲ πλείους ἀποτάτ- 3
τονται πρὸς τοῦτο τῶν ἡμίσεων· οἱ δὲ λοιποὶ μένοντες κα-
τὰ τὰς τάξεις ἐφεδρεύουσι, ποτὲ μὲν ἐκτὸς τῆς πόλεως ποτὲ
δὲ πάλιν ἐντός, ἀεὶ πρὸς τὸ δεικνύειν. τῆς δὲ δυνάμεως 4
διῃρημένης αὐτοῖς κατὰ μὲν τὸ πλεῖον εἰς δύο στρατόπε-
δα Ῥωμαϊκὰ καὶ δύο τῶν συμμάχων, τοτὲ δὲ καὶ σπανίως ἀ-
θροιζομένων ὁμοῦ τῶν τεττάρων, πάντες οἱ πρὸς τὴν ἁρπαγὴν
ἀπομερισθέντες ἀναφέρουσι τὰς ὠφελείας ἕκαστοι τοῖς ἑαυ-
τῶν στρατοπέδοις, κἄπειτα πραθέντων τούτων οἱ χιλίαρχοι 5
διανέμουσι πᾶσιν ἴσον, οὐ μόνον τοῖς μείνασιν ἐν ταῖς
ἐφεδρείαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς τὰς σκηνὰς φυλάττουσι τοῖς τε
ἀρρωστοῦσι καὶ τοῖς ἐπί τινα λειτουργίαν ἀπεσταλμένοις.
περὶ δὲ τοῦ μηδένα νοσφίζεσθαι μηδὲν τῶν ἐκ τῆς διαρ- 6
παγῆς, ἀλλὰ τηρεῖν τὴν πίστιν κατὰ τὸν ὅρκον ὃν ὀμνύουσι
πάντες, ὅταν ἀθροισθῶσι πρῶτον εἰς τὴν παρεμβολήν,
ἐξιέναι μέλλοντες εἰς τὴν πολεμίαν, ὑπὲρ τούτου δὲ τοῦ 7
μέρους εἴρηται πρότερον ἡμῖν διὰ πλειόνων ἐν τοῖς περὶ
τῆς πολιτείας. λοιπὸν ὅταν οἱ μὲν ἡμίσεις τράπωνται 8
πρὸς τὰς ἁρπαγάς, οἱ δὲ ἡμίσεις διαφυλάττοντες τὰς τά-
ξεις ἐφεδρεύωσι τούτοις, οὐδέποτε κινδυνεύει Ῥωμαίοις τὰ
ὅλα διὰ πλεονεξίαν. τῆς γὰρ ἐλπίδος τῆς κατὰ τὴν ὠφέ- 9
λειαν οὐκ ἀπιστουμένης ἀλλήλοις, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἴσης ἑστηκυίας

---

4. ἔστι S *He*, ἔτι F 6. σημαίας *Rei* 516 pro ἡμέρας (conf. ad p. 582, 3) τινες coni. *Sch*, τὰ FS, τακτοὶ ἀριθμοὶ *Rei* 516 (probabilius erat τακτοὶ solum) 7. σημείας FS, corr. D² 8. δὲ add. cod. Vesontinus 10. πρᾶξεις F(S), corr. *He* 11. δεικνύμενον *Ca* 13. δύο seclusit *Be* τοτὲ *Ca*, τότε FS, ποτὲ vulgo post *Sch* 16. πραχθέντων FS, corr. *Ca* 21. ὃν add. *Rei* 517 24. πρότερον *Ca* pro πρῶτον 25. τῆς FK, om. S 27. ἐφεδρεύουσι F κινδυνεύει *Ca*, κινδυνεύειν FK, κίνδυνος S, συμβαίνει κίνδυνος G *He*, συμβαίνει κινδυνεύειν coni. *Sch* 29. ἐπ᾽ ἴσης *Rei* 517 pro ἐπὶ τῆς

*τοῖς μένουσι κατὰ τὰς ἐφεδρείας καὶ τοῖς διαρπάζουσιν,
οὐδεὶς ἀπολείπει τὰς τάξεις· ὃ μάλιστα τοὺς ἄλλους εἴ-
17 ωθε βλάπτειν· ἐπειδὴ γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων
κακοπαθοῦσι καὶ κινδυνεύουσι τοῦ κέρδους ἕνεκεν, φανερὸν
ὡς, ὅταν ὁ καιρὸς οὗτος ὑποπέσῃ, δυσχερῶς εἰκὸς ἀπέ-
χεσθαι τοὺς ἐν ταῖς ἐφεδρείαις ἢ στρατοπεδείαις ἀπολει-
πομένους διὰ τὸ παρὰ τοῖς πλείστοις πᾶν τὸ ληφθὲν
2 εἶναι τοῦ κυριεύσαντος· καὶ γὰρ ἂν ὅλως μόναρχος ἢ στρα-
τηγὸς ἐπιμελὴς ἀναφέρειν εἰς τὸ κοινὸν ἐπιτάξῃ τὰς ὠφε-
λείας, ὅμως τὰ δυνατὰ κρύπτεσθαι πάντες ἴδια νομίζου-
3 σιν. διὸ τῶν πολλῶν ὁρμώντων ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος οὐ
4 δυνάμενοι κρατεῖν κινδυνεύουσι τοῖς ὅλοις· καὶ πολλοὶ δή 660
τινες κατορθώσαντες τὰς ἐπιβολάς, καὶ ποτὲ μὲν ἐπιπε-
σόντες ταῖς τῶν πολεμίων παρεμβολαῖς ποτὲ δὲ καταλα-
βόμενοι πόλεις, οὐ μόνον ἐξέπεσον ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅλοις
5 ἐσφάλησαν παρ' οὐδὲν ἢ τὴν προειρημένην αἰτίαν. διὸ
δεῖ περὶ μηδὲν οὕτω σπουδάζειν καὶ προνοεῖσθαι τοὺς
ἡγουμένους ὡς περὶ τοῦτο τὸ μέρος, ἵνα, καθ' ὅσον ἐστὶ
δυνατόν, ὑπάρχῃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐλπὶς ὡς ἐξ ἴσου
πᾶσι τῆς ὠφελείας οὔσης, ἐάν τις ὑποπίπτῃ τοιοῦτος
καιρός.*

6 *Πλὴν οἱ μὲν χιλίαρχοι τότε περὶ τὴν τῶν λαφύρων
ἦσαν οἰκονομίαν· ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, ἐπεὶ συν-
ήχθη τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος, ὃ συνέβη γενέσθαι
μικρῷ λεῖπον τῶν μυρίων, συνέταξε χωρισθῆναι πρῶτον
μὲν τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τού-
7 των τέκνα, δεύτερον δὲ τοὺς χειροτέχνας. γενομένου δὲ
τούτου τοὺς μὲν πολιτικοὺς παρακαλέσας εὐνοεῖν Ῥωμαίοις
καὶ μνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ἀπέλυσε πάντας ἐπὶ τὰς
8 ἰδίας οἰκήσεις. οὗτοι μὲν οὖν ἅμα δακρύοντες καὶ χαίρον-
τες ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας, προσκυνήσαντες τὸν*

---

1. *τὰς* K, *τῆς* FS 5. *ὑποπέσει* F *εἰκὼς* F 6. *στρατοπεδίαις* F 7. *τοὺς* ante *παρὰ* in FS additum del. *Ur* 173ª 8. *ἢ* K Regius F, *ἤ* F, *ἦ* S 9. *ἐπιμελεῖς* FS, corr. K (*ἐπιμελῶς Ur* 173ª) 17. *δεῖ* S, *δῆ* F 19. *ὑπάρχει* F 20. *ὑποπίπτει* F 24. *συναίβη* F 25. *λειπόντων* FS, distinxit *Gro* 30. *οἰκείσης* F

στρατηγὸν διελύθησαν· τοῖς δὲ χειροτέχναις κατὰ τὸ παρ- 9
ὸν εἶπε διότι δημόσιοι τῆς Ῥώμης εἰσί, παρασχομένοις
δὲ τὴν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν ἑκάστοις κατὰ τὰς αὑτῶν
τέχνας ἐπηγγείλατο τὴν ἐλευθερίαν, κατὰ νοῦν χωρήσαντος
τοῦ πρὸς τοὺς Καρχηδονίους πολέμου. καὶ τούτους μὲν 10
ἀπογράφεσθαι προσέταξε πρὸς τὸν ταμίαν, συστήσας Ῥω-
μαϊκὸν ἐπιμελητὴν κατὰ τριάκοντα· τὸ γὰρ πᾶν πλῆθος
ἐγένετο τούτων περὶ δισχιλίους. ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν αἰχμα- 11
λώτων ἐκλέξας τοὺς εὐρωστοτάτους καὶ τοῖς εἴδεσι καὶ
ταῖς ἡλικίαις ἀκμαιοτάτους προσέμιξε τοῖς αὑτοῦ πληρώ-
μασι, καὶ ποιήσας ἡμιολίους τοὺς πάντας ναύτας ἢ πρό- 12
σθεν συνεπλήρωσε καὶ τὰς αἰχμαλώτους νῆας, ὥστε τοὺς
ἄνδρας ἑκάστῳ σκάφει βραχύ τι λείπειν τοῦ διπλασίους
εἶναι τοὺς ὑπάρχοντας τῶν προγενομένων· αἱ μὲν γὰρ αἰχ- 13
μάλωτοι νῆες ἦσαν ὀκτωκαίδεκα τὸν ἀριθμόν, αἱ δ' ἐξ
661 *ἀρχῆς πέντε καὶ τριάκοντα. παραπλησίως δὲ καὶ τούτοις* 14
ἐπηγγείλατο τὴν ἐλευθερίαν, παρασχομένοις τὴν αὑτῶν
εὔνοιαν καὶ προθυμίαν, ἐπειδὰν κρατήσωσι τῷ πολέμῳ
τῶν Καρχηδονίων. τοῦτον δὲ χειρίσας τὸν τρόπον τὰ κατὰ 15
τοὺς αἰχμαλώτους μεγάλην μὲν εὔνοιαν καὶ πίστιν ἐνειρ-
γάσατο τοῖς πολιτικοῖς καὶ πρὸς αὑτὸν καὶ πρὸς τὰ κοινὰ
πράγματα, μεγάλην δὲ προθυμίαν τοῖς χειροτέχναις διὰ
τὴν ἐλπίδα τῆς ἐλευθερίας. ἡμιόλιον δὲ ποιήσας τὸ ναυ- 16
*τικὸν ἐκ τοῦ καιροῦ διὰ τὴν αὑτοῦ πρόνοιαν * * **

Μετὰ δὲ ταῦτα Μάγωνα καὶ τοὺς ἅμα τούτῳ Καρ- **18**
χηδονίους ἐχώριζε. δύο μὲν γὰρ ἦσαν κατειλημμένοι τῶν
ἐκ τῆς γερουσίας, πέντε δὲ καὶ δέκα τῶν ἐκ τῆς συγκλήτου.
καὶ τούτους μὲν συνέστησε Γαΐῳ Λαιλίῳ, συντάξας τὴν 2
ἁρμόζουσαν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι τῶν ἀνδρῶν· ἐπὶ δὲ 3
τούτοις τοὺς ὁμήρους προσεκαλέσατο, πλείους ὄντας τῶν

---

6. *ῥωμαϊκῶν* FS, corr. *Ur* 173ᵃ 9. *εὐροστοτάτους* F *τοῖς* F² ex *τοι*, *τοῖς τε* coni. *Sch* 10. *ἀκμαιοτάτοις* FS, corr. *Ca* 11. *ναύτας* om. *Ca* (non *He*) *πρόσθαι* F 13. *διπλασίους*] *παραπλησίους* anonymus *T. M.* in Fleckeiseni annal. 1868 p. 144 14. *προσγεγενημένων* *Rei* 518 (voluisse videtur *προσγενομένων*) 15. *ἦσαν ὀκτωκαίδεκα Di*, *ἅμ' ὀκτωκαίδεκα* FS, *ἀνήγοντο δέκα Hu* in Fleckeiseni annal. 1867 p. 566 17. *αὐτῶν* FS, *αὐτὴν Rei* 519

τριακοσίων. καὶ τοὺς μὲν παῖδας καθ᾽ ἕνα προσαγαγό-
μενος καὶ καταψήσας θαρρεῖν ἐκέλευε, διότι μετ᾽ ὀλίγας
4 *ἡμέρας ἐπόψονται τοὺς αὑτῶν γονεῖς· τοὺς δὲ λοιποὺς*
ὁμοῦ παρεκάλεσε πάντας θαρρεῖν καὶ γράφειν [αὐτοὺς] εἰς
5 *τὰς ἰδίας πόλεις πρὸς τοὺς αὑτῶν ἀναγκαίους πρῶτον μὲν*
ὅτι σῴζονται καὶ καλῶς αὐτοῖς ἐστι, δεύτερον δὲ διότι
θέλουσι Ῥωμαῖοι πάντας αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκείαν ἀποκα-
ταστῆσαι μετ᾽ ἀσφαλείας, ἑλομένων τῶν ἀναγκαίων σφίσι
6 *τὴν πρὸς Ῥωμαίους συμμαχίαν. ταῦτα δ᾽ εἰπών, καὶ παρ-*
εσκευακὼς πρότερον ἐκ τῶν λαφύρων τὰ λυσιτελέστερα
πρὸς τὴν ἐπίνοιαν, τότε κατὰ γένη καὶ καθ᾽ ἡλικίαν ἑκά-
στοις ἐδωρεῖτο τὰ πρέποντα, ταῖς μὲν παισὶ κόνους καὶ
7 *ψέλλια, τοῖς δὲ νεανίσκοις ῥαμφὰς καὶ μαχαίρας. ἐκ δὲ*
τῶν αἰχμαλωτίδων τῆς Μανδονίου γυναικός, ὃς ἦν ἀδελ-
φὸς Ἀνδοβάλου τοῦ τῶν Ἰλεργητῶν βασιλέως, προσπε-
σούσης αὐτῷ καὶ δεομένης μετὰ δακρύων ἐπιστροφὴν ποιή-
σασθαι τῆς αὐτῶν εὐσχημοσύνης ἀμείνω Καρχηδονίων,
8 *συμπαθὴς γενόμενος ἤρετο τί λείπει τῶν ἐπιτηδείων αὐ-*
ταῖς· καὶ γὰρ ἦν ἡ γυνὴ πρεσβυτέρα καί τινα προστασίαν
9 *ἀξιωματικὴν ἐπιφαίνουσα. τῆς δὲ κατασιωπώσης ἐκάλει* 662
τοὺς πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν γυναικῶν ἀποτεταγμένους,
10 *ὧν παραγενομένων καὶ διασαφούντων ὅτι πάντα τὰ δέοντα*
δαψιλῶς αὐταῖς παρασκευάζοιεν, πάλιν ὁμοίως ἁψαμένης

---

1. *πρὸς ἀγαγόμενος* F(D), *προσαγόμενος* S Suid. 2. *καταψήσας* D[m] Suid. h. v., *καταψιφήσας* F, *καταψηφίσας* S, *καταψυχήσας* G 4. *αὐτοὺς* del. *Hu* quaest. II 7 5. *τοὺς* add. KD[2] *αὑτῶν* KD[2], *αὐτὸν* FS 6. *σώζονται* FS 10. *πρώτερον* F 12. *τοῖς μὲν* Suid. *Ur* 173[a] *κόννους* Suid. h. v. 13. *ψέλλια* Suid., *ψέλια* FD, *ψελία* S (conf. 2, 31, 5) *ῥαμφὰς* Toupius ex Hesychio, *ῥάμφας* G *He*, *ῥάμβας* FS, *δραμβὰς* Suid. (legendum videtur *ῥαμβὰς*) inc. M *Hey* 30, 15: *Ὅτι ἐκ τῶν αἰχμαλωτίδων* cet., inc. P: *Ὅτι πόπλιος αἰχμάλωτον λαβών· ἐκ τῆς τοῦ μανδονίου γυναικός* cet. 15. *Ἰλεργητῶν* M[s] *Ca*, *λεγχητῶν* PF, *λεγγητῶν* K, *λεχητῶν* S *He* post *βασιλέως* pergit P: *ταύτην ἐπιμελῶς καὶ φιλοτίμως ἐδόξασε· δακρύσας ἐπὶ τῆι συμφορᾶι καὶ συμπαθήσας ταύτην τῆς δουλείας ἠλευθέρωσεν· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν τοῦτον* cet., quae sequuntur cap. 19, 3 16. post *δεομένης* add. M *κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς καρχηδόνος* 18. *εἴρετο* MFS, corr. *Sch* *αὐτοῖς* MFS, corr. *Gro* 19. *καὶ γὰρ ἦν* — 20. *ἐπιφαίνουσα* om. M 21. *τῶν γυναικῶν*] *αὐτῶν* M *ἐπιτεταγμένοις* M 23. *παρασκευάζοιεν* M, *καρχηδόνιοι παρεσκεύαζον* FS vulgo ante *Di*

αὐτοῦ τῶν γονάτων τῆς γυναικὸς καὶ τὸν αὐτὸν εἰπούσης
λόγον, μᾶλλον ἔτι διαπορήσας ὁ Πόπλιος, καί τινα λαβὼν
ἔννοιαν ὡς ὀλιγωρούντων καὶ ψευδῶς πρὸς τὸ παρὸν ἀπο-
φαινομένων τῶν πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν ἀποτεταγμένων,
θαρρεῖν ἐκέλευε τὰς γυναῖκας· αὐτὸς γὰρ ἑτέρους ἐπιστή- 11
σειν τοὺς φροντιοῦντας ἵνα μηδὲν αὐτὰς ἐλλείπη τῶν ἐπι-
τηδείων. ἡ δ' ἐπισχοῦσα μικρόν, "οὐκ ὀρθῶς," ἔφη, "στρα- 12
τηγέ, τοὺς ἡμετέρους ἐκδέχη λόγους, εἰ νομίζεις ἡμᾶς ὑπὲρ
τῆς γαστρὸς δεῖσθαί σου νῦν." καὶ τότε λαβὼν ὁ Πό- 13
πλιος ἐν νῷ τὸ βούλημα τῆς γυναικός, καὶ θεωρῶν ὑπὸ
τὴν ὄψιν τὴν ἀκμὴν τῶν Ἀνδοβάλου θυγατέρων καὶ πλει-
όνων ἄλλων δυναστῶν, ἠναγκάσθη δακρῦσαι, τῆς γυναικὸς
ἐν ὀλίγῳ τὴν τῆς περιστάσεως ἔμφασιν ὑποδεικνυούσης.
διὸ δὴ καὶ τότε φανερὸς γενόμενος ὅτι συνῆκε τὸ ῥηθέν, 14
καὶ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς, θαρρεῖν αὐτήν τε ταύτην ἐκέ-
λευε καὶ τὰς ἄλλας ὁμοίως· ποιήσεσθαι γὰρ πρόνοιαν ὡς 15
ἰδίων ἀδελφῶν καὶ τέκνων, συστήσεσθαι δὲ καὶ πρὸς τὴν
τούτων ἐπιμέλειαν ἀκολούθως τοῖς προειρημένοις πιστοὺς
ἄνδρας.

Μετὰ ταῦτα παρεδίδου τοῖς ταμίαις τὰ χρήματα, ὅσα 19
δημόσια κατελήφθη τῶν Καρχηδονίων. ἦν δὲ ταῦτα πλείω 2
τῶν ἑξακοσίων ταλάντων, ὥστε προστεθέντων τούτων οἷς
παρῆν αὐτὸς ἐκ Ῥώμης ἔχων τετρακοσίοις, τὴν ὅλην παρά-
θεσιν αὐτῷ γενέσθαι τῆς χορηγίας πλείω τῶν χιλίων.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον νεανίσκοι τινὲς τῶν Ῥω- 3
μαίων ἐπιτυχόντες παρθένῳ κατὰ τὴν ἀκμὴν καὶ κατὰ τὸ
κάλλος διαφερούσῃ τῶν ἄλλων γυναικῶν, καὶ συνιδόντες

1. *αὐτὸν* M·K, *αὐτῆς* FS 6. *ἐλλείπη* M·D, *ἐλλείπει* FS *He* 7. *ὦ* ante *στρατηγέ* add. Suid. v. *ἐκδέχη* 8. *ἐκδέχει* *Di* (invito etiam Suida) 10. *καὶ θεωρῶν* — 12. *δυναστῶν* om. M *θεορῶν* F 11. *ἀνδοβούλου* FS, corr. *Sch* 14. *διὸ δὴ* — *συνῆκε*] *καὶ συνεὶς* M *φανερὸς* K[3] *Ur* 173[a], *φανερῶς* FS 16. *γὰρ* om. FS 17. *τέκνων*: des. M *συστῆσασθαι* F(S), corr. *Sca* 18. *ἐπιμέλλειαν* F 21. *δημοσία* FS, corr. K 22. *προτεθέντων* FS, corr. K 24 *αὐτῶν* FS, corr. K 25. pergit P: *κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν τοῦτον* (vide ad p. 732, 15); inc. M *Hey* 31, 4: *Ὅτι νεανίσκοι τινὲς ῥωμαίων ἐπιτυχόντες* cet., idem Suid. v. *Πόπλιος*: *Ὅτι ποτὲ νεανίσκοι τινὲς τῶν Ῥωμαίων ἐπιτυχόντες παρθένῳ* cet. 26. *κατὰ* alterum om. Suid. 27. *διαφεροῦσι* F *συνιδόντες* PFK Suid., *συνειδότες* M·H

φιλογύνην ὄντα τὸν Πόπλιον, ἧκον αὐτὴν ἄγοντες, καὶ πα-
4 ραστήσαντες ἔφασκον αὐτῷ δωρεῖσθαι τὴν κόρην. ὁ δὲ
καταπλαγεὶς καὶ θαυμάσας τὸ κάλλος, ἰδιώτης μὲν ὢν οὐ-
δεμίαν ἥδιον ἂν ἔφη δέξασθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, στρα-
5 τηγὸς δ᾽ ὑπάρχων οὐδ᾽ ὁποίαν ἧττον, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, 663
τοῦτ᾽ αἰνιττόμενος διὰ τῆς ἀποφάσεως, διότι κατὰ μὲν
τὰς ἀναπαύσεις ἐνίοτε καὶ ῥαθυμίας ἐν τῷ ζῆν ἡδίστας
τοῖς νέοις ἀπολαύσεις τὰ τοιαῦτα παρέχεται καὶ διατρι-
βάς, ἐν δὲ τοῖς τοῦ πράττειν καιροῖς μέγιστα γίνεται καὶ
6 κατὰ σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν ἐμπόδια τοῖς χρωμένοις. τοῖς
μὲν οὖν νεανίσκοις ἔφη χάριν ἔχειν, τὸν δὲ τῆς παρθένου
πατέρα καλέσας καὶ δοὺς αὐτὴν ἐκ χειρὸς ἐκέλευε συνοικί-
7 ζειν ᾧ ποτ᾽ ἂν προαιρῆται τῶν πολιτῶν. δι᾽ ὧν καὶ τὰ
τῆς ἐγκρατείας καὶ τὰ τῆς μετριότητος ἐμφαίνων μεγάλην
ἀποδοχὴν ἐνειργάζετο τοῖς ὑποταττομένοις.
8 Ταῦτα δὲ διοικησάμενος, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν αἰχμαλώ-
των παραδοὺς τοῖς χιλιάρχοις, ἐξέπεμψε Γάιον τὸν Λαί-
λιον ἐπὶ πεντήρους εἰς τὴν Ῥώμην, τούς τε Καρχηδονίους
συστήσας καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων τοὺς ἐπιφανεστάτους,
9 δηλώσοντα τοῖς ἐν τῇ πατρίδι τὰ γεγονότα. τὸ γὰρ πλεῖον
αὐτῶν ἤδη τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἀπηλπικότων, σαφῶς ᾔδει
διότι τούτων προσαγγελθέντων αὖθις ἀναθαρρήσαντες
πολλαπλασίως συνεπιλήψονται τῶν πραγμάτων.

20 Αὐτὸς δὲ χρόνον μέν τινα ἐν τῇ Καρχηδόνι τάς τε
ναυτικὰς δυνάμεις ἐγύμναζε συνεχῶς καὶ τοῖς χιλιάρχοις
ὑπέδειξε τοιοῦτόν τινα τρόπον τῆς τῶν πεζικῶν στρατο-

---

3. καταπλαγῇς F καὶ θαυμάσας del. Cobetus Mnemos. XI 25 4. ἂν ἥδιον Suid. 5. οὐδοποῖαν P, οὐδ᾽ ὅποι ἂν F, οὐδ᾽ ὁποίαν ἂν HK ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ om. Suid. 6. ἐνηττόμενος F 7. ἡδίστας P Suid., ἡδίας FS, ἡδείας M·Σ (i. e. ii codices quos citat *Sch* tom. VI p. 617 coll. p. 615), item vulgo post *Ca* 9. 10. καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ κατὰ σῶμα Suid. 10. τὸ ante σῶμα et τὴν ante ψυχὴν add. P 12. εἰς χεῖρας Cobetus Mnemos. XI 26 (sed vide *Sch* in lexico) 13. προαιρεῖται M 15. εἰργάζετο Suid. ὑποταττομένοις: des. MP Suid. 16. τῶν ΗΣ, καὶ τῶν F, τὰ τῶν S 17. λαίλιων F 20. δηλώσαντα FD¹HKΣ, δηλώσαντας Regii FG Vesontinus *He*, corr. D²G 21. ᾔδει] ἤδει ΗΣ, ἴδη F, ἤδη S 24. μένων τινὰ Ernestus Schulze in Mus. Rhen. XXIII 431

πέδων γυμνασίας. τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἐκέλευσε τρο- 2
χάζειν ἐπὶ τριάκοντα σταδίους ἐν τοῖς ὅπλοις, τὴν δὲ δευ-
τέραν πάντας ἐκτρίβειν καὶ θεραπεύειν καὶ κατασκοπεῖν
ἐν τῷ φανερῷ τὰς πανοπλίας, τῇ δ' ἑξῆς ἀναπαύεσθαι
καὶ ῥαθυμεῖν, τῇ δὲ μετὰ ταύτην τοὺς μὲν μαχαιρομαχεῖν 3
ξυλίναις ἐσκυτωμέναις μετ' ἐπισφαιρῶν μαχαίραις, τοὺς
δὲ τοῖς ἐσφαιρωμένοις γρόσφοις ἀκοντίζειν, τῇ δὲ πέμπτῃ
πάλιν ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς δρόμους καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπανάγειν.
ἵνα δὲ μήτε τῶν πρὸς τὰς μελέτας ὅπλων μήτε τῶν πρὸς 4
τὴν ἀλήθειαν μηδὲν ἐλλείπῃ, τὴν πλείστην ἐποιεῖτο σπου-
δὴν πρὸς τοὺς χειροτέχνας. κατὰ μέρος μὲν οὖν ἄνδρας 5
ἐπιμελεῖς ἐφεστάκει πρὸς ταύτην τὴν χρείαν, καθάπερ
664 ἐπάνω προεῖπον· αὐτὸς δὲ καθ' ἡμέραν ἐπεπορεύετο, καὶ
δι' αὑτοῦ τὰς χορηγίας ἑκάστοις παρεσκεύαζε. λοιπὸν τῶν 6
μὲν πεζικῶν στρατοπέδων κατὰ τοὺς πρὸ τῆς πόλεως τό-
πους χρωμένων ταῖς μελέταις καὶ ταῖς γυμνασίαις, τῶν
δὲ ναυτικῶν δυνάμεων κατὰ θάλατταν ταῖς ἀναπείραις καὶ
ταῖς εἰρεσίαις, τῶν δὲ κατὰ τὴν πόλιν ἀκονώντων τε καὶ
χαλκευόντων καὶ τεκταινομένων, καὶ συλλήβδην ἁπάντων
σπουδαζόντων περὶ τὰς τῶν ὅπλων κατασκευάς, οὐκ ἔσθ' 7
ὃς οὐκ ἂν εἶπε κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, τότε θεασάμενος,
ἐκείνην τὴν πόλιν ἐργαστήριον εἶναι πολέμου. ἐπεὶ δ' 8
αὐτῷ πάντα καλῶς ἐδόκει καὶ δεόντως ἐξησκῆσθαι τὰ πρὸς
τὰς χρείας, μετὰ ταῦτα ταῖς τε φυλακαῖς καὶ ταῖς τῶν
τειχῶν κατασκευαῖς ἀσφαλισάμενος τὰ κατὰ τὴν πόλιν,
ἀνέζευξε καὶ τῇ πεζικῇ καὶ ναυτικῇ δυνάμει, καὶ προῆγε

---

1. ἐκέλευε Suid. v. τροχάζειν 2. σταδίους Σ Suid., σταδίοις FS 4. πανοπλείας F τῇ δ' ἑξῆς ἀναπαύεσθαι καὶ ῥαθυμεῖν in vs. 7 post ἀκοντίζειν transposuit Ern. Schulze l. c. coll. Livio 26, 51, 4 7. τοῖς Ca pro τούτοις ἐσφερωμένους F (item reliqui consentientes in ους, sed fluctuantes in vocalibus αι vel ε et ω vel ο), corr. D[a] 8. καὶ] κατὰ He 9. δὲ μήτε Ur 173[b], μηδὲ τῇ F(S), μήτε τι ΗΣ 13. ἐπεπορεύετο Gro pro ἐπορεύετο 20. οὐκ ἔστι, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, ὃς θεασάμενος τὴν πόλιν ἐκείνην οὐκ ἂν εἶπε πολέμου ἐργαστήριον Suid. v. ἐργαστήριον ἔσθ' ὃς Hu, ἔστιν FS, ἔστιν ὅστις Σ vulgo, ἔστιν ὃς Ur 173[b] 21. Xenoph. Hellen. 3, 4, 17, Agesil. 1, 26 23. ἐξησκεῖσθαι FSΣ, corr. H 25. ἀσφαλησάμενος F 26. τῇ ante ναυτικῇ add. ΗΣ vulgo

ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Ταῤῥάκωνος, ἔχων μεθ' αὑτοῦ καὶ τοὺς ὁμήρους.

RES GRAECIAE.

RES ACHAEORUM. PHILOPOEMEN.

21 (24) * *Ὅτι Εὐρυλέων ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἄτολμος*
2 *ἦν καὶ πολεμικῆς χρείας ἀλλότριος. τοῦ δὲ καιροῦ τοῦ κατὰ τὴν διήγησιν ἐφεστακότος ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῶν Φιλοποίμενος πράξεων, καθήκειν ἡγούμεθα, καθάπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν τὰς ἑκάστων ἀγωγὰς καὶ φύσεις ἐπειράθημεν ὑποδεικνύναι, καὶ περὶ τούτου*
3 *ποιῆσαι τὸ παραπλήσιον. καὶ γὰρ ἄτοπον τὰς μὲν τῶν πόλεων κτίσεις τοὺς συγγραφέας, καὶ πότε καὶ πῶς καὶ διὰ τίνων ἐκτίσθησαν, ἔτι δὲ τὰς διαθέσεις καὶ περιστάσεις μετ' ἀποδείξεως ἐξαγγέλλειν, τὰς δὲ τῶν τὰ ὅλα χειρισάντων ἀνδρῶν ἀγωγὰς καὶ ζήλους παρασιωπᾶν, καὶ*
4 *ταῦτα τῆς χρείας μεγάλην ἐχούσης τὴν διαφοράν· ὅσῳ γὰρ ἄν τις καὶ ζηλῶσαι καὶ μιμήσασθαι δυνηθείη μᾶλλον τοὺς ἐμψύχους ἄνδρας τῶν ἀψύχων κατασκευασμάτων, τοσούτῳ καὶ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον διαφέρειν εἰκὸς πρὸς ἐπανόρ-*
5 *θωσιν τῶν ἀκουόντων. εἰ μὲν οὖν μὴ κατ' ἰδίαν ἐπεποιήμεθα τὴν περὶ αὐτοῦ σύνταξιν, ἐν ᾗ διεσαφοῦμεν καὶ τίς ἦν καὶ τίνων καὶ τίσιν ἀγωγαῖς ἐχρήσατο νέος ὤν, ἀναγκαῖον ἦν ὑπὲρ ἑκάστου τῶν προειρημένων φέρειν ἀπολο-* 665
6 *γισμόν· ἐπεὶ δὲ πρότερον ἐν τρισὶ βυβλίοις ἐκτὸς ταύτης τῆς συντάξεως τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ πεποιήμεθα λόγον, τήν τε παιδικὴν ἀγωγὴν διασαφοῦντες καὶ τὰς ἐπιφανεστάτας*
7 *πράξεις, δῆλον ὡς ἐν τῇ νῦν ἐξηγήσει πρέπον ἂν εἴη τῆς μὲν νεωτερικῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν νεωτερικῶν ζήλων κατὰ*

---

1. *ταράκωνος* F¹, *ταράκωνος* SΣ · *μεταυτοῦ* F(SΣ), corr. *Be* 3. Plut. Philopoem. 1—7, Polyaen. 6, 4 (qui praeter illa, quae comparat *Sch* tom. VI p. 622, alia etiam e Polybio repetivisse videntur) 4. P *Va* 38 7. *ἐφεστηκότος* P, *Va*, corr. *Be* 13. *ἐπεκτίσθησαν* *Va* vulgo invito P 15. *ἀγωγὰς* P *Rei* 737, *ἀγωνίας* *Va* 17. *ἂν* del. *Di* 18. *εὐψύχους* P *Va*, corr. *Sch* 19 *πρὸς* add. *Va* adnot. p. 5, *εἰς* add. *Sch* 23. *ἂν* ante *ἦν* addi iubet *Di* 47 24 *δὲ* *Va*, *δὴ* P *βιβλίοις* P vulgo

*μέρος ἀφελεῖν, τοῖς δὲ κατὰ τὴν ἀκμὴν αὐτοῦ κεφαλαιωδῶς
ἐκεῖ δεδηλωμένοις ἔργοις προσθεῖναι καὶ κατὰ μέρος, ἵνα
τὸ πρέπον ἑκατέρᾳ τῶν συντάξεων τηρῶμεν. ὥσπερ γὰρ* 8
*ἐκεῖνος ὁ τόπος, ὑπάρχων ἐγκωμιαστικός, ἀπῄτει τὸν κε-
φαλαιώδη καὶ μετ᾽ αὐξήσεως τῶν πράξεων ἀπολογισμόν,
οὕτως ὁ τῆς ἱστορίας, κοινὸς ὢν ἐπαίνου καὶ ψόγου, ζητεῖ
τὸν ἀληθῆ καὶ τὸν μετὰ ἀποδείξεως καὶ τῶν ἑκάστοις παρ-
επομένων συλλογισμῶν.*

Φιλοποίμην τοίνυν πρῶτον μὲν ἔφυ καλῶς· ἦν γὰρ 22
ἐξ ἀνδρῶν τῶν ἐπιφανεστάτων κατ᾽ Ἀρκαδίαν, τραφεὶς δὲ[25]
*καὶ παιδευθεὶς ὑπὸ Κλέανδρον τὸν Μαντινέα, πατρικὸν
μὲν αὐτῷ ξένον ὑπάρχοντα, φυγαδεύοντα δὲ κατ᾽ ἐκείνους
τοὺς καιρούς, ὄντα δὲ Μαντινέων ἐπιφανέστατον. μετὰ* 2
*δὲ ταῦτα παραγενόμενος εἰς ἡλικίαν ἐγένετο ζηλωτὴς Ἐκ-
δήμου καὶ Δημοφάνους, οἳ τὸ μὲν γένος ἦσαν ἐκ Μεγάλης
πόλεως, φεύγοντες δὲ τοὺς τυράννους καὶ συμβιώσαντες
Ἀρκεσίλᾳ τῷ φιλοσόφῳ κατὰ τὴν φυγὴν ἠλευθέρωσάν μὲν
τὴν αὑτῶν πατρίδα, συστησάμενοι κατ᾽ Ἀριστοδήμου τοῦ
τυράννου πρᾶξιν, συνεπελάβοντο δὲ καὶ τῆς καταλύσεως* 3
*τοῦ Σικυωνίων τυράννου Νικοκλέους, κοινωνήσαντες Ἀράτῳ
τῆς ἐπιβολῆς· ἔτι δὲ Κυρηναίων αὐτοὺς μεταπεμψαμένων
ἐπιφανῶς προύστησαν καὶ διεφύλαξαν αὐτοῖς τὴν ἐλευ-
θερίαν. οἷς κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν ἐπὶ πολὺ συμβιώσας* 4
*διέφερε μὲν εὐθέως τῶν καθ᾽ αὑτὸν περί τε τὰς ἐν τοῖς
κυνηγίοις κακοπαθείας καὶ τόλμας περί τε τὰς ἐν τοῖς πο-
λεμικοῖς, ἦν δὲ καὶ περὶ τὸν βίον ἐπιμελὴς καὶ λιτὸς κατὰ* 5
τὴν περικοπήν, παρειληφὼς παρὰ τῶν προειρημένων ἀν-

---

4. *τρόπος Na* 244 7. *μετὰ* P *Va*, *μετ᾽ Sch* 8. *συλλογισμῶν* coni. *Sch* 9. inc. Suid.: *Φιλοποίμην, Ἀχαιῶν ἱππάρχης· ὃς ἦν ἐξ ἀνδρῶν τῶν ἐπιφανεστάτων ἐν Ἀρκαδίᾳ. ὃς πρῶτα μὲν ἔφυ καλῶς, τραφεὶς καὶ* cet. 12. *αὐτοῖς* P *Va* Suidae codices AB, corr. alii Suidae libri 12—14. *ὑπάρχοντα· παραγενόμενος δὲ ἐς ἡλικίαν* Suid. omissis reliquis 15. *Δημοφάνους*] Megalophanem dicit Plut. Philop. 1 *τὸ μὲν γένος* om. Suid. 17. *κατὰ τὴν* — 19. *πρᾶξιν* om. Suid. pergitque *οἳ συνεπελάβοντο τῆς καταλύσεως Νεοκλέους τοῦ Σικυωνίων τυράννου*, tum rursus omittit 20. *κοινωνήσαντες* — 26. *πολεμικοῖς*
17. *μὲν* ante *τὴν* additum in P *Va* del. *Rei* 737 18. *δε* ante *κατ᾽* add. P, del. *Va* adnot. p. 5 19. *συνεπελάβοντο* Suid., *συνελάβοντο* P *Va*
20. *Νεοκλέους* Suid. (vide ad vs. 17—19)

δρῶν τοιαύτας τινὰς δόξας, ὡς οὐχ οἷόν τε τῶν κοινῶν
προστατεῖν καλῶς τὸν ὀλιγωροῦντα τῶν κατὰ τὸν ἴδιον 666
βίον, οὔτε μὴν ἀποσχέσθαι τῶν τῆς πατρίδος, ὅστις πο-
λυτελέστερον ζῇ τῆς κατὰ τὴν ἰδίαν ὕπαρξιν χορηγίας.
6 πλὴν κατασταθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἱππάρχης ἐν τοῖς
προειρημένοις καιροῖς, καὶ παραλαβὼν τὰ συντάγματα τῶν
ἱππέων παντὶ τρόπῳ κατεφθαρμένα καὶ τὰς ψυχὰς τῶν
7 ἀνδρῶν ἡττημένας, οὐ μόνον αὐτοὺς ἑαυτῶν βελτίους, ἀλλὰ
καὶ τῶν ὑπεναντίων κρείττους ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεσκεύασεν,
πάντας εἰς ἀληθινὴν ἄσκησιν καὶ ζῆλον ἐπιτευκτικὸν ἐμ-
8 βιβάσας. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ πλεῖστοι τῶν καθιστα-
μένων ἐπὶ τὴν προειρημένην ἀρχήν, οἱ μὲν διὰ τὴν ἰδίαν
ἀδυναμίαν ἐν τοῖς ἱππικοῖς οὐδὲ τοῖς πλησίον τολμῶσιν
9 οὐδὲν ὧν καθήκει προστάττειν, οἱ δὲ τῆς στρατηγίας ὀρε-
γόμενοι διὰ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἐξεριθεύονται τοὺς νέους
καὶ παρασκευάζουσιν εὔνους συναγωνιστὰς εἰς τὸ μέλλον,
οὐκ ἐπιτιμῶντες τῷ δεομένῳ, δι' οὗ τρόπου σῴζεται τὰ
κοινά, συμπεριστέλλοντες τὰς ἁμαρτίας καὶ μικρᾷ χάριτι
10 μεγάλα βλάπτοντες τοὺς πιστεύοντας. εἰ δέ ποτε γένοιντο
τῶν ἀρχόντων τινὲς τῇ τε κατὰ σῶμα χρείᾳ δυνατοὶ πρός τε
τὸ τῶν κοινῶν ἀπέχεσθαι πρόθυμοι, πλείω κακὰ τῶν ὀλι-
γωρούντων διὰ τὴν κακοζηλωσίαν ἀπεργάζονται τοὺς πε-
ζούς, ἔτι δὲ μᾶλλον τοὺς ἱππεῖς.

23 (21) * Ἦσαν δὲ κινήσεις ἃς ὑπελάμβανε πρὸς πάντα και-
ρὸν ἁρμόζειν, αἷς ἔδει συνειθίσθαι τοὺς ἱππεῖς, αὗται·
2 αἱ καθ' ἵππον μὲν κλίσεις ἐφ' ἡνίαν καὶ πάλιν ἐπὶ δόρυ,

---

1. *τὰς τοιαύτας δόξας* Suid. inc. M *Ma* 377 *Hey* 31, 20: *Ὅτι οὐχ οἷόν τε* 3. *τῶν* om. Suid. 4. *ὑπαρξιχορηγίας* P, *ὕπαρξιν τιμωρίας* M isque hic desinit, *ὕπαρξιν εὐπορίας* Spengelius apud *Hu* quaest. II 14 5. *πλὴν* — 6. *καιροῖς* om. Suid. pergitque *παραλαβὼν δὲ τοὺς ἱππεῖς παντὶ τρόπῳ κατεφθαρμένους καὶ* cet. 7. *κατεφθαρμένων* P *Va*, corr. *Rei* 737 11. *πλεῖστοι τῶν* Suid., *πλεῖστοι καὶ τῶν* P *Va* 12. *τὴν ἀρχὴν ταύτην* Suid. *ἰδίαν*] *οἰκείαν* Suid. 14. *οὐδενων καθίκειν προστατεῖν* P, *οὐδένων καθήκειν προστατεῖν* Suid., corr. *Va* 17. *σώζεται* P[s] 19. *καὶ* ante *γένοιντο* add. Suid. 22. *κακοζηλωσίαν* P *Va*, *κακοζηλίαν* vulgo ex Suid. 23. *ἱππεῖς*: des. P Suid.; addit P
τ τ ε τ
ζη εν π στρατηγημα 24. F fol. 162[r] *He* 224, 48; add. F[2] in marg. *περὶ Τ διάθεσις τακτικῆ δ' αἱ κινήσεις Rei* 522 25. *συνηθίσθαι* F, *συνιθεῖσθαι* S, corr. *Ca*

πρὸς δὲ τούτοις ἀναστροφὴ καὶ μεταβολή, κατ' οὐλαμὸν 3
δ' ἐπιστροφὴ καὶ περισπασμός, ἔτι δὲ ἐκπερισπασμός,
πρὸς δὲ τούτοις ἐξαγωγαὶ κατὰ λόχους καὶ διλοχίας ἀφ' 4
ἑκατέρων τῶν κεράτων μετὰ τάχους, ποτὲ δ' ἀπὸ τῶν μέ-
σων, καὶ συναγωγαὶ πάλιν μετ' ἐποχῆς εἰς οὐλαμούς, εἰς
ἴλας, εἰς ἱππαρχίας, ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκτάξεις ἐφ' ἑκατέρων 5
τῶν κεράτων ἢ διὰ παρεμβολῆς ἢ διὰ παραγωγῆς τῆς παρὰ
667 τοὺς οὐραγούς. τὰς μὲν γὰρ κατὰ περίκλασιν οὐ προσδεῖ- 6
σθαι μελέτης ἔφη· σχεδὸν γὰρ ὡσανεὶ πορείας ἔχειν διάθε-
σιν. ἐκ δὲ τούτου τὰς ἐπαγωγὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ἐναντίους 7
καὶ τὰς ἀποχωρήσεις ἔδει συνεθίζειν ἐν πάσαις ταῖς κι-
νήσεσιν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε δεινῷ τῷ τάχει προσάγειν, ἐφ'
ὅσον συζυγοῦντας καὶ συστοιχοῦντας διαμένειν, ἅμα δὲ καὶ
τὰ διαστήματα κατὰ τοὺς οὐλαμοὺς τηρεῖν, ὡς ἱππέων 8
λελυκότων τὴν τάξιν τὴν ἐν οὐλαμοῖς, αἱρουμένων κινδυ-
νεύειν, οὐδὲν ἐπισφαλέστερον ὑπάρχον οὐδ' ἀχρειότερον.
ταῦτα δ' ὑποδείξας τοῖς τε πολλοῖς καὶ τοῖς ἀποτελείοις, 9
αὖθις ἐπεπορεύετο τὰς πόλεις, ἐξετάζων πρῶτον μὲν εἰ
συμπεριφέρονται οἱ πολλοὶ τοῖς παραγγελλομένοις, δεύ-
τερον δ' εἰ κρατοῦσιν οἱ κατὰ πόλεις ἄρχοντες τοῦ σαφῶς
καὶ δεόντως διδόναι τὰ παραγγέλματα, κρίνων πρὸς τὴν 10
ἀλήθειαν οὐδὲν ἀναγκαιότερον εἶναι τῆς τῶν κατὰ μέρος
ἡγεμόνων ἐμπειρίας. προκατασκευασάμενος δὲ τὰ προει- 24
ρημένα τοῦτον τὸν τρόπον, συνῆγε τοὺς ἱππεῖς ἐκ τῶν (22)
πόλεων εἰς ἕνα τόπον, καὶ δι' αὐτοῦ τὰς κινήσεις ἐπετέλει
καὶ τὸν ὅλον χειρισμὸν αὐτὸς ἐποιεῖτο τῆς ἐξοπλισίας, οὐ 2
προηγούμενος πάντων, ὅπερ οἱ νῦν ποιοῦσιν ἡγεμόνες,
ὑπολαμβάνοντες ἡγεμονικὴν εἶναι τὴν πρώτην χώραν. τί 3

1. ἀναστροφὴ καὶ post ἐπιστροφὴ transposuit *Ca* 3. ἀφ' FHΣ, ἐφ' S *He* 5. εἰς ἴλας *Sca*, θεειλας F(SΣ), καθ' ἴλας D[m] 6. ἑκάτερον coni. *Sch* in lexico 7. παραγωγῆς *Sca* pro παραλογῆς 9. μελέταις FS *He*, corr. Σ 12. δεινῷ *Ca* (item codicis Tubingensis appendix teste Reussio), δεῖν FDHΣ *He*, δεῖ Regii FG Tubingensis 15. τὴν ἐν *Ur* 173[b] pro τῶν ἐν 16. ὑπάρχων F 19. τοῖς παραγελλομένοις οἱ πολλοὶ *Ben* 21. κρίνον F 22. 23. τῆς — ἐμπειρίας *Sca* pro ταῖς — ἐμπειρίαις 26. αὐτὸς *Rei* 524 pro αὐτοῖς ἐξοπλησιας (η in rasura m. 2) F(S), ἐξοπλίσεως HΣ, corr. *Ur* 173[b] 28. χώραν ἀντι γὰρ F(SΣ), corr. *Sch*

γὰρ ἀπειρότερον, ἅμα δ' ἐπισφαλέστερον ἄρχοντος, ὃς
ὁρᾶται μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ὑποτεταγμένων, ὁρᾷ δ' οὐ-
4 δένα; οὐ γὰρ στρατιωτικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἡγεμονικῆς ἐμ-
πειρίας, ἅμα δὲ καὶ δυνάμεως δεῖγμα δεῖ φέρειν τὸν ἱπ-
πάρχην ἐν ταῖς ἐξοπλισίαις, ποτὲ μὲν ἐν πρώτοις ποτὲ
5 δ' ἐν ἐσχάτοις ποτὲ δὲ κατὰ μέσους γινόμενον. ὅπερ ὁ
προειρημένος ἀνὴρ ἐποίει, παριππεύων καὶ πάντας ἐφο-
ρῶν αὐτός, καὶ προσδιασαφῶν αὐτοῖς ἀποροῦσι καὶ διορ-
6 θῶν ἐν ἀρχαῖς πᾶν τὸ διαμαρτανόμενον. ἦν δὲ τὰ τοι-
αῦτα τελέως βραχέα καὶ σπάνια διὰ τὴν προγεγενημένην
7 ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἐπιμέλειαν. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς
ἕως λόγου τὸ τοιοῦτον ὑπέδειξε, φήσας ὅτι καθάπερ ἐν
οἰκοδομίαις, ἐὰν κατὰ μίαν πλίνθον θῇς καὶ καθ' ἕνα 668
δόμον ἐπιμελείας τύχῃ τὸ παρατεθέν, οὕτως ἐν στρατο-
πέδῳ τὸ κατ' ἄνδρα καὶ κατὰ λόγον ἀκριβωθὲν ὅλην ποιεῖ
τὴν δύναμιν ἰσχυράν.

BELLUM AETOLORUM ET ROMANORUM CUM PHILIPPO.

25 * Εἶναι γὰρ τὸ νῦν γινόμενον ὁμοιότατον τῇ περὶ
(23) 2 τὰς παρατάξεις οἰκονομίᾳ καὶ χειρισμῷ. καὶ γὰρ ἐπ' ἐκεί-
νων προκινδυνεύει μὲν ὡς ἐπίπαν καὶ προαπόλλυται τὰ
κοῦφα καὶ τὰ πρακτικώτατα τῆς δυνάμεως, τὴν δ' ἐπιγρα-
φὴν τῶν ἐκβαινόντων ἡ φάλαγξ καὶ τὰ βαρέα λαμβάνει
3 τῶν ὅπλων. νῦν δὲ παραπλησίως προκινδυνεύουσι μὲν
Αἰτωλοὶ καὶ Πελοποννησίων οἱ τούτοις συμμαχοῦντες, ἐφε-
4 δρεύουσι δὲ Ῥωμαῖοι, φάλαγγος ἔχοντες διάθεσιν. κἂν μὲν
οὗτοι πταίσαντες καταφθαρῶσιν, ἀναστρέψαντες ἐκ τῶν
5 πραγμάτων ἀβλαβεῖς ἀπολυθήσονται Ῥωμαῖοι· νικησάντων

---

1. ὃς add. *Ca* 4. ἱππάρχην FH, ἵππαρχον S vulgo ante *Di* 5. ἐξοπλασίαις F, ἐξοπλησίαις S *He*, corr. HΣ 8. προδιασαφῶν FSΣ, corr. *Ca* 11. φαλιρεὺς F 13. πλήνθον θεῖς F, πληνθονθεὶς vel πλίνθον θεὶς SΣ, corr. *Ca* 14. δεσμὸν D^m S *He* παραραγὲν F, παραρραγὲν S *He*, παρατιθὲν Regii G appendix, corr. *Sch* 17. Liv. 29, 9 — 33, 5 18. F fol. 163^v *He* 225, 21 ὁμοιώτατον F περὶ *Rei* 525, παρὰ F(S) 20. post προκινδυνεύει repetitum in F εἰ del. m. 1 προσαπόλλυται S τὰ in contextu omissum in F superscr. m. 1 22. φάλαξ F 741, 1. τούτοις HΣ, καὶ τούτοις FS *He*, καὶ

δὲ τούτων, ὃ μὴ δόξειε τοῖς θεοῖς, ἅμα τούτοις καὶ τοὺς
ἄλλους Ἕλληνας ὑφ' αὑτοὺς ἐκεῖνοι ποιήσονται.
* Πᾶσαν γὰρ δημοκρατικὴν συμμαχίαν καὶ φιλίας 6
πολλῆς δεῖσθαι διὰ τὰς ἐν τοῖς πλήθεσι γινομένας
ἀλογίας.
* Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς Μακεδόνων μετὰ τὸ ἐκ- 26
τελέσαι τὸν τῶν Νεμέων ἀγῶνα αὖθις εἰς Ἄργος ἐπανῆλθε,
καὶ τὸ μὲν διάδημα καὶ τὴν πορφύραν ἀπέθετο, βουλό-
μενος αὐτὸν ἴσον τοῖς πολλοῖς καὶ πρᾶόν τινα καὶ δημο-
τικὸν ὑπογράφειν. ὅσῳ δὲ τὴν ἐσθῆτα δημοτικωτέραν πε- 2
ριετίθετο, τοσούτῳ τὴν ἐξουσίαν ἐλάμβανε μείζω καὶ μο-
ναρχικωτέραν. οὐ γὰρ ἔτι τὰς χήρας ἐπείρα γυναῖκας οὐδὲ 3
τὰς ὑπάνδρους ἤρκεῖτο μοιχεύων, ἀλλ' ἐκ προστάγματος,
ἣν αὐτῷ φανείη, προσπέμψας ἐκάλει, ταῖς δὲ μὴ προχεί-
ρως συνυπακουούσαις ἐνύβριζε, κώμους ποιούμενος ἐπὶ τὰς
οἰκίας. καὶ τῶν μὲν τοὺς υἱεῖς, τῶν δὲ τοὺς ἄνδρας ἀνα- 4
καλούμενος ἐπὶ προφάσεσιν ἀλόγοις διέσειεν, καὶ πολλὴν
ἀσέλγειαν ἐναπεδείκνυτο καὶ παρανομίαν. διὸ καὶ χρώ- 5
μενος τῇ κατὰ τὴν παρεπιδημίαν ἐξουσίᾳ ἀνέδην πολλοὺς
669 ἐλύπει τῶν Ἀχαιῶν, καὶ μάλιστα τοὺς μετρίους ἄνδρας.
πιεζόμενοι δὲ διὰ τὸ πανταχόθεν αὐτοῖς περιεστάναι τὸν 6
πόλεμον ἠναγκάζοντο καρτερεῖν καὶ φέρειν τὰ παρὰ φύσιν.
* Ὅτι [Φιλίππου] οὔτ' ἀγαθὰ μείζω τις σχοίη πρὸς 7
βασιλείαν οὐδεὶς τῶν πρότερον οὔτε κακὰ τούτου τοῦ βα-
σιλέως. καί μοι δοκεῖ τὰ μὲν ἀγαθὰ φύσει περὶ αὐτὸν 8
ὑπάρξαι, τὰ δὲ κακὰ προβαίνοντι κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐπι-
γενέσθαι, καθάπερ ἐνίοις ἐπιγίνεται γηράσκουσι τῶν ἵπ-
πων. καίπερ ἡμεῖς οὐκ ἐν τοῖς προοιμίοις, ὥσπερ τῶν 9

τούτους *Rei* 525 2. ὑφαυτοὺς F, ὑφ' ἑαυτοὺς Σ, corr. S ἐκείνους F(SΣ), corr. *Sch* auctore *Ca* ποιήσονται D[m] *He*, ποιέενται FS, ποιοῦντας HΣ 3. F in marg. fol. 164[r] φιλίας *Ca* p. 1029 pro φιλίαν 6. P *Va* 42 8. διάδιμα P 9. πρᾶόν P[s] 14. προσπέμψας coni. *Be* pro προπέμψας 16. υἱεῖς] γονεῖς Guil. Michael de ratione, qua Livius opere Polyb. usus sit p. 74 19. ἐξουσίᾳ *Va* pro ἐξουσίαν (hiatus prodit epitomatoris manum) ἀναίδην P *Va*, corr. *Sch* 21. διὰ τὸ *Di*, βίᾳ τῷ P[s] vulgo 23. P *Va* 45 Φιλίππου del. *Ben* ἔσχε *Di* 24. οὔτε *Di* pro οὐδὲ 26. ἐπιγίνεσθαι P, corr. *Va* 28. καίπερ ἡμεῖς *Hu* quaest. 13, καθάπερ ἡμεῖς P, περὶ ὧν ἡμεῖς coni. *Va*, ἡμεῖς δ' *Sch*

λοιπῶν συγγραφέων, προφερόμεθα τὰς τοιαύτας διαλήψεις,
ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀεὶ τὸν καθήκοντα λόγον
ἁρμόζοντες ἀποφαινόμεθα περί τε τῶν βασιλέων καὶ τῶν
10 ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, νομίζοντες ταύτην οἰκειοτέραν εἶναι καὶ
τοῖς γράφουσι καὶ τοῖς ἀναγινώσκουσι τὴν ἐπισημασίαν.

BELLUM ANTIOCHI CUM ARSACE.

27 * Ἔστι τοίνυν ἡ Μηδία κατά τε τὸ μέγεθος τῆς χώ-
ρας ἀξιοχρεωτάτη τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν δυναστειῶν καὶ
κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἀνδρῶν, ὁμοίως
2 δὲ καὶ τῶν ἵππων· τοῖς γὰρ ζῴοις τούτοις σχεδὸν ἅπα-
σαν χορηγεῖ τὴν Ἀσίαν τῷ καὶ τὰ βασιλικὰ συστήματα
τῶν ἱπποτροφιῶν Μήδοις ἐπιτετράφθαι διὰ τὴν εὐφυΐαν.
3 περιοικεῖται δὲ πόλεσιν Ἑλληνίσι κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν
Ἀλεξάνδρου, φυλακῆς ἕνεκεν τῶν συγκυρούντων αὐτῇ βαρ-
4 βάρων πλὴν Ἐκβατάνων. αὕτη δ' ἔκτισται μὲν ἐν τοῖς
πρὸς τὰς ἄρκτους μέρεσι τῆς Μηδίας, ἐπίκειται δὲ τοῖς
5 περὶ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὸν Εὔξεινον μέρεσι τῆς Ἀσίας, ἦν
δὲ βασίλειον ἐξ ἀρχῆς Μήδων, πλούτῳ δὲ καὶ τῇ τῆς κα-
τασκευῆς πολυτελείᾳ μέγα τι παρὰ τὰς ἄλλας δοκεῖ διε-
6 νηνοχέναι πόλεις. κεῖται μὲν οὖν ὑπὸ τὴν παρώρειαν τὴν
παρὰ τὸν Ὀρόντην, ἀτείχιστος οὖσα, ἄκραν δ' ἐν αὐτῇ
χειροποίητον ἔχει, θαυμασίως πρὸς ὀχυρότητα κατεσκευ-
7 ασμένην. ὑπὸ δὲ ταύτην ἐστὶ βασίλεια, περὶ ὧν καὶ τὸ
λέγειν κατὰ μέρος καὶ τὸ παρασιωπᾶν ἔχει τινὰ ἀπορίαν·
8 τοῖς μὲν γὰρ αἱρουμένοις τὰς ἐκπληκτικὰς τῶν διηγήσεων 670

1. *οἱ λοιποὶ τῶν συγγραφέων* coni. *Va*, *τῶν λοιπῶν συγγραφέων τινὲς Rei* 738 5. *επιμασημασίαν* P; subscripta sunt in P (partim per compendia) *τέλος τοῦ δεκάτου λόγου τῆς πολυβίου ἱστορίας* 7. F fol. 164r *He* 225, 28; in marg. add. F² *περὶ μηδείας· ὡς κεκόσμηται* 8. *ἀξιωχρεωτάτη* F 10. *ζώοις* FSΣ 11. *χωρηγίαν* F, *χορηγίαν* S, corr. Σ (sed iidem pro *ἅπασαν — τὴν Ἀσίαν* prave *πάσῃ — τῇ ἀσίᾳ*) 12. *ὑποτετράφθαι* FS, *ὑποτετάχθαι* Σ, corr. *Rei* 525 *διὰ τὴν* add. *Ca* (solum *δι'* add. *Ur* 173b) 14. *συνορούντων* coni. *Sch* 16. *μηδείας* F aliique *τοῖς* SΣ, *τοὺς* F 17. *μοιώτην* F¹, *μαιώτην* F² 18. *μείδων* F 19. *δοκοῦν Na* 353 *διενινοχέναι* F 21. *ὀρόντην* Dm, *ὅρον* F (item vel *ὅρον* SΣ) *ἄκρα δ' ἐναυτῆι* F 22. *ὀχυρώτητα* FSΣ, corr. *Ur* 173b 23. *περὶ ὧν Ca* pro *περσῶν*

προφέρεσθαι καὶ μετ' αὐξήσεως ἔνια καὶ διαθέσεως εἰθι-
σμένοις ἐξαγγέλλειν καλλίστην ὑπόθεσιν ἡ προειρημένη
πόλις ἔχει, τοῖς δ' εὐλαβῶς προσπορευομένοις πρὸς πᾶν
τὸ παρὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν λεγόμενον ἀπορίαν παρασκευ-
άζει καὶ δυσχρηστίαν. πλὴν ἔστι γε τὰ βασίλεια τῷ μὲν 9
μεγέθει σχεδὸν ἑπτὰ σταδίων ἔχοντα τὴν περιγραφήν, τῇ
δὲ τῶν κατὰ μέρος κατασκευασμάτων πολυτελείᾳ μεγάλην
ἐμφαίνοντα τὴν τῶν ἐξ ἀρχῆς καταβαλλομένων εὐκαιρίαν.
οὔσης γὰρ τῆς ξυλείας ἁπάσης κεδρίνης καὶ κυπαριττίνης, 10
οὐδεμίαν αὐτῶν γεγυμνῶσθαι συνέβαινεν, ἀλλὰ καὶ τὰς
δοκοὺς καὶ τὰ φατνώματα καὶ τοὺς κίονας τοὺς ἐν ταῖς
στοαῖς καὶ περιστύλοις τοὺς μὲν ἀργυραῖς τοὺς δὲ χρυσαῖς
λεπίσι περιειλῆφθαι, τὰς δὲ κεραμίδας ἀργυρᾶς εἶναι πά-
σας. τούτων δὲ τὰ μὲν πλεῖστα συνέβη λεπισθῆναι κατὰ 11
τὴν Ἀλεξάνδρου καὶ Μακεδόνων ἔφοδον, τὰ δὲ λοιπὰ κατὰ
τὴν Ἀντιγόνου καὶ Σελεύκου τοῦ Νικάνορος δυναστείαν.
ὅμως δὲ κατὰ τὴν Ἀντιόχου παρουσίαν ὅ τε ναὸς αὐτὸς 12
ὁ τῆς Αἴνης προσαγορευόμενος ἔτι τοὺς κίονας εἶχε τοὺς
πέριξ κεχρυσωμένους, καὶ κεραμίδες ἀργυραῖ καὶ πλείους
ἐν αὐτῷ συνετέθειντο, πλίνθοι δὲ χρυσαῖ τινες ὀλίγαι μὲν
ἦσαν, ἀργυραῖ δὲ καὶ πλείους ὑπέμενον. ἐκ δὲ πάντων 13
τῶν προειρημένων τὸ χαραχθὲν εἰς τὸ βασιλικὸν ἠθροίσθη
νόμισμα μικρῷ λεῖπον τετρακισχιλίων ταλάντων.

* Ἕως μὲν οὖν τούτων τῶν τόπων ἤλπισεν αὐτὸν 28
ἥξειν Ἀρσάκης, τὴν δ' ἔρημον τὴν τούτοις πρόσχωρον οὐ
τολμήσειν ἔτι δυνάμει τηλικαύτῃ διεκβαλεῖν, καὶ μάλιστα
διὰ τὴν ἀνυδρίαν. ἐπιπολῆς μὲν γὰρ οὐδέν ἐστι φαινό- 2

1. ἔνια D[m], ἐνη F, ἐν ἧ S, ἔνι Regiorum FG appendix διαθέσεως coni. *Sch* in lexico p. 135 coll. 2, 61, 1, διαβάσεως FSΣ, διατάσεως Ernestus 2. ἐξαγγέλειν F 3. παρέχει *Ur* 173[b] 4. τὸ add. *Di* auctore *Be* 5. δυσχρηστείαν F 6. ἔχοντα — τῇ δὲ Regiorum FG appendix, ἔχουσα — τὴν δὲ FS 7. τῶν] τῷ F πολυτελείαι F[2] Regiorum FG app., πολυτέλειαν F[1]S 8. εὐκερίαν F 9. ξυλίας F κυπαρττίνης F 12. περιστύλους FSΣ, corr. D[2] 14. λεπισθεῖναι F 19. κεραμίδας FS, corr. Σ αργυρᾶς καὶ F(S), ἀργυραῖς Σ (i. e. ἀργυραῖ ς sive καὶ, quod ipsum corr. *Ur* 173[b]) 20. ὀλίγοι F 22. ἠθρύσθη F 23. des. Σ (conf. *Sch* vol. VI p. 615) 24. F fol. 165[r] *He* 225 ult.; in marg. add. F[2] πόλεμος ἀντιόχου καὶ ἀρσάκου ἐν ὑρκανίᾳ 25. τὴν δ' *Sch* pro δὲ τὴν

μενον ὕδωρ ἐν τοῖς προειρημένοις τόποις, ὑπόνομοι δὲ
πλείους εἰσὶ καὶ διὰ τῆς ἐρήμου φρεατίας ἔχοντες ἀγνο-
3 ουμένας τοῖς ἀπείροις. περὶ δὲ τούτων ἀληθὴς παραδί-
δοται λόγος διὰ τῶν ἐγχωρίων, ὅτι, καθ᾽ οὓς χρόνους Πέρσαι
τῆς Ἀσίας ἐπεκράτουν, ἔδωκαν τοῖς ἐπί τινας τόπους τῶν
μὴ πρότερον ἀρδευομένων ἐπεισαγομένοις ὕδωρ πηγαῖον
4 ἐπὶ πέντε γενεὰς καρπεῦσαι τὴν χώραν· ὅθεν ἔχοντος τοῦ 671
Ταύρου πολλὰς καὶ μεγάλας ὑδάτων ἀπορρύσεις, πᾶσαν
ἐπεδέχοντο δαπάνην καὶ κακοπάθειαν, ἐκ μακροῦ κατα-
σκευάζοντες τοὺς ὑπονόμους, ὥστε κατὰ τοὺς νῦν καιροὺς
μηδὲ τοὺς χρωμένους τοῖς ὕδασι γινώσκειν τὰς ἀρχὰς τῶν
5 ὑπονόμων, πόθεν ἔχουσι τὰς ἐπιρρύσεις. πλὴν ὁρῶν Ἀρ-
σάκης ἐπιβαλόμενον αὐτὸν τῇ διὰ τῆς ἐρήμου πορείᾳ, τὸ
τηνικάδε χωννύειν καὶ φθείρειν ἐνεχείρησε τὰς φρεατίας.
6 ὁ δὲ βασιλεύς, ἐξαγγελθέντος αὐτῷ, πάλιν ἐξαπέστειλε
τοὺς περὶ Νικομήδην μετὰ χιλίων ἱππέων, οἳ καὶ καταλα-
βόντες τὸν Ἀρσάκην μετὰ τῆς δυνάμεως ὑποκεχωρηκότα,
τινὰς δὲ τῶν ἱππέων φθείροντας τὰ στόματα τῶν ὑπο-
νόμων, τούτους μὲν ἐξ ἐφόδου τρεψάμενοι φυγεῖν ἠνάγκα-
7 σαν, αὐτοὶ δὲ πάλιν ἀνεχώρησαν ὡς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ
βασιλεὺς διανύσας τὴν ἔρημον ἧκε πρὸς τὴν Ἑκατόμπυλον
προσαγορευομένην, ἣ κεῖται μὲν ἐν μέσῃ τῇ Παρθυηνῇ,
τῶν δὲ διόδων τῶν φερουσῶν ἐπὶ πάντας τοὺς πέριξ τό-
πους ἐνταῦθα συμπιπτουσῶν ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος ὁ
τόπος εἴληφε τὴν προσηγορίαν.

29 Πλὴν αὐτοῦ διαναπαύσας τὴν δύναμιν, καὶ συλλο-
γισάμενος ὡς εἰ μὲν οἷός τ᾽ ἦν Ἀρσάκης διὰ μάχης κρί-
νεσθαι πρὸς σφᾶς, οὔτ᾽ ἂν ἐξεχώρει λιπὼν τὴν αὑτοῦ
χώραν οὔτ᾽ ἂν ἐπιτηδειοτέρους τόπους ἐζήτει πρὸς ἀγῶνα

2. ἀγνωουμένας F 3. ἀληθεῖς F 5. τοῖς *Ur* 173b pro τοὺς τῶν idem pro τὸ 6. πρώτερον F ἀρθευόμενον S ἐπισαγομένοις F 7. ἔχοντες FS, corr. *He* 8. ἀπορεύσεις F, ἀπορρεύσεις S vulgo, corr. *Di* 12. ἐπιρύσεις F 13. ἐπιβαλλόμενον vulgo invito F 14. τὴν κάδε F ἰνεχειρισε F(S), corr. *He* 21. διανοίσας FS, corr. *He* ἑκατόνπυλον F 22. παρθυϊνη (sine acc.) F 23. δὲ δὴ ὁδῶν *Rei* 526, δ᾽ ὁδῶν *Di* τῶν add. *Rei* 26. λογισάμενος vulgo invito F 27. οἷος ἦν FS, corr. *Hu* Fleckeiseni annal. 1858 p. 819 28. ἐξεχώρη λειπῶν F

ταῖς σφετέραις δυνάμεσι τῶν περὶ τὴν Ἑκατόμπυλον· ἐπει- 2
δὴ δ' ἐκχωρεῖ, δῆλός ἐστι τοῖς ὀρθῶς σκοπουμένοις ἐπ'
ἄλλης ὢν γνώμης· διόπερ ἔκρινε προάγειν εἰς τὴν Ὑρκανίαν.
παραγενόμενος δ' ἐπὶ Ταγάς, καὶ πυνθανόμενος τῶν ἐγχω- 3
ρίων τήν τε δυσχέρειαν τῶν τόπων, οὓς ἔδει διεκβάλλειν
αὐτόν, ἕως εἰς τὰς ὑπερβολὰς διεξίκοιτο τοῦ Λάβου τὰς
νευούσας ἐπὶ τὴν Ὑρκανίαν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων
τῶν κατὰ τόπους ἐφεστώτων ταῖς δυσχωρίαις αὐτοῦ, προέ- 4
θετο διατάττειν τὸ τῶν εὐζώνων πλῆθος καὶ τοὺς τούτων
ἡγεμόνας μερίζειν, ὡς ἑκάστους δεήσει πορεύεσθαι, ὁμοίως
δὲ καὶ τοὺς λειτουργούς, οὓς ἔδει παραπορευομένους τὸν
καταλαμβανόμενον ὑπὸ τῶν εὐζώνων τόπον εὔβατον πα-
672 ρασκευάζειν τῇ τῶν φαλαγγιτῶν καὶ τῇ τῶν ὑποζυγίων
πορείᾳ. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς τὴν μὲν πρώτην ἔδωκε τάξιν 5
Διογένει, συστήσας αὐτῷ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ
τῶν ὀρείων τοὺς ἀκοντίζειν καὶ λιθάζειν δυναμένους, οἵ-
τινες τάξιν μὲν οὐκ ἔνεμον, αἰεὶ δὲ πρὸς τὸν παρόντα
καιρὸν καὶ τόπον κατ' ἄνδρα ποιούμενοι τὸν κίνδυνον
πραγματικωτάτην παρείχοντο χρείαν ἐν ταῖς δυσχωρίαις.
τούτοις δὲ συνεχεῖς Κρῆτας ἀσπιδιώτας ἐπέταξε περὶ δισ- 6
χιλίους, ὧν ἡγεῖτο Πολυξενίδας Ῥόδιος, τελευταίους δὲ
θωρακίτας καὶ θυρεοφόρους, ὧν εἶχον τὴν ἡγεμονίαν Νι-
κομήδης Κῷος καὶ Νικόλαος Αἰτωλός.

Προαγόντων δὲ τούτων εἰς τὸ πρόσθεν, πολλῷ δυσ- 30
χερεστέρας συνέβαινε φαίνεσθαι τὰς τῶν τόπων τραχύ-
τητας καὶ στενότητας τῆς τοῦ βασιλέως προσδοκίας. ἦν 2
γὰρ τὸ μὲν ὅλον μῆκος τῆς ἀναβάσεως περὶ τριακοσίους
σταδίους· ταύτης δὲ τὸ πλεῖστον μέρος ἔδει ποιεῖσθαι
τῆς πορείας διὰ χαράδρας χειμάρρου καὶ βαθείας, εἰς ἣν
πολλαὶ μὲν αὐτομάτως ἐκ τῶν ὑπερκειμένων κρημνῶν

1. *ἑκατόνπυλον* F 3. *ὢν γνώμης* F, *γνώμης ὢν* S vulgo 6. *διεξίκατο* F *λάβου* D[m], *λαβουτα* F(D), *λαβόντα* S *He* 8. *ἐφεστῶσαις* F(S), corr. D[2] 9. *εὐζόνων* F 10. *μερίζων* FS, corr. D[2] *ἑκάστοις* vulgo invito F 15. *σφενδονίτας* F 16. *ὠρείων* (voluit *ὀρείων*) *τοὺς* *Ur* 173[b] pro *ὠρίων τούτους* post *λιθάζειν* repetitum in F *τούτους* expunxit m. 1 17. *ἀεί* vulgo invito F 22. *θυραιοφόρους* FS, corr. *He* 30. *κειμένων* S *He*

*πέτραι κατενηνεγμέναι καὶ δένδρα δύσβατον ἐποίουν τὴν
δι᾽ αὐτῆς πορείαν, πολλὰ δ᾽ ὑπὸ τῶν βαρβάρων εἰς τοῦτο
3 τὸ μέρος συνήργεῖτο. καὶ γὰρ ἐκκοπὰς δένδρων ἐπεποίηντο
συνεχεῖς καὶ λίθων πλήθη μεγέθει διαφερόντων συνηθροί-
κεισαν· αὐτοί τε παρ᾽ ὅλην τὴν φάραγγα τὰς εὐκαίρους
ὑπεροχὰς καὶ δυναμένας σφίσιν ἀσφάλειαν παρέχεσθαι
κατειληφότες ἐτήρουν, ὥστ᾽, εἰ μὴ διήμαρτον, ἐντελῶς ἂν
ἐξαδυνατήσαντα τὸν Ἀντίοχον ἀποστῆναι τῆς ἐπιβολῆς.
4 ὡς γὰρ δέον τοὺς πολεμίους πάντας κατ᾽ ἀνάγκην ποι-
εῖσθαι δι᾽ αὐτῆς τῆς φάραγγος τὴν ἀνάβασιν, οὕτως παρ-
εσκευάσαντο καὶ πρὸς τοῦτο κατελάβοντο τοὺς τόπους.
5 ἐκεῖνο δ᾽ οὐκ ἔβλεψαν, ὅτι τὴν μὲν φάλαγγα καὶ τὴν ἀπο-
σκευὴν οὐκ ἄλλως δυνατὸν ἦν, ἀλλ᾽ ὡς ἐκεῖνοι διέλαβον,
ποιεῖσθαι τὴν πορείαν· πρὸς γὰρ τὰ παρακείμενα τῶν
ὀρῶν οὐχ οἷόν τ᾽ ἦν τούτοις προσβαλεῖν, ἀλλὰ τοῖς ψιλοῖς
καὶ τοῖς εὐζώνοις οὐκ ἀδύνατος ἦν ἡ δι᾽ αὐτῶν τῶν λευ-
6 κοπέτρων ἀναβολή. ὅθεν ἅμα τῷ πρὸς τὸ πρῶτον φυ-
λακεῖον προσμῖξαι τοὺς περὶ τὸν Διογένην, ἔξωθεν τῆς* 673
*χαράδρας ποιουμένους τὴν ἀνάβασιν, ἀλλοιοτέραν ἐλάμβανε
7 διάθεσιν. εὐθέως γὰρ κατὰ τὴν συμπλοκὴν αὐτοῦ τοῦ
πράγματος διδάσκοντος ὑπερτιθέμενοι καὶ προσβαίνοντες
πρὸς τὰ πλάγια τῶν χωρίων οἱ περὶ τὸν Διογένην ὑπερ-
δέξιοι τῶν πολεμίων ἐγίνοντο, καὶ χρώμενοι πυκνοῖς τοῖς
ἀκοντίσμασι καὶ τοῖς ἐκ χειρὸς λίθοις κακῶς διετίθεσαν
τοὺς βαρβάρους, καὶ μάλιστα ταῖς σφενδόναις ἐκακοποίουν
8 ἐξ ἀποστήματος βάλλοντες. ὅτε δὲ τοὺς πρώτους ἐκβια-
σάμενοι κατάσχοιεν τὸν τούτων τόπον, ἐδίδοτο τοῖς λει-
τουργοῖς καιρὸς εἰς τὸ πᾶν τὸ πρὸ ποδῶν ἀνακαθαίρειν*

---

3. *συνήργητο Na* 351 4. *πλήθει* F *μεγέθει διαφερόντων* coni. *Sch*, *μεγέθει* FD, *μεγέθη* S *He*, *παμμεγέθη Sca*, *καὶ μεγέθη Ca* (conf. 12, 3, 5) 7. *κατειλειφότες* F *διήμαρτων* F, *τῆς ἐλπίδος διήμαρτον Rei* 526 10. *οὖτως* F, *οὕτω* S^{a} 12. *ἐκείνω* F *καὶ* add. *Sca* 16. *ἀδύνατος Ur* 174^{a} pro *ἂν δυνατὸς* 17. *τῷ* add. *Sca* *φυλάκιον* FS, corr. *Di* 18. 19. *τοὺς — ποιουμένους Ca* pro *τοῖς — ποιουμένοις* 19. *ἐλάμβανον* vel *ἐλάμβανε τὸ πρᾶγμα Rei* 527, *ἐλάμβανε τὰ πράγματα Ca* (conf. 18, 33, 4; sed efficitur molesta repetitio), *πάντ᾽ ἐλάμβανε Hu* quaest. II 5 27. *τὸν*] *τῶν* F 28. *καιρὸς Ca* pro *κλῆρος*

καὶ λεαίνειν μετ᾽ ἀσφαλείας. ἐγίνετο δὲ τοῦτο ταχέως διὰ
τὴν πολυχειρίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τούτῳ τῷ τρόπῳ τῶν μὲν 9
σφενδονητῶν καὶ τοξοτῶν ἔτι δ᾽ ἀκοντιστῶν κατὰ τοὺς
ὑπερδεξίους τόπους πορευομένων σποράδην, ποτὲ δὲ συν-
αθροιζομένων καὶ καταλαμβανομένων τοὺς εὐκαίρους τό-
πους, τῶν δ᾽ ἀσπιδιωτῶν ἐφεδρευόντων καὶ παρ᾽ αὐτὴν
τὴν χαράδραν παραπορευομένων ἐν τάξει καὶ βάδην, οὐκ
ἔμενον οἱ βάρβαροι, πάντες δὲ λιπόντες τοὺς τόπους ἠ-
θροίσθησαν ἐπὶ τὴν ὑπερβολήν.
Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀντίοχον ἀσφαλῶς διέβησαν τὰς δυσ- 31
χωρίας τῷ προειρημένῳ τρόπῳ, βραδέως δὲ καὶ δυσχε-
ρῶς· μόλις γὰρ ὀγδοαῖοι πρὸς τὰς κατὰ τὸν Λάβον ὑπερ-
οχὰς ἀφίκοντο. τῶν δὲ βαρβάρων συνηθροισμένων ἐκεῖ, 2
καὶ πεπεισμένων κωλύειν τῆς ὑπερβολῆς τοὺς πολεμίους,
ἀγὼν συνέστη νεανικός. ἐξεώσθησαν δ᾽ οἱ βάρβαροι διὰ
τοιαύτας αἰτίας. συστραφέντες γὰρ ἐμάχοντο πρὸς τοὺς 3
φαλαγγίτας κατὰ πρόσωπον ἐκθύμως· τῆς δὲ νυκτὸς ἔτι
τῶν εὐζώνων ἐκπεριελθόντων ἐκ πολλοῦ καὶ καταλαβομέ-
νων τοὺς ὑπερδεξίους καὶ κατὰ νώτου τόπους, ἅμα τῷ
συνιδεῖν οἱ βάρβαροι τὸ γεγονὸς εὐθέως πτοηθέντες ὥρ-
μησαν πρὸς φυγήν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν μὲν ἐπὶ πλεῖον 4
ὁρμὴν τῶν διωκόντων παρακατέσχε μετὰ πολλῆς σπουδῆς,
ἀνακαλεσάμενος ταῖς σάλπιγξι, διὰ τὸ βούλεσθαι κατα-
βαίνειν ἄθρους καὶ συντεταγμένους εἰς τὴν Ὑρκανίαν.
674 συστησάμενος δὲ τὴν πορείαν ὡς ἐβούλετο, καὶ παραγε- 5
νόμενος ἐπὶ Τάμβρακα, πόλιν ἀτείχιστον, ἔχουσαν δὲ βα-
σίλεια καὶ μέγεθος, αὐτοῦ κατεσκήνωσεν. τῶν δὲ πλείστων 6
πεποιημένων τὴν ἀποχώρησιν ἔκ τε τῆς μάχης καὶ τῆς
περικειμένης χώρας εἰς τὴν προσαγορευομένην Σίρυγκα πό-
λιν, ἣν συνέβαινε κεῖσθαι οὐ μακρὰν τῆς Τάμβρακος, εἶναι

3. *σφενδονιτῶν* F 6. *δ᾽* add. *Ca* 7. *ἐν* add. idem 8. *λειπόντες* F 10. post *ἀσφαλῶς* add. *μὲν* *Na* 127 (at conf. 1, 73, 3) 12. *ὀδοαῖοι* F[1], *ὀγδοαῖοι* F[2] 14. *κωλύσειν* *Na* 344 (at conf. 3, 43, 5. 10, 41, 5) 15. *σύνεστι* F 19. *τοὺς* add. *Ca*, idem ante *τόπους* add. S *He* 21. *φυγεῖν* F 24. *συντεταγμένος* FS, corr. *He* 26. *βασιλέα* FS, corr. D[m] 27. *καὶ*] in promptu est *διαφέροντα καὶ ἃ* coniicere; sed altius vitium latere videtur 29. *σίρυνκα* F, *σύριγγα* S vulgo 30. *ἣν* add. *Ca*

δὲ τῆς Ὑρκανίας ὡσανεὶ βασίλειον διά τε τὴν ὀχυρότητα
καὶ τὴν ἄλλην εὐκαιρίαν, ἔκρινε ταύτην ἐξελεῖν μετὰ βίας.
7 *ἀναλαβὼν οὖν τὴν δύναμιν προῆγε, καὶ περιστρατοπεδεύ-*
8 *σας ἤρχετο τῆς πολιορκίας. ἦν δὲ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς*
ἐπιβολῆς ἐν ταῖς χωστρίσι χελώναις. τάφροι γὰρ ἦσαν
τριτταί, πλάτος μὲν οὐκ ἔλαττον ἔχουσαι τριάκοντα πηχῶν,
βάθος δὲ πεντεκαίδεκα· ἐπὶ δὲ τοῖς χείλεσιν ἑκάστης χα-
ρακώματα διπλᾶ ἐπέκειτο καὶ τελευταῖον προτείχισμα δυ-
9 *νατόν. συμπλοκαὶ μὲν οὖν ἐγίνοντο συνεχεῖς ἐπὶ τῶν*
ἔργων, ἐν αἷς οὐκ ἤνυον ἑκάτεροι φέροντες τοὺς νεκροὺς
καὶ τοὺς τραυματίας διὰ τὸ μὴ μόνον ὑπὲρ γῆς, ἀλλὰ καὶ
κατὰ γῆς διὰ τῶν ὀρυγμάτων ἐκ χειρὸς γίνεσθαι τοὺς κιν-
10 *δύνους. οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ πλήθει καὶ τῇ τοῦ βασιλέως*
ἐνεργείᾳ ταχέως συνέβη καὶ τὰς τάφρους χωσθῆναι καὶ
11 *τὸ τεῖχος πεσεῖν διὰ τῶν ὀρυγμάτων. οὗ συμβάντος δια-*
τραπέντες οἱ βάρβαροι τοῖς ὅλοις, καὶ τοὺς μὲν Ἕλληνας
κατασφάξαντες τοὺς ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπιφανέστατα τῶν
12 *σκευῶν διαρπάσαντες, νυκτὸς ἀπεχώρησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς*
συνθεασάμενος Ὑπερβάσαν ἀπέστειλε μετὰ τῶν μισθοφό-
ρων· οὗ συμμίξαντος οἱ βάρβαροι ῥίψαντες τὰς ἀποσκευὰς
13 *αὖθις εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. τῶν δὲ πελταστῶν ἐνεργῶς*
βιαζομένων διὰ τοῦ πτώματος, ἀπελπίσαντες σφᾶς αὐ-
τοὺς παρέδοσαν.

14 * *Ἀχριανή, πόλις Ὑρκανίας· Πολύβιος δεκάτῳ.*

15 * *Καλλιόπη, πόλις Παρθυαίων· Πολύβιος δεκάτῳ.*

BELLUM HANNIBALICUM.

32 * *Βουλόμενοι δὲ οἱ ὕπατοι κατοπτεῦσαι σαφῶς τὰ* a. u. 546
πρὸς τὴν τῶν ὑπεναντίων στρατοπεδείαν κεκλιμένα μέρη
τοῦ λόφου, τοῖς μὲν ἐν τῷ χάρακι μένειν κατὰ χώραν

---

2. *εὐηερίαν* F, *εὐημερίαν* S vulgo, corr. *Ur* 174ª 13. *τὸ πλείθει* F 18. *ὃ δὴ Ca* 19. *ὑπερβάσαν* FD, *ὑπερβάσειν* S, *ὑπέρβασιν He* 20. *οὐ συμμίξαντες* F(S), corr. *Sch* 22. *διαπτώματος* F(S), corr. *Rei* 527 (conf. 5, 4, 9) 23. *παρέδωσαν* FS, corr. *He* 24. 25. Stephanus Byz. 26. Liv. 27, 25, 11 — 29, 6, Plut. Marcell. 29, Appian. Hann. 50. 51. 27. F fol. 168ʳ *He* 227, 27; F² in marg. add. *περὶ τὸ οὐ δεῖ τὸν στρατηγὸν στρατιώτου τάξιν μετέχειν*

ἐπήγγειλαν, αὐτοὶ δὲ τῶν ἱππέων ἀναλαβόντες ἴλας δύο 2
καὶ γροσφομάχους μετὰ τῶν ῥαβδοφόρων εἰς τριάκοντα
προῆγον, κατασκεψόμενοι τοὺς τόπους. τῶν δὲ Νομάδων 3
εἰθισμένοι τινὲς τοῖς ἀκροβολιζομένοις καὶ καθόλου προ-
πορευομένοις ἐκ τοῦ τῶν ὑπεναντίων χάρακος ἐνέδρας ποι-
εῖν ὑπεστάλκεισαν κατά τινα συντυχίαν ὑπὸ τὸν λόφον.
οἷς τοῦ σκοποῦ σημήναντος ὅτι παραγίνονταί τινες κατ' 4
ἄκρον τὸν βουνὸν ὑπερδέξιοι ἐκείνων, ἐξαναστάντες καὶ
παρὰ πλάγια ποιησάμενοι τὴν πορείαν ἀποτέμνονται τοὺς
στρατηγοὺς καὶ διακλείουσιν ἀπὸ τῆς ἰδίας παρεμβολῆς.
καὶ τὸν μὲν Κλαύδιον εὐθέως ἐν τῇ πρώτῃ συμπλοκῇ καί 5
τινας ἑτέρους ἅμα τούτῳ κατέβαλον, τοὺς δὲ λοιποὺς κα-
τατραυματίσαντες διὰ τῶν κρημνῶν ἠνάγκασαν ἄλλον ἄλλῃ
φεύγειν. οἱ δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ θεωροῦντες τὸ γινόμενον 6
οὐδαμῶς ἠδυνήθησαν ἐπικουρῆσαι τοῖς κινδυνεύουσιν·
ἔτι γὰρ ἀναβοώντων καὶ πρὸς τὸ συμβαῖνον ἐκπεπληγμέ-
νων, καὶ τῶν μὲν χαλινούντων τοὺς ἵππους τῶν δὲ καθ-
οπλιζομένων, πέρας εἶχε τὸ πρᾶγμα. καὶ τὸν υἱὸν τοῦ
Κλαυδίου τραυματίαν, μόλις καὶ παραδόξως τὸν κίνδυνον
διαπεφευγότα * * *

Μάρκος μὲν οὖν ἀκακώτερον ἢ στρατηγικώτερον αὑτῷ 7
χρησάμενος τοῖς δεδηλωμένοις περιέπεσε συμπτώμασιν·
ἐγὼ δὲ παρ' ὅλην τὴν πραγματείαν πολλάκις ἀναγκάζομαι 8
περὶ τῶν τοιούτων ὑπομιμνήσκειν τοὺς ἐντυγχάνοντας,
θεωρῶν, εἰ καὶ περί τι τῶν τῆς στρατηγίας μερῶν ἄλλο,
καὶ περὶ τοῦτο διαμαρτάνοντας τοὺς ἡγεμόνας, καίτοι προ-
δήλου τῆς ἀγνοίας ὑπαρχούσης. τί γὰρ ὄφελος ἡγεμόνος 9
ἢ στρατηγοῦ μὴ διειληφότος διότι τῶν κατὰ μέρος κιν-
δύνων, οἷς μὴ συμπάσχει τὰ ὅλα, πλεῖστον ἀπέχειν δεῖ

1. *ἀναλαβῶντες εἴλας* F 6. *τὸν λόφον Sca* pro *τῶν λόφων* 9. *παραπλάγια* F, *παρὰ τὰ πλάγια* D vulgo (conf. *Hu* quaest. II 6) 13. *κατατραυματήσαντες* F 18. *καὶ τὸν υἱὸν* — 20. *διαπεφευγότα* post *φεύγειν* vs. 14 transposuit *Ur* 174ᵃ 20. ex iis quae in lacuna interciderunt Suidas sub *ἵμερος* videtur servasse verba *ἵμερος αὐτὸν εἰσῆλθε διάπυρος ἰδεῖν Μάρκελλον νεκρόν* (conf. *Sch* tom. V p. 37) 21. *στρατηγηκότερον* F 24. *ὑπομνήσκειν* F, corr. S 25. *θεορῶν* F *τι* add. *Ca*, *τῶν* add. *Ur* 174ᵃ *ἄλλο Rei* 528 pro *ἀλλὰ* 26. *τοῦτο Ca* pro *τοὺς*

10 *τὸν ἡγούμενον; τί δ' ἀγνοοῦντος ὅτι, κἂν ποτε ἀναγκάζω-*
σιν οἱ καιροὶ πράττειν τι τῶν κατὰ μέρος, πολλοὺς δεῖ
πρότερον ἀποθανεῖν τῶν συνόντων πρὶν ἢ τὸ δεινὸν ἐγ-
11 *γίσαι τοῖς προεστῶσι τῶν ὅλων; δεῖ γὰρ ἐν Καρὶ τὴν*
πεῖραν, ὡς ἡ παροιμία φησίν, οὐκ ἐν τῷ στρατηγῷ γίνε- 676
12 *σθαι. τὸ μὲν γὰρ λέγειν ὡς οὐκ ἂν ᾤόμην, τίς γὰρ ἂν*
ἤλπισε τοῦτο γενέσθαι; μέγιστον εἶναί μοι δοκεῖ σημεῖον
ἀπειρίας στρατηγικῆς καὶ βραδυτῆτος.

33 *Διὸ καὶ τὸν Ἀννίβαν κατὰ πολλοὺς τρόπους ἀγαθὸν*
2 *ἡγεμόνα κρίνων κατὰ τοῦτο μάλιστά τις ἂν ἐπισημήναιτο,*
διότι πολλοὺς μὲν χρόνους ἐν τῇ πολεμίᾳ διατρίψας, πολ-
λοῖς δὲ καιροῖς καὶ ποικίλοις χρησάμενος, ἔσφηλε μὲν τοὺς
ὑπεναντίους πολλάκις ἐν ταῖς κατὰ μέρος χρείαις διὰ τὴν
ἰδίαν ἀγχίνοιαν, ἐσφάλη δ' οὐδέποτε τοσούτους καὶ τη-
3 *λικούτους ἀγῶνας χειρίσας· τοιαύτην ἐποιεῖτο τὴν πρό-*
νοιαν, ὡς ἔοικε, περὶ τῆς ἀσφαλείας αὑτοῦ. καὶ μάλ' εἰ-
4 *κότως· ἀκεραίου μὲν γὰρ καὶ σῳζομένου τοῦ προεστῶτος,*
κἄν ποτε πέσῃ τὰ ὅλα, πολλὰς ἀφορμὰς ἡ τύχη δίδωσι
πρὸς τὸ πάλιν ἀνακτήσασθαι τὰς ἐκ τῶν περιπετειῶν
5 *ἐλαττώσεις· πταίσαντος δέ, καθάπερ ἐν νηὶ τοῦ κυβερνή-*
του, κἂν τῷ νικᾶν ἡ τύχη τοῖς πολλοῖς παραδιδῷ κρατεῖν
τῶν ἐχθρῶν, οὐδὲν ὄφελος γίνεται διὰ τὸ πάσας ἐξηρτῆ-
6 *σθαι τὰς ἐλπίδας ἑκάστοις ἐκ τῶν ἡγουμένων. ταῦτα μὲν*
οὖν εἰρήσθω μοι πρὸς τοὺς ἢ διὰ κενοδοξίαν ἢ μειρακι-
ώδη στάσιν περιπίπτοντας τοῖς τοιούτοις ἀλογήμασιν ἢ
7 *δι' ἀπειρίαν ἢ διὰ καταφρόνησιν· ἓν γάρ ἀεί τι τῶν προ-*
ειρημένων αἴτιον γίνεται τῶν τοιούτων περιπετειῶν.

8 * *Οἱ δὲ καταρράκτας, οὓς εἶχον ὀλίγον ἐξωτέρω διὰ*

---

1. *ἀγνωοῦντες* F, *ἀγνοοῦντες* S *He*, corr. *Ca* *ἀναγκάζουσιν* F, corr. S 8. *στρατηγηκῆς* F 10. *κρίνων Rei* 528 pro *κρίνω τούτω* F 12. *ποικίλαις* F 16. *μάλλ'* F, *μάλα* S vulgo 17. *σωζομένου* FS 18. *κάμποτε* F *πταίσῃ Rei* 528 19. *ἀνακτίσασθαι* F 20. *πεσόντος* coni. *Sch* 21. *τῷ* K, *τὸ* FS 22. *ἐξηρτίσθαι* FK 24. *μειρακιώδι στάσι* F, *μειρακιώδει στάσει* S *He*, corr. *Ca* 26. *ἀεί Rei* 528, *δεῖ* FK, *δή* S vulgo 27. *γίνεσθαι* F, *γίγνεσθαι* S *He*, corr. *Ca* 28. Suid. *ἡμμένοι· συνημμένοι· ἀντὶ τοῦ ἀνηρτημένοι. οἱ δὲ* cet.; conf. Liv. 27, 28, 10 *καταρράκτας* Küsterus pro *καταρράκται*

μηχανημάτων ἀνημμένους, αἰφνίδιον καθῆκαν καὶ ἐπεβάλοντο, καὶ τούτους κατασχόντες πρὸ τοῦ τείχους ἀνεσκολόπισαν.

SCIPIO IN HISPANIA.

* *Κατὰ δὲ τὴν Ἰβηρίαν Πόπλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων* 34
στρατηγός, ποιούμενος τὴν παραχειμασίαν ἐν Ταρράκωνι,
καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων δεδηλώκαμεν, πρῶτον μὲν
τοὺς Ἴβηρας εἰς τὴν αὐτῶν φιλίαν καὶ πίστιν ἐνεδήσατο
διὰ τῆς τῶν ὁμήρων ἑκάστοις ἀποδόσεως, λαβὼν συναγω- 2
νιστὴν ἐκ ταὐτομάτου πρὸς τοῦτο τὸ μέρος Ἐδεκῶνα τὸν
677 *Ἐδετανῶν δυνάστην, ὃς ἅμα τῷ προσπεσεῖν τὴν Καρχη-*
δόνος ἅλωσιν καὶ γενέσθαι κύριον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ
τῶν υἱῶν τὸν Πόπλιον, εὐθέως συλλογισάμενος τὴν ἐσο-
μένην τῶν Ἰβήρων μεταβολὴν ἀρχηγὸς ἐβουλήθη γενέσθαι
τῆς αὐτῆς ὁρμῆς, μάλιστα πεπεισμένος οὕτως τὴν γυναῖκα 3
καὶ τὰ τέκνα κομιεῖσθαι καὶ δόξειν οὐ κατ' ἀνάγκην ἀλλὰ
κατὰ πρόθεσιν αἱρεῖσθαι τὰ Ῥωμαίων· ἃ καὶ συνέβη γε-
νέσθαι. τῶν γὰρ δυνάμεων ἄρτι διαφειμένων εἰς τὴν 4
παραχειμασίαν παρῆν εἰς τὴν Ταρράκωνα μετὰ τῶν οἰ-
κείων καὶ φίλων. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους τῷ Ποπλίῳ ταύ- 5
την ἔφη τοῖς θεοῖς μεγίστην χάριν ἔχειν, ὅτι πρῶτος τῶν
κατὰ τὴν χώραν δυναστῶν ἥκει πρὸς αὐτόν. τοὺς μὲν 6
γὰρ ἄλλους ἀκμὴν διαπέμπεσθαι καὶ βλέπειν πρὸς Καρ-
χηδονίους, τὰς δὲ χεῖρας ἐκτείνειν Ῥωμαίοις· αὐτὸς δὲ πα-
ραγεγονέναι διδοὺς οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους

---

4. Liv. 27, 17 — 20, 8, Appian. Iber. 24 5. F fol. 169ʳ *He* 228, 6; in marg. add. F² *περὶ ποπλίου σκηπίωνος καὶ τῶν πραχθέντων κατ' ιβηρίαν* (τ *supra*) 6. *στρα* F *ταρακκῶνι* F, *ταρακῶνι* S *He* 9. *ἐνεκάστοις* F(S), corr. *Rei* 528 *ἀποδώσεως* F 11. *Ἐδετανῶν* coni. *Sch*, *δυνατον* F(S) *τὴν* FD², *τῆς* S *He*, *τὴν τῆς Ca* 13. *τὸν υἱὸν* FS, corr. *He* *συλλογησάμενος* F 14. *γενέσθαι* add. *Ur* 174ᵃ 15. *τῆς τοιαύτης* idem, *τῆς αὐτῶν* coni. *Sch* *οὗτος* F, *οὕτω* Sˢ 16. *καὶ δόξειν* vel *εἰ δόξαι* coni. *Sch* pro *καὶ δόξαι* (priorem coniecturam veram esse demonstrat hiatus expulsus) 17. *ἐρεῖσθαι* F 19. *ταρακκωνα* (sine acc.) F, *ταρακῶνα* S *He* 20. *καὶ* FG, om. S 24. *τὰς δὲ χεῖρας ἐκτείνων Ῥωμαίοις αὐτὸς παραγεγονέναι Sch*

7 *καὶ συγγενεῖς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν. διόπερ ἂν νομι-*
σθῇ παρ' αὐτῷ φίλος καὶ σύμμαχος, μεγάλην μὲν αὐτῷ
πρὸς τὸ παρὸν ἔφη, μεγάλην δ' εἰς τὸ μέλλον παρέξεσθαι
8 *χρείαν. παραυτίκα μὲν γὰρ θεασαμένους τοὺς Ἴβηρας πρός*
τε τὴν φιλίαν αὐτὸν προσδεδεγμένον καὶ τετευχότα τῶν
ἀξιουμένων πάντας ἐπὶ τὸ παραπλήσιον ἥξειν, σπουδά-
ζοντας κομίσασθαι τοὺς ἀναγκαίους καὶ τυχεῖν τῆς Ῥω-
9 *μαίων συμμαχίας· εἰς δὲ τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον προκα-*
ταληφθέντας τῇ τοιαύτῃ τιμῇ καὶ φιλανθρωπίᾳ συναγω-
νιστὰς ἀπροφασίστους ὑπάρξειν αὐτῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν
10 *ἔργων. διόπερ ἠξίου τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα κομίσασθαι,*
καὶ κριθεὶς φίλος ἐπανελθεῖν εἰς τὴν οἰκείαν, ἵνα λαβὼν
ἀφορμὴν εὐλόγως ἐναποδείξηται τὴν αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων
εὔνοιαν κατὰ δύναμιν εἴς τε τὸν Πόπλιον αὐτὸν καὶ τὰ Ῥω-
11 *μαίων πράγματα. Ἐδεκὼν μὲν οὖν τοιαῦτα διαλεχθεὶς*
35 *ἐπέσχεν· ὁ δὲ Πόπλιος, καὶ πάλαι πρὸς τοῦτο τὸ μέρος*
ἕτοιμος ὢν καὶ συλλελογισμένος παραπλήσια τοῖς ὑπὸ
τοῦ Ἐδεκῶνος εἰρημένοις, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα παρ- 678
2 *έδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν φιλίαν συνέθετο. πρὸς δὲ τούτοις*
παρὰ τὴν συνουσίαν ποικίλως ψυχαγωγήσας τὸν Ἴβηρα καὶ
πᾶσι τοῖς αὐτοῦ μεγάλας εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ὑπο-
3 *γράψας, οὕτως εἰς τὴν οἰκείαν ἐξαπέστειλε. τούτου τοῦ*
πράγματος ταχέως περιβοήτου γενομένου πάντας συνέβη
τοὺς ἐντὸς Ἴβηρος ποταμοῦ κατοικοῦντας οἷον ἀπὸ μιᾶς
ὁρμῆς ἑλέσθαι τὰ Ῥωμαίων, ὅσοι μὴ πρότερον αὐτῶν
ὑπῆρχον φίλοι.
4 *Ταῦτα μὲν οὖν καλῶς κατὰ νοῦν ἐχώρει τῷ Ποπλίῳ·*

---

1. *νομισθῇ Di* pro *νομισθείη* 2. *αὐτῷ* F^sGK *He*, *αὐτὸς* S, *αὐτοῦ Ca*, *αὐτῶν Rei* 529, *αὐτοῖς* coni. *Sch* 5. *προσδεδεμένον* FS, corr. *Sca* 6. *ἕξειν* F, *ἕξειν* DK *He*, corr. S 12. *οικίαν* F(S), corr. *Ca* *ἵνα λαβὼν Hu* quaest. II 11 s., *ἀναλαβῶν* F(S), *ἕως ἂν λαβὼν Ca* vulgo 13. *εὐλόγως* coni. *Sch*, *εὐλόγους* FS, *εὔλογον He* vulgo *ἐναποδείξηται Ca*, *αν ἀποδείξηται* F(S), *ἀνταποδείξηται Hu* quaest. II 12 14. *κατὰ He*, *καὶ* FS 17. *ὑπὸ τοῦ*] *ὑπ' Ben* 18. *ἐδέκωνος* F 20. *παρὰ* in F compendio vix diverso a *περὶ* exaratum est, unde *περὶ* migravit in S *ποικίλοις* FS, corr. *Ur* 174^a 22. *οἰκίαν* F(S), corr. *Ca* *ἐξαπέστει* cum nota compendii extrema pagina F, *ἐξαπέστειλε· καὶ Hu* 23. *γεναμένου* F 27. *καὶ* ante *κατὰ* add. *Rei* 529

μετὰ δὲ τὸν τούτων χωρισμὸν τὰς μὲν ναυτικὰς δυνάμεις 5
διέλυσεν, θεωρῶν οὐδὲν ἀντίπαλον ὑπάρχον κατὰ θάλατταν,
ἐκ δὲ τῶν ναυτῶν ἐκλέξας τοὺς ἐπιτηδείους ἐπὶ τὰς ση-
μαίας ἐμέρισε, καὶ συνηύξησε τοιούτῳ τρόπῳ τὰς πεζικὰς
δυνάμεις.

Ἀνδοβάλης δὲ καὶ Μανδόνιος, μέγιστοι μὲν ὄντες δυ- 6
νάσται τότε τῶν κατ' Ἰβηρίαν, ἀληθινώτατοι δὲ Καρχη-
δονίων φίλοι δοξαζόμενοι, πάλαι μὲν ὑπούλως διέκειντο
καὶ καιρὸν ἐπετήρουν, ἐξ ὅτου προσποιηθέντες οἱ περὶ
τὸν Ἀσδρούβαν ἀπιστεῖν αὐτοῖς ᾔτησαν χρημάτων τε πλῆ-
θος καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰς θυγατέρας εἰς ὁμηρείαν, κα-
θάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν· τότε δὲ νομίσαν- 7
τες ἔχειν εὐφυῆ καιρόν, ἀναλαβόντες τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις
ἐκ τῆς Καρχηδονίων παρεμβολῆς νυκτὸς ἀπεχώρησαν εἴς
τινας ἐρυμνοὺς τόπους καὶ δυναμένους αὐτοῖς τὴν ἀσφά-
λειαν παρασκευάζειν. οὗ γενομένου καὶ τῶν ἄλλων Ἰβή- 8
ρων συνέβη τοὺς πλείστους ἀπολιπεῖν Ἀσδρούβαν, πάλαι
μὲν βαρυνομένους ὑπὸ τῆς τῶν Καρχηδονίων ἀγερωχίας,
τοῦτον δὲ πρῶτον καιρὸν λαβόντας εἰς τὸ φανερὰν ποι-
ῆσαι τὴν αὐτῶν προαίρεσιν.

Ὃ δὴ καὶ περὶ πολλοὺς ἤδη γέγονεν. μεγάλου γὰρ 36
ὄντος, ὡς πλεονάκις ἡμῖν εἴρηται, τοῦ κατορθοῦν ἐν πράγ-
μασι καὶ περιγίνεσθαι τῶν ἐχθρῶν ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς,
679 *πολλῷ μείζονος ἐμπειρίας προσδεῖται καὶ φυλακῆς τὸ κα-*
λῶς χρήσασθαι τοῖς κατορθώμασι· διὸ καὶ πολλαπλασίους 2
ἂν εὕροι τις τοὺς ἐπὶ προτερημάτων γεγονότας τῶν καλῶς
τοῖς προτερήμασι κεχρημένων. ὃ καὶ τότε περὶ τοὺς Καρ-
χηδονίους συνέβη γενέσθαι. μετὰ γὰρ τὸ νικῆσαι μὲν τὰς 3

---

1. *χειρισμὸν Ca* 2. *θεορων* (sine acc.) F 3. *τῶν αὐτῶν* FS, corr. *Gro* *σημείας* FS, corr. D² 11. *ὁμηρίαν* FK, *ὁμηρίας* S *He*, corr. *Be* 13. *εαὐτων* (sic) F 14. *τῆς* D², *τῶν* FS, *τῆς τῶν He* (conf. modo § 8) 17. *ἀπολειπεῖν* FDK 19. *τούτο* F(S), corr. *Ur* 174ᵃ 21. 22. inc. M *Hey* 31, 23: *Ὅτι μεγάλου ὄντος τοῦ κατορθοῦν* cet. 22. *τοῦ* MˢD², *τούτο* F(S), *τοῦ τε Ur* 174ᵃ *κατορθοῦν ἐν* Mˢ *Ca*, *κατορθουμεν* F(S) 23. *ἐπιβουλαῖς* F 25. *κατορθώμασιν* Fˢ 27. *τότε* om. M *περὶ τοὺς καρχηδονίους συνέβη γενέσθαι* M, *συνεβεβήκει περὶ τοὺς καρχηδονίους* FS 28. *τὸ* FS, *τοῦ* M

Ῥωμαίων δυνάμεις, ἀποκτεῖναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφο-
τέρους, Πόπλιον καὶ Γναῖον, ὑπολαβόντες ἀδήριτον αὐτοῖς
ὑπάρχειν τὴν Ἰβηρίαν, ὑπερηφάνως ἐχρῶντο τοῖς κατὰ τὴν
4 χώραν. τοιγαροῦν ἀντὶ συμμάχων καὶ φίλων πολεμίους
5 ἔσχον τοὺς ὑποταττομένους. καὶ τοῦτ' εἰκότως ἔπαθον·
ἄλλως μὲν γὰρ ὑπέλαβον δεῖν κτᾶσθαι τὰς ἀρχάς, ἄλλως
δὲ τηρεῖν, οὐκ ἔμαθον δ' ὅτι κάλλιστα φυλάττουσι τὰς
ὑπεροχὰς οἱ κάλλιστα διαμείναντες ἐπὶ τῶν αὐτῶν προ-
6 αιρέσεων, αἷς ἐξ ἀρχῆς κατεκτήσαντο τὰς δυναστείας, καί-
τοι γε προφανοῦς ὄντος καὶ ἐπὶ πολλῶν ἤδη τεθεωρημένου
διότι κτῶνται μὲν ἄνθρωποι τὰς εὐκαιρίας εὖ ποιοῦντες
7 καὶ προτεινόμενοι τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα τοῖς πέλας, ἐπειδὰν
δὲ τῶν ἐπιθυμουμένων τυχόντες κακῶς ποιῶσι καὶ δεσπο-
τικῶς ἄρχωσι τῶν ὑποτεταγμένων, εἰκότως ἅμα ταῖς τῶν
προεστώτων μεταβολαῖς συμμεταπίπτουσι καὶ τῶν ὑπο-
ταττομένων αἱ προαιρέσεις. ὃ καὶ τότε συνέβη τοῖς
Καρχηδονίοις.
37 Ἀσδρούβας μὲν οὖν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πολλὰς
καὶ ποικίλας ἐποιεῖτο περὶ τῶν ἐπιφερομένων πραγμάτων
2 ἐννοίας. ἐλύπει μὲν γὰρ αὐτὸν ἡ τῶν περὶ τὸν Ἀνδοβά-
λην ἀπόστασις, ἐλύπει δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀντιπαραγω-
γὴν καὶ τὴν ἀλλοτριότητα τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ πρὸς
3 τοὺς ἄλλους στρατηγούς· ἠγωνία δὲ καὶ τὴν Ποπλίου παρ-
ουσίαν [καὶ] ἤδη προσδοκῶν αὐτὸν ἥξειν μετὰ τῶν δυνά-
μεων. θεωρῶν δ' αὐτὸν μὲν ἐγκαταλειπόμενον ὑπὸ τῶν
Ἰβήρων, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις πάντας ὁμοθυμαδὸν προσχω-
4 ροῦντας, ἐπί τινας λογισμοὺς κατήντησε τοιούτους. προέ-

1. ἀμφοτέρους om. M 2. αὐτοῖς ὑπάρχειν M, ὑπάρχειν αὐτοῖς FS 5. ὑποτεταγμένους K (conf. vs. 14 et 15) 6. γὰρ *Ca*, οὖν G *He*, om. MFS 7. οὐκ MS, δ' οὐκ F δ' ὅτι *Hu*, διότι MFS, δὲ διότι *Ca* vulgo 8. οἱ κάλλιστα] οὐ κάλλιστα FS, οἱ μάλιστα M[s] *Ca* vulgo 9. κατεστήσαντο MFS, corr. Cobetus Mnemos. XI 8 (conf. supra 9, 29, 10) 11. διότι M·D[m]K, δ' ὅτι FS 14. ὑποταττομένων M (ex vs. 15) 15. συμμεταπίπτουσι *Rei* 529 pro συμπίπτουσι ὑποτεταγμένων K 17. καρχηδονίοις· καὶ πολλοὶ τούτων ἀπέστησαν: des. M 20. τῶν add. *Rei* 529 ἀνδοβάλλην F, ἀνδομάλην vel ἀνδομάχην S, corr. D[2]K 23. τοὺς add. *Ca* 24. καὶ del. *Hu* 26. ὁμοθυμαδῶν F

θετο γὰρ διότι δεῖ παρεσκευασμένον τὰ δυνατὰ συμβαλεῖν
680 πρὸς μάχην τοῖς ὑπεναντίοις, κἂν μὲν ἡ τύχη δῷ τὸ νι-
κᾶν, βουλεύσασθαι μετὰ ταῦτα περὶ τῶν ἑξῆς ἀσφαλῶς,
ἂν δ᾽ ἀντιπίπτῃ τὰ κατὰ τὴν μάχην, ποιεῖσθαι τὴν ἀπο- 5
χώρησιν μετὰ τῶν διασῳζομένων ἐξ αὐτῆς εἰς Γαλατίαν,
κἀκεῖθεν παραλαβόντα τῶν βαρβάρων ὡς πλείστους βοη-
θεῖν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ κοινωνεῖν Ἀννίβᾳ τἀδελφῷ τῶν
αὐτῶν ἐλπίδων.

Ἀσδρούβας μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς πρὸς τούτοις
ἦν· Πόπλιος δὲ προσδεξάμενος Γάιον τὸν Λαίλιον, καὶ 6
διακούσας τῶν παραγγελλομένων ὑπὸ τῆς συγκλήτου, προ-
ῆγε τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν ἐκ τῆς παραχειμασίας, ἀπαν-
τώντων αὐτῷ κατὰ τὴν δίοδον τῶν Ἰβήρων ἑτοίμως καὶ
προθύμως συνεξορμώντων. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀνδοβάλην 7
πάλαι μὲν διεπέμποντο πρὸς τὸν Πόπλιον, τότε δὲ πλη-
σιάσαντος αὐτοῦ τοῖς τόποις ἧκον ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς παρεμ-
βολῆς ἅμα τοῖς φίλοις, καὶ συμμίξαντες ἀπελογίσαντο
περὶ τῆς προγεγενημένης σφίσι φιλίας πρὸς Καρχηδονίους,
ὁμοίως δὲ καὶ τὰς χρείας καὶ τὴν ὅλην πίστιν ἐνεφάνιζον,
ἣν ἐτύγχανον ἐκείνοις παρεσχημένοι. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς 8
ἀδικίας ἐξηγοῦντο καὶ τὰς ὕβρεις τὰς ἐξ ἐκείνων ἀπηντη-
μένας. διόπερ ἠξίουν τὸν Πόπλιον αὐτὸν κριτὴν γίνεσθαι 9
τῶν λεγομένων, κἂν μὲν φανῶσιν ἀδίκως ἐγκαλοῦντες Καρ-
χηδονίοις, σαφῶς γινώσκειν αὐτὸν ὡς οὐδὲ τὴν πρὸς Ῥω-
μαίους δύνανται τηρεῖν πίστιν, ἐὰν δὲ πολλὰς ἀδικίας ἀνα- 10
λογιζόμενοι κατ᾽ ἀνάγκην ἀφιστῶνται τῆς εὐνοίας τῆς ἐκεί-
νων, καλὰς ἐλπίδας ἔχειν διότι νῦν ἑλόμενοι τὰ Ῥωμαίων
βεβαίως τηρήσουσι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν. καὶ πλείω 38
πρὸς τοῦτο το μέρος αὐτῶν διαλεχθέντων, ἐπεὶ κατέπαυ-
σαν τὸν λόγον, μεταλαβὼν ὁ Πόπλιος καὶ τοῖς ὑπ᾽ ἐκεί-

1. *παρασκευασμένον* FS (sed in F *παρα* compendio scriptum), corr. *Ca* 4. *τὰ* add. S post *ποιεῖσθαι* repetit F *μετα ταυτα περι τῶν ἑξῆς ἀσφαλῶς μαχην ποιεῖσθαι* (conf. *Hu* quaest. II 7) 5. *διασωζομένων* FS 9. *μὲν* add. *Rei* 529 *δὴ* *Ca* pro *δὲ* *διανο•ηθεὶς* F 10. *λαίλιον* K, *ἀλίλιον* FD, *αἰλίλιον* S, *αἰμίλιον* G *He* 14. *συνεξορμόντων* F 17. *ἀπελογήσατο* FS, *ἀπελογίσατο* cod. Tubingensis, *ἀπελογήσαντο* *He*, corr. *Ca* 20. *ταῦτας τὰς* F, corr. S 27. *ἑλώμενοι* F

*νων εἰρημένοις ἔφη πιστεύειν, μάλιστα δὲ γινώσκειν τὴν
Καρχηδονίων ὕβριν ἔκ τε τῆς εἰς τοὺς ἄλλους Ἴβηρας καὶ
μάλιστα τῆς εἰς τὰς ἐκείνων γυναῖκας καὶ θυγατέρας ἀσελ-
2 γείας, ἃς αὐτὸς παρειληφὼς νῦν οὐχ ὁμήρων ἐχούσας διά-
θεσιν ἀλλ' αἰχμαλώτων καὶ δούλων, οὕτως τετηρηκέναι
τὴν πίστιν ὡς οὐδ' ἂν αὐτοὺς ἐκείνους τηρῆσαι πατέρας
3 ὑπάρχοντας. τῶν δ' ἀνθομολογησαμένων διότι παρακο- 681
λουθοῦσι καὶ προσκυνησάντων αὐτὸν καὶ προσφωνησάντων
βασιλέα, οἱ μὲν παρόντες ἐπεσημήναντο τὸ ῥηθέν, ὁ δὲ
Πόπλιος ἐντραπεὶς θαρρεῖν αὐτοῖς παρήνει· τεύξεσθαι
γὰρ ἔφη σφᾶς ἁπάντων τῶν φιλανθρώπων ὑπὸ Ῥωμαίων.
4 καὶ παραυτίκα μὲν ἐκ χειρὸς τὰς θυγατέρας ἀπέδωκε, τῇ
5 δ' ἐπαύριον ἐποιεῖτο τὰς συνθήκας πρὸς αὐτούς. ἦν δὲ
τὸ συνέχον τῶν ὁμολογηθέντων, ἀκολουθεῖν τοῖς Ῥωμαίων
ἄρχουσι καὶ πείθεσθαι τοῖς ὑπὸ τούτων παραγγελλομένοις.
6 γενομένων δὲ τούτων ἀναχωρήσαντες εἰς τὰς αὑτῶν παρ-
εμβολὰς καὶ παραλαβόντες τὰς δυνάμεις ἧκον πρὸς τὸν
Πόπλιον, καὶ στρατοπεδεύσαντες ὁμοῦ τοῖς Ῥωμαίοις προ-
ῆγον ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν.
7 Ὁ δὲ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς ἐτύγχανε μὲν δια-
τρίβων ἐν τοῖς περὶ Κασταλῶνα τόποις περὶ Βαίκυλα
8 πόλιν οὐ μακρὰν τῶν ἀργυρείων μετάλλων· πυθόμενος
δὲ τὴν παρουσίαν τῶν Ῥωμαίων μετεστρατοπέδευσε, καὶ
λαβὼν ἐκ μὲν τῶν ὄπισθεν ποταμὸν ἀσφαλῆ, περὶ δὲ τὴν
κατὰ πρόσωπον πλευρὰν τοῦ χάρακος ἐπίπεδον τόπον,
ὀφρὺν προβεβλημένον ἔχουσαν καὶ βάθος ἱκανὸν πρὸς ἀσφά-
λειαν καὶ μῆκος πρὸς ἔκταξιν, ἔμενεν ἐπὶ τῶν ὑποκει-
μένων, προτιθέμενος ἐπὶ τὴν ὀφρὺν ἀεὶ τὰς ἐφεδρείας.
9 ὁ δὲ Πόπλιος ἐγγίσας προθύμως μὲν εἶχε πρὸς τὸ δια-
κινδυνεύειν, ἀπόρως δὲ διέκειτο θεωρῶν τοὺς τόπους εὐ-*

---

5. *οὕτως* F, *οὕτω* S[s] 8. *αὐτῶν* FS, corr. K 9. *βασιλέ* cum nota compendii F, *βασιλέα κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος Hu* *ἐπεσημήναντο τὸ Rei* 530, *ἐπησήμηναν τὸ* F, *ἐπεσήμηναν τὸ* S 11. *ἅπαντας* F(S), corr. *Ur* 174[b] (nisi quod immerito omittit *τῶν*) 21. *Κασταλῶνα Di* *βακυλα* F(K), *βάβυλα* S, corr. *Sch* 22. *ἀργυρίων* FK Regii FG 26. *προβεβλημένον ἔχουσαν Ga*, *προβεβλημένην ἔχουσαν* FS, *προβεβλημένην ἔχοντα Sca* 27. *ἔμενεν* add. *Ur* 174[b]

φυεῖς ὄντας πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων ἀσφάλειαν. οὐ μὴν 10
ἀλλὰ προσανασχὼν δύο ἡμέρας, καὶ διαγωνιάσας μὴ συν-
επιγενομένων τῶν περὶ τὸν Μάγωνα καὶ τὸν τοῦ Γέσκω-
νος Ἀσδρούβαν πανταχόθεν αὐτὸν οἱ πολέμιοι περιστῶ-
σιν, ἔκρινε παραβάλλεσθαι καὶ καταπειράζειν τῶν ὑπε-
ναντίων.

Τὴν μὲν οὖν ἄλλην δύναμιν ἑτοιμάσας πρὸς μάχην 39
συνεῖχεν ἐν τῷ χάρακι, τοὺς δὲ γροσφομάχους καὶ τῶν
πεζῶν τοὺς ἐπιλέκτους ἐξαφιεὶς ἐκέλευε προσβάλλειν πρὸς
τὴν ὀφρὺν καὶ καταπειράζειν τῆς τῶν πολεμίων ἐφεδρείας.
τῶν δὲ ποιούντων τὸ παραγγελθὲν εὐψύχως, τὰς μὲν ἀρχὰς 2
682 ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς ἐκαραδόκει τὸ συμβαῖνον,
θεωρῶν δὲ διὰ τὴν τόλμαν τῶν Ῥωμαίων τοὺς παρ' αὐ-
τῶν πιεζομένους καὶ κακῶς πάσχοντας, ἐξῆγε τὴν δύναμιν
καὶ παρενέβαλε παρὰ τὴν ὀφρύν, πιστεύων τοῖς τόποις.
κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ Πόπλιος τοὺς μὲν εὐζώνους 3
ἅπαντας ἐπαφῆκε, συντάξας βοηθεῖν τοῖς προκινδυνεύουσι,
τοὺς δὲ λοιποὺς ἑτοίμους ἔχων, τοὺς μὲν ἡμίσεις αὐτὸς
ἔχων, περιελθὼν τὴν ὀφρὺν κατὰ τὸ λαιὸν τῶν ὑπεναν-
τίων, προσέβαλλε τοῖς Καρχηδονίοις, τοὺς δ' ἡμίσεις Λαι- 4
λίῳ δοὺς ὁμοίως παρήγγειλε τὴν ἔφοδον ἐπὶ τὰ δεξιὰ μέρη
τῶν πολεμίων. οὗ συμβαίνοντος ὁ μὲν Ἀσδρούβας ἀκμὴν 5
ἐκ τῆς στρατοπεδείας ἐξῆγε τὴν δύναμιν· τὸν γὰρ πρὸ
τούτου χρόνον ἐπέμενε πιστεύων τοῖς τόποις καὶ πεπει-
σμένος μηδέποτε τολμήσειν τοὺς πολεμίους ἐγχειρεῖν αὐ-
τοῖς· διὸ παρὰ τὴν προσδοκίαν γεγενημένης τῆς ἐπιθέσεως
καθυστέρει τῆς ἐκτάξεως. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατὰ κέρας ποι- 6
ούμενοι τὸν κίνδυνον, οὐδέπω τῶν πολεμίων κατειληφό-
των τοὺς ἐπὶ τῶν κεράτων τόπους, οὐ μόνον ἐπέβησαν
ἀσφαλῶς ἐπὶ τὴν ὀφρύν, ἀλλὰ καὶ προσάγοντες ἔτι παρ-

---

2. διαγωνήασας F 4. ἀνδροῦβαν F, corr. S 15. πιστεύον F 18. 19. ἔχων — ἔχων] ἔχων — λαβὼν coni. *Be*; at vero prius ἔχων prave inculcatum esse videtur pro omisso archetypi versu παρασκευάσας πρὸς μάχην (*Hu* quaest. II 11) 20. προσέβαλε K λελίω F 25. αὐτοὺς FS, corr. *Ur* 174b 26. προσδοκείαν F 27. καθυστερεῖ FS, accentum corr. *Ur* 174b 30. προάγοντες *Sca*

εμβαλλόντων καὶ κινουμένων τῶν ὑπεναντίων τοὺς μὲν
αὐτῶν προσπίπτοντας ἐκ πλαγίων ἐφόνευον, τοὺς δὲ παρ-
7 εμβάλλοντας ἐξ ἐπιστροφῆς φεύγειν ἠνάγκαζον. Ἀσδρού-
βας δὲ κατὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς διαλογισμούς, θεωρῶν κλινού-
σας καὶ διατετραμμένας τὰς αὑτοῦ δυνάμεις, τὸ μὲν ψυ-
8 χομαχεῖν μέχρι τῆς ἐσχάτης ἐλπίδος ἀπεδοκίμαζε, λαβὼν
δὲ τά τε χρήματα καὶ τὰ θηρία, καὶ τῶν φευγόντων ὅσους
ἠδύνατο πλείστους ἐπισπασάμενος, ἐποιεῖτο τὴν ἀναχώ-
ρησιν παρὰ τὸν Τάγον ποταμὸν ὡς ἐπὶ τὰς Πυρήνης ὑ-
9 περβολὰς καὶ τοὺς ταύτῃ κατοικοῦντας Γαλάτας. Πόπλιος
δὲ τὸ μὲν ἐκ ποδὸς ἕπεσθαι τοῖς περὶ τὸν Ἀσδρούβαν
οὐχ ἡγεῖτο συμφέρειν τῷ δεδιέναι τὴν τῶν ἄλλων στρατη-
γῶν ἔφοδον, τὸν δὲ χάρακα τῶν ὑπεναντίων ἐφῆκε τοῖς
αὑτοῦ στρατιώταις διαρπάζειν.

40 Εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον συναθροίσας τὸ τῶν αἰχμαλώτων
πλῆθος, ὧν ἦσαν πεζοὶ μὲν εἰς μυρίους, ἱππεῖς δὲ πλεί- 683
2 ους δισχιλίων, ἐγίνετο περὶ τὴν τούτων οἰκονομίαν. τῶν
δ᾽ Ἰβήρων ὅσοι κατὰ τοὺς προειρημένους τόπους Καρχη-
δονίοις τότε συνεμάχουν, ἧκον ἐγχειρίζοντες σφᾶς αὐτοὺς
εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν, κατὰ δὲ τὰς ἐντεύξεις βασιλέα
3 προσεφώνουν τὸν Πόπλιον. πρῶτον μὲν οὖν ἐποίησε τοῦτο
καὶ προσεκύνησε πρῶτος Ἐδεκών, μετὰ δὲ τοῦτον οἱ περὶ
τὸν Ἀνδοβάλην. τότε μὲν οὖν ἀνεπιστάτως αὐτὸν παρέ-
4 δραμε τὸ ῥηθέν· μετὰ δὲ τὴν μάχην ἁπάντων βασιλέα
προσφωνούντων, εἰς ἐπίστασιν ἤγαγε τὸν Πόπλιον τὸ γι-
5 νόμενον. διὸ καὶ συναθροίσας τοὺς Ἴβηρας βασιλικὸς μὲν
ἔφη βούλεσθαι καὶ λέγεσθαι παρὰ πᾶσι καὶ ταῖς ἀληθείαις
ὑπάρχειν, βασιλεύς γε μὴν οὔτ᾽ εἶναι θέλειν οὔτε λέγεσθαι
παρ᾽ οὐδενί. ταῦτα δ᾽ εἰπὼν παρήγγειλε στρατηγὸν αὑτὸν

2. *προσπίπτοντες Sca* *πλαγίων Hu* quaest. II 6 pro *πλαγίου* *παρεμβαλόντας* F *Ca*, *παρεμβαλλόντας* S *He*, corr. *Sch* (*παρεμβόλλοντες Sca*) 4. *θεορῶν* F 9. *περι* F(S), corr. *Sch* *πυρρηνης* FS, corr. *Gro* 12. *τὴν* add. *Ca* (idem ante *ἔφοδον* add. Regius G) 16. *πλείους* FK, *καὶ πλείους* S vulgo 18. *καρχηδονίους* F, corr. S 20. *καὶ* ante *βασιλέα* e K add. *Sch* 23. *αὐτὸν* *Ca* pro *αὐτῶν* 26. *βασιλικῶς* FS, corr. *He* 28. *οὔτε εἶναι ἐθέλειν οὔτε Be* (*οὔτε ἐθέλειν εἶναι οὔτε Ca*), *οὔτε ἐθέλειν οὔτε* FS *He*, *οὔτε θέλειν οὔτε Di*, *οὐχ ἐθέλειν οὐδὲ Ben*

προσφωνεῖν. ἴσως μὲν οὖν καὶ τότε δικαίως ἄν τις ἐπε- 6
σημήνατο τὴν μεγαλοψυχίαν τἀνδρός, ᾗ κομιδῇ νέος ὢν
καὶ τῆς τύχης αὐτῷ συνεκδραμούσης ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε
πάντας τοὺς ὑποταττομένους ἐξ αὐτῶν ἐπί τε ταύτην κατ-
ενεχθῆναι τὴν διάληψιν καὶ τὴν ὀνομασίαν, ὅμως ἐν
ἑαυτῷ διέμεινε καὶ παρῃτεῖτο τὴν τοιαύτην ὁρμὴν καὶ φαν-
τασίαν. πολὺ δὲ μᾶλλον ἄν τις θαυμάσειε τὴν ὑπερβο- 7
λὴν τῆς περὶ τὸν ἄνδρα μεγαλοψυχίας, βλέψας εἰς τοὺς
ἐσχάτους τοῦ βίου καιρούς, ἡνίκα πρὸς τοῖς κατὰ τὴν Ἰβη-
ρίαν ἔργοις κατεστρέψατο μὲν Καρχηδονίους, καὶ τὰ πλεῖ-
στα καὶ κάλλιστα μέρη τῆς Λιβύης ἀπὸ τῶν Φιλαίνου
βωμῶν ἕως Ἡρακλείων στηλῶν ὑπὸ τὴν τῆς πατρίδος
ἐξουσίαν ἤγαγε, κατεστρέψατο δὲ τὴν Ἀσίαν καὶ τοὺς τῆς
Συρίας βασιλεῖς, καὶ τὸ κάλλιστον καὶ μέγιστον μέρος τῆς
οἰκουμένης ὑπήκοον ἐποίησε Ῥωμαίοις, ἔλαβε δὲ καιροὺς
εἰς τὸ περιποιήσασθαι δυναστείαν βασιλικὴν ἐν οἷς ἐπι-
βάλοιτο καὶ βουληθείη τόποις τῆς οἰκουμένης. ταῦτα γὰρ 8
οὐ μόνον ἀνθρωπίνην φύσιν ἀλλὰ καὶ θειοτέραν, εἰ θέμις
εἰπεῖν, ὑπερφρονεῖν ἂν ἐποίησεν. ὁ δὲ Πόπλιος τοσοῦ- 9
τον ὑπερέθετο μεγαλοψυχίᾳ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡς οὗ
684 μεῖζον ἀγαθὸν εὔξασθαι τίς τοῖς θεοῖς τολμήσειεν, λέγω
δὲ βασιλείας, τοῦτ' ἐκεῖνος πολλάκις ὑπὸ τῆς τύχης αὐτῷ
δεδομένον ἀπηξίωσε, καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσατο τὴν
πατρίδα καὶ τὴν ταύτης πίστιν τῆς περιβλέπτου καὶ μα-
καριστῆς δυναστείας. πλὴν τότε γε διαλέξας ἐκ τῶν αἰχ- 10
μαλώτων τοὺς Ἴβηρας, τούτους μὲν ἀπέλυσε χωρὶς λύτρων
πάντας εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, τῶν δ' ἵππων τριακο-

---

2. ᾗ *Ur* 174[b], ἣ FS, ἢ DK 6. *διέμενε Hu* 9. *τοῖς He, τοὺς* FS 11. *φιλήνου* FS, corr. *Ca* 14. *ἀσυρίας* FS, corr. *Sch* 15. *ὑπήκουον* F 16. post *οἷς* add. *ἂν Sch* *ἐβεβάλετο* F[1], *ἐπεβάλετο* F[2], *ἐπεβάλλετο* S, corr *Rei* 530 18. *μόνην* FD *He*, corr. S *θει-ωτέραν εἰ θέμεις* F 19. *ἐποίησε πόπλιος* FS, corr. *Ca* 20. *ὡς οὗ Ur* 174[b] pro *ὃς οὐ* (*ὥστε οὗ Ca* vulgo; at vide 2, 57, 3. 3, 8, 11. 5, 9, 9. 9, 36, 4 al.) 21. *εὔξασθαί τις* F[s]S vulgo; formam interrogativam restituit *Hu* (ergo neque *οὐ τολμήσειε* cum *Ur* 174[b] scribendum, nec vero *οὐκ ἂν τολμήσειε* cum *Di*, quoniam sententia relativa *ἂν* non requirit: conf. Krüger. gramm. Graec. § 54, 14, 4) 24. *τῆς* FK, *τῆς τε* S 25. *δυναστείας* add. *He*

σίους κελεύσας ἐκλέξαι τοῖς περὶ τὸν Ἀνδοβάλην τοὺς
11 λοιποὺς διέδωκε τοῖς ἀνίπποις. καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη μετα-
λαβὼν τὴν τῶν Καρχηδονίων στρατοπεδείαν διὰ τὴν τῶν
τόπων εὐφυΐαν, αὐτὸς μὲν ἔμενε καραδοκῶν τοὺς καταλει-
πομένους τῶν Καρχηδονίων στρατηγούς, ἐπὶ δὲ τὰς ὑπερ-
βολὰς τῶν Πυρηναίων ὀρέων ἐξαπέστειλε τοὺς τηρήσοντας
12 τὸν Ἀσδρούβαν. μετὰ δὲ ταῦτα, τῆς ὥρας ἤδη συναπτού-
σης, ἀνεχώρησε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Ταρράκωνα σπεύ-
δων ἐν τούτοις τοῖς τόποις ποιεῖσθαι τὴν παραχειμασίαν.

RES GRAECIAE.

41 * Οἱ μὲν Αἰτωλοί, προσφάτως ἐπηρμένοι ταῖς ἐλπίσιν
ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων καὶ τῇ τοῦ βασιλέως Ἀττάλου παρουσίᾳ,
πάντας ἐξέπληττον καὶ πᾶσιν ἐπέκειντο κατὰ γῆν, οἱ δὲ
2 περὶ τὸν Ἄτταλον καὶ Πόπλιον κατὰ θάλατταν. διόπερ
ἧκον Ἀχαιοὶ μὲν παρακαλοῦντες τὸν Φίλιππον βοηθεῖν·
οὐ γὰρ μόνον τοὺς Αἰτωλοὺς ἠγωνίων, ἀλλὰ καὶ τὸν Μα-
χανίδαν διὰ τὸ προκαθῆσθαι μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τοῖς
3 τῶν Ἀργείων ὅροις. Βοιωτοὶ δὲ δεδιότες τὸν στόλον τῶν
ὑπεναντίων ἡγεμόνα καὶ βοήθειαν ᾔτουν. φιλοπονώτατά
γε μὴν οἱ τὴν Εὔβοιαν κατοικοῦντες ἠξίουν τινὰ πρόνοιαν
τῶν πολεμίων ποιεῖσθαι. παραπλήσια δὲ Ἀκαρνᾶνες
4 παρεκάλουν. ἦν δὲ καὶ παρ' Ἠπειρωτῶν πρεσβεία. προσ-
ήγγελτο δὲ καὶ Σκερδιλαΐδαν καὶ Πλευρᾶτον ἐξάγειν τὰς
δυνάμεις, ἔτι δὲ τοὺς προσοροῦντας τῇ Μακεδονίᾳ Θρᾷκας,
καὶ μάλιστα τοὺς Μαιδούς, ἐπιβολὰς ἔχειν ὡς ἐμβαλοῦν-
τας ἐπὶ Μακεδονίαν, ἐὰν βραχύ τι μόνον ὁ βασιλεὺς τῆς
5 οἰκείας ἀποσπασθῇ. προκατελάμβανον δὲ καὶ τὰ περὶ
Θερμοπύλας στενὰ τάφροις καὶ χάρακι καὶ φυλακαῖς βα-

2. διέδοκε F 3. στρατοπεδίαν F 8. Ταρράκωνα σπεύδων *Hu*, ταρακχῶνας F, ταραχῶνας S, Ταραχῶνα *Ur* 174[b] 10. Liv. 28, 5—8, Appian. Maced. 3 11. F fol. 175[r] *He* 230, 45; in marg. add. F[2] περὶ πυρσῶν 16. μαχανίδα FS, corr. *Ca* 17. προκαθεῖσθαι F 18. δὲ add. *Ur* 174[b] 19. ἤττουν F (ortum ex ἤιτουν) φιλοπονώτα F, exitum τα duplicandum esse significavit F[2] 21. ποιεῖσθαι add. *Rei* 531 (ἔχειν Bothius Polybian. p. 65) 23. σκερδίλαιδον F[s], σκερδιλάϊδον S *He*, corr. *Gro* 27. οἰκίας F(S), corr. *Ca* 28. καὶ φυλακαὶ φυλακαῖς F

ρείαις Αἰτωλοί, πεπεισμένοι συγκλείειν τὸν Φίλιππον καὶ
685 καθόλου κωλύειν παραβοηθεῖν τοῖς ἐντὸς Πυλῶν συμμάχοις.
δοκεῖ δέ μοι τὰς τοιαύτας περιστάσεις εὐλόγως ἄν τις 6
ἐπισημήνασθαι καὶ συνεφιστάνειν τοὺς ἀναγινώσκοντας,
ἐν αἷς πεῖρα καὶ βάσανος ἀληθινὴ γίνεται κατὰ τὰς σω-
ματικὰς δυνάμεις τῶν ἡγεμόνων. καθάπερ γὰρ ἐν ταῖς 7
κυνηγεσίαις τὰ ζῷα τότε διάδηλα γίνεται κατὰ τὴν ἀλκὴν
καὶ τὴν δύναμιν, ὅταν τὸ δεινὸν αὐτὰ περιστῇ πανταχόθεν,
τὸν αὐτὸν τρόπον συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἡγουμένων. ὃ
δὴ τότε μάλιστα συνιδεῖν ἦν γινόμενον ὑπὸ τοῦ Φιλίππου·
τὰς μὲν γὰρ πρεσβείας ἀπέλυσε πάσας, ἑκάστοις τὰ δυ- 8
νατὰ ποιήσειν ἐπαγγειλάμενος, τῷ δὲ πολέμῳ πανταχόθεν
ἐπεῖχεν, καραδοκῶν πῇ καὶ πρὸς τίνα πρῶτον δεήσει ποι-
εῖσθαι τὴν ὁρμήν. προσπεσόντος δ' αὐτῷ κατὰ τὸν καιρὸν 42
τοῦτον τοὺς περὶ τὸν Ἄτταλον διάραντας καὶ προσορμή-
σαντας τῇ Πεπαρήθῳ κατεσχηκέναι τὴν χώραν, τούτοις
μὲν ἐξαπέστειλε τοὺς παραφυλάξοντας τὴν πόλιν, εἰς δὲ 2
Φωκέας καὶ τοὺς κατὰ τὴν Βοιωτίαν τόπους Πολυφάνταν
ἐξέπεμψε μετὰ συμμέτρου δυνάμεως, εἰς δὲ Χαλκίδα καὶ
τὴν ἄλλην Εὔβοιαν Μένιππον ἔχοντα πελταστὰς χιλίους,
Ἀγριᾶνας πεντακοσίους, αὐτὸς δὲ προῆγε ποιούμενος τὴν 3
πορείαν εἰς Σκότουσαν, παραπλησίως δὲ καὶ τοῖς Μακε-
δόσιν εἰς ταύτην τὴν πόλιν παρήγγειλεν ἀπαντᾶν. πυ- 4
θόμενος δὲ τοὺς περὶ τὸν Ἄτταλον εἰς Νίκαιαν καταπε-
πλευκέναι, τῶν δ' Αἰτωλῶν τοὺς ἄρχοντας εἰς Ἡράκλειαν
ἀθροίζεσθαι χάριν τοῦ κοινολογηθῆναι πρὸς ἀλλήλους

---

1. *συγκλείσειν* et 2. *κωλύσειν Rei* 531 3. *δέ Ca* pro *δή* 5. *τὰς ψυχικὰς* (*τε* add. *Sch*) *καὶ σωματικὰς Rei* 531 auctore *Ca* 6. *γὰρ* add. *Rei* 531 *ταῖς κυνηγίαις Di* (immo *τοῖς κυνηγεσίοις*, si utique mutandum esse videtur) 7. *ζῶα* FS *διάληλα* F, *διάλληλα* S, corr. *Ca* 11. *ἀπέλυσαι* F *πάσας, ἑκάστοις Hu* quaest. II 2, *πάσας αι και τοῖς* F Vesontinus, *πάσας ἃς καὶ τοῖς* S, *πάσας αἷς καὶ τὸ* G *He, πάσαις Sch* vulgo 12. *δὲ* add. *Rei* 531 *πανταχω* et superscr. *θ* F 13. *τίνας* coni. *Sch* 15. *προσορμίσαντας Ca* 16. *πειρίθωι* F, corr. S *καὶ* ante *κατεσχηκέναι* additum in FS del. *Sca* 17. *ἐξαπέστειλαι* F *παραφυλάξαντας* FS, corr. *Ca* 22. *Σκοτοῦσαν Ur* 174b, *Σκότουσσαν Ca*, *Σκοτοῦσσαν Di* invitis FS Stephano Byz. 24. *νίκεαν* F

ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Σκο-
τούσης ὥρμησε σπεύδων καταταχῆσαι καὶ πτοήσας δια-
5 σῦραι τὴν σύνοδον αὐτῶν. τοῦ μὲν οὖν συλλόγου καθυ-
στέρει, τὸν δὲ σῖτον φθείρας καὶ παρελόμενος τῶν περὶ
6 τὸν Αἰνιᾶνα κόλπον κατοικούντων ἐπανῆλθε. καὶ τὴν μὲν
δύναμιν ἐν τῇ Σκοτούσῃ πάλιν ἀπέλιπεν, μετὰ δὲ τῶν
εὐζώνων καὶ τῆς βασιλικῆς ἴλης εἰς Δημητριάδα καταλύσας
7 ἔμενε, καραδοκῶν τὰς τῶν ἐναντίων ἐπιβολάς. ἵνα δὲ
μηδὲν αὐτὸν λανθάνῃ τῶν πραττομένων, διεπέμψατο πρὸς
Πεπαρηθίους καὶ πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς Φωκίδος, ὁμοίως δὲ 686
καὶ πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, καὶ παρήγγειλε διασαφεῖν
αὐτῷ πάντα τὰ γινόμενα διὰ τῶν πυρσῶν ἐπὶ τὸ Τίσαιον.
8 τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς Θετταλίας ὄρος, εὐφυῶς κείμενον πρὸς
τὰς τῶν προειρημένων τόπων περιφάσεις.

43 Τοῦ δὲ κατὰ τὰς πυρσείας γένους, μεγίστας δὴ παρ-
εχομένου χρείας ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀνεργάστου πρότερον
ὑπάρχοντος, χρήσιμον εἶναί μοι δοκεῖ τὸ μὴ παραδραμεῖν
ἀλλὰ ποιήσασθαι περὶ αὐτοῦ τὴν ἁρμόζουσαν μνήμην.
2 ὅτι μὲν οὖν ὁ καιρὸς ἐν πᾶσι μεγάλην ἔχει μερίδα πρὸς
τὰς ἐπιβολάς, μεγίστην δ' ἐν τοῖς πολεμικοῖς, παντὶ δῆλον·
τῶν δὲ πρὸς τοῦτο συναγωνισμάτων πλείστην ἔχουσι δύ-
3 ναμιν οἱ πυρσοί. * * ἄρτι τὰ μὲν γέγονεν, τινὰ δ' ἀκμὴν
ἐνεργεῖται· καὶ δυνατόν ἐστι γινώσκειν, ᾧ μέλει, ποτὲ
μὲν ἡμερῶν τριῶν ἢ τεττάρων ὁδὸν ἀπέχοντι, ποτὲ δὲ καὶ
4 πλειόνων. ὥστ' ἀεὶ τοῖς δεομένοις πράγμασιν ἐπικουρίας
παράδοξον γίνεσθαι τὴν βοήθειαν διὰ τῆς τῶν πυρσῶν
5 ἀπαγγελίας. τὸν μὲν πρὸ τούτου χρόνον ἁπλῆς γινομένης

2. πτοῆσαι F, ποιῆσαι S, corr. *Sch* διασύρας FS, corr. idem 4. παρελλόμενος τὸν F 5. *Αἰνιᾶνα* Jo. Fr. Gronovius, αἰνείαν FS, *Αἰνιανικὸν* (immo *Αἰνιακὸν*) Bernhardy paralipomen. synt. Graec. 56 6. απελειπεν (sine spir. et acc.) F, ἀπέλιπε S[s] *He* 7. εἴλης F 8. τὰς add. *Ur* 174[b] 9. λανθάνει F διεπέμψαντο πρὸς παρηθίους F, corr. S 11. ἐκέλευσε Suid. v. περίφασις 13. τοῦτο δ' ἐστὶ] ἔστι δὲ idem θεταλίας F 15. πυρσίας FS, corr. *Sca* δὴ *Ca* pro δὲ 16. ἀνεξεργάστου *Na* 256 20. παντῇ F 21. τοῦτον *Rei* 531 22. hic aut nonnulla interciderunt, aut alio modo verba scriptoris corrupta sunt 26. βοήθει F[1], corr. F[2] 27. nonnulla ante τὸν μὲν omissa esse suspicatur *Sch*, τὸν μὲν οὖν suadet *Rei* 532

τῆς πυρσείας κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτὴν ἀνωφελῆ συνέβαινε γίνεσθαι τοῖς χρωμένοις. διὰ γὰρ συνθημάτων ὡρισμένων 6
ἔδει τὴν χρείαν συντελεῖν· τῶν δὲ πραγμάτων ἀορίστων ὑπαρχόντων τὰ πλεῖστα διέφυγε τὴν τῶν πυρσῶν χρείαν, οἷον ἐπ' αὐτῶν τῶν νῦν εἰρημένων. ὅτι μὲν οὖν εἰς Ὠρεὸν 7
καὶ Πεπάρηθον ἢ Χαλκίδα πάρεστι στόλος, δυνατὸν ἦν διασαφεῖν τοῖς περὶ τούτου συνθεμένοις· ὅτι δὲ μετα- 8
βάλλονταί τινες τῶν πολιτῶν ἢ προδιδόασιν, ἢ φόνος ἐν τῇ πόλει γέγονεν, ἤ τι τῶν τοιούτων, ἃ δὴ συμβαίνει μὲν πολλάκις, πρόληψιν δὲ ἔχειν πάντων ἀδύνατον (μάλιστα 9
δὲ τὰ παραδόξως γινόμενα τῆς ἐκ τοῦ καιροῦ συμβουλίας καὶ ἐπικουρίας προσδεῖται), τὰ τοιαῦτα πάντα διέφυγε τὴν τῶν πυρσῶν χρείαν. περὶ ὧν γὰρ οὐκ ἐνεδέχετο προ- 10
νοηθῆναι, περὶ τούτων οὐδὲ σύνθημα ποιήσασθαι δυνατόν.

Αἰνείας δὲ βουληθεὶς διορθώσασθαι τὴν τοιαύτην 44
ἀπορίαν, ὁ τὰ περὶ τῶν Στρατηγικῶν ὑπομνήματα συν-
687 τεταγμένος, βραχὺ μέν τι προεβίβασε, τοῦ γε μὴν δέοντος ἀκμὴν πάμπολυ τὸ κατὰ τὴν ἐπίνοιαν ἀπελείφθη. γνοίη δ' ἄν τις ἐκ τούτων. φησὶ γὰρ δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀλ- 2
λήλοις διὰ τῶν πυρσῶν δηλοῦν τὸ κατεπεῖγον ἀγγεῖα κατασκευάσαι κεραμεᾶ, κατά τε τὸ πλάτος καὶ κατὰ τὸ βάθος ἰσομεγέθη πρὸς ἀκρίβειαν· εἶναι δὲ μάλιστα τὸ μὲν βάθος τριῶν πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος πήχεος. εἶτα παρασκευάσαι 3
φελλοὺς βραχὺ κατὰ πλάτος ἐνδεεῖς τῶν στομάτων ἐν δὲ τούτοις μέσοις ἐμπεπηγέναι βακτηρίας διῃρημένας εἰς ἴσα μέρη τριδάκτυλα, καθ' ἕκαστον δὲ μέρος εἶναι περιγραφὴν εὔσημον. ἐν ἑκάστῳ δὲ μέρει γεγράφθαι τὰ προφανέστατα 4
καὶ καθολικώτατα τῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς συμβαινόντων, οἷον εὐθέως ἐν τῷ πρώτῳ, διότι παρεισιν ἱππεῖς εἰς 5

1. πυρσίας FS 3. ἔδει Hem pr(.. E.) F, ἀωρίστων F 4. διέφευγε coni. Be 5. ὡραιον (sine .. ὡραῖον S, corr. Ur 174b 7. συνθημένοις FS, corr. Ca..tei 531 (τὰ Sch) pro τοῦ 11. τοῦ bis scriptum in F 12. διέφευγε coni. Be 18. ἀπελήφθη FS, corr. Sca 20. κε.. auctore Lobeckio ad Phryn. p. 147 21. κεραμμαῖ F, κεραμαῖα S[a] He, corr. I..σκευάσε FS, corr. He ..σκευάσε F, παρεσκεύασε D 22. μάλλιστα F 23. π.. 24. φελοὺς et ἐνδεὲς FS, corr. Sc.. 25. βακτηρίας διῃρημένας εἰς add. Ca (conf. Hu quaest. II 11)

τὴν χώραν," ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ διότι "πεζοὶ βαρεῖς," ἐν
δὲ τῷ τρίτῳ "ψιλοί," τούτων δ' ἑξῆς "πεζοὶ μεθ' ἱπ-
6 πέων," εἶτα "πλοῖα," μετὰ δὲ ταῦτα "σῖτος," καὶ κατὰ
τὸ συνεχὲς οὕτω, μέχρι ἂν ἐν πάσαις γραφῇ ταῖς χώραις
τὰ μάλιστ' ἂν ἐκ τῶν εὐλόγων προνοίας τυγχάνοντα καὶ
συμβαίνοντα κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας καιροὺς ἐκ τῶν πολεμι-
7 κῶν. τούτων δὲ γενομένων ἀμφότερα κελεύει τρῆσαι τὰ
ἀγγεῖα πρὸς ἀκρίβειαν, ὥστε τοὺς αὐλίσκους ἴσους εἶναι
καὶ κατ' ἴσον ἀπορρεῖν· εἶτα πληρώσαντας ὕδατος ἐπι-
θεῖναι τοὺς φελλοὺς ἔχοντας τὰς βακτηρίας, κἄπειτα τοὺς
8 αὐλίσκους ἀφεῖναι ῥεῖν ἅμα. τούτου δὲ συμβαίνοντος δῆλον
ὡς ἀνάγκη πάντων ἴσων καὶ ὁμοίων ὄντων, καθ' ὅσον ἂν
ἀπορρέῃ τὸ ὑγρόν, κατὰ τοσοῦτον τοὺς φελλοὺς καταβαίνειν
9 καὶ τὰς βακτηρίας κρύπτεσθαι κατὰ τῶν ἀγγείων. ὅταν
δὲ τὰ προειρημένα γένηται κατὰ τὸν χειρισμὸν ἰσοταχῆ
καὶ σύμφωνα, τότε κομίσαντας ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς
ἑκάτεροι μέλλουσι συντηρεῖν τὰς πυρσείας, ἑκάτερον θεῖ-
10 ναι τῶν ἀγγείων. εἶτ' ἐπειδὰν ἐμπέσῃ τι τῶν ἐν τῇ βακ-
τηρίᾳ γεγραμμένων, πυρσὸν ἆραι κελεύει, καὶ μένειν, ἕως
ἂν ἀνταίρωσιν οἱ συντεταγμένοι, γενομένων δὲ φανερῶν
ἀμφοτέρων ἅμα τῶν πυρσῶν καθελεῖν, εἶτ' εὐθέως ἀφ-
11 εῖναι τοὺς αὐλίσκους ῥεῖν. ὅταν δὲ καταβαίνοντος τοῦ 688
φελλοῦ καὶ τῆς βακτηρίας ἔλθῃ τῶν γεγραμμένων ὃ βούλει
δηλοῦν κατὰ τὸ χεῖλος τοῦ τεύχους, ἆραι κελεύει τὸν πυρ-
12 σόν· τοὺς δ' ἑτέρους ἐπιλαβεῖν εὐθέως τὸν αὐλίσκον, καὶ
σκοπεῖν τί κατὰ τὸ χεῖλός ἐστι τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ γε-

1. *πεζῷ* F(S), corr. *Ur* 174[b] 3. *εἶτα πλοῖα* idem pro *εἶτ' ἔμπλοια* *καὶ* add. *Ca* 4. *μέχρις* *Ca* *πάσῃ* FS, corr. *Ur* 174[b] 7. *τρῆσαι* F[s] *Sca*, *τηρῆσαι* S 9. *πληρώσαντος* FS, corr. *Sca* 10. *φελοὺς* FS (sed posthac F recte bina λ habet) *τοὺς* ante *ἔχοντας* add. *Hu* *τὰς* add. *Rei* 533 11. *ἀφῆναι* F 12. *καθῶσον* F 16. *κομίσοντας* FS, corr. *Ur* 175[a] 17. *ἐφ'* ante *ἑκάτερον* vulgo additum invito F 18. *εἶτ' ἐπειδὰν* codicis Gronoviani scriptura inter lineas addita, *εἶτε πρὸς πᾶν* F, *εἶτα πρὸς πᾶν* S, *εἶτα πρὸ πάντων ἂν* *Sch*, *εἶθ' ὁπόταν* *Hu* quaest. II 4 19. *γεγραμμένον* F 20. *ἀντέρωσιν* FS, corr. *Sca* 23. *βούλῃ* F, corr. prima m. 25. *τῶν αὐλίσκον* F, *τῶν αὐλίσκων* S, corr. *Sca*

γραμμένων· ἔσται δὲ ταὐτὸ τῷ δηλουμένῳ πάντων ἰσο- 13
ταχῶς παρ' ἀμφοτέροις κινουμένων.

Ταῦτα δὲ βραχὺ μέν τι τῆς διὰ τῶν συνθημάτων 45
πυρσείας ἐξήλλαχεν, ἀκμὴν δ' ἐστὶν ἀόριστα. δῆλον γάρ 2
ἐστιν ὡς οὔτε προϊδέσθαι τὰ μέλλοντα πάντα δυνατὸν
οὔτε προϊδόμενον εἰς τὴν βακτηρίαν γράψαι. λοιπὸν
ὁπόταν ἐκ τῶν καιρῶν ἀνυπονόητά τινα συμβαίνῃ, φανερὸν
ὡς οὐ δύναται δηλοῦσθαι κατὰ ταύτην τὴν ἐπίνοιαν. καὶ 3
μὴν οὐδ' αὐτῶν τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμμένων οὐδέν
ἐστιν ὡρισμένον. πόσοι γὰρ ἥκουσιν ἱππεῖς ἢ πόσοι πεζοὶ
καὶ ποῦ τῆς χώρας καὶ πόσαι νῆες καὶ πόσος σῖτος, οὐχ
οἷόν τε διασαφῆσαι· περὶ γὰρ ὧν ἀδύνατον γνῶναι πρὶν 4
ἢ γενέσθαι, περὶ τούτων οὐδὲ συνθέσθαι πρὸ τοῦ δυνατόν.
τὸ δὲ συνέχον ἐστὶ τοῦτο· πῶς γὰρ ἄν τις βουλεύσαιτο 5
περὶ τοῦ βοηθεῖν μὴ γινώσκων πόσοι πάρεισι τῶν πολεμίων ἢ ποῦ; πῶς δὲ θαρρῆσαι πάλιν ἢ τοὐναντίον ἤτοι
καθόλου διανοηθείη τι μὴ συνεὶς πόσαι νῆες ἢ πόσος
σῖτος ἥκει παρὰ τῶν συμμάχων;

Ὁ δὲ τελευταῖος τρόπος, ἐπινοηθεὶς διὰ Κλεοξένου καὶ 6
Δημοκλείτου, τυχὼν δὲ τῆς ἐξεργασίας δι' ἡμῶν, μάλιστα
μέν ἐστιν ὡρισμένος καὶ πᾶν τὸ κατεπεῖγον δυνάμενος
ἀκριβῶς διασαφεῖν, κατὰ δὲ τὸν χειρισμὸν ἐπιμελείας δεῖ
καὶ παρατηρήσεως ἀκριβεστέρας. ἔστι δὲ τοιοῦτος. τὸ 7
τῶν στοιχείων πλῆθος ἑξῆς δεῖ λαμβάνοντας διελεῖν εἰς
πέντε μέρη κατὰ πέντε γράμματα. λείψει δὲ τὸ τελευταῖον

1. *ταὐτὸ Ca, τούτο* FS, tum *τῷ δηλουμένῳ Rei* 534, *τῶν δηλουμένων* FS, *τοῦτο τὸ δηλούμενον Sca, τοῦτ' αὐτὸ τὸ δηλ. Hu* auctore *Sch* *ἰσοταχῶς Sca, ἴσου τάχους* FS, *δι' ἴσου τάχους Ca* 3. 4. *τῇ — πυρσεία* F(D), *τῇ — πυρσίᾳ* S, corr. *Ca* 4. *ἐξήλλαχεν, ἀκμὴν δ' Hu* quaest. II 3, *ἐξηλλαχέναι μηδ'* FS, *ἐξηλλαχέναι δοκεῖ, ὁμοίως δ' Ca* vulgo 5. *ἐστιν Sca, ἔσται* FS, *ἐσθ' Hu* 7. *τινα Ca* pro *τι* *συμβαίνει* F 8. *ἐπίνοι* F[1], corr. F[2] 12. *ἀδύνατόν ἐστι* vulgo invito F 14. *ἐστὶ τοῦτο Ca, ἐπι τούτο* F(S), *ἐπὶ τούτῳ Ur* 175[a], *ἔτι τοῦτο Hu* 16. *πάλαι* FS, corr. *Ur* 175[a] *ἢ τοὐναντίον* del. *Rei* 534, *ἢ τὸν νοῦν πρόσσχοι τοῖς συμβαίνουσιν Hu* quaest. II 11 *ἤτοι Hu, ἢ τοῦ* F, *ἢ τὸ* S vulgo 17. *συνῆς* F 19. *τρόπος* add. cod. Gronovianus inter lineas 20. *δημοκλίτου* FS, corr. G *μάλιστα* add. *Hu* 21. *ἔστι μὲν Ca* vulgo 24. *δεῖ λαμβάνοντας*] *διαλαμβάνοντας* F et cod. Gronovianus, *λαμβάνοντας* S, *λαμβάνοντας δεῖ* coni. *Sch* 25. *λίψοι* F, *λείψοι* S, corr. *Ur* 175[a]

ἑνὶ στοιχείῳ· τοῦτο δ' οὐ βλάπτει πρὸς τὴν χρείαν.
8 μετὰ δὲ ταῦτα πλατεῖα παρεσκευάσθαι πέντε τοὺς μέλλον-
τας ἀποδιδόναι τὴν πυρσείαν ἀλλήλοις ἑκατέρους καὶ
9 γράψαι τῶν μερῶν ἑξῆς εἰς ἕκαστον πλατεῖον, κἄπειτα
συνθέσθαι πρὸς αὑτοὺς διότι τοὺς μὲν πρώτους ἀρεῖ 689
πυρσοὺς ὁ μέλλων σημαίνειν ἅμα καὶ δύο καὶ μενεῖ μέχρι
10 ἂν ὁ ἕτερος ἀνταίρῃ. τοῦτο δ' ἔσται χάριν τοῦ διὰ ταύτης
τῆς πυρσείας ἑαυτοῖς ἀνθομολογήσασθαι διότι προσέχουσι.
11 καθαιρεθέντων δὲ τούτων λοιπὸν ὁ σημαίνων ἀρεῖ μὲν
τοὺς πρώτους ἐκ τῶν εὐωνύμων, διασαφῶν τὸ πλατεῖον
ποῖον δεήσει σκοπεῖν, οἷον ἐὰν μὲν τὸ πρῶτον, ἕν', ἂν
12 δὲ τὸ δεύτερον, δύο, καὶ κατὰ λόγον οὕτω· τοὺς δὲ δευ-
τέρους ἐκ τῶν δεξιῶν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ποῖον δεήσει
γράμμα τῶν ἐκ τοῦ πλατείου γράφειν αὖ τὸν ἀποδεχόμενον
τὴν πυρσείαν.
46 Ὅταν δὲ ταῦτα συνθέμενοι χωρισθῶσιν, ἑκάτερον ἐπὶ
τοῦ τόπου δεήσει πρῶτον μὲν διόπτραν ἔχειν δύ' αὐλί-
σκους ἔχουσαν, ὥστε τοῦ μέλλοντος ἀντιπυρσεύειν τῷ μὲν
τὸν δεξιὸν τόπον τῷ δὲ τὸν εὐώνυμον δύνασθαι θεωρεῖν.
2 περὶ δὲ τὴν διόπτραν ἑξῆς ὀρθὰ δεῖ τὰ πλατεῖα πεπη-
3 γέναι, παραπεφράχθαι δὲ καὶ τὸν δεξιὸν καὶ τὸν εὐώνυμον
τόπον ἐπὶ δέκα πόδας, τὸ δὲ βάθος ὡς ἀνδρόμηκες, τοῦ
τοὺς πυρσοὺς αἰρομένους μὲν παρὰ ταῦτα τὴν φάσιν
4 ἀκριβῆ ποιεῖν, καθαιρουμένους δὲ τὴν κρύψιν. τούτων
δ' ἑτοιμασθέντων παρ' ἀμφοτέροις, ὅταν βούλῃ δηλῶσαι
λόγου χάριν διότι "τῶν στρατιωτῶν τινες εἰς ἑκατὸν ἀπο-

1. τούτω F(S), corr. *Ur* 175[a] 3. ἀλλήλους F 4. πλατίαν F, πλατεῖαν S, corr. *He*[m] 5. αἱρει F(S), corr. *Be* 6. μέλλον F μένειν FS, corr. *Rei* 536 μέχρις *Ben* 7. ἀντέρει F Regius G, ἀνταίρει S, corr. *Sca* 9. ὁ add. cod. Gronovianus σημαίνειν FS, corr. *Ur* 175[a] ἐρεῖ FS, corr. *Sca* 10. το πλατιον (sine acc.) F, τῶν πλατείων *Ur* 175[a] 11. ποῖων F, ποίων S, corr. idem ἕν FS, ἕνα *Rei* 536 ἀν F, ἐὰν S vulgo 14. γράμμα τῶν *Sca* pro γραμμάτων ἐκ τῶν πλατίου F, corr. S αὖ τὸν *Rei* 536 pro αὐτὸν 16. ἑκάτεροι FS vulgo, corr. *Hu* quaest. II 6 17. διόπταν F, item vs. 20[a] διαυλίσκους FS, corr. *Sca* 22. τοῦ *Hu* (conf. 4, 74, 8. 12, 28[a], 3), τὸ FS, τῷ *Sca*, ἐς τὸ *Ca* vulgo (εἰς τὸ *Di*) 23. παρὰ suo compendio scriptum in F, quod in περὶ corruperunt S 26. ἀποκεχορήκασιν F

κεχωρήκασι πρὸς τοὺς ὑπεναντίους," πρῶτον δεῖ διαλέξαι
τῶν λέξεων ὅσαι δι' ἐλαχίστων γραμμάτων δύνανται ταὐτὸ
δηλοῦν, οἷον ἀντὶ τοῦ προειρημένου "Κρῆτες ἑκατὸν ἀφ' 5
ἡμῶν ηὐτομόλησαν." νῦν γὰρ τὰ μὲν γράμματά ἐστιν
ἐλάττω τῶν ἡμίσεων, διασαφεῖται δὲ ταὐτόν. τούτου δὲ 6
γραφέντος εἰς πινάκιον, οὕτω δηλωθήσεται τοῖς πυρσοῖς.
πρῶτον δ' ἐστὶ γράμμα τὸ κάππα· τοῦτο δ' ἐστὶν ἐν 7
τῇ δευτέρᾳ μερίδι καὶ τῷ δευτέρῳ πλατείῳ. δεήσει δὲ
καὶ πυρσοὺς ἐκ τῶν εὐωνύμων δύ' αἴρειν, ὥστε τὸν ἀπο-
δεχόμενον γινώσκειν ὅτι δεῖ τὸ δεύτερον πλάτεῖον ἐπι-
σκοπεῖν. εἶτ' ἐκ τῶν δεξιῶν ἀρεῖ πέντε, διασαφῶν ὅτι 8
κάππα· τοῦτο γὰρ πέμπτον ἐστὶ τῆς δευτέρας μερίδος,
690 ὃ δεήσει γράφειν εἰς τὸ πινάκιον τὸν ἀποδεχόμενον τοὺς
πυρσούς. εἶτα τέτταρας ἐκ τῶν εὐωνύμων· τὸ γὰρ ῥῶ τῆς 9
τετάρτης ἐστὶ μερίδος. εἶτα δύο πάλιν ἐκ τῶν δεξιῶν·
δεύτερον γάρ ἐστι τῆς τετάρτης. ἐξ οὗ τὸ ῥῶ γράφει ὁ
δεχόμενος τοὺς πυρσούς, καὶ τὰ λοιπὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.
προδηλοῦται μὲν οὖν πᾶν τὸ προσπῖπτον ὡρισμένως κατὰ 10
ταύτην τὴν ἐπίνοιαν, πολλοὶ δὲ γίνονθ' οἱ πυρσοὶ διὰ τὸ 47
δεῖν ὑπὲρ ἑκάστου γράμματος διττὰς ποιεῖσθαι τὰς πυρ-
σείας. οὐ μὴν ἀλλ' ἐάν τις εὐτρεπῆ ποιήσῃ τὰ πρὸς τὸ 2
πρᾶγμα, δύναται γίνεσθαι τὸ δέον. καθ' ἑκατέραν δὲ τὴν 3
ἐπίνοιαν προμελετᾶν δεῖ τοὺς χειρίζοντας, ἵνα τῆς χρείας
γινομένης ἀδιαπτώτως δύνωνται διασαφεῖν ἀλλήλοις. πη- 4
λίκην δὲ συμβαίνει φαίνεσθαι τὴν διαφορὰν ἐπὶ τῶν αὐτῶν
πραγμάτων πρῶτον λεγομένων καὶ πάλιν κατὰ συνήθειαν
γινομένων, ἐκ πολλῶν εὐχερὲς τῷ βουλομένῳ καταμαθεῖν.
πολλὰ γὰρ οὐ μόνον τῶν δυσχερῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδυ- 5
νάτων εἶναι δοκούντων κατὰ τὰς ἀρχάς, μετὰ ταῦτα χρόνου

5. *διασαφῆται* FS, corr. *Sca* 9. *δύ' αἴρειν* G, *διαιρεῖν* FS 11. *ἀρεῖ Be* pro *αἴρειν* 14. *τέσσαρας* (sic) *ἐκ τῶν εὐωνύμων* add. *Ur* 175ᵃ *τὸ γὰρ Hu* quaest. II 11 (*τὸ ῥῶ γὰρ Ur*), *τοῦ* F, *τὸ* G, om. S, *ἐπεὶ τὸ Be* 15. *εἶτε* F 16. *γάρ ἐστι* G, *ἐπι* (sine acc.) F, *ἐστὶ* S *He* 17. 18. *ὁ δεχόμενος τοὺς πυρσοὺς* del. *Ben* 20. *πυρσίας* F 21. *ποιήσει* F, corr. S 22. *γὰρ* ante *γίνεσθαι* additum in FS del. *Sca* *καθετέραν* F(S), corr. *Ca* 26. *πρῶτον He*, *πρώτων* FS 28. *δυσχερῶς* FS, corr. *Sca*

6 *καὶ συνηθείας τυχόντα ῥᾷστα πάντων ἐπιτελεῖται. τοῦ
δὲ τοιούτου λόγου παραδείγματα μὲν πολλὰ καὶ ἕτερα πρὸς
πίστιν, ἐναργέστατον δὲ τὸ γινόμενον ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως.
7 ἐπὶ γὰρ ἐκείνης, εἴ τις παραστησάμενος ἄνθρωπον ἄπειρον
μὲν καὶ ἀσυνήθη γραμματικῆς, τἄλλα δ' ἀγχίνουν, κἄπειτα
παιδάριον ἕξιν ἔχον παραστήσας καὶ δοὺς βυβλίον κελεύοι
8 λέγειν τὰ γεγραμμένα, δῆλον ὡς οὐκ ἂν δύναιτο πιστεῦσαι
διότι δεῖ πρῶτον ἐπὶ τὰς ὄψεις τὰς ἑνὸς ἑκάστου τῶν
γραμμάτων ἐπιστῆσαι τὸν ἀναγινώσκοντα, δεύτερον ἐπὶ
τὰς δυνάμεις, τρίτον ἐπὶ τὰς πρὸς ἄλληλα συμπλοκάς, ὧν
9 ἕκαστον ποσοῦ χρόνου τινὸς δεῖται. διόπερ ὅταν ἀνεπι-
στάτως θεωρῇ τὸ παιδάριον ὑπὸ τὴν ἀναπνοὴν ἑπτὰ καὶ
πέντε στίχους συνεῖρον, οὐκ ἂν εὐχερῶς δύναιτο πιστεῦσαι
10 διότι πρότερον οὗτος οὐκ ἀνέγνωκε τὸ βυβλίον· εἰ δὲ καὶ
τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὰς διαιρέσεις, ἔτι δὲ δασύτητας καὶ
11 ψιλότητας δύναιτο συσσῴζειν, οὐδὲ τελέως. διόπερ οὐκ
ἀποστατέον οὐδενὸς τῶν χρησίμων διὰ τὰς προφαινομένας* 691
*δυσχερείας, προσακτέον δὲ τὴν ἕξιν, ᾗ πάντα τὰ καλὰ
γίνεται θηρατὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἄλλως τε καὶ περὶ τῶν
τοιούτων, ἐν οἷς πολλάκις κεῖται τὸ συνέχον τῆς σωτηρίας.*
12 *Ταῦτα μὲν οὖν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπαγγελίαν προήχθη-
μεν εἰπεῖν. ἔφαμεν γὰρ πάντα τὰ θεωρήματα καθ' ἡμᾶς
ἐπὶ τοσοῦτον εἰληφέναι τὰς προκοπάς, ὥστε τῶν πλείστων
13 τρόπον τινὰ μεθοδικὰς εἶναι τὰς ἐπιστήμας. διὸ καὶ τοῦτο
γίνεται τῆς δεόντως ἱστορίας συντεταγμένης ὠφελιμώτατον.*

RES ASIAE.

48 * *Οἱ δ' Ἀπασιάκαι κατοικοῦσι μὲν ἀνὰ μέσον Ὤξου καὶ Ταναΐδος, ὧν ὁ μὲν εἰς τὴν Ὑρκανίαν ἐμβάλλει θάλατταν, ὁ δὲ Τάναϊς ἐξίησιν εἰς τὴν Μαιῶτιν λίμνην· εἰσὶ*

3. *γενόμενον* FS, corr. *Be* 5. *ἀσυνήθει* F *ἔπειτα* vulgo invito F 6. 14. *βιβλίον* FS vulgo 8. *δεῖ* add. *Sca* 10. *ὦ* F 15. *αἱρέσεις* F(S), corr. *Ur* 175ª 16. *συσώζειν* FS, *συσσώζειν* *Ur* 18. *ἧ* F 23. *τὸν πλείστον* F(S), corr. *Ur* 175ª 27. F fol. 180ʳ *He* 233, 12; in marg. add. F² *περὶ ὄξου ποταμοῦ καὶ τανάιδος* *ἀσπασία* F, *ἀσπασίαι* S, corr. *Ur* 175ª ex Stephano Byz.: *Πολύβιος δεκάτῃ· οἱ δ' Ἀπασιάκαι νομάδες κατοικοῦσι μὲν ἀνὰ μέσον Ὄξου καὶ Ταναίδος* 29. *μαιώτην* F

δ' ἑκάτεροι κατὰ τὸ μέγεθος πλωτοί, καὶ δοκεῖ θαυμαστὸν 2
εἶναι πῶς οἱ Νομάδες περαιούμενοι τὸν Ὦξον εἰς τὴν
Ὑρκανίαν ἔρχονται πεζῇ μετὰ τῶν ἵππων. εἰσὶ δὲ δύο 3
λόγοι περὶ τούτου τοῦ πράγματος, ὁ μὲν ἐπιεικής, ὁ δ'
ἕτερος παράδοξος, οὐ μὴν ἀδύνατος. ὁ γὰρ Ὦξος ἔχει μὲν 4
ἐκ τοῦ Καυκάσου τὰς πηγάς, ἐπὶ πολὺ δ' αὐξηθεὶς ἐν τῇ
Βακτριανῇ συρρεόντων εἰς αὐτὸν ὑδάτων φέρεται διὰ πε-
διάδος χώρας πολλῷ καὶ θολερῷ ῥεύματι. παραγενόμενος 5
δ' εἰς τὴν ἔρημον ἐπί τινας πέτρας ἀπορρῶγας ἐξωθεῖ
τὸ ῥεῦμα τῇ βίᾳ διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν καταφορὰν τῶν
ὑπερκειμένων τόπων ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τῆς πέτρας ἐν
τοῖς κάτω μέρεσι πλεῖον ἢ στάδιον ἀφάλλεσθαι τὴν κατα-
φορὰν αὐτοῦ. διὰ δὴ τούτου τοῦ τόπου φασὶ τοὺς Ἀπα- 6
σιάκας παρ' αὐτὴν τὴν πέτραν ὑπὸ τὴν καταφορὰν τοῦ
ποταμοῦ πεζεύειν μετὰ τῶν ἵππων εἰς τὴν Ὑρκανίαν. ὁ 7
δ' ἕτερος λόγος ἐπιεικεστέραν ἔχει τοῦ πρόσθεν τὴν ἀπό-
φασιν. τοῦ γὰρ ὑποκειμένου τόπου μεγάλους ἔχοντος
πλαταμῶνας, εἰς οὓς καταρράττει, τούτους φασὶ τῇ βίᾳ
τοῦ ῥεύματος ἐκκοιλαίνοντα καὶ διαρρηγνύντα κατὰ βάθος
ὑπὸ γῆν φέρεσθαι τόπον οὐ πολύν, εἶτ' ἀναφαίνεσθαι
πάλιν. τοὺς δὲ βαρβάρους διὰ τὴν ἐμπειρίαν κατὰ τὸν 8
διαλείποντα τόπον ποιεῖσθαι τὴν δίοδον ἐπὶ τῶν ἵππων
εἰς τὴν Ὑρκανίαν.

692 * Γενομένης δὲ τῆς προσαγγελίας διότι συμβαίνει 49
τὸν μὲν Εὐθύδημον μετὰ τῆς δυνάμεως εἶναι περὶ Τα-
πουρίαν, μυρίους δ' ἱππεῖς προκαθίζεσθαι φυλάττοντας
τὰς περὶ τὸν Ἄριον ποταμὸν διαβάσεις, ἔκρινε τὴν πολι-
ορκίαν ἀπογνοὺς ἔχεσθαι τῶν προκειμένων. ἀπέχοντος 2
δὲ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερῶν ὁδόν, ἐπὶ μὲν ἡμέρας δύο

3. *πεζῇ* F, *πεζοὶ* S vulgo (conf. § 6) 6. *ἐπιπολὺν* F 9. *τινας καὶ πέτρας* FS *He*, *θῖνας καὶ πέτρας Sca*, *τινας λευκοπέτρας* coni. *Sch* *ἀπορρωγὰς* FS *He* 10. *ῥεῦμα τῇ* S *He*, *ῥεύματι* F 13. *ἀπασίακας* FS, accentum corr. *Ur* 175[a] 15. *πεζεύγειν* F 16. *προσθαι* (sine acc.) F 18. *καταράττει* F 19. *διαρηγνύντα* F 20. *ἀναφένεσθαι* F 24. F fol. 181[r] *He* 233, 27; in marg. add. F[2] *μάχη ἀντιόχου καὶ εὐθυδύμου τῶν βακτριανῶν* 25. *ταγουρίαν* FS, corr. *Rei* 538 26. *προκαθήζεσθαι* F 27. *τὰς* add. *Rei* 538 *διαβ*[ᾶς] F, *διαβὰς* S, corr. idem

*σύμμετρον ἐποιήσατο τὴν πορείαν, τῇ δὲ τρίτῃ μετὰ τὸ
δειπνῆσαι τοῖς μὲν ἄλλοις ἅμα τῷ φωτὶ ποιεῖσθαι παρ-
3 ήγγειλε τὴν ἀναζυγήν, αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν τοὺς ἱππέας
καὶ τοὺς εὐζώνους, ἅμα δὲ πελταστὰς μυρίους, προῆγε
4 νυκτός, πορείᾳ χρώμενος ἐνεργῷ. τοὺς γὰρ ἱππεῖς ἐπυν-
θάνετο τῶν ὑπεναντίων τὰς μὲν ἡμέρας ἐφεδρεύειν παρὰ
τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, τὰς δὲ νύκτας ὑποχωρεῖν πρός
5 τινα πόλιν οὐκ ἔλαττον εἴκοσι σταδίων* διέχουσαν. *δια-
νύσας δὲ νύκτωρ τὴν καταλειπομένην ὁδόν, ἅτε τῶν πεδίων
ἱππασίμων ὑπαρχόντων, ἔφθασε περαιώσας τὸν ποταμὸν
ἅμα τῷ φωτὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μεθ' ἑαυτοῦ δυνά-
6 μεως. οἱ δὲ τῶν Βακτριανῶν ἱππεῖς, σημηνάντων αὐτοῖς
τῶν σκοπῶν τὸ γεγονός, ἐξεβοήθουν, καὶ κατὰ πορείαν
7 συνέμισγον τοῖς ὑπεναντίοις. ὁ δὲ βασιλεύς, θεωρῶν ὅτι
δεῖ δέξασθαι τὴν πρώτην ἐπιφορὰν τῶν πολεμίων, παρα-
καλέσας τοὺς περὶ αὐτὸν εἰθισμένους κινδυνεύειν τῶν ἱπ-
πέων δισχιλίους, τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγειλε κατὰ σημαίας
καὶ κατ' οὐλαμοὺς αὐτοῦ παρεμβαλεῖν καὶ λαμβάνειν ἑκά-
8 στους τὰς εἰθισμένας τάξεις, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν προειρη-
μένων ἱππέων ἀπαντήσας συνέβαλε τοῖς πρώτοις ἐπιφε-
9 ρομένοις τῶν Βάκτρων. δοκεῖ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν κίνδυνον
Ἀντίοχος ἀγωνίσασθαι διαπρεπέστατα τῶν μεθ' αὐτοῦ.
10 πολλοὶ μὲν οὖν ἀμφοτέρων διεφθάρησαν, ἐπεκράτησαν
δὲ τῆς πρώτης ἱππαρχίας οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως· τῆς δὲ
δευτέρας καὶ τρίτης ἐπιφερομένης ἐπιέζοντο καὶ κακῶς
11 ἀπήλλαττον. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, τῶν πλείστων
ἱππέων ἐκτεταγμένων ἤδη, Παναίτωλος ἐπαγαγεῖν παραγ-
γείλας τὸν μὲν βασιλέα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ κινδυνεύοντας
ἐδέξατο, τοὺς δὲ τῶν Βακτριανῶν ἐπιφερομένους ἀτάκτως* 693

2. *μὲν* add. *Rei* 538 8. *διέχουσαν* add. *Sch* 13. *γεγονως* (sine acc.) F *κατοπορείαν* F 17. *σημειας* F(S), corr. *Ca* 18. *αὐτοῦ* *Di* pro *αὐτοὺς* *παρεμβάλλειν* *Ca* *εκάστου* F(S), corr. *Ca* 20. *ἀπαντῇ* FS, corr. *Ur* 175[a] *συνέβαλε* FD, *συνέβαλλε* S (*ἐνέβαλε* suspicari licet propter corruptelam prioris vocabuli) 22. *ἀγονήσασθαι* F *αὐτοῦ* F, *ἑαυτοῦ* S vulgo 26. *ἀπηλλάττοντο* FS, corr. *Rei* 538 27. *πὰν αἰτωλὸς* FS, corr. *Ca* (idem voluit *Ur* 175[a])

ἐκ μεταβολῆς προτροπάδην ἠνάγκασε φυγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν 12
οὖν, τῶν περὶ τὸν Παναίτωλον αὐτοῖς ἐπικειμένων, οὐ
πρότερον ἔστησαν ἕως οὗ συνέμιξαν τοῖς περὶ τὸν Εὐθύ-
δημον, τοὺς πλείστους ἀπολωλεκότες αὐτῶν· οἱ δὲ τοῦ 13
βασιλέως ἱππεῖς πολλοὺς μὲν φονεύσαντες πολλοὺς δὲ
ζωγρίᾳ λαβόντες ἀνεχώρουν. καὶ τότε μὲν αὐτοῦ παρὰ
τὸν ποταμὸν ηὐλίσθησαν· ἐν δὲ τούτῳ τῷ κινδύνῳ τὸν 14
μὲν ἵππον συμβαίνει ἀποθανεῖν τραυματισθέντα, αὐτὸν
δὲ πληγέντα διὰ τοῦ στόματος ἀποβαλεῖν τινας τῶν ὀδόν-
των, καθόλου δὲ φήμην ἐπ' ἀνδρείᾳ περιποιήσασθαι τότε
μάλιστα. γενομένης δὲ τῆς μάχης ταύτης ὁ μὲν Εὐθύ- 15
δημος καταπλαγεὶς ἀνεχώρησε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς πόλιν
Ζαρίασπα τῆς Βακτριανῆς.

RELIQUIAE LIBRI XI.

EX PROOEMIO LIBRI.

* *Ἴσως δέ τινες ἐπιζητοῦσι πῶς ἡμεῖς οὐ προγρα-* 1a
φὰς ἐν ταύτῃ τῇ βύβλῳ, καθάπερ οἱ πρὸ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ
προεκθέσεις καθ' ἑκάστην ὀλυμπιάδα πεποιήκαμεν τῶν
πράξεων. ἐγὼ δὲ κρίνω χρήσιμον μὲν εἶναι καὶ τὸ τῶν 2
προγραφῶν γένος· καὶ γὰρ εἰς ἐπίστασιν ἄγει τοὺς ἀνα-

2. *πὰν αἰτωλὸν* FS 3. *ἕως οὐ* F, *ἕως* coni. *Di* 55 5. *δὲ* om. F 6. *ζωγρήα* F, *ζωγρείᾳ* S^s vulgo ante *Di* 8. et duo hiatus et praesens *συμβαίνει* sequente infinitivo aoristi et omissum *Ἀντιόχῳ* (*Sch*) vel *Ἀντιόχου* (*Rei* 538) produnt orationem ab epitomatore contractam 10. *ἀνδρεῖα* F, *ἀνδρίᾳ* *Be* 11. *μάλλιστα* F 14. libro undecimo Polybius res annis 547 et 548 gestas comprehendit 16. M *Ma* 378 *Hey* 32, 12 *ἐπιζητοῦσι* epitomator perinde ac 36, 1^a, 1, *ἐπιζητήσουσι* Geelius coll. 3, 57, 2; alia quoque initio huius eclogae epitomatoris arbitrio mutata esse non fugit Orellium ind. lect. Turic. a. 1834 p. 2 17. *βίβλωι* M^s vulgo, *πραγματείᾳ* Orellius *καὶ* del. Cobetus Mnemos. XI 15

γινώσκειν θέλοντας καὶ συνεκκαλεῖται καὶ παρορμᾷ πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τοὺς ἐντυγχάνοντας, πρὸς δὲ τούτοις πᾶν
3 τὸ ζητούμενον ἑτοίμως ἔνεστιν εὑρεῖν διὰ τούτου· θεωρῶν δὲ διὰ πολλὰς αἰτίας καὶ τὰς τυχούσας ὀλιγωρούμενον καὶ φθειρόμενον τὸ τῶν προγραφῶν γένος, οὕτως καὶ διὰ
4 ταῦτα πρὸς τοῦτο τὸ μέρος κατηνέχθην· τῆς γὰρ προεκθέσεως οὐ μόνον ἰσοδυναμούσης τῇ προγραφῇ, ἀλλὰ καὶ πλεῖόν τι δυναμένης, ἅμα δὲ καὶ χώραν ἐχούσης ἀσφα-
5 λεστέραν διὰ τὸ συμπεπλέχθαι τῇ πραγματείᾳ, τούτῳ μᾶλλον ἐδοκιμάσαμεν χρῆσθαι τῷ μέρει παρ' ὅλην τὴν σύνταξιν πλὴν ἓξ τῶν πρώτων βυβλίων· ἐν ἐκείνοις δὲ 694 προγραφὰς ἐποιησάμεθα διὰ τὸ μὴ λίαν ἐναρμόζειν ἐν αὐτοῖς τὸ τῶν προεκθέσεων γένος.

BELLUM HANNIBALICUM. HASDRUBALIS CLADES.

1 * Ἀλλὰ πολὺ ῥᾳδιεστέραν καὶ συντομωτέραν συνέβη o. u. 547
γενέσθαι τὴν Ἀσδρούβου παρουσίαν εἰς Ἰταλίαν.

* Διόπερ ὡς οὐδέποτε μᾶλλον ὀρθὴ καὶ περίφοβος ἡ τῶν Ῥωμαίων πόλις ἐγεγόνει, καραδοκοῦσα τὸ συμβησόμενον.

2 * Ἀσδρούβᾳ δὲ τούτων μὲν ἤρεσκεν οὐδέν, τῶν δὲ πραγμάτων οὐκέτι διδόντων ἀναστροφὴν διὰ τὸ θεωρεῖν τοὺς πολεμίους ἐκτεταγμένους καὶ προσάγοντας, ἠναγκάζετο παρατάττειν τοὺς Ἴβηρας καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ γεγονότας

3. *ἔνεστιν* om. *Ma* *διὰ τούτων* idem 4. *αἰτίας οὐ τὰς τυχούσας* Geelius 5. *οὕτως* legit *Ma*, *οὕτω* ex editione Didotiana, certe non e codice, repetivit *Hey* 7. *τῆς προγραφῆς* M, corr. Geelius 10. *πρὸς Ma* 11. *ἓξ*] ϛ̅ (simile ζ̅) M, *ε' Ma*, *ι'* Cobetus l. c. *βιβλίων* M, *βίβλων* (et tum *ἐν ἐκείναις* et *αὐταῖς*) Luchtius *δὲ* add. *Hey* 14. Liv. 27, 39 — 49, Appian. Hann. 52 15. Suid. v. *ῥαδιέστερον* 17. Suid. v. *ὀρθή*; ad librum XI fragmentum retulit Mauritius Müller progr. Stendal. 1866 p. 22 (collato Livio 27, 40, 1 et 50, 3 ambigitur, utrum sedes fragmenti ante eclogam codicis Urbinatis [cap. 1—3] fuerit an eo fere loco quo idem liber *τῆς δὲ φήμης* cet. [cap. 3, 4] habet; sed cum epitomator Urbinatis continuas Polybiani operis partes exscribere soleat, unus relinquitur prior e duobus quos dixi locis) 20. F fol. 182r praemisso titulo *πολυβίου ἐκ τοῦ* (hae duae voculae erasae) *ια λόγου*, *He* 234; in marg. habet F[2] *μάχη ῥωμαίων καὶ ἀσδρούβα τοῦ ἀννίβου* 21. *διδόντων* F[a] *Be*, *δόντων* S *He* 22. *προσάγοντας* FK, *προάγοντας* S 23. *παρατάττειν Sca* pro *πράττειν*

Γαλάτας. προθέμενος δὲ τὰ θηρία τὸν ἀριθμὸν ὄντα δέκα, 3
καὶ τὸ βάθος αὐξήσας τῶν τάξεων, καὶ ποιήσας ἐν βραχεῖ
χώρῳ τὴν ὅλην δύναμιν, πρὸς δὲ τούτοις μέσον αὑτὸν θεὶς
τῆς παρατάξεως κατὰ τὴν τῶν θηρίων προστασίαν, ἐποι-
εῖτο τὴν ἔφοδον ἐπὶ τὰ λαιὰ τῶν πολεμίων, προδιειληφὼς
ὅτι δεῖ κατὰ τὸν παρόντα κίνδυνον νικᾶν ἢ θνήσκειν. ὁ 4
μὲν οὖν Λίβιος ἀντεπήει τοῖς πολεμίοις σοβαρῶς, καὶ
συμβαλὼν ταῖς αὑτοῦ δυνάμεσιν ἐμάχετο γενναίως· ὁ δὲ 5
Κλαύδιος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος τεταγμένος προάγειν
μὲν εἰς τοὔμπροσθεν καὶ περικερᾶν τοὺς ὑπεναντίους οὐκ
ἐδύνατο διὰ τὰς προκειμένας δυσχωρίας, αἷς πεπιστευκὼς
Ἀσδρούβας ἐποιήσατο τὴν ἐπὶ τὰ λαιὰ τῶν πολεμίων
ἔφοδον, ἀπόρως δὲ διακείμενος ἐπὶ τῷ μηδὲν πράττειν, 6
ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συμβαίνοντος ἔμαθεν ὃ δέον ἦν πράττειν.
διὸ καὶ παραδεξάμενος ἀπὸ τῶν δεξιῶν τοὺς αὑτοῦ στρα- 7
τιώτας κατὰ τὸν ὄπισθεν τόπον τῆς μάχης, καὶ τὸ λαιὸν
ὑπεράρας τῆς ἰδίας παρεμβολῆς, προσέβαλε κατὰ κέρας
τοῖς Καρχηδονίοις ἐπὶ τὰ θηρία. καὶ μέχρι μὲν τούτων 8
ἀμφίδοξος ἦν ἡ νίκη. οἵ τε γὰρ ἄνδρες ἐφαμίλλως ἐκιν-
δύνευον ἀμφότεροι διὰ τὸ μήτε τοῖς Ῥωμαίοις ἐλπίδα
καταλείπεσθαι σωτηρίας, εἰ σφαλεῖεν, μήτε τοῖς Ἴβηρσι
καὶ Καρχηδονίοις· τά τε θηρία κοινὴν ἀμφοῖν παρείχοντο
τὴν χρείαν ἐν τῇ μάχῃ· μέσα γὰρ ἀπειλημμένα καὶ συν- 9
695 ακοντιζόμενα διετάραττε καὶ τὰς τῶν Ῥωμαίων καὶ τὰς
τῶν Ἰβήρων τάξεις. ἅμα δὲ τῷ τοὺς περὶ τὸν Κλαύδιον 10
προσπεσεῖν κατ' οὐρὰν τοῖς πολεμίοις ἄνισος ἦν ἡ μάχη,
τῶν μὲν κατὰ πρόσωπον, τῶν δὲ κατὰ νώτου τοῖς Ἴβηρσι
προσκειμένων. ἐξ οὗ καὶ συνέβη τοὺς πλείστους τῶν Ἰβή- 11
ρων ἐν αὐτῷ τῷ τῆς μάχης καιρῷ κατακοπῆναι. τῶν δὲ 12
θηρίων τὰ μὲν ἓξ ἅμα τοῖς ἀνδράσιν ἔπεσεν, τὰ δὲ τέτ-
ταρα διωσάμενα τὰς τάξεις ὕστερον ἑάλω μεμονωμένα καὶ
ψιλὰ τῶν Ἰνδῶν.

2. *καὶ στήσας Na* 244 3. *χρόνω* F(S), corr. *Ur* 175b 4. *παρατάξεως Sca* pro *πράξεως* 7. *ἀντεποίη* F, *ἀντεποίει* K, corr. S 10. *ὑπερκερᾶν Ur* 175b 14. *τοῦ* add. cod. Tubingensis 18. *μὲν* K, *μὲν οὖν* FS (unde suspiceris *ἐπὶ τὰ θηρία καὶ . . . μέχρι μὲν οὖν*) 24. *διετάρασσε* FS, corr. *Di* 27. *ἴβερσι* F

2 *Ἀσδρούβας δὲ καὶ τὸν πρὸ τούτου χρόνον καὶ κατὰ τὸν ἔσχατον καιρὸν ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος ἐν χειρῶν νόμῳ κατέστρεψε τὸν βίον· ὃν οὐκ ἄξιον ἀνεπισήμαντον παραλιπεῖν.*
2 *ὅτι μὲν ἀδελφὸς ἦν Ἀννίβου κατὰ φύσιν, καὶ διότι χωριζόμενος εἰς τὴν Ἰταλίαν τούτῳ τὰς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πράξεις ἐνεχείρισεν, ταῦτα μὲν* ἐν τοῖς πρὸ τούτων *ἡμῖν εἴρηται.*
3 *παραπλησίως δὲ καὶ διότι πολλοῖς μὲν χρησάμενος ἀγῶσι πρὸς Ῥωμαίους, πολλαῖς δε καὶ ποικίλαις περιστάσεσι παλαίσας διὰ τοὺς ἐπαποστελλομένους ἐκ Καρχηδόνος εἰς Ἰβηρίαν στρατηγούς, ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις καιροῖς ἀξίως μὲν τοῦ πατρὸς Βάρκα καλῶς δὲ καὶ γενναίως τὰς περιπετείας καὶ τὰς ἐλαττώσεις διετέλει φέρων, καὶ ταῦτα διὰ τῶν πρὸ τοῦ συντάξεων δεδηλώκαμεν.*
4 *περὶ δὲ τῶν τελευταίων ἀγώνων νῦν ἐροῦμεν, καθὸ μάλιστα πέφηνεν ἡμῖν ἄξιος ἐπιστάσεως εἶναι καὶ ζήλου.*
5 *τοὺς γὰρ πλείστους ἰδεῖν ἔστι τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν βασιλέων, ἐπειδὰν συνιστῶνται τοὺς ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνας, τὰ μὲν ἐκ τῶν κατορθωμάτων ἔνδοξα καὶ λυσιτελῆ συνεχῶς λαμβάνοντας ὑπὸ τὴν ὄψιν, καὶ πολλάκις ἐφιστάνοντας καὶ διαλογιζομένους πῶς ἑκάστοις χρήσονται κατὰ λόγον σφίσι χωρησάντων τῶν πραγμάτων,*
6 *τὰ δ' ἐκ τῶν ἀποπτωμάτων οὐκέτι πρὸ ὀφθαλμῶν τιθεμένους, οὐδ' ἐν νῷ λαμβάνοντας πῇ καὶ τί πρακτέον ἑκάστοις ἐστὶ κατὰ τὰς περιπετείας. καίτοι τὸ μὲν ἕτοιμόν ἐστι, τὸ δὲ πολλῆς δεῖται προνοίας.*
7 *τοιγαροῦν οἱ πλεῖστοι διὰ τὴν αὐτῶν ἀγεννίαν καὶ τὴν ἐν τούτοις ἀβουλίαν αἰσχρὰς μὲν* 696 *ἐποίησαν τὰς ἥττας, εὐγενῶς πολλάκις ἠγωνισμένων τῶν στρατιωτῶν, κατῄσχυναν δὲ τὰς πρὸ τοῦ πράξεις, ἐπονεί-*

1. *δὲ καὶ Rei* 538, *δὲ κατὰ* FS, *δὲ κατά τε Hu* 3. *ὃν* add. *Sca* *παραλειπεῖν* F 5. post *χωριζόμενος* add. *ἐκεῖνος Rei* 538 *τὰς* om. F 6. *ἐνεχείρησεν* F *ἐν τοῖς πρὸ τούτων* add. *Hu* (conf. 10, 34, 1; 35, 6. 16, 13, 2), *οὖν* FS 7. *εἴρηται* add. *Hu* (conf. 1, 36, 1. 2, 22, 10. 3, 47, 4. 10, 36, 1. 11, 2, 11), *πρότερον δεδήλωται* add. *Ca* 9. *διὰ τὸ τοὺς* FS, corr. *Ca* 15. *πέφυκεν* Suid. v. *ἐπίστασις* *καὶ* Suid., om. FS 21. *σφίσι Ur* 175b pro *ταῖς φησὶ* 25. *τὴν αὐτῶν* S, *των αὐτῶν* F(K) 26. *ἀγεννίαν* Gm, *ἀγγελίαν* FS, *ἀμέλειαν Ur* 175b, *ἀγέννειαν Di* *ἀβουλείαν* F 28. *κατΐσχυναν* F *πρὸ τοῦ Ca, πρὸ του* et superscr. *τ* F, *πρὸ τούτου* S

διστον δὲ σφίσι τὸν καταλειπόμενον ἐποίησαν βίον. δι- 8
ότι δὲ πολλοὶ τῶν ἡγουμένων περὶ τοῦτο τὸ μέρος σφάλ-
λονται, καὶ διότι μεγίστην ἐν τούτοις ἔχει διαφορὰν ἀνὴρ
ἀνδρός, εὐχερὲς τῷ βουλομένῳ καταμαθεῖν· πολλὰ γὰρ ὑ-
ποδείγματα τῶν τοιούτων πεποίηκεν ὁ προγεγονὼς χρόνος.
Ἀσδρούβας δέ, ἕως μὲν ἦν ἐλπὶς ἐκ τῶν κατὰ λόγον τοῦ 9
δύνασθαι πράττειν ἄξιόν τι τῶν προβεβιωμένων, οὐδενὸς
μᾶλλον προενοεῖτο κατὰ τοὺς κινδύνους ὡς τῆς αὑτοῦ σω-
τηρίας· ἐπεὶ δὲ πάσας ἀφελομένη τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐλ- 10
πίδας ἡ τύχη συνέκλεισε πρὸς τὸν ἔσχατον καιρόν, οὐδὲν
παραλιπὼν οὔτε περὶ τὴν παρασκευὴν οὔτε κατὰ τὸν κίν-
δυνον πρὸς τὸ νικᾶν, οὐχ ἧττον πρόνοιαν εἶχε καὶ τοῦ
σφαλεὶς τοῖς ὅλοις ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς παροῦσι καὶ μη-
δὲν ὑπομεῖναι τῶν προβεβιωμένων ἀνάξιον.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν εἰρήσθω περὶ τῶν ἐν πράγμα- 11
σιν ἀναστρεφομένων, ἵνα μήτε προπετῶς κινδυνεύοντες
σφάλλωσι τὰς τῶν πιστευσάντων ἐλπίδας μήτε φιλοζωοῦν-
τες παρὰ τὸ δέον αἰσχρὰς καὶ ἐπονειδίστους ποιῶσι τὰς
αὑτῶν περιπετείας· Ῥωμαῖοι δὲ τῇ μάχῃ κατορθώσαντες 3
παραυτίκα μὲν τὸν χάρακα διήρπαζον τῶν ὑπεναντίων, καὶ
πολλοὺς μὲν τῶν Κελτῶν ἐν ταῖς στιβάσι κοιμωμένους
διὰ τὴν μέθην κατέκοπτον ἱερείων τρόπον· συνῆγον δὲ καὶ 2
τὴν λοιπὴν τῶν αἰχμαλώτων λείαν, ἀφ' ἧς εἰς τὸ δημό-
σιον ἀνήχθη πλείω τῶν τριακοσίων ταλάντων. ἀπέθανον 3
δὲ τῶν μὲν Καρχηδονίων κατὰ τὴν μάχην σὺν τοῖς Κελτοῖς
οὐκ ἐλάττους μυρίων, τῶν δὲ Ῥωμαίων περὶ δισχιλίους.
ἑάλωσαν δὲ καὶ ζωγρίᾳ τινὲς τῶν ἐνδόξων Καρχηδονίων,
οἱ δὲ λοιποὶ κατεφθάρησαν. τῆς δὲ φήμης ἀφικομένης 4
εἰς τὴν Ῥώμην τὴν μὲν ἀρχὴν ἠπίστουν τῷ λίαν βούλεσθαι
τοῦτο γενόμενον ἰδεῖν· ἐπειδὴ δὲ καὶ πλείους ἧκον οὐ μό- 5

---

1. *διότι δὲ Ca, διότι* FS, *ὅτι δὲ Hu* coll. 10, 8, 2. 11, 2, 2 5. *προγεγονὸς* F 8. *κατὰ Ur* 175b pro *καὶ* 9. *δὲ* S *He, δὴ* F 11. *παραλειπῶν* F *παρασκευεῖν* F 12. *πρὸς τὸ* S, *τὸ προς τὸ* F(K) *καὶ τοῦ Sch, καίτοι* FS, *τοῦ Ca* 13. *ὅμως ἐχώρησε* (sic) F(S), corr. *Ur* 175b 17. *σφαλῶσι* FS, corr. *Ca* 21. *στιβάσι* idem pro *στιβαῖς* 27. *ζωγρείᾳ* FS vulgo ante *Di* 29. *τῷ Ca, το* F(S)

νον τὸ γεγονὸς ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ μέρος διασαφοῦντες,
τότε δὴ χαρᾶς ὑπερβαλλούσης ἦν ἡ πόλις πλήρης, καὶ πᾶν 697
μὲν τέμενος ἐκοσμεῖτο, πᾶς δὲ ναὸς ἔγεμε πελάνων καὶ
6 θυμάτων, καθόλου δ᾽ εἰς τοιαύτην εὐελπιστίαν παρεγένοντο καὶ θάρσος ὥστε πάντας τὸν Ἀννίβαν, ὃν μάλιστα πρότερον ἐφοβήθησαν, τότε μηδ᾽ ἐν Ἰταλίᾳ νομίζειν παρεῖναι.

FRAGMENTUM INCERTUM.

7 * Ὁ δὲ φαντασίαν μὲν ἔχειν ἔφη τοὺς εἰρημένους λόγους, τὴν δ᾽ ἀλήθειαν οὐ τοιαύτην εἶναι, τὸ δ᾽ ἐναντίον.

BELLUM AETOLICUM. LEGATIONES DE PACE.

4 * «Ὅτι μὲν οὔτε Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς οὔθ᾽ ἡ τῶν
(5) Ῥοδίων πόλις οὔθ᾽ ἡ τῶν Βυζαντίων καὶ Χίων καὶ Μιτυληναίων ἐν παρέργῳ τίθενται τὰς ὑμετέρας, ὦ ἄνδρες Αἰτωλοί, διαλύσεις, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑπολαμβάνω
2 τοῦτ᾽ εἶναι συμφανές. οὐ γὰρ νῦν πρῶτον οὐδὲ δεύτερον ποιούμεθα πρὸς ὑμᾶς τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγους, ἀλλ᾽ ἐξ ὅτου τὸν πόλεμον ἐνεστήσασθε, προσεδρεύοντες καὶ πάντα καιρὸν θεραπεύοντες οὐ διαλείπομεν ὑπὲρ τούτων
3 ποιούμενοι πρὸς ὑμᾶς μνήμην, κατὰ μὲν τὸ παρὸν τῆς ὑμετέρας καὶ Μακεδόνων στοχαζόμενοι καταφθορᾶς, πρὸς δὲ τὸ μέλλον καὶ περὶ τῶν σφετέρων πατρίδων καὶ περὶ
4 τῶν ἄλλων Ἑλλήνων προνοούμενοι. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τοῦ

---

1. *τὰ* add. *Rei* 538 5. *πάντες* FS, corr. Ernestus *μάλλιστα* F 8. secundum codicem Vaticanum hoc fragmentum positum fuerat post prooemium (cap. 1[a]) et ante cap. 4 extr. 9. M *Ma* 378 *Hey* 32, 27 11. Liv. 28, 7 et 8 (de ordine fragmentorum a cap. 4 [5] ad cap. 7 [4] variis modis dubitatum est; verum eclogam Valesianam cap. 7 [4]: *ὅτι Φίλιππος πορευθεὶς* cet. post orationem legati recte positam esse demonstrat fragmentorum series in codice Vaticano; denique verba initio cap. 7 [4]: *καὶ πολλὰ μὲν* cet. non tam cum Schweighaeusero ad Livii libri 28 cap. 7, 8, quam ad cap. 8, 1—3 referenda, itaque iure post orationem legati posita esse videntur) 12. F fol. 184[r] *He* 235, 6 (est oratio Rhodii, ut videtur, legati apud Aetolos; nomen legati addit F[2] in marg.: *Δη* [i. e. *δημηγορία*] *θρασυκράτους*) 13. *Μυτιληναίων Di* 18. *ἀνεστήσασθαι* F, *ἀνεστήσασθε* S, corr. *Rei* 538 19. *διελείπομεν* FS, corr. *Ca* 23. *ἐπὶ Sca*, *ὑπο* F(S)

πυρός, ὅταν ὑφάψῃ τις ἅπαξ τὴν ὕλην, οὐκέτι τὸ λοιπὸν
ἐπὶ τῇ τούτου προαιρέσει γίνεται τὸ συμβαῖνον, ἀλλ' ᾗ
ποτ' ἂν τύχῃ λαμβάνει τὴν νομήν, τὸ πλεῖον τοῖς ἀνέμοις
κυβερνώμενον καὶ τῇ τῆς ὑποκειμένης ὕλης διαφθορᾷ, καὶ
πολλάκις ἐπ' αὐτὸν τὸν ἐμπρήσαντα πρῶτον ὥρμησε πα-
ραλόγως, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ πόλεμος ὑπό τινων ὅταν 5
ἅπαξ ἐκκαυθῇ, τοτὲ μὲν αὐτοὺς τούτους πρώτους ἀπόλ-
λυσι, ποτὲ δὲ φέρεται φθείρων ἀδίκως πᾶν τὸ παραπεσόν,
ἀεὶ καινοποιούμενος καὶ προσφυσώμενος, ὥσπερ ὑπ' ἀνέ-
μων, ὑπὸ τῆς τῶν πλησιαζόντων ἀγνοίας. διόπερ, ὦ ἄν- 6
δρες Αἰτωλοί, νομίσαντες καὶ τοὺς νησιώτας πανδημεὶ καὶ
τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας Ἕλληνας παρόντας ὑμῶν
δεῖσθαι τὸν μὲν πόλεμον ἆραι, τὴν δ' εἰρήνην ἑλέσθαι,
διὰ τὸ καὶ πρὸς σφᾶς ἀνήκειν τὰ γινόμενα, σωφρονήσαν-
698 τες ἐντράπητε καὶ πείσθητε τοῖς παρακαλουμένοις. καὶ 7
γὰρ εἰ κατά τινα τύχην ἐπολεμεῖτε πόλεμον ἀλυσιτελῆ μέν,
ἐπειδὴ παντὶ πολέμῳ τοῦτο παρέπεται κατὰ τὸ πλεῖστον,
ἔνδοξον δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν καὶ κατὰ τὴν
τῶν ἀποβαινόντων ἐπιγραφήν, ἴσως ἄν τις ὑμῖν ἔσχε συγ-
γνώμην φιλοτίμως διακειμένοις. εἰ δὲ πάντων αἴσχιστον 8
καὶ πολλῆς ἀδοξίας πλήρη καὶ βλασφημίας, ἆρ' οὐ μεγά-
λης προσδεῖται τὰ πράγματα ἐπιστάσεως; ῥηθήσεται γὰρ 9
τὸ δοκοῦν μετὰ παρρησίας· ὑμεῖς δ', ἂν εὖ φρονῆτε, μεθ'
ἡσυχίας ἀνέξεσθε. πολλῷ γάρ ἐστιν ἄμεινον ὀνειδισθέν- 10
τας ἐν καιρῷ σωθῆναι μᾶλλον ἢ πρὸς χάριν ἀκούσαντας
μετ' ὀλίγον ἀπολέσθαι μὲν αὐτούς, ἀπολέσαι δὲ καὶ τοὺς
λοιποὺς Ἕλληνας.

Λάβετε τοίνυν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν αὐτῶν ἄγνοιαν. 5 (6)

2. ἀλληποτ' F 4. διαφορᾷ *Gro* 5. ὁρμῆσαι FS, corr. *Ur* 175b 7. τότε μὲν FS, ποτὲ μὲν *Ur* 175b vulgo τούτους prima manus in F ex τοὺς 8. τοτὲ δὲ *Hu* ἀδιακρίτως *Rei* 539 (quidni ἀρχίτως?) 9. ἀεὶ *Ur* 175b, η ει (sic) F, οἱ S, ὡς G *He*, ὡσεὶ *Rei* 539 13. ἆραι idem pro ἀρετὴν 14. ἀνῆκειν F 15. ἐντράπηται F 16. πολεμεῖτε FS, corr. *Sca* λυσιτελῆ FS, corr. *Ca* 17. παντῇ F 21. πλήρη F *Ur* 175b, πλῆρες S 23. φρονεῖτε F 24. ἀνέξεσθαι FS, corr. D et Regius G inc. M *Ma* 378 *Hey* 32, 29: Ὅτι πολλῷ ἐστιν ἄμεινον cet. 26. ἀπολέσαι *Ur* 175b, ἀπολέσθαι MFS 27. Ἕλληνας: des. M 28. λαβεται (sine acc.) F

φατὲ μὲν γὰρ πολεμεῖν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων πρὸς Φίλιπ-
πον, ἵνα σῳζόμενοι μὴ ποιῶσι τούτῳ τὸ προσταττόμενον,
πολεμεῖτε δ' ἐπ' ἐξανδραποδισμῷ καὶ καταφθορᾷ τῆς Ἑλ-
2 *λάδος. ταῦτα γὰρ αἱ συνθῆκαι λέγουσιν ὑμῶν αἱ πρὸς*
Ῥωμαίους, αἳ πρότερον μὲν ἐν τοῖς γράμμασιν ὑπῆρχον,
3 *νῦν δ' ἐν τοῖς πράγμασι θεωροῦνται γινόμεναι. καὶ τότε*
μὲν αὐτὰ τὰ γράμματα τὴν αἰσχύνην ὑμῖν ἐπέφερε, νῦν
δὲ διὰ τῶν ἔργων ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῦτο γίνεται πᾶσι κα-
4 *ταφανές. λοιπὸν ὁ μὲν Φίλιππος ὄνομα γίνεται καὶ πρό-*
σχημα τοῦ πολέμου· πάσχει γὰρ οὐδὲν δεινόν· τούτῳ δὲ
συμμάχων ὑπαρχόντων Πελοποννησίων τῶν πλείστων, Βοι-
ωτῶν Εὐβοέων Φωκέων Λοκρῶν Θετταλῶν Ἠπειρωτῶν,
5 *κατὰ τούτων πεποίησθε τὰς συνθήκας ἐφ' ᾧ τὰ μὲν σώ-*
ματα καὶ τὰ ἔπιπλα Ῥωμαίων ὑπάρχειν, τὰς δὲ πόλεις
6 *καὶ τὴν χώραν Αἰτωλῶν. καὶ κυριεύσαντες μὲν αὐτοὶ πό-*
λεως οὔτ' ἂν ὑβρίζειν ὑπομείναιτε τοὺς ἐλευθέρους οὔτ'
ἐμπιπράναι τὰς πόλεις, νομίζοντες ὠμὸν εἶναι τὸ τοι-
7 *οῦτο καὶ βαρβαρικόν· συνθήκας δὲ πεποίησθε τοιαύτας,*
δι' ὧν ἅπαντας τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἐκδότους δεδώκατε 699
τοῖς βαρβάροις εἰς τὰς αἰσχίστας ὕβρεις καὶ παρανομίας.
8 *καὶ ταῦτα πρότερον μὲν ἠγνοεῖτο· νυνὶ δὲ διὰ τῆς Ὠρει-*
τῶν καὶ τῶν ταλαιπώρων Αἰγινητῶν ἅπασι γεγόνατε κα-
ταφανεῖς, τῆς τύχης ὥσπερ ἐπίτηδες ἐπὶ τὴν ἐξώστραν
ἀναβιβαζούσης τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν.
9 *Ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τοῦ πολέμου καὶ τὰ νῦν ἤδη συμβαί-*
νοντα τοιαῦτ' ἐστί· τὸ δὲ τέλος, ἂν ὅλως πάντα κατὰ
νοῦν ὑμῖν χωρήσῃ, ποῖόν τι δεῖ προσδοκᾶν; ἆρ' οὐ κα-
6 *κῶν ἀρχὴν μεγάλων ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν; ὅτι γάρ, ἂν Ῥω-*
(7) *μαῖοι τὸν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεμον ἀποτρίψωνται (τοῦτο δ'*

---

2. *σωζόμενοι* FS 3. *πολεμεῖται* F *δ' ἐπ'* *Ur* 175b pro *δὲ* 4. *ὑμῖν* *Be* 7. *γράμματα* Gs *He*, *πράγματα* F(S) *ἐπιφέρει* FS, corr. *Ca* 13. post *τούτων* add. *γὰρ* FS, del. *Ca* 16. *ὑπομείνητε* FS, corr. *Be* 17. *ἐπιπράναι* F, *ἐπιμπράναι* S, corr. *Be* *τοιοῦτον* vulgo invito F 19. *δεδῶκαται* F 21. *ἠγνωεῖτε* F, *ἠγνοεῖτε* S, corr. *He* *ὡριτῶν* F, *Ὠρειτῶν πόλεως* *Hu* auctore *Sch* 26. *ποῖων τί* (sic) F, *ποιῶν τί* S, corr. *Sca* 28. *ἀποτρίψονται* F, corr. S

*ἐστὶν ἐν ὀλίγῳ, συγκεκλειμένου τῆς Βρεττίας εἰς πάνυ
βραχεῖς τόπους Ἀννίβου), λοιπὸν ὅτι πάσῃ τῇ δυνάμει* 2
*τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους ποιήσονται.
λόγῳ μὲν Αἰτωλοῖς βοηθήσοντες κατὰ Φιλίππου, τῇ δ'
ἀληθείᾳ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτοὺς ποιησόμενοι, καὶ λίαν ὑπο-
λαμβάνω τοῦτ' εἶναι καταφανές. ἐάν τε καλῶς προθῶνται* 3
*ποιεῖν Ῥωμαῖοι κυριεύσαντες, ἐκείνων ἔσεσθαι καὶ τὴν χά-
ριν καὶ τὴν ἐπιγραφήν, ἐάν τε κακῶς, τῶν αὐτῶν ὑπάρ-
ξειν καὶ τὰς ὠφελείας ἐκ τῶν ἀπολλυμένων καὶ τὴν ἐξου-
σίαν τῶν σῳζομένων. ὑμεῖς δὲ τότε τοὺς θεοὺς ἐπικαλέ-* 4
*σεσθε μάρτυρας, ὅταν μήτε τῶν θεῶν βούληται μήτε τῶν
ἀνθρώπων ἔτι δύνηται βοηθεῖν ὑμῖν μηδείς.*

Ἴσως μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ἔδει πάντα προορᾶσθαι· τοῦτο 5
γὰρ ἦν ὑμῖν πρέπον· ἐπειδὴ δὲ πολλὰ διαφεύγει τῶν 6
*μελλόντων τὴν ἀνθρωπίνην πρόνοιαν, νῦν γε δέον ἂν εἴη,
διὰ τούτων τῶν πραγμάτων συνεωρακότας τὸ συμβαῖνον,
βέλτιον βουλεύεσθαι περὶ τοῦ μέλλοντος. οὐ μὴν ἀλλ'* 7
*ἡμεῖς γε κατὰ τὸ παρὸν οὐδὲν ἀπολελοίπαμεν τῶν ἁρμο-
ζόντων ἢ λέγειν ἢ πράττειν τοῖς ἀληθινοῖς φίλοις, καὶ
περὶ τοῦ μέλλοντος τὸ δοκοῦν μετὰ παρρησίας εἰρήκαμεν·
ὑμᾶς δ' ἀξιοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν μήθ' αὐτοῖς φθο-* 8
*νῆσαι μήτε τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς
σωτηρίας."*

700 *Τούτου δὲ ποιήσαντος διατροπήν τινα τοῖς πολλοῖς,* 9
*ὡς ἐδόκει, μετὰ τοῦτον εἰσῆλθον οἱ παρὰ τοῦ Φιλίππου
πρέσβεις, οἳ τοὺς μὲν κατὰ μέρος λόγους ὑπερέθεντο, δύο
δ' ἔφασαν ἥκειν ἔχοντες ἐντολάς, αἱρουμένων μὲν τῶν* 10
*Αἰτωλῶν τὴν εἰρήνην ἑτοίμως δέχεσθαι· εἰ δὲ μή, τοὺς
θεοὺς καὶ τοὺς πρεσβευτὰς τοὺς παρόντας ἀπὸ τῆς Ἑλ-*

---

1. *ἔσται* coni. *Sch*, sed ipse hoc improbat *συγκλειμένου* FS *He*, *συγκεκλεισμένου Ur* 175b, corr. *Di* 5. 6. *ὑπολαμβάνω τοῦτ' εἶναι* coni. *Sch* coll. cap. 4, 1, *τοῦτ' εἶναι* F(S), *τοῦτ' ἐστὶ Ur* 175b vulgo 10. *τῶν σωζομένων Ur* 175b, *σωζομένων* FS *ἐπεκαλέσεσθαι* F (et similiter S), corr. *Ur* 175b 14. *διαφεύγειν* FS, corr. idem (*διαφεύγειν πέφυκε* vel *συμβαίνει* coni. *Sch*) 21. *μήτ' αὐτοῖς* FS, corr. *Be* 28. *εἰ δὲ μή* add. *Ur* 175b (sed Polybius et hiatum evitavit et participium aliquod in genitivo pluralis posuisse videtur)

*λάδος ἐπιμαρτυραμένους χωρίζεσθαι διότι τῶν μετὰ ταῦτα
συμβησομένων τοῖς Ἕλλησιν Αἰτωλοὺς ἀλλ' οὐ Φίλιππον
αἴτιον δεήσει νομίζειν.*
7 * *Καὶ πολλὰ μὲν αὐτὸν κατοιμώξας ὅτι παρὰ μικρὸν
(4) ἔλθοι τοῦ λαβεῖν τὸν Ἄτταλον ὑποχείριον.*
2 * *Ὅτι Φίλιππος πορευθεὶς ἐπὶ τὴν Τριχωνίδα λί-
μνην καὶ παραγενόμενος εἰς τὸν Θέρμον, ἔνθα ἦν ἱερὸν
Ἀπόλλωνος, ὅσα πρότερον ἀπέλιπε τῶν ἀναθημάτων, τότε
πάλιν ἅπαντα διελωβήσατο, κακῶς μὲν πρὸ τοῦ κακῶς δὲ
3 τότε χρώμενος τῷ θυμῷ· τὸ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὀργι-
ζόμενον εἰς τὸ θεῖον ἀσεβεῖν τῆς πάσης ἀλογιστίας ἐστὶ
σημεῖον.*
4 * *Ἐλλόπιον, πόλις Αἰτωλίας· Πολύβιος ια'.*
5 * *Φύταιον, πόλις Αἰτωλίας· Πολύβιος ἑνδεκάτῳ.*

RES IN PELOPONNESO GESTAE. PHILOPOEMEN VINCIT MACHANIDAM.

8 * *Ὅτι τριῶν ὄντων τρόπων, καθ' οὓς ἐφίενται πάν-
τες στρατηγίας οἱ κατὰ λόγον αὐτῇ προσιόντες, πρώτου
μὲν τοῦ διὰ τῶν ὑπομνημάτων καὶ τῆς ἐκ τούτων κατα-
2 σκευῆς, ἑτέρου δὲ τοῦ μεθοδικοῦ διὰ τῆς παρὰ τῶν ἐμ-
πείρων ἀνδρῶν παραδόσεως, τρίτου δὲ τοῦ διὰ τῆς ἐπ'
3 αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἕξεως καὶ τριβῆς, πάντων ἦσαν
τούτων ἀνεννόητοι οἱ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγοὶ ἁπλῶς.*
4 * *Τοῖς γὰρ πλείστοις ὑπεγεγόνει τις ζῆλος οὐκ εὐ-
τυχὴς ἐκ τῆς τῶν ἄλλων ἀλαζονείας καὶ τῆς ἀκαιρίας·
5 ἐσπούδαζον γὰρ τὰς ἀκολουθίας καὶ τὰς ἐσθῆτας διαφε-
ρόντως, καί τις ἦν περὶ τοὺς πλείστους καλλωπισμὸς ὑ-*

o —

4. Suid. v. *κατοιμώξας* 6. P *Va* 45; in marg. habet P *ΛΟΓ ΙΑ* 7. *τὸ Rei* 738 8. *ἀπέλειπε* P 9. inc. M *Ma* 379 *Hey* 32, 31: *Τὰ δ' ἕτερα διελωβήσατο* cet. 10. *τότε* om. M *τῶ γὰρ* MP 11. *τῆς* om. M 12. *σημεῖον*: des. MP 13. 14. Stephan. Byzant. 15. Plut. Philop. 8—10 17. Suid. v. *στρατηγία*, extrema verba etiam sub *ἀνεννόητον* 19. *τοῦ* add. *Hu* 20. *διὰ Hu* pro *καὶ* 24. Suid. v. *ζηλοτυπία*, partim etiam v. *ἀλαζονεία, ἐσπούδαζον, ὑπερέχων, χορηγία* *ὑπερεγεγόνει* Suid. v. *ζηλοτυπία* (recte idem v. *ἀλαζονεία*) *οὐκ εὐτυχὴς* om. Suid. v. *ζηλ.* 25. *καὶ τῆς* Suid. v. *ζηλ.*, *καὶ* idem v. *ἀλ.* 26. *γὰρ περὶ τὰς Hu*

περιέχων τὴν ἐκ τοῦ βίου χορηγίαν. ὅπλων δὲ οὐδὲ τὸν 6
ἐλάχιστον ἐποιοῦντο λόγον.

701 * Οἱ γὰρ πολλοὶ τὰ μὲν ἔργα τῶν εὐτυχούντων οὐδὲ 7
πειρῶνται μιμεῖσθαι, τὰ δὲ πάρεργα ζηλοῦντες μετὰ βλά-
βης ἐκθεατρίζουσι τὴν ἑαυτῶν ἀκρισίαν.

* Μεγάλα μὲν γὰρ ἔφη τὴν λαμπρότητα συμβάλλε- 9
σθαι πρὸς ἔκπληξιν τῶν ὑπεναντίων, πολλὰ δὲ συνεργεῖν
τὴν ἐκ τῆς ἐπισκευῆς ἁρμογὴν τῶν ὅπλων εἰς τὴν χρείαν.
γίνεσθαι δ᾽ ἂν μάλιστα τὸ δέον, εἰ τὴν μὲν ἐπιμέλειαν, 2
ἣν νῦν ποιοῦνται περὶ τὸν ἱματισμόν, ταύτην ποιήσαιντο
περὶ τῶν ὅπλων, τὴν δὲ πρότερον ὀλιγωρίαν περὶ τῶν
ὅπλων παρ᾽ αὐτοῖς ὑπάρχουσαν, ταύτην μετενέγκαιεν ἐπὶ
τὰς ἐσθῆτας· οὕτως γὰρ ἅμα τούς τε κατ᾽ ἰδίαν βίους 3
ὠφελήσεσθαι καὶ τὰ κοινὰ πράγμαθ᾽ ὁμολογουμένως αὐ-
τοὺς δυνήσεσθαι σῴζειν. διόπερ ἔφη δεῖν τὸν εἰς ἐξο- 4
πλισίαν ἢ στρατείαν ἐκπορευόμενον, ὅτε μὲν τὰς κνημῖδας
περιτίθεται, σκοπεῖν ὅπως ἀραρυῖαί τε καὶ στίλβουσαι
τῶν ὑποδεσμῶν καὶ κρηπίδων ὑπάρχωσιν αὗται μᾶλλον,
ὅταν δὲ τὴν ἀσπίδα καὶ τον θώρακα καὶ τὸ κράνος δια- 5
λαμβάνῃ, περιβλέπειν ἵνα τῆς χλαμύδος καὶ τοῦ χιτῶνος
καθαριώτερα ταῦθ᾽ ὑπάρχῃ καὶ πολυτελέστερα· παρ᾽ οἷς 6
γὰρ τὰ πρὸς ἐπιφάνειαν αἱρετώτερά ἐστι τῶν πρὸς τὴν
χρείαν, παρὰ τούτοις αὐτόθεν εὐθέως προφανὲς εἶναι τὸ
συμβησόμενον ἐν τοῖς κινδύνοις. καθόλου δ᾽ ἠξίου δια- 7
λαμβάνειν ὡς ὁ μὲν ἐν τοῖς ἱματίοις καλλωπισμὸς γυναι-
κός ἐστι, καὶ ταύτης οὐ λίαν σώφρονος, ἡ δ᾽ ἐν τοῖς ὅπ-
λοις πολυτέλεια καὶ σεμνότης ἀνδρῶν ἀγαθῶν, προαιρου-
μένων ἑαυτοὺς καὶ τὰς πατρίδας ἐνδόξως σῴζειν. πάν- 8

3. F in marg. fol. 186v Suid. v. ἐκθεατρίζουσιν et θεατρίζω 4. οὐ Suid. utroque loco πειρόνται F μετὰ βλάβης om. Suid. utroque loco 6. F fol. 186v *He* 236, 9 9. μάλλιστα F 11. τὴν ante τῶν add. FS, del. *Sch* 12. μετήνεγκεν FS, corr. *Ur* 175b 13. οὕτως F, οὕτω S 14. ὠφεληθήσεσθαι D 15. σώζειν FS ἐξοπλασίαν FS, corr. *Ur* 176a 17. τε vulgo omissum invito F 19. τὸν add. *Sch* διαλαμβάνειν F, corr. S 20. χειτῶνος F 21. καθαριώτερα *Sca*, καθαρσιώτερα FS Suid. h. v., καθαρειότερα coni. *Sch* ὑπάρχει F Suid., corr. S 22. αἱρετότερά F 28. σώζειν FS

*τες δ' οἱ παρόντες οὕτως ἀπεδέξαντο τὰ ῥηθέντα καὶ τὸν
νοῦν τῆς παρακλήσεως ἐθαύμασαν, ὥς καὶ παραχρῆμα μὲν
ἐκπορευόμενοι τὸ βουλευτήριον εὐθέως ἐνεδείκνυντο τοὺς
κεκαλλωπισμένους καὶ διακλίνειν ἐνίους ἠνάγκαζον τῆς ἀ-*
9 *γορᾶς, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς ἐξοπλισίαις καὶ στρατείαις
παρετήρουν σφᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς προειρημένοις.*
10 *Οὕτως εἷς λόγος εὐκαίρως ῥηθεὶς ὑπ' ἀνδρὸς ἀξιο-
πίστου πολλάκις οὐ μόνον ἀποτρέπει τῶν χειρίστων, ἀλλὰ* 702
2 *καὶ παρορμᾷ πρὸς τὰ κάλλιστα τοὺς ἀνθρώπους. ὅταν
δὲ καὶ τὸν ἴδιον βίον ἀκόλουθον εἰσφέρηται τοῖς εἰρημέ-
νοις ὁ παρακαλῶν, ἀνάγκη λαμβάνειν τὴν πρώτην πίστιν
τὴν παραίνεσιν. ὁ δὴ περὶ ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα μάλιστ' ἄν*
3 *τις ἴδοι γινόμενον. κατά τε γὰρ τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν σί-
τησιν ἀφελὴς καὶ λιτὸς ἦν, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς τοῦ
σώματος θεραπείας, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐντεύξεις, εὐπερίκο-*
4 *πτος καὶ ἀνεπίφθονος· περί γε μὴν τοῦ παρ' ὅλον τὸν
βίον ἀληθεύειν μεγίστην ἐποιήσατο σπουδήν. τοιγάρτοι
βραχέα καὶ τὰ τυχόντα ἀποφαινόμενος μεγάλην ἐγκατέλειπε*
5 *πίστιν τοῖς ἀκούουσι· παράδειγμα γὰρ ἐν πᾶσι τὸν ἴδιον
βίον εἰσφερόμενος οὐ πολλῶν ἐποίει προσδεῖσθαι λόγων*
6 *τοὺς ἀκούοντας. διὸ καὶ πολλάκις λόγους μακροὺς καὶ δο-
κοῦντας ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων δεόντως εἰρῆσθαι δι'
ὀλίγων ῥημάτων τῇ πίστει καὶ ταῖς ἐννοίαις τῶν πραγ-
μάτων ὁλοσχερῶς ἐξέβαλεν.*
7 *Πλὴν τότε συντελεσθέντος τοῦ διαβουλίου πάντες ἐπ-
ανῆγον ἐπὶ τὰς πόλεις, τά τε ῥηθέντα καὶ τὸν ἄνδρα
διαφερόντως ἀποδεδεγμένοι, καὶ νομίζοντες οὐδ' ἂν πα-*
8 *θεῖν οὐδὲν δεινὸν ἐκείνου προεστῶτος. ὁ δὲ Φιλοποίμην
εὐθέως ἐπορεύετο εἰς τὰς πόλεις, ἐνεργῶς καὶ μετὰ σπου-*
9 *δῆς ποιούμενος τὴν ἔφοδον. κἄπειτα συναγαγὼν τοὺς ὄ-*

3. *τοὺς* add. *Ca*, *τινας Hu* (an plura exciderunt?) 4. *καὶ καλλωπισμένους* F, corr. D 5. *ἐξοπλασίαις* FS, corr. *Ur* 176[a] 7. inc. M *Ma* 379 *Hey* 33, 2: *Ὅτι εἷς λόγος* cet. 12. *παραίνεσιν*: des. M 13. inc. P: *Ὅτι φιλοποίμην ὁ τῶν ἀχαιῶν στρατηγὸς κατά τε τὴν ἐσθῆτα* cet. *τὴν σίτισιν* P, *σίτησιν* (om. *τὴν*) FS vulgo 14. *περὶ*] *πρὸς* Suid. v. *εὐπερίκοπτος* 18. *τοιχόντα* P *ἐγκατέλειπε* P, *ἐγκατέλιπε* FS 25. *πλὴν τότε*] *καὶ* P 28. *προεστῶτος*: des. P 29. *ἐπεπορεύετο τὰς πόλεις Hu*

*χλους ἅμα μὲν συνέταττε τοὺς νέους ἅμα δ' ἐγύμναζε, καὶ
τέλος οὐδ' ὅλους ὀκτὼ μῆνας χρησάμενος τῇ τοιαύτῃ πα-
ρασκευῇ καὶ μελέτῃ συνῆγε τὰς δυνάμεις εἰς Μαντίνειαν,
διαγωνιούμενος πρὸς τὸν τύραννον ὑπὲρ τῆς ἁπάντων
Πελοποννησίων ἐλευθερίας.*

Ὁ δὲ Μαχανίδας κατατεθαρρηκώς, καὶ νομίζων ὡσ- 11
*ανεί κατ' εὐχὴν αὐτῷ γίνεσθαι τὴν τῶν Ἀχαιῶν ὁρμήν,
ἅμα τῷ γνῶναι διότι συνηθροισμένοι τυγχάνουσιν εἰς τὴν
Μαντίνειαν, παρακαλέσας ἐν Τεγέᾳ τοὺς Λακεδαιμονίους* 2
*τὰ πρέποντα τοῖς καιροῖς, εὐθέως εἰς τὴν ἐπιοῦσαν, ἄρτι
τῆς ἡμέρας ἐπιφαινούσης, προῆγεν ὡς ἐπὶ τὴν Μαντίνειαν,
τῆς μὲν φάλαγγος καθηγούμενος τῷ δεξιῷ κέρατι, τοὺς δὲ* 3
703 *μισθοφόρους ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους τῆς πρωτοπορείας
παραλλήλους ἄγων, ἐπὶ δὲ τούτοις ζεύγη πλῆθος ὀργάνων
καὶ βελῶν κομίζοντα καταπελτικῶν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν* 4
*καιρὸν Φιλοποίμην εἰς τρία μέρη διῃρηκὼς τὴν δύναμιν
ἐξῆγεν ἐκ τῆς Μαντινείας, κατὰ μὲν τ*ν εἰς τὸ Ποσειδῶ-
νος ἱερὸν φέρουσαν τοὺς Ἰλλυριοὺς καὶ θωρακίτας, ἅμα
δὲ τὸ ξενικὸν ἅπαν καὶ τοὺς εὐζώνους, κατὰ δὲ τὴν ἑξῆς
ὡς πρὸς τὰς δύσεις τοὺς φαλαγγίτας, ἔτι δὲ κατὰ τὴν ἐ-
χομένην τοὺς πολιτικοὺς ἱππεῖς. τοῖς μὲν οὖν εὐζώνοις* 5
*κατελάβετο πρώτοις τὸν λόφον τὸν πρὸ τῆς πόλεως, ὃς
ἀνατείνων ἱκανὸν ὑπὲρ τὴν ὁδὸν κεῖται τὴν Ξενίδα καὶ
τὸ προειρημένον ἱερόν· τοὺς δὲ θωρακίτας συνάπτων
ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν κατέστησεν. τούτοις δὲ συνεχεῖς τοὺς
Ἰλλυριοὺς παρενέβαλε. μετὰ δὲ τούτους ἐπὶ τὴν αὐτὴν* 6
*εὐθεῖαν τὴν φάλαγγα κατὰ τέλη σπειρηδὸν ἐν διαστήμα-
σιν ἐπέστησε παρὰ τὴν τάφρον τὴν φέρουσαν ἐπὶ τοῦ
Ποσειδίου διὰ μέσου τοῦ τῶν Μαντινέων πεδίου καὶ συν-
άπτουσαν τοῖς ὄρεσι τοῖς συντερμονοῦσι τῇ τῶν Ἐλισφα-*

---

1. *συνέταξε καὶ* FS, *συνέτα|ττε τοὺς νέους ἅμα δ' ἐγύμνα|ζε καὶ* *Hu* (*τοὺς νέους* e Plutarch. Philop. 9. extr., *ἅμα δ' ἐγύμναζε* cum *Rei* 542) 3. *μαντινίαν* F, item posthac 5. *τῶν* ante *Πελ.* vulgo additum invito F 7. *γενέσθαι* Suid. v. *κατ' εὐχὴν* 8. *ἅμα τὸ* F 9. *ἐν τεγεία τοῖς λακεδαιμονίοις* F(S), corr. *Sca* 13. *προτοπορίας* F 16. *διηρικῶς* F 17. *τὴν* add. *Ur* 176ª *ἐς τὸ* *Ca*, *ἐκ τοῦ* FS 23. *ἀνατείνον* F 24. *συνάπτον* F 27. *κατέλη* FS, corr. *Ur* 176ª 30. *συνάπτουσανσυν* F(S) *Ἐλισφασίων* codicum scripturam tue-

7 σίων χώρᾳ. πρὸς μὲν τούτοις ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἐπέ-
στησε τοὺς Ἀχαϊκοὺς ἱππεῖς, ὧν Ἀρισταίνετος ἡγεῖτο Δυ-
μαῖος· κατὰ δὲ τὸ λαιὸν αὐτὸς εἶχε τὸ ξενικὸν ἅπαν ἐν
12 ἐπαλλήλοις τάξεσιν. ἅμα δὲ τῷ σύνοπτον ἤδη καλῶς εἶναι
παραγενομένην τὴν τῶν ὑπεναντίων δύναμιν ἐπιπορευόμε-
νος τὰ συστήματα τῶν φαλαγγιτῶν παρεκάλει βραχέως
2 μέν, ἐμφαντικῶς δὲ τοῦ παρόντος κινδύνου. τὰ μὲν οὖν
πλεῖστα τῶν λεγομένων ἀσαφῆ συνέβαινε γίνεσθαι· διὰ
γὰρ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν καὶ πίστιν τῶν ὄχλων εἰς τοι-
αύτην ὁρμὴν καὶ προθυμίαν παρέστη τὸ πλῆθος ὥστε
παραπλησίαν ἐνθουσιασμῷ τὴν ἀντιπαράκλησιν γίνεσθαι
τῶν δυνάμεων, ἄγειν καὶ θαρρεῖν αὐτὸν παρακελευομένων·
3 τοῦτο μέντοι παράπαν ἐπιμελῶς ἐπειρᾶτο διασαφεῖν, ὅτε
λάβοι καιρόν, ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ αἰσχρᾶς καὶ ἐπονειδίστου
δουλείας, τοῖς δ᾽ ὑπὲρ ἀειμνήστου καὶ λαμπρᾶς ἐλευθε-
ρίας συνέστηκεν ὁ παρὼν κίνδυνος.
4 Ὁ δὲ Μαχανίδας τὸ μὲν πρῶτον ὑπέδειξεν ὡς ὀρθίᾳ 704
τῇ φάλαγγι προσμίξων πρὸς τὸ δεξιὸν τῶν πολεμίων·
ἐπεὶ δ᾽ ἐπλησίασε, λαβὼν σύμμετρον ἀπόστημα περιέκλα
τὴν δύναμιν ἐπὶ δόρυ, καὶ παρεκτείνας ἴσον ἐποίησε τὸ
παρ᾽ αὑτοῦ δεξιὸν τῷ τῶν Ἀχαιῶν εὐωνύμῳ, τοὺς δὲ κα-
ταπέλτας πρὸ πάσης ἐπέστησε τῆς δυνάμεως ἐν διαστή-
5 μασιν. ὁ δὲ Φιλοποίμην θεασάμενος αὐτοῦ τὴν ἐπιβολήν,
ὅτι τοῖς καταπέλταις ἐπενόει βαλὼν εἰς τὰς σπείρας τῶν
φαλαγγιτῶν τραυματίζειν τοὺς ἄνδρας καὶ θόρυβον ἐμποι-
6 εῖν τοῖς ὅλοις, οὐκέτι χρόνον ἔδωκεν οὐδ᾽ ἀναστροφήν,
ἀλλὰ διὰ τῶν Ταραντίνων ἐνεργῶς ἐχρῆτο τῇ καταρχῇ τοῦ
κινδύνου κατὰ τοὺς περὶ τὸ Ποσείδιον τόπους, ὄντας ἐπι-
7 πέδους καὶ πρὸς ἱππικὴν εὐφυεῖς χρείαν. ὁ δὲ Μαχανί-

---

tur nummus aeneus descriptus a Pindero *Bericht der Preuss. Akademie der Wissensch.* 1855 p. 351 1. μὲν] δὲ coni. *Be* δεξιῶν F 4. τῷ σύνοπτον *Rei* 542 pro τούτωι συνάπτον 5. παραγενομένων F, corr. S 6. συστέματα F 9. πίστιν *Ca* pro πλείστην 10. παρέστη Suid. v. ἀντιπαράκλησις, παρέστι FS 12. παρακελευόμενον FS, corr. *Sca* 13. μέντοι *Ca*, μὲν το F(S), μέντοι τὸ *Rei* 543 14. λάβοιεν FS, corr. *Sca* 16. παρὸν F 18. προσμίξων *Ur* 176ª, πρὸς μείζων F, πρὸς μεῖζον S 26. ἔδοκεν F 28. ποσίδιον F

δας ὁρῶν τὸ γινόμενον ἠναγκάζετο ποιεῖν τὸ παραπλήσιον
καὶ συναφεῖναι τοὺς παρ' αὑτοῦ Ταραντίνους.
Τὸ μὲν οὖν πρῶτον αὐτῶν τούτων ἀνδρώδης ἦν ἡ 13
σύμπτωσις· κατὰ βραχὺ δὲ προσγινομένων τοῖς πιεζομέ-
νοις τῶν εὐζώνων, ἐν πάνυ βραχεῖ χρόνῳ συνέβη τὸ παρ'
ἑκατέρων ξενικὸν ἀναμὶξ γενέσθαι πᾶν. τῆς δὲ τούτων 2
συμπλοκῆς ἀθρόως καὶ κατ' ἄνδρα γινομένης ἐπὶ πολὺν
χρόνον πάρισος ἦν ὁ κίνδυνος οὕτως ὥστε τὰς λοιπὰς δυ-
νάμεις, καραδοκούσας καθ' ὁποτέρων ὁ κονιορτὸς τραπή-
σεται, μὴ δύνασθαι συμβαλεῖν διὰ τὸ μένειν ἀμφοτέρους
ἐπὶ πολὺ διακατέχοντας ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἐξ ἀρχῆς τόπον.
χρόνου δὲ γινομένου κατίσχυον καὶ τῷ πλήθει καὶ ταῖς 3
εὐχειρίαις διὰ τὴν ἕξιν οἱ παρὰ τοῦ τυράννου μισθοφόροι.
τοῦτο δ' εἰκότως καὶ τό γε παράπαν εἴωθε γίνεσθαι. ὅσῳ 4 5
γὰρ συμβαίνει τοὺς ἐν ταῖς δημοκρατίαις ὄχλους προθυ-
μοτέρους ὑπάρχειν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσι τῶν τοῖς τυ-
ράννοις πολιτικῶν ὑποταττομένων, τοσούτῳ τὰ παρὰ τοῖς
μονάρχοις ξενικὰ τῶν ἐν ταῖς δημοκρατίαις μισθοφορούν-
των εἰκὸς ὑπεράγειν καὶ διαφέρειν. ὥσπερ γὰρ ἐπ' ἐκεί- 6
νων οἷς μὲν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐστὶν οἷς δ' ὑπὲρ δουλείας
ὁ κίνδυνος, οὕτως ἐπὶ τῶν μισθοφόρων οἷς μὲν ὑπὲρ ὁ-
705 μολογουμένης ἐπανορθώσεως, οἷς δ' ὑπὲρ προδήλου βλά-
βης γίνεθ' ἡ φιλοτιμία. δημοκρατία μὲν γάρ, ἐπανελο- 7
μένη τοὺς ἐπιβουλεύσαντας, οὐκέτι μισθοφόροις τηρεῖ τὴν
ἑαυτῆς ἐλευθερίαν· τυραννὶς δ' ὅσῳ μειζόνων ἐφίεται,
τοσούτῳ πλειόνων προσδεῖται μισθοφόρων. πλείονας γὰρ 8
ἀδικοῦσα πλείονας ἔχει καὶ τοὺς ἐπιβουλεύοντας· ἡ δὲ τῶν
μονάρχων ἀσφάλεια τὸ παράπαν ἐν τῇ τῶν ξένων εὐνοίᾳ
κεῖται καὶ δυνάμει.

---

4. προγινομένων FS, corr. *Gro* 5. τὸ add. *Sca* 6. πᾶν. τῆς *Hu* quaest. 13 pro πάντηι 8. οὗτος FS, corr. *Ur* 176ª 9. καθὸ πότερον F(S), corr. *Rei* 543 10. τὸ add. *Ca* μένειν coni. *Sch* pro μὲν 12. δ' ἐγγινομένου *Hu* (at conf. 15, 28, 4) 14. τό γε *Hu*, τότε FS, τὸ *Be* 15. δημοκρατείαις F, item vs. 18 17. πολιτικῶν *Rei* 543 pro πολεμικῶν 19. ἐπ' ἐκείνων *Ur* 176ª, επικειμένων F(S) 20. δουλίας F 22. οἷς add. Gˢ *He* 23. γίνεθ' ἡ *Hu* Philol. XIV 311, γίνεσθαι FS, γίνεται *Ur* 176ª δημοκρατεία F 24. ἐπιβουλεύοντας Suid. v. δημοκρατία 27. πλείωνας F

14 *Διὸ δὴ καὶ τότε συνέβαινε τὸ παρὰ τῷ Μαχανίδᾳ
ξενικὸν οὕτως ἐκθύμως ἀγωνίζεσθαι καὶ βιαίως ὥστε μηδὲ
τοὺς ἐφεδρεύοντας τοῖς ξένοις Ἰλλυριοὺς καὶ Θωρακίτας
δύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν ὑπομεῖναι, πάντας δ' ἐκπιε-
σθέντας φεύγειν προτροπάδην ὡς ἐπὶ τῆς Μαντινείας,
2 ἀπεχούσης τῆς πόλεως ἑπτὰ σταδίους. ἐν ᾧ δὴ καιρῷ
τὸ παρ' ἐνίοις ἀπορούμενον τότε παρὰ πᾶσιν ὁμολογού-
μενον ἐγένετο καὶ συμφανές, ὅτι πλεῖστα τῶν κατὰ πό-
λεμον συντελουμένων παρὰ τὴν τῶν ἡγουμένων ἐμπειρίαν
3 καὶ πάλιν ἀπειρίαν ἐπιτελεῖται. μέγα μὲν γὰρ ἴσως καὶ
τὸ προτερήματος ἀρχὴν λαβόντα προσθεῖναι τἀκόλουθον,
πολὺ δὲ μεῖζον τὸ σφαλέντα ταῖς πρώταις ἐπιβολαῖς
μεῖναι παρ' αὑτὸν καὶ συνιδεῖν τὴν τῶν εὐτυχούντων ἀ-
4 κρισίαν καὶ συνεπιθέσθαι τοῖς τούτων ἁμαρτήμασιν. ἰδεῖν
γοῦν ἔστι πολλάκις τοὺς μὲν ἤδη δοκοῦντας πεπροτερηκέναι
μετ' ὀλίγον τοῖς ὅλοις ἐσφαλμένους, τοὺς δ' ἐν ἀρχαῖς
δόξαντας ἐπταικέναι πάλιν ἐκ μεταβολῆς παρὰ τὴν αὐτῶν
5 ἀγχίνοιαν τὰ ὅλα παραδόξως κατωρθωκότας. ὃ δὴ καὶ
τότε προφανῶς ἐδόκει περὶ τοὺς ἡγεμόνας ἀμφοτέρους
6 γεγονέναι. τοῦ γὰρ ξενικοῦ παντὸς ἐγκεκλικότος τοῖς Ἀ-
χαιοῖς καὶ παραλελυμένου τοῦ λαιοῦ κέρως, ὁ μὲν Μαχα-
νίδας ἀφέμενος τοῦ μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων, καὶ τοὺς
μὲν κατὰ κέρας ὑπεραίρειν τοῖς δὲ κατὰ πρόσωπον ἄγειν
7 καὶ πειρᾶσθαι τῶν ὅλων, τούτων μὲν οὐδὲν ἔπραξεν, ἀ-
κρατῶς δὲ καὶ μειρακιωδῶς συνεκχυθεὶς τοῖς ἑαυτοῦ μι-
σθοφόροις ἐπέκειτο τοῖς φεύγουσιν, ὥσπερ οὐκ αὐτὸν τὸν
φόβον ἱκανὸν ὄντα τοὺς ἅπαξ ἐγκλίναντας ἄχρι τῶν πυλῶν 706
συνδιώκειν.*

15 *Ὁ δὲ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἕως μὲν τοῦ δυνατοῦ
διακατεῖχε τοὺς μισθοφόρους, ἐπ' ὀνόματος καλῶν καὶ*

---

1. *τὸ* S, *τῶι* F 3. *ἰλλυριοῖς* F, corr. S *ὡρακίτας* FS, corr. *Ur* 176ᵃ 6. *δὴ* idem pro *δὲ* 8. *τῶν* S, *τὸν* F 9. *παρὰ τὴν τῶν ἡγουμένων* add. *Gro* (a Schweighaeusero citatus, qui ipse conferri iubet 9, 12, 4) 11. *προθεῖναι* FS, corr. *Sca* 13. *παρ' αὐτῷ Sca* 18. *κατορθωκότας* FS 21. *μὲν Ca* pro *μὲν οὖν* 23. *τοὺς δὲ Ca*

παροξύνων τοὺς ἡγεμόνας· ἐπεὶ δὲ ἑώρα τούτους ἐκβια- 2
ζομένους, οὐ πτοηθεὶς ἔφευγεν οὐδ' ἀθυμήσας ἀπέστη,
ἀλλ' ὑποστείλας αὐτὸν ὑπὸ τὸ τῆς φάλαγγος κέρας, ἅμα
τῷ παραπεσεῖν τοὺς διώκοντας καὶ τὸν τόπον γενέσθαι
ἔρημον, καθ' ὃν ὁ κίνδυνος ἦν, παραγγείλας εὐθέως τοῖς
πρώτοις τέλεσι τῶν φαλαγγιτῶν ἐπ' ἀσπίδα κλίνειν, προ-
ῆγε μετὰ δρόμου, τηρῶν τὰς τάξεις. καταλαβόμενος δὲ 3
τὸν ἐκλειφθέντα τόπον ὀξέως, ἅμα μὲν ἀπετέτμητο τοὺς
διώκοντας, ἅμα δὲ ὑπερδέξιος ἐγεγόνει τοῦ τῶν πολεμίων
κέρατος. καὶ τοὺς μὲν φαλαγγίτας αὐτοῦ παρεκάλει θαρ- 4
ρεῖν καὶ μένειν, ἕως ἂν παραγγείλῃ ποιεῖσθαι τὴν ἐπα-
γωγὴν ἀναμίξ· Πολυβίῳ δὲ ἐπέταξε τῷ Μεγαλοπολίτῃ τοὺς 5
περιλειπομένους καὶ τοὺς διακεκλικότας τὴν φυγὴν Ἰλλυ-
ριοὺς καὶ θωρακίτας καὶ μισθοφόρους συναθροίσαντι μετὰ
σπουδῆς ἐφεδρεύειν τῷ κέρατι τῆς φάλαγγος καὶ τηρεῖν
τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐκ διώγματος ἀναχωρούντων. οἱ δὲ Λα- 6
κεδαιμόνιοι χωρὶς παραγγέλματος, ἐπαρθέντες ταῖς δια-
νοίαις ἐπὶ τῷ τῶν εὐζώνων προτερήματι, καταβαλόντες
τὰς σαρίσας ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους. ὅτε δὲ κατὰ 7
τὴν ἐπαγωγὴν προάγοντες ἧκον ἐπὶ τὸ τῆς τάφρου χεῖλος,
τὰ μὲν οὐκέτι διδόντος τοῦ καιροῦ μεταμέλειαν, ὥστε ἐν
χερσὶν ὄντας τῶν πολεμίων ἀναστρέφειν, τὰ δὲ καὶ τῆς
τάφρου καταφρονήσαντες διὰ τὸ τὴν κατάβασιν ἔχειν ἐκ
πολλοῦ καὶ μήθ' ὕδωρ κατὰ τὸ τέλος ἐν αὐτῇ μήτε τιν'
ἀγρίαν ὕλην ὑπάρχειν, ὥρμησαν ἀνεπιστάτως διὰ ταύτης.
Ὁ δὲ Φιλοποίμην ἅμα τῷ παραπεσεῖν κατὰ τῶν 16
ὑπεναντίων τὸν ἐκ πολλοῦ προεωραμένον ὑπ' αὐτοῦ και-
ρόν, τότε πᾶσιν ὑπάγειν τοῖς φαλιγγίταις καταβαλοῦσι

---

1. *παροξύνον* F 2. *ἔφυγεν Ur* 176ª *ἀπέστη* • •, *ἀλλ' Ben* 3. 4. *ἅματο* F, corr. S 4. 5. *ἔρημον γενέσθαι Ben* 5. *παραγγείλας* add. *Ur* 176ª 10. *αὐτοῦ* (i. e. *ibi*) *Ca*, *αὐτοὺς* FS, *αὐτοῦ Be* 18. *ἐπὶ τὸ* F, corr. S *καταβαλόντες* F, *καταλαβόντες* S 19. *σαρίσσας* FS vulgo ante *Di* *δὲ Sch* pro *δὴ* 24. *κατὰ τὸ θέρος Ca*, *κάτω τελέως* vel *τότε τελέως Hu* *τιν' Rei* 546 pro *τὴν* 26. *ἅμα τὸ* F, corr. S 27. *προεωραμένον*] *χρόνον ἑωραμένον* F, *χρόνου ἑωραμένον* S vulgo, *χρόνου προεωραμένον Na* 255 (at ipsa librorum scriptura *χρόνον* [*χρόνου*] ex *προ* corrupta est, et *ἐκ πολλοῦ* sine *χρόνου* scripsit Polybius) 28. *ἐπάγειν* Arcerius ad Aelian. Tact. cap. 32 p. 152

2 τὰς σαρίσας παρήγγειλε. τῶν δ᾽ Ἀχαιῶν ὁμοθυμαδὸν
καὶ μετὰ καταπληκτικῆς κραυγῆς ποιησαμένων τὴν ἔφοδον,
οἱ μὲν προδιαλελυκότες τὰς τάξεις τῶν Λακεδαιμονίων
ἐν τῇ τῆς τάφρου καταβάσει, πάλιν ἀναβαίνοντες πρὸς 707
ὑπερδεξίους τοὺς πολεμίους ἀποδειλιάσαντες ἐτρέποντο·
3 τὸ δὲ πολὺ πλῆθος ἐν αὐτῇ τῇ τάφρῳ διεφθείρετο, τὸ
4 μὲν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων. συνέβαινε
δὲ τὸ προειρημένον οὐκ αὐτομάτως οὐδ᾽ ἐκ τοῦ καιροῦ,
διὰ δὲ τὴν ἀγχίνοιαν τοῦ προεστῶτος. εὐθέως γὰρ προε-
5 βάλετο τὴν τάφρον ὁ Φιλοποίμην, οὐ φυγομαχῶν, ὥς τι-
νες ὑπελάμβανον, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀκριβῶς καὶ στρατηγικῶς
ἕκαστα συλλογισάμενος, ὅτι παραγενόμενος ὁ Μαχανίδας,
εἰ μὲν προσάξει τὴν δύναμιν οὐ προϊδόμενος τὴν τάφρον,
οὕτω συμβήσεται παθεῖν αὐτῷ τὴν φάλαγγα τὸ προειρη-
6 μένον νῦν, γινόμενον δὲ τότε ἐπὶ τῆς ἀληθείας· εἰ δὲ συλ-
λογισάμενος τὴν δυσχρηστίαν τῆς τάφρου, κἄπειτα μετα-
μεληθεὶς καὶ δόξας ἀποδειλιᾶν, ἐκ παρατεταγμένων ἀπο-
λύσει καὶ μακρὰν αὐτὸν ἐν πορείᾳ * διαβαλεῖ, διότι χωρὶς
ὁλοσχεροῦς ἀγῶνος αὐτῷ μὲν τὸ νικᾶν ἐκείνῳ δὲ τἀναντία
7 περιέσται. πολλοῖς γὰρ ἤδη τοῦτο συμβέβηκεν, οἵτινες
παραταξάμενοι μὲν οὐκ ἀξιόχρεως δὲ νομίσαντες σφᾶς αὐ-
τοὺς εἶναι τοῖς ὑπεναντίοις ἀγωνίζεσθαι, τινὲς μὲν διὰ
8 τόπους, οἱ δὲ διὰ πλῆθος, οἱ δὲ δι᾽ ἄλλας αἰτίας, μακρὰν
ἑαυτοὺς δόντες ἐν πορείᾳ, κατὰ τὴν ἀπόλυσιν δι᾽ αὑτῶν
τῶν οὐραγούντων ἤλπισαν οἱ μὲν προτερήσειν οἱ δ᾽ ἀσφα-

1. *σαρίσσας* FS 4. *καταβάσει Rei* 546, *πάλιν* add. *Hu*, *ἀναβαίνοντες* coni. *Sch*; pro his nihil nisi *καταβαίνοντες* habent FS 5. *τοὺς ὑπερδεξίους τοὺς* FS, prius *τοὺς* del. *Sch* *ἀποδειλιάσαντες Ca*, *προδηλώσοντες* FD, *προδηλώσαντες* S, *προδήλως ὄντας* coni. *Sch* 9. *εὐθέως γὰρ Ca*, *εὐθέως* FS, *ὃς εὐθέως* G *He* 10. *ὁ Ca* pro *ὁ δὲ* 12. *παραγινόμενος* F, corr. S 14. *οὕτω Ur* 176b, *οὗτου* F(D), *οὐ* G *He* *τὸ* add. *Ca* *προειρημὲν* F 16. *τὴν δυσχρηστίαν Ur* 176b, *τὴν δύσχρηστον* FS (non satis placent *τὴν δύσχρηστον τῆς τάφρου διάβασιν*) 18. *ἐν πορείᾳ* coni. *Sch*, *εμπορεῖα* F(S), *ἐμπειρίας Ca* (plura hoc loco corrupta sunt [conf. *Na* 240 s.], quae vix restitui posse videntur, nisi quod *δώσει* excidisse veri est simillimum) *διαβαλεῖ Sca*, *διαβάλλει* FS 21. *οὐκ ἀξιόχρεως δὲ νομίζοντες* coni. *Sch*, *οὐκ ἀξιόχρεως* FS. *χωρισθέντες δὲ νομίσαντες οὐκ ἀξιόχρεως Rei* 548 24. *ἑαυτοὺς Ca* pro *δ᾽ αὐτοὺς* *δόντας* FS, corr. G Regii FG *ἐν πορείᾳ* coni. *Sch*, *ἐμπορεία* FS, *ἐμπειρίας Ca*

λῶς ἀπολυθήσεσθαι τῶν πολεμίων. ἐν οἷς δὴ καὶ μέγιστα 9
συμβαίνει τοὺς ἡγουμένους * *

Πλὴν ὅ γε Φιλοποίμην οὐ διεψεύσθη τῇ προνοίᾳ τοῦ 17
συντελεσθησομένου· τροπὴν γὰρ ἰσχυρὰν συνέβαινε γίνε-
σθαι τῶν Λακεδαιμονίων. συνορῶν δὲ τὴν φάλαγγα νι- 2
κῶσαν καὶ τὰ ὅλα καλῶς αὑτῷ προχωροῦντα καὶ λαμπρῶς,
ἐπὶ τὸ καταλειπόμενον ὥρμησε τῆς ὅλης ἐπιβολῆς· τοῦτο
δ' ἦν τὸ μὴ διαφυγεῖν τὸν Μαχανίδαν. εἰδὼς οὖν αὐτὸν 3
κατὰ τὴν τοῦ διώγματος παράπτωσιν ἀποτετμημένον ἐν
τοῖς πρὸς τὴν πόλιν μέρεσι τῆς τάφρου μετὰ τῶν ἰδίων
μισθοφόρων, ἐκαραδόκει τὴν τούτου παρουσίαν. ὁ δὲ 4
Μαχανίδας, συνθεωρήσας κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τὴν ἀπὸ
τοῦ διώγματος φεύγουσαν τὴν αὑτοῦ δύναμιν, καὶ συλλο-
γισάμενος διότι προπέπτωκε καὶ διέψευσται τῆς ὅλης ἐλ-
708 *πίδος, εὐθέως ἐπειρᾶτο συστραφεὶς μεθ' ὧν εἶχε περὶ*
αὑτὸν ξένων, ἄθρους διαπεσεῖν διὰ τῶν ἐσκεδασμένων
καὶ διωκόντων. εἰς ἃ καὶ συνορῶντες ἔνιοι συνέμενον 5
αὐτῷ τὰς ἀρχάς, ταύτην ἔχοντες τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας.
ὡς δὲ παραγενόμενοι συνεῖδον τοὺς Ἀχαιοὺς τηροῦντας 6
τὴν ἐπὶ τῆς τάφρου γέφυραν, τότε δὴ πάντες ἐξαθυμή-
σαντες ἀπέρρεον ἀπ' αὐτοῦ, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπο-
ρίζετο τὴν σωτηρίαν. καθ' ὃν δὴ καιρὸν ὁ τύραννος ἀ- 7
πογνοὺς τὴν διὰ τῆς γεφύρας ὁδὸν παρήλαυνε παρὰ τὴν
τάφρον ἐνεργῶς διάβασιν ζητῶν.

Ὁ δὲ Φιλοποίμην, ἐπιγνοὺς τὸν Μαχανίδαν ἀπό τε 18
τῆς πορφυρίδος καὶ τοῦ περὶ τὸν ἵππον κόσμου, τοὺς
μὲν περὶ τὸν Ἀναξίδαμον ἀπολείπει, παρακαλέσας τηρεῖν
ἐπιμελῶς τὴν δίοδον καὶ μηδενὸς φείδεσθαι τῶν μισθο-
φόρων διὰ τὸ τούτους εἶναι τοὺς συναύξοντας αἰεὶ τὰς
ἐν τῇ Σπάρτῃ τυραννίδας· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν Πολύαι- 2
νον τὸν Κυπαρισσέα καὶ Σιμίαν, οἷς ἐχρῆτο τότε παρα-

---

1. *δὴ Ca* pro *δὲ* 4. *γὰρ* add. *Sca* 9. *τὴν* add. *Ca* 14. *προὐπεπτώκει Na* 352 (satis erat *προπεπτώκει*), *παραπέπτωκε Hu* *διέψευσται* coni. *Be* pro *διέψευστο* 17. *διωκώντων* F 18. *ἐλπίδα δια τῆς* F(S), corr. *Ur* 176b 29. *ἀεὶ* vulgo invito F 31. *Σιμμίαν Sch* coll. Plut. Philop. 10 (ubi tamen recte *σιμίας* Palatinus 169) *παρασπισταῖς* coni. *Sch* (confirmat Plutarchus: *τῷ Φιλοποίμενι παρῆσαν μαχο-*

σπισταῖς, ἐκ τοῦ πέραν τῆς τάφρου τὴν ἀντιπαραγωγὴν
3 *ἐποιεῖτο τῷ τυράννῳ καὶ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ· δύο γὰρ ἦσαν*
οἱ τότε τῷ Μαχανίδᾳ συμμίξαντες, Ἀρηξίδαμος καὶ τῶν
4 *μισθοφόρων εἷς. ἅμα δὲ τῷ τὸν Μαχανίδαν κατά τινα*
τόπον εὔβατον τῆς τάφρου, προσθέντα τοὺς μύωπας, βίᾳ
τὸν ἵππον ἐπάγειν καὶ διαπερᾶν, συναγαγὼν ἐκ μεταβο-
λῆς ὁ Φιλοποίμην αὑτῷ καὶ πατάξας τῷ δόρατι καιρίως,
καὶ προσενεγκὼν τῷ σαυρωτῆρι πληγὴν ἄλλην ἐκ διαλή-
5 *ψεως, ἐν χειρῶν νόμῳ διέφθειρε τὸν τύραννον. τὸ δὲ*
παραπλήσιον ἐγίνετο καὶ περὶ τὸν Ἀρηξίδαμον ὑπὸ τῶν
παρίππων. ὁ δὲ τρίτος ἀπογνοὺς τὴν διάβασιν διέφυγε
6 *τὸν κίνδυνον κατὰ τὸν τῶν προειρημένων φόνον. πεσόν-*
των δὲ ἀμφοτέρων, εὐθέως οἱ περὶ τὸν Σιμίαν, σκυλεύ-
σαντες τοὺς νεκροὺς καὶ συναφελόντες ἅμα τοῖς ὅπλοις
τὴν τοῦ τυράννου κεφαλήν, ἠπείγοντο πρὸς τοὺς διώκον-
7 *τας, σπεύδοντες ἐπιδεῖξαι τοῖς ὄχλοις τὴν ἀπώλειαν τοῦ*
τῶν ὑπεναντίων ἡγεμόνος χάριν τοῦ πιστεύσαντας ἔτι
μᾶλλον ἀνυπόπτως καὶ τεθαρρηκότως ποιήσασθαι τὸν ἐπι-
8 *διωγμὸν τῶν ὑπεναντίων ἕως τῆς Τεγεατῶν πόλεως. ὃ*
καὶ μεγάλα συνεβάλετο πρὸς τὴν ὁρμὴν τῶν ὄχλων· οὐ 709
γὰρ ἥκιστα διὰ τούτων τῆς μὲν Τεγέας ἐξ ἐφόδου κύριοι
κατέστησαν, τῇ δ᾽ ἐχομένῃ παρὰ τὸν Εὐρώταν ἐστρατοπέ-
δευον, κρατοῦντες ἤδη τῶν ὑπαίθρων ἀναμφισβητήτως.
9 *καὶ πολλῶν χρόνων οὐ δυνάμενοι τοὺς πολεμίους ἐκ τῆς*
οἰκείας ἀπώσασθαι, τότε πᾶσαν ἀδεῶς ἐπόρθουν αὐτοὶ
10 *τὴν Λακωνικήν, τῶν μὲν ἰδίων οὐ πολλοὺς ἀπολωλεκότες*

μένῳ καὶ συνήσπιζον), παρεισπίπτων FS, *παρασπιστῶν τάξιν ἔχουσιν Hu, παρίπποις Be* auctore *Sch, παριππεύων Rei* 548 2. *ἐποιεῖτο*] *ἄπωθεν* FS, corruptum aut ex *ἐποιεῖτο,* quod ante *τὴν ἀντιπαραγωγὴν* interposuit *Rei* 548, aut ex *ἀπώθει,* quod litterarum similitudo ita commendat, ut forsitan nonnullis arrideant haec: *τὴν ἀντιπαραγωγὴν | ποιούμενος τῆς διαβάσεως | ἀπώθει τὸν τύραννον καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ* (Plut.: *παρεξήλαυνον ἀλλήλοις ἑκατέρωθεν, ὁ μὲν διαβῆναι καὶ φυγεῖν ὁ δὲ τοῦτο κωλῦσαι βουλόμενος*) 3. *συμμείναντες Rei* 548 *Ἀναξίδαμος* vulgo invito F 4. *μαχανίδα* F 6. *συνεπαγαγὼν Gro* 10. *Ἀναξίδαμον* vulgo invito F 18. *ποιήσεσθαι Di* 20. *συνεβάλλετο Ur* 176b 22. *τῇ δ᾽ ἐχομένῃ Hu, ταῖς δεχομενες* F (*ταῖς δεχομέναις* S), *ταῖς δ᾽ ἐχομέναις* cod. Tubing., *τῆς δ᾽ ἐχομένης Ca* vulgo 24. *πολλῶι χρόνωι* FS, corr. *Ben*

ἐν τῇ μάχῃ, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἀπεκτακότες μὲν οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων, ζωγρίᾳ δ' εἰληφότες ἔτι πλείους τούτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἀποσκευῆς κεκυριευκότες ἁπάσης καὶ τῶν ὅπλων.

BELLUM HANNIBALICUM. LAUS HANNIBALIS.

a. u. 548 * Τί γὰρ ὄφελός ἐστι τοῖς ἀναγινώσκουσι διεξιέναι 19a
πολέμους καὶ μάχας καὶ πόλεων ἐξανδραποδισμοὺς καὶ (18a)
πολιορκίας, εἰ μὴ τὰς αἰτίας ἐπιγνώσονται, παρ' ἃς ἐν
ἑκάστοις οἱ μὲν κατώρθωσαν οἱ δὲ ἐσφάλησαν; τὰ γὰρ 2
τέλη τῶν πράξεων ψυχαγωγεῖ μόνον τοὺς ἀκούοντας, αἱ
δὲ πρόσθεν διαλήψεις τῶν ἐπιβαλλομένων ἐξεταζόμεναι
δεόντως ὠφελοῦσι τοὺς φιλομαθοῦντας. μάλιστα δὲ πάν- 3
των ὁ κατὰ μέρος χειρισμὸς ἑκάστων ἐπιδεικνύμενος ἐπανορθοῖ τοὺς συνεφιστάνοντας.

* Τίς οὐκ ἂν ἐπισημήναιτο τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὴν 19
ἀρετὴν καὶ τὴν δύναμιν ἐν τοῖς ὑπαίθροις τἀνδρός, βλέψας 2
εἰς τὸ μῆκος τούτου τοῦ χρόνου, καὶ συνεπιστήσας αὐτὸν
ἐπί τε τὰς καθόλου καὶ τὰς κατὰ μέρος μάχας καὶ πολιορκίας καὶ πόλεων μεταβολὰς καὶ περιστάσεις καιρῶν,
ἐπί τε τὴν περιοχὴν τῆς ὅλης ἐπιβολῆς καὶ πράξεως, ἐν 3
ᾗ συνεχῶς Ἀννίβας ἑκκαίδεκα πολεμήσας ἔτη Ῥωμαίοις κατὰ τὴν Ἰταλίαν οὐδέποτε διέλυσε τὰς δυνάμεις ἐκ τῶν ὑπαίθρων, ἀλλὰ συνέχων ὑφ' αὑτόν, ὥσπερ ἀγαθὸς κυβερνήτης, ἀστασίαστα διετήρησε τοσαῦτα πλήθη καὶ πρὸς αὑτὸν καὶ πρὸς ἄλληλα, καίπερ οὐχ οἷον ὁμοεθνέσιν ἀλλ'
οὐδ' ὁμοφύλοις χρησάμενος στρατοπέδοις. εἶχε γὰρ Λίβυας 4

---

2. *ελλάττους* F *ζωγρια* (sine acc.) F, *ζωγρεία* S[s] *He* 5. Liv. 28, 11, 12 — 12, 10, Diodor. 29, 19 6. M *Ma* 379 *Hey* 33, 6: *Ὅτι φησὶν ὁ πολύβιος· τί γὰρ* cet. 8. *παρ'* Luchtius pro *περὶ* 11. *ἐπιβαλομένων Di* 15. F fol. 193[r] *He* 239, 8 21. *ἔτη* G[s]K[s] *He*, *ἔτι* FS *ῥωμαίοις* FK, *ῥωμαίους* S 23. *αὐτὸν* F, *ἑαυτὸν* S vulgo
26. *εἶχε γὰρ* cet.] hic ab epitomatore nonnulla praetermissa esse et Diodorus 29, 19 indicare videtur et notula in margine Urbinatis manu tertia adscripta significat; sed haec scriptura extremo paginae margine mutilato iam expediri nequit:

Ἴβηρας Λιγυστίνους Κελτοὺς Φοίνικας Ἰταλοὺς Ἕλληνας,
οἷς οὐ νόμος, οὐκ ἔθος, οὐ λόγος, οὐχ ἕτερον οὐδὲν ἦν
5 κοινὸν ἐκ φύσεως πρὸς ἀλλήλους. ἀλλ' ὅμως ἡ τοῦ προε-
στῶτος ἀγχίνοια τὰς τηλικαύτας καὶ τοιαύτας διαφορὰς 710
ἑνὸς ἐποίει προστάγματος ἀκούειν καὶ μιᾷ πείθεσθαι γνώ-
μῃ, καίπερ οὐχ ἁπλῆς οὔσης τῆς περιστάσεως ἀλλὰ καὶ
ποικίλης, καὶ πολλάκις μὲν αὐτοῖς λαμπρᾶς ἐπιπνεούσης
6 τῆς τύχης ποτὲ δὲ τοὐναντίον. ἐξ ὧν εἰκότως ἄν τις θαυ-
μάσειε τὴν τοῦ προεστῶτος δύναμιν ἐν τούτῳ τῷ μέρει,
καὶ θαρρῶν εἴπειεν ὡς εἴπερ ποιησάμενος τὴν ἀρχὴν ἐπ'
ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐπὶ τελευταίους ἦλθε Ῥωμαίους,
7 οὐδὲν ἂν τῶν προτεθέντων αὐτὸν διέφυγε. νῦν δ', ἐφ'
οὓς ἔδει τελευταίους ἐλθεῖν, ἀπὸ τούτων ἀρξάμενος, ἐν
τούτοις ἐποιήσατο καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν πράξεων καὶ τὸ
τέλος.

SCIPIO IN HISPANIA.

20 * Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἀσδρούβαν, ἀθροίσαντες τὴν
στρατείαν ἐκ τῶν πόλεων, ἐν αἷς ἐποιοῦντο τὴν παραχει-
μασίαν, προῆλθον, καὶ κατεστρατοπέδευσαν οὐ μακρὰν ἀπὸ
τῆς πόλεως τῆς προσαγορευομένης Ἰλίπας, βαλόμενοι τὸν
χάρακα πρὸς ταῖς ὑπωρείαις, καὶ προθέμενοι πεδία πρὸς
2 ἀγῶνα καὶ μάχην εὐφυῆ. πλῆθος δὲ πεζῶν μὲν εἶχον εἰς
ἑπτὰ μυριάδας, ἱππεῖς δὲ τετρακισχιλίους, θηρία δὲ δυσὶ

ζη' περὶ δι	
εἶν?	(vel ὧν; sequitur pars litterae λ, ut videtur)
κησ''	
ἔτη ις	
ρησ^εν	
τι	
παν' λ	

1. λιγυστηνούς F 5. ἐποίη F 6. τῆς S, τῇ F 7. ποικίλλης F 10. θαρσῶν FS vulgo ante *Di* εἴπειεν *Hu* pro εἴποι 16. Liv. 28, 12, 10 — 38, 1, Appian. Iber. 25 — 37 17. F fol. 193ᵛ *He* 239, 23 18. στρατιὰν coni. *Sch* (recte, ut videtur, quamquam ipse postea hanc coniecturam improbavit) 20. Ἰλίπας *Sch*, ἰλίγγας F, ἠλίγγας S (*Silpiam* traditum est apud Liv. 28, 12, 14) βαλλόμενοι FS, corr. *Be* 21. χάρακα *Rei* 549 pro χάρακα καὶ 22. καὶ πρὸς μάχην vulgo invito F

πλείω τῶν τριάκοντα. Πόπλιος δὲ Μάρκον μὲν Ἰούνιον 3
ἐξαπέστειλε πρὸς Κολίχαντα παραληψόμενον τὰς ἑτοιμα-
σθείσας αὐτῷ παρὰ τούτου δυνάμεις· αὗται δ' ἦσαν πε-
ζοὶ μὲν τρισχίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι· τοὺς δὲ λοι- 4
ποὺς συμμάχους αὐτὸς παρελάμβανε, προάγων καὶ ποι-
ούμενος τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ προκείμενον. ἐγγίσας δὲ τῷ 5
Κασταλῶνι καὶ τοῖς περὶ Βαίκυλα τόποις, καὶ συμμίξας
ἐνθάδε τῷ Μάρκῳ καὶ ταῖς παρὰ τοῦ Κολίχαντος δυνά-
μεσιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἐνέπιπτε περὶ τῶν ἐνεστώτων.
χωρὶς γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἀξιόχρεοι ἦσαν αἱ Ῥωμαϊκαὶ 6
δυνάμεις αὐτῷ πρὸς τὸ διακινδυνεύειν· τὸ δ' ἐπὶ τοῖς
συμμάχοις ἔχοντας τὰς ἐλπίδας ὑπὲρ τῶν ὅλων κινδυνεύ-
ειν ἐπισφαλὲς ἐδόκει καὶ λίαν εἶναι παράβολον. οὐ μὴν 7
ἀλλὰ διαπορήσας, ὑπὸ δὲ τῶν πραγμάτων συγκλειόμενος,
ἐπὶ τὸ συγχρῆσθαι κατηνέχθη τοῖς Ἴβηρσιν· οὕτως ὥστε
φαντασίαν μὲν παρασκευάζειν τοῖς ὑπεναντίοις, τὸν δ'
711 ἀγῶνα ποιεῖσθαι διὰ τῶν ἰδίων στρατοπέδων. ταῦτα δὲ 8
προθέμενος ἀνέζευξε μετὰ πάσης δυνάμεως, ἔχων πεζοὺς
μὲν εἰς τετρακισμυρίους καὶ πεντακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ
περὶ τρισχιλίους. ἐγγίσας δὲ τοῖς Καρχηδονίοις καὶ γε- 9
νόμενος σύνοπτος ἐστρατοπέδευσε περί τινας γεωλόφους
καταντικρὺ τῶν πολεμίων.

Μάγων δὲ νομίσας εὐφυῆ καιρὸν ἐπιθέσθαι κατα- 21
στρατοπεδεύουσι τοῖς Ῥωμαίοις, ἀναλαβὼν τὸ πλεῖστον
μέρος τῶν ἰδίων ἱππέων καὶ Μασσανάσσην μετὰ τῶν Νο-
μάδων, ἤλαυνε πρὸς τὴν παρεμβολήν, πεπεισμένος ἀφυλα-
κτοῦντα λήψεσθαι τὸν Πόπλιον. ὁ δὲ πάλαι προορώμε- 2
νος τὸ μέλλον, ὑπό τινα βουνὸν ὑπεστάλκει τοὺς ἱππεῖς
ἴσους τοῖς τῶν Καρχηδονίων· ὧν ἀνυπονοήτως ἐμπεσόν- 3
των πολλοὶ μὲν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀναστρέφοντες διὰ τὸ πα-

2. *Κολίχαντα Ur* 176ᵇ (ex § 5), *λοχιτα* (sine acc.) F(S) 3. *αὗται Rei* 549, *αὐτοὶ* F(S) 7. *βαικυλαι* (sine acc.) F 10. *ἀξιόχρεως Ben* 12. *ἔχοντα Gro* 14. *διαπορήσας μὲν* coni. *Sch* 15. *τὸ* FK, *τῷ* S *He* *συγχρεῖσθαι* F 16. *φαντασία* FS, corr. *Ca* 18. *τῆς* ante *δυνάμεως* add. *Di* 29. *τοῖς* add. *Sca*

*ῥάδοξον τῆς ἐπιφανείας [αὐτὸ] τῶν ἱππέων ἀπέρρεον, οἱ
δὲ λοιποὶ συμβάλλοντες τοῖς πολεμίοις ἐμάχοντο γενναίως.
4 τῇ δὲ παρὰ τῶν καταβαινόντων ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἱππεῦ-
σιν εὐχειρίᾳ δυσχρηστούμενοι καὶ πολλοὺς ἀπολλύντες οἱ
5 Καρχηδόνιοι, βραχὺ προσαντισχόντες ἐνέκλιναν, καὶ τὸ
μὲν πρῶτον ἐν τάξει τὴν ἀναχώρησιν ἐποιοῦντο, τῶν δὲ
Ῥωμαίων ἐγκειμένων αὐτοῖς λύσαντες τὰς ἴλας κατέφυγον
6 ὑπὸ τὴν αὐτῶν παρεμβολήν. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι τούτου
γενομένου θαρραλεώτερον διέκειντο πρὸς τὸν κίνδυνον, οἱ
7 δὲ Καρχηδόνιοι τοὐναντίον. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῖς ἑξῆς ἐπί
τινας ἡμέρας τάς τε δυνάμεις ἐκτάξαντες ἐν τῷ μεταξὺ
πεδίῳ καὶ διὰ τῶν ἱππέων καὶ διὰ τῶν εὐζώνων ἀκροβο-
λισμοὺς ποιησάμενοι καὶ καταπειράσαντες ἀλλήλων ὥρ-
μησαν ἐπὶ τὸ κρίνειν τὰ ὅλα.*

*22 Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον δυσὶ δοκεῖ κεχρῆσθαι
2 στρατηγήμασιν ὁ Πόπλιος. θεωρῶν γὰρ τὸν Ἀσδρού-
βαν ὀψὲ ποιούμενον τὰς ἐξαγωγάς, καὶ μέσους Λίβυας,
3 τὰ δὲ θηρία προτιθέμενον ἑκατέρων τῶν κεράτων, αὐτὸς
εἰωθὼς τῇ μὲν ὥρᾳ προσανατείνειν, τοὺς δὲ Ῥωμαίους
μέσους ἀντιτάττειν τοῖς Λίβυσι, τοὺς δὲ Ἴβηρας ἐπὶ τῶν
κεράτων παρεμβάλλειν, ᾗ προέθετο κρίνειν ἡμέρᾳ, τἀναν-
τία τοῖς προειρημένοις ποιήσας μεγάλα συνήργησε ταῖς* 712
*σφετέραις δυνάμεσι πρὸς τὸ νικᾶν, οὐκ ὀλίγα δ' ἠλάττωσε
4 τοὺς πολεμίους. ἅμα γὰρ τῷ φωτὶ διαπεμψάμενος τοὺς
ὑπηρέτας παρήγγειλε πᾶσι τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς στρα-
τιώταις ἀριστοποιησαμένους καὶ καθοπλισαμένους ἐξάγειν*

---

1. *αὐτὸ τῶν ἵππων ἀπέπεσον* FS, *ἀπὸ τῶν ἵππων ἀπέπεσον Sca* vulgo, corr. *Hu* (*αὐτὸ* sine dubio fuit dittographia ad *ΔΙΑΤΟ* extremo versu in archetypo adscripta, unde ad proximi versus finem aberravit) 3. *τῇ δὲ τῶν παρακαταβαινόντων τοῖς* cet. Guil. Michael de ratione, qua Livius opere Polybiano usus sit (Bonnae 1867) p. 79 4. *εὐχερείᾳ* praeferas, si scriptorem magis agilitatem et velocitatem (conf. 15, 13, 1) quam dexteritatem in armorum usu significasse statueris 7. *εἴλας* FS 8. *αὐτῶν Sca* pro *αὐτὴν* 9. *θαρσαλεώτερον* vulgo ante *Di* invitis FK 10. aut unum *ταῖς* aut plura etiam hoc loco corrupta sunt (non satis probabilia videntur *ταῖς ἑξῆς ἐπὶ τούτοις ἡμέραις*) 12. *καὶ* add. *Hu* 20. *ἀντιτάττει* F 21. *παρεμβαλεῖν* FS, corr. *Ca* 23. *ἠλάττωσε* F 25. *παρήγγιλε* F, *παρήγγελλε Hu* *τοῖς χιλιάρχοις τοὺς στρατιώτας Sca* 26. *καθοπλησαμένους* F (item per *η* 795, 12)

πρὸ τοῦ χάρακος. γενομένου δὲ τούτου καὶ προθύμως 5
πειθαρχησάντων διὰ τὴν ὑπόνοιαν τοῦ μέλλοντος, τοὺς
μὲν ἱππεῖς καὶ τοὺς εὐζώνους προαπέστειλε, συντάξας ἐγ-
γίζειν τῇ παρεμβολῇ τῶν ὑπεναντίων καὶ προσακροβολί-
ζεσθαι θρασέως, αὐτὸς δὲ τοὺς πεζοὺς ἔχων ἅρτι τῆς κατὰ 6
τὸν ἥλιον ἀνατολῆς ἐπιφαινομένης προῆγε, καὶ παραγενό-
μενος εἰς μέσον τὸ πεδίον παρενέβαλε, τάττων ἐναντίως
ἢ πρόσθεν· μέσους μὲν γὰρ ἐτίθει τοὺς Ἴβηρας, ἐπὶ δὲ
τῶν κεράτων τὰ τῶν Ῥωμαίων. τοῖς δὲ Καρχηδονίοις, 7
ἄφνω συνεγγιζόντων πρὸς τὸν χάρακα τῶν ἱππέων, ἅμα
δὲ καὶ τῆς ἄλλης δυνάμεως ἐκταττομένης ἐν ὄψει, μόλις
ἐδόθη καιρὸς εἰς τὸ καθοπλίσασθαι. διόπερ ἠναγκάσθη- 8
σαν οἱ περὶ τὸν Ἀσδρούβαν ἔτι νήστεις ἔχοντες τοὺς ἄν-
δρας ἀπαρασκεύως ἐκ τοῦ καιροῦ τοὺς μὲν ἱππεῖς καὶ τοὺς
εὐζώνους ἐπαφιέναι τοῖς ἱππεῦσι τῶν ὑπεναντίων εἰς τὰ
πεδία, τὰς δὲ πεζικὰς δυνάμεις παρατάττειν, οὐ πολὺ τῆς
παρωρείας ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ποιούμενοι τὴν ἔκταξιν, κα-
θάπερ ἦν ἔθος αὐτοῖς. ἕως μὲν οὖν τινὸς ἔμενον οἱ Ῥω- 9
μαῖοι τὴν ἡσυχίαν ἔχοντες· ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν τῆς ἡμέρας
προύβαινε, τῶν δ᾽ εὐζώνων ἄκριτος ἦν καὶ πάρισος ἡ
συμπλοκὴ διὰ τὸ τοὺς πιεζομένους καταφεύγοντας ὑπὸ
τὰς ἰδίας φάλαγγας ἐκ μεταβολῆς κινδυνεύειν, τὸ τηνικαῦτα 10
δὲ διαδεξάμενος ὁ Πόπλιος διὰ τῶν διαστημάτων ἐν ταῖς
σημαίαις εἴσω τοὺς ἀκροβολιζομένους, καὶ μερίσας ἐφ᾽ ἑκά-
τερον κέρας ὀπίσω τῶν παρατεταγμένων, πρῶτον μὲν τοὺς
γροσφομάχους, ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπιβάλλει τοὺς ἱππεῖς, τὰς
μὲν ἀρχὰς μετωπηδὸν ποιούμενος τὴν ἔφοδον· ἀποσχὼν 11
713 δὲ περὶ στάδιον τῶν ὑπεναντίων, τοὺς μὲν Ἴβηρας τηροῦν-
τας τὰς τάξεις τὸν αὐτὸν τρόπον ποιεῖσθαι τὴν ἐπαγω-
γὴν ἐκέλευσε, τοῖς δὲ κέρασι παρήγγειλε τῷ μὲν δεξιῷ τὰς

9. *τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδα* coni. *Sch* 10. *συνεγγιζότων* F 16. *πρὸ* ante *τῆς παρωρείας* add. *Rei* 551 17. *ποιούμενος* F(S), corr. *Ca* 24. *σημείαις* FS 26. *ἐπιβάλλει Rei* 551, *ἐπιβαλεῖν* F(S), idque non hoc loco, sed post *ἀρχὰς*, versus spatio a suo loco motum 28. *περὶ στάδιον*] *quingentos passus* Livius 28, 14, 13, unde *περὶ δ´ σταδίους* coni. *Sch* (an *στάδιον* corruptum ex *στάδια δ̄*?) 30. *ἐκέλευσε, τοῖς δὲ κέρασι* add. *Hu* (*τῶν δὲ κεράτων* post *παρήγγειλε* add. *Sch*)

σημαίας καὶ τὰς ἴλας ἐπιστρέφειν ἐπὶ δόρυ, τῷ δ' εὐω-
23 νύμῳ τἀναντία. καὶ λαβὼν αὐτὸς μὲν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ,
Λεύκιος δὲ Μάρκιος καὶ Μάρκος Ἰούνιος ἀπὸ τῶν εὐω-
νύμων τρεῖς ἴλας ἱππέων τὰς ἡγουμένας, καὶ πρὸ τού-
των γροσφομάχους τοὺς εἰθισμένους καὶ τρεῖς σπείρας
(τοῦτο δὲ καλεῖται τὸ σύνταγμα τῶν πεζῶν παρὰ Ῥωμαί-
2 οις κοόρτις), πλὴν οἱ μὲν ἐπ' ἀσπίδα περικλάσαντες τού-
τους, οἱ δ' ἐπὶ δόρυ, προῆγον ὀρθίους ἐπὶ τοὺς πολεμίους,
ἐνεργῆ ποιούμενοι τὴν ἔφοδον, ἀεὶ τῶν ἑξῆς ἐπιβαλλόντων
3 καὶ κατὰ περίκλασιν ἑπομένων. ἐπεὶ δὲ τούτους μὲν οὐ
πολὺ συνέβαινε τῶν πολεμίων ἀπέχειν, τοὺς δ' Ἴβηρας
ἐν τῇ κατὰ πρόσωπον πλευρᾷ τόπον ἱκανὸν ἔτι διεστάναι
τῷ βάδην ποιεῖσθαι τὴν ἐπαγωγήν, προσέβαλλον τοῖς κέ-
ρασιν ἀμφοτέροις ἅμα τοῖς τῶν ὑπεναντίων ὀρθίαις ταῖς
4 Ῥωμαϊκαῖς δυνάμεσι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. αἱ δὲ
μετὰ ταῦτα κινήσεις, δι' ὧν συνέβαινε τοὺς ἑπομένους,
ἐπιπαρεμβάλλοντας ἐπὶ τὴν αὐτὴν εὐθεῖαν τοῖς ἡγουμένοις,
συγκαθίστασθαι τοῖς πολεμίοις εἰς τὴν μάχην, τὴν ἐναν-
τίαν εἶχον διάθεσιν ἀλλήλαις, καὶ καθόλου τὸ δεξιὸν κέρας
5 τῷ λαιῷ καὶ κατὰ μέρος οἱ πεζοὶ τοῖς ἱππεῦσιν. οἱ μὲν
γὰρ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρως ἱππεῖς μετὰ τῶν εὐζώνων, ἐκ
δόρατος ἐπιπαρεμβάλλοντες, ὑπερκερᾶν ἐπειρῶντο τοὺς
πολεμίους, οἱ δὲ πεζοὶ τοὐναντίον ἐξ ἀσπίδος παρενέβαλ-
6 λον· τῶν δὲ κατὰ τὸ λαιὸν οἱ μὲν ἐν ταῖς σπείραις ἐκ
δόρατος, οἱ δ' ἱππεῖς μετὰ τῶν γροσφομάχων ἐξ ἡνίας.
7 ἐγεγόνει μὲν οὖν ἐκ τῶν ἱππέων καὶ τῶν εὐζώνων ἀμφο-
τέρων τῶν κεράτων ἐκ ταύτης τῆς κινήσεως τὸ δεξιὸν
8 εὐώνυμον. οὐ μικρὸν λόγον θέμενος ὁ στρατηγὸς τοῦ
μείζονος ἐποιήσατο πρόνοιαν, τοῦ κατὰ τὴν ὑπερκέ-
9 ρασιν, ὀρθῶς λογιζόμενος· εἰδέναι μὲν γὰρ δεῖ τὸ γινό-

1. σημείας — εἴλας FS 3. δὲ Μάρκιος Sch, ἐμάρκιος FK, μάρ-ε-κιος S 4. εἴλας F 8. δ' ἐπὶ Sca, δὲ π F(S) 9. ἐπιβαλόντων FS, corr. Be auctore Sch 12. διεστάνε F 14. ἅμα τοῖς Rei 552, ἅμα ταῖς FS, τοῖς, omisso ἅμα, Hu 17. ἐπιπαρεμβάλοντας F ἐπὶ add. Ca 20. καὶ ante κατὰ add. idem 23. παρενέβαλον G³ He

μενον, χρῆσθαι δὲ ταῖς πρὸς τὸν καιρὸν ἁρμοζούσαις κι-
νήσεσιν.
Ἐκ δὲ τῆς τούτων συμπλοκῆς τὰ μὲν θηρία διὰ τῶν 24
γροσφομάχων καὶ τῶν ἱππέων ἀκοντιζόμενα καὶ διαταρατ-
714 τόμενα πανταχόθεν ἔπασχε μὲν κακῶς, ἔβλαπτε δ' οὐδὲν
ἧττον τοὺς φίλους ἢ τοὺς πολεμίους· φερόμενα γὰρ εἰκῇ
τοὺς ὑποπεσόντας ἐξ ἀμφοῖν αἰεὶ διέφθειρεν. τῆς δὲ πε- 2
ζικῆς δυνάμεως τὰ μὲν κέρατα τῶν Καρχηδονίων ἐθραύετο,
τὸ δὲ μέσον τὸ κατὰ τοὺς Λίβυας, ὅπερ ἦν χρησιμώτατον,
εἰς τέλος ἄπρακτον ἦν· οὔτε γὰρ παραβοηθεῖν ἠδύναντο 3
τοῖς ἐπὶ τῶν κεράτων, λιπόντες τὸν ἴδιον τόπον διὰ τὴν
τῶν Ἰβήρων ἔφοδον, οὔτε μένοντες ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων
ἐνεργεῖν τι τῶν δεόντων οἷοί τ' ἦσαν διὰ τὸ μὴ συνιέναι
τοὺς κατὰ πρόσωπον πολεμίους αὐτοῖς εἰς τὰς χεῖρας.
οὐ μὴν ἀλλὰ χρόνον μέν τινα διηγωνίζοντο τὰ κέρατα 4
γενναίως διὰ τὸ περὶ τῶν ὅλων ἑκατέροις συνεστάναι τὸν
κίνδυνον. ἤδη δὲ τοῦ καύματος ἐφεστῶτος κατὰ τὴν ἀκμὴν 5
οἱ μὲν Καρχηδόνιοι παρελύοντο διὰ τὸ μὴ πεποιῆσθαι
τὴν ἔξοδον κατὰ τὴν ἰδίαν προαίρεσιν, κεκωλῦσθαι δὲ τῆς
ἁρμοζούσης παρασκευῆς, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τῇ δυνάμει 6
καὶ ταῖς εὐψυχίαις καθυπερεῖχον, καὶ μάλιστα τῷ τοῖς
χρησιμωτάτοις πρὸς τοὺς ἀχρειοτάτους τῶν πολεμίων συμ-
βεβληκέναι διὰ τὴν τοῦ στρατηγοῦ πρόνοιαν. τὰς μὲν οὖν 7
ἀρχὰς οἱ περὶ τὸν Ἀσδρούβαν κατὰ πόδα πιεζούμενοι τὴν
ἀναχώρησιν ἐποιοῦντο, μετὰ δὲ ταῦτα κλίναντες ἀθρόοι
πρὸς τὴν παρώρειαν ἀπεχώρουν· ἐγκειμένων δὲ τῶν Ῥω-
μαίων βιαιότερον ἔφευγον εἰς τὸν χάρακα προτροπάδην.
εἰ μὲν οὖν μὴ θεὸς αὐτοῖς τις συνεπελάβετο τῆς σωτηρίας, 8
παραχρῆμα ἂν ἐξέπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς. ἐπιγενομέ- 9
νης δὲ κατὰ τὸν ἀέρα συστροφῆς ἐξαισίου, καὶ καταρρα-
γέντος ὄμβρου λάβρου καὶ συνεχοῦς, μόλις εἰς τὴν αὑτῶν
στρατοπεδείαν ἀνεκομίσθησαν οἱ Ῥωμαῖοι.

7. *ἀεὶ* vulgo invitis FK 16. *συνιστάναι* FK, corr. *Rei* 553 18. *πεποιεῖσθαι* F 21. *ταῖς εὐψυχίαι* F *τοὺς χρησιμωτάτους* *Sca* 22. *αχρειωτάτους* F *συμβαιβηκέναι* F, *συμβεβηκέναι* S, corr. *Sca* 24. *πιεζόμενοι* vulgo invito F 27. *βιαιώτερον* F *ἔφυγον* vulgo invitis FK

10 * Ἰλούργεια, πόλις Ἰβηρίας· Πολύβιος ἑνδεκάτῃ.

11 * Τὸ δὲ τετηκὸς καὶ συνερρυηκὸς ἀργύριον καὶ χρυσίον ἀναζητοῦντες ὑπὸ τοῦ πυρὸς πλεῖστοι Ῥωμαίων διεφθάρησαν.

24[1] * Ὅτι πάντων εὐδαιμονιζόντων τὸν Πόπλιον μετὰ
τὸ τοὺς Καρχηδονίους ἐξελάσαι τῆς Ἰβηρίας, καὶ παρακα-
λούντων ἀναπαύεσθαι καὶ ῥαθυμεῖν, ἐπεὶ πέρας ἐπιτέ- 715
θεικε τῷ πολέμῳ, μακαρίζειν αὐτοὺς ἔφη διότι τοιαύτας
2 ἔχουσι τὰς ἐλπίδας, αὐτὸς δὲ νῦν καὶ μάλιστα βουλεύεσθαι
τίνα τρόπον ἄρξεται τοῦ πρὸς Καρχηδονίους πολέμου·
3 τὸν μὲν γὰρ πρὸ τούτου χρόνον Καρχηδονίους Ῥωμαίοις
πεπολεμηκέναι, νυνὶ δὲ τὴν τύχην παραδεδωκέναι καιρὸν
εἰς τὸ Ῥωμαίους Καρχηδονίοις ἐξενεγκεῖν πόλεμον.

4 * Ὅτι ὁ Πόπλιος διαλεχθεὶς τῷ Σόφακι, ἅτε δὴ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος εὐφυὴς ὑπάρχων, οὕτω φιλανθρώπως ὡμίλησε καὶ ἐπιδεξίως ὥστε τὸν Ἀσδρούβαν εἰπεῖν ταῖς ὕστερον ἡμέραις πρὸς τὸν Σόφακα διότι φοβερώτερος αὐτῷ Πόπλιος πέφηνε κατὰ τὴν ὁμιλίαν ἤπερ ἐν τοῖς ὅπλοις.

25 * Ὅτι στάσεως γενομένης τινῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ
τῷ Ῥωμαϊκῷ, ὁ Πόπλιος, καίπερ ἤδη πεῖραν εἰληφὼς
τῶν πραγμάτων ἐφ' ἱκανόν, ὅμως οὐδέποτε μᾶλλον εἰς ἀ-
πορίαν ἧκε καὶ δυσχρηστίαν. καὶ τοῦτ' ἔπασχε κατὰ λό-
2 γον· καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν σωμάτων τὰς μὲν ἐκτὸς αἰ-
τίας τοῦ βλάπτειν, λέγω δ' οἷον ψύχους καύματος κόπου
τραυμάτων, καὶ πρὶν γίνεσθαι φυλάξασθαι δυνατὸν καὶ
γενομέναις εὐμαρὲς βοηθῆσαι, τὰ δ' ἐξ αὐτῶν τῶν σω-
μάτων γινόμενα φύματα καὶ νόσους δυσχερὲς μὲν προϊδέ-

1. Stephanus Byz. 2. Suid. v. τέτηκα 5. M *Ma* 379 *Hey* 33, 14; inc. Suid. v. ῥαθυμεῖν: πάντων 7. πέρας Suid., τέρας M 9. ἐλπίδας M, διαλήψεις Suid., qui in hanc vocem desinit 10. ἄρξηται M, corr. Geelius 11. πρὸ τοῦ χρ. Geelius 12. παραδεδωκέναι καιρὸν legit *Ma* (deinde pleraeque litterae in M evanuerunt) 14. M *Ma* 380 *Hey* 33, 22 Σύφακι et 17. Σύφακα vulgo editum auctoribus *Ma* et *Hey*, certe non M 20. M *Hey* 33, 26 21. inc. F fol. 197r *He* 241, 4: Πόπλιος δὲ καίπερ cet. καίπερ — 22. ὅμως om. M 24. γὰρ add. *Rei* 553 25. ψύχους MsS, ψύχος F 26. γίνεσθαι MF, γενέσθαι S vulgo 27. γενομέναις FK, γενόμενον M, γενομένας S

σθαι, δυσχερὲς δὲ γενομένοις βοηθεῖν, τὸν αὐτὸν δὴ τρό- 3
πον καὶ περὶ πολιτείας καὶ περὶ στρατοπέδων διαληπτέον.
πρὸς μὲν γὰρ τὰς ἔξωθεν ἐπιβουλὰς καὶ πολέμους πρό- 4
χειρος ὁ τρόπος τῆς παρασκευῆς καὶ βοηθείας τοῖς ἐφι-
στάνουσι, πρὸς δὲ τὰς ἐν αὐτοῖς γενομένας ἀντιπολιτείας 5
καὶ στάσεις καὶ ταραχὰς δύσχρηστος ἡ βοήθεια καὶ μεγά-
λης ἐπιδεξιότητος καὶ διαφερούσης ἀγχινοίας δεομένη καὶ 6
μὴν ἑνὸς παραγγέλματος, ὃ πᾶσιν ἁρμόσει καὶ στρατοπέ-
δοις καὶ πόλεσι καὶ σώμασιν, ὡς ἐμὴ δόξα. τοῦτο δ' ἐστὶ 7
τὸ μηδέποτε ἐᾶν ἐπὶ πολὺ ῥαθυμεῖν καὶ σχολάζειν περὶ
μηδὲν τῶν προειρημένων, ἥκιστα δ' ἐν ταῖς εὐροίαις τῶν
πραγμάτων καὶ ἐν ταῖς δαψιλείαις τῶν ἐπιτηδείων. πλὴν 8
716 *ὅ γε Πόπλιος, ἅτε διαφερόντως ἐπιμελὴς ὤν, καθάπερ ἐξ*
ἀρχῆς εἶπον, ἔτι δ' ἀγχίνους καὶ πρακτικός, συναθροίσας
τοὺς χιλιάρχους τοιάνδε τινὰ τῶν ἐνεστώτων εἰσηγεῖτο
λύσιν. ἔφη γὰρ δεῖν ἀναδέξασθαι τοῖς στρατιώταις τὴν 9
τῶν ὀψωνίων ἀπόδοσιν· χάριν δὲ τοῦ πιστεύεσθαι τὴν
ἐπαγγελίαν, τὰς ἐπιτεταγμένας εἰσφορὰς ταῖς πόλεσι πρό-
τερον εἰς τὴν τοῦ παντὸς στρατοπέδου χορηγίαν ταύτας
νῦν ἀθροίζειν ἐπιφανῶς καὶ μετὰ σπουδῆς, ὡς πρὸς τὴν
διόρθωσιν τῶν ὀψωνίων γινομένης τῆς παρασκευῆς· τοὺς 10
δὲ χιλιάρχους τοὺς αὐτοὺς πάλιν πορευθέντας ἀξιοῦν καὶ
παρακαλεῖν μετατίθεσθαι τὴν ἄγνοιαν καὶ κομίζεσθαι
τὰς σιταρχίας, παραγινομένους ὡς αὐτόν, ἄν τε κατὰ μέρη
βούλωνται τοῦτο ποιεῖν ἄν θ' ὁμοῦ πάντες. γενομένου 11
δὲ τούτου τὸ λοιπὸν ἤδη παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἔφη δεῖν
βουλεύεσθαι τί δέον ἐστὶ πράττειν.

Οὗτοι μὲν οὖν ταῦτα διανοηθέντες ἐγίνοντο περὶ τὴν 26
τῶν χρημάτων ἐπιμέλειαν· τῶν δὲ χιλιάρχων διασαφούν- 2
των τὰ δεδογμένα, γνοὺς ὁ Πόπλιος ἀνεκοινοῦτο τῷ συν-
εδρίῳ τί δέον ἐστὶ ποιεῖν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, ἡμέραν 3

1. *δη* M[3] *Ca*, *δὲ* FS 3. *ἐπιβολὰς* D[1] Regii FG 7. 8. *καὶ μὴν* *Hu* pro *πλὴν* 8. *ὃ πᾶσιν Rei* 554, *απασιν* (sine spir. et acc.) M, *ἅπασιν* F(S) 10. *περὶ* del. *Be* 12. *ἐπιτη* des. M 19. *ταύτας* *Ca* pro *ταῦτα* 25. *βούλωνται τοῦτο* K, *βούλονται τούτο* F, *τοῦτο* *βούλωνται* S vulgo 29. a verbis *τῶν δὲ χιλάρχων* cel. novam eclogam inc. F post *διασαφούντων* addendum esse *ἐκτετελέσθαι* coni. *Sch*

διασαφήσαντας εἰς ἣν δεήσει παρεῖναι, πρὸς μὲν τὸ πλῆ-
θος διαλύεσθαι, τοὺς δὲ αἰτίους κολάζειν πικρῶς· οὗτοι
4 *δ' ἦσαν εἰς πέντε καὶ τριάκοντα τὸν ἀριθμόν. τῆς δ' ἡ-*
μέρας ἐπελθούσης, καὶ παραγενομένων τῶν ἀποστατῶν
5 *ἐπί τε τὰς διαλύσεις καὶ τὴν κομιδὴν τῶν ὀψωνίων, τοῖς*
μὲν χιλιάρχοις τοῖς πρεσβεύσασι συνέταξε δι' ἀπορρήτων
ὁ Πόπλιος ἀπαντᾶν τοῖς ἀποστάταις, καὶ διελομένους
ἕκαστον πέντε τῶν ἀρχηγῶν τῆς στάσεως εὐθέως κατὰ
τὴν ἀπάντησιν φιλανθρωπεῖν καὶ καλεῖν ὡς αὑτούς, μά-
λιστα μὲν πρὸς κατασκήνωσιν, οἳ δ' ἂν μὴ δύνωνται τοῦτο,
6 *πρός γε δεῖπνον καὶ τοιαύτην συνουσίαν. τῷ δὲ μεθ'*
αὑτοῦ στρατοπέδῳ παρήγγειλε πρὸ ἡμερῶν τριῶν ἐφόδια
παρασκευάσασθ' εἰς πλείω χρόνον ὡς ἐπὶ τὸν Ἀνδοβάλην
7 *[αὐτόμολον] σὺν Μάρκῳ πορευομένων. ὃ καὶ θαρραλεω-*
τέρους αὐτοὺς ἀκούσαντας ἐποίησε τοὺς ἀποστάτας· ἐν
αὐτοῖς γὰρ ὑπέλαβον ἔσεσθαι τὴν πλείστην ἐξουσίαν, ἐπει- 717
δὰν συμμίξωσι τῷ στρατηγῷ τῶν ἄλλων στρατοπέδων
κεχωρισμένων.
27 *Συνεγγιζόντων δ' αὐτῶν τῇ πόλει, τοῖς μὲν ἄλλοις*
στρατιώταις εἰς τὴν ἐπαύριον ἅμα τῷ φωτὶ παρηγγέλλετο
2 *μετὰ τῆς παρασκευῆς ἐξάγειν, τοῖς δὲ χιλιάρχοις καὶ τοῖς*
*ἐπάρχοις, ὅταν ἐκπορευόμενοι μετὰ * * τὰς μὲν ἀποσκευὰς*
ἀποτιθέναι, τοὺς δὲ στρατιώτας κατέχειν ἐν τοῖς ὅπλοις
ἐπὶ τῆς πύλης, κἄπειτα διελεῖν σφᾶς ἐφ' ἑκάστην τῶν
πυλῶν καὶ φροντίζειν ἵνα μηδεὶς ἐκπορεύηται τῶν ἀποστα-
3 *τῶν. οἱ δὲ πρὸς τὴν ἀπάντησιν ἀποτεταγμένοι, συμμί-*

11. 12. *μεθ' αὑτοῦ* F, *μεθ' ἑαυτοῦ* S vulgo 13. *παρασκευάσασθ'* *Hu* pro *παρεσκευάσθαι* 14. *αὐτόμολον* K, *αυτομολου* (sine spir. et acc.) F, *αὐτομόλῳ* S, del. *Hu* *σὺν* add. *Hu* *πορευομένων* FK, *πορευομένῳ* DG· vulgo *θαρσαλεωτέρους* vulgo ante *Di* invito F 15. *ἀκούσαντες* F, corr. S *ἀποστάντας* FS, corr. K 16. *ἐπιδὰν* F 20. *πραρηγγέλλετο* (sic) F, *παρήγγελτο* S vulgo, corr. DK 21. *ἀ-ποσκευῆς Sca* 22. *ἱππάρχοις Ur* 176[b] *ἐκπορευομένοις* FS, corr. *Hu* *μετὰ τὸ πρῶτας μὲν ἀποσκ.* cet. sine lacunae indicio F(S); sententia loci sic fere restituenda est: *cum iter (ex urbe Carthagine) facientes cum primo agmine ad castra seditiosorum militum accesserint* (conf. Zon. 9, 10 p. 435[a]), sive graece: *ὅταν ἐκπορευόμενοι μετὰ τῶν πρώτων* (conf. 6, 40, 3)...; verum de ceteris non liquet

ξαντες τοῖς παραγινομένοις πρὸς αὐτούς, ἀπῆγον μετὰ
φιλανθρωπίας τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις κατὰ τὸ συντεταγμέ-
νον. τούτοις μὲν οὖν ὑπ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐρρήθη συλ- 4
λαβεῖν τοὺς πέντε καὶ τριάκοντα ἄνδρας, ἐπειδὰν δειπνή-
σωσι, δήσαντάς τε τηρεῖν, μηδενὸς ἔτι τῶν ἔνδον ἐκπορευο-
μένου πλὴν τοῦ διασαφήσοντος τῷ στρατηγῷ παρ' ἑκάστου
τὸ γεγονός. πραξάντων δὲ τῶν χιλιάρχων τὸ συνταχθέν, 5
εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὁ στρατηγὸς ἅμα τῷ φωτὶ θεωρῶν τοὺς
παραγινομένους ἠθροισμένους εἰς τὴν ἀγοράν, συνεκάλει
τὴν ἐκκλησίαν. πάντων δὲ συντρεχόντων κατὰ τὸν ἐθι- 6
σμὸν ἅμα τῷ σημῆναι, καὶ μετεώρων ὄντων ταῖς διανοίαις
οἷόν ποτ' ὄψονται τὸν στρατηγὸν καὶ τί ποτ' ἀκούσονται
περὶ τῶν ἐνεστώτων, πρὸς μὲν τοὺς ἐπὶ τῶν πυλῶν χιλι- 7
άρχους ὁ Πόπλιος διεπέμψατο, κελεύων αὐτοὺς ἄγειν τοὺς
στρατιώτας ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ περιστῆναι τὴν ἐκκλησίαν,
αὐτὸς δὲ προπορευθεὶς ἐξέστησε ταῖς διανοίαις πάντας
εὐθέως κατὰ τὴν πρώτην φαντασίαν· ἔτι γὰρ ὑπολαμβά- 8
νοντες αὐτὸν ἀσθενῶς ἔχειν οἱ πολλοί, κἄπειτα παρὰ τὴν
προσδοκίαν αἰφνιδίως ἐρρωμένον θεασάμενοι κατὰ τὴν
ἐπίφασιν κατεπλάγησαν.

Οὐ μὴν ἀλλ' οὕτω πως ἤρξατο τῶν λόγων. ἔφη γὰρ 28
θαυμάζειν τίνι δυσαρεστήσαντες ἢ ποίαις ἐλπίσιν ἐπαρ-
θέντες ἐπεβάλοντο ποιεῖσθαι τὴν ἀπόστασιν. τρεῖς γὰρ 2
αἰτίας εἶναι, δι' ἃς τολμῶσι στασιάζειν ἄνθρωποι πρὸς
718 πατρίδα καὶ τοὺς ἡγουμένους, ὅταν τοῖς προεστῶσι μέμ-
φωνταί τι καὶ δυσχεραίνωσιν, ἢ τοῖς ὑποκειμένοις πράγ-
μασι δυσαρεστῶσιν, ἢ καὶ νὴ Δία μειζόνων ὀρεχθῶσι
καὶ καλλιόνων ἐλπίδων. "ἐρωτῶ δέ, τί τούτων ὑμῖν ὑπ- 3
ῆρξεν; ἐμοὶ δηλονότι δυσηρεστήσασθε, διότι τὰς σιταρ-
χίας ὑμῖν οὐκ ἀπεδίδουν. ἀλλὰ τοῦτο ἐμὸν μὲν οὐκ ἦν 4
ἔγκλημα· κατὰ γὰρ τὴν ἐμὴν ἀρχὴν οὐδὲν ὑμῖν ἐνέλειπε

---

3. *ἐρρέθη* (voluit *ἐρρήθη*) *Ur* 177ª, *αιρέθη* F(S) 4. *πέντε καὶ τριάκοντα Rei* 555 pro *δὲ* (orto ex *λε̅*) 5. *τε* add. *Sch* 10. *εἰθισμὸν* FS, corr. *Sch* 12. *οἷόν* add Ernestus Schulze de exc. Constant. p. 57 14. *κελεύον* F 25. *τοῖς* add. G 29. *δυσηρεστήσασθαι* FD, *δυσαρεστήσασθαι* S, corr. K 31. *ἐνέλιπε* vulgo invitis FDK

5 τῶν ὀψωνίων· εἴη δ᾽ ἄρ᾽ ἂν ἐκ τῆς Ῥώμης, διότι τὰ πάλαι
6 προσοφειλόμενα νῦν οὐ διωρθοῦτο. πότερον οὖν ἐχρῆν
ἀποστάτας γενομένους τῆς πατρίδος καὶ πολεμίους τῆς
θρεψάσης οὕτως ἐγκαλεῖν ἢ παρόντας λέγειν μὲν περὶ
τούτων πρὸς ἐμέ, παρακαλεῖν δὲ τοὺς φίλους συνεπιλα-
βέσθαι καὶ βοηθεῖν ὑμῖν; δοκῶ γάρ, ἦν τοῦτο βέλτιον.
7 τοῖς μὲν γὰρ μισθοῦ παρά τισι στρατευομένοις ἔστιν ὅτε
συγγνώμην δοτέον ἀφισταμένοις τῶν μισθοδοτῶν, τοῖς δ᾽
ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμοῦσι καὶ γυναικῶν ἰδίων καὶ τέκνων
8 οὐδαμῶς συγχωρητέον· ἔστι γὰρ παραπλήσιον ὡς ἂν εἴ
τις ὑπὸ γονέως ἰδίου φάσκων εἰς ἀργυρίου λόγον ἀδικεῖ-
σθαι παρείη μετὰ τῶν ὅπλων, ἀποκτενῶν τοῦτον παρ᾽
9 οὗ τὸ ζῆν αὐτὸς ἔλαβε. νὴ Δί᾽ ἀλλ᾽ ἐγὼ τὰς μὲν κακο-
παθείας ὑμῖν καὶ τοὺς κινδύνους πλείους ἢ τοῖς ἄλλοις
ἐπέταττον, τὰ δὲ λυσιτελῆ καὶ τὰς ὠφελείας ἑτέροις μᾶλλον
10 ἐμέριζον· ἀλλ᾽ οὔτε τολμᾶτε τοῦτο λέγειν οὔτε τολμήσαν-
11 τες δύναισθ᾽ ἂν ἀποδεῖξαι. τί οὖν ἐστιν ἐφ᾽ ᾧ δυσαρε-
στούμενοι κατὰ τὸ παρὸν ἡμῖν τὰς ἀποστάσεις ἐποιήσασθε;
τοῦτ᾽ ἤδη βούλομαι πυθέσθαι· δοκῶ μὲν γὰρ οὐδὲν οὔτ᾽
29 ἐρεῖν οὔτ᾽ ἐπινοήσειν ὑμῶν οὐδένα. καὶ μὴν οὐδὲ τοῖς
ὑποκειμένοις ἀσχάλλοντες· πότε γὰρ εὔροια πραγμάτων
μείζων; πότε δὲ πλείω προτερήματα γέγονε τῇ Ῥώμῃ;
2 πότε δὲ τοῖς στρατευομένοις μείζους ἐλπίδες ἢ νῦν; ἀλλ᾽
ἴσως ἐρεῖ τις τῶν ἀπηλπικότων ὅτι πλείω τὰ λυσιτελῆ
τὰ παρὰ τοῖς ἐχθροῖς προυφαίνετο καὶ μείζους ἐλπίδες
3 καὶ βεβαιότεραι· παρὰ τίσι δὴ τούτοις; ἢ παρ᾽ Ἀνδο-
βάλῃ καὶ Μανδονίῳ; καὶ τίς ὑμῶν οὐκ οἶδε διότι πρότε-
ρον μὲν οὗτοι παρασπονδήσαντες Καρχηδονίους πρὸς ἡ- 719
μᾶς ἀπέστησαν, νῦν δὲ πάλιν ἀθετήσαντες τοὺς ὅρκους

1. εἴη *Sch* pro εἰ ἄρ᾽ ἂν *Hu* pro ἄρα 2. διωρθοῦτο *Ca* pro διορθοῦτο (at νῦν aut διορθοῦται requirere videtur aut διορθοῖτο, et hoc quidem pendeat e sententia tacite addenda καὶ ὑμεῖς δυσηρεστήσασθε τῇ πόλει) 4. παριόντας *Rei* 556 8. ἀφισταμένους FS, corr. *Ur* 177ᵃ 11. γονέος F 13. ζεῖν F ἔλαβε. νὴ Δί᾽ *Ca*, ελαβεν ἤδη F(S) κακοπαθίας F 16. οὐδε — οὐδε (sine acc.) F(S), corr. *Be* 17. δύνασθ᾽ FS, corr. *Ca* 18. ἐποιήσασθαι F 19. τοῦτ᾽ ἤδη *Hu*, ταύτην F(S), τοῦτο *Ur* 177ᵃ 21. ἀσχάλοντες F εὔρυα FS, corr. *Ur* 177ᵃ 24. ἐρεῖ add. *Ca* 26. βεβαιότεροι FS, corr. *Ca*

καὶ τὴν πίστιν ἐχθροὺς ἡμῖν σφᾶς αὐτοὺς ἀναδεδείχασιν;
καλόν γε τούτοις πιστεύσαντας πολεμίους γενέσθαι τῆς 4
ἑαυτῶν πατρίδος. οὐ μὴν οὐδ᾽ ἐν αὐτοῖς εἴχετε τὰς ἐλπί- 5
δας ὡς κρατήσοντες τῆς Ἰβηρίας· οὐδὲ γὰρ μετ᾽ Ἀνδοβά-
λου ταχθέντες ἱκανοὶ πρὸς ἡμᾶς ἦτε διακινδυνεύειν, μή
τι καὶ καθ᾽ ἑαυτοὺς ταττόμενοι. τί οὖν ἦν ᾧ προσείχετε; 6
πυθέσθαι γὰρ ἂν βουλοίμην ὑμῶν. εἰ μὴ νὴ Δία ταῖς
ἐμπειρίαις τῶν νῦν προχειρισθέντων ἡγεμόνων καὶ ταῖς
ἀρεταῖς πιστεύοντες ἢ καὶ ταῖς ῥάβδοις καὶ τοῖς πελέκεσι
τοῖς προηγουμένοις αὐτῶν· ὑπὲρ ὧν οὐδὲ λέγειν πλείω
καλόν. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι τούτων, ὦ ἄνδρες, οὐδέν· οὐδ᾽ ἂν 7
ἔχοιθ᾽ ὑμεῖς δίκαιον οὐδὲ τοὐλάχιστον εἰπεῖν οὔτε πρὸς
ἡμᾶς οὔτε πρὸς τὴν πατρίδα. διόπερ ἐγὼ περὶ ὑμῶν πρός 8
τε τὴν Ῥώμην καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπολογήσομαι, τὰ παρὰ
πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμολογούμενα δίκαια προθέμενος. ταῦτα 9
δ᾽ ἐστὶ διότι πᾶς ὄχλος εὐπαραλόγιστος ὑπάρχει καὶ
πρὸς πᾶν εὐάγωγος. ὅθεν αἰεὶ τὸ παραπλήσιον πάθος
συμβαίνει περί τε τοὺς ὄχλους καὶ τὴν θάλατταν. κα- 10
θάπερ γὰρ κἀκείνης ἡ μὲν ἰδία φύσις ἐστὶν ἀβλαβὴς τοῖς
χρωμένοις καὶ στάσιμος, ὅταν δ᾽ εἰς αὐτὴν ἐμπέσῃ τὰ
πνεύματα βίᾳ, τοιαύτη φαίνεται τοῖς χρωμένοις οἷοί τινες
ἂν ὦσιν οἱ κυκλοῦντες αὐτὴν ἄνεμοι, τὸν αὐτὸν τρόπον 11
καὶ τὸ πλῆθος ἀεὶ καὶ φαίνεται καὶ γίνεται πρὸς τοὺς
χρωμένους οἵους ἂν ἔχῃ προστάτας καὶ συμβούλους. διὸ 12
κἀγὼ νῦν καὶ πάντες οἱ προεστῶτες τοῦ στρατοπέδου πρὸς
μὲν ὑμᾶς διαλυόμεθα καὶ πίστιν δίδομεν ἐφ᾽ ᾧ μὴ μνη-
σικακήσειν· πρὸς δὲ τοὺς αἰτίους ἀκαταλλάκτως διακείμε- 13
θα, κολάζειν αὐτοὺς ἀξίως καὶ τῶν εἰς τὴν πατρίδα καὶ
τῶν εἰς ἡμᾶς ἡμαρτημένων."

Ἀκμὴν δὲ ταῦτ᾽ ἔλεγε καὶ κύκλῳ μὲν οἱ στρατιῶται 30

---

1. τὴν add. *Ca* 2. καλων (sine acc.) F(S), corr. K γε *Ca* pro δὲ 3. εἴχεται F 5. 6. μή τι] μήτε FS, μήτι γε *Be* (μή τι δὴ scripsit Polyb. 12, 8, 6, μηδ᾽ ὅτι 14, 5, 13) 6. καὶ vulgo omissum invitis FDK (conf. locos citatos) 7. εἰ μὴ νὴ Δία] ἡμῖν διὰ FS, εἰ μὴ corr. *Be*, νὴ Δία *Rei* 557 11. τοῦτο F(K), corr. S 17. αἰεὶ F(S), ἀεὶ *Be* 22. κυκῶντες, Reiskii p. 557 coniecturam ab ipso improbatam, tuetur *Na* 244 24. ἔχει F, ἔχοι S, corr. *Be*

περιεστῶτες ἐν τοῖς ὅπλοις ἀπὸ παραγγέλματος συνεψό-
φησαν ταῖς μαχαίραις τοὺς θυρεούς, ἅμα δὲ τούτοις δε-
δεμένοι γυμνοὶ οἱ τῆς στάσεως αἴτιοι γεγονότες εἰσήγοντο.
2 *τῷ δὲ πλήθει τοιοῦτον ὑπέστη δέος ὑπό τε τοῦ πέριξ* 720
φόβου καὶ τῶν κατὰ πρόσωπον δεινῶν, ὥστε τῶν μὲν μα-
στιγουμένων τῶν δὲ πελεκιζομένων μήτε τὴν ὄψιν ἀλλοι-
ῶσαι μήτε φωνὴν προέσθαι μηδένα, μένειν δὲ πάντας ἀ-
3 *χανεῖς, ἐκπεπληγμένους πρὸς τὸ συμβαῖνον. οἱ μὲν οὖν*
ἀρχηγοὶ τῶν κακῶν αἰκισθέντες εἵλκοντο διὰ μέσων, ἀπηλ-
λαγμένοι τοῦ ζῆν· οἱ δὲ λοιποὶ παρὰ μὲν τοῦ στρατηγοῦ
καὶ τῶν ἄλλων ἀρχόντων κατὰ κοινὸν ἔλαβον τὰς πίστεις
4 *ἐφ' ᾧ μηδένα μηδενὶ μνησικακήσειν, αὐτοὶ δὲ καθ' ἕνα*
προϊόντες ὤμνυον τοῖς χιλιάρχοις ἦ μὴν πειθαρχήσειν τοῖς
παραγγελλομένοις ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ μηδὲν ὑπεναντίον
φρονήσειν τῇ Ῥώμῃ.
5 *Πόπλιος μὲν οὖν, μεγάλων κινδύνων ἀρχὴν φυομένων*
καλῶς διορθωσάμενος, πάλιν ἀποκατέστησε τὰς οἰκείας
δυνάμεις εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς διάθεσιν.
31 * *Ὁ δὲ Πόπλιος συναθροίσας εὐθέως ἐν αὐτῇ τῇ*
Καρχηδόνι τὰς δυνάμεις εἰς ἐκκλησίαν ἔλεγε περί τε τῆς
2 *Ἀνδοβάλου τόλμης καὶ τῆς εἰς αὐτοὺς ἀθεσίας, καὶ πολλὰ*
πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἐνεγκάμενος παρώξυνε τοὺς πολλοὺς
3 *πρὸς τὴν κατὰ τῶν προειρημένων δυναστῶν ὁρμήν. ἐπὶ*
δὲ τούτοις ἐξηριθμήσατο τοὺς προγεγενημένους αὐτοῖς ἀ-
γῶνας πρὸς Ἴβηρας ὁμοῦ καὶ πρὸς Καρχηδονίους, στρατη-
4 *γούντων Καρχηδονίων, ἐν οἷς ἀεὶ νικῶντας οὐ καθήκειν*
ἔφη νυνὶ διαπορεῖν, μήποτε πρὸς αὐτοὺς Ἴβηρας Ἀνδο-
5 *βάλου στρατηγοῦντος μαχόμενοι λειφθῶσι. διόπερ οὐδὲ*
προσδέξεσθαι συναγωνιστὴν Ἰβήρων οὐδένα καθάπαξ ἔφη,
6 *δι' αὐτῶν δὲ Ῥωμαίων συστήσεσθαι τὸν κίνδυνον, ἵνα*

---

3. *γυμνοί θ' Ben* 4. *ἐπέστη Di* 7. *ἀχανῆς* F, corr. S 9. *μέσων Hu* pro *μέσου* 10. *ζεῖν* F 11. *κοινὸν* coni. *Sch* pro *κοινοῦ* 19. F fol. 201r *He* 242, 49 *Ὁ δὲ — 20. καρχηδόνι* F[1] in versus spatio quod prima manus vacuum reliquerat 22. *προενεγκάμενος* coni. *Sch, εἰσενεγκάμενος Na* 256, *ἐντεινάμενος Hu* 23. *κατὰ* add. *Ca* 29. *προσδέξασθαι* FS, corr. *Rei* 558 30. *συστήσασθαι* FS, corr. *Ca*

φανερὸν γένηται πᾶσιν ὡς οὐχ Ἴβηρσι Καρχηδονίους κατα-
πολεμησάμενοι, καθάπερ ἔνιοί φασιν, ἐξεβάλομεν ἐξ Ἰβη-
ρίας, ἀλλὰ καὶ Καρχηδονίους καὶ Κελτίβηρας ταῖς Ῥωμαίων
ἀρεταῖς καὶ τῇ σφετέρᾳ γενναιότητι νενικήκαμεν. ταῦτα 7
δ' εἰπὼν ὁμονοεῖν παρῄνει καὶ θαρροῦντας, εἰ καὶ πρὸς
ἄλλον τινά, καὶ πρὸς τοῦτον ἰέναι τὸν κίνδυνον. περὶ
δὲ τοῦ νικᾶν αὐτὸς ἔφη μετὰ τῶν θεῶν ποιήσεσθαι τὴν
καθήκουσαν πρόνοιαν. τῷ δὲ πλήθει τοιαύτη παρέστη 8
721 προθυμία καὶ θάρσος ὥστε παραπλησίους εἶναι πάντας
ἐκ τῆς ἀπόψεως τοῖς ὁρῶσι τοὺς πολεμίους καὶ μέλλου-
σιν ὅσον οὔπω πρὸς αὐτοὺς διακινδυνεύειν.

Τότε μὲν οὖν ταῦτ' εἰπὼν διαφῆκε τὴν ἐκκλησίαν, τῇ δ' 32
ἐπαύριον ἀναζεύξας προῆγε, καὶ παραγενηθεὶς ἐπὶ τὸν Ἴβηρα
ποταμὸν δεκαταῖος καὶ περαιωθεὶς τῇ τετάρτῃ μετὰ ταύ-
την προσεστρατοπέδευσε τοῖς ὑπεναντίοις, λαβὼν αὐλῶνά
τινα μεταξὺ τῆς αὐτοῦ καὶ τῶν πολεμίων στρατοπεδείας.
τῇ δ' ἑξῆς εἰς τὸν προειρημένον αὐλῶνα προσέβαλέ τινα 2
θρέμματα τῶν παρεπομένων τῷ στρατοπέδῳ, συντάξας
ἑτοίμους ἔχειν τοὺς ἱππεῖς τῷ Γαΐῳ, τοὺς δὲ γροσφο-
μάχους ἐπέταξε τῶν χιλιάρχων τισὶ παρασκευάζειν. ταχὺ 3
δὲ τῶν Ἰβήρων ἐπιπεσόντων ἐπὶ τὰ θρέμματα ἐξαφῆκε
τῶν γροσφομάχων τινάς. γινομένης δὲ διὰ τούτων συμ-
πλοκῆς καὶ προσβοηθούντων ἑκατέροις πλειόνων, συνέστη
μέγας ἀκροβολισμὸς τῶν πεζῶν περὶ τὸν αὐλῶνα. τοῦ 4
δὲ καιροῦ παραδιδόντος εὐλόγους ἀφορμὰς πρὸς ἐπίθεσιν,
ἔχων ὁ Γάιος ἑτοίμους τοὺς ἱππεῖς κατὰ τὸ συνταχθὲν
ἐπεβάλετο τοῖς ἀκροβολιζομένοις, ἀποτεμόμενος ἀπὸ τῆς
παρωρείας, ὥστε τοὺς πλείους αὐτῶν κατὰ τὸν αὐλῶνα
σκεδασθέντας ὑπὸ τῶν ἱππέων διαφθαρῆναι. γενομένου 5
δὲ τούτου, παροξυνθέντες οἱ βάρβαροι, καὶ διαγωνιάσαν-
τες μὴ διὰ τὸ προηττῆσθαι δόξωσι καταπεπλῆχθαι τοῖς

---

7. ποιήσασθαι FS, corr. *Ca* 17. προσέβαλλε F, corr. S 19. δὲ add. *Sca* γρομφομάχους F, corr. S 21. ἐξαφῆκε F(K), ἀφῆκε S, ἐφῆκε *Sca* vulgo 22. γρομφομάχων F γενομένης vulgo invito F 30. παρωξυνθέντες FS, corr. K 31. διὰ τὸ Suid. v. διαγωνιάσαντες, om. FS

ὅλοις, ἐξῆγον ἅμα τῷ φωτὶ καὶ παρέταττον εἰς μάχην
6 *ἅπασαν τὴν δύναμιν. ὁ δὲ Πόπλιος ἕτοιμος μὲν ἦν πρὸς*
τὴν χρείαν, θεωρῶν δὲ τοὺς Ἴβηρας ἀλογίστως συγκατα-
βαίνοντας εἰς τὸν αὐλῶνα καὶ τάττοντας οὐ μόνον τοὺς
ἱππεῖς ἀλλὰ καὶ τοὺς πεζοὺς ἐν τοῖς ἐπιπέδοις, ἐπέμενε,
βουλόμενος ὡς πλείστους ταύτῃ χρήσασθαι τῇ παρεμβολῇ,
7 *πιστεύων μὲν καὶ τοῖς ἱππεῦσι τοῖς ἰδίοις, ἔτι δὲ μᾶλλον*
τοῖς πεζοῖς, διὰ τὸ κατὰ τὰς ἐξ ὁμολόγου καὶ συστάδην
μάχας τόν τε καθοπλισμὸν καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς παρ'
33 *αὐτοῦ πολὺ διαφέρειν τῶν Ἰβήρων. ἐπεὶ δ' ἔδοξε τὸ δέον*
αὐτῷ γίνεσθαι, πρὸς μὲν τοὺς ἐν τῇ παρωρείᾳ τεταγμένους
*τῶν πολεμίων ἀντέταττε * * πρὸς δὲ τοὺς εἰς τὸν αὐ-* 722
λῶνα καταβεβηκότας ἄθρους ἄγων ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ
τέτταρας κοόρτις προσέβαλε τοῖς πεζοῖς τῶν ὑπεναντίων.
2 *κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον καὶ Γάιος Λαίλιος, ἔχων τοὺς*
ἱππεῖς, προῆγε διὰ τῶν λόφων τῶν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς
ἐπὶ τὸν αὐλῶνα κατατεινόντων, καὶ προσέβαλλε τοῖς τῶν
Ἰβήρων ἱππεῦσι κατὰ νώτου, καὶ συνεῖχε τούτους ἐν τῇ
3 *πρὸς αὐτὸν μάχῃ. λοιπὸν οἱ μὲν πεζοὶ τῶν ὑπεναντίων,*
ἐρημωθέντες τῆς τῶν ἱππέων χρείας, οἷς πιστεύσαντες εἰς
τὸν αὐλῶνα κατέβησαν, ἐπιεζοῦντο καὶ κατεβαροῦντο τῇ
4 *μάχῃ, οἱ δ' ἱππεῖς τὸ παραπλήσιον ἔπασχον· ἀπειλημμένοι*
γὰρ ἐν στενῷ καὶ δυσχρηστούμενοι πλείους ὑφ' αὑτῶν
ἢ τῶν πολεμίων διεφθείροντο, τῶν μὲν ἰδίων πεζῶν ἐκ
πλαγίου προσκειμένων αὐτοῖς, τῶν δὲ πολεμίων τῶν πε-
ζῶν κατὰ πρόσωπον τῶν δ' ἱππέων κατὰ νώτου περιε-
5 *στώτων. τοιαύτης δὲ γενομένης τῆς μάχης οἱ μὲν εἰς τὸν*
αὐλῶνα καταβάντες σχεδὸν ἅπαντες διεφθάρησαν, οἱ δ'
6 *ἐν τῇ παρωρείᾳ διέφυγον. οὗτοι δ' ἦσαν εὔζωνοι, τρίτον*

1. *τῷ* om. Suid. 8. *τὸ κατὰ* add. *Ca* 12. in lacuna *τοὺς γροσφομάχους* vel *τὰς τῶν γροσφομάχων σπείρας* add. *Sch* (conf. 15, 9, 9) 14. *κοόρτις* Suid. h. v., *κοόρτις τοῦτο δ' ἐστὶ σπεῖρα* F(S), interpretamentum eiecit *Ca*, *κοόρτεις Ur* 177ᵃ 15. *λαίλιος καὶ γάϊος* FS, corr. *Ca* 19. *λοιπῶν* F 20. *ἐρημοθέντες* F *οἷς He*, *οἱ* FS, *οἳ* D 21. *ἐπιέζοντο Di* 23. *ὑφ' αὑτῶν Hu* pro *ὑπ' αὐτῶν* 25. *τῶν μὲν πεζῶν Rei* 559 (at conf. 2, 24, 16. 4, 63, 7) 29. *παροgεία* F

*δὲ μέρος τῆς ἁπάσης δυνάμεως, μεθ' ὧν καὶ τὸν Ἀνδο-
βάλην συνέβη διασωθέντα φυγεῖν εἴς τι χωρίον ὀχυρόν.
* Πόπλιος δὲ συντέλειαν ἐπιτεθεικὼς τοῖς κατὰ τὴν* 7
*Ἰβηρίαν ἔργοις παρῆν εἰς τὸν Ταρράκωνα μετὰ μεγίστης
χαρᾶς κάλλιστον θρίαμβον καὶ καλλίστην νίκην τῇ πατρίδι
κατάγων. σπεύδων δὲ μὴ καθυστερεῖν τῆς ἐν τῇ Ῥώμῃ* 8
*καταστάσεως τῶν ὑπάτων, πάντα τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν
διατάξας καὶ παραδοὺς τὸ στρατόπεδον τοῖς περὶ τὸν Ἰού-
νιον καὶ Μάρκιον αὐτὸς ἀπέπλευσε μετὰ Γαΐου καὶ τῶν
ἄλλων φίλων εἰς τὴν Ῥώμην.*

RES ANTIOCHI.

** Καὶ γὰρ αὐτὸς ἦν ὁ Εὐθύδημος Μάγνης, πρὸς ὃν* 34
*ἀπελογίζετο φάσκων ὡς οὐ δικαίως αὐτὸν Ἀντίοχος ἐκ
τῆς βασιλείας ἐκβαλεῖν σπουδάζει· γεγονέναι γὰρ οὐκ αὐ-* 2
*τὸς ἀποστάτης τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἑτέρων ἀποστάντων,
ἐπανελόμενος τοὺς ἐκείνων ἐκγόνους, οὕτως κρατῆσαι τῆς
Βακτριανῶν ἀρχῆς. καὶ πλείω δὲ πρὸς ταύτην τὴν ὑπό-* 3
723 *θεσιν διαλεχθεὶς ἠξίου τὸν Τηλέαν μεσιτεῦσαι τὴν διά-
λυσιν εὐνοϊκῶς, παρακαλέσαντα τὸν Ἀντίοχον μὴ φθονῆ-
σαι τῆς ὀνομασίας αὐτῷ τῆς τοῦ βασιλέως καὶ προστασίας,
ὥς γε ἐὰν μὴ συγχωρῇ τοῖς ἀξιουμένοις, οὐδετέρῳ τῆς* 4
ἀσφαλείας ὑπαρχούσης· πλήθη γὰρ οὐκ ὀλίγα παρεῖναι 5
*τῶν Νομάδων, δι' ὧν κινδυνεύειν μὲν ἀμφοτέρους, ἐκβαρ-
βαρωθήσεσθαι δὲ τὴν χώραν ὁμολογουμένως, ἐὰν ἐκείνους
προσδέχωνται. ταῦτα δ' εἰπὼν ἐξαπέστειλε τὸν Τηλέαν* 6
πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ βασιλεύς, πάλαι περιβλεπόμενος 7

---

3. *Πόπλιος δὲ* cet. in F continuo adscripta sunt prioribus; sed omisit epitomator ea quae Livius 28, 34—37 tradit 4. *ταρακκῶνα* F, *ταρακῶνα* S *μετὰ* add. *Sch* 6. *σπεύδον* F 9. *καὶ μάρκον* FS, *μάρκον* K, corr. *Ca* 12. F fol. 203r *He* 243, 42; sententiam verborum quae antecesserunt sic fere restituit *Rei* 559: *Antiochus ad Euthydemum pacis conciliatorem mittebat Teleam Magnesia oriundum, qui amicus quondam fuisset Euthydemi et eadem qua ille patria uteretur* *ὁ Εὐθύδημος* ab epitomatore addita esse censet *Ben* 13. *φάσκον* F, *φάσκοντα Ca* 16. *οὕτως* F, *οὕτω* S[s] 17. *βακτηριανῶν* F, corr. S 20. *καὶ* add. *Sch* 21. *ὥς γε* idem, *ὥστε* F(S) 22. *πλήθει* F *παρῖναι* F 25. *προσδέχονται* F, corr. S

λύσιν τῶν πραγμάτων, πυθόμενος ταῦτα παρὰ τοῦ Τηλέου
προθύμως ὑπήκουσε πρὸς τὰς διαλύσεις διὰ τὰς προειρη-
8 *μένας αἰτίας. τοῦ δὲ Τηλέου προσανακάμψαντος καὶ πολ-*
λάκις πρὸς ἀμφοτέρους, τέλος Εὐθύδημος ἐξέπεμψε Δη-
9 *μήτριον τὸν υἱὸν βεβαιώσοντα τὰς ὁμολογίας· ὃν ὁ βασι-*
λεὺς ἀποδεξάμενος, καὶ νομίσας ἄξιον εἶναι τὸν νεανίσκον
βασιλείας καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν ἔντευ-
ξιν καὶ προστασίαν, πρῶτον μὲν ἐπηγγείλατο δώσειν αὐτῷ
μίαν τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων, δεύτερον δὲ συνεχώρησε τῷ
10 *πατρὶ τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐγ-*
γράπτους ποιησάμενος ὁμολογίας καὶ συμμαχίαν ἔνορκον,
ἀνέζευξε σιτομετρήσας δαψιλῶς τὴν δύναμιν, προσλαβὼν
καὶ τοὺς ὑπάρχοντας ἐλέφαντας τοῖς περὶ τὸν Εὐθύδημον.
11 *ὑπερβαλὼν δὲ τὸν Καύκασον καὶ κατάρας εἰς τὴν Ἰνδικήν,*
τήν τε φιλίαν ἀνενεώσατο τὴν πρὸς τὸν Σοφαγασῆνον τὸν
12 *βασιλέα τῶν Ἰνδῶν, καὶ λαβὼν ἐλέφαντας ὥστε γενέσθαι*
τοὺς ἅπαντας εἰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ἔτι δὲ σιτομε-
τρήσας πάλιν ἐνταῦθα τὴν δύναμιν, αὐτὸς μὲν ἀνέζευξε
μετὰ τῆς στρατιᾶς, Ἀνδροσθένην δὲ τὸν Κυζικηνὸν ἐπὶ
τῆς ἀνακομιδῆς ἀπέλιπε τῆς γάζης τῆς ὁμολογηθείσης
13 *αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως. διελθὼν δὲ τὴν Ἀραχωσίαν καὶ*
περαιωθεὶς τὸν Ἐρύμανθον ποταμὸν ἧκε διὰ τῆς Δραγ-
γηνῆς εἰς τὴν Καρμανίαν, οὗ καὶ συνάπτοντος ἤδη τοῦ
14 *χειμῶνος ἐποιήσατο τὴν παραχειμασίαν. τὸ μὲν οὖν πέ-*
ρας τῆς εἰς τοὺς ἄνω τόπους στρατείας Ἀντιόχου τοιαύ-
την ἔλαβε τὴν συντέλειαν, δι' ἧς οὐ μόνον τοὺς ἄνω σα- 724
τράπας ὑπηκόους ἐποιήσατο τῆς ἰδίας ἀρχῆς ἀλλὰ καὶ
τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις καὶ τοὺς ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου
15 *δυνάστας, καὶ συλλήβδην ἠσφαλίσατο τὴν βασιλείαν, κατα-*

---

1. *πυθόμενος Gro* pro *βουλόμενος* 3. *τηλαίου* F 7. *καὶ τὴν κατὰ τὴν ἔντευξιω προστασίαν* coni. *Sch*, *καὶ κατὰ τὴν εἰς ἔντευξιν προστασίαν Hu* 8 *καὶ* add. *Ur* 177ᵃ *ἐπιγγείλατο* F 10. *τὸ*] *τῶ* F 12. *ἀνευξε* (sine acc.) *σιτομετρήσας* F, *ἀνεζεύξατο μετρήσας* S, corr. *Ur* 177ᵃ 13. *τοῖς Rei* 560 pro *τοὺς* 19. *στρατείας* FS, corr. *Ca* *Ἀνδροσθένη* vulgo invito F *κυζικινὸν* F 20. *ἀπέλειπε* F 22. *Δραγγηνῆς Di*, *δρατιγενῆς* FS, *Δραγγιανῆς Ur* 177ᵃ 23. *χαρμανιανοῦ καὶ* FS, distinxit *Ur*

πληξάμενος τῇ τόλμῃ καὶ φιλοπονίᾳ πάντας τοὺς ὑποτατ-
τομένους· διὰ γὰρ ταύτης τῆς στρατείας ἄξιος ἐφάνη τῆς 16
βασιλείας οὐ μόνον τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀλλὰ καὶ τοῖς
κατὰ τὴν Εὐρώπην.

RELIQUIAE LIBRI XII.

TIMAEI DE REBUS AFRICAE ET CORSICAE EXPONENTIS CENSURA.

* Πολύβιος Βυζακίδα χώραν εἶναί φησι περὶ τὰς 1
Σύρτεις ἐν δωδεκάτῳ· "σταδίων μὲν οὖσα τὴν περίμετρον
δισχιλίων, τῷ δὲ σχήματι περιφερής."

* Ἱππών, Λιβύης πόλις· Πολύβιος δωδεκάτῳ. 2

* Σίγγα, πόλις Λιβύης, ὡς Πολύβιος δωδεκάτῳ. 3

* Τάβρακα, πόλις Λιβύης· Πολύβιος δωδεκάτῳ. 4

* Χαλκεῖα, πόλις Λιβύης· ὁ πολυΐστωρ ἐν Λιβυ- 5
κῶν τρίτῳ, ὡς Δημοσθένης· ᾧ μεμφόμενος Πολύβιος ἐν
τῷ δωδεκάτῳ ὧδε γράφει· "ἀγνοεῖ δὲ μεγάλως καὶ περὶ
τῶν Χαλκείων· οὐδὲ γὰρ πόλις ἐστίν, ἀλλὰ χαλκουργεῖα."

* Τὰ παραπλήσια τοῖς περὶ τὸν Ἡρόδοτον ἱστορεῖ 2
περὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ καλουμένου λωτοῦ αὐτόπτης γενόμενος
ὁ Μεγαλοπολίτης Πολύβιος ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν Ἱστοριῶν
λέγων οὕτως· "ἔστι δὲ τὸ δένδρον ὁ λωτὸς οὐ μέγα, τραχὺ 2
δὲ καὶ ἀκανθῶδες, ἔχει δὲ φύλλον χλωρὸν παραπλήσιον
τῇ ῥάμνῳ, μικρὸν βαθύτερον καὶ πλατύτερον. ὁ δὲ καρ- 3

1. τῇ ante φιλοπ. add. *Be* 5. hoc libro Polybius perinde ac sexto et tricesimo quarto rerum gestarum narrationem interrupisse totumque librum Timaei aliorumque historicorum censurae destinavisse videtur (conf. cap. 11, 7) 8 — 17. Stephanus Byz. 8. *Βυζακίδα* Salmasius pro *βυσαλάδα* 13. *Τάβρακα* Bochartus Geograph. sacr. p. 475 ed. Lugdun. pro *τάβαθρα* 14. Alexander Cornelius polyhistor 15. Demosthenes, *κτίσεων* scriptor 18. Athen. 14 p. 651[d] 23. *μικρῷ* Reiskius

πὸς τὰς μὲν ἀρχὰς ὅμοιός ἐστι καὶ τῇ χρόᾳ καὶ τῷ μεγέ-
4 θει ταῖς λευκαῖς μυρτίσι ταῖς τετελειωμέναις, αὐξανόμενος
δὲ τῷ μὲν χρώματι γίνεται φοινικοῦς, τῷ δὲ μεγέθει ταῖς
γογγύλαις ἐλαίαις παραπλήσιος, πυρῆνα δὲ ἔχει τελέως
5 μικρόν. ἐπὰν δὲ πεπανθῇ, συνάγουσι, καὶ τὸν μὲν τοῖς
οἰκέταις μετὰ χόνδρου κόψαντες σάττουσιν εἰς ἀγγεῖα, τὸν
δὲ τοῖς ἐλευθέροις ἐξελόντες τὸν πυρῆνα συντιθέασιν ὡσ-
6 αύτως, καὶ σιτεύονται τοῦτον. ἔστι δὲ τὸ βρῶμα πα- 725
ραπλήσιον σύκῳ καὶ φοινικοβαλάνῳ, τῇ δὲ εὐωδίᾳ βέλτιον.
7 γίνεται δὲ καὶ οἶνος ἐξ αὐτοῦ βρεχομένου καὶ τριβομένου
δι᾽ ὕδατος, κατὰ μὲν τὴν γεῦσιν ἡδὺς καὶ ἀπολαυστικός,
οἰνομέλιτι χρηστῷ παραπλήσιος, ᾧ χρῶνται χωρὶς ὕδατος.
8 οὐ δύναται δὲ πλέον δέκα μένειν ἡμερῶν· διὸ καὶ ποιοῦσι
κατὰ βραχὺ πρὸς τὴν χρείαν. ποιοῦσι δὲ καὶ ὄξος ἐξ αὐτοῦ.”*

3 * Τὴν μὲν τῆς χώρας ἀρετὴν πᾶς ἄν τις θαυμά-
2 σειεν, τὸν δὲ Τίμαιον εἴποι τις ἂν οὐ μόνον ἀνιστό-
ρητον γεγονέναι περὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην, ἀλλὰ καὶ
παιδαριώδη καὶ τελέως ἀσυλλόγιστον καὶ ταῖς ἀρχαίαις
φήμαις ἀκμὴν ἐνδεδεμένον, ἃς παρειλήφαμεν, ὡς ἀμμώ-
δους πάσης καὶ ξηρᾶς καὶ ἀκάρπου ὑπαρχούσης τῆς Λι-
3 βύης. ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ζῴων. τό τε γὰρ
τῶν ἵππων καὶ τῶν βοῶν καὶ προβάτων, ἅμα δὲ τούτοις
αἰγῶν πλῆθος τοσοῦτόν ἐστι κατὰ τὴν χώραν ὅσον οὐκ
οἶδ᾽ εἰ δύναιτ᾽ ἂν εὑρεθῆναι κατὰ τὴν λοιπὴν οἰκουμένην,
4 διὰ τὸ πολλὰ τῶν κατὰ Λιβύην ἐθνῶν τοῖς μὲν ἡμέροις
μὴ χρῆσθαι καρποῖς, ἀπὸ δὲ τῶν θρεμμάτων καὶ σὺν
5 τοῖς θρέμμασιν ἔχειν τὸν βίον. καὶ μὴν τὸ τῶν ἐλεφάν-
των καὶ λεόντων καὶ παρδάλεων πλῆθος καὶ τὴν ἀλκήν,
ἔτι δὲ βουβάλων κάλλος καὶ στρουθῶν μεγέθη, τίς οὐχ
ἱστόρησεν; ὧν κατὰ μὲν τὴν Εὐρώπην τὸ παράπαν οὐδέν
6 ἐστιν, ἡ δὲ Λιβύη πλήρης ἐστὶ τῶν προειρημένων. περὶ
ὧν οὐδὲν ἱστορήσας Τίμαιος ὥσπερ ἐπίτηδες τἀναντία
τοῖς κατ᾽ ἀλήθειαν ὑπάρχουσιν ἐξηγεῖται.

14. αὐτοῦ Di pro αὐτῶν 15. F fol. 204r He 244 τῆς χώρας] Africae 18. ἀρχέαις F 20. τῆς Λιβύης ὑπαρχούσης Ben 21. ζώων FS, item posthac

Καθάπερ δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ Λιβύην ἀπεσχεδίακεν, 7
οὕτως καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν νῆσον τὴν προσαγορευομένην
Κύρνον. καὶ γὰρ ὑπὲρ ἐκείνης μνημονεύων ἐν τῇ δευτέρᾳ 8
βύβλῳ φησὶν αἶγας ἀγρίας καὶ πρόβατα καὶ βοῦς ἀγρίους
ὑπάρχειν ἐν αὐτῇ πολλούς, ἔτι δ' ἐλάφους καὶ λαγὼς καὶ
λύκους καί τινα τῶν ἄλλων ζῴων, καὶ τοὺς ἀνθρώπους
περὶ ταῦτα διατρίβειν κυνηγετοῦντας καὶ τὴν ὅλην τοῦ
βίου διαγωγὴν ἐν τούτοις ἔχειν. κατὰ δὲ τὴν προειρημέ- 9
νην νῆσον οὐχ οἷον αἲξ ἄγριος ἢ βοῦς, ἀλλ' οὐδὲ λαγὼς
726 οὐδὲ λύκος οὐδ' ἔλαφος οὐδ' ἄλλο τῶν τοιούτων ζῴων
οὐδέν ἐστι, πλὴν ἀλωπέκων καὶ κυνίκλων καὶ προβάτων
ἀγρίων. ὁ δὲ κύνικλος πόρρωθεν μὲν ὁρώμενος εἶναι 10
δοκεῖ λαγὼς μικρός, ὅταν δ' εἰς τὰς χεῖρας λάβῃ τις, με-
γάλην ἔχει διαφορὰν καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ
τὴν βρῶσιν· γίνεται δὲ τὸ πλεῖον μέρος κατὰ γῆς. δοκεῖ 4
γε μὴν πάντ' εἶναι τὰ ζῷα κατὰ τὴν νῆσον ἄγρια διὰ
τοιαύτην αἰτίαν. οὐ δύνανται κατὰ τὰς νομὰς συνακολου- 2
θεῖν οἱ ποιμαίνοντες τοῖς θρέμμασι διὰ τὸ σύνδενδρον
καὶ κρημνώδη καὶ τραχεῖαν εἶναι τὴν νῆσον· ἀλλ' ὅταν
βούλωνται συναθροῖσαι, κατὰ τοὺς εὐκαίρους τόπους ἐφι-
στάμενοι τῇ σάλπιγγι συγκαλοῦσι τὰ ζῷα, καὶ πάντα πρὸς
τὴν ἰδίαν ἀδιαπτώτως συντρέχει σάλπιγγα. λοιπὸν ὅταν 3
τινὲς προσπλεύσαντες πρὸς τὴν νῆσον αἶγας ἢ βοῦς θεά-
σωνται νεμομένας ἐρήμους, κἄπειτα βουληθῶσι καταλα-
βεῖν, οὐ προσίεται τὰ ζῷα διὰ τὴν ἀσυνήθειαν ἀλλὰ φεύγει.
ὅταν δὲ καὶ συνιδὼν ὁ ποιμὴν τοὺς ἀποβαίνοντας σαλπίσῃ, 4
προτροπάδην ἅμα φέρεται καὶ συντρέχει πρὸς τὴν σάλ-
πιγγα. διὸ φαντασίαν ἀγρίων ποιεῖ· ὑπὲρ ὧν Τίμαιος

2. *οὕτως* F, *οὕτω* S[9] 3. *ὑπεκείνης* F, corr. S 4. *βίβλωι* F·S 7. *ὅλιν* F 12. inc. Athen. 9 p. 400 f: *Πολύβιος δ' ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν γίνεσθαί φησι παρόμοιον τῷ λαγῷ ζῷον τὸν κούνικλον καλούμενον, γράφων οὕτως· "ὁ δὲ κούνικλος καλούμενος πόρρωθεν* cet.; hinc *καλούμενος* Polybio vindicat Ernestus de Leutsch, *Göttinger gel. Anzeigen* 1855 p. 261 *μὲν* Athen., om. FS 12. 13. *εἶναι δοκεῖ* Athen., *δοκεῖ εἶναι* FS 15. *μέρος* om. Athen. *κατὰ γῆς*: des. Athen. 18. *ποιμένοντες* F, *ποιμένες* S vulgo, corr. *Hu* 20. *βούλονται* F *καὶ* ante *κατὰ* add. F 21. post *πάντα* add. *τὰ* F 23. *θεάσονται* F

5 *κακῶς καὶ παρέργως ἱστορήσας ἐσχεδίασεν. τὸ δὲ τῇ σάλ-*
πιγγι πειθαρχεῖν οὐκ ἔστι θαυμάσιον· καὶ γὰρ κατὰ τὴν
Ἰταλίαν οἱ τὰς ὗς τρέφοντες οὕτω χειρίζουσι τὰ κατὰ
6 *τὰς νομάς· οὐ γὰρ ἕπονται κατὰ πόδας οἱ συοφορβοὶ τοῖς*
θρέμμασιν, ὥσπερ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ προηγοῦνται
φωνοῦντες τῇ βυκάνῃ κατὰ διάστημα, τὰ δὲ θρέμματα κα-
7 *τόπιν ἀκολουθεῖ καὶ συντρέχει πρὸς τὴν φωνήν, καὶ τη-*
λικαύτη γίνεται συνήθεια τοῖς ζῴοις πρὸς τὴν ἰδίαν βυ-
κάνην ὥστε θαυμάζειν καὶ δυσπαραδέκτως ἔχειν τοὺς πρώ-
8 *τους ἀκούσαντας. διὰ γὰρ τὴν πολυχειρίαν καὶ τὴν λοι-*
πὴν χορηγίαν μεγάλα συμβαίνει τὰ συβόσια κατὰ τὴν
Ἰταλίαν ὑπάρχειν, καὶ μάλιστα την παραλίαν, παρά τε
τοῖς Τυρρηνικοῖς καὶ Γαλάταις, ὥστε τὴν μίαν τοκάδα
9 *χιλίους ἐκτρέφειν ὗς, ποτὲ δὲ καὶ πλείους. διὸ καὶ κατὰ*
γένη ποιοῦνται καὶ καθ' ἡλικίαν τὰς ἐκ τῶν νυκτερευμά-
10 *των ἐξαγωγάς. ὅθεν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον προαγομένων* 727
καὶ πλειόνων συστημάτων οὐ δύνανται ταῦτα κατὰ γένη
τηρεῖν, ἀλλά γε συμπίπτει κατά τε τὰς ἐξελασίας καὶ νο-
11 *μὰς ἀλλήλοις, ὁμοίως δὲ κατὰ τὰς προσαγωγάς. ἐξ ὧν*
αὐτοῖς ἐπινενόηται πρὸς τὸ διακρίνειν, ὅταν συμπέσῃ,
12 *χωρὶς κόπου καὶ πραγματείας τὸ κατὰ βυκάνην. ἐπειδὰν*
γὰρ τῶν νεμόντων ὁ μὲν ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος προάγῃ φω-
νῶν, ὁ δ' ἐπὶ ἕτερον ἀποκλίνας, αὐτὰ δι' αὑτῶν χωρίζεται
τὰ θρέμματα καὶ κατακολουθεῖ ταῖς ἰδίαις βυκάναις μετὰ
τοιαύτης προθυμίας ὥστε μὴ δυνατὸν εἶναι βιάσασθαι
13 *μηδὲ κωλῦσαι μηδενὶ τρόπῳ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν. παρὰ δὲ*
τοῖς Ἕλλησι κατὰ τοὺς δρυμούς, ἐπειδὰν ἀλλήλοις συμ-
πέσῃ διώκοντα τὸν καρπόν, ὁ πλείονας ἔχων χεῖρας καὶ
κατευκαιρήσας περιλαβὼν τοῖς ἰδίοις θρέμμασιν ἀπάγει
14 *τὰ τοῦ πλησίον. ποτὲ δὲ κλέπτης ὑποκαθίσας ἀπήλασεν,*
οὐδ' ἐπιγινώσκοντος τοῦ περιάγοντος πῶς ἀπέβαλεν, διὰ

---

3. *οὕτω Ca* auctore Xylandro pro *οὐ* 9. *πρώτους* F, *πρώτως* vel *πρῶτον* coni. *Sch* (an forte *πρῶτον διακούσαντας?*) 10. *πολυχοιρίαν He* 12. *παραλίαν Sch* pro *παλαιὰν* 13. *γαλάτες* F 18. *ἀλλά γε Ca, ἀλλατε* F(S) 22. *προάγει* FS, corr. *Sch* 26. *μήδε κολύσαι* F 27. *ἐπιδὰν* F 28. *πλείωνας* F

τὸ μακρὰν ἀποσπᾶσθαι τὰ κτήνη τῶν περιαγόντων, ἁμιλλώμενα περὶ τὸν καρπόν, ὅταν ἀκμὴν ἄρχηται ῥεῖν. πλὴν ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον.

DE ALIIS TIMAEI ERRORIBUS.

* *Τίς ἂν ἔτι δοίη συγγνώμην ἐπὶ τοῖς τοιούτοις* 4a
ἁμαρτήμασιν ἄλλως τε καὶ Τιμαίῳ τῷ προσφυομένῳ τοῖς
ἄλλοις πρὸς τὰς τοιαύτας παρωνυχίας; ἐν αἷς Θεοπόμπου 2
μὲν κατηγορεῖ διότι Διονυσίου ποιησαμένου τὴν ἀνακομιδὴν ἐκ Σικελίας εἰς Κόρινθον ἐν μακρᾷ νηί, Θεόπομπός
φησιν ἐν στρογγύλῃ παραγενέσθαι τὸν Διονύσιον, Ἐφό- 3
ρου δὲ παλιλλογίαν καταψεύδεται, φάσκων λέγειν αὐτὸν ὅτι Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος παρελάμβανε τὴν ἀρχὴν ἐτῶν εἴκοσι τριῶν ὑπάρχων, δυναστεῦσαι δὲ τετταράκοντα καὶ δύο, μεταλλάξαι δὲ τὸν βίον προσλαβὼν τοῖς ἑξήκοντα
τρία· τοῦτο γὰρ οὐδεὶς ἂν εἴπειε δή που τοῦ συγγραφέως 4
εἶναι τὸ διάπτωμα, τοῦ δὲ γραφέως ὁμολογουμένως· ἢ 5
γὰρ δεῖ τὸν Ἔφορον ὑπερβεβηκέναι τῇ μωρίᾳ καὶ τὸν Κόροιβον καὶ τὸν Μαργίτην, εἰ μὴ δυνατὸς ἦν συλλογί-
728 *ζεσθαι διότι τὰ τετταράκοντα καὶ δύο προστεθέντα τοῖς*
εἴκοσι καὶ τρισὶν ἑξήκοντα γίνεται καὶ πέντε· ἢ τούτου 6
μηδαμῶς ἂν πιστευθέντος ὑπὲρ Ἐφόρου φανερὸν ὅτι τὸ μὲν ἁμάρτημά ἐστι τοῦ γραφέως, τὸ δὲ Τιμαίου φιλεπίτιμον καὶ φιλέγκλημον οὐδεὶς ἂν ἀποδέξαιτο.

---

1. *ἀμιλλομενα* F 5. M *Ma* 380 *Hey* 34, 11: *Ὅτι διασύρας ὁ πολύβιος τὸν τίμαιον ἐν πολλοῖς αὖθις. φησί· τίς ἂν* cet. [ad Vaticana huius libri fragmenta brevius citati sunt Orellius in indice lectionum acad. Turic. 1834, Spengelius in actorum societatis Graccae vol. I 1836, Cobetus in Mnemosynes vol. XI 1862] 5. *ἐπὶ* add. Geelius

11. *πάλιν ὅταν καταψεύδηται* M, corr. Geelius 13. *δυναστεῦσαι* M, *βασιλεῦσαι* legerat *Ma*, accentum corr. *Be* 14. *μετταλλα|* M, corr. *Ma* *προσλαβῶν* M 15. *οὐδεὶς ἂν|εἰπεῖν* M, *οὐδ' ἂν εἷς εἴπειεν Be*, *οὐκ εἰκὸς εἰπεῖν* Luchtius, *οὐδαμῶς εἰπεῖν* Spengelius 27, *οὐ θέμις εἰπεῖν Hu* 16. *διατύπωμα* M, corr. Geelius 16. 17. *ἢ γὰρ δεῖ* idem pro *εἰ γὰρ δὴ* 17. *ὑπερβεβηκέναι* Geelius, *ἐπαναβεβηκέναι* M, *παραβεβηκέναι* Orellius 3 18. *κόρυβον* M, corr. Geelius 22. *ἁμάρτημά ἐστι* Geelius, *ἁμάρτημα φανερόν ἐστι* M (forsitan in his lateant *ἁμάρτημ' ἀφελῶς ἐστι* vel similia quaedam) 22. *φιλεπίτιμον Be* pro *φιλότιμον* 23. *οὐδεὶς ἂν ἀποδέξαιτο* Geelius, *οὐ|δέξαιτο οὐδ' ἀποδέξαιτο* M (gravius hic locus corruptus esse videtur)

4b *Καὶ μὴν ἐν τοῖς περὶ Πύρρου πάλιν φησὶ τοὺς Ῥω-*
μαίους ἔτι νῦν ὑπόμνημα ποιουμένους τῆς κατὰ τὸ Ἴλιον
ἀπωλείας ἐν ἡμέρᾳ τινὶ κατακοντίζειν ἵππον πολεμιστὴν
πρὸ τῆς πόλεως ἐν τῷ Κάμπῳ καλουμένῳ, διὰ τὸ τῆς
Τροίας τὴν ἅλωσιν διὰ τὸν ἵππον γενέσθαι τὸν δούριον
2 *προσαγορευόμενον, πρᾶγμα πάντων παιδαριωδέστατον·*
οὕτω μὲν γὰρ δεήσει πάντας τοὺς βαρβάρους λέγειν Τρώων
3 *ἀπογόνους ὑπάρχειν· σχεδὸν γὰρ πάντες, εἰ δὲ μή γε, οἱ*
πλείους, ὅταν ἢ πολεμεῖν μέλλωσιν ἐξ ἀρχῆς ἢ διακινδυ-
νεύειν πρός τινας ὁλοσχερῶς, ἵππον προθύονται καὶ σφα-
γιάζονται, σημειούμενοι τὸ μέλλον ἐκ τῆς τοῦ ζῴου πτώ-
4c *σεως. ὁ δὲ Τίμαιος περὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς ἀλογίας οὐ*
μόνον ἀπειρίαν, ἔτι δὲ μᾶλλον ὀψιμαθίαν δοκεῖ μοι πολ-
λὴν ἐπιφαίνειν, ὅς γε, διότι θύουσιν ἵππον, εὐθέως ὑπ-
έλαβε τοῦτο ποιεῖν αὐτοὺς διὰ τὸ τὴν Τροίαν ἀπὸ ἵπ-
που δοκεῖν ἑαλωκέναι.

2 *Πλὴν ὅτι γε κακῶς ἱστόρηκε καὶ τὰ περὶ τὴν Λιβύην*
καὶ τὰ περὶ τὴν Σαρδόνα καὶ μάλιστα τὰ κατὰ τὴν Ἰτα-
3 *λίαν, ἐκ τούτων ἐστὶ συμφανές, καὶ καθόλου διότι τὸ*
περὶ τὰς ἀνακρίσεις μέρος ἐπισέσυρται παρ' αὐτῷ τελέως·
4 *ὅπερ ἐστὶ κυριώτατον τῆς ἱστορίας. ἐπειδὴ γὰρ αἱ μὲν*
πράξεις ἅμα πολλαχῇ συντελοῦνται, παρεῖναι δὲ τὸν αὐ-
τὸν ἐν πλείοσι τόποις κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀδύνατον,
ὁμοίως γε μὴν οὐδ' αὐτόπτην γενέσθαι πάντων τῶν κατὰ
τὴν οἰκουμένην τόπων καὶ τῶν ἐν τοῖς τόποις ἰδιωμάτων
5 *τὸν ἕνα δυνατόν, καταλείπεται πυνθάνεσθαι μὲν ὡς παρὰ*
πλείστων, πιστεύειν δὲ τοῖς ἀξίοις πίστεως, κριτὴν δ'
εἶναι τῶν προσπιπτόντων μὴ κακόν.

4d *Ἐν ᾧ γένει μεγίστην ἐπίφασιν ἕλκων Τίμαιος πλεῖ-*
2 *στον ἀπολείπεσθαί μοι δοκεῖ τῆς ἀληθείας· τοσοῦτο γὰρ* 729
ἀπέχει τοῦ δι' ἑτέρων ἀκριβῶς τὴν ἀλήθειαν ἐξετάζειν,

10. *ἵππωι* M, corr. Geelius   11. *ζώου* M   15. *ὑπὸ* *Be* (*ἀφ'* Geelius, *ὑφ'* Cobetus 18)   20. *ἐπισέσυρται παρ' αὐτῶι* paene evanuerunt in M   25. *ἰδιωμάτων* M (idem pro scriptura a Maio edita *ἰδίων αὐτῶν* emendaverant Luchtius in corrigendis et Orellius 3)   29. *ἕλκων* legit *Ma*, dubii ductus in M, *ἔχων* *Hu*   31. *ἐξαρτίζειν* M, corr. Cobetus 23

*ἅς οὐδὲ τούτων ὧν αὐτόπτης γέγονε καὶ ἐφ᾽ οὓς αὐτὸς
ἥκει τόπους, οὐδὲ περὶ τούτων οὐδὲν ὑγιὲς ἡμῖν ἐξηγεῖται.
τοῦτο δ᾽ ἔσται δῆλον, ἐὰν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν δεί- 3
ξωμεν αὐτὸν ἀγνοοῦντα περὶ ὧν ἀποφαίνεται· σχεδὸν γὰρ 4
οὐ πολλῶν ἔτι προσδεήσει λόγων ὑπέρ γε τῆς ψευδολο-
γίας, ἐὰν ἐν οἷς ἔφυ καὶ ἐτράφη τόποις, καὶ τούτων
ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις [ἐν τούτοις] ἀγνοῶν εὑρεθῇ καὶ
παραπαίων τῆς ἀληθείας. φησὶ τοιγαροῦν τὴν Ἀρέθου- 5
σαν κρήνην τὴν ἐν ταῖς Συρακούσαις ἔχειν τὰς πηγὰς ἐκ
τοῦ κατὰ Πελοπόννησον διά τε τῆς Ἀρκαδίας καὶ διὰ τῆς
Ὀλυμπίας ῥέοντος ποταμοῦ Ἀλφειοῦ· ἐκεῖνον γὰρ δύντα 6
κατὰ γῆς καὶ τετρακισχιλίους σταδίους ὑπὸ τὸ Σικελικὸν
ἐνεχθέντα πέλαγος ἀναδύνειν ἐν ταῖς Συρακούσαις, γενέ- 7
σθαι δὲ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ κατά τινα χρόνον οὐρανίων
ὄμβρων ῥαγέντων κατὰ τὸν τῶν Ὀλυμπίων καιρὸν καὶ τοῦ
ποταμοῦ τοὺς κατὰ τὸ τέμενος ἐπικλύσαντος τόπους, ὅν- 8
θου τε πλῆθος ἀναβλύζειν τὴν Ἀρέθουσαν ἐκ τῶν κατὰ
τὴν πανήγυριν θυομένων βοῶν καὶ φιάλην χρυσῆν ἀνα-
βαλεῖν, ἣν ἐπιγνόντες ἰδίαν τῆς ἑορτῆς ἀνείλοντο.*

TIMAEI DE REBUS LOCRENSIUM EXPONENTIS CENSURA.

** Ἐμοὶ δὴ συμβαίνει καὶ παραβεβληκέναι πλεονάκις 5
εἰς τὴν τῶν Λοκρῶν πόλιν καὶ παρεσχῆσθαι χρείας αὐ-
τοῖς ἀναγκαίας· καὶ γὰρ τῆς εἰς Ἰβηρίαν στρατείας αὐτοὺς 2
παραλυθῆναι συνέβη δι᾽ ἐμὲ καὶ τῆς εἰς Δαλματεῖς, ἣν
ὤφειλον κατὰ θάλατταν ἐκπέμπειν Ῥωμαίοις κατὰ τὰς
συνθήκας. ἐξ ὧν καὶ κακοπαθείας καὶ κινδύνου καὶ δα- 3
πάνης ἱκανῆς τινος ἀπολυθέντες πᾶσιν ἡμᾶς ἠμείψαντο*

---

1. *ὥστ᾽* Luchtius 7. *ἐν τούτοις* M, quae aut interpolata sunt aut alioqui corrupta 9. *τὰς* evanidum in M 11. *Ἀλφειοῦ ποταμοῦ Hu* Philol. XIV 298; tum *κἀκεῖνον* idem 12. *καὶ* hoc loco add. Spengelius apud *Hu* quaest. II 15 et *Be*, idem ante *ὑπὸ τὸ* (certe praeter codicis auctoritatem) *Hey*, idem denique ante *ἀναδύειν* (quo loco in codice id comparere negat *Hey*) add. *Ma* 13. *ἀναδύειν* M, corr. *Na* 354 (Cobetus 18 confert 5, 47, 2) 14. *οὐρανίων*] *ἐξαισίων* coni. *Be*
19. *ἰδίαν Hu* pro *εἶναι* 21. F fol. 206r *He* 245, 13 *δὲ* S vulgo 24. *συνέ.βη* F *δελματεῖς* F

τοῖς τιμίοις καὶ φιλανθρώποις· διόπερ ὀφείλω καὶ μᾶλλον
4 *εὐλογεῖν Λοκροὺς ἢ τοὐναντίον. ἀλλ' ὅμως οὐκ ὤκνησα*
καὶ λέγειν καὶ γράφειν ὅτι τὴν ὑπ' Ἀριστοτέλους παρα-
διδομένην ἱστορίαν περὶ τῆς ἀποικίας ἀληθινωτέραν εἶναι
5 *συμβαίνει τῆς ὑπὸ Τιμαίου λεγομένης. σύνοιδα γὰρ τοῖς*
ἀνθρώποις ὁμολογοῦσιν ὅτι παραδόσιμος αὐτοῖς ἐστιν
αὕτη περὶ τῆς ἀποικίας ἡ φήμη παρὰ πατέρων, ἣν Ἀρι-
στοτέλης εἴρηκεν, οὐ Τίμαιος. ✕καὶ τούτων γε τοιαύτας 730
6 *ἔφερον ἀποδείξεις. πρῶτον μὲν ὅτι πάντα τὰ διὰ προ-*
γόνων ἔνδοξα παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γυναικῶν, οὐκ ἀπὸ
τῶν ἀνδρῶν ἱστόρουν, οἷον εὐθέως εὐγενεῖς παρὰ σφίσι
7 *νομίζεσθαι τοὺς ἀπὸ τῶν ἑκατὸν οἰκιῶν λεγομένους· ταύ-*
τας δ' εἶναι τὰς ἑκατὸν οἰκίας τὰς προκριθείσας ὑπὸ τῶν
Λοκρῶν πρὶν ἢ τὴν ἀποικίαν ἐξελθεῖν, ἐξ ὧν ἔμελλον οἱ
Λοκροὶ κατὰ τὸν χρησμὸν κληροῦν τὰς ἀποσταλησομέ-
8 *νας παρθένους εἰς Ἴλιον. ✕τούτων δή τινας τῶν γυναικῶν*
συνεξᾶραι μετὰ τῆς ἀποικίας, ὧν τοὺς ἀπογόνους ἔτι νῦν
εὐγενεῖς νομίζεσθαι καὶ καλεῖσθαι τοὺς ἀπὸ τῶν ἑκατὸν
9 *οἰκιῶν. ✕πάλιν ὑπὲρ τῆς φιαληφόρου παρ' αὐτοῖς λεγο-*
10 *μένης τοιαύτη τις ἱστορία παραδέδοτο, διότι καθ' ὃν και-*
ρὸν τοὺς Σικελοὺς ἐκβάλοιεν τοὺς κατασχόντας τὸν τόπον
τοῦτον τῆς Ἰταλίας, ὧν καὶ ταῖς θυσίαις προηγεῖτο τῶν
ἐνδοξοτάτων καὶ τῶν εὐγενεστάτων ὑπάρχων παῖς, αὐτοὶ
καὶ πλείω τῶν Σικελικῶν ἐθῶν παραλαβόντες διὰ τὸ μη-
δὲν αὐτοῖς πάτριον ὑπάρχειν, καὶ τοῦτο διαφυλάττοιεν ἀπ'
11 *ἐκείνων, αὐτὸ δὲ τοῦτο διορθώσαιντο, τὸ μὴ παῖδα ποι-*
εῖν ἐξ αὐτῶν φιαληφόρον, ἀλλὰ παρθένον, διὰ τὴν ἀπὸ
τῶν γυναικῶν εὐγένειαν.

---

1. *τιμαίοις* FS, corr. Regius G 3. *παραδεδομένην* *Na* 351 (quidni etiam paulo post *εἰρημένης* pro *λεγομένης*? at de libris agitur, qui etiam tum in manibus fuerunt) 7. *ἀποικί∗ας* F 11. *ἱστόρουν* *Hu*, *εἰστὸ ον* F, *εἰς τὸ* S, *ἐστιν* *Ur* 177[a] (post *ἱστόρουν* quaedam verba, quae significarunt *derivata* vel *nuncupata esse*, velut *τὴν ἐπωνυμίαν ἔχειν*, excidisse videntur) 13. *οικείας* F 19. *ὑπὲρ* *Ca* pro *ὑπὸ* *φιληφόρου* FS, corr. *Ur* 177[a] 20. *παρεδέδοτο* S vulgo 22. *ὧν* *Ur* 177[b] pro *ὃν* 23. *ὑπάρχων παῖς* *Rei* 563, *ὑπάρχωντες* F, *ὑπάρχοντες* S 24. *Σικελικῶν* idem auctore *Ca* pro *συγγενικῶν* 27. *τὸ φιαληφόρον* F, *τὸ φιληφόρον* S, *τὸν φιαλ.* *Ur* 177[b] vulgo, articulum

Συνθῆκαι δὲ πρὸς μὲν τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα Λο- 6
κροὺς οὔτ᾽ ἦσαν οὔτ᾽ ἐλέγοντο παρ᾽ αὐτοῖς γεγονέναι,
πρὸς μέντοι Σικελοὺς πάντες εἶχον ἐν παραδόσει. περὶ 2
ὧν ἔλεγον διότι, καθ᾽ ὃν καιρὸν ἐκ τῆς πρώτης παρουσίας
καταλάβοιεν Σικελοὺς κατέχοντας ταύτην τὴν χώραν, ἐν ᾗ
νῦν κατοικοῦσι, καταπλαγέντων αὐτοὺς ἐκείνων καὶ προσ-
δεξαμένων διὰ τὸν φόβον, ὁμολογίας ποιήσαιντο τοιαύ-
τας, ἦ μὴν εὐνοήσειν αὐτοῖς καὶ κοινῇ τὴν χώραν ἕξειν, 3
ἕως ἂν ἐπιβαίνωσι τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τοῖς
ὤμοις φορῶσι. τοιούτων δὲ τῶν ὅρκων γινομένων φασὶ 4
τοὺς Λοκροὺς εἰς μὲν τὰ πέλματα τῶν ὑποδημάτων ἐμβα-
λόντας γῆν, ἐπὶ δὲ τοὺς ὤμους σκόρδων κεφαλὰς ἀφανεῖς
ὑποθεμένους οὕτως ποιήσασθαι τοὺς ὅρκους, κἄπειτα τὴν 5
μὲν γῆν ἐκβαλόντας ἐκ τῶν ὑποδημάτων, τὰς δὲ κεφαλὰς
731 *τῶν σκόρδων ἀπορρίψαντας μετ᾽ οὐ πολὺ καιροῦ παρα-*
πεσόντος ἐκβαλεῖν τοὺς Σικελοὺς ἐκ τῆς χώρας. ταῦτα μὲν 6
οὖν λέγεται παρὰ Λοκροῖς.

* *Τίμαιος δ᾽ ὁ Ταυρομενίτης ἐκλαθόμενος αὑτοῦ* 7
(ἐλέγχει δ᾽ αὐτὸν εἰς τοῦτο Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης
διὰ τῆς δωδεκάτης τῶν ἱστοριῶν) οὐκ εἶναι ἔφη σύνηθες
τοῖς Ἕλλησι δούλους κτᾶσθαι.

* *Ἐκ τούτων ἄν τις συλλογιζόμενος Ἀριστοτέλει* 6a
πρόσσχοι μᾶλλον ἢ Τιμαίῳ· καὶ μὴν τὸ συνεχὲς τούτῳ
τελέως ἄτοπον· τὸ γὰρ ὑπολαμβάνειν, καθάπερ ἐκεῖνος 2
ὑποδείκνυσιν, ὡς οὐκ εἰκὸς ἦν τοὺς οἰκέτας τῶν Λακεδαι-
μονίοις συμμαχησάντων τὴν τῶν κυρίων εὔνοιαν ἀναφέρειν

---

importune ex priore archetypi versu repetitum del. *Hu* 7. *ποιήσαιτο* F, *ν* add. prima manus 8. *ἦ μὴν Ur* 177b pro *ἡμῖν* 10. *γενομένων* FS vulgo, *γιγνομένων* coni. *Sch* 11. *ἐμβάλλοντας* FS, corr. *Sca* 12. *τοὺς ὤμους Ca* pro *τοῦ σώματος* (conf. Polyaen. 6, 22) *σκόρδων* F, *σκορώδων* S, *σκορόδων* D vulgo, item vs. 15 13. *ἐπι-θεμένους Rei* 563 (*ἐπιθέντες* Polyaenus; sed ad *ὑποθεμένους* cogitatione addenda sunt *ὑπὸ τοῖς χιτωνίσκοις*) *οὕτως* F, *οὕτω* Sª 14. *ἐκβαλλόντας* (sic) F, corr. S 18. Athen. 6 p. 272ª; conf. eundem 6 p. 264c: *Τίμαιος δ᾽ ὁ Ταυρομενίτης ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν ἱστοριῶν "οὐκ ἦν" φησὶ "πάτριον τοῖς Ἕλλησιν ὑπὸ ἀργυρωνήτων τὸ παλαιὸν διακονεῖσθαι", γράφων οὕτως· "καθόλου δὲ ᾐτιῶντο τὸν Ἀριστοτέλη διημαρτηκέναι τῶν Λοκρικῶν ἐθῶν· οὐδὲ γὰρ κεκτῆσθαι νόμον εἶναι τοῖς Λοκροῖς"* cet. 22. M *Ma* 383 *Hey* 36, 5 25. *ὑποδείκνυσι* M *λακεδαιμονίων* M, corr. Geelius

3 πρὸς τοὺς ἐκείνων φίλους εὔηθες· οὐ γὰρ μόνον τὰς εὐ-
νοίας ἀλλὰ καὶ τὰς ξενίας καὶ τὰς συγγενείας τῶν δεσπο-
τῶν οἱ δουλεύσαντες, ὅταν εὐτυχήσωσι παραδόξως καὶ
χρόνος ἐπιγένηται, πειρῶνται προσποιεῖσθαι καὶ συνανα-
4 νεοῦσθαι τῶν κατὰ φύσιν ἀναγκαίων μᾶλλον, αὐτῷ τούτῳ
σπουδάζοντες τὴν προγεγενημένην περὶ αὐτοὺς ἐλάττωσιν
καὶ τὴν ἀδοξίαν ἐξαλείφειν, τῷ βούλεσθαι τῶν δεσπο-
6[b] τῶν ἀπόγονοι μᾶλλον ἐπιφαίνειν ἤπερ ἀπελεύθεροι. τοῦτο
δὲ μάλιστα περὶ τοὺς Λοκροὺς εἰκός ἐστι γεγονέναι· πολὺ
γὰρ ἐκτοπίσαντες ἐκ τῶν συνειδότων καὶ προσλαβόντες
συνεργὸν τὸν χρόνον, οὐχ οὕτως ἄφρονες ἦσαν ὥστε ταῦτ᾽
ἐπιτηδεύειν, δι᾽ ὧν ἔμελλον ἀνανέωσιν ποιεῖσθαι τῶν
ἰδίων ἐλαττωμάτων, ἀλλὰ μὴ τοὐναντίον δι᾽ ὧν ἐπικαλύ-
2 ψειν ταῦτα. διὸ καὶ τὴν ὀνομασίαν τῇ πόλει τὴν ἀπὸ
τῶν γυναικῶν εἰκότως ἐπέθεσαν καὶ τὴν οἰκειότητα τὴν
κατὰ τὰς γυναῖκας προσεποιήθησαν, ἔτι δὲ τὰς φιλίας καὶ
τὰς συμμαχίας τὰς προγονικὰς τὰς ἀπὸ τῶν γυναικῶν
3 ἀνενεοῦντο. ἦ καὶ τὸ τοὺς Ἀθηναίους πορθῆσαι τὴν χώραν
αὐτῶν οὐδέν ἐστι σημεῖον ψευδῆ λέγειν τὸν Ἀριστοτέλην·
4 εὐλόγου γὰρ ὄντος ἐκ τῶν προειρημένων, εἰ καὶ δεκάκις
ἦσαν οἰκέται, τοῦ προσπεποιῆσθαι τὴν τῶν Λακεδαιμο-
νίων φιλίαν τοὺς ἐξάραντας ἐκ τῶν Λοκρῶν καὶ κατασχόν- 732
τας εἰς τὴν Ἰταλίαν, εὔλογος γίνεται καὶ [ἡ] τῶν Ἀθη-
ναίων ἀλλοτριότης ἡ πρὸς . . . . . τοὺς προειρημένους, οὐχ
5 οὕτως ἐξεταζόντων τὸ γένος ὡς τὴν προαίρεσιν. νὴ Δί᾽
ἀλλὰ πῶς αὐτοὶ μὲν ἐξαπέστελλον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς
ἀκμάζοντας εἰς τὴν πατρίδα τεκνοποιίας χάριν, τοὺς δὲ

---

5. *αὐτὸ τοῦτο* M, corr. *Be* 7. *βουλεύεσθαι* M, corr. Cobetus 39 (conf. Spengel. apud *Hu* quaest. II 15) 8. *ἐπιφαίνεσθαι* Spengelius l. c. (*ἐπιφαίνεσθ᾽ Hu*) 9. *πολὺ Be*, *πολλοὶ* M, *πόρρω* Geelius 10. ad *ἐκτοπίσαντες* add. *ἑαυτοὺς Na* 126 coll. 1, 74, 7; at vide Stephani thes. h. v. 11. *ἦσαν* add. Geelius 18. *ἦ καὶ Hu* quaest. 13 s., *ἢ καὶ* M, *καὶ μὴν* Geelius, *καὶ δὴ καὶ* Heysius, *ἐπεὶ καὶ* Luchtius 23. *ἡ* delet, idem vs. 24 ante *πρὸς* e codicis vestigiis restituit *Hu* 24. quinque fere litterae evanidae in M, *πάντας Hey*, *αὐτοὺς* Campius Philol. II 346 *οὐχ οὕτως Hu* pro *οὐκ* (*οὕτω* post *ἐξεταζόντων* add. Luchtius); forsitan vestigia vocis *οὕτως* eo loco lateant, quo scriptura codicis evanuit, quod quo probabilius videatur, respicienda est versuum archetypi longitudo 25. *γένος* Campius l. c. pro *γεγονὸς*

Λοκροὺς τὸ παραπλήσιον οὐκ εἴων ποιεῖν; ἕκαστα δὲ τού- 6
των οὐ μόνον κατὰ τὸ πιθανὸν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀλή-
θειαν μεγάλην ἔχει διαφοράν· οὔτε γὰρ κωλύειν τοὺς Λο- 7
κροὺς ἔμελλον, αὐτοὶ τὸ ὅμοιον ποιοῦντες (ἄτοπον γάρ),
οὐδὲ μὴν κελευόντων αὐτῶν οἱ Λοκροὶ πάντως ποιήσειν ἐκεί-
*νοις τὸ παραπλήσιον. *παρὰ μὲν γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις* 8
καὶ πάτριον ἦν καὶ σύνηθες τρεῖς ἄνδρας ἔχειν τὴν γυναῖκα
καὶ τέτταρας, τοτὲ δὲ καὶ πλείους ἀδελφοὺς ὄντας, καὶ
τὰ τέκνα τούτων εἶναι κοινά, καὶ γεννήσαντα παῖδας ἱκα-
νοὺς ἐκδόσθαι γυναῖκά τινι τῶν φίλων καλὸν καὶ σύνηθες.
διόπερ οἱ Λοκροὶ μήτε ταῖς ἀραῖς ὄντες ἔνοχοι μήτε τοῖς 9
ὅρκοις οἷς ὤμοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι μὴ πρότερον εἰς τὴν
οἰκείαν ἐπανήξειν πρὶν ἢ τὴν Μεσσήνην κατὰ κράτος
ἑλεῖν, τῆς μὲν κατὰ τὸ κοινὸν ἐξαποστολῆς εὐλόγως οὐ
μετέσχον, κατὰ δὲ μέρος τὰς ἐπανόδους ποιούμενοι καὶ 10
σπανίως ἔδοσαν ἀναστροφὴν ταῖς γυναιξὶ πρὸς οἰκέτας
γενέσθαι συνήθειαν, μὴ πρὸς τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἄνδρας, ταῖς
δὲ παρθένοις καὶ μᾶλλον· ὃ καὶ τῆς ἐξαναστάσεως αἴτιον
γέγονεν.

* *Ὅτι πολλὰ ἱστορεῖ ψευδῆ ὁ Τίμαιος, καὶ [δοκεῖ]* 7
τὸ παράπαν οὐκ ἄπειρος ὢν οὐδενὸς τῶν τοιούτων, ὑπὸ (8)

---

3. *κωλύσειν Di* 4. *αὐτοὶ τὸ* M (idem coniecerat *Be*), *ὡς τοῦτο Ma* 5. *οὔτε* Luchtius (at conf. 4, 18, 6. 13, 3, 3. 4, 45, 2—4) 6. *μὲν*] *μόνοις Hu* 8. *τότε* M, *ποτὲ* vulgo post Luchtium *ὄντας* non plane perspicuum in M, *ὁμοῦ* coni. *Hey* 10. post *σύνηθες* Spengelius 28 add. *παρὰ δὲ τοῖς Λοκροῖς οὐδὲν τούτων οὔτε καλὸν οὐδὲ* (voluit *οὔτε*) *σύνηθες*; verum aut nulla hic est lacuna, aut paulo plura neque ea exeuntia in repetitionem *καλὸν* et *σύνηθες* excidisse videntur 12. *ὅρκοις οἷς* Geelius, *ὅρκοις*| M 14. *εὐλόγως Hu*, *εὐκόλως* M, *εἰκότως* Cobetus 19 15. *τὰς* Luchtius ac certe etiam M, quamquam *τοὺς* legit *Ma*, quod Didotiana et Heysius tenuerunt 16. *γυναιξὶ* M, *γυναιξὶν εἰς τὸ* coniicias; sed simplicem infinitivum satis tuentur et Polybii et aliorum scriptorum similes loci (conf. 2, 11, 2. 2, 25, 6 et 11. 5, 56, 8. Krüger. gramm. Gr. § 50, 6, 6) 17. *συνήθειαν, μὴ Hu*, *συνήθειαν ἢ* M, *συνηθεστέρας ἢ Be*, *συνήθειαν*, omissis *ἢ πρὸς τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἄνδρας*, Spengelius apud *Hu* quaest. II 15 (conclusionem huius eclogae partim ab epitomatore compositam esse apparet) 20. P *Va* 45 post *Τίμαιος* inserit P *ὡς φησὶν ὁ πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης*

καὶ δοκεῖ — 820, 3. *παρεκβαίνει*] *καὶ δοκεῖ* — *ἐπιλανθάνεσθαι* — *παρεκβαίνειν Rei* 738; sed ab epitomatore oratio turbata esse videtur, quae apte procedit sublato *δοκεῖ* (in quo forsitan coniunctio, ut *δή* — non *δὴ καὶ* — lateat)

δὲ τῆς φιλονεικίας ἐπισκοτούμενος, ὅταν ἅπαξ ἢ ψέγειν
ἢ τοὐναντίον ἐγκωμιάζειν τινὰ προθῆται, πάντων ἐπιλαν-
2 *θάνεται καὶ πολύ τι τοῦ καθήκοντος παρεκβαίνει. πλὴν*
ταῦτα μὲν ἡμῖν ὑπὲρ Ἀριστοτέλους εἰρήσθω, πῶς καὶ
τίσι προσέχων τοιαύτην ἐποιήσατο τὴν περὶ τῶν Λοκρῶν
3 *ἐξήγησιν· τὰ δὲ λέγεσθαι μέλλοντα περὶ Τιμαίου καὶ τῆς*
ὅλης συντάξεως αὐτοῦ, καὶ καθόλου περὶ τοῦ καθήκοντος
τοῖς πραγματευομένοις ἱστορίαν, τοιάνδε τινὰ λήψεται τὴν
4 *ἀπάντησιν. ὅτι μὲν οὖν ἀμφότεροι κατὰ τὸν εἰκότα λόγον* 733
πεποίηνται τὴν ἐπιχείρησιν, καὶ διότι πλείους εἰσὶ πιθα-
νότητες ἐν τῇ κατ' Ἀριστοτέλην ἱστορίᾳ, δοκῶ, πᾶς ἂν
τις ἐκ τῶν εἰρημένων ὁμολογήσειεν· ἀληθὲς μέντοι γε καὶ
καθάπαξ διαστεῖλαι περί τινος οὐδὲν ἔστιν ἐν τούτοις.
5 *οὐ μὴν ἀλλ' ἔστω τὸν Τίμαιον εἰκότα λέγειν μᾶλλον. διὰ*
ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν δεήσει πᾶν ῥῆμα καὶ πᾶσαν φωνὴν
ἀκούειν καὶ μόνον οὐ θανάτου κρίσιν ὑπέχειν τοὺς ἐν ταῖς
6 *ἱστορίαις ἧττον εἰκότα λέγοντας; οὐ δή που. τοῖς μὲν γὰρ*
κατ' ἄγνοιαν ψευδογραφοῦσιν ἔφαμεν δεῖν διόρθωσιν εὐ-
μενικὴν καὶ συγγνώμην ἐξακολουθεῖν, τοῖς δὲ κατὰ προ-
αίρεσιν ἀπαραίτητον κατηγορίαν.
8 *Ἢ δεικτέον οὖν τὸν Ἀριστοτέλην κατὰ τὸν ἄρτι λό-*
(9) *γον τὰ περὶ Λοκρῶν εἰρηκότα χάριτος ἢ κέρδους ἢ δια-*
φορᾶς ἕνεκεν, ἢ μηδὲ τολμῶντας τοῦτο λέγειν ὁμολογητέον
ἀγνοεῖν καὶ παραπαίειν τοὺς τοιαύτῃ χρωμένους ἀπεχθείᾳ
καὶ πικρίᾳ κατὰ τῶν πέλας οἵᾳ κέχρηται Τίμαιος κατὰ
2 *Ἀριστοτέλους. φησὶ γὰρ αὐτὸν εἶναι θρασὺν εὐχερῆ προ-*
πετῆ, πρὸς δὲ τούτοις κατατετολμηκέναι τῆς τῶν Λοκρῶν πό-
λεως, εἰπόντα τὴν ἀποικίαν αὐτῶν εἶναι δραπετῶν οἰκετῶν

1. *φιλονικίας Di* 9. inc. M *Hey* 37, 17: *Ὅτι μὲν οὖν* cet. 10. *πειθανότητες* P 12. *ἀληθὲς*] *σαφὲς* Cobetus 19 13. *διαστεῖλαι* Ernestus pro *διαστῆναι* *οὐδ' ἔνεστιν Va*, qui addit 'videtur tamen hic deesse quidpiam'; sed satis fuerit *οὐκ ἔνεστιν* restituere 17. *τοῖς μὲν* — 20. *κατηγορίαν* habet F in marg. fol. 206r 19. *συγγνώμην* P *τοῖς* Ms *Va*, *τοὺς* PF 26. *Ἀριστοτέλους*: des. M *φησὶ — προπετῆ*] *Τίμαιός φησι κατὰ Ἀριστοτέλους εἶναι αὐτὸν εὐχερῆ θρασὺν προπετῆ* Suid. v. *Ἀριστοτέλης* gl. 2 *θρασύ* P et hic et in repetitione eiusdem loci 28. *οἰκετῶν* del. *Be* (iniuria; nam Timaeus varios Aristotelis locos citans et *δραπετῶν* et *οἰκετῶν* mentionem facere potuit; ceterum conf. cap. 9, 5 et 6)

μοιχῶν ἀνδραποδιστῶν. καὶ ταῦτα λέγειν αὐτόν φησιν 3
οὕτως ἀξιοπίστως ὥστε δοκεῖν ἕνα τῶν ἐστρατηγηκό-
των ὑπάρχειν καὶ τοὺς Πέρσας ἐν ταῖς Κιλικίαις πύ-
λαις ἄρτι παρατάξει νενικηκότα διὰ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως,
ἀλλ᾽ οὐ σοφιστὴν ὀψιμαθῆ καὶ μισητὸν ὑπάρχοντα καὶ 4
τὸ πολυτίμητον ἰατρεῖον ἀρτίως ἀποκεκλεικότα, πρὸς δὲ
τούτοις εἰς πᾶσαν αὐλὴν καὶ σκηνὴν ἐμπεπηδηκότα, πρὸς
δὲ γαστρίμαργον, ὀψαρτυτήν, ἐπὶ στόμα φερόμενον ἐν πᾶσι.
δοκεῖ δή μοι τὰ τοιαῦτα μόλις ἂν ἄνθρωπος ἀγύρτης καὶ 5
προπετὴς ἐπὶ δικαστηρίου ῥιψολογῶν ἀνεκτὸς φανῆναι·
μέτριος μὲν γὰρ οὐ δοκεῖ συγγραφεὺς [δὲ] κοινῶν πράξεων 6
καὶ προστάτης ἱστορίας ἀληθινὸς οὐδ᾽ ἂν αὐτὸς ἐν αὑτῷ
διανοηθῆναι, μή τι δὴ καὶ γράφειν τολμῆσαι τοιοῦτον.

Σκεψώμεθα δὴ καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ Τιμαίου προαίρε- 9
734 σιν, καὶ τὰς ἀποφάσεις συγκρίνωμεν ἐκ παραθέσεως, ἃς (10)
πεποίηται περὶ τῆς αὐτῆς ἀποικίας, ἵνα γνῶμεν πότερος
ἄξιος ἔσται τῆς τοιαύτης κατηγορίας. φησὶ τοιγαροῦν κατὰ 2
τὴν αὐτὴν βύβλον, οὐκέτι κατὰ τὸν [αὐτὸν] εἰκότα λόγον
χρώμενος τοῖς ἐλέγχοις, ἀλλ᾽ ἀληθινῶς αὐτὸς ἐπιβαλὼν
εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα Λοκροὺς ἐξετάζειν τὰ περὶ τῆς
ἀποικίας. τοὺς δὲ πρῶτον μὲν ἐπιδεικνύειν αὐτῷ συν- 3
θήκας ἐγγράπτους, ἔτι καὶ νῦν διαμενούσας, πρὸς τοὺς
ἐξαπεσταλμένους, αἷς ὑπογεγράφθαι τὴν ἀρχὴν τοιαύτην·
"ὡς γονεῦσι πρὸς τέκνα." πρὸς δὲ τούτοις εἶναι δόγματα, 4
καθ᾽ ἃ πολιτείαν ὑπάρχειν ἑκατέροις παρ᾽ ἑκατέροις.
καθόλου δ᾽ ἀκούοντας τὴν Ἀριστοτέλους ἐξήγησιν περὶ
τῆς ἀποικίας θαυμάζειν τὴν ἰταμότητα τοῦ συγγραφέως.
μεταβὰς δὲ πάλιν ἐπὶ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροὺς εὑρίσκειν 5

5. inc. Suid. l. c.: *ἀλλ᾽ οὐ* cet. *ὑπάρχοντα*: des. P; tum idem incipit: *Ὅτι ἀπεχθεία καὶ πικρία χρώμενος ὁ τίμαιος φησὶ κατα ἀριστοτέλους εἶναι αὐτὸν θρασύ· εὐχερῆ* celera usque ad *μοιχῶν*, tum omissis proximis sic pergit: *καὶ τοὺς πέρσας ἐν ταῖς κιλικίαις*, ceteraque non interrupta subiungit 6. *ἀποκεκληκότα* Suidae cod. A *πρὸς δὲ τούτοις εἰς*] *καὶ πρὸς* Suid. 9. *ἂν* add. *Be* 10. *φανῆναι*: des. Suid. 11. *δὲ* del. *Hu* 12. *ἐν αὑτῷ* *Rei* 739 pro *αὐτῶι* 17. *ἔστε* P 18. *βίβλον* P vulgo *αὐτὸν* del. *Be* (conf. cap. 7, 3) 19. *χρώμενοις* (sic) P 26. *δὲ ἀκούοντας* vulgo, *διακούοντας* P

ἀκολούθους καὶ τοὺς νόμους φησὶ τοὺς παρ' αὐτοῖς καὶ
τοὺς ἐθισμοὺς οὐ τῇ τῶν οἰκετῶν ῥᾳδιουργίᾳ, τῇ δὲ τῶν
6 ἐλευθέρων ἀποικίᾳ· πάντως γὰρ καὶ τοῖς ἀνδραποδισταῖς
ἐπιτίμια τετάχθαι παρ' αὐτοῖς, ὁμοίως τοῖς μοιχοῖς, τοῖς
δραπέταις· ὧν οὐδὲν ἂν ὑπάρχειν, εἰ συνῄδεισαν αὐτοῖς
ἐκ τοιούτων πεφυκόσι.

10 Πρῶτον δὴ διαπορήσαι τις ἂν πρὸς τίνας τῶν Λο-
(11) 2 κρῶν παραγενόμενος ἐπυνθάνετο περὶ τούτων. εἰ μὲν
γὰρ συνέβαινεν, καθάπερ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκρούς, οὕτω
καὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα μίαν πόλιν ἔχειν, τάχ' ἂν οὐκ
3 ἔδει διαπορεῖν, ἀλλ' ἦν ἂν εὐθεώρητον· ἐπεὶ δὲ δύο ἔθνη
Λοκρῶν ἐστι, πρὸς ποτέρους ἦλθε καὶ πρὸς ποίας πόλεις
τῶν ἑτέρων, καὶ παρὰ τίσιν εὗρε τὰς συνθήκας ἀναγε-
4 γραμμένας; οὐδὲν γὰρ ἡμῖν διασαφεῖται τούτων. καίτοι
διότι τοῦτ' ἴδιόν ἐστι Τιμαίου καὶ ταύτῃ παρημίλληται
τοὺς ἄλλους συγγραφέας καὶ καθόλου τῇδέ πῃ τῆς ἀπο-
δοχῆς ἀντιποιεῖται (λέγω δὲ κατὰ τὴν ἐν τοῖς χρόνοις καὶ
ταῖς ἀναγραφαῖς ἐπίφασιν τῆς ἀκριβείας καὶ τὴν περὶ
τοῦτο τὸ μέρος ἐπιμέλειαν), δοκῶ, πάντες γινώσκομεν.
5 διὸ καὶ θαυμάζειν ἐστὶν ἄξιον πῶς οὔτε τὸ τῆς πόλεως
ὄνομα παρ' οἷς εὗρεν, οὔτε τὸν τόπον ἐν ᾧ συμβαίνει 735
τὴν συνθήκην ἀναγεγράφθαι, διεσάφησεν ἡμῖν, οὔτε τοὺς
ἄρχοντας τοὺς δείξαντας αὐτῷ τὴν ἀναγραφὴν καὶ πρὸς
οὓς ἐποιεῖτο τὸν λόγον, ἵνα μηδενὶ διαπορεῖν [ἐξῇ] ἀλλ'
ὡρισμένου τοῦ τόπου καὶ τῆς πόλεως ἐνῇ τοῖς ἀμφισβητοῦ-
6 σιν εὑρεῖν τὴν ἀκρίβειαν. ὁ δὲ πάντα ταῦτα παραλελοιπὼς
δῆλός ἐστι συνειδὼς αὑτῷ κατὰ πρόθεσιν ἐψευσμένῳ. διότι
γὰρ τῶν τοιούτων ἐπιλαβόμενος οὐδὲν ἂν παρέλειπε Τίμαιος,

---

3. *πάντιας* P, corr. *Va* 5. *συνήιδεισαν* P[s], *συνείδησαν* *Va* 10. *μίαν πόλιν ἔχειν* in P ante *οὕτω καὶ* leguntur, transposuit *Di* 58 *τάχ' ἂν* idem pro *τυχὸν* 11. *δύω* P 13. *ἀναγεγραμμένας, οὐδὲν ἄρ' Hu* 16. *τῇδέ πῃ τετύχηκε* (vel *κατηξίωται*) *τῆς ἀποδοχῆς* *Rei* 739, *τοσαύτης τέτευχεν ἀποδοχῆς* Cobetus 27 17. *ἀντιποιεῖται* add. *Hu* (nam et huiusmodi verbum necessario requiritur et praesens in hac sententiae parte aptius esse videtur) 18. *ἐπίφασι* P 21. *τὸν* add. *Di* 24. *ἐξῇ* del. *Hu* (est scilicet varia scriptura ad *ἐνῇ*, ipsum autem hoc verbum hiatus evitandi causa insolito loco scriptor posuit) 25. *ὁρισμένου* P 28. *παρέλιπε* *Na* 349

ἀλλ' ἀπρίξ, τὸ δὴ λεγόμενον, ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν ἐπέφυ,
προφανὲς ἐκ τούτων. ὁ γὰρ πρὸς τὴν Ἐχεκράτους πίστιν 7
ἀπερεισάμενος ἐπ' ὀνόματος, πρὸς ὃν φησι περὶ τῶν ἐν
Ἰταλίᾳ Λοκρῶν ποιήσασθαι τοὺς λόγους καὶ παρ' οὗ πυ-
θέσθαι περὶ τούτων, καὶ προσεξειργασμένος, ἵνα μὴ φανῇ 8
τοῦ τυχόντος ἀκηκοὼς ὅτι συνέβαινε τὸν τούτου πατέρα
πρεσβείας κατηξιῶσθαι πρότερον ὑπὸ Διονυσίου, ἦ πού 9
γ' ἂν οὗτος δημοσίας ἀναγραφῆς ἐπιλαβόμενος ἢ παρα-
δοσίμου στήλης παρεσιώπησεν; ὁ γὰρ τὰς συγκρίσεις 11 (12)
ποιούμενος ἀνέκαθεν τῶν ἐφόρων πρὸς τοὺς βασιλεῖς
τοὺς ἐν Λακεδαίμονι καὶ τοὺς ἄρχοντας τοὺς Ἀθή-
νησι καὶ τὰς ἱερείας τὰς ἐν Ἄργει παραβάλλων πρὸς
τοὺς ὀλυμπιονίκας, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν πόλεων περὶ
τὰς ἀναγραφὰς τὰς τούτων ἐξελέγχων, παρὰ τρίμηνον ἐ-
χούσας τὸ διαφέρον, οὗτός ἐστι. καὶ μὴν ὁ τὰς ὀπισθο- 2
δόμους στήλας καὶ τὰς ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν νεῶν προξενίας
ἐξευρηκὼς Τίμαιός ἐστιν. ὃν οὔθ' ὑπάρχον τι τῶν τοι- 3
ούτων ἀγνοεῖν οὔθ' εὑρόντα παραλιπεῖν πιστευτέον οὔτε
ψευσαμένῳ συγγνώμην δοτέον οὐδαμῶς· πικρὸς γὰρ γε- 4
γονὼς καὶ ἀπαραίτητος ἐπιτιμητὴς τῶν πέλας εἰκότως
ἂν καὶ ὑπὸ τῶν πλησίον αὐτὸς ἀπαραιτήτου τυγχάνοι κατ-
ηγορίας. οὐ μὴν ἀλλὰ προφανῶς ἐν τούτοις ἐψευσμένος, με- 5
ταβὰς ἐπὶ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροὺς πρῶτον μέν φησι τήν τε
πολιτείαν καὶ τὰ λοιπὰ φιλάνθρωπα τοῖς Λοκροῖς ἀμφο-
τέροις ὑπάρχειν ὅμοια, τὸν δ' Ἀριστοτέλη καὶ Θεόφραστον
κατεψεῦσθαι τῆς πόλεως. ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν ὅτι καὶ 6
ταύτῃ τῆς πραγματείας ἀναγκασθήσομαι παρεκβαίνειν,
736 διοριζόμενος καὶ διαβεβαιούμενος περὶ τούτων· οὐ μὴν 7
ἀλλὰ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν εἰς ἕνα τόπον ὑπερεθέμην

---

1. ἀλλ' — 2. τούτων habet F in marg. fol. 206ʳ ἀλλ' ἀπρίξ coni. *Va*, ἀλλὰ πρὶν PF, ἀλλὰ Suid. v. ἐπέφυ τοῖν F, ταῖν P Suid. 3. πρὸς ὃν coni. *Va* pro πῶς 14. παρατρίμινον P 15. ὀπισθοδομίους *Rei* 739 16. ναῶν idem (conf. Eberhard. observat. Polyb. 1862 p. 23) 17. διευκρινηκὼς *Na* 250 (si quid mutandum, praeferas utique ἐξευκρινηκὼς coll. 35, 2, 6) 18. εὑρόντ' ἂν *Hu* 25. ὑπάρχειν ὅμοια, τὸν δ' add. *Hu* 27. τῆι πραγματεία P, corr. *Sch*

*τὸν περὶ Τιμαίου λόγον, ἵνα μὴ πολλάκις ἀναγκάζωμαι
τοῦ καθήκοντος ὀλιγωρεῖν.*
8 * *Ὅτι Τίμαιός φησι μέγιστον ἁμάρτημα περὶ τὴν*
(11a) *ἱστορίαν εἶναι τὸ ψεῦδος· διὸ καὶ παραινεῖ τούτοις, οὓς
ἂν ἐξελέγξῃ διεψευσμένους ἐν τοῖς συγγράμμασιν, ἕτερόν
τι ζητεῖν ὄνομα τοῖς βυβλίοις, πάντα δὲ μᾶλλον ἢ καλεῖν
ἱστορίαν.*
12 * *Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν κανόνων, κἂν ἐλάττων ᾖ*
(7) *τῷ μήκει κἂν τῷ πλάτει ταπεινότερος, μετέχῃ δὲ τῆς τοῦ
κανόνος ἰδιότητος, κανόνα φησὶ δεῖν προσαγορεύειν ὅμως,
ὅταν δὲ τῆς εὐθείας καὶ τῆς πρὸς ταύτην οἰκειότητος ἐκ-*
2 *κλίνῃ, πάντα μᾶλλον δεῖν ἢ κανόνα καλεῖν, τὸν αὐτὸν τρό-
πον καὶ τῶν συγγραμμάτων ὅσα μὲν ἂν ἢ κατὰ τὴν λέξιν
ἢ κατὰ τὸν χειρισμὸν ἢ κατ' ἄλλο τι διαμαρτάνηται τῶν
ἰδίων μερῶν, ἀντέχηται δὲ τῆς ἀληθείας, προσίεσθαί φησι
τὸ τῆς ἱστορίας ὄνομα τὰς βύβλους, ὅταν δὲ ταύτης πα-*
3 *ραπέσῃ, μηκέτι καλεῖσθαι δεῖν ἱστορίαν. ἐγὼ δέ, διότι
μὲν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν τοιούτων συγγραμμάτων τὴν ἀλή-
θειαν, ὁμολογῶ, καὶ κατὰ τὴν πραγματείαν αὐτός που
κέχρημαι λέγων οὕτως, ὅτι, καθάπερ ἐμψύχου σώματος
τῶν ὄψεων ἐξαιρεθεισῶν ἀχρειοῦται τὸ ὅλον, οὕτως ἐξ
ἱστορίας ἐὰν ἄρῃς τὴν ἀλήθειαν, τὸ καταλειπόμενον αὐ-*
4 *τῆς ἀνωφελὲς γίνεται διήγημα. δύο μέντοι τρόπους ἔφα-
μεν εἶναι ψεύδους, ἕνα μὲν τὸν κατ' ἄγνοιαν, ἕτερον δὲ*
5 *τὸν κατὰ προαίρεσιν, καὶ τούτων δεῖν τοῖς μὲν κατ' ἀγνοι-*

---

1. *ἀναγκάθομαι* P 2. *ὀλιγορεῖν* P 3. M *Ma* 385 *Hey* 37, 31 4. *παραινεῖ* Luchtius praefat. ad Phylarchi fragm. p. IX pro *παρεῖναι* 6. *βιβλίοις* M vulgo 8. M *Hey* 38, 3, F fol. 207r *He* 245, 43 *ἐπὶ* M· *Sca*, *ὑπο* F(S) 9. *μετέχει* MFS, corr. *Rei* 564 10. *φησὶ*] Timaeus *ὅμως Hu* Fleckeiseni annal. 1867 p. 624, *οὕτως* MFS, del. *Be* auctore *Sch* 11. *δὲ* omissum in MF add. S (unde coniicias *προσαγορεύειν, οὐ μὴν ἀλλ' ὅταν τῆς* cet.; sed nescio quo pacto haec frigent; et conf. § 2) *εὐηθείας* M *προσταύτης* M, *προταύτης* F(S), corr. *Ca* 12. *ἐκκλίνῃ Hu* l. c., *ἐγγίζηι* M·D Vesontinus, *ἐγγίζει* FS, *οὐκ ἐγγίζει He*, *μὴ ἐγγίζῃ Be*, *ὑστερίζῃ* Cobetus 26 16. *βίβλους* MFS vulgo 16. *παραπαίσῃ* coni. *Sch* 23. *διήγημα*: des. M *δύο μέντοι Sch*, *δύο μὲν* FS, et in F quidem a *δύο* nova ecloga incipit *φαμὲν Ca*

*αν παραπαίουσι τῆς ἀληθείας διδόναι συγγνώμην, τοῖς
δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀκαταλλάκτως ἔχειν.*
* *Τούτων δ' ἡμῖν ὁμολογουμένων, αὐτοῦ τούτου τοῦ* 6
ψεύδους μεγάλην ὑπολαμβάνω διαφορὰν εἶναι τοῦ κατ'(12ª)
*ἄγνοιαν γινομένου καὶ τοῦ κατὰ προαίρεσιν, καὶ τὸ μὲν
ἐπιδέχεσθαι συγγνώμην καὶ διόρθωσιν εὐμενικήν, τὸ δὲ*
737 *ἀπαραιτήτου δικαίως ἂν τυγχάνειν κατηγορίας· ᾧ γένει* 7
*μάλιστα ἂν εὕροι τις ἔνοχον αὐτὸν ὄντα τὸν Τίμαιον·
διότι δ' ἐστὶ τοιοῦτος σκοπεῖν ἤδη πάρεστιν.*
* *Ἐπὶ τῶν ἀθετούντων τὰς ὁμολογίας προφερόμεθα* 12a
ταύτην τὴν παροιμίαν "Λοκροὶ τὰς συνθήκας." τοῦτο(12ᵇ)
δὲ τίς ἐξιστόρηκεν; * *Ὅτι καὶ παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι
καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁμολογούμενόν ἐστι,
διότι κατὰ τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἔφοδον συνθεμένων τῶν* 2
*Λοκρῶν τοῖς Πελοποννησίοις πολεμίους πυρσοὺς αἴρειν,
ἐὰν συμβῇ τοὺς Ἡρακλείδας μὴ κατὰ τὸν Ἰσθμὸν ἀλλὰ
κατὰ τὸ Ῥίον ποιεῖσθαι τὴν διάβασιν, χάριν τοῦ προαι-
σθομένους φυλάξασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν, οὐ ποιησάν-* 3
*των δὲ τῶν Λοκρῶν, πᾶν δὲ τοὐναντίον φιλίους ἀράντων
πυρσούς, ὅτε παρῆσαν, τοὺς μὲν Ἡρακλείδας συνέβη μετ'
ἀσφαλείας χρήσασθαι τῇ διαβάσει, τοὺς δὲ Πελοποννησίους
κατολιγωρήσαντας λαθεῖν παραδεξαμένους εἰς τὴν οἰκείαν
τοὺς ὑπεναντίους παρασπονδηθέντας ὑπὸ τῶν Λοκρῶν.*
* * *κατηγορεῖν καὶ θείας εὑρεῖν τῶν ὀνειρωττόντων* 12b
καὶ δαιμονώντων ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν· ὅσοι γε μὴν αὐτοὶ(12ᶜ)
πολλὴν τῆς τοιαύτης ἐμπεποίηνται φλυαρίας, τοὺς τοι-

---

3. M *Ma* 385 *Hey* 38, 16   10. M *Ma* 386 *Hey* 38, 21   *ὁμολογίας* Geelius pro *ἀπολογίας*   12. *τίς Hu*, *τις* Mˢ vulgo, *Τίμαιος* Luchtius praef. ad Phylarch. p. IX   *ἐξιστόρηκεν ὅτι* M vulgo, distinxit *Hu*   17. *ῥίον* M (idem coniecerat Luchtius), *νήϊον* legerat *Ma*   21. *χρῆσθαι* M, corr. *Hu* (conf. mox *λαθεῖν*; sed paulo ante *ποιεῖσθαι* integrum esse videtur)   22. *λαθεῖν* Geelius pro *μαθεῖν*   23. 'codex non, sicut Maio videbatur, *παρασπονδήσαντας*, sed nisi vehementer fallor, probe *παρασπονδηθέντας*' *Hey*   24. M ineunte folio, *Ma* 386 *Hey* 39, 1; initio versus viginti fere litterae evanuerunt; antea autem duas paginas desiderari indicat *Ma*   24 — 26. haec ita corrupta et sententiarum connexu destituta sunt, ut emendari non posse videantur   24. *θέας εὑρεῖν* Luchtius, *διασύρειν* Geelius   26. *ἐμπεφόρηνται* Cobetus 21

οὕτους ἀγαπᾶν ἂν δέοι μὴ τυγχάνοντας κατηγορίας, μηδ᾽
ὅτι καὶ τῶν ἄλλων αὐτοὺς κατατρέχειν, ὃ συμβέβηκε περὶ
2 Τίμαιον. ἐκεῖνος γὰρ κόλακα μὲν εἶναί φησι τὸν Καλλι-
σθένην τοιαῦτα γράφοντα, καὶ πλεῖστον ἀπέχειν φιλοσο-
φίας, κόραξί τε προσέχοντα καὶ κορυβαντιώσαις γυναιξί,
δικαίως δ᾽ αὐτὸν ὑπ᾽ Ἀλεξάνδρου τετευχέναι τιμωρίας
διεφθαρκότα τὴν ἐκείνου ψυχὴν καθ᾽ ὅσον οἷός τ᾽ ἦν·
3 καὶ Δημοσθένην μὲν καὶ τοὺς ἄλλους ῥήτορας τοὺς κατ᾽
ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀκμάσαντας ἐπαινεῖ καί φησι τῆς Ἑλλά-
δος ἀξίους γεγονέναι, διότι ταῖς Ἀλεξάνδρου τιμαῖς ταῖς
ἰσοθέοις ἀντέλεγον, τὸν δὲ φιλόσοφον αἰγίδα καὶ κεραυ-
νὸν περιθέντα θνητῇ φύσει δικαίως αὐτὸν ὑπὸ τοῦ δαι-
μονίου τετευχέναι τούτων ὧν ἔτυχεν.

13 * Ὅτι Τίμαιός φησι Δημοχάρην ἡταιρηκέναι μὲν τοῖς 738
ἄνω μέρεσι τοῦ σώματος, οὐκ εἶναι δ᾽ ἄξιον τὸ ἱερὸν πῦρ
φυσᾶν, ὑπερβεβηκέναι δὲ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὰ Βότρυος
ὑπομνήματα καὶ τὰ Φιλαινίδος καὶ τῶν ἄλλων ἀναισχυν-
2 τογράφων. ταύτην δὲ τὴν λοιδορίαν καὶ τὰς ἐμφάσεις
οὐχ οἷον ἄν τις διέθετο πεπαιδευμένος ἀνήρ, ἀλλ᾽ οὐδὲ
τῶν ἀπὸ τέγους τἀπὶ τοῦ σώματος εἰργασμένων οὐδείς.
3 ὁ δ᾽ ἵνα πιστὸς φανῇ κατὰ τὴν αἰσχρολογίαν καὶ τὴν ὅλην
ἀναισχυντίαν, καὶ προσκατέψευσται τἀνδρός, κωμικόν τινα
4 μάρτυρα προσεπισπασάμενος ἀνώνυμον. πόθεν δ᾽ ἐγὼ
καταστοχάζομαι τοῦτο; πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ καὶ πεφυκέναι
καὶ τεθράφθαι καλῶς Δημοχάρην, ἀδελφιδοῦν ὄντα Δη-
5 μοσθένους, δεύτερον ἐκ τοῦ μὴ μόνον στρατηγίας αὐτὸν
ἠξιῶσθαι παρ᾽ Ἀθηναίοις ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν,

---

1. 2. *μηδ᾽ ὅτι* Spengelius apud *Hu* quaest. II 15 (conf. 14, 5, 13), *μηδέτι* M, *μήτι γε* Cobetus 22 3. *κόλακα*] *βλᾶκα* Cobetus 21 (at vide Eberhardum observ. Polyb. p. 6) 5. *τε Be* pro *δὲ* (item Spengelius l. c.) *προσέχοντα Ma, προσχόντα* M, *προσσχόντα Di* 12. *περιθέντα Be, τιθέντα* M, *ἐπιθέντα* Geelius *καινοῦ* ante *δαιμονίου* add. Cobetus 22 14. P fol. 121 *Va* 53 20. *ἀποτέγους* P (Suid. v. *Δημοχάρης*), *ἀπὸ τοῦ τέγους* plerique Suidae libri v. *ἔμφασις*, *ἐπὶ τέγους Va* vulgo *τἀπὶ Hu, ἀπὸ* P, *ἄχρι* Suid. utroque loco 21. *ὁ δ᾽* Suid. v. *ἔμφ.*, *οὐδ᾽* P Suid. v. *Δημ.* *ὅλην*] *ἄλλην* Suid. utroque loco 24. *καὶ* ante *πεφ.* vulgo omissum 25. *τεἰράφθαι Va* invito P

ων οὐδὲν ἂν αὐτῷ συνεξέδραμε τοιαύταις ἀτυχίαις παλαί-
οντι. διὸ καὶ δοκεῖ μοι Τίμαιος οὐχ οὕτως Δημοχάρους 6
κατηγορεῖν ὡς Ἀθηναίων, εἰ τοιοῦτον ἄνδρα προῆγον καὶ
τοιούτῳ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς ἰδίους βίους ἐνεχείριζον.
ἀλλ' οὐκ ἔστι τούτων οὐδέν. οὐ γὰρ ἂν Ἀρχέδικος ὁ κω- 7
μῳδιογράφος ἔλεγε ταῦτα μόνος περὶ Δημοχάρους, ὡς
Τίμαιός φησιν, ἀλλὰ πολλοὶ μὲν ἂν τῶν Ἀντιπάτρου 8
φίλων, καθ' οὗ πεπαρρησίασται πολλὰ καὶ δυνάμενα λυ-
πεῖν οὐ μόνον αὐτὸν Ἀντίπατρον ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνου
διαδόχους καὶ φίλους γεγονότας, πολλοὶ δὲ τῶν ἀντιπε-
πολιτευμένων, ὧν ἦν καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεύς. οὗ 'κεῖ- 9
νος οὐ τὴν τυχοῦσαν πεποίηται κατηγορίαν ἐν ταῖς ἱστο-
ρίαις, φάσκων αὐτὸν γεγονέναι τοιοῦτον προστάτην τῆς
πατρίδος καὶ ἐπὶ τούτοις σεμνύνεσθαι κατὰ τὴν πολιτείαν,
ἐφ' οἷς ἂν καὶ τελώνης σεμνυνθείη βάναυσος. ἐπὶ γὰρ 10
τῷ πολλὰ καὶ λυσιτελῶς πωλεῖσθαι κατὰ τὴν πόλιν καὶ
δαψιλῆ τὰ πρὸς τὸν βίον ὑπάρχειν πᾶσιν, ἐπὶ τούτοις
φησὶ μεγαλαυχεῖν αὐτόν· καὶ διότι κοχλίας αὐτομάτως βα- 11
δίζων προηγεῖτο τῆς πομπῆς αὐτῷ, σίαλον ἀναπτύων,
σὺν δὲ τούτοις ὄνοι διεπέμποντο διὰ τοῦ θεάτρου, διότι
739 δὴ πάντων τῶν τῆς Ἑλλάδος καλῶν ἡ πατρὶς παρακεχω-
ρηκυῖα τοῖς ἄλλοις ἐποίει Κασσάνδρῳ τὸ προσταττόμενον,
ἐπὶ τούτοις αὐτὸν οὐκ αἰσχύνεσθαί φησιν. ἀλλ' ὅμως 12
οὔτε Δημήτριος οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς εἰρήκει περὶ Δημοχά-
ρους τοιοῦτον οὐδέν. ἐξ ὧν ἐγώ, βεβαιοτέραν τὴν τῆς πα-
τρίδος ἡγούμενος μαρτυρίαν ἢ τὴν Τιμαίου πικρίαν, θαρ-
ρῶν ἀποφαίνομαι μηδενὶ τὸν Δημοχάρους βίον ἔνοχον εἶ-
ναι τῶν τοιούτων κατηγορημάτων. καίπερ εἰ κατ' ἀλή- 2

---

2. *οὕτωι* P   3. *εἰ* P, *οἳ* vulgo post *Va*   5. *κωμοδιογράφος* P   9. *τὸν* ante *Ἀντίπ.* add. Didotiana   13. *τοιοῦτον γεγονέναι* vulgo invito P   15. *σεμνυνθείη βάναυσος* P Suid. v. *βάναυσος*, *ἢ* cum hiatu interponit *Rei* 740 (vel ante eum *Gro* in notis manu scriptis, nisi forte fallitur *Sch*)   *ἐπὶ* Suid., *ἐπεὶ* P   17. *δαψιλῆι* P   18. *καὶ δὴ ὅτι* Toupius   *αὐτομάτως* Suid. v. *κοχλίας* et *σίαλος*, *αὐτόματος* P   19. *ἀποπτύων* Suid. v. *σίαλος* (recte *ἀναπτ.* idem altero loco)   20. *ὄνοι* Toupios, *ἄνοι* P (*ἄνθρωποι* *Va*)   21. *δὴ* *Va*, *δε* (sine acc.) P   *Ἑλλάδος*: des. in P fol. 121; inc. fol. 316: *καλῶν ἡ πατρὶς*   22. *κασάνδρωι* P   26. *θαρσῶν* P vulgo ante *Di*

*θειαν ὑπῆρχέ τι τοιοῦτον ἀτύχημα περὶ Δημοχάρην, ποῖος
καιρὸς ἢ ποία πρᾶξις ἠνάγκασε Τίμαιον ταῦτα κατατάτ-
3 τειν εἰς τὴν ἱστορίαν; καθάπερ γὰρ οἱ νοῦν ἔχοντες, ἐπὰν
ἀμύνασθαι κρίνωσι τοὺς ἐχθρούς, οὐ τοῦτο πρῶτον σκο-
ποῦνται τί παθεῖν ἄξιός ἐστιν ὁ πλησίον, ἀλλὰ τί ποι-
4 εῖν αὐτοῖς πρέπει, τοῦτο μᾶλλον * οὕτως καὶ περὶ τῶν
λοιδοριῶν, οὐ τί τοῖς ἐχθροῖς ἀκούειν ἁρμόζει, τοῦτο πρῶ-
τον ἡγητέον, ἀλλὰ τί λέγειν ἡμῖν πρέπει, τοῦτο ἀναγκαι-
5 ότατον λογιστέον. περὶ δὲ τῶν πάντα μετρούντων ταῖς
ἰδίαις ὀργαῖς καὶ φιλοτιμίαις ἀνάγκη πάνθ' ὑποπτεύειν
ἐστὶ καὶ πᾶσι διαπιστεῖν πέρα τοῦ δέοντος λεγομένοις.
6 διὸ δὴ καὶ νῦν ἡμεῖς μὲν εἰκότως ἂν δόξαιμεν ἀθετεῖν
7 τοῖς ὑπὸ Τιμαίου κατὰ Δημοχάρους εἰρημένοις· ἐκεῖνος
δ' ἂν οὐκ εἰκότως τυγχάνοι συγγνώμης οὐδὲ πίστεως ὑπ'
οὐδενὸς διὰ τὸ προφανῶς ἐν ταῖς λοιδορίαις ἐκπίπτειν
τοῦ καθήκοντος διὰ τὴν ἔμφυτον πικρίαν.*

15 *Καὶ γὰρ οὐδὲ ταῖς κατ' Ἀγαθοκλέους ἔγωγε λοιδο-
2 ρίαις, εἰ καὶ πάντων γέγονεν ἀσεβέστατος, εὐδοκῶ. λέγω
δ' ἐν τούτοις ἐν οἷς ἐπὶ καταστροφῇ τῆς ὅλης ἱστορίας
φησὶ γεγονέναι τὸν Ἀγαθοκλέα κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν
κοινὸν πόρνον, ἕτοιμον τοῖς ἀκρατεστάτοις, κολοιόν, τρι-
όρχην, πάντων τῶν μολυνομένων τοῖς ὄπισθεν ἔμπροσθεν
3 γεγονότα. πρὸς δὲ τούτοις, ὅτ' ἀπέθανε, τὴν γυναῖκά
φησι κατακλαιομένην αὐτὸν οὕτως θρηνεῖν "τί δ' οὐκ ἐγὼ
4 σέ; τί δ' οὐκ ἐμὲ σύ;" ἐν γὰρ τούτοις πάλιν οὐ μόνον
ἄν τις ἐπιφθέγξαιτο τὰ καὶ περὶ Δημοχάρους, ἀλλὰ καὶ
5 τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσειε τῆς πικρίας. ὅτι γὰρ ἐκ φύ-*

---

3. inc. F fol. 207ᵛ *He* 245, 54: *καθάπερ γὰρ* cet. 5. *ἄξιός ἐστιν* Pˢ *Ur* 177ᵇ, *ἀξιόεστιν* F, *ἄξιόν ἐστιν* S 6. post *μᾶλλον* ut verbum aliquod, velut *θεωροῦσιν*, excidisse statuamus, concinnitas periodi postulat *οὕτως* F, *οὕτω* PˢSˢ 10. *φιλοτιμαίαις* PF, corr. S *ὑποπίπτειν* PFS, corr. *Rei* 564 11. *διαπίπτειν παρατοῦ* P(FS), corr. idem 13. *ἐκεί...|νος* F 14. *τυγχάνει* PFS, corr. *Ca* 19. *δ' ἐν*] *δὲ* coni. *Sch* 21. *κολοιόν* Pˢ *Ca* (*κολοιός* Suid. v. *Ἀγαθοκλῆς* et *τριόρχης*), *κωλυον* (sine acc.) F, *κωλύων* S 22. *τῶν βουλομένων* PFS Suid. utroque loco, corr. *Hu* *τοῖς* Suid. utroque loco, *τοὺς* PFS 24. *οὕτως* F, *οὕτω* PˢSˢ Suid. *οὐκ* ante *ἐγὼ* temere del. *Na* 135 26. *ἐπεφθέγξατο* PFS, corr. *Di*

740 σεως ἀνάγκη μεγάλα προτερήματα γεγονέναι περὶ τὸν Ἀ-
γαθοκλέα, τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν ὧν ὁ Τίμαιος ἀπο-
φαίνεται. εἰ γὰρ εἰς τὰς Συρακούσας παρεγενήθη φεύγων 6
τὸν τροχόν, τὸν καπνόν, τὸν πηλόν, καίπερ ἔτη τὴν ἡλι-
κίαν ὀκτωκαίδεκα γεγονώς, καὶ μετά τινα χρόνον ὁρμηθεὶς 7
ἀπὸ τοιαύτης ὑποθέσεως κύριος μὲν ἐγενήθη πάσης Σι-
κελίας, μεγίστους δὲ κινδύνους περιέστησε Καρχηδονίοις,
τέλος ἐγγηράσας τῇ δυναστείᾳ κατέστρεψε τὸν βίον βασι-
λεὺς προσαγορευόμενος, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη μέγα τι γεγονέναι 8
χρῆμα καὶ θαυμάσιον τὸν Ἀγαθοκλέα, καὶ πολλὰς ἐσχηκέναι
ῥοπὰς καὶ δυνάμεις πρὸς τὸν πραγματικὸν τρόπον; ὑπὲρ 9
ὧν δεῖ τὸν συγγραφέα μὴ μόνον τὰ πρὸς διαβολὴν κυ-
ροῦντα καὶ κατηγορίαν ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἐπιγινομένοις, ἀλλὰ
καὶ τὰ πρὸς ἔπαινον ἀνήκοντα περὶ τὸν ἄνδρα· τοῦτο γὰρ
ἴδιόν ἐστι τῆς ἱστορίας. ὁ δ' ἐπεσκοτισμένος ὑπὸ τῆς 10
ἰδίας πικρίας τὰ μὲν ἐλαττώματα δυσμενικῶς καὶ μετ'
αὐξήσεως ἡμῖν ἐξήγγελκε, τὰ δὲ κατορθώματα συλλήβδην
παραλέλοιπεν, ἀγνοῶν ὅτι τὸ ψεῦδος οὐχ ἧττόν ἐστι περὶ 11
τοὺς τὰ γεγονότα * * γράφοντας ἐν ταῖς ἱστορίαις. ἡμεῖς 12
δὲ τὸ μὲν ἐπιμετροῦν τῆς ἀπεχθείας αὐτοῦ χάριν ἀφή-
καμεν, τὰ δ' οἰκεῖα τῆς προθέσεως αὐτῶν οὐ παρε-
λείψαμεν.

* Νεανίσκων δυεῖν περί τινος οἰκέτου διαφερομέ- 16

---

3. *συρακούσας* et alterum *σ* superscr. prima m. F *φεύγον* F 4. *καίπερ ἔτη Hu*, *περί τε* PFS Suid. v. *Ἀγαθοκλῆς*, om. *Di* (qui tum *τήν τε ἡλικίαν περὶ* scribit) 5. *ὀκτωκαίδεκα* PFS, *ὀκτωκαίδεκα ἔτη* vulgo e Suida 6. *ἀπὸ* Suid., *ὑπὸ* PS, idem sine acc. F 7. *καρχηδονίους* P, unde Suidas effecit *μεγίστοις δὲ κινδύνοις περιέστησε Καρχηδονίους*

8. *τέλος δ'* coni. *Be* (at conf. 12, 19, 5. 2, 64, 3. 6, 45, 4. 12, 25b, 1 cet.) 12. *συγκυροῦντα Rei* 565 14. *ἥκοντα* PFS, corr. idem 15. *δ' ἐπεσκοτισμένος Rei* 565, *δὲ πᾶς ἐσκοτισμένος* P, *δὲ παις ἐσκοτισμένος* F(S), *δὲ παρεσκοτισμένος Ur* 177b, *δ' ἐπεσκοτημένος* Cobetus 14 s. (aptissima utique ad sensum est Ursini coniectura) 16. *ἐλαττόματα* P 19. lacunam indicavit *Sch*, *περὶ τοὺς τὰ γεγονότα φιλαπεχθῶς ἐπικρυπτομένους ἢ τοὺς τὰ μὴ γεγονότα γράφοντας Hu* partim auctore *Sch*, qui *κρύπτοντας ἢ περὶ τοὺς τὰ οὐ γεγονότα* addidit 19. *ἱστορίαις*: des. F *ἡμεῖς* — 22. *παρελείψαμεν* ab epitomatore e genuina Polybii oratione inepte compilata sunt

21. *παρελείψαμεν* sine dubio epitomatoris est, *παραλείψομεν* coni. *Di* praef. vol. IV p. XII 23. F fol. 208v *He* 246, 24 *δυοῖν* vulgo invito F

νων συνέβαινε παρὰ μὲν τὸν ἕτερον καὶ πλείω χρόνον
2 *γεγονέναι τὸν παῖδα, τὸν δ' ἕτερον ἡμέραις δυσὶ πρότε-*
ρον εἰς τὸν ἀγρὸν ἐλθόντα μὴ παρόντος τοῦ δεσπότου
3 *μετὰ βίας εἰς οἶκον ἀπηχέναι τὸν δοῦλον, κἄπειτα τὸν*
ἕτερον αἰσθόμενον ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, καὶ λαβόντ'
ἀπάγειν ἐπὶ τὴν ἀρχήν, καὶ φάναι δεῖν κύριον αὐτὸν εἶναι
4 *διδόντα τοὺς ἐγγυητάς· κελεύειν γὰρ τὸν Ζαλεύκου νόμον*
τοῦτον δεῖν κρατεῖν τῶν ἀμφισβητουμένων ἕως τῆς κρίσεως
5 *παρ' οὗ τὴν ἀγωγὴν συμβαίνει γίνεσθαι. τοῦ δ' ἑτέρου*
κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον παρ' αὐτοῦ φάσκοντος γεγονέναι
τὴν ἀγωγήν (ἐκ γὰρ τῆς οἰκίας τῆς ἐκείνου τὸ σῶμα πρὸς
6 *τὴν ἀρχὴν ἥκειν ἀπαγόμενον), τοὺς προκαθημένους ἄρχον-* 741
τας διαποροῦντας ὑπὲρ τοῦ πράγματος ἐπισπάσασθαι
7 *καὶ συμμεταδοῦναι τῷ κοσμοπόλιδι. τὸν δὲ διαστείλα-*
σθαι τὸν νόμον, φήσαντα παρὰ τούτων τὴν ἀγωγὴν αἰεὶ
γίνεσθαι, παρ' οἷς ἂν ἔσχατον ἀδήριτον ᾖ χρόνον τινὰ
8 *γεγονὸς τὸ διαμφισβητούμενον· ἐὰν δέ τις ἀφελόμενος βίᾳ*
παρά τινος ἀπαγάγῃ πρὸς αὑτόν, κἄπειτα παρὰ τούτου
τὴν ἀγωγὴν ὁ προϋπάρχων ποιῆται δεσπότης, οὐκ εἶναι
9 *ταύτην κυρίαν. τοῦ δὲ νεανίσκου δεινοπαθοῦντος καὶ μὴ*
φάσκοντος εἶναι τοῦ νομοθέτου ταύτην τὴν προαίρεσιν,
προκαλέσασθαί φασι τὸν κοσμόπολιν, εἴ τι βούλεται λέ-
10 *γειν ὑπὲρ τῆς γνώμης κατὰ τὸν Ζαλεύκου νόμον. τοῦτο*
δ' ἐστὶ καθισάντων τῶν χιλίων καὶ βρόχων κρεμασθέντων
11 *λέγειν ὑπὲρ τῆς τοῦ νομοθέτου γνώμης· ὁπότερος δ' ἂν*
αὐτῶν φανῇ τὴν προαίρεσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκδεχόμενος,
τὸν τοιοῦτον διὰ τῆς ἀγχόνης ἀπόλλυσθαι βλεπόντων τῶν
12 *χιλίων. ταῦτα προτείναντος τοῦ κοσμοπόλιδος, τὸν νεα-*

1. *τὸν ἕτερον* Regius G, *τὸν ἑταῖρον* FS, *τῷ ἑτέρῳ* *Ca* 4. *ἀποιχέναι* S 5. *εσθόμενον* F *οικεῖαν* F, corr. S *λαβόντα ἀπάγειν* coni. *Sch* (*λαβόντ' ἀπ.* *Di*) pro *λαβόντα πάλιν* 7. *διδόντα* coni. *Sch*, *διδόναι* FS, *καὶ διδόναι* *Ca*, *δόντα* coni. *Be* *κελεύει* FS, corr. *Ur* 177[b] 8. *δεῖ* F, corr. S 12. *απομένον* F(S), corr. *Ur* 177[b] 15. *αἰεὶ* S vulgo, om. *He* 19. *πρὸ ὑπάρχον* F *δεσπότης* FS, corr. *Ur* 177[b] 22. *φασὶ* F, *φησὶ* S (vulgo) *τι* *Rei* 566 pro *τις* 24. *βρόχον* F, corr. prima m. 25. *δ' ἂν* *Be* pro *δὲ* 27. *τὸν τοιοῦτον*] *τοῦτον νόμιμον* (scil. *ἐστί*) *Ha*

νίσκον εἰπεῖν φασιν ἄνισον εἶναι τὴν συνθήκην· τῷ μὲν
γὰρ ἔτη δύο ἢ τρία καταλείπεσθαι τοῦ ζῆν (συνέβαινε 13
γὰρ εἶναι τὸν κοσμόπολιν οὐ πολὺ λεῖπον τῶν ἐνενήκοντ'
ἐτῶν), αὐτῷ δὲ τοῦ βίου τὸ πλεῖον ἐκ τῶν εὐλόγων ἔτι
μένειν. ὁ μὲν οὖν νεανίσκος οὕτως εὐτραπελευσάμενος 14
ἐξέλυσε τὴν σπουδήν, οἱ δ' ἄρχοντες ἔκριναν τὴν ἀγωγὴν
κατὰ τὴν τοῦ κοσμοπόλιδος γνώμην.

EPHORI ET CALLISTHENIS CENSURA.

* Ἵνα δὲ μὴ δόξωμεν τῶν τηλικούτων ἀνδρῶν κατ- 17
αξιοπιστεῖσθαι, μνησθησόμεθα μιᾶς παρατάξεως, ἣν ἅμα
μὲν [μίαν] ἐπιφανεστάτην εἶναι συμβέβηκεν, ἅμα δὲ τοῖς
καιροῖς οὐ μακρὰν ἀπηρτῆσθαι, τὸ δὲ μέγιστον, παρατε-
τευχέναι τὸν Καλλισθένη. λέγω δὲ περὶ τῆς ἐν Κιλικίᾳ 2
γενομένης Ἀλεξάνδρῳ πρὸς Δαρεῖον, ἐν ᾗ φησὶ μὲν Ἀλέ-
ξανδρον ἤδη διαπεπορεῦσθαι τὰ στενὰ καὶ τὰς λεγομένας
ἐν τῇ Κιλικίᾳ Πύλας, Δαρεῖον δὲ χρησάμενον τῇ διὰ τῶν
Ἀμανίδων λεγομένων πυλῶν πορείᾳ κατᾶραι μετὰ τῆς δυ-
νάμεως εἰς Κιλικίαν· πυθόμενον δὲ παρὰ τῶν ἐγχωρίων 3
742 προάγειν τὸν Ἀλέξανδρον ὡς ἐπὶ Συρίαν, ἀκολουθεῖν, καὶ
συνεγγίσαντα τοῖς στενοῖς στρατοπεδεῦσαι παρὰ τὸν Πί-
ναρον ποταμόν. εἶναι δὲ τοῦ μὲν τόπου τὸ διάστημ' οὐ 4
πλείω τῶν τεττάρων καὶ δέκα σταδίων ἀπὸ θαλάττης ἕως
πρὸς τὴν παρώρειαν· διὰ δὲ τούτου φέρεσθαι τὸν προ- 5
ειρημένον ποταμὸν ἐπικάρσιον, ἀπὸ μὲν τῶν ὀρῶν εὐθέως

---

1. *φασὶν* F, *φησὶν* S (vulgo) *τῷ Ur* 177ᵇ, *τῶν* FS, *τὸν He* 3. *εἶναι* hoc loco habent FS *He*, del. *Ca*, ante *οὐ* cum hiatu transponit *Di* *λεῖπον Sch* pro *λείπειν* *ἐνενήκοντα* vulgo invito F 8. Ephori censuram in hac libri parte scriptorem egisse apparet ex cap. 22, 7; verum et omnia quae de Ephoro scripsit et nonulla, quae de Callisthene, perierunt 9. Suid. v. *καταξιοπιστεύεσθαι* *καταξιοπιστεῖσθαι Di*, *καταξιοπιστεύεσθαι* bis Suid. 10. inc. F fol. 209ʳ *He* 246, 44: *μνησθησόμεθα*; praetera F¹ in marg. habet *ἐπὶ δωριᾶ δ' ἔστω χοραι εἰς ἀνδρεῖ οἱ κέους αἰεῖ μα καὶ αμπε χονον* *παρατάξεως*: des. Suid. 11. *μίαν* (repetitum ex *μιᾶς*) del. *Ca* 12. *ἀπηρτίσθαι* FS, corr. Wesselingius ad Diodor. tom. I p. 237 15. *διαπορεύεσθαι* FS, corr. *Sch* 17. *μανίδων* FS, corr. Paulus Leopardus in Gruteri thes. crit. tom. III p. 83 20. *Πίναρον Sch* auctore *Ca* pro *πύρον* 21. *διάστημ' οὐ Ben*, *διάστημα* FS, *διάστημα οὐ He*

ἐκρήγματα τῶν πλευρῶν, διὰ δὲ τῶν ἐπιπέδων ἕως εἰς
6 θάλατταν ἀποτόμους ἔχοντα καὶ δυσβάτους λόφους. ταῦτα
δ' ὑποθέμενος, ἐπεὶ συνεγγίζοιεν οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον
ἐξ ὑποστροφῆς ἐπ' αὐτοὺς ἀναχωροῦντες, κρῖναί φησι
Δαρεῖον καὶ τοὺς ἡγεμόνας τὴν μὲν φάλαγγα τάξαι πᾶσαν
ἐν αὐτῇ τῇ στρατοπεδείᾳ, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς εἶχε, χρή-
σασθαι δὲ τῷ ποταμῷ προβλήματι διὰ τὸ παρ' αὐτὴν
7 ῥεῖν τὴν στρατοπεδείαν. μετὰ δὲ ταῦτά φησι τοὺς μὲν
ἱππεῖς τάξαι παρὰ θάλατταν, τοὺς δὲ μισθοφόρους ἑξῆς
τούτοις παρ' αὐτὸν τὸν ποταμόν, τοὺς δὲ πελταστὰς συν-
18 άπτοντας τοῖς ὄρεσιν. πῶς δὲ προέταξε τούτους πρὸ
τῆς φάλαγγος, τοῦ ποταμοῦ ῥέοντος παρ' αὐτὴν τὴν στρα-
τοπεδείαν, δυσχερὲς κατανοῆσαι, καὶ ταῦτα τῷ πλήθει
2 τοσούτων ὑπαρχόντων. τρισμύριοι μὲν γὰρ ἱππεῖς ὑπῆρ-
χον, ὡς αὐτὸς ὁ Καλλισθένης φησί, τρισμύριοι δὲ μισθο-
φόροι· πόσον δ' εἶχον οὗτοι τόπου χρείαν, εὐχερὲς κατα-
3 μαθεῖν. πλεῖστον μὲν γὰρ ἱππέων τάττεται βάθος ἐπ'
ὀκτὼ πρὸς ἀληθινὴν χρείαν, καὶ μεταξὺ τῶν ἰλῶν ἑκάστης
ἴσον ὑπάρχειν δεῖ διάστημα τοῖς μετώποις πρὸς τὸ ταῖς
ἐπιστροφαῖς δύνασθαι καὶ τοῖς περισπασμοῖς εὐχρηστεῖν.
4 ἐξ ὧν τὸ στάδιον ὀκτακοσίους λαμβάνει, τὰ δὲ δέκα τοὺς
ὀκτακισχιλίους, τὰ δὲ τέτταρα τρισχιλίους διακοσίους, ὥστ'
ἀπὸ τῶν μυρίων χιλίων διακοσίων πεπληρῶσθαι τὸν τῶν
5 τετταρεσκαίδεκα σταδίων τόπον. ἐὰν δὲ πάντας ἐκτάττῃ
τοὺς τρισμυρίους, βραχὺ λείπει τοῦ τριφαλαγγίαν ἐπάλ-
6 ληλον εἶναι τῶν ἱππέων αὐτῶν. εἰς ποῖον οὖν τόπον

---

1. *ἐκρήγματα τῶν Ca*, *εἰφηγματῶν* F(S), *ἐκρήγματα π ο λ λ ὰ π ο ι ο ῦ ν τ α τῶν Sch* e cap. 20, 4 (at vero non tam de ipsius fluvii praecipitibus ripis quam de torrentibus agitur, quorum praerupti alvei in fluvium incidunt) 2. *θάλασσαν* S vulgo ante *Di* *λοβούς* FS, corr. *Ca* 3. *ἐπισυνεγγίζοιεν* FS, corr. *Ur* 177b 10. post *ποταμόν* add. *εχομένους τούτοις* F(S), quod interpretamentum olim ad *ἑξῆς τούτοις* adscriptum non eo ipso loco, sed versu archetypi interiecto in contextum rrepsit; del. *Rei* 567 s. *δὲ* add. S 11. *προέταξαι* F 15. *καλισθένης* F 16. *πόσον Sca* pro *τοσούτου* 17. *πλείστων* FS, corr. idem 18. *ειλων* (sine spir. et acc.) F(S) 19. *ἴσον ὑπάρχειν* coni. *Sch*, *συνϋπάρχειν* F(S vulgo) 24. *τεσσαρεσκαίδεκα* FS, *τεττάρων καὶ δέκα Be* coll. cap. 17, 4 (at illo loco Callisthenis verba scriptor refert, hoc ipse calculos arithmeticis formulis subducit)

743 ἐτάττετο τὸ τῶν μισθοφόρων πλῆθος; εἰ μὴ νὴ Δία κα-
τόπιν τῶν ἱππέων. ἀλλ' οὔ φησιν, ἀλλὰ συμπεπτωκέναι
τούτους τοῖς Μακεδόσι κατὰ τὴν ἐπαγωγήν. ἐξ ὧν ἀνάγκη 7
ποιεῖσθαι τὴν ἐκδοχὴν διότι τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ τόπου τὸ
παρὰ θάλατταν ἡ τῶν ἱππέων ἐπεῖχε τάξις, τὸ δ' ἥμισυ
τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν ἡ τῶν μισθοφόρων. ἐκ δὲ τούτων 8
εὐσυλλόγιστον πόσον ὑπῆρχε τὸ βάθος τῶν ἱππέων καὶ
ποῖον ἔδει τόπον ἀπέχειν τὸν ποταμὸν ἀπὸ τῆς στρατο-
πεδείας. μετὰ δὲ ταῦτα συνεγγιζόντων τῶν πολεμίων 9
φησὶ τὸν Δαρεῖον αὐτόν, κατὰ μέσην ὑπάρχοντα τὴν τά-
ξιν, καλεῖν τοὺς μισθοφόρους ἀπὸ τοῦ κέρατος πρὸς αὐ-
τόν. πῶς δὲ λέγεται τοῦτο, διαπορεῖν ἔστιν· τῶν γὰρ 10
μισθοφόρων ἀνάγκη καὶ τῶν ἱππέων τὴν συναφὴν κατὰ
μέσον ὑπάρχειν τὸν τόπον, ὥστ' ἐν αὐτοῖς ὢν τοῖς μι-
σθοφόροις ὁ Δαρεῖος ποῦ καὶ πρὸς τί καὶ πῶς ἐκάλει
τοὺς μισθοφόρους; τὸ δὲ τελευταῖόν φησι τοὺς ἀπὸ τοῦ 11
δεξιοῦ κέρατος ἱππεῖς ἐπαγαγόντας ἐμβαλεῖν τοῖς περὶ
τὸν Ἀλέξανδρον, τοὺς δὲ γενναίως δεξαμένους ἀντεπάγειν
καὶ ποιεῖν μάχην ἰσχυράν. ὅτι δὲ ποταμὸς ἦν ἐν μέσῳ, 12
καὶ ποταμὸς οἷον ἀρτίως εἶπεν, ἐπελάθετο.

Τούτοις δ' ἐστὶ παραπλήσια τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον. 19
φησὶ γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν διάβασιν
πεζῶν μὲν ἔχοντα τέτταρας μυριάδας, ἱππεῖς δὲ τετρα-
κισχιλίους καὶ πεντακοσίους, μέλλοντι δ' εἰς Κιλικίαν ἐμ- 2
βάλλειν ἄλλους ἐλθεῖν ἐκ Μακεδονίας πεζοὺς μὲν πεντα-
κισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὀκτακοσίους. ἀφ' ὧν εἴ τις ἀφέλοι 3
τρισχιλίους μὲν πεζοὺς τριακοσίους δ' ἱππεῖς, ἐπὶ τὸ
πλεῖον ποιῶν τὴν ἀπουσίαν πρὸς τὰς γεγενημένας χρείας,
ὅμως πεζοὶ μὲν ἀπολειφθήσονται τετρακισμύριοι δισχίλιοι,
πεντακισχίλιοι δ' ῾ππεῖς. τούτων οὖν ὑποκειμένων, φησὶ 4
τὸν Ἀλέξανδρον πυθέσθαι τὴν Δαρείου παρουσίαν εἰς
Κιλικίαν ἑκατὸν ἀπέχοντα σταδίους ἀπ' αὐτοῦ, διαπεπο-

8. ἔδη F 17. ἐπαγαγωντας (sine acc.) F 20. εἶπον FS, corr. *He* 24. Κιλικίαν *Ur* 177[b] pro σικελίαν 29. ἀποληφθήσονται F 30. ἱππεῖς δὲ πεντακισχίλιοι add. *Rei* 568 auctore *Gro*, πεντ. δ' ἵπποι (voluit ἱππεῖς) *Ben* 31. πύθεσθαι F 32. διαπεπορευμένον

5 *ρευμένον ἤδη τὰ στενά· διόπερ ἐξ ὑποστροφῆς πάλιν ποι-*
εῖσθαι τὴν πορείαν διὰ τῶν στενῶν, ἄγοντα πρῶτον μὲν
τὴν φάλαγγα, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἱππεῖς, ἐπὶ πᾶσι τὸ 744
6 *σκευοφόρον. ἅμα δὲ τῷ πρῶτον εἰς τὰς εὐρυχωρίας ἐκ-*
πεσεῖν, διασκευάζεσθαι παραγγείλαντα πᾶσιν ἐπιπαρεμβα-
λεῖν τὴν φάλαγγα, καὶ ποιῆσαι τὸ βάθος αὐτῆς ἐπὶ τρι-
άκοντα καὶ δύο, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰς ἑκκαίδεκα, τὸ
7 *δὲ τελευταῖον, ἐγγίζοντα τοῖς πολεμίοις, εἰς ὀκτώ. ταῦτα*
δ' ἐστὶ μείζω τῶν προειρημένων ἀλογήματα. τοῦ γὰρ
σταδίου λαμβάνοντος ἄνδρας ἐν τοῖς πορευτικοῖς διαστή-
μασιν, ὅταν εἰς ἑκκαίδεκα τὸ βάθος ὦσιν, χιλίους ἑξακο-
8 *σίους, ἑκάστου τῶν ἀνδρῶν ἓξ πόδας ἐπέχοντος, φανερὸν*
ὅτι τὰ δέκα στάδια λήψεται μυρίους ἑξακισχιλίους, τὰ δὲ
9 *εἴκοσι τοὺς διπλασίους. ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον ὅτι*
καθ' ὃν καιρὸν ἐποίησε τὴν δύναμιν Ἀλέξανδρος ἑκκαίδεκα
τὸ βάθος, ἀναγκαῖον ἦν εἴκοσι σταδίων ὑπάρχειν τὸ τοῦ
τόπου διάστημα, καὶ περιττεύειν ἔτι τοὺς μὲν ἱππεῖς πάν-
τας τῶν δὲ πεζῶν μυρίους.

20 *Μετὰ δὲ ταῦτά φησι μετωπηδὸν ἄγειν τὴν δύναμιν,*
2 *ἀπέχοντα τῶν πολεμίων περὶ τετταράκοντα σταδίους. τού-*
του δὲ μεῖζον ἀλόγημα δυσχερὲς ἐπινοῆσαι· ποῦ γὰρ ἂν
εὕροι τις τοιούτους τόπους, ἄλλως τε καὶ κατὰ Κιλικίαν,
ὥστε ἐπὶ σταδίους εἴκοσι μὲν τὸ πλάτος τετταράκοντα δὲ
3 *τὸ μῆκος μετωπηδὸν ἄγειν φάλαγγα σαρισοφόρον; τοσαῦτα*
γάρ ἐστιν ἐμπόδια πρὸς τὴν τοιαύτην τάξιν καὶ χρείαν,
ἅ τις οὐδ' ἂν ἐξαριθμήσαιτο ῥαδίως. ἓν δὲ τῶν ὑπ' αὐ-
τοῦ Καλλισθένους λεγομένων ἱκανὸν ὑπάρχει πρὸς πίστιν·
4 *τοὺς γὰρ ἀπὸ τῶν ὀρῶν χειμάρρους καταφερομένους το-*
σαῦτά φησι ποιεῖν ἐκρήγματα κατὰ τὸ πεδίον ὥστε καὶ

F (idem correxerat *Sch*), *διαπορευόμενον* S 4. *τῷ Ur* 177b pro *τὸ* 6. *ποιῆσαι* F, *ποιήσασθαι* S vulgo 8. *εἰσεγγίζοντα* FS, corr. *Rei* 568 (*εἰς* inculcatum vel ex *εἰς ἑκκαίδεκα* vel ex *εἰς ὀκτώ*) 11. *ἑκκαίδεκα Sca* (idem in interpretatione expressit Xylander), *ὀκτωκαίδεκα* F(S) 12. *ἀπέχοντος* FS, corr. *Sca* 13. *λίψεται* F 24. *σαρισο-φορον* F(S), *σαρισσοφόρον He* 26. *ἂν* add. *Be* *ἓν* coni. *Be* pro *ἐκ* (*ἓν* post *ἱκανὸν* add. *Rei* 568) *αὐτοῦ* F, *αὐτοῦ τοῦ* S vulgo

τῶν Περσῶν κατὰ τὴν φυγὴν διαφθαρῆναι λέγουσι τοὺς
πλείστους ἐν τοῖς τοιούτοις κοιλώμασι. νὴ Δί', ἀλλ' ἕτοι- 5
μος ἐβούλετ' εἶναι πρὸς τὴν τῶν πολεμίων ἐπιφάνειαν.
τί δ' ἀνετοιμότερον φάλαγγος ἐν μετώπῳ διαλελυμένης 6
καὶ διεσταμένης; πόσῳ γὰρ ἐκ πορευτικῆς ἀγωγῆς ἁρμο-
ζούσης παρατάξαι ῥᾷον ἢ διαλελυμένην ἐν μετώπῳ καὶ
διεσπασμένην δύναμιν ἐπὶ τὴν αὐτὴν εὐθεῖαν ἀγαγεῖν καὶ
συστῆσαι πρὸς μάχην ἐν τόποις ὑλώδεσι καὶ περικεκλα-
745 σμένοις; διόπερ οὐδὲ παρὰ μικρὸν ἦν κρεῖττον ἄγειν δι- 7
φαλαγγίαν ἢ τετραφαλαγγίαν ἁρμόζουσαν, ᾗ καὶ τόπον
πορείας εὑρεῖν οὐκ ἀδύνατον, καὶ τὸ παρατάξαι ταχέως
ῥᾴδιόν γε, δυνάμενον διὰ τῶν προδρόμων ἐκ πολλοῦ γινώ-
σκειν τὴν τῶν πολεμίων παρουσίαν. ὁ δὲ χωρὶς τῶν ἄλ- 8
λων οὐδὲ τοὺς ἱππεῖς προέθετο μετωπηδὸν ἄγων τὴν δύ-
ναμιν ἐν τόποις ἐπιπέδοις, ἀλλ' ἐξ ἴσου προήει τοῖς
πεζοῖς.

Τὸ δὲ δὴ πάντων μέγιστον· ἤδη γὰρ σύνεγγυς ὄντα 21
τοῖς πολεμίοις αὐτὸν εἰς ὀκτὼ ποιῆσαί φησι τὸ βάθος.
ἐξ οὗ δῆλον ὅτι κατ' ἀνάγκην ἐπὶ τετταράκοντα σταδίους 2
ἔδει γενέσθαι τὸ μῆκος τῆς φάλαγγος. εἰ δ' ὅλως συνή- 3
σπισαν κατὰ τὸν ποιητὴν οὕτως ὥστε συνερεῖσαι πρὸς
ἀλλήλους, ὅμως εἴκοσι σταδίων ἔδει τὸν τόπον ὑπάρχειν.
αὐτὸς δέ φησι λείπειν τῶν δεκατεττάρων σταδίων. * * 4
καὶ τούτου μέρος μέν τι πρὸς θαλάττῃ * * τοὺς ἡμίσεας 5
ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ * * ἔτι δὲ τὴν ὅλην τάξιν ἀπὸ τῶν ὀρῶν

---

4. *ἂν ἑτοιμότερον* F(S), contraxit *Ca* 5. *διεστραμμένης* S vulgo 6. *ῥάδιον* F(S), corr. *Sca* 7. *ἀγαγεῖν* FD, *ἀναγαγεῖν* S vulgo 9. *μικρὸν* correctum ex *μικρῶν* F *διφαλαγγίαν* D, *δὲ φαλαγγίαν* F, *διαφαλαγγείαν* S 10. *ᾗ* coni. *Sch*, *ἢ* F, *ἣ* S, *εἰ He* *τοποπορίας* FS, *τόπον πρὸς πορείαν Ca*, corr. *Be* 11. *παρατάξαι* S^3 *He*, *παράξαι* F 15. *προήει Hu* pro *ποιεῖ* 17. *ὄντας* FS, corr. D 21. *συνερίσαι* FS, corr. *Ca* 23. *λείπιν* F *δεκατεσσάρων* S^3 *He*, *τεττάρων καὶ δέκα Di* 23. ** *καὶ* — 25. *δεξιοῦ* **] sententiam loci gravius mutilati sic restituit *Sch*: *ex eisdem quatuordecim stadiis* (quae erat tota loci latitudo) *fere tria etiam stadia occupasse equitatum* (*τὸ ἱππικόν*), *cuius pars altera* (*καὶ τούτου μέρος μέν τι*) *a mari* (id est ad latus sinistrum peditum), *altera pars a dextro latere* (peditum) *erant locati* 24. *τοὺς δ' ἡμίσεας* coni. *Sch* (nihilo tamen minus ante haec lacuna statuenda esse videtur, quoniam *μέρος τι* in simplici oppositione alteram dimidiam partem significare non potest)

ἱκανὸν τόπον ἀφεστάναι πρὸς τὸ μὴ τοῖς πολεμίοις ὑπο-
6 πεπτωκέναι τοῖς κατέχουσι τὰς παρωρείας. ἴσμεν γὰρ ὃ
ποιεῖ πρὸς τούτους ἐπικάμπιον. ὑπολειπόμεθα καὶ νῦν
ἡμεῖς τοὺς μυρίους πεζούς, πλείους ὄντας τῆς ἐκείνου προ-
7 θέσεως. ὥστ' ἐκ τούτων ἕνδεκα σταδίους ἐπὶ τὸ πλεῖον
ἀπολείπεσθαι τὸ τῆς φάλαγγος μῆκος κατ' αὐτὸν τὸν
Καλλισθένην, ἐν οἷς ἀνάγκη τοὺς τρισμυρίους καὶ δισχι-
λίους ἐπὶ τριάκοντα τὸ βάθος ὑπάρχειν συνησπικότας.
8 9 ὁ δέ φησιν εἰς ὀκτὼ τεταγμένων γενέσθαι τὴν μάχην. τὰ
δὲ τοιαῦτα τῶν ἁμαρτημάτων οὐδ' ἀπολογίαν ἐπιδέχεται·
τὸ γὰρ ἀδύνατον ἐν πράγμασιν αὐτόθεν ἔχει τὴν πίστιν.
10 διόπερ ὅταν καὶ τὰ κατ' ἄνδρα διαστήματα καὶ τὸ πᾶν
τοῦ τόπου μέγεθος ὡρισμένον ὑποθῶσι καὶ τὸν ἀριθμὸν
τῶν ἀνδρῶν, ἀναπολόγητον γίνεται τὸ ψεῦδος.
22 Τὰ μὲν γὰρ ἅμα τούτοις ἀλογήματα μακρὸν ἂν εἴη
2 λέγειν πάντα, πλὴν τελέως ὀλίγων. φησὶ γὰρ τὸν Ἀλέ-
ξανδρον σπουδάζειν κατὰ τὴν τάξιν, ἵνα κατὰ τὸν Δαρεῖον
αὐτὸν ποιήσηται τὴν μάχην, ὁμοίως δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς
καὶ τὸν Δαρεῖον αὐτὸν βούλεσθαι κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον, 746
3 ὕστερον δὲ μετανοῆσαι. πῶς δ' ἐπέγνωσαν ἀλλήλους οὗ-
τοι ποῦ τῆς ἰδίας δυνάμεως ἔχουσι τὴν τάξιν, ἢ ποῦ μετ-
4 έβη πάλιν ὁ Δαρεῖος, ἁπλῶς οὐδὲν λέγεται. πῶς δὲ
προσανέβη πρὸς τὴν ὀφρὺν τοῦ ποταμοῦ φαλαγγιτῶν τά-
ξις, ἀπότομον οὖσαν καὶ βατώδη; καὶ γὰρ τοῦτο παρὰ
5 λόγον. Ἀλεξάνδρῳ μὲν οὖν οὐκ ἐποιστέον τὴν τοιαύτην
ἀτοπίαν διὰ τὸ πᾶσιν ὁμολογουμένην παραλαμβάνεσθαι
περὶ αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἐμπειρίαν καὶ τριβὴν
6 ἐκ παιδός, τῷ δὲ συγγραφεῖ μᾶλλον, ὅτι διὰ τὴν ἀπειρίαν

1. ἐφεστάναι FS, corr. *Ca* 2. 3. ὃ ποιεῖ — ἐπικάμπιον] ὅτι προήει πρὸς τούτους ἐπικάμπιον ἔχων τὴν ὅλην τάξιν vel similiter *Hu* 5. σταδίοις F, corr. S πλεῖστον *Hu* 11. post πράγμασιν lacunae notas posuit *Sch* (at πίστιν significat fidem sive demonstrationem erroris a scriptore commissi: conf. cap. 20, 3) 23. φαλαγγίων FS, φαλαγγίτων D *He* 24. 25. παρὰ λόγον *Sch* (παράλογον *Rei* 568), παρολίγον F(S) 26. διὰ τὸ πᾶσιν add. *Hu* παραλαμβάνοντας *Rei* 568 vulgo 28. ὅτι F, ὃς *Ca* vulgo (at Polybius verbum, velut μεμψιμοιρητέον, aut cogitatione addidit, aut, id quod probabilius videtur, hoc ipsum ante ὅτι posuit)

οὐδὲ τὸ δυνατὸν καὶ τὸ μὴ δυνατὸν ἐν τοῖς τοιούτοις δύ-
ναται διευκρινεῖν. περὶ μὲν οὖν Ἐφόρου καὶ Καλλισθένους 7
ταῦθ᾿ ἡμῖν εἰρήσθω.

ALIA CONTRA TIMAEUM. DE HISTORIA RECTE SCRIBENDA.

* Ὅτι κατὰ τοῦ Ἐφόρου Τίμαιος πλείστην πεποίη- 23
ται καταδρομήν, αὐτὸς ὢν δυσὶν ἁμαρτήμασιν ἔνοχος, τῷ 2
μὲν ὅτι πικρῶς κατηγορεῖ τῶν πέλας ἐπὶ τούτοις οἷς αὐ-
τὸς ἔνοχός ἐστι, τῷ δὲ διότι καθόλου διέφθαρται τῇ ψυχῇ,
τοιαύτας ἀποφάσεις ἐκτιθέμενος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι καὶ
τοιαύτας ἐντίκτων δόξας τοῖς ἐντυγχάνουσι. πλὴν εἰ τὸν 3
Καλλισθένην θετέον εἰκότως κολασθέντα μεταλλάξαι τὸν
βίον, τί χρὴ πάσχειν Τίμαιον; πολὺ γὰρ ἂν δικαιότερον
τούτῳ νεμεσῆσαι τὸ δαιμόνιον ἢ Καλλισθένει. ἐκεῖνος 4
μὲν οὖν ἀποθεοῦν Ἀλέξανδρον ἐβουλήθη, Τίμαιος δὲ
μείζω ποιεῖ Τιμολέοντα τῶν ἐπιφανεστάτων θεῶν· καὶ 5
Καλλισθένης μὲν ἄνδρα τοιοῦτον, ὃν πάντες μεγαλοφυέ-
στερον ἢ κατ᾿ ἄνθρωπον γεγονέναι τῇ ψυχῇ συγχωροῦσιν,
οὗτος δὲ Τιμολέοντα τὸν οὐχ οἷον δόξαντά τι πεπραχέναι 6
μεγαλεῖον, ἀλλ᾿ οὐδ᾿ ἐπιβαλόμενον, μίαν δ᾿ ἐν τῷ βίῳ
γραμμὴν διανύσαντα, καὶ ταύτην οὐδὲ σπουδαίαν τρόπον
τινὰ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς οἰκουμένης, λέγω δὲ τὴν ἐκ τῆς
πατρίδος εἰς Συρακούσας. ἀλλά μοι δοκεῖ πεισθῆναι Τί- 7
μαιος ὡς, ἂν Τιμολέων, πεφιλοδοξηκὼς ἐν αὐτῇ Σικελίᾳ,

---

4. acute Schweighaeuserus commemorat capita 23—25 fortasse ante cap. 17 reponenda esse; sed tamen verba quae modo cap. 22 extr. legimus finem eius disputationis quam ipse Polybius de Ephoro et Callisthene instituit, non finem eorum quae Timaeus immerito his aliisque exprobravit, significant, atque alia clausula totius huius expositionis legitur cap. 23, 8; itaque vulgarem ordinem servavimus 5. P fol. 316 *Va* 54; inc. Suid. v. *Τίμαιος: οὗτος κατὰ τοῦ Ἐφόρου* cet. 7. 8. *ἔνοχος αὐτός ἐστι* vulgo post *Sch* invitis P Suida v. *Τίμαιος* et *ἔνοχος* 8. *τὴν ψυχὴν Hu* (scilicet in P saepissime *ν* abiit in *ι*) 9. *ἐντιθέμενος τοῖς ὑπομν.* Suid. v. *ἔνοχος* (at recte idem altero loco) 13. *ἢ Καλλισθένει* ab epitomatore addita, plura autem alia omissa esse videntur 14. *ἐβουλήθη* P Suid. v. *Τίμ.*, *οὐκ ἐβουλήθη Va* (hoc *οὐκ* ineptissime additum esse demonstrat Sintenis Philol. II 292) 15. *ποιεῖ Va*, *ποί* P, *ποιεῖν* Suid. *θεῶν*] *ἡρώων* Sintenis l. c., *θεῶν παίδων Na* 233 19. *ἐπιβαλλόμενον* Suidae libri *δ᾿ ἐν Be* pro *δὲ* 23. *ἐὰν Be* *πεφιλοδοξηκὸς* P

*καθάπερ ἐν ὀξυβάφῳ, σύγκριτος φανῇ τοῖς ἐπιφανεστά-
τοις τῶν ἡρώων, κἂν αὐτὸς ὑπὲρ Ἰταλίας μόνον καὶ Σι-
κελίας πραγματευόμενος εἰκότως παραβολῆς ἀξιωθῆναι τοῖς* 747
ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης καὶ τῶν καθόλου πράξεων πεποιη-
8 *μένοις τὰς συντάξεις. περὶ μὲν οὖν Ἀριστοτέλους καὶ
Θεοφράστου καὶ Καλλισθένους, ἔτι δ' Ἐφόρου καὶ Δη-
μοχάρους, ἱκανὰ ταῦθ' ἡμῖν ἐστι πρὸς τὴν Τιμαίου κα-
ταδρομήν, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἀφιλοτίμως πεπει-
σμένους ἀληθεύειν τὸν συγγραφέα τοῦτον.*
24 * *Ὅτι διαπορεῖν ἔστι περὶ τῆς αἱρέσεως Τιμαίου.
φησὶ γὰρ τοὺς ποιητὰς καὶ συγγραφέας διὰ τῶν ὑπεράνω
πλεονασμῶν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι διαφαίνειν τὰς ἑαυτῶν*
2 *φύσεις, λέγων τὸν μὲν ποιητὴν ἐκ τοῦ δαιτρεύειν πολλα-
χοῦ τῆς ποιήσεως ὡσανεὶ γαστρίμαργον παρεμφαίνειν, τὸν
δ' Ἀριστοτέλην, ὀψαρτύοντα πλεονάκις ἐν τοῖς συγγράμ-*
3 *μασιν, ὀψοφάγον εἶναι καὶ λίχνον. τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ
τοῦ Διονυσίου τοῦ τυράννου, κλινοκοσμοῦντος καὶ τὰς τῶν
ὑφασμάτων ἰδιότητας καὶ ποικιλίας ἐξεργαζομένου συνε-*
4 *χῶς.* * *ἀνάγκη τὴν ἀκόλουθον ποιεῖσθαι διάληψιν καὶ*
5 *δυσαρεστεῖσθαι* * * *κατὰ τὴν προαίρεσιν. οὗτος γὰρ ἐν
μὲν ταῖς τῶν πέλας κατηγορίαις πολλὴν ἐπιφαίνει δεινό-
τητα καὶ τόλμαν, ἐν δὲ ταῖς ἰδίαις ἀποφάσεσιν ἐνυπνίων
καὶ τεράτων καὶ μύθων ἀπιθάνων καὶ συλλήβδην δεισι-
δαιμονίας ἀγεννοῦς καὶ τερατείας γυναικώδους ἐστὶ πλή-*
6 *ρης. οὐ μὴν ἀλλὰ διότι γε συμβαίνει διὰ τὴν ἀπειρίαν
καὶ κακοκρισίαν πολλοὺς ἐνίοτε καθαπερεὶ παρόντας τρό-
πον τινὰ μὴ παρεῖναι καὶ βλέποντας μὴ βλέπειν ἐκ τῶν*

---

1. *φανῆναι* Suidae libri 4. *καὶ* om. Suid. 5. *συντάξεις*: des. Suid. 7. *ταῦθ'* *Rei* 741, *ταθ'* (sine acc.) P *ἔσται* coni. *Be* 10. P *Va* 57 *οὐ* ante *διαπορεῖν* add. *Sch* 11. *καὶ τοὺς συγγραφεῖς* Suid. v. *δαιτρός* (at conf. cap. 25, 4) 11. 12. *τῶν — πλεονασμῶν* Suid., *τὸν — πλεονασμὸν* P, *τὸν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν πλεονασμὸν* *Rei* 741 12. *ἐμφαίνειν* Suid. 13. *δαιτρένειν* P 16. 17. *ἐπὶ τοῦ*] *ἅπτεται* *Hu* 18. *ἐξεταζομένου* Didotiana 19. 20. sententiam aut ab epitomatore imperite contractam aut in archetypo mutilatam perinde legit Suidas; post *δυσαρεστεῖσθαι* requiritur dativus *τῷ Τιμαίῳ* vel *τῷ συγγραφεῖ* 23. *μύθων* Suid. v. *δεισιδαιμονία*, *θυμῶν* P 26. *καθάπερ εἰς τὸν παρόντα* P, *καίπερ παρόντας* coni. *Va*, *καθαπερεὶ* corr. *Be*

εἰρημένων τε νῦν καὶ τῷ Τιμαίῳ συμβεβηκότων γέγονε φανερόν. 25

* *Ὅτι περὶ τοῦ ταύρου τοῦ χαλκοῦ τοῦ παρὰ Φαλάριδος κατασκευασθέντος ἐν Ἀκράγαντι, εἰς ὃν ἐνεβίβαζεν ἀνθρώπους, κἄπειτα πῦρ ὑποκαίων ἐλάμβανε τιμωρίαν* 2 *παρὰ τῶν ὑποταττομένων τοιαύτην ὥστε ἐκπυρουμένου τοῦ χαλκοῦ τὸν μὲν ἄνθρωπον πανταχόθεν παροπτώμενον καὶ περιφλεγόμενον διαφθείρεσθαι, κατὰ δὲ τὴν ὑπερβο-*
748 *λὴν τῆς ἀλγηδόνος, ὁπότ' ἀναβοήσειεν, μυκηθμῷ παραπλήσιον τὸν ἦχον ἐκ τοῦ κατασκευάσματος προσπίπτειν τοῖς ἀκούουσι. τούτου δὲ τοῦ ταύρου κατὰ τὴν ἐπικράτειαν* 3 *Καρχηδονίων μετενεχθέντος ἐξ Ἀκράγαντος εἰς Καρχηδόνα, καὶ τῆς θυρίδος διαμενούσης περὶ τὰς συνωμίας, δι' ἧς συνέβαινε καθίεσθαι τοὺς ἐπὶ τὴν τιμωρίαν, καὶ ἑτέρας αἰτίας, δι' ἣν ἐν Καρχηδόνι κατεσκευάσθη τοιοῦτος ταῦρος, οὐδαμῶς δυναμένης εὑρεθῆναι τὸ παράπαν, ὅμως Τίμαιος ἐπεβάλετο καὶ τὴν κοινὴν φήμην ἀνασκευ-* 4 *άζειν καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων ψευδοποιεῖν, φάσκων μήτ' εἶναι τὸν ἐν Καρχηδόνι ταῦρον ἐξ Ἀκράγαντος μήτε γεγονέναι τοιοῦτον ἐν τῇ προειρημένῃ πόλει· καὶ πολλοὺς δή τινας εἰς τοῦτο τὸ μέρος* 5 *διατέθειται λόγους.*

* *Κατὰ τῆς Τιμαίου τί ποτε δεῖ λέγειν ὄνομα καὶ ῥῆμα; πάντα γὰρ ἐπιδέχεσθαί μοι δοκεῖ τὰ πικρότατα τὸ γένος, οἷς ἐκεῖνος κέχρηται κατὰ τῶν πλησίον. ὅτι μὲν* 6 *οὖν ἐστι φιλαπεχθὴς καὶ ψεύστης καὶ τολμηρός, σχεδὸν ἱκανῶς ἐκ τῶν προειρημένων ὑπεδείχθη· διότι δ' ἀφιλόσοφός ἐστι καὶ συλλήβδην ἀνάγωγος συγγραφεύς, ἐκ τῶν*

---

1. *τε Rei* 741 pro *γε*   *τῷ* idem pro *τῶν* (haec extrema rursus epitomatoris stilum produnt)   3. P *Va* 57   7. *παροπτόμενον* P, *περιοπτώμενον Na* 256   9. *ὁπόταν βοήσειεν* P, *ὁπότε β. Be*, corr. *Hu* Fleckeiseni annal. a. 1857 p. 834   13. *συνομασίας* litteris partim evanidis P, *συνομοσίας* legit *Va*, corr. idem   14. *συνέβαινον* P, corr. *Va*   17. *ἐπέβαλε* P, corr. *Rei* 742   21. *δή Hu* pro *δέ* coll. 1, 69, 11. 5, 50, 8   22. 23. *λόγους κατὰ τῆς* cet. continuo scripta in P   23. *κατὰ τοῦ Τιμαίου* vel *κατὰ τῆς Τιμαίου συγγραφῆς Rei* 742 (plura deesse apparet)   *δεῖ Va, δὴ* P

7 λέγεσθαι μελλόντων ἔσται συμφανές. ἐν γὰρ τῇ μιᾷ καὶ
εἰκοστῇ βύβλῳ, καὶ ταύτης ἐπὶ τελευτῇ, λέγει κατὰ τὴν
τοῦ Τιμολέοντος παράκλησιν ταῦτα, διότι τῆς γῆς τῆς
ὑπὸ τῷ κόσμῳ κειμένης εἰς τρία μέρη διῃρημένης, καὶ τῆς
μὲν Ἀσίας τῆς δὲ Λιβύης τῆς δ' Εὐρώπης προσαγορευο-
8 μένης. ταῦτα γὰρ οὐχ οἷον Τίμαιον εἰρηκέναι τις ἂν πι-
στεύσειεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν λεγόμενον Μαργίτην ἐκεῖνον.
9 τίς γὰρ οὕτως ἐστὶν ἀδαής, οὐ λέγω τῶν πρὸς ὑπομνήμασι
γεγονότων * *

25ª * Καθάπερ γὰρ ἐκ τῶν παροιμιῶν ἱκανὸν εἶναί φασι
σταλαγμὸν ἕνα τοῦ μεγίστου τεύχους εἰς τὸ γνῶναι τὸ πᾶν
ἔγχυμα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τῶν ὑποκειμένων χρὴ
2 διαλαμβάνειν· ἐπειδὰν γὰρ ἓν ἢ δεύτερον εὑρεθῇ ψεῦδος
ἐν τοῖς συγγράμμασι, καὶ τοῦτο γεγονὸς ᾖ κατὰ προαίρε-
σιν, δῆλον ὡς οὐδὲν ἂν ἔτι βέβαιον οὐδ' ἀσφαλὲς γένοιτο
3 τῶν ὑπὸ τοῦ τοιούτου συγγραφέως λεγομένων. ἵνα δὲ καὶ 749
τοὺς φιλοτιμότερον διακειμένους μεταπείσωμεν, ῥητέον ἂν
εἴη περὶ τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ καὶ μελέτης τῆς κατὰ τὰς
δημηγορίας καὶ τὰς παρακλήσεις, ἔτι δὲ τοὺς πρεσβευτι-
κοὺς λόγους, καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ τοιοῦτο γένος, ἃ σχε-
δὸν ὡσεὶ κεφάλαια τῶν πράξεών ἐστι καὶ συνέχει τὴν ὅ-
4 λην ἱστορίαν· διότι γὰρ ταῦτα παρ' ἀλήθειαν ἐν τοῖς ὑ-
πομνήμασι κατατέταχε Τίμαιος, καὶ τοῦτο πεποίηκε κατὰ
5 πρόθεσιν, τίς οὐ παρακολουθεῖ τῶν ἀνεγνωκότων; οὐ γὰρ
τὰ ῥηθέντα γέγραφεν, οὐδ' ὡς ἐρρήθη κατ' ἀλήθειαν,
ἀλλὰ προθέμενος ὡς δεῖ ῥηθῆναι, πάντας ἐξαριθμεῖται
τοὺς ῥηθέντας λόγους καὶ τὰ παρεπόμενα τοῖς πράγμασιν
οὕτως ὡς ἂν εἴ τις ἐν διατριβῇ πρὸς ὑπόθεσιν ἐπιχειροίη,

---

1. ἐστε (sine acc.) P 2. βίβλωι P[s] vulgo 6. τίς *Be* 9. ad extremam eclogam in marg. P adscriptum est $\overset{\tau}{\zeta\eta}$ 10. M *Ma* 387 *Hey* 39, 15: Ὅτι περὶ τιμαίου φησὶν ὁ πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης· καθάπερ cet. 14. "ῆι an ἦν, dubium" *Hey* 16. ἵνα Geelius, τὸ δ' αὐτὸ legit *Ma*, sed trium tantum litterarum spatium esse testatur *Hey* δὲ καὶ τοὺς *Ma*, legere non potuit *Hey* 17. φιλοτιμαιότερον Orellius 3 18. καὶ μελέτης *Hu*, καὶ μᾶλλον legit *Ma* (postea haec et proxima scissura perierunt), οὐ μόνον Spengelius 28 20. τὸ add. *Be* 21. ὡσανεὶ Spengelius apud *Hu* quaest. II 15 ἐστι *Di*, εἴη legerunt *Ma* et *Hey* 28. post ἐπιχειροίη add. λέγειν Geelius

ὥσπερ ἀπόδειξιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ποιούμενος, ἀλλ'
οὐκ ἐξήγησιν τῶν κατ' ἀλήθειαν εἰρημένων. *
* Ὅτι τῆς ἱστορίας ἰδίωμα τοῦτ' ἐστὶ τὸ πρῶτον 25b
μὲν αὐτοὺς τοὺς κατ' ἀλήθειαν εἰρημένους, οἷοί ποτ' ἂν
ὦσι, γνῶναι λόγους, δεύτερον τὴν αἰτίαν πυνθάνεσθαι,
παρ' ἣν ἢ διέπεσεν ἢ κατωρθώθη τὸ πραχθὲν ἢ ῥηθέν,
ἐπεὶ ψιλῶς λεγόμενον αὐτὸ τὸ γεγονὸς ψυχαγωγεῖ μὲν 2
ὠφελεῖ δ' οὐδέν, προστεθείσης δὲ τῆς αἰτίας ἔγκαρπος
ἡ τῆς ἱστορίας γίνεται χρῆσις. ἐκ γὰρ τῶν ὁμοίων ἐπὶ 3
τοὺς οἰκείους μεταφερομένων καιροὺς ἀφορμαὶ γίνονται
καὶ προλήψεις εἰς τὸ προϊδέσθαι τὸ μέλλον, καὶ ποτὲ μὲν
εὐλαβηθῆναι ποτὲ δὲ μιμούμενον τὰ προγεγονότα θαρρα-
λεώτερον ἐγχειρεῖν τοῖς ἐπιφερομένοις· ὁ δὲ καὶ τοὺς ῥη- 4
θέντας λόγους καὶ τὴν αἰτίαν παρασιωπῶν, ψευδῆ δ' ἀντὶ
τούτων ἐπιχειρήματα καὶ διεξοδικοὺς λέγων λόγους, ἀναιρεῖ
τὸ τῆς ἱστορίας ἴδιον· ὃ μάλιστα ποιεῖ Τίμαιος· καὶ
διότι τούτου τοῦ γένους ἐστὶ πλήρη τὰ βυβλία παρ' αὐτῷ,
πάντες γινώσκομεν.

Ἴσως δ' οὖν ἄν τις ἐναπορήσειε πῶς τοιοῦτος ὢν 25c
οἵαν ἡμεῖς ὑποδείκνυμεν τοιαύτης παρ' ἐνίοις ἀποδοχῆς
τέτευχε καὶ πίστεως. τούτου δ' ἐστὶν αἴτιον διότι πλε- 2
οναζούσης αὐτῷ κατὰ τὴν πραγματείαν τῆς κατὰ τῶν ἄλλων
ἐπιτιμήσεως καὶ λοιδορίας οὐκ ἐκ τῆς αὐτοῦ θεωρεῖται
πραγματείας οὐδ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀποφάσεων, ἀλλ' ἐκ τῆς
τῶν πέλας κατηγορίας, πρὸς ὃ γένος καὶ πολυπραγμοσύ-
νην δοκεῖ μοι καὶ φύσιν προσενέγκασθαι διαφέρουσαν·
παραπλήσιον γὰρ δή τι τοιοῦτο συμβέβηκε καὶ Στράτωνι 3
τῷ φυσικῷ· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὅταν ἐγχειρήσῃ τὰς τῶν ἄλλων
δόξας διαστέλλεσθαι καὶ ψευδοποιεῖν, θαυμάσιός ἐστιν,
ὅταν δ' ἐξ αὑτοῦ τι προφέρηται καί τι τῶν ἰδίων ἐπινοη-
μάτων ἐξηγῆται, παρὰ πολὺ φαίνεται τοῖς ἐπιστήμοσιν

3. M *Ma* 388 *Hey* 40, 2 7. αὐτὸ τὸ M, ἂν τοῦτο *Ma*, ἄνευ τούτου τὸ Spengelius 24 γεγονὸς Spengelius 24 pro γένος 9. ἐκ Luchtius pro εἰ 10. μεταφερομεν| (sine acc.) M, corr. *Ma* 14. δὲ ἀντὶ Geelius, δὲ κατὰ M 17. βιβλία M[a] vulgo 19. ἐπαπορήσειε *Bo* πῶς Geelius pro ποῖος 20. τοσαύτης Cobetus 26 30. τι alterum add. Geelius

4 *εὐηθέστερος αὐτοῦ καὶ νωθρότερος. καί μοι δοκεῖ παν-*
τάπασιν ὅμοιόν τι γίνεσθαι περὶ τοὺς γράφοντας τῷ περὶ
5 *τὸν ὅλον ἡμῶν βίον συμβαίνοντι· καὶ γὰρ ἐν τούτῳ τὸ*
μὲν ἐπιτιμῆσαι τοῖς πέλας ἐστὶ ῥᾴδιον, τὸ δ' αὐτὸν ἀνα-
μάρτητον παρασχέσθαι χαλεπόν, καὶ σχεδὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν
ἴδοι τις ἂν τοὺς προχειρότατα τοῖς πέλας ἐπιτιμῶντας
πλεῖστα περὶ τὸν ἴδιον βίον ἁμαρτάνοντας.

25d *Τῷ δὲ Τιμαίῳ καὶ ἕτερόν τι χωρὶς τῶν προγεγραμ-*
μένων συμβέβηκεν· ἀποκαθίσας γὰρ Ἀθήνησι σχεδὸν ἔτη
πεντήκοντα καὶ πρὸς τοῖς τῶν προγεγονότων ὑπομνήμασι
γενόμενος ὑπέλαβε τὰς μεγίστας ἀφορμὰς ἔχειν πρὸς τὴν
2 *ἱστορίαν, ἀγνοῶν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ. ἐχούσης γάρ τι πα-*
ραπλήσιον τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἰατρικῆς διὰ τὸ κατὰ τὰς
ὁλοσχερεῖς διαφορὰς ἑκατέραν αὐτῶν ὑπάρχειν τριμερῆ,
παραπλησίους εἶναι συμβαίνει καὶ τὰς τῶν ἐπιβαλλομένων
3 *ἐπ' αὐτὰς διαθέσεις. οἷον εὐθέως τῆς ἰατρικῆς, ἑνὸς μὲν*
μέρους αὐτῆς ὑπάρχοντος λογικοῦ, τοῦ δ' ἑξῆς διαιτητικοῦ,
τοῦ δὲ τρίτου χειρουργικοῦ καὶ φαρμακευτικοῦ, ...
ὁλοσχερῶς ε.....μαι τῶι καταψεύδεσθαι τοῦ ἐπιτηδεύ-
4 *ματος. τὸ δὲ λογικόν, ὃ δὴ πλεῖστον ἀπὸ τῆς Ἀλεξαν-*
δρείας ἄρχεται παρὰ τῶν Ἡροφιλείων καὶ Καλλιμαχείων
ἐκεῖ προσαγορευομένων, τοῦτο μέρος μέν τι κατέχει τῆς
ἰατρικῆς, κατὰ δὲ τὴν ἐπίφασιν καὶ τὴν ἐπαγγελίαν τοι- 751
αύτην ἐφέλκεται φαντασίαν ὥστε δοκεῖν μηδένα τῶν ἄλλων
5 *κρατεῖν τοῦ πράγματος· οὓς ὅταν ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπα-*
γαγὼν ἄρρωστον ἐγχειρίσῃς, τοσοῦτον ἀπέχοντες εὑρίσκον-
ται τῆς χρείας ὅσον καὶ οἱ μηδ' ἀνεγνωκότες ἁπλῶς ἰα-

---

3. *τὸ μὲν* — 5. *χαλεπόν* habet F in marg. fol. 209ʳ 5. *παρασχέσθαι* F, *παρέχεσθαι* vulgo ex M, qui sine dubio consentit cum F 6. *τοὺς Ma* pro *τὰ* 12. *γέ μοι* vulgo ante *Di* 16 — 20. sententia loci restituenda est collato capitis 25ᵉ initio; in mentem venerant *τῆς ἰατρικῆς ἑνὸς μὲν μέρους ὑπάρχοντος — φαρμακευτικοῦ, τινὲς μὲν ὁλοσχερῶς ἀποτολμῶσι καταψεύδεσθαι τοῦ ἐπιτηδεύματος*; sed extrema periodo plura excidisse videntur 18. *φαρμακευτικοῦ γένους* legerunt *Ma* et *Hey*; at sine dubio aliud quid ac *γένους* habet M 21. *ἡροφιλλίων καὶ χαλλιμαχίων* M, corr. Geelius 26. *ἐγχειρήσῃς* M, corr. Geelius (*ἐγχειρίσῃ τις* Spengelius 29) 27. *μηδὲν ἐγνωκότες* M, *μηδὲν ἀνεγγνωκότες* Orellius 4, corr. *Be*

τρικὸν ὑπόμνημα· οἷς ἤδη τινὲς τῶν ἀρρώστων ἐπιτρέψαν-
τες αὑτοὺς διὰ τὴν ἐν λόγῳ δύναμιν οὐδὲν ἔχοντες δεινὸν
τοῖς ὅλοις πολλάκις ἐκινδύνευσαν. εἰσὶ γὰρ ἀληθῶς ὅμοιοι 6
τοῖς ἐκ βυβλίου κυβερνῶσιν· ἀλλ' ὅμως οὗτοι μετὰ φαν-
τασίας ἐπιπορευόμενοι τὰς πόλεις, ἐπειδὰν ἀθροίσωσι
τοὺς ὄχλους, ἐπ' ὀνόματος τοὺς ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἀλη-
θινὴν πεῖραν δεδωκότας αὑτῶν εἰς τὴν ἐσχάτην ἄγουσιν
ἀπορίαν καὶ καταφρόνησιν παρὰ τοῖς ἀκούουσι, τῆς τοῦ
λόγου πιθανότητος καταγωνιζομένης πολλάκις τὴν ἐπ' αὐ-
τῶν τῶν ἔργων δοκιμασίαν. τὸ δὲ τρίτον, τὸ τὴν ἀληθι- 7
νὴν προσφερόμενον ἕξιν ἐν ἑκάστοις τῶν ἐπιτηδευμάτων,
οὐ μόνον ὑπάρχει σπάνιον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ὑπὸ τῆς
στωμυλίας καὶ τόλμης ἐπισκοτεῖται διὰ τὴν τῶν πολλῶν
ἀκρισίαν. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τῆς πραγματικῆς ἱστο- 25e
ρίας ὑπαρχούσης τριμεροῦς, τῶν δὲ μερῶν αὐτῆς ἑνὸς μὲν
ὄντος τοῦ περὶ τὴν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι πολυπραγμοσύνην
καὶ τὴν παράθεσιν τῆς ἐκ τούτων ὕλης, ἑτέρου δὲ τοῦ περὶ
τὴν θέαν τῶν πόλεων καὶ τῶν τόπων περί τε ποταμῶν
καὶ λιμένων καὶ καθόλου τῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατ-
ταν ἰδιωμάτων καὶ διαστημάτων, τρίτου δὲ τοῦ περὶ τὰς
πράξεις τὰς πολιτικάς, παραπλησίως ἐφίενται μὲν ταύτης 2
πολλοὶ διὰ τὴν προγεγενημένην περὶ αὐτῆς δόξαν, προσ-
φέρονται δὲ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν
γραφόντων ἁπλῶς δίκαιον οὐδὲν πλὴν εὐχέρειαν καὶ τόλμαν
καὶ ῥᾳδιουργίαν, παραπλήσιον τοῖς φαρμακοπώλαις δοξο- 3
κοποῦντες καὶ πρὸς χάριν βλέποντες ἀεὶ καὶ πρὸς τοὺς
καιροὺς ἕνεκα τοῦ πορίζειν τὸν βίον διὰ τούτων· περὶ
ὧν οὐκ ἄξιον πλείω ποιεῖσθαι λόγον. ἔνιοι δὲ τῶν δο- 4
κούντων εὐλόγως προσάγειν πρὸς τὴν ἱστορίαν, καθάπερ (25f)

---

4. *βιβλίου* Ernestus de Leutsch *Göttinger gel. Anzeigen* a. 1855 n. 28 p. 269 (conf. etiam Cobetum 27), *βύβλου* M 6. *ὄχλους* Orellius 4 pro *λόγους* *ἐπ' ὀνόματος*, vulgo cum prioribus coniunctum, ad *τοὺς — δεδωκότας — ἄγουσιν* retulit *Hu*, *ἐπὶ βήματος* Luchtius, *τοὺς ἐπ' ὀνόματος* Cobetus 28, *ὑπὸ κομπάσματος* Ernestus Schulze de excerpt Constant. p. 6 adnot. 3 14. *δὴ* Didotiana pro *δὲ* 21. *δ' ἐφίενται* M, corr. Geelius 22. *παρ' αὐτῆς* Spengelius apud *Hu* quaest. II 16 26. *ἀεὶ καὶ Hu*, *ἀεὶ τὰ* legit *Hey*, *εἶτα Ma* (loco sic restituto non videtur opus coniicere *τρέποντες ἀεὶ τὰ κατὰ τοὺς καιροὺς* aut similia)

οἱ λογικοὶ τῶν ἰατρῶν, ἐνδιατρίψαντες ταῖς βυβλιοθήκαις 752
καὶ καθόλου τὴν ἐκ τῶν ὑπομνημάτων περιποιησάμενοι
πολυπειρίαν, πείθουσιν αὑτοὺς ὡς ὄντες ἱκανοὶ πρὸς τὴν
ἐπιβολήν, καὶ τοῖς μὲν τἀρκοῦντα δοκοῦσι προσφέρεσθαι
εἰ............................ *μέρος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ πρὸς*
5 *τὴν* πραγματικὴν *ἱστορίαν· τὸ γὰρ ἐποπτεῦσαι τὰ πρό-*
τερον ὑπομνήματα *πρὸς* μὲν τὸ γνῶναι *τὰς τῶν ἀρχαίων*
διαλήψεις καὶ τὰς ἐννοίας ἃς εἶχον ὑπὲρ ἐνίων τόπων,
ἐθνῶν, πολιτειῶν, πράξεων, ἔτι δὲ *πρὸς τὸ* συνεῖναι *τὰς*
ἑκάστων περιστάσεις καὶ τύχας, αἷς κέχρηνται κατὰ τοὺς
6 *ἀνωτέρω χρόνους, εὔχρηστόν ἐστι· συνεφίστησι γὰρ τὰ*
προγεγονότα πρὸς τὸ μέλλον ἡμᾶς οἰκείως, ἐάν τις ὑπὲρ
7 *ἑκάστων ἀληθινῶς ἱστορῇ τὰ παρεληλυθότα· τό γε μὴν*
ἀπ' αὐτῆς ταύτης τῆς δυνάμεως ὁρμηθέντα πεπεῖσθαι γρά-
φειν τὰς ἐπιγινομένας πράξεις καλῶς, ὃ πέπεισται Τί-
μαιος, τελέως εὔηθες καὶ παραπλήσιον ὡς ἂν εἴ τις τὰ
τῶν ἀρχαίων ζωγράφων ἔργα θεασάμενος ἱκανὸς οἴοιτο
ζωγράφος εἶναι καὶ προστάτης τῆς τέχνης.
25f *Δῆλον* δ' *ἔσται τὸ λεγόμενον ἔτι μᾶλλον ἐκ τῶν ἐπι-*
φερομένων, οἷον εὐθέως ἐκ τῶν συμβεβηκότων Ἐφόρῳ
κατὰ τόπους τινὰς τῆς ἱστορίας. ἐκεῖνος γὰρ ἐν τοῖς
πολεμικοῖς τῶν μὲν κατὰ θάλατταν ἔργων ἐπὶ ποσὸν
ὑπόνοιαν ἐσχηκέναι μοι δοκεῖ, τῶν δὲ κατὰ γῆν ἀγώνων
2 *ἄπειρος εἶναι τελέως. τοιγαροῦν ὅταν μὲν πρὸς τὰς περὶ*
Κύπρον ναυμαχίας καὶ τὰς περὶ Κνίδον ἀτενίσῃ τις, αἷς

---

1. *βιβλιοθήκαις* M vulgo 4. *ὅλην* ante *ἐπιβολήν* coniectura add. *Hey* (at conf. § 2) *τοῖς μὲν τἀρκοῦντα Hu*, ... *ἀρκοῦν Ma*, *τοῖς ἐκτὸς ἀρκοῦντ* legit *Hey* 5. triginta vel paulo plures litteras quae evanuerunt restituere conati sunt Spengelius 29, Heysius, Campius Philol. II 347, Cobetus 29; sed ne structurae quidem rationem, nedum verba, quisquam probabiliter expedivit 6. *πραγματικὴν* Spengelius 29, tot fere litterae evanidae in M *ὑποπτεῦσαι* M, corr. idem 6. 7. *τὰ πρότερον Hu*, *τὰ προγε*|... M, *τὰ προγεγενημένα* Spengelius 29, *τὰ τῶν προγεγονότων Hey* 7. *ὑπομνήματα Hey* ex § 4, *συγγράμματα Hu* *μὲν τὸ γνῶναι Hey* 8. *ἃς Hey*, paulo plures litterae evanuisse videntur in M (vix probabile est *ἅστινας*) 9. *ἔτι δὲ Hey* *συνεῖναι Di*, *συνιδεῖν Hey* 14. *τῆς* add. *Be* (nihil evanuit in M) 15. *πέπεισται* non caret suspitione (an forte *πέπονθε*?) 16. *παραπλησίως ὡς* M, corr. Luchtius 17. *ἱκανῶς* M, corr. *Ma* 19. *δ'* add. *Hu* 23. *ἔννοιαν Luchtius* (refutat hunc Orellius 4) 25. *κνήδον* M

*ἐχρήσαντο οἱ βασιλέως στρατηγοὶ πρὸς Εὐαγόραν τὸν
Σαλαμίνιον καὶ πάλιν πρὸς Λακεδαιμονίους, θαυμάσει
τὸν συγγραφέα καὶ κατὰ τὴν δύναμιν καὶ κατὰ τὴν ἐμπει-
ρίαν καὶ πολλὰ τῶν χρησίμων ἀπενέγκαιτ' ἂν πρὸς τὰς
ὁμοίας περιστάσεις· ὅταν δὲ τὴν περὶ Λεῦκτρα μάχην* 3
*ἐξηγῆται Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων ἢ τὴν ἐν Μαντι-
νείᾳ πάλιν τῶν αὐτῶν τούτων, ἐν ᾗ καὶ μετήλλαξε τὸν
βίον Ἐπαμινώνδας, ἐν τούτοις ἐὰν ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος ἐπι-
στήσας τις θεωρῇ τὰς ἐκτάξεις καὶ μετατάξεις τὰς κατ'
αὐτοὺς τοὺς κινδύνους, γελοῖος φανεῖται καὶ παντελῶς
ἄπειρος καὶ ἀόρατος τῶν τοιούτων ὤν. ὁ μὲν οὖν ἐν τοῖς* 4
753 *Λεύκτροις κίνδυνος ἁπλοῦς γεγονὼς καὶ καθ' ἕν τι μέρος
τῆς δυνάμεως οὐ λίαν ἐκφανῆ ποιεῖ τὴν τοῦ συγγραφέως
ἀπειρίαν· ὁ δὲ περὶ τὴν Μαντίνειαν τὴν μὲν ἔμφασιν
ἔχει ποικίλην καὶ στρατηγικήν, ἔστι δ' ἀνυπόστατος καὶ
τελέως ἀδιανόητος τῷ συγγραφεῖ. τοῦτο δ' ἔσται δῆλον,* 5
*ἐάν τις τοὺς τόπους ὑποθέμενος ἀληθινῶς ἐπιμετρῇ τὰς
κινήσεις τὰς ὑπ' αὐτοῦ δηλουμένας. τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει* 6
*καὶ Θεοπόμπῳ καὶ μάλιστα Τιμαίῳ, περὶ οὗ νῦν ὁ λό-
γος· οὗ μὲν γὰρ ἂν ὑπὲρ τῶν τοιούτων κεφαλαιώδη ποιή-* 7
*σωνται τὴν ὑπόθεσιν, διαλανθάνουσιν, οὗ δ' ἂν βουλη-
θῶσι διαθέσθαι καὶ συνυποδεῖξαί τι τῶν κατὰ μέρος,
τοιοῦτοι φαίνονται καὶ πάντως οἷος Ἔφορος.*

* *Ὅτι οὔτε περὶ τῶν κατὰ πόλεμον συμβαινόντων* 25g
*δυνατόν ἐστι γράψαι καλῶς τὸν μηδεμίαν ἐμπειρίαν
ἔχοντα τῶν πολεμικῶν ἔργων, οὔτε περὶ τῶν ἐν ταῖς πο-
λιτείαις τὸν μὴ πεπειραμένον τῶν τοιούτων πράξεων καὶ
περιστάσεων. λοιπὸν οὔτε ἐμπείρως ὑπὸ τῶν βυβλιακῶν* 2

2. *θαυμάζειν* M, corr. Luchtius (*θαυμάζειν πάρεστι* Geelius; sed nihil evanuit in M) 4. *πολλὰ Hu* (3, 51, 11 confert Geelius), *πολὺ* extremo versu legerunt *Ma* et *Hey* *ἀπενέγκαιτ' ἂν Hu*, *ἀπενέγκασθαι* legerunt iidem 6. *μαντινίαι* M 7. *πάλιν Be* pro *πόλει* *ἐν ᾗ καὶ* Luchtius, *ἔνηκα* M 9. *θεωρεῖ* M, corr. Geelius 10. *φαίνεται* legit *Hey*, *φαίνει Ma*, corr. Cobetus 29 s. 13. *ποιεῖται τὴν* M (*ποιεῖ ταύτην* legerat *Ma*), corr. Geelius 15. *ἀνυπόταχτος* Luchtius 23. *πάντως οἷος* Geelius, *πάντ οιος* M 24. M *Ma* 392 *Hey* 43, 19 26. *πολιτίαις* M 27. *πεπειρημένον* M, corr. *Be* 28. *βιβλιακῶν* M vulgo

οὔτ᾽ ἐμφαντικῶς οὐδενὸς γραφομένου συμβαίνει τὴν πραγματείαν ἄπρακτον γίνεσθαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν· ἐὰν γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας ἐξέλῃ τις τὸ δυνάμενον ὠφελεῖν ἡμᾶς, τὸ λοιπὸν αὐτῆς ἄζηλον καὶ ἀνωφελὲς γίνεται παντελῶς.
3 ἔτι δὲ περὶ τῶν πόλεων καὶ τόπων ὅταν ἐπιβάλωνται γράφειν τὰ κατὰ μέρος, ὄντες ἀτριβεῖς τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας, δῆλον ὡς ἀνάγκη συμβαίνειν τὸ παραπλήσιον, καὶ πολλὰ μὲν ἀξιόλογα παραλείπειν, περὶ πολλῶν δὲ ποι-
4 εῖσθαι πολὺν λόγον οὐκ ἀξίων ὄντων· ὃ δὴ συμβαίνει μάλιστα Τιμαίῳ διὰ τὴν ἀορασίαν.
25h * Ὅτι Τίμαιός φησιν ἐν τῇ τριακοστῇ καὶ τετάρτῃ βύβλῳ· "πεντήκοντα συνεχῶς ἔτη διατρίψας Ἀθήνησι ξενιτεύων καὶ πάσης ὁμολογουμένως ἄπειρος ἐγένετο πολε-
2 μικῆς χρείας, ἔτι δὲ καὶ τῆς τῶν τόπων θέας." λοιπὸν ὅταν εἴς τι τῶν μερῶν τούτων ἐμπέσῃ κατὰ τὴν ἱστορίαν, πολλὰ μὲν ἀγνοεῖ καὶ ψεύδεται, κἄν ποτε δὲ τῆς ἀληθείας ἐπιψαύσῃ, παραπλήσιός ἐστι τοῖς ζωγράφοις τοῖς ἀπὸ τῶν ἀνασεσαγμένων θυλάκων ποιουμένοις τὰς ὑπο-
3 γραφάς· καὶ γὰρ ἐπ᾽ ἐκείνων ἡ μὲν ἐκτὸς ἐνίοτε γραμμὴ 754
σῴζεται, τὸ δὲ τῆς ἐμφάσεως καὶ τῆς ἐναργείας τῶν ἀληθινῶν ζῴων ἄπεστιν, ὅπερ ἴδιον ὑπάρχει τῆς ζωγραφικῆς τέχνης. τὸ δ᾽ αὐτὸ συμβαίνει καὶ περὶ Τίμαιον καὶ καθόλου τοὺς ἀπὸ ταύτης τῆς βυβλιακῆς ἕξεως ὁρμωμένους·
4 ἡ γὰρ ἔμφασις τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἄπεστι διὰ τὸ μόνον ἐκ τῆς αὐτοπαθείας τοῦτο γίνεσθαι τῆς τῶν συγγραφέων· ὅθεν οὐκ ἐντίκτουσιν ἀληθινοὺς ζήλους τοῖς ἀκούουσιν οἱ μὴ δι᾽ αὐτῶν πεπορευμένοι τῶν πραγμάτων.

---

2. *ἐὰν Hu*, *εἰ* extremo versu legere sibi visi sunt *Ma* et *Hey* 3. *ἐξέλῃι* M secundum *Hey*, *ἀφέλῃ* legit *Ma* (*ἀφέλοι* Spengelius 24, *ἐξέλοι Di*) *νουθετεῖν* Luchtius 4. *ἀφελὲς* coni. *Hey* (contra disputat Cobetus 30), *ἀλυστελὲς* (quod olim cum *καὶ* crasi coniunctum fuerit) *Hu* 5. *περὶ* legit *Hey* (idem coniecerat Geelius), *κατὰ Ma*, unde *καὶ* effecerunt Spengelius apud *Hu* quaest. II 16 et *Be* 8. *παραλιπεῖν* M, corr. *Be* 11. M *Ma* 393 *Hey* 43, 32 12. *βίβλωι* M[s] vulgo 13. *ἐγενόμην Ma* 18. *ἀνασεσαγμένων* Geelius, *ἀνα . . . . γμένων* viderat *Ma*, ... *αγμένων Hey* *ἀπογραφάς* M, corr. *Di* 20. *σώζεται* M[s] *ἐνεργείας* M, corr. Didotiana *ἀληθινῶν Be*, *ἀλκίμων* legerunt *Ma* et *Hey* 21. *ζώων* M[s] 23. *τοὺς ἀπὸ* Geelius, *τῆσδε* legit *Ma*, *τῆς ἀπὸ Hey* *βιβλιακῆς* M[s] vulgo 27. *πεπειρημένοι*

ἢ καὶ τοιαύτας ᾤοντο δεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ὑπάρχειν 5
ἐμφάσεις οἱ πρὸ ἡμῶν ὥσθ', ὅτε μὲν ὑπὲρ πολιτικῶν ὁ
λόγος εἴη πραγμάτων, ἐπιφθέγγεσθαι διότι κατ' ἀνάγκην
ὁ γράφων πεπολίτευται καὶ πεῖραν ἔσχηκε τῶν ἐν τούτῳ
τῷ μέρει συμβαινόντων, ὅτε δὲ περὶ πολεμικῶν, ὅτι πά-
λιν ἐστράτευκε καὶ κεκινδύνευκε, καὶ μὴν ὅτε περὶ βιωτι-
κῶν, ὅτι τέτροφε τέκνα καὶ μετὰ γυναικὸς ἔζηκε. τὸ δὲ
παραπλήσιον κἀπὶ τῶν ἄλλων τοῦ βίου μερῶν· ὃ παρὰ 6
μόνοις εἰκὸς εὑρίσκεσθαι τῶν συγγραφέων τοῖς δι' αὐτῶν
πεπορευμένοις τῶν πραγμάτων καὶ τοῦτο τὸ μέρος πε-
ριπεποιημένοις τῆς ἱστορίας. πάντων μὲν οὖν οἷον αὐ-
τουργὸν γενέσθαι καὶ δράστην δυσχερὲς ἴσως, τῶν μέντοι
μεγίστων καὶ κοινοτάτων ἀναγκαῖον. ὅτι δὲ τὸ λεγόμενον 25i
οὐκ ἀδύνατον, ἱκανὸν ὑπόδειγμα πρὸς πίστιν ὁ ποιητής,
παρ' ᾧ πολὺ τὸ τῆς τοιαύτης ἐμφάσεως ἴδοι τις ἂν ὑπάρ-
χον. ἐξ ὧν πᾶς ἂν εἰκότως συγκατάθοιτο τρίτον εἶναι 2
μέρος τῆς ἱστορίας καὶ τρίτην ἔχειν τάξιν τὴν ἐκ τῶν ὑπο-
μνημάτων πολυπραγμοσύνην. ὡς δὲ ἀληθές ἐστι τὸ νυνὶ 3
λεγόμενον καὶ ἐκφανέστατον γένοιτ' ἂν ἐπί τε τῶν συμ-
βουλευτικων καὶ παρακλητικῶν ἔτι δὲ πρεσβευτικῶν λόγων,
οἷς κέχρηται Τίμαιος. ὀλίγοι μὲν γὰρ καιροὶ πάντας ἐπι- 4
δέχονται διαθέσθαι τοὺς ἐνόντας λόγους, οἱ δὲ πλεῖστοι
βραχεῖς καθ' ἕκαστα τῶν ὑπόντων, καὶ τούτων τινὰς μὲν
οἱ νῦν, ἄλλους δὲ οἱ προγεγονότες, καὶ τινὰς μὲν Αἰτωλοὶ
755 προσίενται, τινὰς δὲ Πελοποννήσιοι, τινὰς δὲ Ἀθηναῖοι.
τὸ δὲ παρεκβαίνειν ἀκαίρως καὶ [πρὸς] πάντας διεξιέναι 5

Luchtius (voluit *πεπειραμένοι*, quod edidit *Be*) 1. *ἢ καὶ Hu*, *εἰ καὶ* M, *ἐπεὶ καὶ* Geelius, *καίτοι Be* 4. *τῶν*] *τὴν* M, tacite corr. *Ma* 7. *τέτραφε* M, corr. *Hey* in *Zeitschr. f. Alterthumswiss.* 1847 p. 328 8. *κἀπὶ Be*, *καὶ* M, *καὶ περὶ* vel *καὶ ἐπὶ* Geelius 10. *πεπαιδευμένοις* Spengelius apud *Hu* quaest. II 16 (Luchtius et *Be*, ut paulo antea) 16. *συγκατάθοιτο* Cobetus 36, *συγκαταλαβοι το* (sine acc.) M, *συγκατατιθεῖτο* Luchtius 21. *ὀλίγοι* an *λογικοὶ* in M scriptum sit, incertum; illud iure praetulerunt *Ma* et Cobetus 37 22. *οἱ δὲ πολιτικοὶ Hey* 23. *καθ' ἕκαστα Hu*, *καί τινας* legerunt *Ma* et *Hey* (propius hanc lectionem, sed nihil ad sensum, fuerit *κατ' ἰδίαν*) 26. *τὸ δὲ παρεκβαίνειν Hu* et *ἀκαίρως* Orellius 5, *καὶ διό|περ ἀθηναῖοι καιρῶι* legit *Ma*, . . . |*περ ἀθηναῖοι καιρῶι Hey* (multa praeterea in mentem veniant, ut *τὸ δὲ παράπαν ἀκαίρως* vel *τὸ δὲ παραμελεῖν τῶν καιρῶν*) *πρὸς πάντα πάντας* Orellius 5 (at *πρὸς* e proximo versu huc incul-

*τοὺς ἐνόντας λόγους, ὃ ποιεῖ Τίμαιος πρὸς πᾶσαν ὑπό-
θεσιν εὑρεσιλογῶν, τελέως ἀνάληθες καὶ μειρακιῶδες καὶ
διατριβικόν, ἅμα καὶ πολλοῖς ἀποτυχίας αἴτιον ἤδη τοῦτο
γέγονε καὶ καταφρονήσεως· τὸ δὲ τοὺς ἁρμόζοντας καὶ
6 καιρίους ἀεὶ λαμβάνειν, τοῦτ᾽ ἀναγκαῖον. ἀστάτου δὲ τῆς
χρείας οὔσης καὶ πόσοις καὶ ποίοις τῶν ἐνόντων χρηστέον,
ἀλλοιοτέρου τινὸς δεῖ ζήλου καὶ παραγγέλματος, εἰ μέλλο-
7 μεν μὴ βλάπτειν ἀλλ᾽ ὠφελεῖν τοὺς ἀναγινώσκοντας. ἔστι
μὲν οὖν ὁ καιρὸς ἐν πᾶσι δυσπαράγγελτος, οὐ μὴν ἀδύ-
νατος εἰς ὑπόνοιαν ἀναχθῆναι διὰ τῶν ἐκ τῆς αὐτοπα-
θείας καὶ τριβῆς θεωρημάτων· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος μά-
8 λιστ᾽ ἂν ὑπονοηθείη τὸ λεγόμενον ἐκ τούτων. εἰ γὰρ οἱ
συγγραφεῖς ὑποδείξαντες τοὺς καιροὺς καὶ τὰς ὁρμὰς καὶ
διαθέσεις τῶν βουλευομένων, κἄπειτα τοὺς κατ᾽ ἀλήθειαν
ῥηθέντας λόγους ἐκθέντες διασαφήσαιεν ἡμῖν τὰς αἰτίας,
δι᾽ ἃς ἢ κατευστοχῆσαι συνέβη τοὺς εἰπόντας ἢ διαπεσεῖν,
γένοιτ᾽ ἄν τις ἔννοια τοῦ πράγματος ἀληθινή, καὶ δυναί-
μεθ᾽ ἂν ἅμα μὲν διακρίνοντες ἅμα δὲ μεταφέροντες ἐπὶ
9 τὰ παραπλήσια κατευστοχεῖν ἀεὶ τῶν προκειμένων. ἀλλ᾽
ἔστιν, οἶμαι, τὸ μὲν αἰτιολογεῖν δυσχερές, τὸ δὲ ῥησικοπεῖν
ἐν τοῖς βυβλίοις ῥᾴδιον, καὶ τὸ μὲν ὀλίγα καιρίως εἰπεῖν
καὶ τούτου παραγγελίαν εὑρεῖν ὀλίγοις ἐφικτόν, τὸ δὲ
πολλὰ διαθέσθαι καὶ ματαίως τῶν ἐν μέσῳ κειμένων καὶ
κοινόν.*

25k *Ἵνα δὲ καὶ περὶ ταῦτα βεβαιωσώμεθα τὴν ἀπόφασιν
τὴν ὑπὲρ Τιμαίου, καθάπερ καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ἀγνοίας,
ἔτι δὲ τῆς ἑκουσίου ψευδογραφίας, βραχέα προοισόμεθα
2 τῶν ὁμολογουμένων αὐτοῦ λόγων ἐπ᾽ ὀνόματος.* * *Ὅτι
τῶν δεδυναστευκότων ἐν Σικελίᾳ μετὰ Γέλωνα τὸν ἀρχαῖον
πραγματικωτάτους ἄνδρας παρειλήφαμεν Ἑρμοκράτην Τι-*

catum esse videtur) 2. *ἀναλθὲς* Schwenckius in *Zeitschr. f. Alterthumsw.* 1834 p. 980 3. *ἅμα*] *ἅμα δὲ Hu, φαίνεται* dedit *Ma,* ac sane quidem verbum requiri videtur 5. *ἀναστάτου* legit *Ma,* | . *ναστάτου Hey*, corr. Geelius 7. *μέλλοιμεν* M, corr. Luchtius 10. *ἀχθῆναι* Cobetus 37 17. 18. *δυναίμεθ᾽ ἂν* Geelius, *δυνάμεθα* M 21. *βιβλίοις* M[s] vulgo 23. *κεί|μενον* M, corr. *Ma* 27. *βραχέα* Geelius, *βραχέως Ma*, "codex silet" *Hey* *προσοισόμεθα* M, corr. Cobetus 10

μολέοντα Πύρρον τὸν Ἠπειρώτην, οἷς ἥκιστ' ἂν δέοι πε-
756 ριάπτειν μειρακιώδεις καὶ διατριβικοὺς λόγους. ὁ δέ φη- 3
σιν ἐν τῇ μιᾷ καὶ εἰκοστῇ βύβλῳ, καθ' ὃν καιρὸν Εὐρυ-
μέδων παραγενόμενος εἰς Σικελίαν παρεκάλει τὰς πόλεις
εἰς τὸν κατὰ τῶν Συρακοσίων πόλεμον, τότε τοὺς Γε-
λῴους κάμνοντας τῷ πολέμῳ διαπέμψασθαι πρὸς τοὺς
Καμαριναίους ὑπὲρ ἀνοχῶν· τῶν δὲ προθύμως δεξαμένων 4
μετὰ ταῦτα πρεσβεύειν ἑκατέρους πρὸς τοὺς ἑαυτῶν συμ-
μάχους καὶ παρακαλεῖν ἄνδρας ἐκπέμψαι πιστούς, οἵτινες
εἰσελθόντες εἰς Γέλαν βουλεύσονται περὶ διαλύσεως καὶ
τῶν κοινῇ συμφερόντων. παραγενομένων δὲ τῶν συνέδρων 5
καὶ διαβουλίου προτεθέντος τοιούτοις τισὶ χρώμενον εἰσ-
άγει λόγοις τὸν Ἑρμοκράτην. ἐπαινέσας γὰρ ὁ προειρη- 6
μένος ἀνὴρ τοὺς Γελῴους καὶ τοὺς Καμαριναίους, πρῶτον
μὲν ὡς αὐτῶν ποιησάντων τὰς ἀνοχάς, δεύτερον ὅτι τοῦ
περὶ διαλύσεως γενέσθαι λόγους αἴτιοι καθεστήκασι, τρί-
τον ὅτι προνοηθεῖεν τοῦ μὴ βουλεύεσθαι τὰ πλήθη περὶ
τῶν διαλύσεων, ἀλλὰ τοὺς προεστῶτας τῶν πολιτῶν τοὺς
σαφῶς εἰδότας τίνα διαφορὰν ἔχει ὁ πόλεμος τῆς εἰρήνης,
μετὰ δὲ ταῦτα δύο ἢ τρία λαβὼν ἐπιχειρήματα πραγματικά, 7
λοιπὸν οἴεται αὐτοὺς ἐπιστήσαντας μαθεῖν ἡλίκην ὁ πόλεμος
διαφορὰν ἔχει τῆς εἰρήνης, μικρῷ πρότερον εἰρηκὼς ὅτι κατ'
αὐτὸ τοῦτο χάριν ἔχει τοῖς Γελῴοις τὸ μὴ γίνεσθαι τοὺς
λόγους ἐν τοῖς πολλοῖς ἀλλ' ἐν συνεδρίῳ καλῶς γινώσκουσι
τὰς τοιαύτας περιπετείας. ἐξ ὧν ὁ Τίμαιος οὐ μόνον τῆς 8
πραγματικῆς ἂν δόξειεν ἀπολείπεσθαι δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ

---

3. *βίβλωι* M[s] vulgo 5. *συρακουσίων* M 10. *συνελθόντες* coni. Geelius 15. *ὡς* Geelius, *τῶν* *Ma*, "in codice non liquet" *Hey* *τοῦ* Geelius pro *τοὺς* 17. 18. *πλήθη περὶ τῶν* *Hey*, tot fere litterae evanidae in M 18. *διαλύσεων* *Ma*, . . | *αλύσεων* M *τοὺς προεστῶτας* *Hey*, ... *τας* M *πολιτῶν* legit *Ma*, *πολι* . . . *Hey*, *πολιτευμάτων* coni. idem *τοὺς* Cobetus 31, *καὶ λίαν* *Hu* 19. *ἔχει τῆς εἰρήνης ὁ πόλεμος* *Ben* (quidni *ὁ πόλεμος ἔχει τ. εἰρ.*?) 21. *οἴεται*| *Hey*, nihil certi viderat *Ma*, qui coniectura dedit *ἔφη* (*φησιν* Spengelius apud *Hu* quaest. II, 16, *ἀξιοῖ* Cobetus 31) 22. 23. *κατα* . . . . M, restituit *Hey* 23. *τὸ*] *τοῦ* Geelius 24. *ἐ* . . . . . . (vix plurium litterarum spatium) M, *ἐν πολλοῖς ἀλλ'* Spengelius apud *Hu* quaest. II 17 *γινώσκοντι* M, corr. *Hu* 25. *περ* . . . . M, "paene vidi *περιπετείας*" *Hey*

τῶν ἐν ταῖς διατριβαῖς ἐπιχειρήσεων οὐκ ὀλ'γον ἐλαττοῦ-
9 *σθαι· πάντες γὰρ δήπουθεν οἴονται δεῖν τὰς ἀποδείξεις*
φέρειν τῶν ἀγνοουμένων καὶ τῶν ἀπιστουμένων παρὰ τοῖς
ἀκροαταῖς, περὶ δὲ τῶν ἤδη γινωσκομένων ματαιότατον
εἶναι ἅμα δὲ καὶ παιδαριωδέστατον τὸ καθευρεσιλογεῖν
10 . . . . *μενον ἢ τὸ γινωσκόμενον. ὁ δὲ χωρὶς*
τῆς ὅλης παραπτώσεως τοῦ διατεθεῖσθαι τὸ πλεῖστον
μέρος τοῦ λόγου πρὸς τὰ καθάπαξ μὴ προσδεόμενα λόγου
11 *καὶ λήμμασι κέχρηται τοιούτοις, οἷς τὸν μὲν Ἑρμοκράτην*
τίς ἂν κεχρῆσθαι πιστεύσειε τὸν συναγωνισάμενον μὲν Λα-
κεδαιμονίοις τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, αὐτανδρὶ 757
δὲ χειρωσάμενον τὰς Ἀθηναίων δυνάμεις καὶ τοὺς στρα-
26 *τηγοὺς κατὰ Σικελίαν, ἀλλ' οὐδὲ μειράκιον τὸ τυχόν; ὅς*
γε πρῶτον μὲν οἴεται δεῖν ἀναμνησθῆναι τοὺς συνέδρους
διότι τοὺς κοιμωμένους τὸν ὄρθρον ἐν μὲν τῷ πολέμῳ
διεγείρουσιν αἱ σάλπιγγες, κατὰ δὲ τὴν εἰρήνην οἱ ὄρνιθες.
2 *μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Ἡρακλέα φησὶ τὸν μὲν Ὀλυμπίων*
ἀγῶνα θεῖναι καὶ τὴν ἐκεχειρίαν δεῖγμα ποιούμενον τῆς
αὐτοῦ προαιρέσεως, ὅσοις δ' ἐπολέμησε, τούτους πάντας
βεβλαφέναι κατὰ τὴν ἀνάγκην καὶ κατ' ἐπιταγήν, ἑκουσίως
3 *δὲ παραίτιον κακοῦ οὐδενὶ γεγονέναι τῶν ἀνθρώπων. ἑξῆς*
δὲ τούτοις παρὰ μὲν τῷ ποιητῇ τὸν Δία παρεισάγεσθαι
δυσαρεστούμενον τῷ Ἄρει καὶ λέγοντα,

---

1. *ἐπι* . . . . M, *ἐπιστημῶν* dedit *Ma*, corr. *Hey* (conf. cap. 7, 4. 26, 9) *οὐκ ὀλίγον Hu* "invenire mihi visus sum *ὀλίγου*" *Hey*, *τελέως* coni. idem *ἐλαττοῦσθαι Hu*, *ἐλάττων* dedit *Ma*, *ἐλαχίστων* legere sibi visus est *Hey* (qua in lectione *χ* ipse finxit; alioquin proxime afuit a vera scriptura) 2. *πάντας* M, corr. Geelius *ἀποδείξεις* idem coll. cap. 5, 5, *ἀπο* . . . . . . | M 5. hiatus *εἶναι ἅμα* vitium aut scripturae aut lectionis prodit, nec plane certa sunt *ἅμα δὲ καὶ* quae Maium quidem latuerunt (*εἶναι νομίζουσι καὶ Hu*) 6. [*πρὸς τὸ ὁμολογού*]*μενον* supplet *Hey*: sed neque hoc probabile neque alia coniectura in promptu est, nisi forte verba *ἢ τὸ γινωσκόμενον* (an *ἤτοι γινωσκόμενον*?) ex prioribus interpolata esse statueris; sic enim *πρὸς τὸ πᾶσιν ὁμολογούμενον* vel similia quaedam satis probabilia videantur

7. . . . . . |*θεῖσθαι* M, *διατίθεσθαι* Geelius, corr. *Hey* 13. *τὸ τυχὸν* coni. *Hey*, *τι τυχὸν* legit idem, om. *Ma* 14. inc. F fol. 213r *He* 248, 23: *πρῶτον μὲν* cet. 15. *τοὺς* ante *κοιμ.* om. MsS 17. *τὸν* Ms *Ca*, *τῶν* FS (*τῶν μὲν Ὀλυμπίων τὸν ἀγῶνα Rei* 569) 18. *θῆναι* F 21. *κακοῦ παραίτιον* evitato hiatu Polybius scripsisse videtur, quamvis Timaei verba citaverit

ἔχθιστος δέ μοί ἐσσι θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν·
αἰεὶ γάρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε.

ὁμοίως δὲ καὶ τὸν φρονιμώτατον τῶν ἡρώων λέγειν, 4

ἀφρήτωρ ἀθέμιστος ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος
ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ὀκρυόεντος.

ὁμογνωμονεῖν δὲ τῷ ποιητῇ καὶ τὸν Εὐριπίδην, ἐν οἷς 5
φησιν,

εἰρήνα βαθύπλουτε,
καλλίστα μακάρων θεῶν,
ζῆλός μοι σέθεν, ὡς χρονίζεις.
δέδοικα δὲ μὴ πρὶν ὑπερβάλῃ με γῆρας,
πρὶν σὰν χαρίεσσαν προσιδεῖν ὥραν
καὶ καλλιχόρους ἀοιδὰς
φιλοστεφάνους τε κώμους.

ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ὁμοιότατον εἶναί φησι τὸν μὲν πό- 6
λεμον τῇ νόσῳ, τὴν δ' εἰρήνην τῇ ὑγιείᾳ· τὴν μὲν γὰρ
καὶ τοὺς κάμνοντας ἀναλαμβάνειν, ἐν ᾧ δὲ καὶ τοὺς ὑγιαί-
νοντας ἀπόλλυσθαι. καὶ κατὰ μὲν τὴν εἰρήνην τοὺς πρε- 7
σβυτέρους ὑπὸ τῶν νέων θάπτεσθαι κατὰ φύσιν, ἐν δὲ
τῷ πολέμῳ τἀναντία, τὸ δὲ μέγιστον ἐν μὲν τῷ πολέμῳ 8
μηδ' ἄχρι τῶν τειχῶν εἶναι τὴν ἀσφάλειαν, κατὰ δὲ τὴν
εἰρήνην μέχρι τῶν τῆς χώρας ὅρων, καὶ τούτοις ἕτερα
758 παραπλήσια. θαυμάζω δὴ τίσι ποτ' ἂν ἄλλοις ἐχρήσατο 9
λόγοις ἢ προφοραῖς μειράκιον ἄρτι γενόμενον περὶ δια-
τριβὰς καὶ τὰς ἐκ τῶν ὑπομνημάτων πολυπραγμοσύνας καὶ
βουλόμενον παραγγελματικῶς ἐκ τῶν παρεπομένων τοῖς

1—14. versus continuo scripti sunt in MFS 1. Hom. Il. 5, 890 s. ἐσσὶ (sic) F 4. Hom. Il. 9, 63 s. 5. ἔρατ' F 8. Euripid. in Cresponte (Stob. 55, 1, Eurip. fragm. 462 ed. Nauck) 10. γέθεν M 12. ἢ ante πρὶν add. M σὰν Gesnerus, ἂν MFS 16. δὲ F ὑγίᾳ vel ὑγείᾳ S (praeter D) 17. ἀναλαμβιάνειν M[s] *Ur* 178[a], ἅμα λαμβάνειν F(S) 22. ὁρῶν FS 23. παραπλήσια: des. F 24. ἄρτι *Di*, .. *τι M* (sed comparuerunt vestigia syllabae *ΑΡ*, quam facili errore *ΔΕ* legerunt *Ma* et *Hey*) 24. 25. διατριβὰς καὶ legit *Ma*, sub macula latuerunt Heysium 25. τὰς *Hu* ἐκ omissum a Maio Heysius certe se legisse profitetur in *Zeitschr. f. Alterthumswiss.* 1847 p. 328 πολυπραγμοσύνας καὶ legit *Ma*, maculis obruta invenit *Hey* 26. παρ . . . μένων M, παρισταμένων *Ma*, corr. *Hey*

*προσώποις ποιεῖσθαι τὴν ἐπιχείρησιν· δοκεῖ .... ἀλλὰ
τούτοις οἷς Τίμαιος Ἑρμοκράτην κεχρῆσθαί φησι.*

26a *Τί δὲ πάλιν ὅταν ὁ Τιμολέων ἐν τῇ αὐτῇ βύβλῳ πα-
ρακαλῶν τοὺς Ἕλληνας πρὸς τὸν ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους
κίνδυνον, καὶ μόνον οὐκ ἤδη μελλόντων συνάγειν εἰς τὰς
χεῖρας τοῖς ἐχθροῖς πολλαπλασίοις οὖσι, πρῶτον μὲν ἀξιοῖ
μὴ βλέπειν αὐτοὺς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ὑπεναντίων ἀλλὰ
2 πρὸς τὴν ἀνανδρίαν; καὶ γὰρ τῆς Λιβύης ἁπάσης συνε-
χῶς οἰκουμένης καὶ πληθυούσης ἀνθρώπων, ὅμως ἐν ταῖς
παροιμίαις, ὅταν περὶ ἐρημίας ἔμφασιν βουλώμεθα ποι-
ῆσαι, λέγειν ἡμᾶς ἐρημότερα τῆς Λιβύης, οὐκ ἐπὶ τὴν ἐρη-
μίαν φέροντας τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀνανδρίαν τῶν
3 κατοικούντων. καθόλου δέ, φησί, τίς ἂν φοβηθείη τοὺς
ἄνδρας, οἵτινες τῆς φύσεως τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις δεδω-
κυίας ἴδιον παρὰ τὰ λοιπὰ τῶν ζῴων, λέγω δὲ τὰς χεῖρας,
ταύτας παρ' ὅλον τὸν βίον ἐντὸς τῶν χιτώνων ἔχοντες
4 ἀπράκτους περιφέρουσι; τὸ δὲ μέγιστον ὅτι καὶ ὑπὸ τοῖς
χιτωνίσκοις, φησί, περιζώματα φοροῦσιν, ἵνα μηδ' ὅταν
ἀποθάνωσιν ἐν ταῖς μάχαις φανεροὶ γένωνται τοῖς ὑπε-
ναντίοις.*

26b * *Ὅτι Γέλωνος ἐπαγγελλομένου τοῖς Ἕλλησι δισμυ-
ρίοις πεζοῖς διακοσίαις δὲ ναυσὶ καταφράκτοις βοηθήσειν,
ἐὰν αὐτῷ τῆς ἡγεμονίας ἢ τῆς κατὰ γῆν ἢ τῆς κατὰ θά-
λατταν παραχωρήσωσι, φασὶ τοὺς προκαθημένους ἐν Κο-
ρίνθῳ τῶν Ἑλλήνων πραγματικώτατον ἀπόκριμα δοῦναι
2 τοῖς παρὰ τοῦ Γέλωνος πρεσβευταῖς· ἐκέλευον γὰρ ὡς
ἐπίκουρον ἔρχεσθαι τὸν Γέλωνα μετὰ τῶν δυνάμεων, τὴν*

1. *δοκεῖ γὰρ ... πρὸς ἄλλα* dedit *Ma*, *δοκεῖ δ' .... ἀλλα* *Hey* (emendandi vix ulla ratio propterea inveniatur, quia verba, quamvis mutilata, epitomatoris manum prodere videntur, quem scripsisse veri simile est *δοκεῖ γὰρ οὐχ ἑτέροις ἀλλὰ τούτους* cet.) 3. *βίβλωι* M[s] vulgo 6. *παραπλησίοις* M, corr. Geelius 7. *αὐτοῦ* M, corr. *Hey* 8. *ἀνανδρείαν* coni. *Ma*, *ἀνδρείαν* M, item vs. 12 12. *ἀναφέροντας* Cobetus 10 15. *ζώων* M[s] 17. *ὅτι* Cobetus 11, *οἳ* extremo versu legerunt *Ma* et *Hey* 20. sententia ab epitomatore abrupta est; *ἄνδρες ὄντες* add. Cobetus 11 21. M *Ma* 399 *Hey* 48, 12 23. *τῆς ἡγεμονίας ἢ τῆς ἡγεμονίας· ἢ τῆς κατὰ γῆν* M 27. *ἐπίκουρον* *Ma*, *ἐπικον* M

δ' ἡγεμονίαν ἀνάγκῃ τὰ πράγματα περιθήσειν τοῖς ἀρί-
στοις τῶν ἀνδρῶν· τοῦτο δ' ἐστὶν οὐ καταφευγόντων ἐπὶ 3
τὰς Συρακοσίων ἐλπίδας, ἀλλὰ πιστευόντων αὐτοῖς καὶ
759 προκαλουμένων τὸν βουλόμενον ἐπὶ τὸν τῆς ἀνδρείας ἀγῶνα
καὶ τὸν περὶ τῆς ἀρετῆς στέφανον. ἀλλ' ὅμως Τίμαιος 4
εἰς ἕκαστα τῶν προειρημένων τοσούτους ἐκτείνει λόγους
καὶ τοιαύτην ποιεῖται σπουδὴν περὶ τοῦ τὴν μὲν Σικελίαν
μεγαλομερεστέραν ποιῆσαι τῆς συμπάσης Ἑλλάδος, τὰς
δ' ἐν αὐτῇ πράξεις ἐπιφανεστέρας καὶ καλλίους τῶν κατὰ
τὴν ἄλλην οἰκουμένην, τῶν δ' ἀνδρῶν τῶν μὲν σοφίᾳ διε-
νηνοχότων σοφωτάτους τοὺς ἐν Σικελίᾳ, τῶν δὲ πραγμα-
τικῶν ἡγεμονικωτάτους καὶ θειοτάτους τοὺς ἐκ Συρακού-
σῶν, ὥστε μὴ καταλιπεῖν ὑπερβολὴν τοῖς μειρακίοις τοῖς 5
ἐν ταῖς διατριβαῖς ἱκανωτάτοις πρὸς τὰς παραδόξους ἐπι-
χειρήσεις, ὅταν ἢ Θερσίτου λέγειν ἐγκώμιον ἢ Πηνελόπης
προθῶνται ψόγον ἤ τινος ἑτέρου τῶν τοιούτων.

Λοιπὸν ἐκ τούτων διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παραδοξο- 26c
λογίας οὐκ εἰς σύγκρισιν, ἀλλ' εἰς καταμώκησιν ἄγει καὶ
τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς πράξεις ὧν βούλεται προΐστασθαι,
καὶ σχεδὸν εἰς τὸ παραπλήσιον ἐμπίπτει τοῖς περὶ τοὺς
ἐν Ἀκαδημίᾳ τόπους χείριστα τὸν λόγον ἠσκηκόσι. καὶ 2
γὰρ ἐκείνων τινὲς βουλόμενοι περί τε τῶν προφανῶς κα-
ταληπτῶν εἶναι δοκούντων καὶ περὶ τῶν ἀκαταλήπτων
εἰς ἀπορίαν ἄγειν τοὺς προσδιαλεγομένους τοιαύταις
χρῶνται παραδοξολογίαις καὶ τοιαύτας εὐποροῦσι πιθα-
νότητας ὥστε διαπορεῖν εἰ δυνατόν ἐστι τοὺς ἐν Ἀθή-

2. *ἐστὶν οὐ Be*, *ἐστι τῶν* M, *ἔστιν οὐ τῶν Ma*, *ἐστὶ τῶν οὐχὶ Hey* 3. *συρακουσίων* M 5. *περὶ* del. Cobetus 38 7. *τοσαύτην* Cobetus 39 14. *ἱκανωτάτοις Hu*, *καὶ τοῖς τόποις* legerunt *Ma* et *Hey*, *καὶ τοῖς πότοις* Orellius 6, *ἀσκουμένοις* Ernestus de Leutsch *Göttinger gel. Anz.* 1855 p. 259 15. *πηνελώπης* M 19. *ὧν Be* pro *ὡς* (nec tamen sententia est perspicua; quae nisi gravius corrupta est, restituenda in *ὧν βούλετ' αὐτοὺς πρ.*) 20. *καὶ Be*, *ἃ* legerunt *Ma* et *Hey* 21. *Ἀκαδημείᾳ Di* *τόπους χείριστα τὸν λόγον Hu*, *λόγους τὸν προχειριστότατον λόγον* legerunt *Ma* et *Hey* (in *τὸν προ* latere videtur *τόπους*, dittographia ad interpolatum *λόγους*), *λόγους τὸν προχειρότατον γέλωτι* Orellius 6, *λόγους τοῖς τὰ προχειρότατα τὸν λόγον* Spengelius 31 22. *βουλόμενον* M, corr. *Ma* 25. *ἐμπορεύουσι* Orellius 6 (at conf. Diodor. 2, 31, 7)

ναις ὄντας ὀσφραίνεσθαι τῶν ἑψομένων ᾠῶν ἐν Ἐφέσῳ
καὶ διστάζειν μή πως, καθ' ὃν καιρὸν ἐν Ἀκαδημίᾳ δια-
λέγονται περὶ τούτων, οὐχ ὑπὲρ ἄλλων ἄρ' ἐν οἴκῳ κατα-
3 *κείμενοι διττοὺς διατίθενται τοὺς λόγους. ἐξ ὧν διὰ τὴν*
ὑπερβολὴν τῆς παραδοξολογίας εἰς διαβολὴν ἤχασι τὴν
ὅλην αἵρεσιν, ὥστε καὶ τὰ καλῶς ἀπορούμενα παρὰ τοῖς
4 *ἀνθρώποις εἰς ἀπιστίαν ἦχθαι. καὶ χωρὶς τῆς ἰδίας ἀστο-*
χίας καὶ τοῖς νέοις τοιοῦτον ἐντετόκασι ζῆλον, εἰς τὸ τῶν
μὲν ἠθικῶν καὶ πραγματικῶν λόγων μηδὲ τὴν τυχοῦσαν
ἐπίνοιαν ποιεῖσθαι, δι' ὧν ὄνησις τοῖς φιλοσοφοῦσι, περὶ
δὲ τ`ς ἀνωφελεῖς καὶ παραδόξους εὑρεσιλογίας κενοδοξοῦν-
τες κατατρίβουσι τοὺς βίους. 760
26d *Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Τιμαίῳ συμβέβηκε περὶ τὴν ἱστο-*
ρίαν καὶ τοῖς τούτου ζηλωταῖς· παραδοξολόγος γὰρ ὢν
καὶ φιλόνεικος περὶ τὸ προτεθὲν τοὺς μὲν πολλοὺς κα-
ταπέπληχται τοῖς λόγοις, ἠνάγκακε δ' αὑτῷ προσέχειν *διὰ*
τὴν ἐπίφασιν τῆς ἀληθινολογίας, τινὰς δὲ καὶ προσκέ-
2 *κληται καὶ μετ' ἀποδείξεως δοκεῖ πείσειν. καὶ μάλιστα*
ταύτην γ' ἐνείργασται τὴν δόξαν ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀποι-
3 *κίας καὶ κτίσεις καὶ συγγενείας ἀποφάσεων· ἐν γὰρ τού-*
τοις τηλικαύτην ἐπίφασιν ποιεῖ διὰ τῆς ἀκριβολογίας καὶ
τῆς πικρίας τῆς ἐπὶ τῶν ἐλέγχων, οἷς χρῆται κατὰ τῶν
πέλας, ὥστε δοκεῖν τοὺς ἄλλους συγγραφέας ἅπαντας
συγκεκοιμῆσθαι τοῖς πράγμασι καὶ κατεσχεδιακέναι τῆς
οἰκουμένης, αὐτὸν δὲ μόνον ἐξητακέναι τὴν ἀκρίβειαν καὶ
διευκρινηκέναι τὰς ἐν ἑκάστοις ἱστορίας, ἐν οἷς πολλὰ
4 *μὲν ὑγιῶς λέγεται, πολλὰ δὲ καὶ ψευδῶς. οὐ μὴν ἀλλ'*
(26e) *οἱ πλείω χρόνον συντραφέντες αὐτοῦ τοῖς πρώτοις ὑπο-*

---

1. *ὠῶν* M[a] 4. *διττοὺς Hu, τούτους* legerunt *Ma* et *Hey* 5. *εἴχασι* M, corr. Geelius 8. *εἰς τὸ — 12. βίους* ab epitomatore immutata esse videntur *εἰς τὸ*] *ὥστε* Geelius 15. *φιλόνικος Be* 16. *τοῖς λόγοις* Luchtius pro *ἀλόγως* *προσέχειν* add. *Hu* (*ἠπάτηκε δ' αὖ τινὰς διὰ* cet. Cobetus 6) 17. *ἀκριβολογίας* Cobetus 6 (ex § 3) 18. *πείθειν* Geelius 20. *κτήσεις* M *ταύταις Be* 21. *ποιεῖται τῆς ἀκρ.* coni. *Be* 22. *τῆς ἐπὶ Ma, τοῖς|ἐπὶ* M 23. *δοκεῖν κα|τα τους* M, *δοκεῖν καὶ τοὺς* Geelius, *κατὰ τοῦτον τοὺς μὲν Hey, κατα* (repetitum e priore *κατὰ*) del. *Be*

*μνήμασιν, ἐν οἷς αἱ περὶ τῶν προειρημένων εἰσὶ συντά-
ξεις, ὅταν ἅπασαν συνταξαμένῳ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐπαγ-
γελίας ἀποπιστεύσωσι, κἄπειτά τις αὐτοῖς ἀποδεικνύῃ τὸν
Τίμαιον, ἐν οἷς πικρότατός ἐστι κατὰ τῶν πέλας, αὐτὸν
ἔνοχον ὄντα, καθάπερ ἡμεῖς ἀρτίως ἐπὶ τῶν Λοκρῶν καὶ
τῶν ἑξῆς παραπαίοντα συνεστήσαμεν, δυσέριδες γίνον-* 5
*ται καὶ φιλόνεικοι καὶ δυσμετάθετοι, καὶ σχεδὸν ὡς ἔπος
εἰπεῖν οἱ φιλοπονώτατα προσεδρεύσαντες τοῖς ὑπομνήμα-
σιν αὐτοῦ τοῦτ' ἀποφέρονται τὸ λυσιτελὲς ἐκ τῆς ἀνα-
γνώσεως. οἵ γε μὴν ταῖς δημηγορίαις προσσχόντες αὐτοῦ* 6
*καὶ καθόλου τοῖς διεξοδικοῖς λόγοις μειρακιώδεις καὶ δια-
τριβικοὶ καὶ τελέως ἀναλήθεις γίνονται διὰ τὰς ἄρτι ῥη-
θείσας αἰτίας.*

Λοιπὸν δὲ τὸ πραγματικὸν αὐτῷ μέρος τῆς ἱστορίας 27a
ἐκ πάντων σύγκειται τῶν ἁμαρτημάτων, ὧν τὰ πλεῖστα (26 f)
διεληλύθαμεν· τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἁμαρτίας νῦν ἐροῦμεν, 2
*ἥτις οὐκ ἔνδοξος μὲν φανεῖται τοῖς πλείστοις, ἀληθινω-
τάτη δ' εὑρεθήσεται τῶν Τιμαίου κατηγορημάτων. δοκεῖ* 3
μὲν γὰρ καὶ τὴν ἐμπειρικὴν περὶ ἕκαστα δύναμιν καὶ τὴν
761 *ἐπὶ τῆς πολυπραγμοσύνης ἕξιν παρεσκευάσθαι καὶ συλ-
λήβδην φιλοπόνως προσεληλυθέναι πρὸς τὸ γράφειν τὴν
ἱστορίαν, ἐν ἐνίοις δ' οὐδεὶς οὔτ' ἀπειρότερος οὔτ' ἀφι-* 4
*λοπονώτερος φαίνεται γεγονέναι τῶν ἐπ' ὀνόματος συγ-
γραφέων. δῆλον δ' ἔσται τὸ λεγόμενον ἐκ τούτων. δυεῖν* 27
*γὰρ ὄντων κατὰ φύσιν ὡσανεί τινων ὀργάνων ἡμῖν, οἷς
πάντα πυνθανόμεθα καὶ πολυπραγμονοῦμεν, ἀκοῆς καὶ
ὁράσεως, ἀληθινωτέρας δ' οὔσης οὐ μικρῷ τῆς ὁράσεως*

2. *ἅπα|συνταξάμενοι* M, corr. *Ma* 3. *ἀποπιστεύσω|* M, corr. idem *ἀποδεικνύει* M, corr. Geelius 7. *φιλόνικοι* *Be* 10. *προ-σχόντες* M, *προσέχοντες* Geelius (at vide § 4), corr. *Be* 14. *αὐτῷ* an *αὐτὸ* in M scriptum sit, ambigitur 17. *ἥτις παράδοξος* Cobetus 30 *φανεῖται* idem, *φαίνεται* legerunt *Ma* et *Hey* 21. *προεληλυθέναι* M, corr. Spengelius apud *Hu* quaest. II 17 et *Be* 22. *ἐν ἐνίοις* cet. vix sana sunt, quamquam emendandi ratio, qua et languidum *ἐν ἐνίοις* tollatur et superlativi serventur, non succurrit *ἀπειρότερος οὔτ' ἀφιλο-πονώτερος* Geelius, *ἀπειρό|τατος οὔτ' ἀφιλοπονώτατος* M 24. *ἔσται* Luchtius pro *ἔστι* inc. F fol. 213^{v} *He* 248, 39: *δυεῖν γὰρ* cet. *δυοῖν* M^{s}S vulgo 25. *ὀργάνων ἡμῖν οἷς πάντα* in contextu omissa add. in marg. F^{1} 27. *ἀληθινοτέρας* FS

κατὰ τὸν Ἡράκλειτον (ὀφθαλμοὶ γὰρ τῶν ὤτων ἀκριβέ-
2 στεροι μάρτυρες), τούτων Τίμαιος τὴν ἥδίω μὲν ἥττω δὲ
3 τῶν ὁδῶν ὥρμησε πρὸς τὸ πολυπραγμονεῖν. τῶν μὲν γὰρ
διὰ τῆς ὁράσεως εἰς τέλος ἀπέστη, τῶν δὲ διὰ τῆς ἀκοῆς
ἀντεποιήσατο. καὶ ταύτης μὲν οὔσης τινὸς * τοῦ μὲν διὰ
τῶν ὑπομνημάτων τοῦ δὲ * * περὶ τὰς ἀνακρίσεις ῥαθύ-
μως ἀνεστράφη, καθάπερ ἐν τοῖς ἀνώτερον ἡμῖν δεδήλω-
4 ται. δι' ἣν δ' αἰτίαν ταύτην ἔσχε τὴν αἵρεσιν εὐχερὲς
καταμαθεῖν, ὅτι τὰ μὲν ἐκ τῶν βυβλίων δύναται πολυπραγ-
μονεῖσθαι χωρὶς κινδύνου καὶ κακοπαθείας, ἐάν τις αὐτὸ
τοῦτο προνοηθῇ μόνον ὥστε λαβεῖν ἢ πόλιν ἔχουσαν ὑπο-
5 μνημάτων πλῆθος ἢ βυβλιοθήκην που γειτνιῶσαν. λοι-
πὸν κατακείμενον ἐρευνᾶν δεῖ τὸ ζητούμενον καὶ συγκρίνειν
τὰς τῶν προγεγονότων συγγραφέων ἀγνοίας ἄνευ πάσης
6 κακοπαθείας. ἡ δὲ πολυπραγμοσύνη πολλῆς μὲν προσ-
δεῖται ταλαιπωρίας καὶ δαπάνης, μέγα δέ τι συμβάλλεται
7 καὶ μέγιστόν ἐστι μέρος τῆς ἱστορίας. δῆλον δὲ τοῦτ'
ἐστὶν ἐξ αὐτῶν τῶν τὰς συντάξεις πραγματευομένων. ὁ
μὲν γὰρ Ἔφορός φησιν, εἰ δυνατὸν ἦν αὐτοὺς παρεῖναι
πᾶσι τοῖς πράγμασι, ταύτην ἂν διαφέρειν πολὺ τῶν ἐμπει-
8 ριῶν· ὁ δὲ Θεόπομπος τοῦτον μὲν ἄριστον ἐν τοῖς πο-
λεμικοῖς, τὸν πλείστοις κινδύνοις παρατετευχότα, τοῦτον
δὲ δυνατώτατον ἐν λόγῳ, τὸν πλείστων μετεσχηκότα πο- 762
9 λιτικῶν ἀγώνων. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον συμβαίνειν ἐπὶ
10 ἰατρικῆς καὶ κυβερνητικῆς. ἔτι δὲ τούτων ἐμφαντικώτερον

1. Ἡράκλειτον: conf. *Di* 40 s. 3. ὁδῶν *Ca*, ὅλων MS, ὅλων F, ὤτων G *He* 3. 4. τῆς μὲν — τῆς δὲ *Rei* 569 5 — 7. καὶ ταύτης αὖ διμεροῦς οὔσης τινός, τοῦ μὲν δι' ὑπομνημάτων μέρους ἀνθήψατο, τοῦ δὲ περὶ τὰς ἀνακρίσεις ῥαθύμως ἀπεστράφη *Rei* 569, paulo aliter nec tamen probabilius locum restituere conatus est *Sch* 5. ipsum τινὸς non vacat corruptelae suspitione, sed nulla fides habenda Heysio, qui, cum id omisit, non tam codicem M quam Didotianam expressit 6. in lacuna δι' ἀνακρίσεως add. *Ca*; sed plura excidisse videntur 7. ἀνεστράφη M^s *Ca*, ἀπεστράφη FS καθάπερ — δεδήλωται om. M 9. βιβλίων et 12. βιβλιοθήκην M^sFS vulgo 13. δεῖ FS, δὴ M 14. ἀγνοίας suspectum (nec tamen de ἐννοίας cogitare licet) 15. ἡ δὲ M^s *Ca*, om. FS 16. συμβάλεται F 18. τῶν M^s *Ur* 178^a, om. FS 20. ἂν Cobetus 39 pro δὴ 23. λόγοις *Rei* 570 τὸν M^sS, τῶν F 24. συμβαίνει MFS, corr. *Ben* 25. ἐμφαντικότερον F

ὁ ποιητὴς εἴρηκε περὶ τούτου τοῦ μέρους. ἐκεῖνος γὰρ βουλόμενος ὑποδεικνύειν ἡμῖν οἷον δεῖ τὸν ἄνδρα τὸν πραγματικὸν εἶναι, προθέμενος τὸ τοῦ Ὀδυσσέως πρόσωπον λέγει πως οὕτως,

ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη,
καὶ προβάς, 11
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
πολλὰ δ' ὅγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
καὶ ἔτι,
ἀνδρῶν τε πτολέμους ἀλεγεινά τε κύματα πείρων.

Δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ τῆς ἱστορίας πρόσχημα τοιοῦτον 28
ἄνδρα ζητεῖν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων φησὶ τότε τἀνθρώπεια 2
καλῶς ἕξειν, ὅταν ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἢ οἱ βα-
σιλεῖς φιλοσοφήσωσιν· κἀγὼ δ' ἂν εἴποιμι διότι τὰ τῆς 3
ἱστορίας ἕξει τότε καλῶς, ὅταν ἢ οἱ πραγματικοὶ τῶν ἀν-
δρῶν γράφειν ἐπιχειρήσωσι τὰς ἱστορίας, μὴ καθάπερ νῦν 4
παρέργως, νομίσαντες δὲ καὶ τοῦτ' εἶναι σφίσι τῶν ἀναγ-
καιοτάτων καὶ καλλίστων, ἀπερίσπαστον χρείαν παρά-
σχωνται πρὸς τοῦτο τὸ μέρος κατὰ τὸν βίον, ἢ οἱ γράφειν 5
ἐπιβαλλόμενοι τὴν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἕξιν ἀναγ-
καίαν ἡγήσωνται πρὸς τὴν ἱστορίαν. πρότερον δ' οὐκ
ἔσται παῦλα τῆς τῶν ἱστοριογράφων ἀγνοίας. ὧν Τίμαιος 6
οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην πρόνοιαν θέμενος, ἀλλὰ καταβιώσας
ἐν ἑνὶ τόπῳ ξενιτεύων, καὶ σχεδὸν ὡσανεὶ κατὰ πρόθεσιν
ἀπειπάμενος καὶ τὴν ἐνεργητικὴν τὴν περὶ τὰς πολεμικὰς
καὶ πολιτικὰς πράξεις καὶ τὴν ἐκ τῆς πλάνης καὶ θέας
αὐτοπάθειαν, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκφέρεται δόξαν ὡς ἕλκων

2. δεῖ M^sS, δὴ F 4. πως οὕτως om. M 8 — 12. ἴδεν ἄστεα καὶ τὰ ἑξῆς. δοκεῖ δέ μοι M 9. ὃν om. FS 11. Hom. Odyss. 8, 183 πολέμους FS 13. τ'ἀνθρώπια F 19. ἀπερίσπαστον χρείαν Hu, ἀπερεσπάστω F, ἀπερισπάστως M^sS vulgo (neque ἀπερισπάστως παρορμῶνται neque ἀπερίσπαστοι παραγένωνται neque ἀπερισπάστους παράσχωσιν αὐτοὺς Polybius scripsit) 20. τὰ ante κατὰ add. Ca 21. ἐπιβαλόμενοι Di 22. ἡγήσονται MFS, corr. Ca 23. ἔσται FS, εἶναι M παῦλα Ur 178[a], πολλα (sine acc.) M, πολλὰ FS τίμαιος MFD, ὁ τίμαιος S vulgo 25. ὡσανεὶ Ca, ὡς οἱ MFS, ὡσεὶ Ur 178[a] 26. ἀπειπάμενοι in M legit Hey τὴν περὶ M^s Ca, τῆς περὶ FS

7 τὴν τοῦ συγγραφέως προστασίαν. καὶ διότι τοιοῦτός ἐστιν, αὐτὸν ἀνθομολογούμενον εὐχερὲς παραστῆσαι τὸν Τίμαιον.
8 κατὰ γὰρ τὸ προοίμιον τῆς ἕκτης βύβλου φησί τινας ὑπολαμβάνειν διότι τινὸς μείζονος δεῖται φύσεως καὶ φιλοπονίας καὶ παρασκευῆς τὸ τῶν ἐπιδεικτικῶν λόγων γένος 763
ἢ τὸ τῆς ἱστορίας· ταύτας δὲ τὰς δόξας πρότερον μὲν
9 Ἐφόρῳ φησὶ προσπεσεῖν, οὐ δυνηθέντος δ' ἱκανῶς ἐκείνου πρὸς τοὺς ταῦτα λέγοντας ἀπαντῆσαι, πειρᾶται συγκρίνειν αὐτὸς ἐκ παραβολῆς τὴν ἱστορίαν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς λόγοις,
10 πρᾶγμα ποιῶν πάντων ἀτοπώτατον. πρῶτον μὲν τὸ καταψεύσασθαι τοῦ συγγραφέως. ὁ γὰρ Ἔφορος παρ' ὅλην τὴν πραγματείαν θαυμάσιος ὢν καὶ κατὰ τὴν φράσιν καὶ κατὰ τὸν χειρισμὸν καὶ κατὰ τὴν ἐπίνοιαν τῶν λημμάτων, δεινότατός ἐστιν ἐν ταῖς παρεκβάσεσι καὶ ταῖς ἀφ' αὑτοῦ γνωμολογίαις, καὶ συλλήβδην ὅταν που τὸν ἐπιμετροῦντα
11 λόγον διατιθῆται, κατὰ δέ τινα συντυχίαν εὐχαριστότατα καὶ πιθανώτατα περὶ τῆς συγκρίσεως εἴρηκε τῆς τῶν ἱστο-
12 ριογράφων καὶ λογογράφων. ✗ὃ δ' ἵνα μὴ δόξῃ κατακολουθεῖν Ἐφόρῳ, πρὸς τῷ κατεψεῦσθαι ἐκείνου καὶ τῶν λοιπῶν ἅμα κατεγνωκὼς τὰ παρ' ἄλλων δεόντως κεχειρισμένα μακρῶς κἀσαφῶς καὶ τρόπῳ παντὶ χεῖρον ἐξηγούμενος
28a οὐδένα τῶν ζώντων ὑπέλαβε τοῦτο παρατηρήσειν.✗οὐ μὴν ἀλλὰ βουλόμενος αὔξειν τὴν ἱστορίαν πρῶτον μὲν τηλικαύτην εἶναί φησι διαφορὰν τῆς ἱστορίας πρὸς τοὺς ἐπιδεικτικοὺς λόγους, ἡλίκην ἔχει τὰ κατ' ἀλήθειαν ᾠκοδομημένα

1. τοιοῦτό F, τοιοῦτόν M[s]S, corr. *Ur* 178[a] 2. παραστῆσαι M, παρασχέσθαι FS (ad utrumque tacite addendum μάρτυρα) 3. βίβλου M[s]FS vulgo 8. τοὺς om. S *He* λέγοντας M[s] *Ca*, λέγοντος FS *He* (quam scripturam immerito tuetur Spengelius 31) 9. λόγοις: des. F

10. πρῶτον μὲν τὸ καταψεύσασθαι epitomatoris manum produnt (an lacuna statuenda, velut πρ. μὲν γὰρ οὐκ αἰσχύνεται φανερῶς καταψ. cet.?) 16. διατίθεται M, corr. Geelius 17. εὕρηκε M, corr. idem 18. κατακολουθεῖν coni. *Hey*, κατα.....ιν M, ταῦτα (voluit ταὐτὰ) λέγειν *Ma* 19. καταψεύσασθαι Schwenckius in *Zeitschr. f. Alterthumsw.* 1834 p. 980 ἐκείνωι M, corr. *Ma* 20. ἅμα coni. *Hey*, .ν M, ἂν *Ma* κατεγνωκὼς coni. *Hey*, κατεγν.... M, κατέγνωκε *Ma* τὰ παρ' *Hu*, ... M, γὰρ τὰ ὑπ' *Ma*, τὰ γὰρ ὑπ' Geelius 21. κἀσαφῶς coni. Luchtius, καὶ σαφῶς M τρόπῳ *Hu*, τῶι M (vulgo)

καὶ κατεσκευασμένα τῶν ἐν ταῖς σκηνογραφίαις φαινομένων
τόπων καὶ διαθέσεων· δεύτερον αὐτὸ τὸ συναθροῖσαί φησι 2
τὴν παρασκευὴν τὴν πρὸς τὴν ἱστορίαν μεῖζον ἔργον εἶναι
τῆς ὅλης πραγματείας τῆς περὶ τοὺς ἐπιδεικτικοὺς λό-
γους· αὐτὸς γοῦν τηλικαύτην ὑπομεμενηκέναι δαπάνην καὶ 3
κακοπάθειαν τοῦ συναγαγεῖν τὰ παρ' Ἀσσυρίων ὑπομνή-
ματα καὶ πολυπραγμονῆσαι τὰ Λιγύων ἔθη καὶ Κελτῶν,
ἅμα δὲ τούτοις Ἰβήρων, ὥστε μηδ' ἂν αὐτὸς ἐλπίσαι μή-
ποθ' ἑτέροις ἐξηγούμενος πιστευθῆναι περὶ τούτων. ἡδέως 4
δέ τις ἂν ἔροιτο τὸν συγγραφέα πότερον ὑπολαμβάνει μεί-
ζονος δεῖσθαι δαπάνης καὶ κακοπαθείας τὸ καθήμενον
ἐν ἄστει συνάγειν ὑπομνήματα καὶ πολυπραγμονεῖν τὰ
Λιγύων ἔθη καὶ Κελτῶν ἢ τὸ πειραθῆναι τῶν πλείστων
ἐθνῶν καὶ τούτων αὐτόπτην γενέσθαι. τί δ' αὖ τὸ πυν- 5
764 θάνεσθαι τὰς παρατάξεις καὶ πολιορκίας, ἔτι δὲ ναυμα-
χίας, τῶν παρατετυχηκότων τοῖς κινδύνοις, ἢ τὸ πεῖραν
λαβεῖν τῶν δεινῶν καὶ τῶν ἅμα τούτοις συμβαινόντων
ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἴομαι τηλικαύ- 6
την διαφορὰν ἔχειν τὰ κατ' ἀλήθειαν οἰκοδομήματα τῶν
ἐν ταῖς σκηνογραφίαις τόπων, οὐδὲ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπι-
δεικτικῶν λόγων, ἡλίκην ἐπὶ πασῶν τῶν συντάξεων τὴν
ἐξ αὐτουργίας καὶ τὴν ἐξ αὐτοπαθείας ἀπόφασιν τῶν ἐξ
ἀκοῆς καὶ διηγήματος γραφομένων· ἧς εἰς τέλος ἄπειρος 7
ὢν εἰκότως ὑπέλαβε τὸ πάντων ἐλάχιστον καὶ ῥᾷστον εἶ-
ναι μέγιστον καὶ χαλεπώτατον τοῖς πραγματευομένοις τὴν

---

5. *ὑπομεμένηκε* M, corr. Geelius 6. *Ἀσσυρίων Hu*, *ἀστυρίων* M (scilicet Timaeus hoc loco remotissimas quasque maximeque tum ignotas gentes iactanter affert, et veri simile est eum in historiarum opere, quo ab antiquissimis temporibus orsus est, Graeciae res cum Asiaticis coniunxisse; ac vero eundem scripsisse *περὶ Συρίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πόλεων καὶ βασιλέων βιβλία γ'* tradit Suidas) 8. *μηδ' ἂν Hu*, *μηδὲν* M, *μήτ' ἂν* vulgo post Geelium *μήποθ' Hu*, *μήτ' ἂν* legerunt *Ma* et *Hey* (Timaeus recta oratione dixerat *οὐδ' ἂν αὐτὸς ἐλπίσαιμι μήποτε* cet.) 9. *ἑτέροις ἐξηγούμενος* legit *Ma*, *ἕτεροι. ἐξηγούμεν.*| invenit *Hey* *πιστευθῆναι* Luchtius praef. ad Phylarch. p. IX, *π ...... ῆναι* M 11. *τὸ* Luchtius pro *τὸν* 14. *τοῦτον* M, corr. *Ma* 16. *παρατετευχότων Na* 353 23. *ἧς* Geelius pro *ἣν* 25. *μέγιστον καὶ χαλεπώτατον* add. Spengelius apud *Hu* quaest. II 17 *τὴν* Luchtius, ..| M

ἱστορίαν, λέγω δὲ τὸ συνάγειν ὑπομνήματα καὶ πυνθά-
8 *νεσθαι παρὰ τῶν εἰδότων ἕκαστα τῶν πραγμάτων. καίτοι γε περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἀνάγκη μεγάλα διαψεύδεσθαι τοὺς ἀπείρους· πῶς γὰρ οἷόν τε καλῶς ἀνακρῖναι περὶ παρατάξεώς ἢ πολιορκίας ἢ ναυμαχίας, πῶς δὲ συνεῖναι τῶν ἐξηγουμένων τὰ κατὰ μέρος ἀνεννόητον ὄντα τῶν προει-*
9 *ρημένων; οὐ γὰρ ἔλαττον ὁ πυνθανόμενος τῶν ἀπαγγελλόντων συμβάλλεται πρὸς τὴν ἐξήγησιν· ἡ γὰρ τῶν παρεπομένων τοῖς πράγμασιν ὑπόμνησις αὐτὴ χειραγωγεῖ*
10 *τὸν ἐξηγούμενον ἐφ' ἕκαστα τῶν συμβεβηκότων· ὑπὲρ ὧν ὁ μὲν ἄπειρος οὔτε ἀνακρῖναι τοὺς παραγεγονότας ἱκανός ἐστιν οὔτε συμπαρὼν γνῶναι τὸ γινόμενον, ἀλλὰ κἂν παρῇ, τρόπον τινὰ παρὼν οὐ πάρεστιν.*

RELIQUIAE LIBRI XIII.

RES AETOLORUM.

1 * *Ὅτι Αἰτωλοὶ διά τε τὴν συνέχειαν τῶν πολέμων καὶ διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν βίων ἔλαθον οὐ μόνον ἄλλους,* o. u. 550
2 *ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτοὺς κατάχρεοι γενηθέντες. διόπερ οἰκείως διακείμενοι πρὸς καινοτομίαν τῆς οἰκείας πολιτείας*
3 *εἵλοντο νομογράφους Δωρίμαχον καὶ Σκόπαν, θεωροῦντες τούτους κατά τε τὰς προαιρέσεις κινητικοὺς ὑπάρχοντας*

---

3. *γε*] *καὶ* Cobetus 39 *τοῦτο τὸ Ma*, *τοιοῦτο* legit *Hey*, *τὸ τοιοῦτο Di* 7. *ἀπαγγελμάτων* M, corr. Geelius 9. *αὐτὴ* Luchtius, *αυτη* (sine spir. et acc.) M, *αὕτη Ma* 11. *ἔμπειρος* M, corr. *Ma* *προγεγονότας* M, corr. Geelius 12. *γινόμενον* idem, *γενόμενον* legerunt *Ma* et *Hey* 13. *τινὰ παρὼν οὐ πάρεστιν* Spengelius 32 (conf. 12, 24, 6), *τινὰ παρών* M, *τινὰ οὐ πάρεστι* Geelius 14. libro XIII Polybius res anno 549 gestas per se minus memorabiles brevius attigisse, tum res proximi anni copiosius enarravisse videtur; perierunt autem quaecunque his annis in Italia, Sicilia, Hispania, Africa gesta sunt 15. "quae hic narrantur facta sunt post pacem inter Aetolos et Philippum a. u. 549 conclusam, de qua vide Livium 29, 12" *Sch* 16. P *Va* 58; initium fragmenti citat Athen. 12 p. 527b 17. *ἄλλους Va*, *αὐτοὺς* P

765 καὶ κατὰ τὰς οὐσίας ἐνδεδεμένους εἰς πολλὰ τῶν βιωτι-
κῶν συναλλαγμάτων. οἳ καὶ παραλαβόντες τὴν ἐξουσίαν
ταύτην ἔγραψαν νόμους.

* Ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλὸς νομοθετοῦντος Δω- 1a
ριμάχου καὶ Σκόπα ἀντέλεγε τοῖς γραφομένοις, ἐκ πολλῶν
ἐπιδεικνύμενος ὅτι παρ' οἷς ἔφυ τοῦτο τὸ φυτόν, οὐδέποτε
κατέληξε πρότερον ἢ μεγάλοις κακοῖς περιβαλεῖν τοὺς ἅπαξ
αὐτῷ χρησαμένους· διόπερ ἠξίου μὴ μόνον πρὸς τὸ παρὸν 2
ἀποβλέπειν, εἰ κουφισθήσονται τῶν ἐνεστώτων συναλλαγ-
μάτων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον· ἄτοπον γὰρ εἶναι πο- 3
λεμοῦντας μὲν καὶ τὸ πνεῦμα προΐεσθαι χάριν τῆς τῶν
τέκνων ἀσφαλείας, βουλευομένους δὲ μηδένα ποιεῖσθαι
λόγον τοῦ μετὰ ταῦτα χρόνου.

* Ὅτι Σκόπας ὁ Αἰτωλῶν στρατηγὸς ἀποτυχὼν τῆς 2
ἀρχῆς, ἧς χάριν ἐτόλμα γράφειν τοὺς νόμους, μετέωρος
ἦν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ταῖς ἐκεῖθεν ἐλπίσι πεπεισμέ-
νος ἀναπληρώσειν τὰ λείποντα τοῦ βίου καὶ τὴν τῆς
ψυχῆς πρὸς τὸ πλεῖον ἐπιθυμίαν, οὐκ εἰδὼς ὅτι, καθά- 2
περ ἐπὶ τῶν ὑδρωπικῶν οὐδέποτε ποιεῖ παῦλαν οὐδὲ
κόρον τῆς ἐπιθυμίας ἡ τῶν ἔξωθεν ὑγρῶν παράθεσις,
ἐὰν μὴ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι διάθεσιν ὑγιάσῃ τις, τὸν
αὐτὸν τρόπον οὐδὲ τὴν πρὸς τὸ πλεῖον ἐπιθυμίαν οἷόν
τε κορέσαι μὴ οὐ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κακίαν λόγῳ τινὶ διορ-
θωσάμενον. ἐμφανέστατον δὲ τοῦτο συνέβη γενέσθαι περὶ
τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὑπὲρ οὗ νῦν ὁ λόγος. τούτῳ γὰρ εἰς 3
Ἀλεξάνδρειαν ἀφικομένῳ πρὸς ταῖς ἐκ τῶν ὑπαίθρων

---

1. ἐνδεδομένους P, corr. *Va* 2. συναλαγμάτων P 4. M *Ma* 404 *Hey* 53, 22 6. inc. F¹ in marg. fol. 216ʳ: Ὅτι παροῖς τούτο τὸ φυτὸν F, τὸ φυτὸν τοῦτο M vulgo 8. χρησαμένους: des. F 14. M *Ma* 405 *Hey* 53, 30, P *Va* 61, Suid. v. Σκόπας ὁ m. Suid. στρατηγὸς *Va* Suid., νομογράφος MPˢ 15. ἧς χάριν τοὺς νόμους ἔγραφε M 16. 17. πεπεισμένος ἀναπληρώσειν P Suid., ἀναπληρώσων M 17. τὰ ἐλλείποντα coni. *Va* 18. οὐκ εἰδὼς — 25. λόγος] ἀλλ' ἀκόρεστος ἦν P Suid. 18. inc. F fol. 216ʳ *He* 249: καθάπερ 19. υδροπικῶν F(S) 20. χόρον FS, κύ|ριον M τῆς ἐπιθυμίας invitus om. *Sch* 23. διορθωσάμενον FS, qui in hanc vocem desinunt, διορθωσάμενος M 25. λόγος: des. M τούτῳ — 26. ἀφικομένῳ] ἀφικομένῳ γὰρ εἰς Ἀλεξάνδρειαν Suid.

ὠφελείαις, ὧν ἦν αὐτὸς κύριος διὰ τὸ πιστεύεσθαι περὶ
τῶν ὅλων, καὶ τῆς ἡμέρας ἑκάστης ὀψώνιον ἐξέθηκεν ὁ
βασιλεὺς αὐτῷ μὲν δεκαμναιαῖον, τοῖς δὲ ἐπί τινος ἡγε-
4 μονίας μετ᾽ αὐτὸν τεταγμένοις μναιαῖον. ἀλλ᾽ ὅμως οὐκ
ἠρκεῖτο τούτοις, ὃς τὸ πρότερον προσκαρτερῶν τῷ πλείονι
5 διετέλεσε, μέχρι διὰ τὴν ἀπληστίαν καὶ παρ᾽ αὐτοῖς τοῖς 766
διδοῦσι φθονηθεὶς τὸ πνεῦμα προσαφῆκε τῷ χρυσίῳ.

RES PHILIPPI.

3 * Ἐγένετο περὶ τὴν τοιαύτην κακοπραγμοσύνην, ἣν
δὴ βασιλικὴν μὲν οὐδαμῶς οὐδεὶς ἂν εἶναι φήσειεν, ἀναγ-
καίαν δὲ βούλονται λέγειν ἔνιοι πρὸς τὸν πραγματικὸν
τρόπον διὰ τὴν νῦν ἐπιπολάζουσαν κακοπραγμοσύνην.
2 οἱ μὲν γὰρ ἀρχαῖοι πολύ τι τοῦ τοιούτου μέρους ἐκτὸς
ἦσαν· τοσοῦτο γὰρ ἀπηλλοτρίωντο τοῦ κακομηχανεῖν περὶ
τοὺς φίλους χάριν τοῦ τῷ τοιούτῳ συναύξειν τὰς σφετέρας
δυναστείας, ὥστ᾽ οὐδὲ τοὺς πολεμίους ᾑροῦντο δι᾽ ἀπάτης
3 νικᾶν, ὑπολαμβάνοντες οὐδὲν οὔτε λαμπρὸν οὐδὲ μὴν βέ-
βαιον εἶναι τῶν κατορθωμάτων, ἐὰν μή τις ἐκ τοῦ προ-
φανοῦς μαχόμενος ἡττήσῃ ταῖς ψυχαῖς τοὺς ἀντιταττο-
4 μένους. διὸ καὶ συνετίθεντο πρὸς σφᾶς μήτε ἀδήλοις βέ-
λεσι μήθ᾽ ἑκηβόλοις χρήσασθαι κατ᾽ ἀλλήλων, μόνην δὲ
τὴν ἐκ χειρὸς καὶ συστάδην γινομένην μάχην ἀληθινὴν
5 ὑπελάμβανον εἶναι κρίσιν πραγμάτων. ᾗ καὶ τοὺς πολέ-
μους ἀλλήλοις προύλεγον καὶ τὰς μάχας, ὅτε πρόθοιντο
διακινδυνεύειν καὶ τοὺς τόπους, εἰς οὓς μέλλοιεν ἐξιέναι

2. *καὶ — 7. χρυσίῳ* liberius immutata citat Suid. v. *δεκαμναιαῖον* 3. *δεκαμναιαῖον* P Suid. utroque loco, *δεκαμναῖον Ur* I 247, *δεκαμναϊαῖον* Lobeckius ad Phrynich. 555 4. *μετ᾽ αὐτὸν* coni. *Sch* (*μετὰ τοῦτον Rei* 743), *μετα ταῦτα* P (Suid. v. *Σκόπ.*) *μναϊαῖον* Lobeckius l. c. 553 5. *ἠρκέσθη* Suid. v. *δεκ.*, *ἀρκεσθεὶς Sch* *ὃς τὸ πρ.* cet. epitomatoris manum produnt *ὃς* P, *οἷς* Suid. v. *Σκόπ.*, *ὡς Sch*, *ἀλλ᾽ ὡς* Kusterus 7. *προσαφῆκε Hu* (*προσεπαφῆκε Rei* 743), *προσέθηκε* P Suid. v. *Σκόπ.*, *προσαπέθηκε* Suid. v. *δεκ.* vulgo 9. F fol. 216r *He* 249, 26 *ἐγένετό τις* FS, *τις* del. *Sch* 13. *ἀχαιοὶ* ω S 14. *τοσοῦτον* vulgo invito F 15. *τοῦτ τοιούτω* F, *τοῦ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ Sch* 17. *οὐδὲν οὔτε Sca*, *οὔτε* FS, *οὐθὲν Hu* 20. *συνετίθετο* FS, corr. *Sca* 21. *μήτ᾽ ἐκηβόλοις* F, *μήτ᾽ ἐκ.* S[s] *He* 23. *ᾗ Ca* pro *ἣ* *πολεμίους* FS, corr. *Ur* 178a 25. *εἰς οὓς* idem,

παραταξόμενοι. νῦν δὲ καὶ φαύλου φασὶν εἶναι στρατη- 6
γοῦ τὸ προφανῶς τι πράττειν τῶν πολεμικῶν. βραχὺ δέ 7
τι λείπεται παρὰ Ῥωμαίοις ἴχνος ἔτι τῆς ἀρχαίας αἱρέσεως
περὶ τὰ πολεμικά· καὶ γὰρ προλέγουσι τοὺς πολέμους καὶ
ταῖς ἐνέδραις σπανίως χρῶνται καὶ τὴν μάχην ἐκ χειρὸς
ποιοῦνται καὶ συστάδην.

Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς τὸν ἐπιπολάζοντα νῦν 8
ὑπὲρ τὸ δέον ἐν τῇ κακοπραγμοσύνῃ ζῆλον περὶ τοὺς
ἡγουμένους ἔν τε ταῖς πολιτικαῖς καὶ πολεμικαῖς οἰκονο-
μίαις. ὁ δὲ Φίλιππος Ἡρακλείδῃ μέν, καθάπερ ὑπόθε- 4
σιν δούς, ἐπέταξε φροντίζειν πῶς ἂν κακοποιήσαι καὶ
διαφθείραι τὰς τῶν Ῥοδίων νῆας, εἰς δὲ τὴν Κρήτην πρε- 2
σβευτὰς ἐξαπέστειλε τοὺς ἐρεθιοῦντας καὶ παρορμήσοντας
ἐπὶ τὸν κατὰ τῶν Ῥοδίων πόλεμον. ὁ δ' Ἡρακλείδης, ἄν- 3
θρωπος εὖ πεφυκὼς πρὸς τὸ κακόν, ἕρμαιον ἡγησάμενος
767 τὴν ἐπιταγὴν καὶ διανοηθεὶς ἄττα δή ποτ' οὖν παρ' αὑτῷ,
μετά τινα χρόνον ὥρμησε καὶ παρῆν καταπλέων εἰς τὴν
Ῥόδον. συνέβαινε δὲ τὸν Ἡρακλείδην τοῦτον τὸ μὲν γένος 4
ἀνέκαθεν εἶναι Ταραντῖνον, πεφυκέναι δὲ ἐκ βαναύσων
καὶ χειροτεχνῶν ἀνθρώπων, μεγάλα δ' ἐσχηκέναι προτε-
ρήματα πρὸς ἀπόνοιαν καὶ ῥᾳδιουργίαν· πρῶτον μὲν γὰρ 5
ἀναφανδὸν τῷ σώματι παρεκέχρητο κατὰ τὴν πρώτην ἡλι-
κίαν, εἶτ' ἀγχίνους ὑπῆρχε καὶ μνήμων, καὶ πρὸς μὲν τοὺς
ταπεινοτέρους καταπληκτικώτατος καὶ τολμηρότατος, πρὸς
δὲ τοὺς ὑπερέχοντας κολακικώτατος. οὗτος ἀρχῆθεν μὲν 6
ἐκ τῆς πατρίδος ἐξέπεσε δόξας τὸν Τάραντα πράττειν Ῥω-
μαίοις, οὐ πολιτικὴν ἔχων δύναμιν, ἀλλ' ἀρχιτέκτων ὑπ-
άρχων καὶ διά τινας ἐπισκευὰς τῶν τειχῶν κύριος γενόμε-
νος τῶν κλειδῶν τῆς πύλης τῆς ἐπὶ τὸ μεσόγαιον φερού-

οὓς FS, οἳ *Hu* 1. παραταξόμενοι FD, παραταξάμενοι S 6. στάδην FS, corr. *Ca* 11. 12. κακοποιήσηι καὶ διαφθείρηι FS, corr. *Di* 15. ἕρμαιον F^{s}S vulgo 16. ἄττα *Sch*, ἄυτα F(S) 18. inc. P: Ὅτι ἡρακλείδης ὁ παραφιλίππωι τῶι βασιλεῖ τὸ μεν γένος ἀνέκειθεν συνέβαινεν εἶναι cet. 24. τολμηρότατος P, τολμηρότερος FS 27. ἀρχητέκτον F, ἀρχητέκτων S 28. ἐπισκευὰς PS, ἐπισκευὰς καὶ κατα σκευὰς F(G) 29. τὸ] τὴν *Hu* (conf. Fleckeiseni annal. 1858 p. 816) μεσόγειον P *Di*

7 σης· καταφυγὼν δὲ πρὸς Ῥωμαίους, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν
γράφων καὶ διαπεμπόμενος εἰς τὸν Τάραντα καὶ πρὸς
Ἀννίβαν, ἐπεὶ καταφανὴς ἐγένετο, προαισθόμενος τὸ μέλ-
8 λον αὖθις ἔφυγε πρὸς τὸν Φίλιππον. παρ' ᾧ τοιαύτην
περιεποιήσατο πίστιν καὶ δύναμιν ὥστε τοῦ καταστρα-
φῆναι τὴν τηλικαύτην βασιλείαν σχεδὸν αἰτιώτατος γε-
γονέναι.

5 * Διαπιστοῦντες δὲ οἱ πρυτάνεις ἤδη τῷ Φιλίππῳ
διὰ τὴν περὶ τὰ Κρητικὰ κακοπραγμοσύνην, καὶ τὸν Ἡρα-
κλείδην ὑπώπτευον ἐγκάθετον εἶναι.

2 * Ὁ δὲ εἰσελθὼν ἀπελογίζετο τὰς αἰτίας δι' ἃς πε-
φευγὼς εἴη τὸν Φίλιππον.

3 * Πᾶν γὰρ βουληθῆναι τὸν Φίλιππον ἀναδέξασθαι
ἢ καταφανῆ γενέσθαι Ῥοδίοις τὴν ἐν τούτοις αὐτοῦ προαί-
ρεσιν. ῃ καὶ τὸν Ἡρακλείδην ἀπέλυσε τῆς ὑποψίας.

4 * Καί μοι δοκεῖ μεγίστην θεὸν τοῖς ἀνθρώποις ἡ
φύσις ἀποδεῖξαι τὴν ἀλήθειαν καὶ μεγίστην αὐτῇ προσ-
5 θεῖναι δύναμιν. πάντων γοῦν αὐτὴν καταγωνιζομένων
ἐνίοτε καὶ πασῶν τῶν πιθανοτήτων μετὰ τοῦ ψεύδους
ταττομένων, οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτὴ δι' αὑτῆς εἰς τὰς ψυχὰς
6 εἰσδύεται τῶν ἀνθρώπων, καὶ ποτὲ μὲν παραχρῆμα δεί- 768
κνυσι τὴν αὑτῆς δύναμιν, ποτὲ δὲ καὶ πολὺν χρόνον ἐπι-
σκοτισθεῖσα τέλος αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ἐπικρατεῖ καὶ κατα-
γωνίζεται τὸ ψεῦδος, ὡς συνέβη γενέσθαι περὶ τὸν Ἡρα-
κλείδην τὸν παρὰ Φιλίππου τοῦ βασιλέως εἰς Ῥόδον ἀφικό-
μενον.

7 * Ὅτι Δαμοκλῆς ὁ μετὰ Πυθίωνος πεμφθεὶς κατά-

---

5. δυνιάναμιν P καταστραφεῖναι F (τὸν καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀνατρέψαντα Athen. 6 p. 251e) 7. γεγονέναι: des. PF 8 — 15. conf. Polyaen. 5, 17, 2 8. Suid. v. πρυτάνεις 11. idem v. ἀπελογίζετο 13. idem v. ἀναδέξασθαι 15. ῄ Ca, ᾗ Suid. l. c. et v. ἀπέλυσεν 16. F fol. 217r He 250, 3; inc. M Hey 30, 8: Ὅτι μεγίστην θεὸν τοῖς ἀνθρώποις ἡ φύσις ἀπέδειξε τὴν ἀλήθειαν καὶ μεγίστην αὐτῆι προσέθηκε δύναμιν cet. 19. post ἐνίοτε add. δὲ Ca 20. τα μένων M 22. καὶ om. FS ἐπισκοτηθεῖσα Cobetus Mnemos. XI 14 24. ψεῦδος: des. F περὶ Luchtius, ἐπὶ M 25. παρὰ idem, τοῦ M 27. P Va 61 et partim Suid. v. εὐφυᾶ, σκεῦος, ὑπειρετικοῖς

σκοπος πρὸς Ῥωμαίους ὑπηρετικὸν ἦν σκεῦος εὐφυὲς καὶ
πολλὰς ἔχον ἀφορμὰς εἰς πραγμάτων οἰκονομίαν.

NABIS LACEDAEMONIORUM TYRANNUS.

* Ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων τύραννος Νάβις, ἔτος 6
ἤδη τρίτον ἔχων τὴν ἀρχήν, ὁλοσχερὲς μὲν οὐδὲν ἐπεβάλλετο
πράττειν οὐδὲ τολμᾶν διὰ τὸ πρόσφατον εἶναι τὴν ὑπὸ
τῶν Ἀχαιῶν ἧτταν τοῦ Μαχανίδου, καταβολὴν δ' ἐποιεῖτο 2
καὶ θεμέλιον ὑπεβάλλετο πολυχρονίου καὶ βαρείας τυραν-
νίδος. διέφθειρε γὰρ τοὺς λοιποὺς ἄρδην ἐκ τῆς Σπάρ- 3
της, ἐφυγάδευσε δὲ τοὺς κατὰ πλέον πλούτῳ διαφέροντας
ἢ δόξῃ προγονικῇ, τὰς δὲ τούτων οὐσίας καὶ γυναῖκας διε-
δίδου τῶν ἄλλων τοῖς ἐπιφανεστάτοις καὶ τοῖς μισθοφό-
ροις. οὗτοι δ' ἦσαν ἀνδροφόνοι καὶ παρασχίσται, λωπο- 4
δύται, τοιχωρύχοι. καθόλου γὰρ τοῦτο τὸ γένος ἤθροιζε
πρὸς αὑτὸν ἐπιμελῶς ἐκ τῆς οἰκουμένης, οἷς ἄβατος ἦν ἡ
θρέψασα δι' ἀσέβειαν καὶ παρανομίαν. ὧν προστάτην 5
καὶ βασιλέα αὑτὸν ἀναδείξας, καὶ χρώμενος δορυφόροις καὶ
σωματοφύλαξι τούτοις, δῆλον ὡς ἔμελλε πολυχρόνιον ἕξειν
τὴν ἐπ' ἀσεβείᾳ φήμην καὶ δυναστείαν. ὅς γε χωρὶς τῶν 6
προειρημένων οὐκ ἐξήρκεῖτο φυγαδεύειν τοὺς πολίτας, ἀλλ'
οὐδὲ τοῖς φεύγουσιν οὐδεὶς τόπος ἦν ἀσφαλὴς οὐδὲ κατα-
φυγὴ βέβαιος. τοὺς μὲν γὰρ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπαποστέλλων 7
ἀνῄρει, τοὺς δὲ ἐκ τῶν τόπων ἐπαναγαγόντας ἐφόνευε.
τὸ δὲ τελευταῖον ἐν ταῖς πόλεσι τὰς σύνεγγυς οἰκίας, ὅπου 8

2. ἔχον P Suid. v. σκεῦος (secundum cod. A) et ὑπειρ., ἔχων Suid. v. εὐφ. vulgo 4. F fol. 218r He 250, 8; inc. P: Ὅτι τῶν λακεδαιμονίων τύραννος ναβίσετος ὑπῆρχεν ὃς ὁλοσχερὲς cet. ναβίς F (conf. P) 8. θεμελιοῦν FS, idem sine acc. P, corr. Ur 178a 10. διαφέροντας P He, διὰφθαρέντας F(S) 12. τοὺς ἐπιφανεστάτους P 13. παρασχίσται Sca, παρασχι P (τ suprascr.), παρασχεῖται F, παρασχίται S 14. 15. ἠθροίζετο πρὸς αὐτὸν PFS, corr. Hu 17. καὶ βασιλέα post ἀναδείξας transposuit Ben (immo καὶ βασιλέα delenda esse videntur, aut gravius scripturae vitium antiquitus irrepsit) 18. ὡς add. Hu Fleckeiseni annal. 1867 p. 676, ὅτι add. Ca 19. καὶ] κατὰ τὴν Hu l. c. ὅς γε Sch pro ὥστε 20. φυγαδεύων vulgo post Ca 23. δὲ PF, δ' S* τόπων vix sanum est (ἐκ τῶν πότων ἐπανάγοντας dubitanter Hu) 24. ὅποι P

*τις τυγχάνοι κατοικῶν τῶν φυγάδων, μισθούμενος δι᾽ ἀνυ-
πονοήτων ἀνθρώπων, εἰς ταύτας εἰσέπεμπε Κρῆτας, οἵ-
τινες ῥήγματα ποιοῦντες ἐν τοῖς τοίχοις καὶ διὰ τῶν ὑπαρ- 769
χουσῶν θυρίδων τοξεύοντες τοὺς μὲν ἑστῶτας τῶν φυγά-
δων τοὺς δ᾽ ἀνακειμένους ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις διέφθει-
9 ρον, ὥστε μήτε τόπον εἶναι μηδένα φύξιμον μήτε καιρὸν
10 ἀσφαλῆ τοῖς ταλαιπώροις Λακεδαιμονίοις. καὶ δὴ τῷ
τοιούτῳ τρόπῳ τοὺς μὲν πλείστους αὐτῶν ἠφάνισε, κατε-
7 σκευάσατο δὲ καί τινα μηχανήν, εἰ μηχανὴν ταύτην χρὴ·
2 λέγειν. ἦν γὰρ εἴδωλον γυναικεῖον, πολυτελέσιν ἱματίοις
ἠμφιεσμένον, κατὰ δὲ τὴν μορφὴν εἰς ὁμοιότητα τῇ τοῦ
3 Νάβιδος γυναικὶ διαφόρως ἀπειργασμένον. ὁπότε δέ τινας
τῶν πολιτικῶν ἀνακαλέσαιτο βουλόμενος εἰσπρᾶξαι χρή-
ματα, τὰς μὲν ἀρχὰς διετίθετο λόγους πλείονας καὶ φι-
4 λανθρώπους, ὑποδεικνύων μὲν τὸν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐπι-
κρεμάμενον τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει φόβον, διασαφῶν δὲ
τὸ πλῆθος τῶν μισθοφόρων τὸ τρεφόμενον τῆς ἐκείνων
ἀσφαλείας χάριν, ἔτι δὲ τὰς εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τὰς κοι-
5 νὰς τῆς πόλεως δαπάνας. εἰ μὲν οὖν ἐντρέποιντο διὰ
τῶν τοιούτων λόγων, εἶχεν ἀποχρώντως αὐτῷ πρὸς τὸ προ-
6 κείμενον· εἰ δέ τινες ἐξαρνούμενοι διωθοῖντο τὴν ἐπιτα-
γήν, ἐπεφθέγγετο λόγον τοιοῦτον "ἴσως ἐγὼ μὲν οὐ δύ-
ναμαί σε πείθειν, Ἀπῆγαν μέντοι ταύτην δοκῶ σε πείσειν."
7 τοῦτο δ᾽ ἦν ὄνομα τῇ γυναικὶ τοῦ Νάβιδος. καὶ τοῦτ᾽
8 ἔλεγε, καὶ παρῆν ὃ μικρῷ πρότερον ἔλεγον εἴδωλον. καὶ
δεξιωσάμενος ἐπειδὰν ἐκ τῆς καθέδρας ἀνέστησε τὴν γυ-
ναῖκα, καὶ * * περιέπτυξε ταῖς χερσὶ προσήγετο κατὰ*

---

5. *δε* P *οἰκείαις* F 6. *φεύξιμον* PS, *φεύξημον* F, corr. *Di* 9. *κέτινα* F 12. *διαφερόντως ἐξειργασμένον* coni. *Sch* coll. 6, 53, 5 15. *τὸν*] *τῶν* F *ἀπὸ* coni. *Sch* in lexico p. 652 *ἐπικρεμμάμενον* P 22. *μὲν ἐγὼ* P 23. *ταυτηνὶ Hu* 25. *πρώτερον* F *καὶ δεξιωσάμενος* cetera, olim in codice aliquo antiquissimo defectibus scripturae aliisque corruptelis deformata, a viro grammatico qui continuam orationem restituere temptaret, magis etiam depravata sunt 26. *ἐπειδᾶν* F, *ἐπιδὰν* P, *ἐπειδὴ Be*, *ἐπιτηδείως Hu* 27. dubitari vix potest, quin *περιέπτυξε* corruptum sit ex *περιπτύξαι* isque infinitivus habuerit verbum suum *ἀναγκασθεὶς* vel *κελευσθείς*; praeterea autem intercidit subiectum sententiae *προσήγετο Ca* pro *προηγεῖτο*

βραχὺ πρὸς τὰ στέρνα. τοὺς δὲ πήχεις εἶχε καὶ τὰς χεῖ- 9
ρας πλήρεις σιδηρῶν γόμφων ὑπὸ τοῖς ἱματίοις, ὁμοίως
καὶ κατὰ τοὺς μαστούς. ὅταν προσήρεισε ταῖς χερσὶ 10
πρὸς τὰ νῶτα τῆς γυναικός, κἄπειτα διὰ τῶν ὀργάνων
ἑλκόμενον ἐπέτεινε καὶ προσῆγε πρὸς τοὺς μαστοὺς κατ᾽
ἐλάχιστον, πᾶσαν ἠνάγκαζε φωνὴν προΐεσθαι τὸν πιεζό-
μενον. καὶ πολλοὺς δή τινας τῷ τοιούτῳ τρόπῳ διέφθειρε 11
τῶν ἐξαρνουμένων.

Καὶ τὰ λοιπὰ δ᾽ ἦν τούτοις ὅμοια καὶ σύστοιχα κατὰ 8
770 *τὴν ἀρχήν. ἐκοινώνει μὲν γὰρ τοῖς Κρησὶ τῶν κατὰ θά-* 2
λατταν λῃστειῶν, εἶχε δὲ καθ᾽ ὅλην τὴν Πελοπόννησον
ἱεροσύλους ὁδοιδόκους φονέας, οἷς μερίτης γινόμενος τῶν
ἐκ τῆς ῥᾳδιουργίας λυσιτελῶν ὁρμητήριον καὶ καταφυγὴν
παρείχετο τούτοις τὴν Σπάρτην. πλὴν κατά γε τοὺς και- 3
ροὺς τούτους ξένοι τῶν ἀπὸ τῆς Βοιωτίας εἰς τὴν Λα-
κεδαίμονα παρεπιδημήσαντες ἐψυχαγώγησάν τινα τῶν τοῦ
Νάβιδος ἱπποκόμων ὥστε συναποχωρῆσαι μεθ᾽ ἑαυτῶν
ἔχοντα λευκὸν ἵππον, ὃς ἐδόκει γενναιότατος εἶναι τῶν ἐκ
τῆς τυραννικῆς ἱπποστάσεως. τούτου δὲ πεισθέντος καὶ 4
πράξαντος τὸ προειρημένον, καταδιώξαντες οἱ παρὰ τοῦ
Νάβιδος εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν καὶ καταλαβόντες τὸν
μὲν ἵππον εὐθὺς ἀπῆγον καὶ τὸν ἱπποκόμον, οὐδενὸς ἀντι-
ποιουμένου, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τοῖς ξένοις ἐπέβαλον τὰς
χεῖρας. οἱ δὲ Βοιωτοὶ τὸ μὲν πρῶτον ἠξίουν ἄγειν αὐτοὺς 5
ἐπὶ τὴν ἀρχήν· οὐδενὸς δὲ προσέχοντος ἀνεβόα τις τῶν
ξένων "βοήθεια." συνδραμόντων δὲ τῶν ἐγχωρίων καὶ μαρ- 6
τυρομένων τοὺς ἄνδρας ἐπανάγειν ἐπὶ τὴν ἀρχήν, ἠναγ-
κάσθησαν προϊέμενοι τοὺς ἀνθρώπους οἱ παρὰ τοῦ Νά-
βιδος ἀπελθεῖν. ὁ δὲ πάλαι ζητῶν ἀφορμὰς ἐγκλημάτων 7

3. *ὅταν οὖν Ca, ὅτ᾽ οὖν Be* *προσήρεισε* P, *προσηρισε* (sine acc.) F(S) 3. 4. *τὰς χεῖρας πρὸς τὰ νῶτα τῆς γυναικὸς Sca, τὰς χεῖρας τῆς γυναικὸς πρὸς τὰ νῶτα τἀνθρώπου* coni. *Sch* 5. *ἑλκομένων Sca* 5. 6. *κατελάχιστον καὶ πᾶσαν ἠνάγκαθεν* P 8. *τὸν ἐξαρνούμενον* F, qui hic desinit; pergit P *Va* 61 12. *γενόμενος* vulgo invito P 13. *λυσιτελως* (sine acc.) P, corr. *Va* 17. *ἱπποκόμον* P, corr. idem 19. *τοῦτο* P, corr. *Be* (nisi forte *τοῦ* restituendum) 20. *τοῦ προειρημένου*, servato antea *τοῦτο*, *Rei* 743 28. *προέμενοι Di* 29. *πάλιν* P, corr. *Va*

καὶ πρόφασιν εὔλογον διαφορᾶς, τότε λαβόμενος ταύτης
εὐθέως ἤλαυνε τὰ Προαγόρου θρέμματα καί τινων ἑτέρων.
ἐξ ὧν ἐγένετο ἀρχὴ τοῦ πολέμου.

ANTIOCHI EXPEDITIO IN ARABIAM.

9 * Λάβαι, ὡς Σάβαι, Χαττηνίας πόλις· Πολύβιος
τρισκαιδεκάτῳ. τὸ ἐθνικὸν Λαβαῖος, ὡς Σαβαῖος. τῆς
αὐτῆς χώρας ἀμφότεραι· ἡ γὰρ Χαττηνία τῶν Γερραίων
ἐστὶ χώρα.
2 * Χαττηνία, χώρα τρίτη Γερραίων. Πολύβιος ιγ'
"ἔστι δ' ἡ Χαττηνία τἆλλα μὲν λυπρά, κώμαις δὲ καὶ
πύργοις διεσκεύασται διὰ τὴν εὐκαιρίαν τῶν Γερραίων·
3 οὗτοι γὰρ αὐτὴν νέμονται." ἔστι δὲ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσ-
σης. οἱ πολῖται Χαττηνοί, ὡς αὐτός "τούτοις μὲν γὰρ
παρήγγειλε φείδεσθαι τῆς τῶν Χαττηνῶν χώρας."
4 * Οἱ δὲ Γερραῖοι ἀξιοῦσι τὸν βασιλέα μὴ καταλῦσαι
τὰ παρὰ τῶν θεῶν αὐτοῖς δεδομένα, τοῦτ' ἔστιν ἀίδιον
εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν. ὁ δὲ ἑρμηνευθείσης οἱ τῆς ἐπι- 771
στολῆς ἔφη συγχωρεῖν τοῖς ἀξιουμένοις.
5 * Κυρωθείσης δὲ τῆς ἐλευθερίας τοῖς Γερραίοις, ἐστε-
φάνωσαν παραχρῆμα τὸν Ἀντίοχον τὸν βασιλέα πεντακο-
σίοις ἀργυρίου ταλάντοις, χιλίοις δὲ λιβανωτοῦ καὶ δια-
κοσίοις τῆς λεγομένης στακτῆς. καὶ ἐποίει τὸν πλοῦν ἐπὶ
Τύλον τὴν νῆσον καὶ ἐποίει τὸν ἀπόπλουν ἐπὶ Σελευκείας.
ἦσαν δὲ τὰ ἀρώματα ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ.

VARIA FRAGMENTA GEOGRAPHICA.

10 * Ἀδράνη, πόλις Θρᾴκης. * Πολύβιος δὲ διὰ τοῦ
η τὴν μέσην λέγει ἐν τρισκαιδεκάτῃ, Ἀδρήνη.
2 * Ἀλλαρία, πόλις τῆς Κρήτης· Πολύβιος τρισκαι-
δεκάτῃ. τὸ ἐθνικὸν Ἀλλαριάτης, ὡς αὐτός φησιν.

---

5. 9. Stephanus Byz. 11. *εὐκαιρίαν* coni. *Sch* pro *εὔκαιρον* 15. Suid. v. *ἀξιουμένου* *Γερραῖοι* *Ca* pro *γεραιοὶ* 19. Suid. v. *στακτή* 22. *ὡς* ante *ἐπὶ* add. *Di* 23. *ἐποίει* del. *Di* 24. *θαλάσσῃ* Suid. 25 ss. Stephanus Byz.; accedit fragmentum v. *Γαλάδραι*, quod aut ex hoc libro vel vicesimo tertio excerptum est 29. *Ἀλλαριώτης* coni. Meinekius (conf. 5, 63, 12. 65, 7)

* Ἄρειον πεδίον. * ἔστι καὶ Θρᾴκης ἔρημον πεδίον, 3
χαμαιπετῆ δένδρα ἔχον, ὡς Πολύβιος τρισκαιδεκάτῃ.

* Βάδιζα, πόλις τῆς Βρεττίας· Πολύβιος τρισκαι- 4
δεκάτῳ.

* Δίγηροι, ἔθνος Θρᾴκιον· Πολυβιος ιγ'. 5

* Ἰλαττία, πόλις Κρήτης· Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ. 6

* Καβύλη, πόλις Θρᾴκης, οὐ πόρρω τῆς τῶν Ἀστῶν 7
χώρας. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῃ.

* Λαμπέτεια, πόλις Βρεττίας· Πολύβιος τρισκαι- 8
δεκάτῳ.

* Μελίτουσσα, πόλις Ἰλλυρίας· Πολύβιος τρισκαι- 9
δεκάτῳ.

* Σίβυρτος, πόλις Κρήτης. τὸ ἐθνικὸν Σιβύρτιος, 10
ὡς Πολύβιος ἐν τρισκαιδεκάτῳ.

* Ἔστι γὰρ καὶ Ταμέση πόλις τῆς Ἰταλίας καὶ πο- 11
ταμός. Πολύβιος δ' ἐν τῷ ιγ' Τεμεσίαν τὴν πόλιν καλεῖ.

RELIQUIAE LIBRI XIV.

EX PROOEMIO LIBRI.

772 * Ἴσως μὲν οὖν ἐπὶ πάσαις ταῖς ὀλυμπιάσιν αἱ προ- 1a
εκθέσεις τῶν πράξεων εἰς ἐπίστασιν ἄγουσι τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ διὰ τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν γεγο-

---

3. *Βρεττίας Sch* pro *βρεττανίας* (*Βρεττιανῆς* coni. idem) 11. *Μελιτοῦσσα Di*, *Μελίτουσα* Meinekius 16. *ιγ'* coni. *Sch* vol. V p. 39, *α'* vel *πρώτῳ* codices Stephani *Τεμέσειαν* Meinekius 17. libro XIV Polybius res anno 551 gestas enarravit 19. M *Ma* 406 *Hey* 54, 16: *Ὅτι φησὶν ὁ πολύβιος περὶ ἑαυτοῦ καὶ περὶ τῆς τῶν βίβλων ὑποθετικῆς ἐξηγήσεως· ἴσως μὲν* cet.; praeterea in margine adscripta sunt: *Σχολ. ἰστέον ὅτι τὸ προοίμιον μόνον διεσάφει* (*διεσώθη Be*) *τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου λόγου· τὰ δ' ἐφεξῆς ἐνέλειπεν μέχρι λ' φύλλων* (conf. adnot. ad cap. 12 extr.) *προθέσεις* M, corr. Geelius

νότων, ὡς ἂν ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἀγομένων τῶν ἐξ ὅλης
2 *τῆς οἰκουμένης ἔργων· οὐ μὴν ἀλλὰ τὰ κατὰ ταύτην τὴν*
ὀλυμπιάδα μάλιστα νομίζω συνεπιστήσειν τοὺς ἀναγινώ-
σκοντας διὰ τὸ πρῶτον μὲν τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ
Λιβύην πολέμους ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις εἰληφέναι τὴν
συντέλειαν, ὑπὲρ ὧν τίς οὐκ ἂν ἱστορῆσαι βουληθείη ποία
3 *τις· ἡ καταστροφὴ καὶ τί τὸ τέλος αὐτῶν ἐγένετο; φύσει*
γὰρ πάντες ἄνθρωποι, κἂν ὁλοσχερῶς παραδέχωνται τὰ
κατὰ μέρος ἔργα καὶ λόγους, ὅμως ἑκάστων τὸ τέλος ἱμεί-
4 *ρουσι μαθεῖν· πρὸς δὲ τούτοις συμβαίνει καὶ τὰς προ-*
αιρέσεις τῶν βασιλέων ἐκφανεστάτας γεγονέναι κατὰ τοὺς
αὐτοὺς χρόνους· ἃ γὰρ πρότερον ἐλέγετο περὶ αὐτῶν, τότε
σαφῶς ἐπεγνώσθη πάντα παρὰ πᾶσι καὶ τοῖς μηδ᾽ ὅλως
5 *ἐθέλουσι πολυπραγμονεῖν. διὸ καὶ βουλόμενοι κατ᾽ ἀξίαν*
τῶν ἔργων ποιήσασθαι τὴν ἐξήγησιν, οὐ τὰς ἐκ τῶν δυεῖν
ἐτῶν πράξεις κατατετάχαμεν εἰς μίαν βύβλον, καθάπερ
ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἀποδεδώκαμεν.

SCIPIO IN AFRICA.

1 * *Οἱ μὲν οὖν ὕπατοι περὶ ταύτας ἐγίνοντο τὰς πρά-* a. u. 551
2 *ξεις, ὁ δὲ Πόπλιος ἐν τῇ Λιβύῃ κατὰ τὴν παραχειμασίαν*
πυνθανόμενος ἐξαρτύειν στόλον τοὺς Καρχηδονίους, ἐγίνε-
το μὲν καὶ περὶ ταύτην τὴν παρασκευήν, οὐχ ἧττον δὲ καὶ
3 *περὶ τὴν τῆς Ἰτύκης πολιορκίαν. οὐ μὴν οὐδὲ τῆς κατὰ*
τὸν Σόφακα τελέως ἐλπίδος ἀφίστατο, διεπέμπετο δὲ συν-
εχῶς διὰ τὸ μὴ πολὺ ἀφεστάναι τὰς δυνάμεις ἀλλήλων,

1. *σύναψιν* M, corr. Geelius 2. *ἀλλὰ τὰ κατὰ ταύτην Be*, *τὰ κατ᾽ αὐτην* (sine acc.) M, *ἀλλὰ ταύτην* Spengelius act. societ. Graec. I 32 8. *ὁλοσχερῶς* Cobetus Mnemos. X 198 XI 40, *ὁλ..χερ..* M *παραδέχωνται Hey*, ...*χωνται* M 9. *ὅμως Hey*, *ὅλως* M 12. *ἐλέγετο* Cobetus Mnemos. XI 40, *ἐγένετο* M 13. *μήθ᾽* M, corr. Luchtius 15. *ἐκ τῶν Hu* quaest. II 13 (idem coniecerat Spengelius: vide *Philolog. Anzeiger* 1869 p. 98), *ἐν κτῶν* M 16. *βίβλον* M[s] vulgo 18. Liv. 30, 1. 3—17, Appian. Pun. 18—32 19. F[2] fol. 220[r] *He* 250; in marg. add. F[2] *πολυβίου τοῦ ιδ̅ λόγου* (totam hanc eclogam manus secunda exaravit) 21. *ἐγένετο* S (praeter K, e quo *ἐγίγνετο* affertur) 24. *Σύφακα Ur* 178[a] (coniectura, non ex suo codice, cuius auctoritatem falso huc affert), librorum scripturam restituit *Na* 117 25. hiatum fecit epitomator contracta in brevius oratione

*πεπεισμένος μετακαλέσειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς τῶν Καρχηδο-
νίων συμμαχίας· οὐ γὰρ ἀπεγίνωσκε καὶ τῆς παιδίσκης* 4
*αὐτὸν ἤδη κόρον ἔχειν, δι' ἣν εἵλετο τὰ Καρχηδονίων,
καὶ καθόλου τῆς πρὸς τοὺς Φοίνικας φιλίας διά τε τὴν
φυσικὴν τῶν Νομάδων ἀψικορίαν καὶ διὰ τὴν πρός τε
τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀθεσίαν. ὢν δὲ περὶ* 5
*πολλὰ τῇ διανοίᾳ καὶ ποικίλας ἔχων ἐλπίδας ὑπὲρ τοῦ
μέλλοντος διὰ τὸ κατορρωδεῖν τὸν ἔξω κίνδυνον τῷ πολ-*
773 *λαπλασίους εἶναι τοὺς ὑπεναντίους, ἐπελάβετό τινος ἀφορ-
μῆς τοιαύτης. τῶν γὰρ διαπεμπομένων πρὸς τὸν Σόφακά* 6
*τινες ἀνήγγειλαν αὐτῷ διότι συμβαίνει τοὺς μὲν Καρχη-
δονίους ἐκ παντοδαπῶν ξύλων καὶ φυλλάδος ἄνευ γῆς ἐν
τῇ παραχειμασίᾳ κατεσκευακέναι τὰς σκηνάς, τῶν δὲ Νο-* 7
*μάδων τοὺς μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐκ καλάμων, τοὺς δ' ἐπισυνα-
γομένους ἐκ τῶν πόλεων κατὰ τὸ παρὸν ἐξ αὐτῆς τῆς
φυλλάδος σκηνοποιεῖσθαι, τοὺς μὲν ἐντός, τοὺς δὲ πλείους
αὐτῶν ἐκτὸς τῆς τάφρου καὶ τοῦ χάρακος. νομίσας οὖν* 8
*ὁ Πόπλιος παραδοξοτάτην μὲν τοῖς πολεμίοις πραγμα-
τικωτάτην δὲ σφίσιν εἶναι τὴν διὰ τοῦ πυρὸς ἐπιβολήν,
ἐγένετο περὶ ταύτην τὴν κατασκευήν. ὁ δὲ Σόφαξ ἐν ταῖς* 9
*πρὸς τὸν Πόπλιον διαποστολαῖς ἀεί πως ἐπὶ ταύτην κατ-
ήντα τὴν γνώμην, ὅτι δέοι Καρχηδονίους μὲν ἐκ τῆς Ἰτα-
λίας ἀπαλλάττεσθαι, Ῥωμαίους δὲ παραπλησίως ἐκ τῆς
Λιβύης, τὰ δὲ μεταξὺ τούτων ἔχειν ἀμφοτέρους ὡς τότε
κατεῖχον. ὧν ὁ Πόπλιος ἀκούων ἐν τοῖς πρὸ τοῦ χρόνοις* 10
*οὐδαμῶς ἠνείχετο· τότε δὲ τῷ Νομάδι βραχεῖαν ἔμφασιν
ἐποιήσατο διὰ τῶν ἀποστελλομένων ὡς οὐκ ἀδυνάτου τῆς
ἐπιβολῆς οὔσης ἧς ἐπιβάλλεται. δι' οὗ συνέβη τὸν Σό-* 11
*φακα κουφισθέντα πολλαπλασίως ἐπιρρωσθῆναι πρὸς τὴν
ἐπιπλοκήν. οὗ γινομένου πλείους ἦσαν οἱ διαπεμπόμενοι* 12
*καὶ πλεονάκις· ἔστι δ' ὅτε καὶ τινας ἡμέρας ἔμενον παρ'
ἀλλήλοις ἀπαρατηρήτως. ἐν αἷς ὁ Πόπλιος ἀεί τινας μὲν* 13

---

3. *αὐτὸν* Regius G, *αὐτῶν* FS 4. *τοὺς* FK, om. S 12. *γῆς* *Ca* pro *τῆς* 14. *δὲ συναγομένους* FS, corr. *Gro* (conf. cap. 2, 8) 22. *δέοι* FK, *δέει* S 23. *ἀπαλλάτεσθαι* F 24. *ὡς* coni. *Be* pro *ὧν*

*τῶν πραγματικῶν, οὓς δὲ καὶ στρατιωτικῶν, ῥυπῶντας
καὶ ταπεινούς, εἰς δουλικὰς ἐσθῆτας διασκευάζων, μετὰ
τῶν ἀποστελλομένων ἐξέπεμπε χάριν τοῦ τὰς προσόδους
καὶ τὰς εἰσόδους τὰς εἰς ἑκατέραν τὴν παρεμβολὴν ἀσφα-
14 λῶς ἐξερευνῆσαι καὶ κατοπτεῦσαι. δύο γὰρ ἦσαν στρατο-
πεδεῖαι, μία μὲν ἣν Ἀσδρούβας εἶχε μετὰ πεζῶν τρισμυ-
ρίων καὶ τρισχιλίων ἱππέων, ἄλλη δὲ περὶ δέκα σταδίους
ἀφεστῶσα ταύτης, ἡ τῶν Νομάδων, ἱππεῖς μὲν εἰς μυ-
15 ρίους ἔχουσα, πεζοὺς δὲ περὶ πεντακισμυρίους. ἣ δὴ καὶ
μᾶλλον εὐέφοδος ἦν καὶ τὰς σκηνὰς εἶχε τελέως εὐφυεῖς
πρὸς ἐμπρυσμὸν διὰ τὸ τοὺς Νομάδας, ὡς ἀρτίως εἶπον, 774
μὴ διὰ ξύλων μηδὲ διὰ γῆς, ἁπλῶς δὲ κάνναις καὶ καλά-
μοις χρῆσθαι πρὸς τὰς σκηνοποιίας.*

2 *Ἐπειδὴ δὲ τὰ μὲν τῆς ἐαρινῆς ὥρας ὑπέφαινεν ἤδη,
τῷ δὲ Σκιπίωνι πάντα διηρεύνητο πρὸς τὴν προειρημέ-
2 νην ἐπιβολὴν τὰ κατὰ τοὺς ὑπεναντίους, τὰς μὲν νῆας
καθεῖλκε καὶ μηχανὰς κατεσκεύαζε ταύταις ὡς πολιορκήσων
3 ἐκ θαλάττης τὴν Ἰτύκην, τοῖς δὲ πεζοῖς, οὖσιν ὡς δισχι-
λίοις, κατελάβετο πάλιν τὸν ὑπὲρ τὴν πόλιν κείμενον λό-
4 φον, καὶ τοῦτον ὠχυροῦτο καὶ διετάφρευε φιλοτίμως, τοῖς
μὲν ὑπεναντίοις ποιῶν φαντασίαν ὡς τοῦτο πράττων τῆς
πολιορκίας ἕνεκα, τῇ δ' ἀληθείᾳ βουλόμενος ἐφεδρεύειν
τοῖς κατὰ τὸν τῆς πράξεως καιρόν, ἵνα μὴ τῶν στρατο-
πέδων ἐκ τῆς παρεμβολῆς χωρισθέντων οἱ τὴν Ἰτύκην
παραφυλάττοντες στρατιῶται τολμήσαιεν ἐξελθόντες ἐκ
τῆς πόλεως ἐγχειρεῖν τῷ χάρακι διὰ τὸ σύνεγγυς εἶναι,
5 καὶ πολιορκεῖν τοὺς φυλάττοντας. ταῦτα δὲ παρασκευα-
ζόμενος ἅμα διεπέμπετο πρὸς τὸν Σόφακα, πυνθανόμενος,
ἐὰν συγχωρῇ τοῖς παρακαλουμένοις, εἰ καὶ τοῖς Καρχηδο-*

---

1. *στρατιώτας Ur* 178[a], *τῶν στρατιωτικῶν Rei* 573 *ῥυπόντας* F 3. *προσόδους* coni. *Sch* (conf. cap. 3, 7), *προόδους* FS (idem iam legisse videtur Livius 30, 4, 2: *aditus exitusque omnes — specularentur*) 5. *ἐξερευνῆσθαι* FS, corr. *Rei* 573 *στρατοπεδίαι* F 9. *ἣ δὴ Rei* 573 pro *ἤδη* 11. *διατοὺς* F(S), corr. *Ur* 178[a] *ἄρτι* FS, corr. *Hu* Philol. XIV 290 15. *σκηπίωνι* FS 17. *ταύταις ὡς*] *ὡς ταύταις Rei* 573, *ἐπὶ ταύταις ὡς* coni. *Sch* 20. *φιλοτίμως* vel *πολυτελῶς Rei* 573 pro *πολυτίμως* 23. *τοῖς*] *αὐτοῖς* coni. *Be* 25. *ἐξελθεῖν* FS, corr. *Rei* 573 29. *τοῖς* vulgo omissum invito F

νίοις ἔσται ταῦτα κατὰ νοῦν καὶ μὴ πάλιν ἐκεῖνοι φήσουσι
βουλεύσεσθαι περὶ τῶν συγχωρουμένων. ἅμα δὲ τούτοις 6
προσενετείλατο τοῖς πρεσβευταῖς μὴ πρότερον ὡς αὐτὸν
ἀπιέναι πρὶν ἢ λαβεῖν ἀπόκρισιν ὑπὲρ τούτων. ὧν ἀφι- 7
κομένων διακούσας ὁ Νομὰς ἐπείσθη διότι πρὸς τῷ συν-
τελεῖν ἐστι τὰς διαλύσεις ὁ Σκιπίων, ἔκ τε τοῦ φάναι τοὺς
πρέσβεις μὴ πρότερον ἀπαλλαγήσεσθαι πρὶν ἢ λαβεῖν παρ'
αὐτοῦ τὰς ἀποκρίσεις, ἔκ τε τοῦ διευλαβεῖσθαι τὴν τῶν
Καρχηδονίων συγκατάθεσιν. διὸ καὶ πρὸς μὲν τὸν Ἀσδρού- 8
βαν ἐξ αὐτῆς ἔπεμπε, διασαφῶν τὰ γινόμενα καὶ παρα-
καλῶν δέχεσθαι τὴν εἰρήνην, αὐτὸς δὲ ῥαθύμως διῆγεν,
καὶ τοὺς ἐπισυναγομένους Νομάδας ἐκτὸς εἴα τῆς παρεμ-
βολῆς αὐτοῦ κατασκηνοῦν. ὁ δὲ Πόπλιος κατὰ μὲν τὴν 9
ἐπίφασιν ἐποίει τὸ παραπλήσιον, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν
ἐν τοῖς μάλιστα περὶ τὰς παρασκευὰς ἦν. ἐπειδὴ δὲ παρὰ 10
775 μὲν τῶν Καρχηδονίων τῷ Σόφακι διεσαφήθη συντελεῖν
τὰ κατὰ τὰς συνθήκας, ὁ δὲ Νομὰς περιχαρὴς ὢν εἶπε
τοῖς πρεσβευταῖς ὑπὲρ τούτων, εὐθέως οἱ πρέσβεις ἀπῆε-
σαν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν, μηνύσοντες τῷ Ποπλίῳ τὰ
πραχθέντα παρὰ τοῦ βασιλέως. ὧν ἀκούσας ὁ τῶν Ῥω- 11
μαίων στρατηγὸς αὖθις ἐκ ποδὸς ἔπεμπε πρέσβεις, δηλώ-
σοντας τῷ Σόφακι διότι συμβαίνει τὸν μὲν Πόπλιον εὐ-
δοκεῖν καὶ σπουδάζειν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, τοὺς δ' ἐν τῷ
συνεδρίῳ διαφέρεσθαι καὶ φάναι διαμένειν ἐπὶ τῶν ὑπο-
κειμένων· οἳ καὶ παραγενόμενοι διεσάφησαν ταῦτα τῷ Νο-
μάδι. τὴν δὲ ἀποστολὴν ταύτην ὁ Σκιπίων ἐποιήσατο 12
χάριν τοῦ μὴ δόξαι παρασπονδεῖν, ἐὰν ἔτι μενούσης τῆς 13
ὑπὲρ τῶν διαλύσεων ἐπικηρυκείας πρὸς ἀλλήλους πράξῃ
τι τῶν πολεμικῶν ἔργων. γενομένης δὲ τῆς ἀπορρήσεως 14
ταύτης ἅπαν τὸ γινόμενον ἀνεπίληπτον ἕξειν ὑπέλαβε τὴν
προαίρεσιν.

1. *ταὐτὰ Ca* 2. *βουλεύσεσθαι* F (idem coniecerat *Na* 344 s.), *βουλεύεσθαι* S 4. *ἐπανιέναι* coni. *Sch* 5. *τῷ Sca* pro *τὸ* 6. 26. *σκηπίων* FS 15. *ἐν* add. *Sch* 19. *μηνύσαντες* FS, corr. *Sca* 21. *δηλώσοντας* FD, *δηλώσαντας* S 28. *ἐπικηρυκίας* FK 29. *ἀπορρήσεως Ur* 178a, *ξῤῥήσεως* F, *ἐπιρρήσεως* S 30. *γιγνόμενον* FS

3 Ὁ δὲ Σόφαξ ταῦτα διακούσας ἔφερε μὲν δυσχερῶς
διὰ τὸ προκατηλπικέναι περὶ τῶν διαλύσεων, συνῄει δὲ
πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν εἰς λόγους, καὶ διεσάφει τὰ παρὰ
2 τῶν Ῥωμαίων αὐτῷ προσαγγελλόμενα. περὶ ὧν πολλὰ
διαπορήσαντες ἐβουλεύοντο πῶς σφίσι καθήκει χρῆσθαι
τοῖς ἑξῆς πράγμασιν, πλεῖστον ἀπέχοντες ταῖς ἐννοίαις
3 καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς τοῦ μέλλοντος· περὶ φυλακῆς μὲν γὰρ
ἢ τοῦ πείσεσθαί τι δεινὸν οὐδ᾽ ἡντινοῦν εἶχον πρόληψιν,
περὶ δὲ του δρᾶσαί τι καὶ προκαλέσασθαι τοὺς πολεμίους
εἰς ὁμαλὸν τόπον πολλή τις ἦν αὐτῶν ὁρμὴ καὶ προθυ-
4 μία. Πόπλιος δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον τοῖς μὲν πολ-
λοῖς ὑπεδείκνυε διά τε τῆς παρασκευῆς καὶ τῶν παραγ-
5 γελμάτων ὡς κατὰ τῆς Ἰτύκης ἔχων πρᾶξιν, τῶν δὲ χιλι-
άρχων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους καὶ πιστοτάτους καλέσας περὶ
μέσον ἡμέρας ἐξέθηκε τὴν ἐπιβολήν, καὶ παρήγγειλε δει-
πνοποιησαμένους καθ᾽ ὥραν ἐξάγειν τὰ στρατόπεδα πρὸ
τοῦ χάρακος, ἐπειδὰν κατὰ τὸν ἐθισμὸν οἱ σαλπιγκταὶ
6 σημάνωσιν ἅμα πάντες· ἔστι γὰρ ἔθος Ῥωμαίοις κατὰ
τὸν τοῦ δείπνου καιρὸν τοὺς βυκανητὰς καὶ σαλπιγκτὰς
πάντας σημαίνειν παρὰ τὴν τοῦ στρατηγοῦ σκηνὴν ɣάριν 776
τοῦ τὰς νυκτερινὰς φυλακὰς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἵστα-
7 σθαι κατὰ τοὺς ἰδίους τόπους. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς κατα-
σκόπους ἀνακαλεσάμενος, οὓς ἐτύγχανε διαπεμπόμενος εἰς
τὰ τῶν πολεμίων στρατόπεδα, συνέκρινε καὶ διηρεύνα τὰ
λεγόμενα περί τε τῶν προσβάσεων καὶ τῶν εἰσόδων τῶν
εἰς τὰς παρεμβολάς, χρώμενος ἐπικριτῇ τῶν λεγομένων
καὶ συμβούλῳ Μασσανάσσῃ διὰ τὴν τῶν τόπων ἐμ-
πειρίαν.

4 Ἐπειδὴ δὲ πάντ᾽ ἦν εὐτρεπῆ τὰ πρὸς τὴν χρείαν αὐτῷ
τὴν ἐνεστῶσαν, ἀπολιπὼν τοὺς ἱκανοὺς καὶ τοὺς ἐπιτη-

---

3. *διεσάφη* F 5. *διαπορρήσαντες* F 6. *ἀπέχοντας* FS, corr. *Ca* 10. *εἰς ἰσόμαλον* FK, *εἰς ἰσόμαλλον* S, corr. *Rei* 573 *ὁρμῆι* F 17. *σαλπιγκταὶ* FK, *σαλπικταὶ* S (paulo post *σαλπιγκτὰς* omnes) 18. *σημαίνωσιν* K, *σημήνωσιν* *Di* 19. *βυκανίτας* FS, corr. *Sch* 25. *προσβάσεων* vel *προσβολῶν* *Rei* 574, *πρεσβειῶν* FS 27. *μασσανασσῆι* FK, *τῷ μασσανασσῇ* S, *τῷ Μασσανάσσῃ* Suid. v. *ἐπικριτής* vulgo 29. *εὐτρεπῆι* F *αὐτῷ* F[b] *Ca*, *αὐτῶν* S

δείους ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς, ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις προ-
ῆγεν ἄρτι ληγούσης τῆς πρώτης φυλακῆς· περὶ γὰρ ἑξή-
κοντα σταδίους ἀπεῖχον οἱ πολέμιοι. συνεγγίσας δὲ τοῖς 2
πολεμίοις περὶ τρίτην φυλακὴν λήγουσαν, Γαΐῳ μὲν Λαι-
λίῳ καὶ Μασσανάσσῃ τοὺς ἡμίσεις ἀπονείμας τῶν στρα-
τιωτῶν καὶ πάντας τοὺς Νομάδας ἐπέταξε ποιεῖσθαι τὴν
προσβολὴν πρὸς τὸν τοῦ Σόφακος χάρακα, παρακαλέσας 3
ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι καὶ μηδὲν εἰκῇ πράττειν, σαφῶς
εἰδότας ὅτι, καθ' ὅσον ἐμποδίζει καὶ κωλύει τὰ τῆς ὁρά-
σεως τὸ σκότος, κατὰ τοσοῦτον δεῖ συνεκπληροῦν τῇ δια-
νοίᾳ καὶ τῇ τόλμῃ τὰς νυκτερινὰς ἐπιβολάς· αὐτὸς δὲ τὴν 4
λοιπὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐποιεῖτο τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὸν
Ἀσδρούβαν. ἦν δὲ αὐτῷ συλλελογισμένον μὴ πρότερον
ἐγχειρεῖν, ἕως ἂν οἱ περὶ τὸν Λαίλιον πρῶτοι τὸ πῦρ
ἐμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. οὗτος μὲν τοιαύτας ἔχων ἐπι- 5
νοίας βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν· οἱ δὲ περὶ τὸν Λαίλιον
εἰς δύο μέρη σφᾶς αὐτοὺς διελόντες ἅμα προσέβαλλον τοῖς
πολεμίοις. τῆς δὲ τῶν σκηνῶν διαθέσεως οἷον ἐπίτηδες 6
πρὸς ἐμπυρισμὸν κατεσκευασμένης, καθάπερ ἀνώτερον εἴ-
πον, ὡς οἱ προηγούμενοι τὸ πῦρ ἐνέβαλλον, κατανεμηθὲν
εἰς τὰς πρώτας σκηνὰς εὐθέως ἀβοήθητον ἐποίει τὸ κα-
κὸν διά τε τὴν συνέχειαν τῶν σκηνῶν καὶ διὰ τὸ πλῆθος
τῆς ὑποκειμένης ὕλης. ὁ μὲν οὖν Λαίλιος ἔχων ἐφεδρείας 7
777 τάξιν ἔμενεν· ὁ δὲ Μασσανάσσης εἰδὼς τοὺς τόπους, καθ'
οὓς ἔμελλον οἱ φεύγοντες τὸ πῦρ ποιήσεσθαι τὴν ἀπο-
χώρησιν, ἐν τούτοις ἐπέστησε τοὺς αὑτοῦ στρατιώτας.
τῶν δὲ Νομάδων οὐδεὶς ἁπλῶς συνυπώπτευσε τὸ γινόμε- 8
νον, οὐδ' αὐτὸς ὁ Σόφαξ, ἀλλ' ὡς αὐτομάτως ἐμπεπρη-
σμένου τοῦ χάρακος, ταύτην ἔσχον τὴν διάληψιν. ὅθεν 9
ἀνυπονοήτως οἱ μὲν ἐκ τῶν ὕπνων, οἱ δ' ἀκμὴν ἔτι με-

---

1. *προσῆγεν* FS, corr. *Sca* 4. *τὴν* ante *τρίτην* vulgo additum invito F 5. *μασσανασσῆι* FS 8. *γίνεσθαι Hu* 12. *στρατείαν* FS, *στρατίαν* K, corr. *Ca* 15. *ἐμβάλλωσιν* F, *ἐμβάλλωσι* S, corr. Regius G *μὲν*] *μὲν γὰρ* G, *μὲν οὖν* coni. *Sch* 17. *προσέβαλον* K (*ἐνέβαλε* idem cap. 5, 3 manifesto errore) 23. *ἐφεδρίας* F 25. *ποιήσασθαι* FS, corr. *Di* 49 27. *συνεπόπτευσε* FS, corr. *Sch* 28. *ἐμπεπρημένου Di* 29. *εἶχον Hu*

10 θυσκόμενοι καὶ πίνοντες ἐξεπήδων ἐκ τῶν σκηνῶν. καὶ
πολλοὶ μὲν ὑφ᾽ αὐτῶν περὶ τὰς τοῦ χάρακος ἐξόδους συν-
επατήθησαν, πολλοὶ δὲ περικαταληφθέντες ὑπὸ τῆς φλο-
γὸς κατεπρήσθησαν· οἱ δὲ καὶ διαφυγόντες τὴν φλόγα,
πάντες εἰς τοὺς πολεμίους ἐμπίπτοντες, οὔθ᾽ ὃ πάσχου-
σιν οὔθ᾽ ὃ ποιοῦσι γινώσκοντες διεφθείροντο.

5 Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον οἱ Καρχηδόνιοι, θεωροῦν-
τες τὸ πλῆθος τοῦ πυρὸς καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἐξαιρομένης
φλογός, ὑπολαβόντες αὐτομάτως ἀνῆφθαι τὸν τῶν Νομά-
2 δων χάρακα, τινὲς μὲν ἐβοήθουν ἐξ αὐτῆς, οἱ δὲ λοιποὶ
πάντες ἐκτρέχοντες ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἄνοπλοι συνίσταντο
πρὸ τῆς ἰδίας στρατοπεδείας, ἐκπλαγεῖς ὄντες ἐπὶ τοῖς
3 γινομένοις. ὁ δὲ Σκιπίων, τῶν πραγμάτων ὡσανεὶ κατ᾽
εὐχὴν αὐτῷ προχωρησάντων, ἐπιπεσὼν τοῖς ἐξεληλυθόσιν
οὓς μὲν ἐφόνευεν, οὓς δὲ καταδιώκων ἅμα τὸ πῦρ ἐνέβαλλε
4 ταῖς σκηναῖς. οὗ γενομένου παραπλήσια συνέβαινε πά-
σχειν τοὺς Φοίνικας ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ὅλης περι-
5 στάσεως τοῖς ἄρτι ῥηθεῖσι περὶ τῶν Νομάδων. οἱ δὲ περὶ
τὸν Ἀσδρούβαν τοῦ μὲν τῷ πυρὶ βοηθεῖν αὐτόθεν εὐθέως
ἀπέστησαν, γνόντες ἐκ τοῦ συμβαίνοντος ὅτι καὶ περὶ τοὺς
Νομάδας οὐκ αὐτομάτως, καθάπερ ὑπέλαβον, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς
τῶν πολεμίων ἐπιβολῆς καὶ τόλμης ἐγεγόνει τὸ δεινόν·
6 ἐγίνοντο δὲ περὶ τὸ σῴζειν ἑαυτούς, βραχείας σφίσι καὶ
7 περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐλπίδος ἔτι καταλειπομένης. τό τε
γὰρ πῦρ ταχέως ἐπενέμετο καὶ περιελάμβανε πάντας τοὺς
τόπους, αἵ τε δίοδοι πλήρεις ἦσαν ἵππων ὑποζυγίων ἀν-
δρῶν, τῶν μὲν ἡμιθνήτων καὶ διεφθαρμένων ὑπὸ τοῦ πυ-
ρός, τῶν δὲ ἐξεπτοημένων καὶ παρεστώτων ταῖς διανοίαις, 778
8 ὥστε καὶ τοῖς ἀνδραγαθεῖν προαιρουμένοις ἐμπόδια ταῦτα
γίνεσθαι, καὶ διὰ τὴν ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἀνέλπιστον
9 εἶναι τὴν σωτηρίαν. παραπλήσια δὲ τούτοις ἦν καὶ τὰ
περὶ τὸν Σόφακα καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας. πλὴν οὗτοι

8. *ἐξαιρουμένης* FS, corr. *Sca* 12. *στρατοπεδίας* F 13. *σκηπίων* FS 14. *ἐξεληλυθῶσιν* F 15. *τὸ* S, *τῶι* F 22. *τῶν* GK, om. FS *ἐπιβουλῆς* FS, corr. Regius F (conf. 3, 92, 3) 23. *σώζειν* FS 24. *κατὰ λιπομένης* F 26. *ἱππέων* FS, corr. *Rei* 574

μὲν ἀμφότεροι μετ᾽ ὀλίγων ἱππέων ἐξέσωσαν αὐτούς· αἱ 10
δὲ λοιπαὶ μυριάδες ἀνδρῶν ἵππων ὑποζυγίων ἀτυχῶς μὲν
καὶ ἐλεεινῶς ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀπώλλυντο, αἰσχρῶς δὲ καὶ 11
ἐπονειδίστως ἔνιοι τῶν ἀνδρῶν, τὴν τοῦ πυρὸς βίαν φεύ-
γοντες, ὑπὸ τῶν πολεμίων διεφθείροντο, χωρὶς οὐ μόνον
τῶν ὅπλων ἀλλὰ καὶ τῶν ἱματίων, γυμνοὶ φονευόμενοι.
καθόλου δὲ πᾶς ἦν ὁ τόπος οἰμωγῆς, βοῆς ἀτάκτου, φό- 12
βου, ψόφου παρηλλαγμένου, σὺν δὲ τούτοις πυρὸς ἐνεργοῦ
καὶ φλογὸς ὑπερβαλλούσης πλήρης· ὧν ἓν ἱκανὸν [ὂν] ἐκ- 13
πλῆξαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, μὴδ᾽ ὅτι καὶ πάνθ᾽ ὁμοῦ
συγκυρήσαντα παραδόξως. διὸ καὶ τὸ γεγονὸς οὐδὲ καθ᾽ 14
ὑπερβολὴν εἰκάσαι δυνατὸν οὐδενὶ τῶν ὄντων ἐστίν· οὕτως
ὑπερπεπαίκει τῇ δεινότητι πάσας τὰς προειρημένας πρά-
ξεις. ᾗ καὶ πολλῶν καὶ καλῶν διειργασμένων Σκιπίωνι 15
κάλλιστον εἶναί μοι δοκεῖ τοῦτο τοὔργον καὶ παραβολώτα-
τον τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. * * *

Οὐ μὴν ἀλλὰ τῆς ἡμέρας ἐπιγενομένης, καὶ τῶν πο- 6
λεμίων τῶν μὲν ἀπολωλότων τῶν δὲ προτροπάδην πεφευ-
γότων, παρακαλέσας τοὺς χιλιάρχους ἐκ ποδὸς ἐπηκολούθει.
τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς ὁ Καρχηδόνιος ὑπέμενε, καίπερ αὐτῷ 2
προσαγγελίας γενομένης· τοῦτο δ᾽ ἐποίει πιστεύων τῇ τῆς
πόλεως ὀχυρότητι. μετὰ δὲ ταῦτα συνθεωρήσας τοὺς ἐγχω- 3
ρίους στασιάζοντας, καταπλαγεὶς τὴν ἔφοδον τοῦ Σκιπίω-
νος, ἔφυγε μετὰ τῶν διασεσωσμένων· οὗτοι δ᾽ ἦσαν ἱππεῖς
μὲν οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων, πεζοὶ δὲ περὶ δισχιλίους.
οἱ δ᾽ ἐγχώριοι συμφρονήσαντες ἐπέτρεψαν περὶ σφῶν αὐ- 4
τῶν τοῖς Ῥωμαίοις. ὁ δὲ Πόπλιος τούτων μὲν ἐφείσατο, 5
δύο δὲ τὰς παρακειμένας πόλεις ἐφῆκε τοῖς στρατοπέδοις

3. *ἀπόλλυντο* F 9. *ὂν*] *ὂν* F, *ἦν* *Sca*, del. *Hu* Fleckeiseni annal. 1867 p. 676 13. *ὑπερπεπαίκει* DK Suid. v. *ὑπερπαίειν*, *ὑπὲδ πεπαίκει* F, *ὑπὲρ αἰεὶ πεπαίκει* S *He*, *ὑπερεπεπαίκει* *Ca* 14. *ᾗ* *Rei* 575 pro *εἰ* *σκηπίωνι* FS 15. *κάλιστον* F 16. "numerum caesorum et pauca alia, quae Livius habet lib. XXX c. 6 sq. et Appian. Punic. c. 23 sq., praetermisit epitomator" *Sch* 17. *ἐπειγομένης* FS, corr. *Ca* (*ἐπιγινομένης* *Ur* 178b) 21. *προσαγγελλίας* F 21. 22. *τῆς πόλεως*] Afrorum urbis proximae (Liv. 30, 7, 1), quam Andam appellat Appianus cap. 24 23. *σκηπίωνος* FS 24. *ἔφυγε* S³ *He*, *ἔφευγε* F 25. *οὐκ* del. *Sch* 28. *ἐφῆκε* FK, *ἀφῆκε* S vulgo ante *Di*

διαρπάζειν, καὶ ταῦτα διαπραξάμενος αὖϑις ἐπὶ τὴν ἐξ
6 *ἀρχῆς ἐπανήκει παρεμβολήν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, παλιν-* 779
τρόπου τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς ἀποβαινούσης πρὸς τὰς ἐξ
7 *ἀρχῆς ἐπιβολάς, βαρέως ἔφερον τὸ γεγονός· ἐλπίσαντες*
γὰρ πολιορκήσειν τοὺς Ῥωμαίους συγκλείσαντες εἰς τὴν
ἄκραν τὴν προσοῦσαν τῆς Ἰτύκης, ἐν ᾗ τὴν παραχειμασίαν
ἐποιοῦντο, κατὰ γῆν μὲν τοῖς πεζοῖς στρατεύμασι κατὰ
ϑάλατταν δὲ ταῖς ναυτικαῖς δυνάμεσιν, καὶ πρὸς τοῦτο
8 *πάσας ἡτοιμακότες τὰς παρασκευάς, ἅμα τῷ μὴ μόνον τῶν*
ὑπαίϑρων οὕτως ἀλόγως καὶ παραδόξως ἐκχωρῆσαι τοῖς
ὑπεναντίοις, ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῆς πα-
τρίδος ὅσον οὐκ ἤδη προσδοκᾶν κίνδυνον, τελέως ἐκπλα-
9 *γεῖς ἦσαν καὶ περίφοβοι ταῖς ψυχαῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν*
πραγμάτων ἀναγκαζόντων ποιεῖσϑαι πρόνοιαν καὶ βουλὴν
ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, ἦν τὸ συνέδριον ἀπορίας καὶ ποικί-
10 *λων καὶ τεταραγμένων ἐπινοημάτων πλῆρες. οἱ μὲν γὰρ*
ἔφασαν δεῖν πέμπειν ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν καὶ καλεῖν ἐκ τῆς
Ἰταλίας, ὡς μιᾶς ἔτι καταλειπομένης ἐλπίδος τῆς ἐν ἐκείνῳ
11 *τῷ στρατηγῷ καὶ ταῖς μετ᾽ ἐκείνου δυνάμεσιν, οἱ δὲ δια-*
πρεσβεύεσϑαι πρὸς τὸν Πόπλιον ὑπὲρ ἀνοχῶν καὶ λαλεῖν
ὑπὲρ διαλύσεων καὶ συνϑηκῶν, ἕτεροι δὲ ϑαρρεῖν καὶ συν-
άγειν τὰς δυνάμεις καὶ διαπέμπεσϑαι πρὸς τὸν Σόφακα·
12 *καὶ γὰρ πλησίον αὐτὸν εἰς τὴν Ἄββαν ἀποκεχωρηκέναι*
συναϑροίζειν τε τοὺς ἀπὸ τοῦ κινδύνου διαφυγόντας. καὶ
δὴ καὶ τέλος αὕτη τῶν γνωμῶν ἐπεκράτησεν.

13 *Οὗτοι μὲν οὖν τάς τε δυνάμεις ἤϑροιζον, ἐκπέμψαν-*
τες τὸν Ἀσδρούβαν, καὶ διεπέμψαντο πρὸς τὸν Σόφακα,
δεόμενοι σφίσι βοηϑεῖν καὶ μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων
κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόϑεσιν, ὡς αὐτίκα μάλα τοῦ στρα-
7 *τηγοῦ μετὰ τῶν δυνάμεων πρὸς αὐτὸν συνάψοντος· ὁ δὲ*
τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐγίνετο μὲν καὶ περὶ τὴν τῆς Ἰτύ-

2. *ἐπανήει* vel *ἐπανῆκε* *Rei* 575   6. *προσοῦσαν*] *πρὸς ἔω οὖσαν* *Rei* 575, *προπίπτουσαν* *Ben*, *προτείνουσαν* *Hu*   8. 9. *τούτοις πάσας* FS, corr. *Rei* 575 (nisi forte *τοῦϑ᾽ ἁπάσας* olim fuit)   12. *τελέως* *Ur* 178b, *τὸ δέως* F (*τὸ δὲ ὡς* K), *τὸ δέος* S   18. *κατὰ λιπομένης* F   23. *πλησίον* *Ur* 178b pro *πλεῖστον*   24. *τε* *Hu* pro *δὲ*   30. *συνάψαντος* FS, corr. *Sca*

κης πολιορκίαν, τὸ δὲ πλεῖον, ἀκούων ἐπιμένειν τὸν Σό-
φακα καὶ τοὺς Καρχηδονίους πάλιν ἀθροίζειν στρατιάν,
ἐξῆγε τὰς δυνάμεις καὶ παρενέβαλλε πρὸ τῆς Ἰτύκης. ἅμα 2
δὲ καὶ νείμας τῶν λαφύρων * * τοὺς μὲν ἐμπόρους ἐξαπ-
έστειλε λυσιτελῶς· καλῆς γὰρ τῆς ὑπὲρ τῶν ὅλων ἐλπί- 3
δος ὑπογραφομένης ἐκ τοῦ γεγονότος εὐτυχήματος, ἑτοίμως
τὴν παροῦσαν ὠφέλειαν οἱ στρατιῶται παρ' οὐδὲν ποι-
ούμενοι διετίθεντο τοῖς ἐμπόροις. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν 4
Νομάδων καὶ τοῖς φίλοις τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει κατὰ τὸ
συνεχὲς εἰς τὴν οἰκείαν ποιεῖσθαι τὴν ἀναχώρησιν· τῶν 5
δὲ Κελτιβήρων αὐτοῖς ἀπαντησάντων περὶ τὴν Ἄββαν,
οἵτινες ἐτύγχανον ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων ἐξενολογημένοι,
πλείους ὄντες τῶν τετρακισχιλίων, πιστεύοντες ταῖς χερσὶ
ταύταις οὕτως ἐπέστησαν καὶ βραχύ τι ταῖς ψυχαῖς ἐθάρ-
ρησαν. σὺν δὲ τούτοις ἅμα καὶ τῆς παιδίσκης, ἥτις ἦν 6
θυγάτηρ μὲν Ἀσδρούβου τοῦ στρατηγοῦ γυνὴ δὲ τοῦ Σό-
φακος, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον, δεομένης καὶ λιπαρούσης
μεῖναι καὶ μὴ καταλιπεῖν ἐν τοιούτοις καιροῖς τοὺς Καρ-
χηδονίους, ἐπείσθη καὶ προσέσχε τοῖς παρακαλουμένοις
ὁ Νομάς. οὐ μικρὰ δὲ καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐλπίζειν 7
παρεσκεύασαν οἱ Κελτίβηρες· ἀντὶ μὲν γὰρ τῶν τετρακισ-
χιλίων μυρίους αὐτοὺς ἀπήγγελλον εἶναι, κατὰ δὲ τοὺς
κινδύνους ἀνυποστάτους ὑπάρχειν καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς
καθοπλισμοῖς. ἐκ δὲ ταύτης τῆς φήμης καὶ τῆς χυδαίου 8
καὶ πανδήμου λαλιᾶς μετεωρισθέντες οἱ Καρχηδόνιοι δι-
πλασίως ἐπερρώσθησαν πρὸς τὸ πάλιν ἀντιποιήσασθαι
τῶν ὑπαίθρων. καὶ τέλος ἐν ἡμέραις τριάκοντα περὶ τὰ 9
Μεγάλα πεδία καλούμενα βαλόμενοι χάρακα συνεστρατο-

---

2. στρατείαν FS, corr. *Ca* 3. παρενέβαλε vulgo invito F 4. τὰ τῶν λαφύρων *Ca*, τῶν λαφύρων τὰ πλεῖστα τοῖς στρατιώταις *Hu* (ἀριστεῖα τῷ στρατῷ διεδίδου Appian. Punic. 23), praeterea alia interciderunt aut post τούτους μὲν (pro τοὺς μὲν) aut post ἐμπόρους aut post ἐξαπέστειλε 14. ἀνεθάρρησαν *Na* 252 15. πεδίσκης F 16. τοῦ ante στρατ. add. *Ca* 17. ἐπάνωι F 18. μεῖναι *Hu*, οἶμαι FS, μένειν *Ur* 178b vulgo 22. αὐτοὺς pro constanti scribendi genere FS, tenet hoc et ἀπήγγελλον impersonaliter accipiendum esse putat *Sch* 24. χυδέου F 28. βαλλόμενοι FS, corr. *Be*

πέδευον ὁμοῦ τοῖς Νομάσι καὶ τοῖς Κελτίβηρσιν, ὄντες
οὐκ ἐλάττους οἱ πάντες τρισμυρίων.
8 *Ὧν διασαφηθέντων εἰς τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον*
εὐθέως ὁ Πόπλιος ἐγίνετο περὶ τὴν ἔξοδον, καὶ συντάξας
τοῖς πολιορκοῦσι τὴν Ἰτύκην ἃ δέον ἦν πράττειν καὶ τοῖς
κατὰ θάλατταν ἐξώρμησε, τὸ στράτευμα πᾶν ἔχων εὔζωνον.
2 *ἀφικόμενος δὲ πεμπταῖος ἐπὶ τὰ Μεγάλα πεδία, καὶ συν-*
εγγίσας τοῖς πολεμίοις, τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἐπί τινος
λόφου κατεστρατοπέδευσεν, περὶ τριάκοντα στάδι' ἀπο-
3 *σχὼν τῶν πολεμίων, τῇ δ' ἑξῆς καταβὰς εἰς τὰ πεδία καὶ* 781
προθέμενος τοὺς ἱππέας ἐν ἑπτὰ σταδίοις παρενέβαλεν.
4 *δύο δὲ τὰς κατὰ πόδας ἡμέρας μείναντες, καὶ βραχέα διὰ*
τῶν ἀκροβολισμῶν καταπειράσαντες ἀλλήλων, τῇ τετάρτῃ
κατὰ πρόθεσιν ἐξῆγον ἀμφότεροι καὶ παρενέβαλλον τὰς
5 *δυνάμεις. ὁ μὲν οὖν Πόπλιος ἁπλῶς κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς*
ἔθος ἔθηκε πρῶτον μὲν τὰς τῶν ἀστάτων σημαίας, ἐπὶ
δὲ ταύταις τὰς τῶν πριγκίπων, τελευταίας δ' ἐπέστησε
6 *κατόπιν τὰς τῶν τριαρίων· τῶν δ' ἱππέων τοὺς μὲν Ἰτα-*
λικοὺς ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἔθηκε, τοὺς δὲ Νομάδας καὶ Μασ-
7 *σανάσσην ἐπὶ τὸ λαιόν. οἱ δὲ περὶ τὸν Σόφακα καὶ τὸν*
Ἀσδρούβαν τοὺς μὲν Κελτίβηρας μέσους ἔταξαν ἀντίους
ταῖς τῶν Ῥωμαίων σπείραις, τοὺς δὲ Νομάδας ἐξ εὐωνύ-
8 *μου, τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκ τῶν δεξιῶν. ἅμα δὲ τῷ*
γενέσθαι τὴν πρώτην ἔφοδον εὐθέως οἱ Νομάδες ἐνέκλιναν
τοὺς Ἰταλικοὺς ἱππεῖς, οἵ τε Καρχηδόνιοι τοὺς περὶ τὸν
Μασσανάσσην, ἅτε πλεονάκις ἤδη προηττημένοι ταῖς ψυ-
9 *χαῖς. οἱ δὲ Κελτίβηρες ἐμάχοντο γενναίως, συστάντες τοῖς*
Ῥωμαίοις. οὔτε γὰρ φεύγοντες ἐλπίδα σωτηρίας εἶχον διὰ
τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων οὔτε ζωγρίᾳ κρατηθέντες διὰ
10 *τὴν ἀθεσίαν τὴν εἰς τὸν Πόπλιον· οὐδὲν γὰρ πολέμιον*

---

1. *κελτίβερσιν* F 2. *ελλάττους* F 9. *στάδι'* *Hu* (ut 3, 110, 10), *σταδίων* FS, *σταδίους* *Rei* 575 11. *ἐν* add. *Ca* *παρενέβαλλεν* F, idem sine *ν* S, corr. *Be* 16. *ἀστάτων* F 17. *ταύταις τὰς* *Sch* (*ταύταις* *Rei* 575), *ταῦτας* F(S) *πριγκηπίων* F, item vel *πριγκιπίων* S, corr. *Ca* 24. *ἐξέκλιναν* *Be* (codicum scripturam tuetur Bernhardyus paralipom. syntax. Graec. p. 72) 29. *οὔτε* *Be* pro *οὐδὲ* *ζωγρεία* F(D), corr. K 30. *Πόπλιον* *Sca* pro *πόλεμον*

*πεπονθότες ὑπ᾿ αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐν Ἰβηρίᾳ πράξεις ἀδί-
κως ἐφαίνοντο καὶ παρασπόνδως ἥκειν κατὰ Ῥωμαίων συμ-
μαχήσοντες τοῖς Καρχηδονίοις. οὐ μὴν ἀλλ᾿ ἅμα τῷ κλῖναι* 11
*τοὺς ἀπὸ τῶν κεράτων ταχέως κυκλωθέντες ὑπὸ τῶν πριγ-
κίπων καὶ τριαρίων αὐτοῦ κατεκόπησαν πάντες πλὴν τε-
λέως ὀλίγων. οἱ μὲν οὖν Κελτίβηρες τοῦτον τὸν τρόπον* 12
*ἀπώλοντο, μεγάλην παρασχόμενοι χρείαν τοῖς Καρχηδο-
νίοις οὐ μόνον παρ᾿ ὅλην τὴν μάχην ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν
φυγήν. εἰ μὴ γὰρ τοῦτ᾿ ἐμπόδιον ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις,* 13
*ἀλλ᾿ εὐθέως ἐκ ποδὸς ἠκολούθησαν τοῖς φεύγουσιν, παν-
τελῶς ἂν ὀλίγοι διέφυγον τῶν ὑπεναντίων. νῦν δὲ περὶ* 14
*τούτους γενομένης ἐπιστάσεως οἵ τε περὶ τὸν Σόφακα μετὰ
τῶν ἱππέων ἀσφαλῶς ἐποιήσαντο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν
οἰκείαν, οἵ τε περὶ τὸν Ἀσδρούβαν μετὰ τῶν διασῳζομέ-
νων εἰς τὴν Καρχηδόνα.*

782 *Ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, ἐπεὶ τὰ σκῦλα καὶ* 9
*τοὺς αἰχμαλώτους εὐτρεπεῖς ἔθετο, συγκαλέσας τὸ συνέ-
δριον ἐβουλεύετο περὶ τῶν ἑξῆς, τί δέον ἦν ποιεῖν. ἔδο-* 2
*ξεν οὖν αὐτοῖς τὸν μὲν στρατηγὸν Πόπλιον καὶ μέρος τι
τῆς δυνάμεως μένειν ἐπιπορευόμενον τὰς πόλεις, τὸν δὲ
Λαίλιον καὶ τὸν Μασσανάσσην, λαβόντας τούς τε Νομά-
δας καὶ μέρος τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων, ἕπεσθαι τοῖς
περὶ τὸν Σόφακα καὶ μὴ δοῦναι χρόνον εἰς ἐπίστασιν καὶ
παρασκευήν. οὗτοι μὲν ταῦτα βουλευσάμενοι διεχωρίσθη-* 3
*σαν, οἱ μὲν ἐπὶ τὸν Σόφακα μετὰ τῶν προειρημένων στρα-
τιωτῶν, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπὶ τὰς πόλεις. ὧν αἱ μὲν ἐθε-* 4
*λοντὴν προσετίθεντο τοῖς Ῥωμαίοις διὰ τὸν φόβον, ἃς δὲ
πολιορκῶν ἐξ ἐφόδου κατὰ κράτος ᾕρει. πάντα δ᾿ ἦν οἰ-* 5
κεῖα μεταβολῆς τὰ κατὰ τὴν χώραν, ἅτε συνεχῶς τε ἐγκεί-

---

4. *πριγκήπων* FD, corr. S 7. post *μεγάλην* add. *παρ᾿ ὅλην* FS, transposuit *Hu* 8. *παρ᾿ ὅλην*] *κατὰ* FS (interpolatum e proximo *κατὰ*, postquam verba *παρ᾿ ὅλην* suo loco mota sunt) 11. *διέφυγον Di* pro *ἔφυγον* 14. *διασοζομένων* F, *διασωζομένων* S 18. *εἴη Hu* 20. *μένειν Rei* 576 pro *τὸν μὲν* 22. *ῥωμαίων* FS, corr. *Gro* 26. *ἐθελοντῆ* FS, *ἐθελοντὶ* K, corr. *Ca* 27. *διὰ*] *αἱ δὲ διὰ* coni. *Sch* coll. Livio 30, 9, 2 28. *ἦρε* F, *ἧρε* S, corr. *Rei* 576 29. *τε ἐγκείμενα*] *πιεζούμενα Hu*

μενα ταῖς κακοπαθείαις καὶ ταῖς εἰσφοραῖς διὰ τὸ πο-
λυχρονίους γεγονέναι τοὺς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πολέμους.
6 Ἐν δὲ τῇ Καρχηδόνι μεγάλης καὶ πρότερον ὑπαρχού-
σης ἀκαταστασίας, ἔτι μείζω τότε συνέβαινε γίνεσθαι τὴν
ταραχήν, ὡς ἂν ἐκ δευτέρου τηλικαύτῃ πληγῇ περιπεπτω-
7 κότων ἤδη καὶ ἀπειπόντων τὰς ἐν αὑτοῖς ἐλπίδας. οὐ
μὴν ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἀνδρωδέστατοι δοκοῦντες εἶναι τῶν συμ-
βούλων ταῖς μὲν ναυσὶν ἐκέλευον ἤδη πλεῖν ἐπὶ τοὺς τὴν
Ἰτύκην πολιορκοῦντας, καὶ τήν τε πολιορκίαν πειρᾶσθαι
λύειν καὶ ναυμαχεῖν τοῖς ὑπεναντίοις, ἀπαρασκεύοις οὖσι
8 πρὸς τοῦτο τὸ μέρος· ἐπί τε τὸν Ἀννίβαν πέμπειν ἠξίουν,
καὶ μηδεμίαν ὑπερβολὴν ποιησαμένους ἐξελέγχειν καὶ ταύ-
την τὴν ἐλπίδα· μεγάλας γὰρ ἀμφοτέραις εἶναι ταῖς ἐπι-
9 βολαῖς ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἀφορμὰς πρὸς σωτηρίαν. τινὲς
δὲ ταύτας μὲν ἔφασαν μηκέτι φέρειν τοὺς καιρούς, τὴν
δὲ πόλιν ὀχυροῦν καὶ παρασκευάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν·
πολλὰς γὰρ δώσειν ἀφορμὰς τὸ αὐτόματον, ἂν ὁμονοῶσιν.
10 ἅμα δὲ βουλεύεσθαι περὶ διαλύσεως καὶ συνθηκῶν παρῄ-
νουν, ἐπὶ τίσι καὶ πῶς ἂν λύσιν ποιήσαιντο τῶν ἐνεστώ-
11 των κακῶν. γενομένων δὲ καὶ πλειόνων λόγων περὶ ταῦτα, 783
10 πάσας ἐκύρωσαν ἅμα τὰς γνώμας. κριθέντων δὲ τούτων
οἱ μὲν εἰς τὴν Ἰταλίαν μέλλοντες πλεῖν εὐθέως ἐκ τοῦ
βουλευτηρίου προῆγον ἐπὶ θάλατταν, ὁ δὲ ναύαρχος ἐπὶ
τὰς ναῦς· οἱ δὲ λοιποὶ περί τε τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἀσφα-
λείας προενοοῦντο καὶ περὶ τῶν κατὰ μέρος ἐβουλεύοντο
συνεχῶς.
2 Καὶ ὁ Πόπλιος, καταγέμοντος ἤδη τοῦ στρατοπέδου
τῆς λείας διὰ τὸ μηδένα ἀντιπράττειν, ἀλλὰ πάντας εἴκειν
ταῖς ἐπιβολαῖς, ἔκρινε τὸ μὲν τῶν λαφύρων πλεῖον εἰς
3 τὴν ἐξ ἀρχῆς παραπέμψαι παρεμβολήν, αὐτὸς δὲ τὴν στρα-

---

1. πολλυχρονίους F 5. πεπτωκότων FS, corr. *Sch* 11. τε] δὲ coni. *Sch* 13. ταῖς] ἐν ταῖς coni. *Sch* (debebat hoc ἐν ante ἀμφ. addere)
17. ταὐτόματον *Ben* 20. περὶ ταῦτα suspitionem movent, neque tamen quidquam, quod his litterarum ductibus simile sit, probabile videtur 23. προσῆγον FS, corr. *Ca* 28. εἴκειν S[s], ἥκειν F 30. παρεμβολήν *Di* pro παρασκευήν (*captivis aliaque praeda in vetera castra ad Uticam missis* Liv. 30, 9, 10)

τείαν ἀναλαβὼν εὔζωνον καταλαβέσθαι τὸν ἐπὶ Τύνητι
χάρακα καὶ στρατοπεδεῦσαι τοῖς Καρχηδονίοις ἐν συνόψει·
μάλιστα γὰρ οὕτως ἐκφοβήσειν ὑπελάμβανε καὶ καταπλή-
ξειν αὐτούς. οἱ μὲν οὖν Καρχηδόνιοι μετ' ὀλίγας ἡμέρας 4
τά τε πληρώματα καὶ τὰς σιταρχίας ἑτοίμας ἔχοντες ἐν
ταῖς ναυσὶν ἐγίνοντο πρὸς ἀναγωγῇ καὶ τοῖς προκειμένοις·
ὁ δὲ Πόπλιος ἧκε πρὸς τὸν Τύνητα, καὶ φυγόντων τὴν
ἔφοδον αὐτοῦ τῶν παραφυλαττόντων κατέλαβε τὸν τόπον.
ὁ δὲ Τύνης ἀπέχει μὲν τῆς Καρχηδόνος ὡς ἑκατὸν εἴκοσι 5
σταδίους, ἔστι δὲ σύνοπτος σχεδὸν ἐξ ὅλης τῆς πόλεως,
διαφέρει δ' ὀχυρότητι καὶ φυσικῇ καὶ χειροποιήτῳ, κα-
θάπερ καὶ πρότερον ἡμῖν εἴρηται. τῶν δὲ Ῥωμαίων ἄρτι 6
κατεστρατοπεδευκότων ἀνήγοντο ταῖς ναυσὶν οἱ Καρχηδό-
νιοι, ποιούμενοι τὸν πλοῦν εἰς τὴν Ἰτύκην. ὁ δὲ Πό- 7
πλιος ὁρῶν τὸν ἀνάπλουν τῶν ὑπεναντίων, καὶ δεδιὼς
μή τι περὶ τὸ σφέτερον αὐτῶν ναυτικὸν συμβῇ, διεταράτ-
τετο πάντων ἀνυπονοήτως διακειμένων καὶ ἀπαρασκεύως
πρὸς τὸ μέλλον. αὖθις δ' ἐκ μεταβολῆς ἀναστρατοπεδεύσας 8
ἠπείγετο βοηθήσων τοῖς ἰδίοις πράγμασιν. καταλαβὼν δὲ 9
τὰς καταφράκτους ναῦς πρὸς μὲν τὰς ἐξαιρέσεις καὶ προσα-
γωγὰς τῶν ὀργάνων καὶ καθόλου πρὸς πολιορκίαν εὖ καὶ
δεόντως ἐξηρτυμένας, πρὸς δὲ ναυμαχίαν ἥκιστα παρε-
σκευασμένας, τὸν δὲ τῶν ὑπεναντίων στόλον ἐξ ὅλου τοῦ
χειμῶνος πρὸς αὐτὸ τοῦτο κατηρτισμένον, τὸ μὲν ἀνταná- 10
784 *γεσθαι καὶ ναυμαχεῖν ἀπογνούς, συνορμίσας δὲ τὰς κα-*
ταφράκτους νῆας περιέστησε ταύταις τὰς φορτηγοὺς ἐπὶ
τρεῖς καὶ τέτταρας τὸ βάθος, κἄπειτα καθελόμενος τοὺς 11
ἱστοὺς καὶ τὰς κεραίας ἔζευξε τούτοις βιαίως πρὸς ἀλλή-

1. *τύννητι* FS, corr. *Ca* 2. *καταστρατοπεδεῦσαι* Suid. v. *σύνοψις* (at conf 1, 17, 8. 5, 99, 8. 15, 7, 3) 6. *ἀναγωγὴν* FS, corr. *Sch* 7. 9. *τύννητα* et *τύννης* FS 9. *ἀπεῖχε* FS, corr. *Ca* 15. *δεδειὼς* F 16. *τὸ* add. *Ca* *αὐτῶι* FS, corr. *Sca* *διεταράσσετο* FS vulgo ante *Di* 23. *τῶν δὲ τῶν* F, corr. S 24. *κατηρτησμένον* FK Regius F 25. *συνορμήσας* FS, corr. *Rei* 576 27. *κἄπειτα*: des. F² extremo fol. 227ᵛ, pergit Suid. v. *κεραία*, et inde a *βραχὺ* idem v. *ὑπειρετικοῖς* (concinnaverunt haec *Gro* et *Sch* coll. Livio 30, s.)

12 *λας, βραχὺ διάστημα ποιῶν, ὥστε ὑπηρετικοῖς ἐκπλεῖν*
δύνασθαι καὶ διαπλεῖν.

PTOLEMAEUS PHILOPATOR.

11 * *[Πολύβιος] ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ [φησὶν] Ἀγα-*
θοκλέους τοῦ Οἰνάνθης υἱοῦ, ἑταίρου δὲ τοῦ Φιλοπάτο-
ρος βασιλέως, [κόλακα γενέσθαι] Φίλωνα.
2 * *Πολύβιος δ' ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῶν Ἱστοριῶν*
Κλεινοῦς φησι τῆς οἰνοχοούσης αὐτῷ εἰκόνας πολλὰς ἀνα-
κεῖσθαι κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν μονοχίτωνας καὶ ῥυτὸν
3 *ἐχούσας ἐν ταῖς χερσίν. αἱ δὲ κάλλισται τῶν οἰκιῶν, φη-*
σίν, οὐ Μυρτίου καὶ Μνησίδος καὶ Ποθεινῆς προσαγο-
4 *ρεύονται; καίτοι Μνησὶς μὲν ἦν αὐλητρὶς καὶ Ποθεινή,*
Μύρτιον δὲ μία τῶν ἀποδεδειγμένων καὶ κοινῶν δεικτη-
5 *ριάδων. τοῦ δὲ Φιλοπάτορος βασιλέως Πτολεμαίου οὐκ*
Ἀγαθόκλεια ἡ ἑταίρα ἐκράτει ἡ καὶ πᾶσαν ἀνατρέψασα
τὴν βασιλείαν;
12 * *Ἴσως δέ τινες ἐπαπορήσουσι πῶς ἡμεῖς τὰς ἄλλας*
πράξεις ἁπάσας κατ' ἐνιαυτὸν γράφοντες [τὰς παραλλή-
λους] περὶ μόνων τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐν καιρῷ τῷ νῦν ἐκ
2 *πλείονος χρόνου πεποιήμεθα τὴν ἐξήγησιν. ἡμεῖς δὲ τοῦτο*
3 *πεποιήκαμεν διά τινας τοιαύτας αἰτίας. Πτολεμαῖος ὁ*
βασιλεύς, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος, ὁ Φιλοπάτωρ, μετὰ τὸ
συντελεσθῆναι τὸν περὶ Κοίλην Συρίαν πόλεμον ἀποστὰς
πάντων τῶν καλῶν ἐτράπη πρὸς βίον ἄσωτον καὶ τοιοῦ-
4 *τον οἷον ἀρτίως διεληλύθαμεν. ὀψὲ δέ ποτε βιασθεὶς*

---

2. *διεκπλεῖν* coni. *Sch* 4. Athen. 6 p. 251[e] (verba uncis inclusa ex ea sententia, quae apud Athenaeum antecedit, repetiverunt editores) 7. idem 13 p. 576[f] 8. *αὐτῷ*] Ptolemaeo II Philadelpho *εἰκόνας* cet.] *ἀνδριάντας αὐτῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἑστάναι φησί κατὰ πολλὰ μέρη τῆς πόλεως μονοχίτωνας, ῥυτὸν κρατοῦντας ἐν ταῖς χερσίν* Athen. 10 p. 425[f] 17. P *Va* 62 *Ἴσως* coni. *Gro*, *Ὅσω* P *ἐπαπορήσουσι* coni. *Sch* pro *ἐπαποροῦντες* 18. *τὰς παραλλήλους* epitomator addidit; alia in eundem sensum aut hoc loco aut paulo antea scripserat Polybius (*τὰς καταλλήλους Di*) 19. 20. *νῦν ἐκ πλείονος Rei* *τ* 743, *συνεκπλειονος* (sine acc.) P 25. post *διεληλύθαμεν* add. P: *ζη ἐνέλειπε γὰρ φύλλα μη ἐνοῖς περὶ τοῦ πτολεμαίου ἐνεφέρετο καὶ περὶ ἀρσινόης*; verum ea quae epitomator significat non hoc loco, sed paulo antea (*ἀρτίως διεληλύθαμεν*) excidisse apparet

ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐνέπεσεν εἰς τὸν νῦν δεδηλωμένον πόλεμον, ὃς χωρὶς τῆς εἰς ἀλλήλους ὠμότητος καὶ παρανομίας οὔτε παράταξιν οὔτε ναυμαχίαν οὔτε πολιορκίαν οὐθ᾽ ἕτερον οὐδὲν ἔσχε μνήμης ἄξιον. διόπερ ὑπέδραμεν 5
οὕτω κἀμοὶ τῷ γράφοντι ῥᾳδίαν ἔσεσθαι καὶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν εὐμαθεστέραν τὴν διήγησιν, εἰ μὴ κατ᾽ ἐνιαυ-
785 τὸν ἐπιψαύων μικρῶν καὶ οὐκ ἀξίων ἐπιστάσεως πραγμάτων ἀποδιδοίην τὸν λόγον, ἀλλ᾽ εἰσάπαξ οἱονεὶ σωματοειδῆ ποιήσας τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀπαγγείλαιμι περὶ αὐτῆς.

RELIQUIAE LIBRI XV.

FINIS BELLI PUNICI II.

a. u. 552 * Ὅτι τῶν Καρχηδονίων λαβόντων αἰχμαλώτους τὰς 1
φορτηγοὺς νῆας τῶν Ῥωμαίων καὶ χορηγίας πλῆθος ἐξαίσιον ὁ Πόπλιος βαρέως μὲν ἔφερεν ἐπὶ τῷ μὴ μόνον σφίσι παρῃρῆσθαι τὴν χορηγίαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς παρεσκευάσθαι δαψίλειαν τῶν ἀναγκαίων, ἔτι δὲ βαρύτερον 2
ἐπὶ τῷ παραβεβηκέναι τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τοὺς Καρχηδονίους καὶ πάλιν ἐξ ἄλλης ἀρχῆς ἐγείρεσθαι τὸν πόλεμον. διὸ καὶ παραυτίκα προχειρισάμενος πρεσβευτὰς 3
Λεύκιον Σέργιον καὶ Λεύκιον Βαίβιον καὶ Λεύκιον Φάβιον ἐξαπέστειλε διαλεξομένους τοῖς Καρχηδονίοις ὑπὲρ

---

2. ἄλλους P, corr. *Va* 5. ῥᾳδιεστέραν coni. *Va* (halucinatur *Na* 360) 11. libro XV Polybius res anno 552 gestas enarravit 12. Liv. 30, 25. 29—38, 5, Appian. Punic. 33—48 13. N fol. 64ᵛ τῶν Καρχηδονίων λαβόντων cet.: conf. Liv. 30, 24, Appian. Punic. 34 15. inc. F fol. 288ʳ *He* 255: Ὁ δὲ πόπλιος βαρέως μὲν cet.; titulum praemittit F: πολυβίου ⁛ τοῦ ιε̄ λόγου μὲν om. N σφίσι om. N 17. ἔτι δὲ βαρύτερον] καὶ N 21. σερούϊον FNS, corr. *Gro* Βαίβιον *Sch* auctore *Ca*, σείτιον FDG, -σιτίον N, Σέντιον coni. *Gro* φαμιον (sine acc.) N

τῶν γεγονότων, ἅμα δὲ καὶ δηλώσοντας ὅτι κεκύρωκε τὰς
4 συνθήκας ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων· ἄρτι γὰρ ἧκε τῷ Πο-
5 πλίῳ γράμματα διασαφοῦντα περὶ τῶν προειρημένων. οἱ
δὲ παραγενηθέντες εἰς τὴν Καρχηδόνα τὸ μὲν πρῶτον εἰς
τὴν σύγκλητον, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἐπὶ τοὺς πολλοὺς
παραχθέντες, ἔλεγον ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων μετὰ παρρησίας,
6 πρῶτον μὲν ἀναμιμνήσκοντες ὡς οἱ παρ' ἐκείνων πρεσβευ-
ταί, παραγενηθέντες εἰς Τύνητα πρὸς σφᾶς καὶ παρελ-
θόντες εἰς τὸ συνέδριον, οὐ μόνον τοὺς θεοὺς ἀσπάσαιντο
καὶ τὴν γῆν προσκυνήσαιεν, καθάπερ ἐστὶν ἔθος τοῖς ἄλλοις
7 ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ πεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν ἀγεννῶς τοὺς
πόδας καταφιλοῖεν τῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ, μετὰ δὲ ταῦτα
πάλιν ἀναστάντες [ὡς] κατηγορήσαιεν σφῶν αὐτῶν, διότι
καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς γενομένας συνθήκας Ῥωμαίοις καὶ Καρ-
8 χηδονίοις ἀθετήσαιεν αὐτοί. διόπερ ἔφασαν οὐκ ἀγνοεῖν
ὅτι πᾶν εἰκότως ἂν πάθοιεν ὑπὸ Ῥωμαίων, ἀλλὰ τῆς τύ-
χης ἕνεκα τῶν ἀνθρώπων ἐδέοντο μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον.
ἔσεσθαι γὰρ τὴν σφετέραν ἀβουλίαν ἀπόδειξιν τῆς Ῥω-
9 μαίων καλοκαγαθίας. ὧν μνημονεύοντα τὸν στρατηγὸν 786
αὐτὸν ἔφασαν οἱ πρέσβεις καὶ τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ τότε
γεγονότας ἐκπλήττεσθαι, τίνι ποτὲ πιστεύοντες ἐπιλανθά-
νονται μὲν τῶν τότε ῥηθέντων, ἀθετεῖν δὲ τολμῶσι τοὺς
10 ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας. σχεδὸν δὲ τοῦτ' εἶναι δῆλον,
ὡς Ἀννίβᾳ πεποιθότες καὶ ταῖς μετὰ τούτου παρούσαις
11 δυνάμεσι ταῦτα τολμῶσι ποιεῖν, κακῶς φρονοῦντες· σαφῶς
γὰρ εἰδέναι πάντας ὅτι ἐκεῖνοι δεύτερον ἔτος ἤδη φεύγον-
τες ἐκ πάσης Ἰταλίας εἰς τοὺς περὶ Λακίνιον τόπους,

---

1. *δηλώσαντας* F 2. *ὁ* ante *τῶν* repetit N 6. *ἀπαχθέντες* FNS, *εἰσαχθέντες* coni. *Sch*, corr. *Na* 257 8. *παγεννηθέντες* F (voluit *παραγ.*, nam pro *παρα* in compositis verbis fere semper habet *π* et compendium ᴗ, quod et hoc loco et paucis aliis abiit in *α*) 9. *σπείσαιντο* FNS, corr. *Rei* 577 11. *ἀγεῶς* F, *νν* superscr. prima manus 13. *ὡς* del. *Be* 17. *μὴ|παθεῖν* N 18. *ἔσεσθε* N 20. *αὐτὸν ἔφασαν* *Hu* Fleckeiseni annal. 1869 p. 456, *ἔφασαν τὸν αὐτὸν* FNS, *ἔφασαν αὐτὸν* (*ον* superscr.) *Ca* 21. *ἐπιλανθάνονται* N, *ἐπιλανθάν/.* F, *ἐπιλανθάνοντο* S vulgo 24. *ἀννίβας πεποιθῶτες* N 27. *λυκίνιον* N

κἀκεῖ συγκεκλεισμένοι καὶ μόνον οὐ πολιορκούμενοι, μόλις
ἑαυτοὺς ἐκσεσωκότες ἥκουσι νῦν. "οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ 12
νενικηκότες τοὺς ἐκεῖ παρῆσαν, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἔμελλον
διακινδυνεύειν τοὺς δυσὶ μάχαις ἑξῆς ὑμᾶς ἤδη νενικηκότας,
ὅμως ἀμφιδόξους ἔχειν ἔδει τὰς ἐλπίδας ὑπὲρ τοῦ μέλ-
λοντος, καὶ μὴ μόνον τοῦ νικᾶν ἔννοιαν λαμβάνειν ἀλλὰ
καὶ τοῦ σφαλῆναι πάλιν. οὗ συμβάντος ποίους ἐπικαλέ- 13
σεσθε" ἔφη "θεούς; ποίοις δὲ χρώμενοι λόγοις τὸν ἐκ τῶν
κρατούντων ἔλεον ἐπισπάσεσθε πρὸς τὰς ἑαυτῶν συμφο-
ράς; πάσης εἰκὸς ὑμᾶς ἐλπίδος ἀποκλεισθήσεσθαι καὶ 14
παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων διὰ τὴν ἀθεσίαν καὶ τὴν
ἀβουλίαν."

Οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοιαῦτα διαλεχθέντες ἀνεχώρη- 2
σαν· τῶν δὲ Καρχηδονίων ὀλίγοι μὲν ἦσαν οἱ συναι- 2
νοῦντες μὴ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας, οἱ δὲ πλείους καὶ
τῶν πολιτευομένων καὶ τῶν βουλευομένων βαρέως μὲν
ἔφερον τὰς ἐν ταῖς συνθήκαις ἐπιταγάς, δυσχερῶς δ'
ἀνείχοντο τὴν τῶν πρεσβευτῶν παρρησίαν, πρὸς δὲ
τούτοις οὐχ οἷοί τ' ἦσαν προέσθαι τὰ κατηγμένα πλοῖα
καὶ τὰς ἐκ τούτων χορηγίας. τὸ δὲ συνέχον, οὐ μι- 3
κρὰς ἀλλὰ μεγάλας εἶχον ἐλπίδας νικήσειν διὰ τῶν περὶ
τὸν Ἀννίβαν. τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἔδοξε τοὺς πρέσβεις 4
ἀναποκρίτους ἐξαποστέλλειν· τῶν δὲ πολιτευομένων οἷς
ἦν προκείμενον ἐκ παντὸς τρόπου συγχέαι πάλιν τὸν πό-
λεμον, οὗτοι συνεδρεύσαντες μηχανῶνταί τι τοιοῦτον. ἔφα- 5
787 σαν δεῖν πρόνοιαν ποιήσασθαι τῶν πρεσβευτῶν, ἵνα μετ'
ἀσφαλείας ἀνακομισθῶσιν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν. καὶ 6
παραυτίκα τούτοις μὲν ἡτοίμαζον δύο τριήρεις παραπόμ-
πους, πρὸς δὲ τὸν ναύαρχον Ἀσδρούβαν διεπέμψαντο πα-

1. *συγκεκλεισμένοι* S (conf. 16, 32, 4), *συγκεκλειμμένοι* F, *συγκεκλειμένοι* N   *μονονοὺ* FS, *πόνον οὐ* N   2. *ἐκδεδωκότες* N   *εἰ*] *εἰσὶ* N   3. *ἐκεῖ* FNGK (idem coniecerat *Rei* 577), om. S *He*   5. *ἔδει Ca* pro *δεῖ*   7. *ἐπικαλέσασθε* N, *ἐπικαλέσασθαι* FS, *ἐπικαλέσεσθαι* K, corr. *Ca*   9. *ἐπισπάσεσθαι* F, *ἐπισπάσασθε* N, *ἐπισπάσασθαι* S, corr. idem   10. *ὑμᾶς εἰκὸς* N   *ἀποκλεισθείσεσθαι* F   11. *ἀθεσίαν* FS, *ἐθείαν* N   15. *τὴν ὁμολογίαν* N   16. *πολιτευομένων He* (ex § 4), *πορευομένων* FNS   18. *ἠνείχοντο Di* (at conf. 3, 82, 5)   19. *οἷοι τε* N   24. *συγχαίαι* F   28. *τούτοις ἡτοίμαζον*, omisso *μὲν*, N

ρακαλοῦντες ἑτοιμάσαι πλοῖα μὴ μακρὰν τῆς τῶν Ῥωμαίων
παρεμβολῆς, ἵν' ἐπειδὰν αἱ παραπέμπουσαι νῆες ἀπο-
λίπωσι τοὺς Ῥωμαίους, ἐπαναχθέντα ταῦτα καταποντίσῃ
7 τοὺς πρεσβευτάς· ἐφώρμει γὰρ αὐτοῖς τὸ ναυτικὸν κατὰ
8 τοὺς πρὸ τῆς Ἰτύκης ἐγκειμένους τόπους. οὗτοι μὲν οὖν
ταῦτα διαταξάμενοι πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν ἐξέπεμπον τοὺς
Ῥωμαίους, ἐντειλάμενοι τοῖς ἐπὶ τῶν τριήρων, [ὡς] ἐὰν
παραλλάξωσι τὸν Μακάραν ποταμόν, αὖθις ἀπολιπόντας
9 ἀποπλεῖν ἐν τῷ πόρῳ τοὺς πρεσβευτάς· καὶ γὰρ ἦν ἐκ
τούτων τῶν τόπων συνορᾶν ἤδη τὴν τῶν ὑπεναντίων παρ-
10 εμβολήν· οἱ δὲ παραπέμποντες, ἐπεὶ κατὰ τὸ συνταχθὲν
παρήλλαξαν τὸν ποταμόν, ἀσπασάμενοι τοὺς Ῥωμαίους
11 αὖθις ἐπανέπλεον. οἱ δὲ περὶ τὸν Λεύκιον ἄλλο μὲν οὐ-
δὲν ὑφεωρῶντο δεινόν, νομίσαντες δὲ τοὺς παραπέμπον-
τας δι' ὀλιγωρίαν αὐτοὺς προαπολιπεῖν ἐπὶ ποσὸν ἐδυσ-
12 χέραινον. ἅμα δὲ τῷ μονωθέντας αὐτοὺς πλεῖν ἐπανά-
γονται τρισὶ τριήρεσιν ἐξ ὑποβολῆς οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ
παραβαλόντες τῇ Ῥωμαϊκῇ πεντήρει τρῶσαι μὲν οὐχ οἷοί
τ' ἦσαν, ὑποχωρούσης τῆς νεώς, οὐδὲ τοῦ καταστρώματος
13 ἐπιβῆναι διὰ τὸ γενναίως ἀμύνεσθαι τοὺς ἄνδρας· ἐκ πα-
ραβολῆς δὲ καὶ πέριξ προσμαχόμενοι κατετίτρωσκον τοὺς
14 ἐπιβάτας καὶ διέφθειρον πολλοὺς αὐτῶν, ἕως οὗ κατιδόν-
τες οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς προνομεύοντας τὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς
ἰδίας στρατοπεδείας παραβοηθοῦντας ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν
15 ἐξέβαλον τὴν ναῦν εἰς τὴν γῆν. τῶν μὲν οὖν ἐπιβατῶν
οἱ πλεῖστοι διεφθάρησαν, οἱ δὲ πρεσβευταὶ παραδόξως
ἐξεσώθησαν.

3 Γενομένων δὲ τούτων αὖθις ὁ πόλεμος ἄλλην ἀρχὴν

2. *ἀπολείπωσι* FNS, corr. *Di* 5. *ἐκκειμένους* coni. *Be* 7. *τοῖς* N, *τοὺς* FS *τριήρεων* N, sed eadem manus in marg. *γρ' τριήρων* *ὡς ἐὰν* FNS, *ὅταν Be*, *ὡς* del. *Ca* 8. *μάκραν* FNS, corr. *Di* (*Bagradam* Liv. 30, 25, 4) *ἀπολειπόντα* N 9. *πόρῳ Ben* pro *ὅρῳ* 10. *ἐναντίων* N 13. *λούκιον* F(S) 16. *μονοθέντας* N *τρισὶ τριήρεσιν*] *tres quadriremes* Liv. 30, 25, 5 17. *ὑπερβολῆς* FNS, corr. *He* 18. 19. *οἷοι τῆς ἀνυποχωρούσης|νεώς* N 23. *προνομεύσαντας* N 24. *στρατοπεδίας* N 27. "*ἐξεσώθησαν* vetus liber" *Ur* 178b, *ἐξεσώσθησαν* FK, *ἐξεώσθησαν* S, in N ductus ambigui inter *ἐξεσώθησαν* et *ἐξεάνθησαν*

εἰλήφει βαρυτέραν τῆς πρόσθεν καὶ δυσμενικωτέραν· οἵ τε 2
γὰρ Ῥωμαῖοι δοκοῦντες παρεσπονδῆσθαι φιλοτίμως διέ-
κειντο πρὸς τὸ περιγενέσθαι τῶν Καρχηδονίων, οἵ τε Καρ-
788 χηδόνιοι συνειδότες σφίσι τὰ πεπραγμένα πρὸς πᾶν ἑτοί-
μως εἶχον, πρὸς τὸ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριοι γενηθῆναι.
τοιαύτης δὲ τῆς ἐξ ἀμφοῖν παραστάσεως ὑπαρχούσης προ- 3
φανὲς ἦν ὅτι δεήσει διὰ μάχης κρίνεσθαι περὶ τῶν ἐνε-
στώτων. ἐξ οὗ συνέβαινε μὴ μόνον τοὺς κατὰ τὴν Ἰτα- 4
λίαν καὶ Λιβύην πάντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν
καὶ Σικελίαν καὶ Σαρδόνα μετεώρους εἶναι καὶ περισπᾶ-
σθαι ταῖς διανοίαις, καραδοκοῦντας τὸ συμβησόμενον. κατὰ 5
δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Ἀννίβας, ἐλλείπων τοῖς ἱππικοῖς,
διέπεμπε πρός τινα Νομάδα Τυχαῖον, ὃς ἦν μὲν οἰκεῖος
Σόφακος, ἱππεῖς δὲ μαχιμωτάτους ἔχειν ἐδόκει τῶν κατὰ
τὴν Λιβύην, παρακαλῶν αὐτὸν βοηθεῖν καὶ συνεπιλαμβά- 6
νεσθαι τοῦ καιροῦ, σαφῶς γινώσκοντα διότι Καρχηδονίων
κρατησάντων δύναται διαφυλάττειν τὴν ἀρχήν, Ῥωμαίων
δ' ἐκνικησάντων καὶ τῷ βίῳ κινδυνεύσει διὰ τὴν Μασσα-
νάσσου φιλαρχίαν. οὗτος οὖν πεισθεὶς τοῖς παρακαλου- 7
μένοις ἧκε μετὰ δισχιλίων ἱππέων πρὸς τὸν Ἀννίβαν.

Πόπλιος δὲ τὰ περὶ τὴν ναυτικὴν δύναμιν ἀσφαλι- 4
σάμενος, καὶ καταλιπὼν Βαίβιον ἀντιστράτηγον, αὐτὸς
μὲν ἐπεπορεύετο τὰς πόλεις, οὐκέτι παραλαμβάνων εἰς 2
τὴν πίστιν τοὺς ἐθελοντὴν σφᾶς αὐτοὺς ἐγχειρίζοντας,
ἀλλὰ μετὰ βίας ἀνδραποδιζόμενος καὶ φανερὰν ποιῶν τὴν
ὀργήν, ἣν εἶχε πρὸς τοὺς πολεμίους διὰ τὴν Καρχηδονίων
παρασπόνδησιν· πρὸς δὲ Μασσανάσσην διεπέμπετο συν- 3
εχῶς, ἀποδηλῶν αὐτῷ τίνα τρόπον παραβεβηκότες εἶεν
οἱ Φοίνικες τὰς σπονδάς, καὶ παρακαλῶν ἀθροίζειν δύ-

1. εἰλήφει N (idem correxerat *Be*), εἴληφε FS καὶ δυσμενικωτέραν om. N 2. παρασπονδῆσαι N 3. περιγενέσθαι N (idem e vetere libro citat *Ur* 178b), γενέσθαι FS 4. συνιδόντες FNDK, corr. *Sch* 5. γενέσθαι N 7. διὰ μάχης N, μάχης FS, μάχῃ K vulgo 11. κατὰ δὲ τὸν — 890, 8. γενέσθαι om. N 12. ἐλλίπων F 19. οὖν] μὲν οὖν coni. *Be* 22. βαίβιαν FS, corr. *Ca* 23. ἐπορεύετο FS, corr. idem 24. ἐθελοντὴν FK, ἐθελοντῇ S αὐτοὺς FG, om. S vulgo

ναμιν ὡς πλείστην καὶ συνάπτειν αὐτῷ κατὰ σπουδήν.
4 *ὁ γὰρ Μασσανάσσης ἅμα τῷ γενέσθαι τὰς συνθήκας, κα-*
θάπερ εἴρηται πρότερον, εὐθέως ἀφώρμησε μετὰ τῆς ἰδίας
δυνάμεως, προσλαβὼν δέκα σημαίας Ῥωμαϊκὰς ἱππέων καὶ
πεζῶν καὶ πρεσβευτὰς παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, χάριν τοῦ
μὴ μόνον τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν
τοῦ Σόφακος προσκατακτήσασθαι διὰ τῆς Ῥωμαίων ἐπι-
κουρίας· ὃ καὶ συνεβη γενέσθαι.
5 *Συνέτυχε δὲ καὶ τοὺς ἐκ Ῥώμης πρεσβευτὰς περὶ τοὺς* 789
αὐτοὺς καιροὺς εἰς τὸν ναυτικὸν χάρακα τὸν τῶν Ῥωμαίων
6 *καταπλεῦσαι. τοὺς μὲν οὖν παρ᾽ αὐτῶν ὁ Βαίβιος πα-*
ραχρῆμα πρὸς τὸν Πόπλιον ἐξέπεμψε, τοὺς δὲ τῶν Καρ-
χηδονίων παρακατεῖχε, τά τε λοιπὰ δυσθύμως διακειμέ-
νους καὶ νομίζοντας ἐν τοῖς μεγίστοις εἶναι κινδύνοις·
7 *πυθόμενοι γὰρ τὴν γεγενημένην ἐκ τῶν Καρχηδονίων ἀσέβειαν*
πρὸς τοὺς τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις, πρόδηλον ἐδόκουν εἶναι
8 *σφίσι τὴν ἐκ τούτων τιμωρίαν. ὁ δὲ Πόπλιος, διακούσας*
τῶν παραγεγονότων ὅτι προθύμως ἥ τε σύγκλητος ὅ τε
δῆμος ἀποδέξαιντο τὰς γενομένας δι᾽ αὐτοῦ συνθήκας πρὸς
τοὺς Καρχηδονίους καὶ διότι πρὸς πᾶν τὸ παρακαλούμε-
9 *νον ἑτοίμως ἔχοιεν, ἐπὶ μὲν τούτοις ἔχαιρε μεγάλως, τοὺς*
δὲ τῶν Καρχηδονίων προσέταξε τῷ Βαιβίῳ μετὰ πάσης
φιλανθρωπίας ἀποπέμπειν εἰς τὴν οἰκείαν, πάνυ καλῶς
10 *βουλευσάμενος, ὥς γ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ φρονίμως. θεωρῶν*
γὰρ τὴν σφετέραν πατρίδα περὶ πλείστου ποιουμένην τὴν
περὶ τοὺς πρεσβευτὰς πίστιν, ἐσκοπεῖτο παρ᾽ αὐτῷ συλ-
λογιζόμενος οὐχ οὕτως τί δέον παθεῖν Καρχηδονίους, ὡς
11 *τί δέον ἦν πρᾶξαι Ῥωμαίους. διὸ παρακατασχὼν τὸν ἴδιον*

1. *ὡς πλείστην δύναμιν* vulgo invitis FK *αὐτὸν* FS, corr. *Ur* 179ª 3. *ἀφώρμησε Rei* 578 pro *ἀφορμήσας* (addit idem "aut servato *ἀφορμήσας* aliquid excidit; sed prius est simplicius"), *ἀφώρμητο Hu* 4. *σημείας* FS 8. *ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι* ab epitomatore addita illum locum indicare videntur, quo uberius haec scriptor exposuit 9. *καὶ* om. N 11. *βαίβιος* N, *βαίβιας* FS 13. *τα*] *διά* N *διακειμένοις* N 16. *πρὸς*] *εἰς* N 19. *συνθήκας· τούτους φιλάνως ἐδέξατο*: des. N 23. *πάνοι* F 25. *γὰρ* add. *Ca* 27. *οὔτω* vulgo invitis FK

θυμὸν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς γεγονόσι πικρίαν, ἐπειράθη δια-
φυλάξαι, κατὰ τὴν παροιμίαν, πατέρων εὖ κείμενα ἔργα.
τοιγαροῦν καὶ τοὺς ἐν τῇ Καρχηδόνι πάντας ἥττησε ταῖς 12
ψυχαῖς καὶ τὸν Ἀννίβαν αὐτόν, ὑπερθέμενος τῇ καλοκα-
γαθίᾳ τὴν ἐκείνων ἄνοιαν.
Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι θεωροῦντες τὰς πόλεις ἐκπορθου- 5
μένας, ἔπεμπον πρὸς τὸν Ἀννίβαν, δεόμενοι μὴ μέλλειν
ἀλλὰ προσπελάζειν τοῖς πολεμίοις καὶ κρίνειν τὰ πράγ-
ματα διὰ μάχης. ὁ δὲ διακούσας τοῖς μὲν παροῦσιν ἀπε- 2
κρίθη τἆλλα σκοπεῖν, περὶ δὲ τούτου ῥᾳθυμεῖν· διαλή-
ψεσθαι γὰρ τὸν καιρὸν αὐτός. μετὰ δέ τινας ἡμέρας 3
ἀναζεύξας ἐκ τῶν παρὰ τὸν Ἀδρύμητα τόπων προῆλθε
καὶ κατεστρατοπέδευσε περὶ Ζάμαν· αὕτη δ' ἐστὶ πόλις
ἀπέχουσα Καρχηδόνος ὡς πρὸς τὰς δύσεις ὁδὸν ἡμερῶν
790 πέντε. κἀκεῖθεν ἐξέπεμψε τρεῖς κατασκόπους, βουλόμενος 4
ἐπιγνῶναι ποῦ στρατοπεδεύουσι καὶ πῶς χειρίζει τὰ κατὰ
τὰς παρεμβολὰς ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγός. ὁ δὲ Πόπλιος, 5
ἐπαναχθέντων ὡς αὐτὸν τῶν κατασκόπων, τοσοῦτον ἀπέσχε
τοῦ κολάζειν τοὺς ἑαλωκότας, καθάπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς ἄλ-
λοις, ὡς τοὐναντίον συστήσας αὐτοῖς χιλίαρχον ἐπέταξε
πάντα καθαρίως ὑποδεῖξαι τὰ κατὰ τὴν παρεμβολήν. γε- 6
νομένου δὲ τούτου προσεπύθετο τῶν ἀνθρώπων εἰ πάντα
φιλοτίμως αὐτοῖς ὑποδέδειχεν ὁ συσταθείς· τῶν δὲ φη- 7
σάντων δοὺς ἐφόδια καὶ παραπομπὴν ἐξαπέστειλε προσ-
τάξας ἐπιμελῶς Ἀννίβᾳ διασαφεῖν περὶ τῶν ἀπηντημένων
αὐτοῖς. ὧν παραγενηθέντων θαυμάσας ὁ Ἀννίβας τὴν 8
μεγαλοψυχίαν καὶ τόλμαν τἀνδρὸς οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς ὁρ-

1. διαφυλάξαι FK, φυλάξαι S 3. τοὺς S, τοῖς F 6. ἐκπο-ρευομένας FS, corr. *Ur* 179ª 10. τἆλλα — 11. αὐτός tolerari possunt, sicut edita leguntur; sed Polybius sine dubio alia paulo copiosius scripsit (alienum igitur sit suadere περὶ δὲ τοῦ μὴ ῥᾳθυμεῖν διαλήψεσθαι τὸν cet.) 10. τὰ ὅλα G *He* τούτου *Rei* 578 pro τοῦ διαλήψεσθαι *Sch* pro διαλήψεται 11. γὰρ add. *Rei* 578 12. παρὰ] πα F (conf. ad p. 886, 8), περὶ coni. *Be* τόπον F 13. πόλεις F 17. ὁ τῶν — ὁ δὲ Πόπλιος *Hu*, ὁ δὲ τῶν — πόπλιος FS, ὁ τῶν — Πόπλιος δὲ coni. *Sch* 19. αὐτοὺς FS, corr. *Ur* 179ª 21. καθαρείως Cobetus Mnemos. XI 43, καθαρῶς *Di* 25. ὁ del. *Ben*

μὴν ἔπεσε τοῦ βούλεσθαι συνελθεῖν εἰς λόγους τῷ Πο-
9 *πλίῳ. κρίνας δὲ τοῦτο διεπέμψατο κήρυκα, φάσκων βού-*
10 *λεσθαι κοινολογηθῆναι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων. ὁ δὲ*
Πόπλιος ἀκούσας ταῦτα τοῦ κήρυκος συγκατετίθετο τοῖς
παρακαλουμένοις, ἔφη δὲ πέμψειν πρὸς αὐτὸν διασαφῶν,
ἐπειδὰν μέλλῃ συμπορεύεσθαι, τὸν τόπον καὶ τὸν καιρόν.
11 *ταῦτα μὲν οὖν ἀκούσας ὁ κῆρυξ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν*
12 *ἰδίαν παρεμβολήν· τῇ δ' ἐπαύριον ἧκε Μασσανάσσης, ἔχων*
πεζοὺς μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ περὶ τετρακισχι-
13 *λίους. ὃν ἀποδεξάμενος ὁ Πόπλιος φιλανθρώπως, καὶ*
συγχαρεὶς ἐπὶ τῷ πάντας ὑπηκόους πεποιῆσθαι τοὺς πρό-
14 *τερον Σόφακι πειθομένους, ἀνέζευξε, καὶ παραγενηθεὶς*
πρὸς πόλιν Ναράγαρα κατεστρατοπέδευσε, πρός τε
τὰ ἄλλα τόπον εὐφυῆ καταλαβόμενος καὶ τὴν ὑδρείαν
6 *ἐντὸς βέλους ποιησάμενος. κἀντεῦθεν ἐξέπεμψε πρὸς*
τὸν τῶν Καρχηδονίων στρατηγόν, φάσκων ἕτοιμος εἶναι
2 *συμπορεύεσθαι πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους. ὧν ἀκούσας*
Ἀννίβας ἀνέζευξε, καὶ συνεγγίσας ὥστε μὴ πλεῖον ἀπέ-
χειν τριάκοντα σταδίων, κατεστρατοπέδευσε πρός τινα λό-
φον, ὃς τὰ μὲν λοιπὰ πρὸς τὸν παρόντα καιρὸν ὀρθῶς
ἔχειν ἐδόκει, τὴν δὲ ὑδρείαν ἀπωτέρω μικρὸν εἶχε· καὶ
πολλὴν ταλαιπωρίαν ὑπέμενον οἱ στρατιῶται περὶ τοῦτο 791
3 *τὸ μέρος. κατὰ δὲ τὴν ἑξῆς ἡμέραν προῆλθον ἀπὸ τῆς*
ἰδίας παρεμβολῆς ἀμφότεροι μετ' ὀλίγων ἱππέων, κἄπειτα
χωρισθέντες ἀπὸ τούτων αὐτοὶ συνῆλθον εἰς τὸ μέσον,
4 *ἔχοντες ἑρμηνέα μεθ' αὐτῶν. δεξιωσάμενος δὲ πρῶτος*
Ἀννίβας ἤρξατο λέγειν ὡς ἐβούλετο μὲν ἂν μήτε Ῥωμαί-
ους ἐπιθυμῆσαι μηδέποτε μηδενὸς τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας μήτε
5 *Καρχηδονίους τῶν ἐκτὸς Λιβύης· ἀμφοτέροις γὰρ εἶναι*

---

5. *πέμπειν* FS, corr. *Rei* 578   9. *τετρακισχιλίους Rei* 579 ex Livio 30, 29, 4 (idem iam in versione Latina expresserat *Ca*), *ἑξακισχιλίους* FS   13. *Ναράγαρα Sch* ex Livio 30, 29, 9, *μάργαρον* FS   21. *ἀπωτέρωι* F   22. *ταλαιπωρείαν* F   23. inc. M *Hey* 55, 1: *Ὅτι ἀννίβας ὁ καρχηδονίων στρατηγὸς ὥρμησεν εἰς τὸ συνελθεῖν εἰς λόγους ποπλίωι τῶι τῶν ῥωμαίων στρατηγῶι· καὶ καταστρατοπεδεύσαντες ἐκ συμφωνοῦ* (lege *συμφανοῦς*) *ἐγγὺς ἀλλήλων προῆλθον ἀπὸ τῆς* cet.   26. *αὐτῶν* F, *ἑαυτῶν* M[s]S vulgo   28. *τῆς* ante *Ἰταλ.* add. M   29. *ἐκτὸς Λιβύης Ur* 179[a], *τῆς λιβύης* MFS, *ἐκ τῆς λιβ.* G *He*

ταύτας καὶ καλλίστας δυναστείας καὶ συλλήβδην ὡσανεὶ πε-
ριωρισμένας ὑπὸ τῆς φύσεως. "ἐπεὶ δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ 6
τῶν κατὰ Σικελίαν ἀμφισβητήσαντες ἐξεπολεμώσαμεν ἀλλή-
λους, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ὑπὲρ τῶν κατ' Ἰβηρίαν, τὸ δὲ
τέλος ὑπὸ τῆς τύχης οὔπω νουθετούμενοι μέχρι τούτου
προβεβήκαμεν ὥστε καὶ περὶ τοῦ τῆς πατρίδος ἐδάφους
οὓς μὲν κεκινδυνευκέναι τοὺς δ' ἀκμὴν ἔτι καὶ νῦν κινδυ-
νεύειν, λοιπόν ἐστιν, εἴ πως δυνάμεθα δι' αὑτῶν παραι- 7
τησάμενοι τοὺς θεούς, διαλύσασθαι τὴν ἐνεστῶσαν φιλο-
τιμίαν. ἐγὼ μὲν οὖν ἕτοιμός εἰμι τῷ πεῖραν εἰληφέναι δι' 8
αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὡς εὐμετάθετός ἐστιν ἡ τύχη καὶ
παρὰ μικρὸν εἰς ἑκάτερα ποιεῖ μεγάλας ῥοπάς, καθαπερεὶ
νηπίοις παισὶ χρωμένη· σὲ δ' ἀγωνιῶ, Πόπλιε, λίαν" 7
ἔφη "καὶ διὰ τὸ νέον εἶναι κομιδῇ καὶ διὰ τὸ πάντα σοι
κατὰ λόγον κεχωρηκέναι καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν καὶ τὰ
κατὰ τὴν Λιβύην καὶ μηδέπω μέχρι γε τοῦ νῦν εἰς τὴν
τῆς τύχης ἐμπεπτωκέναι παλιρρύμην, μή ποτε οὐ πεισθῇς
διὰ ταῦτα τοῖς ἐμοῖς λόγοις, καίπερ οὖσι πιστοῖς. σκόπει 2
δὲ ἀφ' ἑνὸς τῶν λόγων τὰ πράγματα, μὴ τὰ τῶν προγε-
γονότων, ἀλλὰ τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτούς. εἰμὶ τοιγαροῦν Ἀν- 3
νίβας ἐκεῖνος, ὃς μετὰ τὴν ἐν Κάνναις μάχην σχεδὸν ἁπά-
σης Ἰταλίας ἐγκρατὴς γενόμενος μετά τινα χρόνον ἧκον
πρὸς αὐτὴν τὴν Ῥώμην, καὶ στρατοπεδεύσας ἐν τετταρά-
κοντα σταδίοις ἐβουλευόμην ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τοῦ τῆς ὑμε-
τέρας πατρίδος ἐδάφους, πῶς ἐστί μοι χρηστέον· ὃς νῦν 4
ἐν Λιβύῃ πάρειμι πρὸς σὲ Ῥωμαῖον ὄντα περὶ τῆς ἐμαυ-
792 τοῦ καὶ τῶν Καρχηδονίων σωτηρίας κοινολογησόμενος. εἰς 5
ἃ βλέποντα παρακαλῶ σε μὴ μέγα φρονεῖν, ἀλλ' ἀνθρω-

3. *ἐξεπολεμώσαμεν* M, *ἐξεπολεμήσαμεν* FS vulgo ante *Di* 5. *οὔπω νουθετούμενοι Di* pro *ἀπονουθετούμενοι* 7. *οὓς μὲν Hu*, *ἡμᾶς* MFS, *ὑμᾶς Ca*, *τοὺς μὲν* coni. *Be* 8. *δυναίμεθα Na* 356 11. *μετάθετος* MFS, corr. *Rei* (Polybium 29, 6[c], 1 confert *Na* 245) 12. *καθάπερ εἰ* F, *καθάπερ*, omisso *εἰ*, M 13. *Πόπλιε λίαν ἔφη* e glossa margini adscripta *Πόπλιον ἔφη* orta et prave huc illata esse videntur *λίαν* om. M 15. *κεχωρηκέναι* F 17. *παλιρρύμην Di* pro *πάλιν ῥύμην* 22. *μετά* M, *καὶ μετά* FS (unde coniicias *καὶ μετά τινα χρόνον ἧκων*) 23. *τεσσαράκοντα* M 25. *μοι* om. Didotiana *ὃς Ca* pro *ὡς* 26. *περὶ* MFS, *περὶ δὲ* K, *περί τε Sch* 27. *κοινολογησόμενος* M[c]S, *κοινολογησάμενος* F

πίνως βουλεύεσθαι περὶ τῶν ἐνεστώτων· τοῦτο δ' ἐστὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀεὶ τὸ μέγιστον, τῶν δὲ κακῶν τοὐλά-
6 χιστον αἱρεῖσθαι. τίς οὖν ἂν ἕλοιτο νοῦν ἔχων πρὸς τοιοῦτον ὁρμᾶν κίνδυνον οἷος σοὶ νῦν ἐνέστηκεν; ἐν ᾧ νικήσας μὲν οὔτε τῇ σαυτοῦ δόξῃ μέγα τι προσθήσεις οὔτε τῇ τῆς πατρίδος, ἡττηθεὶς δὲ πάντα τὰ πρὸ τούτου σεμνὰ
7 καὶ καλὰ δι' αὑτὸν ἄρδην ἀναιρήσεις. τί οὖν ἐστιν ὃ προ-
8 τίθεμαι τέλος τῶν νυνὶ λόγων; πάντα περὶ ὧν πρότερον ἠμφισβητήσαμεν, Ῥωμαίων ὑπάρχειν (ταῦτα δ' ἦν Σικελία, Σαρδώ, τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν) καὶ μηδέποτε Καρχηδονίους Ῥωμαίοις ὑπὲρ τούτων ἀντᾶραι πόλεμον· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας νήσους, ὅσαι μεταξὺ κεῖνται τῆς Ἰταλίας καὶ
9 Λιβύης, Ῥωμαίων ὑπάρχειν. ταύτας γὰρ πέπεισμαι τὰς συνθήκας καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀσφαλεστάτας μὲν εἶναι Καρχηδονίοις, ἐνδοξοτάτας δὲ σοὶ καὶ πᾶσι Ῥωμαίοις."

8 Ἀννίβας μὲν οὖν ταῦτ' εἶπεν, ὁ δὲ Πόπλιος ὑπολαβὼν οὔτε τοῦ περὶ Σικελίας ἔφη πολέμου Ῥωμαίους οὔτε τοῦ περὶ τῆς Ἰβηρίας αἰτίους γεγονέναι, Καρχηδονίους δὲ
2 προφανῶς· ὑπὲρ ὧν κάλλιστα γινώσκειν αὐτὸν τὸν Ἀννίβαν. μάρτυρας δὲ καὶ τοὺς θεοὺς γεγονέναι τούτων, περιθέντας τὸ κράτος οὐ τοῖς ἄρχουσι χειρῶν ἀδίκων ἀλλὰ
3 τοῖς ἀμυνομένοις. βλέπειν δὲ καὶ τὰ τῆς τύχης οὐδενὸς ἧττον, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων στοχάζεσθαι κατὰ δύναμιν.
4 "ἀλλ' εἰ μὲν πρὸ τοῦ Ῥωμαίους διαβαίνειν εἰς Λιβύην αὐτὸς ἐξ Ἰταλίας ἐκχωρήσας προύτεινας τὰς διαλύσεις ταύ-
5 τας, οὐκ ἂν οἴομαί σε διαψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος. ἐπεὶ δὲ σὺ μὲν ἄκων ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπηλλάγης, ἡμεῖς δὲ διαβάντες εἰς τὴν Λιβύην τῶν ὑπαίθρων ἐκρατήσαμεν, δῆλον
6 ὡς μεγάλην εἴληφε τὰ πράγματα παραλλαγήν. τὸ δὲ δὴ

---

2. *δὲ κακῶν* M[s] *Sch*, *κακῶν δὲ* FS *τὸ ἐλάχιστον* M 6. *τούτου* MFS, *τοῦ* Cobetus Mnemos. XI 16 8. *νυνὶ λόγων* FK, *νῦν λόγων* S, *νυνὶ λεγομένων* M 16. *ταῦτα* M 18. *τοῦ* S, *τοὺς* F, idem sine acc. M 19. *γινώσκειν* M[s] *Ur* 179[a], *γιγνώσκουσιν* F, *γινώσκουσιν* S

23. *ἀνθρώπων* MS, *ἀνων* F, corr *Sca* 24. *πρὸ τοῦ* coni. *Hey*, *πρὸ τοὺς* FS, *πρώτους* M, *πρὸ τοῦ τοὺς Ca* 25. *προύτεινας Hu*, *προὔτεινες* M[s] *Sca*, *προὔτεινεν εἰς* FS

μέγιστον, ἤλθομεν ἐπὶ τί πέρας; ἡττηθέντων καὶ δεηθέν- 7
των τῶν παρὰ σοῦ πολιτῶν ἐθέμεθα συνθήκας ἐγγράπτους,
ἐν αἷς ἦν πρὸς τοῖς ὑπὸ σοῦ νῦν προτεινομένοις τοὺς αἰχ-
793 μαλώτους ἀποδοῦναι χωρὶς λύτρων Καρχηδονίους, τῶν
πλοίων παραχωρῆσαι τῶν καταφράκτων, πεντακισχίλια
τάλαντα προσενεγκεῖν, ὅμηρα δοῦναι περὶ τούτων. ταῦτα 8
ἦν ἃ συνεθέμεθα πρὸς ἀλλήλους· ὑπὲρ τούτων ἐπρεσβεύ-
σαμεν ἀμφότεροι πρός τε τὴν σύγκλητον τὴν ἡμετέραν καὶ
πρὸς τὸν δῆμον, ἡμεῖς μὲν ὁμολογοῦντες εὐδοκεῖν τοῖς γε-
γραμμένοις, Καρχηδόνιοι δὲ δεόμενοι τούτων τυχεῖν. ἐπεί- 9
σθη τὸ συνέδριον τούτοις, ὁ δὲ δῆμος συγκατήνεσεν. τυ-
χόντες ὧν ἠξίουν, ἠθέτησαν ταῦτα Καρχηδόνιοι, παρα-
σπονδήσαντες ἡμᾶς. τί λείπεται ποιεῖν; σὺ τὴν ἐμὴν 10
χώραν μεταλαβὼν εἰπόν. ἀφελεῖν τὰ βαρύτατα τῶν ὑπο- 11
κειμένων ἐπιταγμάτων; ἵνα δὴ λαβόντες ἆθλα τῆς παρα-
νομίας διδαχθῶσι τοὺς εὖ ποιοῦντας εἰς τὸ λοιπὸν παρα-
σπονδεῖν; ἀλλ᾽ ἵνα τυχόντες ὧν ἀξιοῦσι χάριν ὀφείλωσιν
ἡμῖν; ἀλλὰ νυνὶ μεθ᾽ ἱκετηρίας τυχόντες ὧν παρεκάλουν, 12
ὅτι βραχείας ἐλπίδος ἐπελάβοντο τῆς κατὰ σέ, παρὰ πό-
δας ὡς ἐχθροῖς ἡμῖν κέχρηνται καὶ πολεμίοις. ἐν οἷς βα- 13
ρυτέρου μέν τινος προσεπιταχθέντος δυνατὸν ἀνενεγκεῖν
τῷ δήμῳ περὶ διαλύσεως, ὑφαίρεσιν δὲ ποιουμένοις τῶν
ὑποκειμένων οὐδὲ ἀναφορὰν ἔχει τὸ διαβούλιον. τί πέρας 14
οὖν πάλιν τῶν ἡμετέρων λόγων; ἢ τὴν ἐπιτροπὴν ὑμᾶς δι-
δόναι περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος ἢ μαχομένους
νικᾶν."

Ταῦτα μὲν οὖν διαλεχθέντες αὐτοῖς Ἀννίβας καὶ 9
Πόπλιος ἐχωρίσθησαν, ἀσύμβατον ποιησάμενοι τὴν κοινο-
λογίαν. εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον ἅμα τῷ φωτὶ τὰς δυνάμεις 2
ἐξῆγον ἀμφότεροι καὶ συνίσταντο τὸν ἀγῶνα, Καρχηδόνιοι
μὲν ὑπὲρ τῆς σφετέρας σωτηρίας καὶ τῶν κατὰ τὴν Λι-

1. *πέρας* Cobetus Mnemos. XI 41 pro *μέρος* 3. *πρὸς τοῖς* M[s]K, *πρὸς τοὺς* FS *προτεινομένους* S (non F) 5. *τῶν καταφράκτων παραχωρῆσαι* vulgo ante *Di* invitis MF 8. *πρὸς* | *τὴν* F, *πρὸς τὴν* K 14. *ὑποκειμένων* om. M 15. *δὴ* *Ca* pro *μὴ* 18. *νυνὶ* M, *νῦν* FS 24. *ἡμετέρων* M, *ἡμῶν* FS *ἡμᾶς* *Di* 28. *ἀξύμβατον* MFS vulgo ante *Be* 29. *κοινολογίαν*: des. M

βύην πραγμάτων, Ῥωμαῖοι δὲ περὶ τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς
3 καὶ δυναστείας. ἐφ' ἃ τίς οὐκ ἂν ἐπιστήσας συμπαθὴς
4 γένοιτο κατὰ τὴν ἐξήγησιν; οὔτε γὰρ δυνάμεις πολεμικω-
τέρας οὔθ' ἡγεμόνας ἐπιτυχεστέρους τούτων καὶ μᾶλλον
ἀθλητὰς γεγονότας τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων εὕροι τις ἂν
ἑτέρους, οὐδὲ μὴν ἆθλα μείζω τὴν τύχην ἐκτεθεικυῖαν τοῖς
5 ἀγωνιζομένοις τῶν τότε προκειμένων· οὐ γὰρ τῆς Λιβύης
αὐτῆς οὐδὲ τῆς Εὐρώπης ἔμελλον κυριεύειν οἱ τῇ μάχῃ 794
κρατήσαντες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς οἰκουμένης,
ὅσα νῦν πέπτωκεν ὑπὸ τὴν ἱστορίαν. ὃ καὶ συνέβη γενέ-
6 σθαι μετ' ὀλίγον. πλὴν ὁ μὲν Πόπλιος ἔθηκε τὰς τάξεις
7 τῶν ἰδίων δυνάμεων τὸν τρόπον τοῦτον. πρῶτον μὲν τοὺς
ἀστάτους καὶ τὰς τούτων σημαίας ἐν διαστήμασιν, ἐπὶ δὲ
τούτοις τοὺς πρίγκιπας, τιθεὶς τὰς σπείρας οὐ κατὰ τὸ
τῶν πρώτων σημαιῶν διάστημα, καθάπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς
Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καταλλήλους ἐν ἀποστάσει διὰ τὸ πλῆθος
τῶν παρὰ τοῖς ἐναντίοις ἐλεφάντων· τελευταίους δ' ἐπέ-
8 στησε τοὺς τριαρίους. ἐπὶ δὲ τῶν κεράτων ἔταξε κατὰ
μὲν τὸ λαιὸν Γάιον Λαίλιον ἔχοντα τοὺς Ἰταλικοὺς ἱππέας,
κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν μέρος Μασσανάσσην μετὰ πάντων τῶν
9 ὑφ' ἑαυτὸν ταττομένων Νομάδων. τὰ δὲ διαστήματα τῶν
πρώτων σημαιῶν ἀνεπλήρωσε ταῖς τῶν γροσφομάχων σπεί-
10 ραις, παραγγείλας τούτοις προκινδυνεύειν, ἐὰν δὲ ἐκβιά-
ζωνται κατὰ τὴν τῶν θηρίων ἔφοδον, ἀποχωρεῖν, τοὺς
μὲν καταταχοῦντας διὰ τῶν ἐπ' εὐθείας διαστημάτων εἰς
τοὐπίσω τῆς ὅλης δυνάμεως, τοὺς δὲ περικαταλαμβανο-
μένους εἰς τὰ πλάγια παρίστασθαι διαστήματα κατὰ τὰς
σημαίας.

10 Ταῦτα δ' ἑτοιμασάμενος ἐπεπορεύετο παρακαλῶν
τὰς δυνάμεις βραχέως μέν, οἰκείως δὲ τῆς ὑποκειμένης
2 περιστάσεως. ἠξίου γὰρ μνημονεύοντας τῶν προγεγονότων

---

4. ἐπικυδεστέρους *Na* 245 6. ἑταίρους F ἐκτεθηκυῖαν FS, corr. *Ur* 179ᵃ 13. ἀστάτους FS σημείας FS 15. σημείων FS 16. καταλλήλους *Sch* (κατ' ἀλλήλους *Ca*) pro καὶ κατ' ἄλλους 22. σημείων FS 24. κατὰ *Rei* 580, καὶ κατὰ FS 28. σημείας FS 29. ἐπορεύετο FS, corr. *Ca*

ἀγώνων ἄνδρας ἀγαθοὺς γίνεσθαι, σφῶν καὶ τῆς πατρί-
δος ἀξίους, καὶ λαμβάνειν πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι κρατήσαντες
μὲν τῶν ἐχθρῶν οὐ μόνον τῶν ἐν Λιβύῃ πραγμάτων ἔσον-
ται κύριοι βεβαίως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης οἰκουμένης τὴν
ἡγεμονίαν καὶ δυναστείαν ἀδήριτον αὐτοῖς τε καὶ τῇ πα-
τρίδι περιποιήσουσιν· ἐὰν δ' ὡς ἄλλως ἐκβῇ τὰ κα- 3
τὰ τὸν κίνδυνον, οἱ μὲν ἀποθανόντες εὐγενῶς ἐν τῇ
μάχῃ κάλλιστον ἐντάφιον ἕξουσι τὸν ὑπὲρ τῆς πατρί-
δος θάνατον, οἱ δὲ διαφυγόντες αἴσχιστον καὶ ἐλεεινό-
τατον τὸν ἐπίλοιπον βίον. ἀσφάλειαν γὰρ τοῖς φυγοῦσιν 4
οὐδεὶς ἱκανὸς περιποιῆσαι τόπος τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ· πε-
795 σοῦσι δὲ ὑπὸ τὰς τῶν Καρχηδονίων χεῖρας οὐκ ἄδηλα
[εἶναι] τὰ συμβησόμενα τοῖς ὀρθῶς λογιζομένοις· "ὧν"
ἔφη "μηδενὶ γένοιτο πεῖραν ὑμῶν λαβεῖν. τῆς δ' οὖν 5
τύχης ἡμῖν τὰ μέγιστα τῶν ἄθλων εἰς ἑκάτερον τὸ μέρος
ἐκτεθεικυίας, πῶς οὐκ ἂν εἴημεν ἀγεννέστατοι καὶ συλλή-
βδην ἀφρονέστατοι πάντων, εἰ παρέντες τὰ κάλλιστα τῶν
ἀγαθῶν ἑλοίμεθα τὰ μέγιστα τῶν κακῶν διὰ φιλοζωίαν;"
διόπερ ἠξίου δύο προθεμένους, ταῦτα δ' ἐστὶν ἢ νικᾶν ἢ 6
θνήσκειν, ὁμόσε χωρεῖν εἰς τοὺς πολεμίους. τοὺς γὰρ τοι- 7
αύτας ἔχοντας διαλήψεις κατ' ἀνάγκην ἀεὶ κρατεῖν τῶν
ἀντιταττομένων, ἐπειδὰν ἀπελπίσαντες τοῦ ζῆν ἴωσιν εἰς
τὴν μάχην.

Ὁ μὲν οὖν Πόπλιος τοιαύτην ἐποιήσατο τὴν παραί- 11
νεσιν, ὁ δ' Ἀννίβας τὰ μὲν θηρία πρὸ πάσης τῆς δυνά-
μεως, ὄντα πλείω τῶν ὀγδοήκοντα, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς
μισθοφόρους ἐπέστησε, περὶ μυρίους ὄντας καὶ δισχιλίους
τὸν ἀριθμόν. οὗτοι δ' ἦσαν Λιγυστῖνοι Κελτοί Βαλιαρεῖς
Μαυρούσιοι. τούτων δὲ κατόπιν παρενέβαλε τοὺς ἐγχω- 2
ρίους Λίβυας καὶ Καρχηδονίους, ἐπὶ δὲ πᾶσι τοὺς ἐξ Ἰτα-
λίας ἥκοντας μεθ' αὑτοῦ, πλεῖον ἢ στάδιον ἀποστήσας

5. ἡγεμονείαν FS, corr. K 6. περιποιήσωσιν FK, corr. S 7. ἀποθανῶντες F 13. εἶναι del. *Ben* 16. ἀγενέστατοι S (non F) 21. 22. κρατεῖν δεῖ τἀναντία ταττομένων FS, δεῖ del. *Gro*, alterum mendum corr. *Sch* 26. πλείωι F 28. λιγυστινοὶ FS 29. παρενέβαλε *Sca* pro παρέλαβε 30. ἐπει F (*He*), corr. S 31. ἑαυτοῦ

3 τῶν προτεταγμένων. τὰ δὲ κέρατα διὰ τῶν ἱππέων ἠ-
σφαλίσατο, θεὶς ἐπὶ μὲν τὸ λαιὸν τοὺς συμμάχους Νομά-
4 δας, ἐπὶ δὲ τὸ δεξιὸν τοὺς τῶν Καρχηδονίων ἱππεῖς. παρ-
ήγγειλε δὲ τοὺς ἰδίους στρατιώτας ἕκαστον παρακαλεῖν,
ἀναφέροντας τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἐφ' ἑαυτὸν καὶ τὰς
5 μεθ' αὑτοῦ παραγεγενημένας δυνάμεις· τοῖς δὲ Καρχηδο-
νίοις ἐκέλευσε τοὺς ἡγουμένους τὰ συμβησόμενα περὶ τέ-
κνων καὶ γυναικῶν ἐξαριθμεῖσθαι καὶ τιθέναι πρὸ ὀφθαλ-
μῶν, ἐὰν ἄλλως πως ἐκβῇ τὰ τῆς μάχης. οὗτοι μὲν οὖν
6 οὕτως ἐποίουν τὸ παραγγελθέν. Ἀννίβας δὲ τοὺς μεθ'
αὑτοῦ παραγεγονότας ἐπιπορευόμενος ἠξίου καὶ παρεκάλει
διὰ πλειόνων μνησθῆναι μὲν τῆς πρὸς ἀλλήλους ἑπτα-
καιδεκαέτους συνηθείας, μνησθῆναι δὲ τοῦ πλήθους τῶν
7 προγεγονότων αὐτοῖς πρὸς Ῥωμαίους ἀγώνων· ἐν οἷς ἀητ-
τήτους γεγονότας οὐδ' ἐλπίδα τοῦ νικᾶν οὐδέποτ' ἔφη
8 Ῥωμαίοις αὐτοὺς ἀπολελοιπέναι. τὸ δὲ μέγιστον, ἠξίου 796
λαμβάνειν πρὸ ὀφθαλμῶν χωρὶς τῶν κατὰ μέρος κινδύνων
καὶ τῶν ἀναριθμήτων προτερημάτων τήν τε περὶ τὸν Τρε-
βίαν ποταμὸν μάχην πρὸς τὸν πατέρα τοῦ νῦν ἡγουμένου
Ῥωμαίων, ὁμοίως τὴν ἐν Τυρρηνίᾳ πρὸς Φλαμίνιον [μάχην],
9 ἔτι δὲ τὴν περὶ Κάννας γενομένην πρὸς Αἰμίλιον, ἃς οὔτε
κατὰ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν οὔτε κατὰ τὰς ἀρετὰς ἀξίας εἶναι
10 συγκρίσεως πρὸς τὸν νῦν ἐπιφερόμενον κίνδυνον. καὶ ταῦτα
λέγων ἀναβλέπειν αὐτοὺς ἐκέλευε καὶ τὴν τῶν ὑπεναντίων κατ-
οπτεύειν τάξιν· οὐ γὰρ οἷον ἐλάττους, ἀλλ' οὐδὲ πολλοστὸν
μέρος εἶναι τῶν τότε πρὸς αὐτοὺς ἀγωνισαμένων, ταῖς γε μὴν
11 ἀρεταῖς οὐδὲ σύγκρισιν ἔχειν. ἐκείνους μὲν γὰρ ἀηττήτους
ὄντας ἐξ ἀκεραίου διηγωνίσθαι πρὸς σφᾶς, τούτων δὲ
τοὺς μὲν ἐκγόνους εἶναι τοὺς δὲ λείψανα τῶν ἡττημένων
12 ἐν Ἰταλίᾳ καὶ πεφευγότων αὐτὸν πλεονάκις. διόπερ [ᾤετο]
δεῖν μὴ καταλῦσαι μήτε τὴν σφῶν αὐτῶν μήτε τὴν τοῦ

---

vulgo invito F 5. ἐφ' αἷς αὐτὸν FS, corr. *Ca* 6. ἑαυτοῖ vulgo invitis FS 11. ἑαυτοῦ vulgo invito F 18. τεβρίαν FS, corr. *Ur* 179ᵃ 20. μάχην del. *Hu* 21. γενομένην *Rei* 581 pro λεγομένην αἰμίλιον FS 24. ἀναβλέπειν coni. *Sch* pro ἅμα βλέπειν καὶ add. *Ca* 28. ἐξακαιρέου F διηγωνίσασθαι Regius F, διαγωνίσασθαι Suid. v. ἀκέραιος 30. ᾤετο del. *Di*

προεστῶτος δόξαν καὶ προσηγορίαν, ἀλλ' ἀγωνισαμένους
εὐψύχως βεβαιῶσαι τὴν διαδεδομένην περὶ αὐτῶν φήμην
ὡς ὄντων ἀηττήτων.
Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τοιαῦτα παρεκάλεσαν ἀμφότεροι. 13
ἐπειδὴ δ' ἑκατέροις ἦν εὐτρεπῆ τὰ πρὸς τὸν κίνδυνον, 12
πάλαι τῶν Νομαδικῶν ἱππέων πρὸς ἀλλήλους ἀκροβολι-
ζομένων, τότε παρήγγειλε τοῖς ἐπὶ τῶν ἐλεφάντων Ἀννίβας
ποιεῖσθαι τὴν ἔφοδον ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους. ἅμα δὲ τῷ 2
πανταχόθεν τὰς σάλπιγγας καὶ τὰς βυκάνας ἀναβοῆσαι
τινὰ μὲν διαταραχθέντα τῶν θηρίων ἐξ αὐτῆς ὥρμησε
παλίσσυτα κατὰ τῶν βεβοηθηκότων τοῖς Καρχηδονίοις
Νομάδων· οὗ γενομένου διὰ τῶν περὶ τὸν Μασσανάσσην τα-
χέως ἐψιλώθη τὸ λαιὸν κέρας τῶν Καρχηδονίων. τὰ δὲ 3
λοιπὰ συμπεσόντα τοῖς τῶν Ῥωμαίων γροσφομάχοις ἐν
τῷ μεταξὺ χωρίῳ τῶν παρατάξεων πολλὰ μὲν ἔπασχε
κακὰ πολλὰ δ' ἐποίει τοὺς ὑπεναντίους, ἕως ὅτου πεφο- 4
βημένα τὰ μὲν διὰ τῶν διαστημάτων ἐξέπεσε, δεξαμένων
αὐτὰ τῶν Ῥωμαίων ἀσφαλῶς κατὰ τὴν τοῦ στρατηγοῦ
797 πρόνοιαν, τὰ δ' ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος παραφυγόντα διὰ
τῶν ἱππέων συνακοντιζόμενα τέλος εἰς τὸν ἔξω τόπον τῶν
στρατοπέδων ἐξέπεσεν, ὅτε δὴ καὶ Λαίλιος ἅμα τῇ περὶ 5
τοὺς ἐλέφαντας ταραχῇ συμβαλὼν ἠνάγκασε φυγεῖν τοὺς
τῶν Καρχηδονίων ἱππεῖς προτροπάδην. οὗτος μὲν οὖν 6
ἐπέκειτο τοῖς φεύγουσιν ἐκθύμως· τὸ δ' ὅμοιον ἐποίει
καὶ Μασσανάσσης. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον αἱ φάλαγ- 7
γες ἀμφότεραι βάδην ἀλλήλαις καὶ σοβαρῶς ἐπῄεσαν, πλὴν
τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας μετ' Ἀννίβου παραγεγονότων· οὗτοι
δ' ἔμενον ἐπέχοντες τὸν ἐξ ἀρχῆς τόπον. ἐπειδὴ δ' ἐγγὺς 8
ἦσαν ἀλλήλων, οἱ μὲν Ῥωμαῖοι κατὰ τὰ πάτρια συναλα-
λάξαντες καὶ συμψοφήσαντες τοῖς ξίφεσι τοὺς θυρεοὺς
προσέβαλλον τοῖς ὑπεναντίοις, οἱ δὲ μισθοφόροι τῶν Καρ- 9
χηδονίων ἀδιάκριτον ἐποίουν τὴν φωνὴν καὶ παρηλλαγ-

---

11. *ἐν* ante *τοῖς* additum in FS del. *Ur* 179ª 12. *οὗ γενομένου* add. *Hu*, *διὸ Ca* *διὰ* add. G *He* 22. *συμβαλὼν Hu* pro *ἐμβαλὼν* (*παρεμβαλὼν Ben*) 27. *ἐκ* add. *Ur* 179ª 31. *προσέβαλον* vulgo invito F

μένην· οὐ γὰρ πάντων ἦν κατὰ τὸν ποιητὴν ὁ αὐτὸς
θροῦς

οὐδ' ἴα γῆρυς,
ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα, πολύκλητοι δ' ἔσαν ἄνδρες,

καθάπερ ἀρτίως ἐξηριθμησάμην.
13 Πάσης δὲ οὔσης ἐκ χειρὸς καὶ κατ' ἄνδρα τῆς μάχης
διὰ τὸ μὴ δόρασι ξίφεσι δὲ χρῆσθαι τοὺς ἀγωνιζομένους,
τῇ μὲν εὐχερείᾳ καὶ τόλμῃ προεῖχον οἱ μισθοφόροι τὰς
2 ἀρχάς, καὶ πολλοὺς κατετραυμάτιζον τῶν Ῥωμαίων, τῷ δὲ
τῆς συντάξεως ἀκριβεῖ καὶ τῷ καθοπλισμῷ πιστεύοντες
3 οἱ Ῥωμαῖοι μᾶλλον ἐπέβαινον εἰς τὸ πρόσθεν. ἅμα δὲ
τοῖς μὲν Ῥωμαίοις ἑπομένων καὶ παρακαλούντων τῶν κα-
τόπιν, τοῖς δὲ μισθοφόροις τῶν Καρχηδονίων οὐ συνεγ-
γιζόντων οὐδὲ παραβοηθούντων, ἀλλ' ἀποδειλιώντων ταῖς
4 ψυχαῖς, πέρας ἐνέκλιναν οἱ βάρβαροι, καὶ δόξαντες ἐγκα-
ταλείπεσθαι προφανῶς ὑπὸ τῶν ἰδίων, ἐπιπεσόντες κατὰ
5 τὴν ἀποχώρησιν εἰς τοὺς ἐφεστῶτας ἔκτεινον τούτους. ὃ
καὶ πολλοὺς ἠνάγκασε τῶν Καρχηδονίων ἀνδρωδῶς ἀπο-
θανεῖν· φονευόμενοι γὰρ ὑπὸ τῶν μισθοφόρων ἐμάχοντο
παρὰ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν ἅμα πρός τε τοὺς ἰδίους καὶ
6 πρὸς τοὺς Ῥωμαίους. ποιούμενοι δὲ τὸν κίνδυνον ἐκστα-
τικῶς καὶ παρηλλαγμένως οὐκ ὀλίγους διέφθειραν καὶ τῶν
7 ἰδίων καὶ τῶν ὑπεναντίων. καὶ δὴ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ 798
συνέχεαν ἐπιπεσόντες τὰς τῶν ἀστάτων σημαίας· οἱ μὲν
γὰρ τῶν πριγκίπων ἡγεμόνες συνθεασάμενοι τὸ γεγονὸς
8 ἐπέστησαν τὰς αὐτῶν τάξεις. τῶν δὲ μισθοφόρων καὶ
τῶν Καρχηδονίων τὸ πλεῖστον μέρος τὸ μὲν ὑφ' αὑτῶν
9 τὸ δ' ὑπὸ τῶν ἀστάτων αὐτοῦ κατεκόπη. τοὺς δὲ δια-
σῳζομένους καὶ φεύγοντας οὐκ εἴασε καταμιγῆναι ταῖς
δυνάμεσιν Ἀννίβας, ἀλλὰ προβαλέσθαι παραγγείλας τοῖς

3. Homer. Il. 4, 437 s. *οὐδ' εἰαγῆρυς* F, *οὐδ' οἷα γῆρυς* S[s] *He* 7. *ξίφεσι δὲ Hu*, *μὴ δὲ ξίφεσιν* F(S), *ἀλλὰ ξίφεσι Rei* 582, *μηδ' ὑσσοῖς ἀλλὰ ξίφεσι* coni. *Sch* auctore eodem 8. *εὐχερίᾳ* K, *εὐχειρίᾳ* coni. *Sch* (librorum scripturam tuetur Livius 30, 34, 2 *velocitas* interpretans) *προσεῖχον* FS, corr. *Ca* 12. *παρακελευόντων* commendat aequabilitas structurae 15. *ἐγκαταλίπεσθαι* F 24. *ἀστάτων* F, item posthac *σημείας* FS 28. *διασωζομένους* FS vulgo

ἐπιστάταις ἐκώλυσε μὴ παραδέξασθαι τοὺς ἐγγίζοντας.
ὅθεν ἠναγκάσθησαν οὗτοι μὲν ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν 10
ἐπὶ τὰ κέρατα καὶ τὰς ἐκ τούτων εὐρυχωρίας, γενομένου 14
δὲ τοῦ μεταξὺ τόπου τῶν καταλειπομένων στρατοπέδων
πλήρους αἵματος φόνου νεκρῶν, πολλὴν ἀπορίαν παρεῖχε
τῷ τῶν Ῥωμαίων στρατηγῷ τὸ τῆς τροπῆς ἐμπόδιον· ὅ τε 2
γὰρ τῶν νεκρῶν ὄλισθος, ὡς ἂν αἱμοφύρτων καὶ σωρηδὸν
πεπτωκότων, ἥ τε τῶν χύδην ἐρριμμένων ὅπλων ὁμοῦ
τοῖς πτώμασιν ἀλογία δυσχερῆ τὴν δίοδον ἔμελλε ποιήσειν
τοῖς ἐν τάξει διαπορευομένοις. οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς μὲν 3
τραυματίας εἰς τοὐπίσω τῆς παρατάξεως κομισάμενος,
τοὺς δ' ἐπιδιώκοντας τῶν ἀστάτων ἀνακαλεσάμενος διὰ
τῆς σάλπιγγος, τοὺς μὲν αὐτοῦ πρὸ τῆς μάχης κατὰ μέ-
σους τοὺς πολεμίους ἐπέστησε, τοὺς δὲ πρίγκιπας καὶ 4
τριαρίους πυκνώσας ἐφ' ἑκάτερον τὸ κέρας προάγειν παρ-
ήγγειλε διὰ τῶν νεκρῶν. ἐπειδὴ δ' ὑπερβάντες ἐξ ἴσου 5
τοῖς ἀστάτοις ἐγένοντο, συνέβαλον αἱ φάλαγγες ἀλλήλαις
μετὰ τῆς μεγίστης ὁρμῆς καὶ προθυμίας. ὄντων δὲ καὶ 6
τῷ πλήθει καὶ τοῖς φρονήμασι καὶ ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς
καθοπλισμοῖς παραπλησίων ἀμφοτέρων, ἄκριτον ἐπὶ πολὺ
συνέβαινε γίνεσθαι τὴν μάχην, ἐν αὐταῖς ταῖς χώραις ἐνα-
ποθνησκόντων τῶν ἀνδρῶν διὰ φιλοτιμίαν, ἕως οἱ περὶ 7
τὸν Μασσανάσσην καὶ Λαίλιον ἀπὸ τοῦ διώγματος τῶν
ἱππέων ἀνακάμπτοντες καὶ δαιμονίως εἰς δέοντα καιρὸν
συνῆψαν. ὧν προσπεσόντων τοῖς περὶ τὸν Ἀννίβαν κα- 8
τόπιν οἱ μὲν πλεῖστοι κατεκόπησαν ἐν τῇ τάξει, τῶν δὲ
πρὸς φυγὴν ὁρμησάντων ὀλίγοι παντελῶς διέφυγον ἅτε
799 τῶν ἱππέων ἐν χερσὶν ὄντων καὶ τῶν τόπων ἐπιπέδων
ὑπαρχόντων. ἔπεσον δὲ τῶν μὲν Ῥωμαίων ὑπὲρ τοὺς χι- 9
λίους πενταχοσίους, τῶν δὲ Καρχηδονίων ὑπὲρ δισμυρίους,
αἰχμάλωτοι δ' ἑάλωσαν οὐ πολὺ τούτων ἐλάττους.

2. ἠναγκάσσθησαν F 6. Ῥωμαίων *Ur* 179ª pro καρχηδονίων 13. τούτους μὲν coni. *Sch* 17. συνέβαλλον vulgo invitis FDK Regio G φάλαγγαις F ἀλλήλας FS, corr. *Ur* 179ᵇ 20. παραπλήσιον F, corr. S 21. γενέσθαι FS, corr. *Di* 24. καὶ deletum a *Ca* potius mutilatum esse videtur e καθαπερεὶ 27. παντελῶς *Di* pro μὲν τελέως

15 Ἡ μὲν οὖν ἐπὶ πᾶσι γενομένη μάχη καὶ τὰ ὅλα κρί-
νασα Ῥωμαίοις διὰ τῶν προειρημένων ἡγεμόνων τοιοῦτον
2 ἔσχε τὸ τέλος· μετὰ δὲ τὴν μάχην Πόπλιος μὲν ἐπακολου-
θήσας καὶ διαρπάσας τὸν χάρακα τῶν Καρχηδονίων αὖτις
3 ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν. Ἀννίβας δὲ μετ'
ὀλίγων ἱππέων κατὰ τὸ συνεχὲς ποιούμενος τὴν ἀναχώ-
ρησιν εἰς Ἀδρύμητα διεσώθη, πάντα τὰ δυνατὰ ποιήσας
κατὰ τὸν κίνδυνον, ὅσα τὸν ἀγαθὸν ἔδει στρατηγὸν καὶ
4 πολλῶν ἤδη πραγμάτων πεῖραν εἰληφότα. πρῶτον μὲν
γὰρ εἰς λόγους συνελθὼν ἐπειράθη δι' αὐτοῦ λύσιν ποιή-
5 σασθαι τῶν ἐνεστώτων· τοῦτο δ' ἐστὶ τοῦ τὰ πρότερον
εἰδότος κατορθώματα, ἀλλὰ ἀπιστοῦντος τῇ τύχῃ καὶ
προορωμένου τὰ περὶ τὰς μάχας ἐκβαίνοντα παράλογα.
6 μετὰ δὲ ταῦτα συγκαταστὰς εἰς τὸν κίνδυνον οὕτως ἐχρή-
σατο τοῖς πράγμασιν ὥστε μὴ δυνατὸν εἶναι βέλτιον πρὸς
Ῥωμαίους ἀγῶνα συστήσασθαι, παραπλησίῳ καθοπλισμῷ
7 χρώμενον, οὗ τότε συνεστήσατο Ἀννίβας. οὔσης γὰρ δυσ-
διασπάστου τῆς Ῥωμαίων τάξεως καὶ δυνάμεως, τὸν ἄν-
δρα συνέβη καὶ καθόλου καὶ κατὰ μέρη μάχεσθαι πρὸς
πάσας τὰς ἐπιφανείας διὰ τῆς μιᾶς ἐκτάξεως, ἀεὶ τῶν
ἔγγιστα τῷ δεινῷ σημαιῶν συνεπιστρεφουσῶν πρὸς τὸ
8 δεόμενον. ἔτι δὲ τοῦ καθοπλισμοῦ σκέπην καὶ θράσος
παρασκευάζοντος καὶ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ θυρεοῦ καὶ τὴν
τῆς μαχαίρας ὑπομονὴν τῶν πληγῶν, δύσμαχοι γίνονται
16 καὶ δυσκαταγώνιστοι διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. ἀλλ'
ὅμως πρὸς ἕκαστα τούτων οὕτως ἐνδεχομένως Ἀννίβας ἐκ
τῶν κατὰ λόγον ἡρμόσατο παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ὥσθ'
2 ὑπερβολὴν μὴ καταλιπεῖν. τὸ μὲν γὰρ τῶν ἐλεφάντων
πλῆθος ἐξ αὐτῆς παρεσκευάσατο καὶ τότε προεβάλετο
χάριν τοῦ συνταράξαι καὶ διασπάσαι τὰς τάξεις τῶν ὑπε-

1. *γενομένηι* F 4. *χαρχη* F *αὖθις* S vulgo 11. 12. *τοῦ προειδότας τὰ κατορθώματα* F, *τοῦ προειδότος τὰ κ.* K vulgo, *οὐ προειδότος τὰ κ.* S *He*, corr. *Hu* 12. *ἀλλ'* S, *ἀλλὰ καὶ* K *διαπιστοῦντος* *Hu* 17. *δυσδιασπάστου* FK, *διασπάστου* S, *διαστάτου* Salmasius de re milit. Rom. in thes. Graev. tom. X p. 1309 20. *τῶν* add. *Ca* 21. *τῶ δεινῶ σημείων* F(K), *τῶν διοσημείων* S, corr. *Ca* 29. *ἐξ ἀρχῆς* coni. *Be* *προεβάλλετο* S[s] *He*

800 ναντίων· τοὺς δὲ μισθοφόρους προέταξε καὶ τοὺς Καρ- 3
χηδονίους ἔθηκε μετὰ τούτους ἕνεκα τοῦ προεκλῦσαι μὲν
τῷ κόπῳ τὰ σώματα τῶν πολεμίων, ἀχρειῶσαι δὲ τὰς
ἀκμὰς τῶν ὅπλων διὰ τὸ πλῆθος τῶν φονευομένων, ἀναγ-
κάσαι δὲ τοὺς Καρχηδονίους μέσους ὄντας μένειν καὶ μά-
χεσθαι κατὰ τὸν ποιητήν,

ὄφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίῃ πολεμίζοι·

τοὺς δὲ μαχιμωτάτους καὶ στασιμωτάτους τῶν ἀνδρῶν ἐν 4
ἀποστάσει παρενέβαλε χάριν τοῦ προορωμένους ἐκ πολ-
λοῦ τὸ συμβαῖνον καὶ διαμένοντας ἀκεραίους τοῖς τε σώ-
μασι καὶ ταῖς ψυχαῖς σὺν καιρῷ χρήσασθαι ταῖς σφετέ-
ραις ἀρεταῖς. εἰ δὲ πάντα τὰ δυνατὰ ποιήσας πρὸς τὸ 5
νικᾶν ἐσφάλη τὸν πρὸ τούτου χρόνον ἀήττητος ὤν, συγ-
γνώμην δοτέον· ἔστι μὲν γὰρ ὅτε καὶ ταὐτόματον ἀντέ- 6
πραξε ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἔστι δ᾽ ὅτε
πάλιν κατὰ τὴν παροιμίαν

ἐσθλὸς ἐὼν ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν·

ὃ δὴ καὶ τότε γεγονέναι περὶ ἐκεῖνον φήσειεν ἄν τις.
* Τὰ γὰρ ὑπεραίροντα τὴν κοινὴν συνήθειαν τῶν παρ᾽ 17
ἐνίοις ἐθισμῶν, ὅταν μὲν αὐτοπαθῶς δόξῃ γίνεσθαι διὰ
τὸ μέγεθος τῶν συμπτωμάτων, ἔλεον ἐκκαλεῖται παρὰ
τοῖς ὁρῶσι καὶ τοῖς ἀκούουσιν, καὶ συγκινεῖ πως ἕκαστον
ἡμῶν ὁ ξενισμός· ἐπὰν δὲ φαίνηται γοητείας χάριν καὶ 2
καθ᾽ ὑπόκρισιν γίνεσθαι τὸ τοιοῦτον, οὐκ ἔλεον ἀλλ᾽ ὀρ-
γὴν ἐξεργάζεται καὶ μῖσος. ὃ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι περὶ
τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Καρχηδονίων. ὁ δὲ Πόπλιος διὰ 3
βραχέων ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς, ὡς ἐκείνων μὲν χά-
ριν οὐδὲν ὀφείλουσι ποιεῖν φιλάνθρωπον, ὁμολογούντων
αὐτῶν διότι καὶ τὸν πόλεμον ἐξ ἀρχῆς ἐπενέγκαιεν Ῥω-
μαίοις, παρὰ τὰς συνθήκας ἐξανδραποδισάμενοι τὴν

---

7. Homer. Il, 4, 300 οὐθέλων F(S) 13. πρὸ τοῦ Cobetus Mnemos. XI 16 17. ἐών Suid. v. ἐπιβολή et ἐσθλός, ὤν FS 19. F fol. 238ʳ He 260, 27; in marg. habet F' περὶ τοῦ μὴ κατεπτοημένως ποιεῖν τὰς ἐντεύξεις 26. ab ὁ δὲ novam eclogam incipiunt FK 30. interpunctionem loci vulgo turbatam correxit A. Schaeferus Philol. XX 177

Ζακανθαίων πόλιν, καὶ πρῴην παρασπονδήσαιεν, ἀθετήσαν-
4 *τες τοὺς ὅρκους καὶ τὰς ἐγγράπτους ὁμολογίας· αὐτῶν δὲ*
χάριν ἔφησε καὶ τῆς τύχης καὶ τῶν ἀνθρωπίνων κεκρίσθαι
σφίσι πράως χρῆσθαι καὶ μεγαλοψύχως τοῖς πράγμασι.
5 *φανήσεσθαι δὲ τοῦτο κἀκείνοις ἔφησεν, ἐὰν ὀρθῶς δια-*
λαμβάνωσι περὶ τῶν ἐνεστώτων· οὐ γὰρ εἴ τι πάσχειν ἢ 801
ποιεῖν ἢ διδόναι σφίσιν ἐπιταχθήσεται, τοῦτο δεῖν νομί-
ζειν δεινόν, ἀλλ' εἴ τι συγχωρηθήσεται φιλάνθρωπον,
6 *τοῦτο μᾶλλον ἡγεῖσθαι παράδοξον, ἐπείπερ ἡ τύχη παρε-*
λομένη τὸν ἔλεον αὐτῶν καὶ τὴν συγγνώμην διὰ τὴν σφε-
7 *τέραν ἀδικίαν ὑποχειρίους πεποίηκε τοῖς ἐχθροῖς. ταῦτα*
δ' εἰπὼν ἔλεγε τὰ φιλάνθρωπα τὰ διδόμενα, καὶ πάλιν
ἃ δέον ἦν ὑπομένειν αὐτούς.

18 *Ἦν δὲ τὰ κεφάλαια τῶν προτεινομένων ταῦτα. πόλεις*
ἔχειν κατὰ Λιβύην ἃς καὶ πρότερον εἶχον ἢ τὸν τελευ-
ταῖον πόλεμον ἐξενεγκεῖν Ῥωμαίοις, καὶ χώραν ἣν καὶ τὸ
παλαιὸν εἶχον, κτήνη καὶ σώματα καὶ τὴν ἄλλην ὕπαρξιν,
2 *ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀσινεῖς Καρχηδονίους ὑπάρχειν,*
ἔθεσι καὶ νόμοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις, ἀφρουρήτους ὄντας.
3 *ταῦτα μὲν οὖν ἦν τὰ φιλάνθρωπα, τὰ δ' ἐναντία τούτοις*
πάλιν τὰ κατὰ τὰς ἀνοχὰς ἀδικήματα γενόμενα πάντα
Καρχηδονίους ἀποκαταστῆσαι Ῥωμαίοις, τοὺς αἰχμαλώτους
καὶ δραπέτας ἐκ παντὸς ἀποδοῦναι τοῦ χρόνου, τὰ μακρὰ
πλοῖα παραδοῦναι πάντα πλὴν δέκα τριήρων, ὁμοίως καὶ
4 *περὶ τοὺς ἐλέφαντας. πόλεμον μηδενὶ τῶν ἔξω τῆς Λι-*
βύης ἐπιφέρειν καθόλου μηδὲ τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ χωρὶς τῆς
5 *Ῥωμαίων γνώμης· οἰκίας καὶ χώραν καὶ πόλεις, καὶ εἴ τι*
ἕτερόν ἐστι Μασσανάσσου τοῦ βασιλέως ἢ τῶν προγόνων
ἐντὸς τῶν ἀποδειχθησομένων ὅρων αὐτοῖς, πάντα ἀπο-
6 *δοῦναι Μασσανάσσῃ· σιτομετρῆσαί τε τὴν δύναμιν*
τριμήνου καὶ μισθοδοτῆσαι μέχρι ἂν ἐκ Ῥώμης ἀντι-
7 *φωνηθῇ τι κατὰ τὰς συνθήκας· ἐξενεγκεῖν ἀργυρίου*

1. *ζακανθίων* FS, corr. *Gro* *πρώην* FS 3. *ἔφασαν* FS, corr. *Rei* 584 4. *πράως* FS 5. *ἔφασαν* FS, corr. *Ca* 7. *δεῖν* FK, *δεῖ* S 14. *κεφάλαι* F 18. *ἀσινὴς* F, corr. S 24. *τριήρων* F (idem correxerat *Na* 362), *τριηρῶν* S 29. *ὁρῶν* FS *πάντ'* S 31. *μέχρις* *Ben*

ταλαντα μύρια Καρχηδονίους ἐν ἔτεσι πεντήκοντα, φέρον-
τας καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν Εὐβοϊκὰ τάλαντα διακόσια·
ὁμήρους δοῦναι πίστεως χάριν ἑκατὸν οὓς ἂν προγράψῃ 8
τῶν νέων ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, μὴ νεωτέρους τετ-
ταρεσκαίδεκα ἐτῶν μηδὲ πρεσβυτέρους τριάκοντα.

Ταῦτα μὲν οὖν ὁ στρατηγὸς εἶπε τῶν Ῥωμαίων τοῖς 19
πρεσβευταῖς· οἱ δ' ἀκούσαντες ἠπείγοντο καὶ διεσάφουν
τοῖς ἐν τῇ πατρίδι. καθ' ὃν δὴ καιρὸν λέγεται, μέλλον- 2
τός τινος τῶν ἐκ τῆς γερουσίας ἀντιλέγειν τοῖς προτεινο-
μένοις καὶ καταρχομένου, προελθόντα τὸν Ἀννίβαν κατα-
802 σπάσαι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ βήματος. τῶν δὲ λοιπῶν 3
ἐξοργισθέντων διὰ τὸ παρὰ τὴν συνήθειαν αὐτὸν τοῦτο
πρᾶξαι, πάλιν τὸν Ἀννίβαν ἀναστάντα φασὶν ἀγνοεῖν
μὲν ὁμολογῆσαι, δεῖν δὲ συγγνώμην ἔχειν, εἴ τι παρὰ τοὺς
ἐθισμοὺς πράττει, γινώσκοντας ὅτι τὴν μὲν ἔξοδον ἐκ τῆς
πατρίδος ἐνναέτης ὢν ποιήσαιτο, πλείω δὲ τῶν πέντε καὶ
τετταράκοντα ἐτῶν ἔχων εἰς αὐτὴν ἐπανήκει. διόπερ ἠξίου 4
μὴ τοῦτο σκοπεῖν, εἴ τι παραπέπαικε τῆς συνηθείας, πολὺ
δὲ μᾶλλον, εἰ τοῖς τῆς πατρίδος πράγμασιν ἀληθινῶς
συμπάσχει· διὰ γὰρ ταῦτα καὶ νῦν εἰς τὴν ἀλογίαν ἐμ-
πεπτωκέναι ταύτην. θαυμαστὸν γὰρ αὐτῷ φανῆναι καὶ 5
τελέως ἐξηλλαγμένον, εἴ τις ὑπάρχων Καρχηδόνιος καὶ
συνειδὼς τὰ βεβουλευμένα καὶ κοινῇ τῇ πατρίδι καὶ κατ'
ἰδίαν ἑκάστοις ἡμῶν κατὰ Ῥωμαίων οὐ προσκυνεῖ τὴν τύ-
χην, εἰ γεγονὼς ὑποχείριος τοιούτων τυγχάνει φιλανθρώ-
πων· οὓς εἴ τις ὀλίγαις πρότερον ἡμέραις ἤρετο τί ποτ' 6
ἐλπίζουσι πείσεσθαι τὴν πατρίδα κρατησάντων Ῥωμαίων,
οὐδ' ἂν εἰπεῖν οἷοί τ' ἦσαν διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ὑπερ-
βολὴν τῶν προφαινομένων αὐτοῖς κακῶν. διόπερ ἠξίου 7
καὶ νῦν μηδὲ ἐπὶ λόγον ἄγειν, ἀλλ' ὁμοθυμαδὸν δεξαμένους

4. τεσσαρες (sine acc.) καίδεκα F, τεσσαρεσκαίδεκα S, τεσσαρων-καίδεκα *Be*, τεττάρων καὶ δέκα *Di* 8. δὴ ex δὲ F[1] 13. 14. ἀναστάντα ὁμολογῆσαί φασιν ἀγνοεῖν καὶ συγγνώμην ἀξιοῦν (vel δεῖν) ἔχειν *Rei* 584 s. 14. μὲν — δὲ add. *Hu*, pro his super versum F[1] add. καὶ (idem in contextu S) 16. πλείωι F 17. ἐπανήκοι *Ca* 24. τὴν FK, om. S 25. γεγονὸς F φιλανθρωπιῶν FS, corr. *Sca* 26. τί add. *Ur* 179[b] 30. μὴ δὲ, ut solet, F, μηδ' K, μὴ S

τὰ προτεινόμενα θύειν τοῖς θεοῖς, καὶ πάντας εὔχεσθαι
8 βεβαιῶσαι ταῦτα τὸν δῆμον τῶν Ῥωμαίων. φανέντος δὲ
φρονίμως αὐτοῦ καὶ τοῖς καιροῖς οἰκείως συμβουλεύειν,
ἔδοξε ποιεῖσθαι τὰς συνθήκας ἐπὶ τοῖς προειρημένοις.
9 καὶ τὸ μὲν συνέδριον παραυτίκα πρεσβευτὰς ἐξέπεμπε
τοὺς ἀνθομολογησομένους περὶ τούτων.

RES PHILIPPI.

20 * Τοῦτο δὲ τίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν, πῶς, ὅτε μὲν
αὐτὸς ὁ Πτολεμαῖος ζῶν οὐ προσεδεῖτο τῆς τούτων ἐπι-
2 κουρίας, ἕτοιμοι βοηθεῖν ἦσαν, ὅτε δ' ἐκεῖνος μετήλλαξε
καταλιπὼν παιδίον νήπιον, ᾧ κατὰ φύσιν ἀμφοῖν ἐπέ-
βαλλε συσσῴζειν τὴν βασιλείαν, τότε παρακαλέσαντες
ἀλλήλους ὥρμησαν ἐπὶ τὸ διελόμενοι τὴν τοῦ παιδὸς ἀρ-
3 χὴν ἐπανελέσθαι τὸν ἀπολελειμμένον, οὐδ' οὖν, καθάπερ
οἱ τύραννοι, βραχεῖαν δή τινα προβαλλόμενοι τῆς αἰσχύνης
πρόφασιν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ἀνέδην καὶ θηριωδῶς οὕτως 803
ὥστε προσοφλεῖν τὸν λεγόμενον τῶν ἰχθύων βίον, ἐν οἷς
φασιν ὁμοφύλοις οὖσι τὴν τοῦ μείονος ἀπώλειαν τῷ μεί-
4 ζονι τροφὴν γίνεσθαι καὶ βίον. ἐξ ὧν τίς οὐκ ἄν, ἐμ-
βλέψας οἷον εἰς κάτοπτρον εἰς τὴν συνθήκην ταύτην, αὐ-
τόπτης δόξειε γίνεσθαι τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς ἀσεβείας καὶ
τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὠμότητος, ἔτι δὲ τῆς ὑπερ-
5 βαλλούσης πλεονεξίας τῶν προειρημένων βασιλέων; οὐ
μὴν ἀλλά τις ἂν εἰκότως τῇ τύχῃ μεμψάμενος ἐπὶ τῶν
ἀνθρωπείων πραγμάτων ἐν τούτοις ἀντικαταλλαγείη, διότι
ἐκείνοις μὲν ἐπέθηκε μετὰ ταῦτα τὴν ἁρμόζουσαν δίκην,
τοῖς δ' ἐπιγενομένοις ἐξέθηκε κάλλιστον ὑπόδειγμα πρὸς
ἐπανόρθωσιν τὸν τῶν προειρημένων βασιλέων παραδειγ-
6 ματισμόν; ἔτι γὰρ αὐτῶν παρασπονδούντων μὲν ἀλλή-

---

6. *περὶ Ur* 179b pro *ὡς* 7. conf. Polyb. 3, 2, 8, Nissen. *Kritische Untersuch.* p. 120 s. 8. F fol. 240r *He* 261, 17 12. *συσσώζειν* FS *βασιλικὴν* FS, *βασιλίαν* cod. Vesont., corr. *Sca* 13. *διελλόμενοι* F 15. *δή Ca* pro *δέ* 16. *ἀναίδην* FS, corr. *Sch* 17. *προσοφείλειν* FS, *προσόφλειν Ca*, corr. *Di* 24. *τίς* FS, *τίς οὐκ* coni. *Sch* 28. *ἀνόρθωσιν* FS, corr. *Ca*

λους, διασπωμένων δὲ τὴν τοῦ παιδὸς ἀρχήν, ἐπιστήσασα
Ῥωμαίους, ἃ ἐκεῖνοι κατὰ τῶν πέλας ἐβουλεύσαντο παρα-
νόμως, ταῦτα κατ᾽ ἐκείνων δικαίως ἐκύρωσε καὶ καθη-
κόντως. παραυτίκα γὰρ ἑκάτεροι διὰ τῶν ὅπλων ἡττη- 7
θέντες οὐ μόνον ἐκωλύθησαν τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυ-
μίας, ἀλλὰ καὶ συγκλεισθέντες εἰς φόρους ὑπέμειναν Ῥω-
μαίοις τὸ προστασσόμενον. τὸ τελευταῖον ἐν πάνυ βραχεῖ 8
χρόνῳ τὴν μὲν Πτολεμαίου βασιλείαν ἡ τύχη διώρθωσε,
τὰς δὲ τούτων δυναστείας καὶ τοὺς διαδόχους τοὺς μὲν
ἄρδην ἀναστάτους ἐποίησε καὶ πανωλέθρους, τοὺς δὲ μι-
κροῦ δεῖν τοῖς αὐτοῖς περιέβαλε συμπτώμασιν.

* *Ὅτι Μολπαγόρας τις ἦν παρὰ τοῖς Κιανοῖς, ἀνὴρ* 21
καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἱκανός, κατὰ δὲ τὴν αἵρεσιν δη-
μαγωγικὸς καὶ πλεονέκτης. ὃς πρὸς χάριν ὁμιλῶν τῷ 2
πλήθει καὶ τοὺς εὐκαιροῦντας τοῖς βίοις ὑποβάλλων τοῖς
ὄχλοις, καὶ τινὰς μὲν εἰς τέλος ἀναιρῶν, τινὰς δὲ φυγα-
δεύων καὶ τὰς οὐσίας τὰς τούτων δημεύων καὶ διαδιδοὺς
τοῖς πολλοῖς, ταχέως τῷ τοιούτῳ τρόπῳ περιεποιήσατο
μοναρχικὴν ἐξουσίαν.

* *Κιανοὶ μὲν οὖν περιέπεσον τηλικαύταις συμφοραῖς* 3
804 *οὐχ οὕτως διὰ τὴν τύχην οὐδὲ διὰ τὴν τῶν πέλας ἀδικίαν,*
τὸ δὲ πλεῖον διὰ τὴν αὑτῶν ἀβουλίαν καὶ κακοπολιτείαν,
προάγοντες ἀεὶ τοὺς χειρίστους καὶ κολάζοντες τοὺς ἐναν- 4
τιουμένους τούτοις, ἵνα διαιρῶνται τὰς ἀλλήλων οὐσίας,
εἰς ταύτας οἷον ἐθελοντὴν ἐνέπεσον τὰς ἀτυχίας, εἰς ἃς 5
οὐκ οἶδ᾽ ὅπως πάντες ἄνθρωποι προφανῶς ἐμπίπτοντες
οὐ δύνανται λῆξαι τῆς ἀνοίας, ἀλλ᾽ οὐδὲ βραχὺ διαπιστῆ-
σαι [ῥᾴδιον], καθάπερ ἔνια τῶν ἀλόγων ζῴων. ἐκεῖνα γὰρ 6

1. *ἐπιστήσας* FS, corr. *Ur* 179ᵃ 6. post *ὑπέμειναν* add. *ποιεῖν* *Rei* 585 10. *πανολέθρους* FS 12. P *Va* 65, Suid. v. *Μολπαγόρας* *κίοις* P, *Κείοις* Suid., corr. *Va* 13. 14. *δημαγωγικὸς καὶ* Suid. h. v., om. P Suid. v. *Μολπ.* 14. *ὃς* — 19. *ἐξουσίαν*] *ὃς μοναρχικὴν ἐξουσίαν ἑαυτῷ περιποιησάμενος ἀνῃρέθη παρά τινων* Suid. v. *δημαγωγικός* 17. *τὰς* alterum om. Suid. v. *Μολπ.* 20. F fol. 241ʳ *He* 261, 36 21. *οὕτω* Sᵃ 25. *εἰς He*, *ἐκ* FS 26. inc. M *Ma* 407 *Hey* 57, 17: *Ὅτι εἰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἀτυχίας προφανῶς οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἐμπ . . . . . πάντε . ἄνοι ` οὐ δύνανται* cet. 27. *ἀνοίας Ur* 179ᵇ, *ἐννοίας* MFS, *ἀγνοίας* coni. *Sch* 28. *ῥᾴδιον* seclusit *Di* (ab

*οὐ μόνον ἐὰν αὐτά που δυσχρηστήσῃ περὶ τὰ δελέατα καὶ
τὰς ἄρκυς, ἀλλὰ κἂν ἕτερον ἴδῃ κινδυνεῦον, οὐκ ἂν ἔτι
ῥᾳδίως αὐτὰ προσαγάγοις πρὸς οὐδὲν τῶν τοιούτων, ἀλλὰ
καὶ τὸν τόπον ὑποπτεύει καὶ παντὶ τῷ φαινομένῳ δια-*
7 *πιστεῖ. οἱ δ' ἄνθρωποι τὰς μὲν ἀκούοντες ἀπολλυμένας
πόλεις ἄρδην τῷ προειρημένῳ τρόπῳ, τὰς δ' ἀκμὴν ὁρῶν-
τες, ὅμως, ὅταν τις χρησάμενος τῷ πρὸς χάριν λόγῳ προ-
τείνῃ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐξ ἀλλήλων ἐπανορθώσεως, πάρεισι*
8 *πρὸς τὸ δέλεαρ ἀνεπιστάτως, σαφῶς εἰδότες ὅτι τῶν τὰ τοι-
αῦτα δελέατα καταπιόντων οὐδεὶς οὐδέποτε σέσωσται,
πᾶσι δ' ὁμολογουμένως ὄλεθρον ἐπήνεγκαν αἱ τοιαῦται
πολιτεῖαι.*

22 *Ὁ δὲ Φίλιππος κύριος γενόμενος τῆς πόλεως περι-
χαρὴς ἦν, ὡς καλήν τινα καὶ σεμνὴν πρᾶξιν ἐπιτετελε-
σμένος καὶ βεβοηθηκὼς μὲν προθύμως τῷ κηδεστῇ, κατα-
πεπληγμένος δὲ πάντας τοὺς ἀλλοτριάζοντας, σωμάτων
δὲ καὶ χρημάτων εὐπορίαν ἐκ τοῦ δικαίου περιπεποιημέ-*
2 *νος. τὰ δ' ἐναντία τούτοις οὐ καθεώρα καίπερ ὄντα προ-
φανῆ, πρῶτον μὲν ὡς οὐκ ἀδικουμένῳ παρασπονδοῦντι*
3 *δὲ τῷ κηδεστῇ τοὺς πέλας ἐβοήθει, δεύτερον ὅτι πόλιν
Ἑλληνίδα περιβαλὼν τοῖς μεγίστοις ἀτυχήμασιν ἀδίκως
ἔμελλε κυρώσειν τὴν περὶ αὐτοῦ διαδεδομένην φήμην ὑπὲρ
τῆς εἰς τοὺς φίλους ὠμότητος, ἐξ ἀμφοῖν δὲ δικαίως καὶ
κληρονομήσειν παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐπ' ἀσεβείᾳ*
4 *δόξαν, τρίτον ὡς ἐνυβρίκει τοῖς ἀπὸ τῶν προειρημένων
πόλεων πρεσβευταῖς, οἳ παρῆσαν ἐξελούμενοι τοὺς Κια-
νοὺς ἐκ τῶν περιεστώτων κακῶν, ὑπὸ δ' ἐκείνου παρακα-* 805

---

epitomatore oratio paulo immutata esse videtur) *ζώων* MFS 1. *που* *Rei* 586 pro *πολὺ* 2. *εἴδῃ* F 5. *δὲ* M *ἀκούοντας* S *He* *ἀπολομένας* Cobetus Mnemos. XI 40 6. *πόλεις* ex M add. *Ma*, om. FS (unde *τοὺς μὲν ἀκ. ἀπολλυμένους* vulgo post *He* et *τοὺς δ'* post *Ur* 179^{b}) *ἄρδην τρόπωι τινὶ* M 8. *ἄλλων* *Na* 359 *πάρεισι* vel *προσίασι* coni. *Be*, *πόρεισι* M, *πρόεισιν* F (*πρόεισι* S), *πρόσεισι* *Ca* 9. *τὰ τοιαῦτα* ex M edidit *Ma*, *τατοιαύτα* F, *τοιαῦτα* S 12. 13. *πολιτεῖαι*: des. M, pergit P: *Ὅτι ὁ φιλιππος κύριος γενόμενος τῆς τῶν κιανῶν πόλεως* cet. 14. *ἐπιτελεσμένος* P, *τετελεσμένος* S 15. *καὶ βεβοηθηκὼς* — 18. *περιπεποιημένος* om. P 15. *βεβοηθηκὸς* F 19. *ὡς* add. *Ca* 20. *δεύτερον* om. P 22. *διαδιδομένην* P 24. *κληρονομήσει* PFS, corr. *Ur* 179^{b} 25. *τρίτον* om. P 26. 27. *κιπανοὺς*

λούμενοι καὶ διαγελώμενοι καθ᾽ ἡμέραν ἠναγκάσθησαν
αὐτόπται γενέσθαι τούτων ὧν ἥκιστα ἂν ἐβουλήθησαν,
πρὸς δὲ τούτοις ὅτι τοὺς Ῥοδίους οὕτως ἀπετεθηριώκει 5
τότε πρὸς αὐτὸν ὥστε μηδένα λόγον ἔτι προσίεσθαι περὶ
Φιλίππου. καὶ γὰρ ἡ τύχη πρός γε τοῦτο τὸ μέρος αὐτῷ 23
συνήργησε προφανῶς. ὅτε γὰρ ὁ πρεσβευτὴς ἐν τῷ θε- 2
άτρῳ τὸν ἀπολογισμὸν ἐποιεῖτο πρὸς τοὺς Ῥοδίους, ἐμφα-
νίζων τὴν τοῦ Φιλίππου μεγαλοψυχίαν, καὶ διότι τρόπον
τινὰ κρατῶν ἤδη τῆς πόλεως δίδωσι τῷ δήμῳ τὴν χάριν
ταύτην, ποιεῖ δὲ τοῦτο βουλόμενος ἐλέγξαι μὲν τὰς τῶν
ἀντιπραττόντων αὐτῷ διαβολάς, φανερὰν δὲ τῇ πόλει κα-
ταστῆσαι τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν· καὶ παρῆν τις ἐκ κατά- 3
πλου πρὸς τὸ πρυτανεῖον ἀναγγέλλων τὸν ἐξανδραποδι-
σμὸν τῶν Κιανῶν καὶ τὴν ὠμότητα τοῦ Φιλίππου τὴν ἐν 4
τούτοις γεγενημένην, ὥστε τοὺς Ῥοδίους, ἔτι μεταξὺ τοῦ
πρεσβευτοῦ τὰ προειρημένα λέγοντος, ἐπεὶ προελθὼν ὁ
πρύτανις διεσάφει τὰ προσηγγελμένα, μὴ δύνασθαι πι-
στεῦσαι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀθεσίας. Φίλιππος μὲν 5
οὖν, παρασπονδήσας οὐχ οὕτως Κιανοὺς ὡς ἑαυτόν, εἰς
τοιαύτην ἄγνοιαν ἢ καὶ παράπτωσιν τοῦ καθήκοντος ἧκεν
ὥστ᾽, ἐφ᾽ οἷς ἐχρῆν αἰσχύνεσθαι καθ᾽ ὑπερβολήν, ἐπὶ τού-
τοις ὡς καλοῖς σεμνύνεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν· ὁ δὲ τῶν 6
Ῥοδίων δῆμος ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας ὡς περὶ πολεμίου
διελάμβανε τοῦ Φιλίππου, καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν
ἐποιεῖτο τὰς παρασκευάς. παραπλήσιον δὲ καὶ τοῖς Αἰ- 7
τωλοῖς μῖσος ἐκ ταύτης τῆς πράξεως ἐνειργάσατο πρὸς
αὐτόν· ἄρτι γὰρ διαλελυμένος καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνων πρὸς 8
τὸ ἔθνος, οὐδεμιᾶς προφάσεως ἐγγινομένης, φίλων ὑπαρ-
χόντων καὶ συμμάχων Αἰτωλῶν Λυσιμαχέων Καλχηδονίων

ἐκ τῶν περιεστότων P 1. διαλεγόμενοι FS, διαγόμενοι *Rei* 586 ἠναγκάσθησαν add. idem (tamen altius vitium latere videtur) 4. τότε *Ca* pro τε (τό γε *Rei* 586, τὸ *Hu*) προΐεσθαι PFS, corr. *Ur* 179ᵇ 13. ἀναγγέλων F 14. τὴν ante ὠμ. add. *Di* 16. προσελθὼν P 17. διεσάφει PD, διεσάφη FG Regius F 19. οὕτω P[s]S[s] 20. παράπτωσι P ἧκεν add. *Ur* 179ᵇ (ἥκει G *He*) 21. καὶ καθ- υπερβολὴν P 24. πρὸς *Ca*, περὶ PF, παρὰ S *He* 25. καὶ om. P 26. ἐνηργάσατο FS 28. προφ| F ἐγγιγνομένης P[s]S[s] 29. λυσιμαχαίων PF χαλκηδονίων P

9 Κιανῶν, βραχεῖ χρόνῳ πρότερον πρῶτον μὲν προσηγάγετο
τὴν Λυσιμαχέων πόλιν, ἀποσπάσας ἀπὸ τῆς τῶν Αἰτω-
λῶν συμμαχίας, δευτέραν δὲ τὴν Καλχηδονίων, τρίτην δὲ
τὴν Κιανῶν ἐξηνδραποδίσατο, στρατηγοῦ παρ' Αἰτωλῶν
10 ἐν αὐτῇ διατρίβοντος καὶ προεστῶτος τῶν κοινῶν. Πρου-
σίας δέ, καθὸ μὲν ἡ πρόθεσις αὐτοῦ συντελείας ἔτυχε, 806
περιχαρὴς ἦν, καθὸ δὲ τὰ μὲν ἆθλα τῆς ἐπιβολῆς ἕτερος
ἀπέφερεν, αὐτὸς δὲ πόλεως οἰκόπεδον ἔρημον ἐκληρονόμει,
δυσχερῶς διέκειτο, ποιεῖν δ' οὐδὲν οἷός τε ἦν.

24 * Ὅτι Φίλιππος κατὰ τὸν ἀνάπλουν ἕτερον ἐφ' ἑτέρῳ
παρασπόνδημα μεταχειριζόμενος προσέσχε περὶ μέσον
ἡμέρας πρὸς τὴν τῶν Θασίων πόλιν, καὶ ταύτην φιλίαν
οὖσαν ἐξηνδραποδίσατο.

2 * Θάσιοι εἶπον πρὸς Μητρόδωρον τὸν Φιλίππου
στρατηγὸν παραδοῦναι τὴν πόλιν, εἰ διατηρήσοι αὐτοὺς
ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, ἀνεπισταθμεύτους, νόμοις
3 χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ἐπισημηναμένων δὲ μετὰ κραυγῆς
πάντων τὰ ῥηθέντα παρήγαγον τὸν Φίλιππον εἰς τὴν
πόλιν.

4 * Ἴσως μὲν γὰρ πάντες οἱ βασιλεῖς κατὰ τὰς πρώ-
(24a) τας ἀρχὰς τοῖς * προτείνουσι τὸ τῆς ἐλευθερίας ὄνομα καὶ
φίλους προσαγορεύουσι καὶ συμμάχους τοὺς κοινωνήσαν-
τας σφίσι τῶν αὐτῶν ἐλπίδων, καθικόμενοι δὲ τῶν πρά-

1. *καὶ* ante *Κιανῶν* add. FS *μὲν* om. P 2. *λυσίμαχον* P 3. *χαλκηδονίων* P, *δὲ* (post *τρίτην*) om. P 4. *ἐξηνδραπόδιστο* PFS, corr. *Na* 234 5. *τῶν* om. P *κοινῶν*: des. P 10. P *Va* 65 *ἐφ'* add. *Va* 14. Suid. v. *ἀφρουρήτους*; ad idem argumentum pertinent verba sub *ἀσταθμεύτους*: *συγχωρεῖν τὸν βασιλέα Θασίους ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, ἀνεπισταθμεύτους, νόμοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις*, quae redeunt sub *ἀνεπισταθμεύτους*: *συγχωρεῖν τὸν βασιλέα Φίλιππον Θασ. ἀφρ. ἀφορ. ἀνεπ.* omissis extremis 17. inter *ἰδίοις* et *ἐπισημηναμένων* *Sch* interposuit *καὶ ἀπεκρίνατο Μητρόδωρος*, tum ea quae Suid. v. *ἀσταθμεύτους* habet; at vero ex hoc Suidae loco id tantum effici posse videtur, ut in contextu qui supra legitur Polybio ante *νόμοις* restituamus *καὶ συγχωρήσοι* (vel *συγχωρήσειε* et antea *διατηρήσειεν*) 20. M *Ma* 407 *Hey* 57, 29; “loquitur fortasse Polybius de Philippo Macedonum rege penultimo, qui in regni primordiis optimus fuit et laudatissimus princeps, deinde pessimus evasit” *Ma* 21. *τοῖς* seclusit *Di*, *τοῖς ἀνθρώποις* vel *πᾶσι* coni. *Ma*, *τοῖς πλήθεσι* vel *τοῖς πολλοῖς* *Hu* 22. *τοὺς* om. M Suid. v. *καθικόμενοι*, add. *Ca*

ξεων παρὰ πόδας οὐ συμμαχικῶς, ἀλλὰ δεσποτικῶς χρῶνται
τοῖς πιστεύσασι· διὸ καὶ τοῦ μὲν καλοῦ διαψεύδονται, τοῦ 5
δὲ παραυτὰ συμφέροντος ὡς ἐπίπαν οὐκ ἀποτυγχάνουσι·
τὸ δ' ἐπιβαλλόμενον τοῖς μεγίστοις καὶ περιλαμβάνοντα 6
ταῖς ἐλπίσι τὴν οἰκουμένην καὶ πάσας ἀκμὴν ἀκεραίους
ἔχοντα τὰς ἐπιβολὰς εὐθέως ἐν τοῖς ἐλαχίστοις καὶ πρώ-
τοις τῶν ὑποπιπτόντων ἐπικηρύττειν ἅπασι τὴν ἀθεσίαν
αὑτοῦ καὶ τὴν ἀβεβαιότητα πῶς οὐκ ἂν δόξειεν ἀλόγιστον
εἶναι καὶ μανικόν;

RES AEGYPTI.

* Ὅτι ἐπεὶ πάσας καθ' ἕκαστον ἔτος τὰς κατάλληλα 24a
πράξεις γενομένας κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐξηγούμεθα, δῆλον
ὡς ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ τέλος ἐπ' ἐνίων πρότερον ἐκφέρειν
807 τῆς ἀρχῆς, ἐπειδὰν πρότερος ὁ τόπος ὑποπέσῃ κατὰ τὸν
τῆς ὅλης ὑποθέσεως μερισμὸν καὶ κατὰ τὴν τῆς διηγή-
σεως ἔφοδον ὁ τὴν συντέλειαν τῆς πράξεως ἔχων τοῦ τὴν
ἀρχὴν καὶ τὴν ἐπιβολὴν περιέχοντος.

* Ὅτι Σωσίβιος ὁ ψευδεπίτροπος Πτολεμαίου ἐδό- 25
κει γεγονέναι σκεῦος ἀγχίνουν καὶ πολυχρόνιον, ἔτι δὲ κα-
κοποιὸν ἐν βασιλείᾳ, καὶ πρώτῳ μὲν ἀρτῦσαι φόνον Λυ- 2
σιμάχῳ, ὃς ἦν υἱὸς Ἀρσινόης τῆς Λυσιμάχου καὶ Πτολε-
μαίου, δευτέρῳ δὲ Μάγᾳ τῷ Πτολεμαίου καὶ Βερενίκης
τῆς Μάγα, τρίτῃ δὲ Βερενίκῃ τῇ Πτολεμαίου μητρὶ τοῦ
Φιλοπάτορος, τετάρτῳ Κλεομένει τῷ Σπαρτιάτῃ, πέμπτῃ
θυγατρὶ Βερενίκης Ἀρσινόῃ.

* Μετὰ δ' ἡμέρας τρεῖς ἢ τέτταρας ἐν τῷ μεγίστῳ 3
περιστύλῳ τῆς αὐλῆς οἰκοδομήσαντες βῆμα συνεκάλεσαν
τοὺς ὑπασπιστὰς καὶ τὴν θεραπείαν, ἅμα δὲ τούτοις τοὺς
πεζῶν καὶ τοὺς ἱππέων ἡγεμόνας. ἀθροισθέντων δὲ τού- 4

---

3. *παραυτὰ Hu*, *παρ' αὐτοῖς* M, *παραυτίκα* Geelius *ἐπιτυγχάνουσι* M, corr. *Be* 11. M *Ma* 408 *Hey* 58, 8 18. P *Va* 65 22. *μάγα καὶ πτολεμαίου τῆς βερσινίκης* P, corr. *Va* 26. Q (cod. Escurialensis I Ω 11 saec. XVI) fol. 188v; fragmenta historic. Graec. collegit Car. Müllerus, vol. II, Paris. 1848, p. 27; excerpta e Polybio cet. ed. Aug. Feder, Darmstadii 1848—1855, p. 1 *δ' ἡμέρας Hu* pro *δὲ* (*ἡμέρας* post *τέτταρας* add. Müllerus)

των ἀναβὰς Ἀγαθοκλῆς καὶ Σωσίβιος ἐπὶ τὸ βῆμα πρῶ-
τον μὲν τὸν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν τῆς βασιλίσσης θάνα-
τον ἀνθωμολογήσαντο καὶ τὸ πένθος ἀνέφηναν τοῖς πολ-
5 λοῖς κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος. μετὰ δὲ ταῦτα διάδημα
τῷ παιδὶ περιθέντες ἀνέδειξαν βασιλέα, καὶ διαθήκην τινὰ
παρανέγνωσαν πεπλασμένην, ἐν ᾗ γεγραμμένον ἦν ὅτι κα-
ταλείπει τοῦ παιδὸς ἐπιτρόπους ὁ βασιλεὺς Ἀγαθοκλέα
6 καὶ Σωσίβιον· καὶ παρεκάλουν τοὺς ἡγεμόνας εὐνοεῖν καὶ
διαφυλάττειν τῷ παιδὶ τὴν ἀρχήν· ἐπὶ δὲ τούτοις δύο
κάλπιδας ἀργυρᾶς εἰσήνεγκαν, ὡς τῆς μὲν μιᾶς ἐχούσης
τὰ τοῦ βασιλέως ὀστᾶ, τῆς δ' ἑτέρας τὰ τῆς Ἀρσινόης·
7 εἶχε δὲ ἡ μὲν μία κατὰ ἀλήθειαν τὰ τοῦ βασιλέως, ἡ δὲ
ἑτέρα πλήρης ἦν ἀρωμάτων. ταῦτα δὲ ποιήσαντες εὐθέως
ἐπετέλουν τὴν ἐκφοράν. ἐν ᾧ καιρῷ πᾶσι τὰ κατὰ τὴν
8 Ἀρσινόην συνέβη γενέσθαι δῆλα. τοῦ γὰρ θανάτου φω-
τισθέντος ὁ τρόπος ἐπεζητεῖτο τῆς ἀπωλείας· οὐκ οὔσης
δὲ προφάσεως ἄλλης οὐδεμιᾶς, τῆς ἀληθινῆς φήμης προσ-
πεπτωκυίας, ἀκμὴν δ' ἀμφισβητουμένης, τὸ κατ' ἀλήθειαν
γεγονὸς ἐν ταῖς ἑκάστων γνώμαις ἐπεσφραγίσθη. διὸ καὶ
9 συνέβη μεγάλην γενέσθαι τὴν σύγχυσιν τῶν ὄχλων. τοῦ
μὲν γὰρ βασιλέως οὐθεὶς οὐθένα λόγον ἐποιεῖτο, περὶ δὲ
τῆς Ἀρσινόης, ἀνανεούμενοι τινὲς μὲν τὴν ὀρφανίαν αὐ-
τῆς, ἔνιοι δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ζῆν ὕβριν, ἣν ὑπέμεινε,
καὶ τὴν αἰκίαν, σὺν δὲ τούτοις τὸ περὶ τὴν τελευτὴν ἀτύ-
χημα, εἰς τοσαύτην παράστασιν ἐνέπιπτον καὶ δυσθυμίαν
ὥστε πλήρη γενέσθαι τὴν πόλιν στεναγμοῦ, δακρύων, οἰ-
10 μωγῆς ἀκαταπαύστου. ταῦτα δ' ἦν τοῖς ὀρθῶς λογιζο-
μένοις οὐχ οὕτω τῆς πρὸς Ἀρσινόην εὐνοίας τεκμήρια,
πολὺ δὲ μᾶλλον τοῦ πρὸς τοὺς περὶ Ἀγαθοκλέα μίσους·
11 ὁ δὲ προειρημένος, ἐπειδὴ τὰς ὑδρίας εἰς τοὺς βασιλικοὺς

1. *ἀναβὰς — Σωσίβιος*] veri similius est orationem contractam esse ab epitomatore quam *ἀναβάντες* Polybium scripsisse 4. *αὐτοῖς* coni. Federus pro *αὐτῶν* 9. *δύω* Q 11. *τὰ* ante *τοῦ* om. Federus 16. *οὐκ οὔσης* — 18. *ἀμφισβητουμένης*] pro his paulo plura eaque concinnius composita scripserat Polybius 17. *προπεπτωκυίας* Q 21. *οὐδεὶς οὐδένα* vulgo invito Q 23. *ἣν* add. Q in marg. 29. *πρὸς τοὺς περὶ* Q secundum Müllerum, *πρὸς τὸν* idem secundum Federum, *πρὸς τοὺς περὶ τὸν Δι* 30. *ὑδρείας* Q, corr. Federus

οἴκους ἔθηκε, παραγγείλας ἀποθέσθαι τὰ φαιά, πρῶτον
μὲν διμήνου τὰς δυνάμεις ὠψωνίασεν, πεπεισμένος τὸ
παρὰ τοῖς πολλοῖς μῖσος ἀμβλυνεῖν διὰ τῆς πρὸς τὸ λυ-
σιτελὲς ὁρμῆς αὐτῶν, εἶτα ἐπεξώρκισε τὸν ὅρκον ὃν ἦσαν
ὀμνύειν εἰθισμένοι κατὰ τὰς ἀναδείξεις τῶν βασιλέων.
ἐξαπέστειλε δὲ καὶ Φιλάμμωνα τὸν ἐπιστάντα τῷ τῆς Ἀρ- 12
σινόης φόνῳ, ποιήσας αὐτὸν Λιβυάρχην τῶν κατὰ Κυρή-
νην τόπων, τὸ δὲ παιδίον ἐνεχείρισε ταῖς περὶ τὴν Οἰ-
νάνθην καὶ Ἀγαθόκλειαν. μετὰ δὲ ταῦτα Πέλοπα μὲν 13
ἐξέπεμψε τὸν Πέλοπος εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς Ἀντίοχον τὸν
βασιλέα, παρακαλέσοντα συντηρεῖν τὴν φιλίαν καὶ μὴ πα-
ραβαίνειν τὰς πρὸς τὸν τοῦ παιδὸς πατέρα συνθήκας, Πτο-
λεμαῖον δὲ τὸν Σωσιβίου πρὸς Φίλιππον τά τε περὶ τῆς
ἐπιγαμίας συνθησόμενον καὶ παρακαλέσοντα βοηθεῖν, ἐὰν
ὁλοσχερέστερον αὐτοὺς Ἀντίοχος ἐπιβάληται παρασπονδεῖν.
προεχειρίσατο δὲ καὶ Πτολεμαῖον τὸν Ἀγησάρχου πρεσβευ- 14
τὴν πρὸς Ῥωμαίους, οὐχ ὡς ἐπισπεύσοντα τὴν πρεσβείαν,
ἀλλ' ὡς, ἂν ἅψηται τῆς Ἑλλάδος καὶ συμμίξῃ τοῖς ἐκεῖ
φίλοις καὶ συγγενέσιν, αὐτοῦ καταμενοῦντα. προσέκειτο 15
γὰρ αὐτῷ πάντας τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας ἐκποδὼν ποιῆ-
σαι. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ Σκόπαν τὸν Αἰτωλὸν ἐπὶ ξενο- 16
λογίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, πλῆθος χρυσίου συνθεὶς εἰς τὰ
προδόματα. δύο γὰρ ἔσχε προθέσεις ὑπὲρ ταύτης τῆς 17
ἐπιβολῆς, μίαν μὲν ἀποχρῆσθαι τοῖς ξενολογηθεῖσιν εἰς
τὸν πρὸς Ἀντίοχον πόλεμον, ἄλλην δὲ τοὺς ἀρχαίους καὶ
προϋπάρχοντας ξένους ἐπὶ τὰ κατὰ τὴν χώραν φρούρια
καὶ τὰς κατοικίας ἀποστεῖλαι, τοῖς δὲ παραγενομένοις
ἀναπληρῶσαι καὶ καινοποιῆσαι τὴν θεραπείαν καὶ τὰ περὶ

---

1. *ταφειὰ* Q 3. post *πολλοῖς* repetitum in Q *δυνάμεις*, sed id expunctum *ἀμβλύνειν* Q, accentum corr. *Na* 344 4. *ἐπεξώρκισε* *Hu*, *ἐνεξώρκισε* Q, *ἐξώρκισε* *Di* 5. *ὀμνύναι* Müllerus (non Q) *εἰθυσμέναι καταστὰς* Q, corr. Müllerus 6. *φιλαμμώνα* Q, *Φιλάμμονα* *Di* *ἀρσινώης* Q 7. *λικναρχὴν* Q, corr. Müllerus 8. 9. *οἰνάθην καὶ ἀγαθοκλείαν* Q, corr. idem 10. *ἐξέπεμπε* Q secundum Federum
16. *προεχειρήσατο* Q 21. *ἐξαπέστειλε* Federus, *ἐξ ἀπιστίας* Q, *ἐξ ἀπιστίας. ἐξαπέστειλε* Müllerus 23. *δύω* Q *εἶχε* *Hu* 26. post *προϋπάρχοντας* add. *καὶ* Q, unde *προϋπάρχοντάς οἱ* Müllerus

τὴν αὐλὴν φυλακεῖα, παραπλησίως δὲ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην
18 πόλιν, νομίζων τοὺς δι᾽ αὑτοῦ ξενολογηθέντας καὶ μισθο-
δοτουμένους τῶν μὲν προγεγονότων μηδενὶ συμπαθήσον-
τας διὰ τὸ μηδὲν γινώσκειν, ἐν αὑτῷ δὲ τὰς ἐλπίδας ἔχον-
τας καὶ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐπανορθώσεως, ἑτοίμους
ἕξειν συναγωνιστὰς καὶ συνεργοὺς πρὸς τὸ παραγγελλόμε-
19 νον. ταῦτα δ᾽ ἐγενήθη πρότερα τοῦ παρὰ Φιλίππῳ δια-
βουλίου, ὡς ἐδηλώσαμεν· ἀλλ᾽ ἐκείνων κατὰ τὴν τῆς διη-
γήσεως τάξιν προτέρων λαμβανομένων ἀναγκαῖον ἦν οὕτως
ταῦτα χειρίζειν ὥστε πρότερον ἐξηγεῖσθαι τὰς ἐντεύξεις
καὶ τοὺς χρηματισμοὺς τῶν πρεσβευτῶν καὶ τῆς καταστά-
20 σεως καὶ τῆς ἐξαποστολῆς. ὁ δὲ Ἀγαθοκλῆς, ἐπεὶ τοὺς
ἐπιφανεστάτους τῶν ἀνδρῶν ἐκποδὼν ἐποίησε, καὶ τὸ
πολὺ τῆς τοῦ πλήθους ὀργῆς παρακατέσχε τῇ τῶν ὀψω-
νίων ἀποδόσει, παρὰ πόδας εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς συνήθειαν
21 ἐπανῆλθε. καὶ τὰς μὲν τῶν φίλων χώρας ἀνεπλήρωσε,
παρεισαγαγὼν ἐκ τῆς διακονίας καὶ τῆς ἄλλης ὑπηρεσίας
22 τοὺς εἰκαιοτάτους καὶ θρασυτάτους· αὐτὸς δὲ τὸ πολὺ
τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἐν μέθῃ διέτριβε καὶ ταῖς τῇ
μέθῃ παρεπομέναις ἀκρασίαις, οὐ φειδόμενος οὔτ᾽ ἀκμα-
ζούσης γυναικὸς οὔτε νύμφης οὔτε παρθένου, καὶ πάντα
23 ταῦτα ἔπραττε μετὰ τῆς ἐπαχθεστάτης φαντασίας. ὅθεν
πολλῆς μὲν καὶ παντοδαπῆς γινομένης δυσαρεστήσεως, οὐ-
δεμιᾶς δὲ θεραπείας οὐδὲ βοηθείας προσαγομένης, τὸ δ᾽
ἐναντίον ἀεὶ προσεπαγομένης ὕβρεως ὑπερηφανίας ῥαθυ-
24 μίας, ἀνεθυμιᾶτο πάλιν ἐν τοῖς πολλοῖς τὸ προϋπάρχον
μῖσος καὶ πάντες ἀνενεοῦντο τὰ προγεγενημένα περὶ τὴν
25 βασιλείαν ἀτυχήματα διὰ τοὺς ἀνθρώπους τούτους. τῷ
δὲ μηδὲν ἔχειν πρόσωπον ἀξιόχρεων τὸ προστησόμενον,
καὶ δι᾽ οὗ τὴν ὀργὴν εἰς τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ τὴν Ἀγα-

1. *παραπλήσια ὡς δὲ* Q, corr. Mullerus *τὰ* ante *κατὰ* coniectura add. idem 8. hiatus *διαβουλίου ὡς* epitomatoris manum prodit 12. inc. P *Va* 65: *Ὅτι ἀγαθοκλῆς ὁ ψευδεπίτροπος πτολεμαίου ἐπεὶ* cet. 14. *ὀψονίων* P 16. *τὰς μὲν* — 26. *ῥαθυμίας* om. Q 25. *πολλῆς ἐπαγομένης ὕβρεως ἀνεθυμιᾶτο* cet. Suid. v. *ἀνεθυμιᾶτο* et *Σωσίβιος* *ὑπεριφανίας* P 28. *ἀτυχήματα* om. Q *τῷ δὲ* — 915, 1. *ἦγον* om. Q 29. *ἀξιόχρεον* P, corr. *Rei* 744

*θόκλειαν ἀπερείσονται, τὴν ἡσυχίαν ἦγον, ἔτι μίαν ἐλπίδα
καραδοκοῦντες τὴν κατὰ τὸν Τληπόλεμον καὶ ταύτῃ προσ-
ανέχοντες. ὁ δὲ Τληπόλεμος, ἕως μὲν ὁ βασιλεὺς ἔζη,* 26
*τὰ καθ' αὐτὸν ἔπραττεν· ἅμα δὲ τῷ μεταλλάξαι ἐκεῖνον
ταχέως ἐξομαλίσας τὰ πλήθη στρατηγὸς πάλιν ἐγενήθη
τῶν κατὰ Πηλούσιον τόπων· καὶ τὰς μὲν ἀρχὰς ἐποιεῖτο* 27
*τὴν ἀναφορὰν τῶν πραττομένων ἐπὶ τὸ τοῦ βασιλέως συμ-
φέρον, πεπεισμένος ὑπάρξειν τι συνέδριον ὃ τήν τε τοῦ
παιδὸς ἐπιτροπείαν ἕξει καὶ τὴν τῶν ὅλων προστασίαν.
ὡς δ' ἑώρα τοὺς μὲν ἀξίους ἐπιτροπῆς ἄνδρας ἐκποδὼν* 28
*γεγονότας, τῆς δὲ τῶν ὅλων ἀρχῆς κατατολμῶντα τὸν Ἀγα-
θοκλέα, ταχέως ἐφ' ἑτέρας ἐγένετο γνώμης, ὑφορώμενος
τὸν προεστῶτα κίνδυνον διὰ τὴν ὑποκειμένην αὐτοῖς ἔχ-
θραν, καὶ τάς τε δυνάμεις περὶ αὐτὸν ἤθροιζε καὶ περὶ
πόρον ἐγίνετο χρημάτων, ἵνα μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν εὐχείρω-
τος ᾖ. ἅμα δὲ καὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἐπιτροπείαν καὶ τὴν* 29
*τῶν ὅλων προστασίαν εἰς ἑαυτὸν ἥξειν οὐκ ἀπήλπιζε, νο-
μίζων καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν μὲν κρίσιν αὐτὸς ἀξιοχρεώτε-
ρος ὑπάρχειν Ἀγαθοκλέους πρὸς πᾶν ἔτι μᾶλλον, πυνθα-
νόμενος δὲ καὶ τὰς ὑφ' ἑαυτὸν ταττομένας δυνάμεις καὶ
τὰς κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπ' ἐκείνῳ τὰς ἐλπίδας ἔχειν
τοῦ καταλύειν τὴν Ἀγαθοκλέους ὕβριν. οὔσης δὲ περὶ* 30
*αὐτὸν οἵας εἴρηκα διαλήψεως, ταχέως τὰ τῆς διαφορᾶς
αὔξησιν ἔλαβε συνεργούντων ἀμφοτέρων πρὸς τὴν τοιαύ-
την ὑπόθεσιν. ὁ μὲν γὰρ Τληπόλεμος, ἐξιδιάζεσθαι σπεύ-* 31
*δων τοὺς ἡγεμόνας καὶ ταξιάρχους καὶ τοὺς ἐπὶ τούτων
ταττομένους, συνῆγε πότους ἐπιμελῶς, καὶ παρὰ τὰς συν-*

---

1. *ἀπερείσονται* coni. *Gro* pro *ἀποσείσονται* 2. *ἔχοντες καὶ* ante *καραδοκοῦντες* add. Q 3. *προσανέχοντες*: des. P 12. *ἐγένετο* Q secundum Müllerum et Federum, *ἐγίγνετο Di* 14. *καὶ* ante *ὑφορώμενος* transposuit Müllerus 15. *ἐγίνετο* Q secundum Müllerum et Federum p. 6 (neglegenda est insana Federi adnotatio p. 182) 17. *ἥξειν* Müllerus, *ἕξειν* Q, *ἕλξειν* Federus (non Polybius, qui *ἑλκύσειν* scripsisset) *ἀπέλπιζε* Q secundum Federum 19. *ἔτι μᾶλλον* corrupta sunt, *ἐπιβάλλον* (debuit *τοὐπιβάλλον*) coni. Federus 21. *ἐκείνῳ* suspectum 26. *ταξιάρχας* Q, corr. *Di* *ἐπὶ τούτοις* coni. Müllerus ("eos qui post taxiarchas locum obtinent"), *ἐπὶ τῶν ἱππέων* vel aliud simile *Hu*

*ουσίας τὰ μὲν ὑπὸ τῶν πρὸς χάριν λεγόντων αἰκαλλό-
μενος, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἰδίας ὁρμῆς, ἅτε νέος ὢν καὶ παρὰ
τὸν οἶνον γινομένης τῆς ὁμιλίας, ἐρρίπτει λόγους κατὰ
τῆς συγγενείας τῆς τῶν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα, τὰς μὲν
ἀρχὰς αἰνιγματώδεις, εἶτ' ἀμφιβόλους, τὸ δὲ τελευταῖον
32 ἐκφανεῖς καὶ τὴν πικροτάτην ἔχοντας λοιδορίαν. ἐπεχεῖτο
γὰρ τοῦ θρανογράφου καὶ τῆς σαμβυκιστρίας καὶ τῆς
κουρίδος, ἔτι δὲ τοῦ παιδαρίου τοῦ πάντα πεποιηκότος
καὶ πεπονθότος παρὰ τοὺς πότους, ὅτ' ἐφνοχόει τῷ βα-
33 σιλεῖ παῖς ὤν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἀεὶ τῶν συμπαρόντων γε-
λώντων καὶ συμβαλλομένων τι πρὸς τὸν χλευασμόν, τα-
χέως εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα τὸ πρᾶγμα παρεγε-
34 νήθη. γενομένης δ' ἔχθρας ὁμολογουμένης εὐθέως ὁ Ἀγα-
θοκλῆς διαβολὴν εἰσῆγε κατὰ τοῦ Τληπολέμου, φάσκων
αὐτὸν ἀλλοτριάζειν τοῦ βασιλέως καὶ καλεῖν Ἀντίοχον ἐπὶ
35 τὰ πράγματα. καὶ πολλὰς εἰς τοῦτο τὸ μέρος εὐπόρει
πιθανότητας, τὰς μὲν ἐκ τῶν συμβαινόντων παρεκδεχόμε-
νος καὶ διαστρέφων, τὰς δὲ ἐκ καταβολῆς πλάττων καὶ
36 διασκευάζων. ταῦτα δ' ἐποίει βουλόμενος τὰ πλήθη παρ-
οξύνειν κατὰ τοῦ Τληπολέμου· συνέβαινε δὲ τοὐναντίον.
πάλαι γὰρ ἐπὶ τῷ προειρημένῳ τὰς ἐλπίδας ἔχοντες οἱ
πολλοὶ καὶ λίαν ἡδέως ἑώρων ἐκκαιομένην τὴν διαφοράν.
37 ἐγένετο δ' ἡ καταρχὴ τοῦ περὶ τὰ πλήθη κινήματος διά
τινας τοιαύτας αἰτίας. Νίκων ὁ συγγενὴς τῶν περὶ τὸν
Ἀγαθοκλέα ζῶντος ἔτι τοῦ βασιλέως καθεσταμένος ἦν ἐπὶ
τοῦ ναυτικοῦ· τότε δὲ τῶν * * **

26a (25a) ** Ὅτι Δείνωνα τὸν Δείνωνος ἐπανείλετο Ἀγαθοκλῆς,
καὶ τοῦτο ἔπραξε τῶν ἀδίκων ἔργων, ὡς ἡ παροιμία φησί, 808
δικαιότατον· καθ' ὃν μὲν γὰρ καιρόν, τῶν γραμμάτων
αὐτῷ προσπεσόντων ὑπὲρ τῆς ἀναιρέσεως τῆς Ἀρσινόης,
ἐξουσίαν ἔσχε μηνῦσαι τὴν πρᾶξιν καὶ σῶσαι τὰ κατὰ τὴν*

1. *ἐκηλούμενος* Q, corr. *Na* 246 3. *γενομένης* Q, corr. *Hu* 7. *θρανουγράφου* Q, ut videtur *σαμβυκιστρίας Di* pro *ἀμμουνκιστρίας* 9. *ὅτε ᾠνοχοεῖτο* Q, *ὅτε ᾠνοχόει τῷ* Müllerus, *ὅτ' ἐφν. Di* 16. *ηὐπόρει* Müllerus 23. *νικήματος* Q secundum Müllerum 27. M *Ma* 408 *Hey* 58, 13 29. *δικαιότατα* M, corr. Cobetus Mnemos. XI 32 31. *μηνῦσαι καὶ τὴν πρᾶξιν σῶσαι* M, corr. *Ma*

βασιλείαν, τότε δὲ συνεργήσας τοῖς περὶ τὸν Φιλάμμωνα
πάντων ἐγένετο τῶν ἐπιγενομένων κακῶν αἴτιος, μετὰ δὲ 2
τὸ συντελεσθῆναι τὸν φόνον ἀνανεούμενος καὶ πρὸς πολ-
λοὺς οἰκτιζόμενος καὶ μεταμελόμενος ἐπὶ τῷ τοιοῦτον και-
ρὸν παραλιπεῖν δῆλος ἐγένετο τοῖς περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα·
διὸ καὶ παραυτίκα τυχὼν τῆς ἁρμοζούσης τιμωρίας μετήλ-
λαξε τὸν βίον.

* Πρώτους δὲ συναθροίσας τοὺς Μακεδόνας, εἰς τού- 26
τους εἰσῆλθε μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς Ἀγαθοκλείας.
καὶ τὰς μὲν ἀρχὰς ὑπεκρίνετο τὸν οὐ δυνάμενον εἰπεῖν 2
ἃ βούλεται διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιφερομένων δακρύων·
ἐπεὶ δὲ πλεονάκις ἀποματτόμενος τῇ χλαμύδι κατεκράτησε 3
τῆς ἐπιφορᾶς, βαστάσας τὸ παιδίον, "λάβετε" ἔφη "τοῦ-
τον, ὃν ὁ πατὴρ ἀποθνήσκων εἰς μὲν τὰς ἀγκάλας ἔδωκε
ταύτῃ", δείξας τὴν ἀδελφήν, "παρακατέθετο δ' εἰς τὴν
ὑμετέραν, ὦ ἄνδρες Μακεδόνες, πίστιν. ἡ μὲν οὖν κατὰ 4
ταύτην εὔνοια βραχεῖάν τινα ῥοπὴν ἔχει πρὸς τὴν τούτου
σωτηρίαν, ἐν ὑμῖν δὲ κεῖται καὶ ταῖς ὑμετέραις χερσὶ τὰ
τούτου νυνὶ πράγματα. Τληπόλεμος γὰρ πάλαι μὲν ἦν 5
δῆλος τοῖς ὀρθῶς σκοπουμένοις μειζόνων ἐφιέμενος ἢ καθ'
ἑαυτὸν πραγμάτων, νῦν δὲ καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν και-
ρὸν ὥρικεν, ἐν ᾗ μέλλει τὸ διάδημα ἀναλαμβάνειν." καὶ 6
περὶ τούτων οὐχ αὑτῷ πιστεύειν ἐκέλευεν, ἀλλὰ τοῖς εἰδόσι
τὴν ἀλήθειαν καὶ παροῦσι νῦν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων.
καὶ τοῦτ' εἰπὼν εἰσῆγε τὸν Κριτόλαον, ὃς ἔφη καὶ τοὺς 7
βωμοὺς αὐτὸς ἑωρακέναι κατασκευαζομένους καὶ τὰ θύματα
παρὰ τοῖς πλήθεσιν ἑτοιμαζόμενα πρὸς τὴν τοῦ διαδή-
ματος ἀνάδειξιν. ὧν οἱ Μακεδόνες ἀκούοντες οὐχ οἷον 8
ἠλέουν αὐτόν, ἀλλ' ἁπλῶς οὐδενὶ προσεῖχον τῶν λεγομέ-
809 νων, μυχθίζοντες δὲ καὶ διαψιθυρίζοντες ἐξελήρησαν οὔ-

1. *βασιλείαν* Federus p. 5, *βασίλειαν* M[s] 3. *φόβον* M, corr. *Ma* 4. *τῷ* Geelius pro *τὸ* 5. *καταλιπεῖν* M, corr. *Be* 8. F fol. 242[v] *He* 262, 24 10. *ὑπεκρίνετο* FD, *ὑπεκρίνατο* S *He* 12. *ἀπομάττων* F, *ἀπεμάττου* S *He*, corr. *Rei* 587 16. 17. *κατὰ ταύτην* *Hu*, *καὶ ταύτης* FS, *καὶ* del. *Rei* 587 19. *πράγματα* *Ur* 179[b] pro *γράμματα* 28. *ἀνάληψιν* *Rei* 587 29. *ἀλλὰ προσουδενὶ* F(S), *ἀλλὰ πρὸς οὐδὲν* *Sch* auctore *Rei* 587, corr. *Hu* 30. *δὲ καὶ* add. *Ur* 180[a]

τως ὥστε μηδ᾽ αὐτὸν εἰδέναι [μήτε] πῶς τὸ παράπαν ἐκ
9 *τῆς ἐκκλησίας ἀπελύθη. παραπλήσια δὲ τούτοις ἐγίνετο*
καὶ περὶ τὰ λοιπὰ συστήματα κατὰ τοὺς ἐκκλησιασμούς.
10 *ἐν δὲ τῷ μεταξὺ πολὺς ἦν ὁ καταπλέων ἐκ τῶν ἄνω στρα-*
τοπέδων, καὶ παρεκάλουν οἱ μὲν συγγενεῖς οἱ δὲ φίλους
βοηθεῖν τοῖς ὑποκειμένοις, καὶ μὴ περιιδεῖν σφᾶς ἀνέδην
11 *ὑφ᾽ οὕτως ἀναξίων ὑβριζομένους. μάλιστα δὲ παρώξυνε*
τοὺς πολλοὺς πρὸς τὴν κατὰ τῶν προεστώτων τιμωρίαν
τὸ γινώσκειν ὅτι τὸ μέλλειν καθ᾽ αὐτῶν ἐστι διὰ τὸ πάν-
των τῶν παρακομιζομένων ἐπιτηδείων εἰς τὴν Ἀλεξάν-
27 *δρειαν κρατεῖν τοὺς περὶ τὸν Τληπόλεμον. ἐγένετο δέ τι*
καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα συνέργημα πρὸς
τὸ τὴν ὀργὴν ἐπιτεῖναι τήν τε τῶν πολλῶν καὶ τὴν τοῦ
2 *Τληπολέμου· τὴν γὰρ Δανάην, ἥτις ἦν πενθερὰ τοῦ προ-*
ειρημένου, λαβόντες ἐκ τοῦ τῆς Δήμητρος ἱεροῦ καὶ διὰ
μέσου τῆς πόλεως ἑλκύσαντες ἀκατακάλυπτον εἰς φυλακὴν
ἀπέθεντο, βουλόμενοι φανερὸν ποιεῖν τὴν πρὸς τὸν Τλη-
3 *πόλεμον διαφοράν. ἐφ᾽ οἷς τὸ πλῆθος ἀγανακτοῦν οὐκ-*
έτι κατ᾽ ἰδίαν οὐδὲ δι᾽ ἀπορρήτων ἐποιεῖτο τοὺς λόγους,
ἀλλ᾽ οἱ μὲν τὰς νύκτας εἰς πάντα τόπον ἐπέγραφον, οἱ
δὲ τὰς ἡμέρας συστρεφόμενοι κατὰ μέρη φανερῶς ἐξέφε-
ρον ἤδη τὸ μῖσος εἰς τοὺς προεστῶτας.
4 *Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα βλέποντες τὰ συμβαίνον-*
τα, καὶ μοχθηρὰς ἐλπίδας ἔχοντες περὶ αὐτῶν, τοτὲ μὲν
ἐγίνοντο περὶ δρασμόν, οὐδενὸς δ᾽ αὐτοῖς ἡτοιμασμένου
πρὸς τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὴν σφετέραν ἀβουλίαν ἀφίσταντο
5 *τῆς ἐπιβολῆς· τοτὲ δὲ συνωμότας κατέγραφον καὶ κοινω-*
νοὺς τῆς τόλμης, ὡς αὐτίκα μάλα τῶν ἐχθρῶν τοὺς μὲν
κατασφάξοντες τοὺς δὲ συλληψόμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα τυ-

---

1. *μητε* del. *Sch*, *μήτε τοὺς ἑτέρους* vel *τοὺς περὶ αὐτὸν Rei* 587 (at vero aptissimum *μηδ᾽ αὐτὸν*, *ne ipsum quidem*, ac facile *μήτε* e dittographia oriri potuit) 2. *ἐγίνοντο* F, *ἐγίγνετο* S[s] *He* 3. *λοιποὺς* ante *ἐκκλ.* add. S vulgo (unde *καὶ τοὺς λοιποὺς ἐκκλ. Rei* 587) 4. post *καταπλέων* add. *ὄχλος Rei* 587, *λεὼς Na* 133 6. *ἀναίδην* FS, corr. *Rei* 587 12. *τῶν* add. *Ur* 180[a] 20. *ἀλλ᾽ εἰς μὲν* FS, corr. *He* *παν᾽|τόπον* F 24. 27. *τότε* FS, accentum corr. *Ca* 27. *ἐπιβολῆς* F[s] *Gro*, *ἐπιβουλῆς* S

ραννικὴν ἐξουσίαν περιποιησόμενοι. ταῦτα δ' αὐτῶν δια- 6
νοουμένων προσέπεσε διαβολὴ κατά τινος Μοιραγένους,
ἑνὸς τῶν σωματοφυλάκων, διότι μηνύοι πάντα τῷ Τλη-
πολέμῳ καὶ συνεργοίη διὰ τὴν πρὸς Ἀδαῖον οἰκειότητα
τὸν ἐπὶ τῆς Βουβαστοῦ τότε καθεσταμένον. ὁ δὲ Ἀγα- 7
θοκλῆς εὐθέως συνέταξε Νικοστράτῳ τῷ πρὸς τοῖς γράμ-
μασι τεταγμένῳ συλλαβόντι τὸν Μοιραγένη φιλοτίμως ἐξε-
τάσαι, πᾶσαν προτιθέντα βάσανον. οὗτος μὲν οὖν πα- 8
ραχρῆμα συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Νικοστράτου, καὶ παραχθεὶς
εἴς τινα μέρη τῆς αὐλῆς ἀποκεχωρηκότα, τὸ μὲν πρῶτον
ἐξ ὀρθῆς ἀνεκρίνετο περὶ τῶν προσπεπτωκότων, πρὸς 9
οὐδὲν δὲ τῶν λεγομένων ἀνθομολογούμενος ἐξεδύθη· καὶ
τινὲς μὲν τὰ πρὸς τὰς βασάνους ὄργανα διεσκεύαζον, οἱ
δὲ τὰς μάστιγας ἔχοντες μετὰ χεῖρας ἀπεδύοντο τὰς χλα-
μύδας. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον προστρέχει τις τῶν 10
ὑπηρετῶν πρὸς τὸν Νικόστρατον, καὶ ψιθυρίσας πρὸς τὴν
ἀκοὴν ἅττα δή ποτ' οὖν ἀπηλλάττετο μετὰ σπουδῆς. ὁ δὲ 11
Νικόστρατος ἐκ ποδὸς ἐπηκολούθει τούτῳ, λέγων μὲν οὐ-
δέν, τύπτων δὲ συνεχῶς τὸν μηρόν. περὶ δὲ τὸν Μοιρα- 28
γένην ἄφατον ἦν καὶ παράλογον τὸ συμβαῖνον. οἱ μὲν 2
γὰρ μόνον οὐ διατεταμένοι τὰς μάστιγας παρέστασαν, οἱ
δὲ πρὸ ποδῶν αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀνάγκας ὄργανα διεσκεύα-
ζον· τοῦ δὲ Νικοστράτου παραχωρήσαντος ἕστασαν ἀχα- 3
νεῖς πάντες, ἐμβλέποντες ἀλλήλοις, προσδοκῶντες ἀεί ποτε
τὸν προειρημένον ἀνακάμψειν. χρόνου δὲ γινομένου κατὰ 4
βραχὺ διέρρεον οἱ παρεστῶτες, τέλος δὲ ὁ Μοιραγένης
ἀπελείφθη. καὶ μετὰ ταῦτα διελθὼν τὴν αὐλὴν ἀνελ-
πίστως παρέπεσε γυμνὸς εἴς τινα σκηνὴν τῶν Μακεδόνων,
σύνεγγυς κειμένην τῆς αὐλῆς. καταλαβὼν δὲ κατὰ τύχην 5
ἀριστῶντας καὶ συνηθροισμένους ἔλεγε τὰ περὶ αὐτὸν συμ-
βεβηκότα καὶ τὸ παράλογον τῆς σωτηρίας. οἱ δὲ τὰ μὲν 6
ἠπίστουν, τὰ δὲ πάλιν ὁρῶντες αὐτὸν γυμνὸν ἠναγκάζοντο

---

4. *οἰκειότη*| F 5. *δ'* S[3] et posthac passim 21. *παρέστησαν* et 23. *ἕστησαν* FS, corr. *Be* 25. *ἀνακάμψειν* coni. *Sch*, *ἀνακάμψει* FS, *ὅταν ἀνακάμψει He*, *εἰ ἀνακάμψει* margo cod. Vesont. *δ' ἐγγινομένου Hu* (ut 11, 13, 3) 26. *δὲ μόνος ὁ* coni. *Sch*

7 *πιστεύειν. ἐκ δὲ ταύτης τῆς περιπετείας ὅ τε Μοιραγέ-
νης μετὰ δακρύων ἐδεῖτο τῶν Μακεδόνων μὴ μόνον τῆς
αὑτοῦ συνεπιλαβέσθαι σωτηρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ βασι-
8 λέως, καὶ μάλιστα τῆς σφῶν αὐτῶν· πρόδηλον γὰρ εἶναι
πᾶσι τὸν ὄλεθρον, ἐὰν μὴ συνάψωνται τοῦ καιροῦ, καθ'
ὃν ἀκμάζει τὸ τῶν πολλῶν μῖσος καὶ πᾶς ἕτοιμός ἐστι
9 πρὸς τὴν κατὰ Ἀγαθοκλέους τιμωρίαν. ἀκμάζειν δὲ νῦν* 811
29 *μάλιστα ἔφη καὶ προσδεῖσθαι τῶν καταρξομένων. οἱ δὲ
Μακεδόνες ἀκούσαντες τούτων παροξύνονται, καὶ πέρας
ἐπείσθησαν τῷ Μοιραγένει, καὶ πρώτας μὲν εὐθέως ἐπῄ-
εσαν τὰς τῶν Μακεδόνων σκηνάς, μετὰ δὲ ταῦτα τὰς τῶν
2 ἄλλων στρατιωτῶν· εἰσὶ δ' αὗται συνεχεῖς, πρὸς ἓν μέρος
3 ἀπονενευκυῖαι τῆς πόλεως. οὔσης δὲ τῆς μὲν ὁρμῆς πάλαι
προχείρου τῆς τῶν πολλῶν, προσδεομένης δὲ τοῦ προκα-
λεσομένου μόνον καὶ τολμήσοντος, ἅμα τῷ λαβεῖν ἀρχὴν τὸ
4 πρᾶγμα ταχέως οἱονεὶ πῦρ ἐξέλαμψεν. οὐ γὰρ ἐγενήθη-
σαν ὧραι τέτταρες καὶ πάντα τὰ γένη συμπεφωνήκει καὶ
5 τὰ στρατιωτικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ πρὸς τὴν ἐπίθεσιν. συν-
ήργησε γὰρ μεγάλα καὶ ταὐτόματον ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ
6 πρὸς τὴν συντέλειαν. ὁ μὲν γὰρ Ἀγαθοκλῆς, ἀνενεχθείσης
πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς καὶ κατασκόπων ἐπαναχθέντων, καὶ
τῆς μὲν ἐπιστολῆς γεγραμμένης πρὸς τὰς δυνάμεις παρὰ
τοῦ Τληπολέμου καὶ δηλούσης ὅτι παρέσται ταχέως, τῶν
7 δὲ κατασκόπων διασαφούντων ὅτι πάρεστιν, οὕτως ἐξέστη
τῶν φρενῶν ὥστ' ἀφέμενος τοῦ πράττειν τι καὶ διανοεῖ-
σθαι περὶ τῶν προσπεπτωκότων ἀπῆλθε κατὰ τὸν εἰθι-
σμένον καιρὸν εἰς τὸν πότον, κἀκεῖ κατὰ τὴν εἰθισμένην ἀγω-
8 γὴν ἐπετέλει τὴν συνουσίαν. ἡ δὲ Οἰνάνθη περικακοῦσα
παρῆν εἰς τὸ Θεσμοφορεῖον, ἀνεῳγμένου τοῦ νεὼ διά τινα
9 θυσίαν ἐπέτειον, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐλιπάρει γονυπετοῦσα
καὶ μαγγανεύουσα πρὸς τὰς θεάς, μετὰ δὲ ταῦτα καθίσασα*

---

5. *συνεφάψωνται Hu, νῦν ἅψωνται Di* in Stephani thes. vol. VII p. 1238 7. *κατ'* S[s] 10. *μοιραγένει* F, corr. S 14. *προσκαλεσομένου* FS, corr. *Ca* 17. *τέσσαρες* S 21. *ἐπανενεχθέντων* FS, corr. *Ca* 27. *ποτὸν* FS, accentum corr. *Ca* 30. *ἐπαίτιον* F, *ἐπέτιον* S, corr. *Ca*

πρὸς τὸν βωμὸν εἶχε τὴν ἡσυχίαν. αἱ μὲν οὖν πολλαὶ 10
τῶν γυναικῶν ἡδέως ὁρῶσαι τὴν δυσθυμίαν καὶ περι-
κάκησιν αὐτῆς ἀπεσιώπων· αἱ δὲ τοῦ Πολυκράτους συγ-
γενεῖς καί τινες ἕτεραι τῶν ἐνδόξων, ἀδήλου τῆς περι-
στάσεως αὐταῖς ἀκμὴν ὑπαρχούσης, προσελθοῦσαι παρε-
μυθοῦντο τὴν Οἰνάνθην. ἡ δ' ἀναβοήσασα μεγάλῃ τῇ 11
φωνῇ "μή μοι πρόσιτέ" φησί "θηρία· καλῶς γὰρ ὑμᾶς
γινώσκω, διότι καὶ φρονεῖθ' ἡμῖν ἐναντία καὶ ταῖς θεαῖς
εὔχεσθε τὰ δυσχερέστατα καθ' ἡμῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ ἔτι 12
812 πέπεισμαι τῶν θεῶν βουλομένων γεύσειν ὑμᾶς τῶν ἰδίων
τέκνων." καὶ ταῦτ' εἰποῦσα ταῖς ῥαβδούχοις ἀνείργειν 13
προσέταξε καὶ παίειν τὰς μὴ πειθαρχούσας. αἱ δ' ἐπι- 14
λαβόμεναι τῆς προφάσεως ταύτης ἀπηλλάττοντο πᾶσαι,
τοῖς θεοῖς ἀνίσχουσαι τὰς χεῖρας καὶ καταρώμεναι λαβεῖν
αὐτὴν ἐκείνην πεῖραν τούτων ἃ κατὰ τῶν πέλας ἐπανε-
τείνετο πράξειν.

Ἤδη δὲ κεκριμένου τοῦ καινοτομεῖν τοῖς ἀνδράσιν, 30
ἐπιγενομένης καθ' ἑκάστην οἰκίαν καὶ τῆς ἐκ τῶν γυναι-
κῶν ὀργῆς διπλάσιον ἐξεκαύθη τὸ μῖσος. ἅμα δὲ τῷ 2
μεταλαβεῖν τὸ τῆς νυκτὸς πᾶσα πλήρης ἦν ἡ πόλις θο-
ρύβου καὶ φώτων καὶ διαδρομῆς· οἱ μὲν γὰρ εἰς τὸ στά- 3
διον ἠθροίζοντο μετὰ κραυγῆς, οἱ δὲ παρεκάλουν ἀλλή-
λους, οἱ δὲ κατεδύοντο διαδιδράσκοντες εἰς ἀνυπονοήτους
οἰκίας καὶ τόπους. ἤδη δὲ τῶν περὶ τὴν αὐλὴν εὐρυχω- 4
ριῶν καὶ τοῦ σταδίου καὶ τῆς πλατείας πλήρους ὑπαρχού-
σης ὄχλου παντοδαποῦ καὶ τῆς περὶ τὸ Διονυσιακὸν θέ-
ατρον προστασίας, πυθόμενος τὸ συμβαῖνον Ἀγαθοκλῆς 5
ἐξηγέρθη μεθύων, ἄρτι καταλελυκὼς τὸν πότον, καὶ πα-
ραλαβὼν τοὺς συγγενεῖς πάντας πλὴν Φίλωνος ἧκε πρὸς
τὸν βασιλέα. καὶ βραχέα πρὸς τοῦτον οἰκτισάμενος, καὶ 6

5. *παρεμοιθοῦντο* F 7. *φησὶ Ca*, *φημὴ* F, *φημὶ* S (*πρόσιτ' ἔφησε Hu*) 9. *δυσχερέστερα* FS, corr. *Rei* 588 10. *πέπεισθε* FD, *πέπειθε* S, *πέποιθα Ca*, corr. *Hu* 13. *ἀπηλάσσοντο* F, *ἀπηλλάσσοντο* S, corr. *Di* 15. *ἐπανετείνετο* FD, *ἐπανετείνατο* S 20. *καταλαβεῖν Rei* 588 22. *ἠθροίζοντο* F 25. *καὶ ταῖς πλατείαις πλήρης* FS, corr. *Ur* 180ª 27. *περιστάσεως* coni. *Gro* 28. *καταλελοικὼς* FS, *καταλελοιπὼς* Regius G et Vesont. super vs., corr. *Ur* 180ª 29. *Φιλάμμωνος* coni. *Sch*

λαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρός, ἀνέβαινεν εἰς τὴν σύριγγα
τὴν μεταξὺ τοῦ Μαιάνδρου καὶ τῆς παλαίστρας κειμένην
7 *καὶ φέρουσαν ἐπὶ τὴν τοῦ θεάτρου πάροδον. μετὰ δὲ*
ταῦτα, δύο θύρας ἀσφαλισάμενος τὰς πρώτας, εἰς τὴν
τρίτην ἀνεχώρησε μετὰ δυεῖν ἢ τριῶν σωματοφυλάκων καὶ
8 *τοῦ βασιλέως καὶ τῆς αὐτοῦ συγγενείας. συνέβαινε δὲ τὰς*
θύρας εἶναι δικτυωτὰς διαφανεῖς, ἀποκλειομένας δὲ δι-
9 *ττοῖς μοχλοῖς. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἠθροισμένου*
τοῦ πλήθους ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως, ὥστε μὴ μόνον τοὺς
ἐπιπέδους τόπους ἀλλὰ καὶ τὰ βάθρα καὶ τὰ τέγη κατα-
γέμειν ἀνθρώπων, ἐγίνετο βοὴ καὶ κραυγὴ σύμμικτος, ὡς
ἂν γυναικῶν ὁμοῦ καὶ παίδων ἀνδράσιν ἀναμεμιγμένων·
10 *οὐ γὰρ ἐλάττω ποιεῖ τὰ παιδάρια τῶν ἀνδρῶν περὶ τὰς*
τοιαύτας ταραχὰς ἔν τε τῇ Καρχηδονίων πόλει καὶ κατὰ
τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

31 *Ἤδη δὲ τῆς ἡμέρας ὑποφαινούσης ἦν μὲν ἄκριτος ἡ* 813
κραυγή, μάλιστα δ' ἐξ αὐτῆς ἐξέλαμψε τὸ καλεῖν τὸν βα-
2 *σιλέα. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἱ Μακεδόνες ἐξαναστάντες*
κατελάβοντο τὸν χρηματιστικὸν πυλῶνα τῶν βασιλείων·
3 *μετὰ δέ τινα χρόνον ἐπιγνόντες ποῦ τῆς αὐλῆς ἦν ὁ βα-*
σιλεύς, περιελθόντες τὰς μὲν πρώτας τῆς σύριγγος ἐξέ-
βαλον θύρας, ἐγγίσαντες δὲ τῆς δευτέρας ᾐτοῦντο τὸν παῖ-
4 *δα μετὰ κραυγῆς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα, βλέποντες*
ἤδη τὰ καθ' αὑτούς, ἐδέοντο τῶν σωματοφυλάκων πρε-
σβεῦσαι περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς Μακεδόνας, δηλοῦντας ὅτι
τῆς ἐπιτροπείας ἐκχωροῦσι καὶ τῆς ἄλλης ἐξουσίας καὶ
5 *τῶν τιμῶν, ἔτι δὲ τῶν χορηγίων ὧν ἔχουσι πάντων, αὐτὸ*

---

5. *δύο* FS vulgo, *δυοῖν* *Di* 7. *δικτυοτὰς* FS, corr. *Ca* *διαφανεῖς* in suspitionem vocat *Rei* 589; sed prudenter idem addit: "potest tamen in scriptore vel limatissimo, nedum in hoc non tersissimo, facile talis copia tolerari" 11. *βοῆι* F (at recte idem *κραυγὴ*) 12. *πέδων* F, *αι* superscr. prima m. 13. *ποιεῖ τὰ* *Be* pro *ποιεῖται* (*θροεῖ τὰ* — non *θορυβεῖ τὰ* — dubitanter *Hu*) 16. *εὖ* ante *ὑποφαιν.* add. FS (ortum e dittographia *ἐπι* et *ὑπο*), in *αὖ* mutavit *Sch*, del. *Di* 19. *τῶν χρηματιστικὸν* F 20. *ἐπιγνῶντες* F *ἦν* add. *Di*, *ἐστιν* *Sch*
21. *πρώτας τῆς πρώτης σύριγγος* FS, *πρώτης* delendum esse coni. *Sch* *ἐξέβαλον* F[s], *ἐξέβαλλον* S[s] vulgo ante *Be* 26. *ἐπιτροπίας* FS vulgo ante *Di* 27. *χορηγιῶν* FS, corr. *Sch* in lexico

*δὲ τὸ πνευμάτιον δέονται συγχωρηθῆναι σφίσι μετὰ τῆς
ἀναγκαίας τροφῆς, ἵνα χωρήσαντες εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς διάθεσιν
μηδὲ βουληθέντες ἔτι δύνωνται λυπεῖν μηδένα. τῶν μὲν* 6
*οὖν ἄλλων σωματοφυλάκων οὐδεὶς ὑπήκουσεν, Ἀριστομέ-
νης δὲ μόνος ὑπέστη τὴν χρείαν ταύτην ὁ μετά τινα χρόνον
ἐπὶ τῶν πραγμάτων γενόμενος. ὁ δ' ἀνὴρ οὗτος τὸ μὲν* 7
*γένος ἦν Ἀκαρνάν, καθ' ὅσον δὲ προβαίνων κατὰ τὴν ἡ-
λικίαν, γενόμενος κύριος τῶν ὅλων πραγμάτων, κάλλιστα
καὶ σεμνότατα δοκεῖ προστῆναι τοῦ τε βασιλέως καὶ τῆς
βασιλείας, κατὰ τοσοῦτον κεκολακευκέναι τὴν Ἀγαθοκλέους
εὐκαιρίαν. πρῶτος μὲν γὰρ ὡς ἑαυτὸν ἐπὶ δεῖπνον κα-* 8
*λέσας τὸν Ἀγαθοκλέα χρυσοῦν στέφανον ἀνέδωκε μόνῳ
τῶν παρόντων, ὃ τοῖς βασιλεῦσιν αὐτοῖς ἔθος ἐστὶ μόνοις
συγχωρεῖσθαι, πρῶτος δὲ τὴν εἰκόνα τοῦ προειρημένου* 9
*φέρειν ἐτόλμησεν ἐν τῷ δακτυλίῳ· γενομένης δὲ θυγατρὸς
αὐτῷ ταύτην Ἀγαθόκλειαν προσηγόρευσεν. ἀλλ' ἴσως* 10
*ὑπὲρ μὲν τούτων ἐξαρκεῖ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα· λαβὼν δὲ
τὰς προειρημένας ἐντολὰς καὶ διά τινος ῥινοπύλης ἐξελ-
θών, ἧκε πρὸς τοὺς Μακεδόνας. βραχέα δ' αὐτοῦ δια-* 11
*λεχθέντος καὶ δηλώσαντος τὴν προαίρεσιν, ἐπεβάλοντο μὲν
οἱ Μακεδόνες παραχρῆμα συγκεντῆσαι, ταχὺ δέ τινων ὑπερ-*
814 *εχόντων αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ παραιτησαμένων τοὺς πολ-
λούς, ἐπανῆλθε λαβὼν ἐντολὴν ἢ τὸν βασιλέα πρὸς αὐτοὺς
ἄγονθ' ἥκειν ἢ μηδ' αὐτὸν ἐξιέναι. τὸν μὲν οὖν Ἀριστο-* 12
*μένην ταῦτ' εἰπόντες οἱ Μακεδόνες ἀπέπεμψαν, αὐτοὶ δὲ
ταῖς δευτέραις θύραις ἐγγίσαντες ἐξέωσαν καὶ ταύτας. οἱ* 13
*δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα θεωροῦντες τὴν τῶν Μακεδόνων
βίαν διά τε τῶν ἐνεργουμένων καὶ διὰ τῆς ἀποκρίσεως,
τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλοντο διὰ τῆς θύρας προτείναντες
τὰς χεῖρας, ἡ δ' Ἀγαθόκλεια καὶ τοὺς μαστούς, οἷς ἔφη
θρέψαι τὸν βασιλέα, δεῖσθαι τῶν Μακεδόνων, πᾶσαν*

---

3. *δύνανται* FD, *δύναται* S, corr. *Ca* *λοιπεῖν* F, *λιπεῖν* S, corr. idem 6. *τὸ μὲν* bis habet F 8. *κάλιστα* F 10. *κατὰ τοσοῦτον* *Be*, *καὶ κατὰ τοσοῦτον καὶ ὅσον* FS, *καὶ κατὰ τοσοῦτον καθ' ὅσον* *Ca* 11. *πρῶτον* FS, corr. *He* 13. *βασιλεῦσι παρ' αὐτοῖς* *Hu* 20. *ἐπεβάλοντο* FD, *ἐπεβάλλοντο* S 24. *ἄγοντα* *Sch* invitis FS 29. *ἐπεβάλλοντο* Regii FG 30. *μασθοὺς* FD Vesont.

προϊέμενοι φωνὴν πρὸς τὸ περιποιήσασθαι τὸ ζῆν αὐτῷ
32 μόνον· ἐπεὶ δὲ πολλὰ κατολοφυρόμενοι τὴν αὑτῶν τύχην
οὐδὲν ἤνυον, τέλος ἐξέπεμψαν τὸν παῖδα μετὰ τῶν σω-
2 ματοφυλάκων. οἱ δὲ Μακεδόνες, παραλαβόντες τὸν βασιλέα
καὶ ταχέως ἐφ' ἵππον ἀναβιβάσαντες, ἦγον εἰς τὸ στάδιον.
3 ἅμα δὲ τῷ φανῆναι μεγάλης κραυγῆς καὶ κρότου γενηθέν-
τος, ἐπιστήσαντες τὸν ἵππον καθεῖλον τὸν παῖδα, καὶ
προαγαγόντες ἐκάθισαν εἰς τὴν βασιλικὴν θέαν. περὶ
4 δὲ τοὺς ὄχλους ἐγένετό τις ἅμα χαρὰ καὶ λύπη· τὰ
μὲν γὰρ ἦσαν περιχαρεῖς ἐπὶ τῷ κεκομίσθαι τὸν παῖδα,
τὰ δὲ πάλιν δυσηρέστουν τῷ μὴ συνειλῆφθαι τοὺς αἰτίους
5 μηδὲ τυγχάνειν τῆς ἁρμοζούσης τιμωρίας. διὸ καὶ συνε-
χῶς ἐβόων, ἄγειν κελεύοντες καὶ παραδειγματίζειν τοὺς
6 πάντων τῶν κακῶν αἰτίους. ἤδη δὲ τῆς ἡμέρας προβαι-
νούσης, καὶ τοῦ πλήθους ἐπ' οὐδένα δυναμένου πέρας
ἀπερείσασθαι τὴν ὁρμήν, Σωσίβιος, ὃς ἦν μὲν υἱὸς Σω-
σιβίου, τότε δὲ σωματοφύλαξ ὑπάρχων μάλιστα τὸν νοῦν
7 προσεῖχε τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖς πράγμασι, θεωρῶν τήν
τε τοῦ πλήθους ὁρμὴν ἀμετάθετον οὖσαν καὶ τὸ παιδίον
δυσχρηστούμενον διά τε τὴν τῶν παρεστώτων ἀσυνήθειαν
καὶ διὰ τὴν περὶ τὸν ὄχλον ταραχήν, ἐπύθετο τοῦ βασι-
λέως εἰ παραδώσει τοῖς πολλοῖς τοὺς εἰς αὐτὸν ἢ τὴν
8 μητέρα τι πεπλημμεληκότας. τοῦ δὲ κατανεύσαντος, τῶν
μὲν σωματοφυλάκων τισὶν εἶπε δηλῶσαι τὴν τοῦ βασιλέως
γνώμην, τὸ δὲ παιδίον ἀναστήσας ἀπῆγε πρὸς τὴν θερα-
9 πείαν εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν σύνεγγυς οὖσαν. τῶν δὲ δια- 815
σαφούντων τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, κατερρήγνυτο πᾶς ὁ
10 τόπος ὑπὸ τοῦ κρότου καὶ τῆς κραυγῆς. οἱ δὲ περὶ τὸν
Ἀγαθοκλέα καὶ τὴν Ἀγαθόκλειαν ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ διε-
11 χωρίσθησαν ἀλλήλων εἰς τὰς ἰδίας καταλύσεις. ταχὺ δὲ

---

2. *κατολοφυρώμενοι* F 8. *προσαγαγόντες* FS, corr. *Be* *καθέδραν Sca* 10. *κεκομεῖσθαι* F 11. *δυσηρεστοῦντο μὴ* FS, corr. *Be* 14. *προβαινούσης* F[s] *Rei* 590, *προφαινούσης* S 15. *οὐδένα* F (idem coniecerat *Sch*), *οὐδὲν* S vulgo 15. 16. *πέρας ἀπερ.*] *προσαπερείσασθαι Hu* 16. *ὀργήν* coni. *Sch* (item *Na* 245 coll. 23, 13, 2; at vide mox § 7 et cap. 33, 3, praeterea 3, 9, 7) 19. *πεδίον* F 20. *ἀσυνηθίαν* FS, *ἀσυνηθείαν Ca*, corr. Ernestus

*τῶν στρατιωτῶν τινες, οἱ μὲν ἐθελοντὴν οἱ δ' ὑπὸ τοῦ
πλήθους ἐξωθούμενοι, ὥρμησαν ἐπὶ τὸ ζητεῖν τοὺς προ-
ειρημένους.*

Τοῦ δὲ ποιεῖν αἷμα καὶ φόνους ἐγένετό τις ἐκ ταὐ- 33
τομάτου καταρχὴ τοιαύτη. τῶν γὰρ Ἀγαθοκλέους ὑπη- 2
*ρετῶν καὶ κολάκων τις, ὄνομα Φίλων ἐξῆλθε κραιπαλῶν
εἰς τὸ στάδιον. οὗτος θεωρῶν τὴν ὁρμὴν τῶν ὄχλων* 3
*εἶπε πρὸς τοὺς παρεστῶτας ὅτι πάλιν αὐτοῖς, καθάπερ
καὶ πρῴην, ἐὰν Ἀγαθοκλῆς ἐπέλθῃ, μεταμελήσει. τῶν δὲ* 4
*ἀκουσάντων οἱ μὲν ἀπελοιδόρουν αὐτόν, οἱ δὲ προώθουν.
ἐπιβαλομένου δ' ἀμύνεσθαι ταχέως οἱ μὲν τὴν χλαμύδα
περιέρρηξαν, οἱ δὲ τὰς λόγχας προσερείσαντες ἐξεκέντησαν.
ἅμα δὲ τῷ τοῦτον εἰς τὸ μέσον ἑλκυσθῆναι μεθ' ὕβρεως* 5
*ἔτι σπαίροντα, καὶ γεύσασθαι τὰ πλήθη φόνου, πάντες
ἐκαραδόκουν τὴν τῶν ἄλλων παρουσίαν. μετ' οὐ πολὺ* 6
*δὲ παρῆν ἀγόμενος πρῶτος Ἀγαθοκλῆς δέσμιος· ὃν εὐ-
θέως εἰσιόντα προσδραμόντες τινὲς ἄφνω συνεκέντησαν,
ἔργον ποιοῦντες οὐκ ἐχθρῶν ἀλλ' εὐνοούντων· αἴτιοι γὰρ
ἐγένοντο τοῦ μὴ τυχεῖν αὐτὸν τῆς ἁρμοζούσης καταστρο-
φῆς. μετὰ δὲ τοῦτον ἤχθη Νίκων, εἶτα Ἀγαθόκλεια γυ-* 7
*μνὴ σὺν ταῖς ἀδελφαῖς, ἑξῆς δὲ τούτοις πάντες οἱ συγ-
γενεῖς. ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἐκ τοῦ Θεσμοφορείου τὴν Οἰνάνθην* 8
*ἀποσπάσαντες ἧκον εἰς τὸ στάδιον ἄγοντες γυμνὴν ἐφ'
ἵππου. παραδοθέντων δὲ πάντων ὁμοῦ τοῖς ὄχλοις, οἱ* 9
*μὲν ἔδακνον, οἱ δὲ ἐκέντουν, οἱ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέ-
κοπτον· ἀεὶ δὲ τοῦ πεσόντος τὰ μέλη διέσπων, ἕως ὅτου
κατελώβησαν πάντας αὐτούς· δεινὴ γάρ τις ἡ περὶ τοὺς* 10
*θυμοὺς ὠμότης γίνεται τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἀνθρώ-
πων. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον σύντροφοι τῆς Ἀρσινόης* 11

---

2. *τὸ* F[s] *Sca*, *τῷ* S 4. *αἷμα Ca* pro *ἅμα* 6. *κρεπαλῶν* F 9. *πρώην* FS *ἔλθῃ* F, *ἐξέλθῃ* S vulgo (ex § 2), corr. *Hu* *μεταμελήσῃ* F, corr. S 10. *ἐπελοιδόρουν Ca* *προεώθουν Di* 11. *ἐπιβαλλομένου* vulgo ante *Di* invito F 14. *πλήθει* F, corr. S 17. *συνεκέντησαν* coni. *Sch*, *συνηκόντισαν* FD, *συνηκόντησαν* S 22. *δὲ* om. S vulgo *θεσμοφορίου* FS, corr. *Ca* 26. *ὅτου* delendum esse coni. *Di* 55 27. *κατελωβήσαντο* vel *κατεκολόβωσαν Na* 245 *περὶ Hu* pro *παρὰ*

γεγενημέναι τινὲς παιδίσκαι, πυθόμεναι παραγεγονέναι
τὸν Φιλάμμωνα τριταῖον ἀπὸ Κυρήνης τὸν ἐπιστάντα τῷ 816
12 *φόνῳ τῆς βασιλίσσης, ὥρμησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ*
βιασάμεναι τὸν μὲν Φιλάμμωνα τύπτουσαι τοῖς λίθοις
καὶ τοῖς ξύλοις ἀπέκτειναν, τὸν δὲ υἱὸν ἀπέπνιξαν ἀντί-
παιδα τὴν ἡλικίαν ὄντα, σὺν δὲ τούτοις τὴν γυναῖκα τοῦ
Φιλάμμωνος γυμνὴν εἰς τὴν πλατεῖαν ἐξέλκουσαι διέ-
φθειραν.
13 *Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ τὴν Ἀγαθό-*
κλειαν καὶ τοὺς τούτων συγγενεῖς τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος·
34 *ἐγὼ δ᾽ οὐκ ἀγνοῶ μὲν τὰς τερατείας καὶ διασκευάς, αἷς*
κέχρηνται πρὸς ἔκπληξιν τῶν ἀκουόντων ἔνιοι τῶν γεγρα-
φότων τὰς πράξεις ταύτας, πλείω τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον
διατιθέμενοι τοῦ συνέχοντος τὰ πράγματα καὶ κυρίου,
2 *τινὲς μὲν ἐπὶ τὴν τύχην ἀναφέροντες τὰ γεγονότα, καὶ τι-*
θέντες ὑπὸ τὴν ὄψιν τὸ ταύτης ἀβέβαιον καὶ δυσφύλα-
κτον, οἱ δὲ τὸ παράδοξον τῶν συμβεβηκότων ὑπὸ λόγον
ἄγοντες, πειρώμενοι τοῖς γεγονόσιν αἰτίας καὶ πιθανότη-
3 *τας ὑποτάττειν. οὐ μὴν ἔγωγε προεθέμην τούτῳ χρήσα-*
σθαι τῷ χειρισμῷ περὶ τῶν προειρημένων διὰ τὸ μήτε
πολεμικὴν τόλμαν καὶ δύναμιν ἐπίσημον γεγονέναι περὶ
τὸν Ἀγαθοκλέα μήτε χειρισμὸν πραγμάτων ἐπιτυχῆ καὶ
4 *ζηλωτὸν μήτε τὸ τελευταῖον τιν᾽ αὐλικὴν ἀγχίνοιαν καὶ*
κακοπραγμοσύνην διαφέρουσαν, ἐν ᾗ Σωσίβιος καὶ πλείους
ἕτεροι κατεβίωσαν, βασιλεῖς ἐκ βασιλέων μεταχειριζόμενοι,
τὰ δ᾽ ἐναντία τούτοις συμβεβηκέναι περὶ τὸν προειρημένον
5 *ἄνδρα. προαγωγῆς μὲν γὰρ ἔτυχε παραδόξου διὰ τὴν τοῦ*
6 *Φιλοπάτορος ἀδυναμίαν τοῦ βασιλεύειν· τυχὼν δὲ ταύ-*
της, καὶ παραλαβὼν εὐφυέστατον καιρὸν μετὰ τὸν ἐκείνου
θάνατον πρὸς τὸ συντηρῆσαι τὴν ἐξουσίαν, ἅμα τὰ πράγ-
ματα καὶ τὸ ζῆν ἀπέβαλε διὰ τὴν ἰδίαν ἀνανδρίαν καὶ

5. *ἀπέπνηξαν* FS, corr. Vesont. m. sec. 11. inc. M *Hey* 58, 23: *Ὅτι περὶ ἀγαθοκλέους τοῦ ψευδεπιτρόπου πτολεμαίου φησὶν ὁ πολύβιος· ἐγὼ δ᾽ οὐκ* cet. *διασκευασίας* temere Didotiana 13. *πλείωι* F 18. *πιθανότητας* Ms *Ca*, *πειθανότητας* FS 22. *ἐπιτυχῆ* Ms *Ca*, *ἐπιτύχη* FS 23. *τιν᾽ Hu* pro *τὴν* 27. *προαγογῆς* F

ῥᾳθυμίαν, ἐν πάνυ βραχεῖ χρόνῳ καταγνωσθείς. διόπερ 35
οὐ χρὴ τοῖς τοιούτοις προσάπτειν τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον,
καθάπερ, εἴποι τις, Ἀγαθοκλεῖ καὶ Διονυσίῳ τοῖς Σικε-
λιώταις καί τισιν ἑτέροις τῶν ἐν πράγμασιν ἐπ᾽ ὀνόμα-
τος γεγονότων. ἐκείνων γὰρ ὁ μὲν ἕτερος ἐκ δημοτικῆς 2
καὶ ταπεινῆς ὑποθέσεως ὁρμηθείς, ὁ δὲ Ἀγαθοκλῆς, ὡς
817 ὁ Τίμαιος ἐπισκώπτων φησί, κεραμεὺς ὑπάρχων, καὶ κα-
ταλιπὼν τὸν τροχόν, τὸν πηλὸν καὶ τὸν καπνόν, ἧκε νέος
ὢν εἰς τὰς Συρακούσας. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐγενήθησαν 3
ἀμφότεροι κατὰ τοὺς ἰδίους καιροὺς τύραννοι Συρακουσῶν,
πόλεως τῆς μέγιστον ἀξίωμα τότε καὶ μέγιστον πλοῦτον
περιποιησαμένης, μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεῖς ἁπάσης Σικελίας 4
νομισθέντες καί τινων καὶ τῆς Ἰταλίας μερῶν κυριεύσαν-
τες. Ἀγαθοκλῆς δὲ οὐ μόνον καὶ τῶν τῆς Λιβύης ἐπεί- 5
ρασεν, ἀλλὰ καὶ τέλος ἐναπέθανε ταῖς ὑπεροχαῖς ταύταις·
διὸ καὶ Πόπλιον Σκιπίωνά φασι τὸν πρῶτον καταπολε- 6
μήσαντα Καρχηδονίους ἐρωτηθέντα τίνας ὑπολαμβάνει
πραγματικωτάτους ἄνδρας γεγονέναι καὶ σὺν νῷ τολμηρο-
τάτους, εἰπεῖν τοὺς περὶ Ἀγαθοκλέα καὶ Διονύσιον τοὺς
Σικελιώτας. καὶ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἀνδρῶν εἰς ἐπί- 7
στασιν ἄγειν τοὺς ἀναγινώσκοντας, καί που καὶ τῆς τύχης
ποιήσασθαι μνήμην, ἔτι δὲ τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων,
καὶ καθόλου προστιθέναι τὸν ἐπεκδιδάσκοντα λόγον, ἐπὶ
δὲ τῶν προειρημένων ἀνδρῶν οὐδαμῶς ἁρμόζει.
Διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας τὸν μετ᾽ αὐξήσεως λόγον 36
ἀπεδοκιμάσαμεν ὑπὲρ Ἀγαθοκλέους, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ 2
διὰ τὸ πάσας τὰς ἐκπληκτικὰς περιπετείας μίαν ἔχειν

3. *καθάπερ εἴποι τις ἂν Di, καθαπερεὶ ποιητήν, ἀλλ᾽ Hu* (de *ποιητὴν* conf. cap. 36, 7) 5. *δημωτικῆς* MF *He* 6. 14. *δ᾽* M^sS^s 7. *ἐπισκόπτων* MF 8. *τὸν τροχόπηλον* M, *τὸν τροχοπηδὸν* FS, *τὸν τρόχον καὶ τὸν πηλὸν Ca* (conf. 12, 15, 6) 9. *συρακούσσας* et 10. *συρακουσσῶν* F 13. 14. post *κυριεύσαντες* deesse quaedam videntur, velut *Διονύσιος μὲν οὐ πάσας κατώρθωσε τὰς ἐπιβολάς* 14. *ἐπείρασεν Di* pro *ἐνεπείρασεν* 16. *σκηπίωνα* FS *καταπολεμήσαντα* M^s Regius F, *καταπολεμήσοντα* FS 21. post *ἄγειν* add. *ἄξιον Rei* 592 (potius vs. 23 post *λόγον* unum plurave verba excidisse videntur; minime tamen cum Cobeto Mnemos. XI 41 *ἁρμόζει* post *λόγον* transponendum) 23. 24. *ἐπὶ τῶνδε τῶν* M 24. *ἁρμόζει Ca* pro *ἁρμόζειν* 25. *τὸν* M^sD *He, τῶν* F, om. S

*φαντασίαν τὴν πρώτην ἀξίαν ἐπιστάσεως, τὸ δὲ λοιπὸν
οὐ μόνον ἀνωφελῆ γίνεσθαι τὴν ἀκρόασιν καὶ θέαν αὐ-
τῶν, ἀλλὰ καὶ μετά τινος ὀχλήσεως ἐπιτελεῖσθαι τὴν ἐν-
3 έργειαν τῶν τοιούτων. δυεῖν γὰρ ὑπαρχόντων τελῶν, ὠφε-
λείας καὶ τέρψεως, πρὸς ἃ δεῖ τὴν ἀναφορὰν ποιεῖσθαι
τοὺς διὰ τῆς ἀκοῆς ἢ διὰ τῆς ὁράσεως βουλομένους τι
πολυπραγμονεῖν, καὶ μάλιστα τῷ τῆς ἱστορίας γένει τούτου
καθήκοντος, ἀμφοτέρων τούτων ὁ πλεονασμὸς ὑπὲρ τῶν
4 ἐκπληκτικῶν συμπτωμάτων ἐκτὸς πίπτει. ζηλοῦν μὲν γὰρ
τίς ἂν βουληθείη τὰς παραλόγους περιπετείας; οὐδὲ μὴν
θεώμενος οὐδ᾽ ἀκούων ἥδεται συνεχῶς οὐδεὶς τῶν παρὰ
φύσιν γενομένων πραγμάτων καὶ παρὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν
5 τῶν ἀνθρώπων. ἀλλ᾽ εἰσάπαξ μὲν καὶ πρῶτον σπουδά-
ζομεν ἃ μὲν ἰδεῖν ἃ δὲ ἀκοῦσαι χάριν τοῦ γνῶναι τὸ μὴ* 818
*6 δοκοῦν δυνατὸν εἶναι διότι δυνατόν ἐστιν· ὅταν δὲ πιστεύ-
ωμεν, οὐδεὶς τοῖς παρὰ φύσιν ἐγχρονίζων εὐδοκεῖ· τῷ δ᾽
7 αὐτῷ πλεονάκις ἐγκυρεῖν οὐδ᾽ ὅλως ἂν βουληθείη. διό-
περ ἢ ζηλωτὸν εἶναι δεῖ τὸ λεγόμενον ἢ τερπνόν· ὁ δὲ
τῆς ἐκτὸς τούτων συμφορᾶς πλεονασμὸς οἰκειότερόν ἐστι
8 τραγῳδίας ἤπερ ἱστορίας. ἀλλ᾽ ἴσως ἀναγκαῖόν ἐστι συγ-
γνώμην ἔχειν τοῖς μὴ συνεφιστάνουσι μήτ᾽ ἐπὶ τὰ τῆς
φύσεως μήτ᾽ ἐπὶ τὰ καθόλου κατὰ τῆς οἰκουμένης πράγ-
9 ματα· δοκεῖ γὰρ αὐτοῖς ταῦτ᾽ εἶναι μέγιστα καὶ θαυμα-
στότατα τῶν προγεγονότων οἷς ἂν αὐτοὶ παρατυχόντες
ἐγκυρήσωσιν, ἢ πυθόμενοι παρά τινων πρὸς αὐτὰ ταῦτα
10 προσέχωσι τὸν νοῦν. διὸ καὶ λανθάνουσι πλείω τοῦ καθή-
κοντος διατιθέμενοι λόγον ὑπὲρ τῶν μήτε καινῶν ὄντων
διὰ τὸ καὶ ἑτέροις πρότερον εἰρῆσθαι μήτ᾽ ὠφελεῖν μηδὲ*

---

1. *λοιπὸν Rei* 592, *λεῖπον* FS, idem sine acc. M 2. *ἀκρόασιν* Cobetus Mnemos. XI 41 pro *μάκρωσιν* 3. *ἐνάργειαν Rei* 592 4. *τῶν τοιούτων*] *αὐτῶν* M *δυεῖν* MF, *δυοῖν* S *γὰρ* add. *Ca* 7. *τούτου*] *τοῦ* M 9. *πίπτει* M^s *Ur* 180^a, *πίπτειν* FS *ζῆλον* M, *ζήλου* FS, corr. *Ca* *μὲν* om. FS 12. *γενομένων* M, *γινομένων* F, *γιγνομένων* S^s *πραγμάτων* om. FS 16. *τῷ*] *τὸ* M 17. *ὅλως* om. M 19. *οἰκειότερός* coni. *Sch* 21. *μὴ* M^s *Ca*, *μὲν* FS 22. *κατὰ* M^s *Sch*, *καὶ κατὰ* FS, *καὶ τὰ Ca* 26. *πλείωι* F 28. *μηδὲ* *Be* pro *μήτε*

τέρπειν δυναμένων. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον 11
ἡμῖν εἰρήσθω.

RES ANTIOCHI.

* Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἐδόκει κατὰ μὲν τὰς ἀρ- 37
χὰς γεγονέναι μεγαλεπίβολος καὶ τολμηρὸς καὶ τοῦ προ-
τεθέντος ἐξεργαστικός, προβαίνων δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν 2
ἐφάνη πολὺ καταδεέστερος αὑτοῦ καὶ τῆς τῶν ἐκτὸς προσ-
δοκίας.

RELIQUIAE LIBRI XVI.

BELLUM A PHILIPPO CUM ATTALO ET RHODIIS GESTUM.

a. u. 553 * Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς παραγενόμενος εἰς τὸ 1
Πέργαμον καὶ νομίζων οἷον αὐτόχειρ Ἀττάλου γενέσθαι πᾶ-
σαν αἰκίαν ἐναπεδείκνυτο. χαριζόμενος γὰρ οἱονεὶ λυττῶντι 2
τῷ θυμῷ, τὸ πλεῖον τῆς ὀργῆς οὐκ εἰς τοὺς ἀνθρώπους
ἀλλ' εἰς τοὺς θεοὺς διετίθετο. κατὰ μὲν γὰρ τοὺς ἀκρο- 3
βολισμοὺς εὐχερῶς αὐτὸν ἀπήρυκον διὰ τὰς τῶν τόπων
ὀχυρότητας οἱ τὸ Πέργαμον παραφυλάττοντες· ἀπὸ δὲ
τῆς χώρας οὐδὲν ὠφελεῖτο τῷ προνενοῆσθαι τὸν Ἄτταλον
ὑπὲρ τούτων ἐπιμελῶς. λοιπὸν εἰς τὰ τῶν θεῶν ἕδη καὶ 4
819 τεμένη διετίθετο τὴν ὀργήν, ὑβρίζων οὐκ Ἄτταλον, ὥς
γ' ἐμοὶ δοκεῖ, πολὺ δὲ μᾶλλον ἑαυτόν. οὐ γὰρ μόνον ἐνε- 5
πίμπρα καὶ κατασπῶν ἐρρίπτει τοὺς νεὼς καὶ τοὺς

---

1. *δυναμένων*: des. F 4. P *Va* 66 *κατὰ Va* Suid. v. *Ἀντίοχος* init. (certe etiam P), om. Didotiana nullamqne discrepantiam adnotat Wollenbergius 5. *μεγαλεπήβολος* Suid. h. v. et v. *Ἀντίοχος* 9. libro XVI Polybius res annis 553 et 554 gestas enarravit 10. Appian. Maced. 4, Diodor. 28, 5, Nissenus 120 s. 325 11. P *Va* 66 13. *αἰτιαν* (sine acc.) P, corr. *Rei* 744 *λυσσῶντι* P vulgo ante *Di* 16. *ἀπέρυκον* P, corr. *Be* 22. *ναοὺς*, ut p. 930 4, Eberhardus observat. Polyb. p. 23

βωμούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς λίθους ἔθραυε πρὸς τὸ μηδὲ πάλιν
6 *ἀνασταθῆναι μηδὲν τῶν κατεφθαρμένων. ἐπεὶ δὲ τὸ Νι-*
κηφόριον ἐλυμήνατο, τὸ μὲν ἄλσος ἐκτεμὼν τὸν δὲ περί-
βολον διαρρίψας, τούς τε ναοὺς ἐκ θεμελίων ἀνέσκαψε
7 *πολλοὺς καὶ πολυτελεῖς ὑπάρχοντας, ὥρμησε τὰς μὲν ἀρχὰς*
ἐπὶ Θυατείρων, ἐκεῖθεν δὲ ποιησάμενος τὴν ἀναζυγὴν εἰς
τὸ Θήβης πεδίον εἰσέβαλε, νομίζων εὐπορήσειν λείας μά-
8 *λιστα περὶ τούτους τοὺς τόπους. ἀποπεσὼν δὲ καὶ ταύ-*
της τῆς ἐλπίδος, καὶ παραγενόμενος εἰς Ἱερὰν κώμην, διε-
πέμπετο πρὸς Ζεῦξιν, παρακαλῶν αὐτὸν σῖτον χορηγῆσαι
9 *καὶ τὰ λοιπὰ συμπράττειν κατὰ τὰς συνθήκας. ὁ δὲ Ζεῦ-*
ξις ὑπεκρίνετο μὲν ποιεῖν τὰ κατὰ τὰς συνθήκας, οὐκ ἐβού-
λετο δὲ σωματοποιεῖν ἀληθινῶς τὸν Φίλιππον.

2 * *Ὁ δὲ Φίλιππος, τῶν μὲν κατὰ τὴν πολιορκίαν ἀντι-*
πιπτόντων αὐτῷ, τῶν δὲ πολεμίων ἐφορμούντων πλείοσι
καταφράκτοις ναυσίν, ἠπορεῖτο καὶ δυσχρήστως διέκειτο
2 *περὶ τοῦ μέλλοντος. οὐκ ἐπιδεχομένων δὲ τῶν παρόντων*
3 *αἵρεσιν, ἀνήχθη παρὰ τὴν τῶν πολεμίων προσδοκίαν· ἔτι*
γὰρ αὐτὸν ἤλπιζον οἱ περὶ τὸν Ἄτταλον προσκαρτερήσειν 820
4 *τῇ τῶν μετάλλων κατασκευῇ. μάλιστα δ' ἐσπούδαζε ποι-*
ήσασθαι τὸν ἀνάπλουν αἰφνίδιον, πεπεισμένος καταταχή-
σειν καὶ τὸ λοιπὸν ἀσφαλῶς ἤδη κομισθήσεσθαι παρὰ
5 *τὴν γῆν εἰς τὴν Σάμον. διεψεύσθη δὲ παρὰ πολὺ τοῖς*
λογισμοῖς· οἱ γὰρ περὶ τὸν Ἄτταλον καὶ Θεοφιλίσκον,
ἅμα τῷ συνιδεῖν αὐτὸν ἀναγόμενον, εἴχοντο τῶν προκει-
6 *μένων εὐθέως. συνέβη δὲ τὸν ἀνάπλουν αὐτῶν γενέσθαι*

---

1. *βομους* (sine acc.) P 4. *διαρρήξας* Salmasius 9. "*Ἱερὰ κώμη, δῆμος Καρίας· Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ*" Stephanus Byz. 11. *συνθήκας*: des. P, pergit Suid. v. *σωματοποιεῖν* 13. 14. inter cap. 1 et 2 temere illa quae capite 10 continentur interserit Didotiana, quam secuti sunt *Be* et *Di* 14. F fol. 251r, praemisso titulo *πολυβίου ∴ τοῦ ιϛ̄ λόγου, He* 266; de rebus quae initio eclogae attinguntur cum Schweighaeusero discrepat Nissenus 122 *ὁ δὲ Φίλιππος* — cap. 9 extr. *καιρούς* primus edidit Lazarus Bayfius in libro de re navali, Paris. 1536 (*Hu* usus est repetitione quae Basileae a. 1537 prodiit hoc titulo: Lazari Bayfii annotationes in legem II de capitivis cet. p. 48—54) 21. *κατασχήσειν* Regius F prima m., *εἰ καταταχήσοι Na* 137 22. *κομισθήσεσθε* F 25. *συνελθεῖν* FS, corr. Bayfius 26. *αὐτῶν* F Bayfius, *αὐτῷ* S *He*

*διαλελυμένον, ἅτε πεπεισμένων τὸν Φίλιππον, καθάπερ
εἶπον, ἔτι μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. οὐ μὴν ἀλλὰ* 7
*χρησάμενοι ταῖς εἰρεσίαις ἐνεργῶς προσέβαλλον, Ἄτταλος
μὲν τῷ δεξιῷ καὶ καθηγουμένῳ τῶν πολεμίων, Θεοφιλί-
σκος δὲ τοῖς εὐωνύμοις. Φίλιππος δὲ περικαταλαμβανό-* 8
*μενος τοῖς καιροῖς, δοὺς τὸ σύνθημα τοῖς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ
καὶ παραγγείλας ἀντιπρώρρους ποιεῖν τὰς ναῦς καὶ συμ-
πλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐρρωμένως, αὐτὸς ὑπὸ τὰς νη-
σίδας ἀναχωρήσας μετά τινων λέμβων, τὰς μεταξὺ τοῦ
πόρου κειμένας, ἀπεκαραδόκει τὸν κίνδυνον. ἦν δὲ τῶν* 9
*μὲν τοῦ Φιλίππου νεῶν τὸ πλῆθος τὸ συγκαταστὰν εἰς
τὸν ἀγῶνα κατάφρακτοι τρεῖς καὶ πεντήκοντα, σὺν δὲ τού-
τοις ἄφρακτα, λέμβοι δὲ σὺν ταῖς πρίστεσιν ἑκατὸν καὶ
πεντήκοντα· τὰς γὰρ ἐν τῇ Σάμῳ ναῦς οὐκ ἠδυνήθη κατ-
αρτίσαι πάσας. τὰ δὲ τῶν πολεμίων σκάφη κατάφρακτα* 10
*μὲν ἦν ἑξήκοντα καὶ πέντε σὺν τοῖς τῶν Βυζαντίων, μετὰ
δὲ τούτων ἐννέα τριημιολίαι καὶ τριήρεις τρεῖς ὑπῆρχον.*
Λαβούσης δὲ τὴν καταρχὴν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς 3
*Ἀττάλου νεώς, εὐθέως πάντες οἱ σύνεγγυς ἀπαραγγέλτως
συνέβαλον ἀλλήλοις. Ἄτταλος μὲν οὖν συμπεσὼν ὀκτήρει,* 2
*καὶ προεμβαλὼν ταύτῃ καιρίαν καὶ ὕφαλον πληγήν, ἐπὶ
πολὺ τῶν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἀγωνισαμένων τέλος
ἐβύθισε τὴν ναῦν. ἡ δὲ τοῦ Φιλίππου δεκήρης, ναυαρχὶς* 3
οὖσα, παραλόγως ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριος. ὑπο- 4
*πεσούσης γὰρ αὐτῇ τριημιολίας, ταύτῃ δοῦσα πληγὴν βι-
αίαν κατὰ μέσον τὸ κύτος ὑπὸ τὸν θρανίτην σκαλμὸν*
821 *ἐδέθη, τοῦ κυβερνήτου τὴν ὁρμὴν τῆς νεὼς οὐκέτι δυνηθέν-
τος ἀναλαβεῖν· διὸ καὶ προσκρεμαμένου τοῦ πλοίου μά-* 5
λιστ' ἐδυσχρηστεῖτο καὶ δυσκίνητος ἦν πρὸς πᾶν. ἐν ᾧ 6
*καιρῷ δύο πεντήρεις προσπεσοῦσαι, καὶ τρώσασαι τὴν
ναῦν ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν, καὶ τὸ σκάφος καὶ τοὺς ἐπι-*

---

1. *διαλελυμμένον* F *πεπεισμένον* FS, corr. Bayfius 4. post *δεξιᾷ* add. *κέρατι* Meibomius de fabrica triremium in thesaur. Graev. tom. XII p. 666 7. *ἀντιπρώρους* vulgo invitis FS 8. *νησῖδας Di* *τινων* Meibomius 666 pro *τῶν* 17. *τριήιρεις* F 26. *κῦτος* F *θρανινὴν* F(S), corr. Bayfius 27. *κυβερνίτου* F 28. *μάλιστ' Hu* (ut 9, 26, 3), *αὐτοῖς* FS, *τοῖς ὅλοις Di*

βάτας τοὺς ἐν αὐτῷ διέφθειραν, ἐν οἷς ἦν καὶ Δημοκρά-
7 της ὁ τοῦ Φιλίππου ναύαρχος. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν και-
ρὸν Διονυσόδωρος καὶ Δεινοκράτης, ὄντες ἀδελφοὶ καὶ
ναυαρχοῦντες παρ' Ἀττάλῳ, συμπεσόντες ὁ μὲν ἑπτήρει
τῶν πολεμίων, ὁ δ' ὀκτήρει, παραβόλως ἐχρήσαντο τῇ
8 ναυμαχίᾳ. Δεινοκράτης μὲν πρὸς ὀκτήρη συμπεσὼν αὐτὸς
μὲν ἔξαλον ἔλαβε τὴν πληγήν, ἀναστείρου τῆς νεὼς οὔ-
σης, τὴν δὲ τῶν πολεμίων τρώσας ναῦν ὑπὸ τὰ βίαχα τὸ
μὲν πρῶτον οὐκ ἐδύνατο χωρισθῆναι, καίπερ πολλάκις
9 ἐπιβαλόμενος πρύμναν κρούειν· διὸ καὶ τῶν Μακεδόνων
εὐψύχως ἀγωνιζομένων εἰς τὸν ἔσχατον παρεγένετο κίν-
10 δυνον. Ἀττάλου δὲ ἐπιβοηθήσαντος αὐτῷ, καὶ διὰ τῆς
εἰς τὴν πολεμίαν ναῦν ἐμβολῆς λύσαντος τὴν συμπλοκὴν
11 τῶν σκαφῶν, ὁ μὲν Δεινοκράτης ἀπελύθη παραδόξως, οἱ
δὲ τῆς πολεμίας νεὼς ἐπιβάται πάντες εὐψύχως διαγω-
νισάμενοι διεφθάρησαν, τὸ δὲ σκάφος ἔρημον ἀπολειφθὲν
12 ὑποχείριον ἐγένετο τοῖς περὶ τὸν Ἄτταλον. ὁ δὲ Διο-
νυσόδωρος μετὰ βίας ἐπιφερόμενος εἰς ἐμβολὴν αὐτὸς μὲν
ἥμαρτε τοῦ τρῶσαι, παραπεσὼν δὲ τοῖς πολεμίοις ἀπέ-
βαλε τὸν δεξιὸν ταρσὸν τῆς νεώς, ὁμοῦ συρραγέντων καὶ
13 τῶν πυργούχων· οὗ γενομένου περιέστησαν αὐτὸν πανταχ-
14 χόθέν οἱ πολέμιοι. κραυγῆς δὲ καὶ θορύβου γενομένου
τὸ μὲν λοιπὸν πλῆθος τῶν ἐπιβατῶν ἅμα τῷ σκάφει διε-
φθάρη, τρίτος δ' αὐτὸς ὁ Διονυσόδωρος ἀπενήξατο πρὸς
τὴν ἐπιβοηθοῦσαν αὐτῷ τριημιολίαν.

4 Τῶν δὲ λοιπῶν νεῶν τοῦ πλήθους ὁ κίνδυνος ἐφά-
2 μιλλος ἦν· καθ' ὅσον γὰρ ἐπλεόναζον οἱ παρὰ τοῦ Φι-
λίππου λέμβοι, κατὰ τοσοῦτον διέφερον οἱ περὶ τὸν Ἄτ-
3 ταλον τῷ τῶν καταφράκτων νεῶν πλήθει. καὶ τὰ μὲν
περὶ τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ Φιλίππου τοιαύτην εἶχε τὴν διά- 822

5. πολεμικῶν FS, corr. Bayfius 6. μὲν] μὲν γὰρ coni. *Be* ὀκτήρεις F, corr. S 8. ὑπὸ τὰ δρύοχα Meibomius 673, ὑπὸ τὰ βραγχία coni. *Gro*, ὑπὸ τὴν ἅλα vel ὑποβρύχιον *Rei* 593 10. ἐπιβαλλόμενος vulgo ante *Di* invito F 16. ἀποληφθὲν F, corr. S 21. πυρσούχων FS, corr. Bayfius 23. σκάφη F 27. καθ' ὅσον *Ur* 180b pro καθάπερ 28. λέμβοι F, πολέμιοι S διέφερον *Ca* pro ἀνέφερον

θεσιν ὥστ' ἀκμὴν ἄκριτα μένειν τὰ ὅλα, πολὺ δὲ τοὺς
περὶ τὸν Ἄτταλον ἐπικυδεστέρας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. οἱ 4
δὲ Ῥόδιοι κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς εὐθέως ἐκ τῆς ἀναγωγῆς
ἀπεσπάσθησαν τῶν πολεμίων, καθάπερ ἀρτίως εἶπα, τῷ
δὲ ταχυναυτεῖν παρὰ πολὺ διαφέροντες τῶν ἐναντίων συν-
ῆψαν τοῖς ἐπὶ τῆς οὐραγίας Μακεδόσι. καὶ τὸ μὲν πρῶ- 5
τον ὑποχωροῦσι τοῖς σκάφεσι κατὰ πρύμναν ἐπιφερόμενοι
τοὺς ταρσοὺς παρέλυον· ὡς δὲ οἱ μὲν παρὰ τοῦ Φιλίπ- 6
που συνεπιστρέφειν ἤρξαντο παραβοηθοῦντες τοῖς κιν-
δυνεύουσι, τῶν δὲ Ῥοδίων οἱ καθυστεροῦντες ἐκ τῆς ἀνα-
γωγῆς συνῆψαν τοῖς περὶ τὸν Θεοφιλίσκον, τότε κατὰ πρόσ- 7
ωπον ἀντιπρώρρους τάξαντες τὰς ναῦς ἀμφότεροι συνέ-
βαλον εὐψύχως, ὁμοῦ ταῖς σάλπιγξι καὶ τῇ κραυγῇ παρα-
καλοῦντες ἀλλήλους. εἰ μὲν οὖν μὴ μεταξὺ τῶν κατα- 8
φράκτων νεῶν ἔταξαν οἱ Μακεδόνες τοὺς λέμβους, ῥᾳδίαν
ἂν καὶ σύντομον ἔλαβε κρίσιν ἡ ναυμαχία· νῦν δὲ ταῦτ'
ἐμπόδια πρὸς τὴν χρείαν τοῖς Ῥοδίοις ἐγίνετο κατὰ πολ-
λοὺς τρόπους. μετὰ γὰρ τὸ κινηθῆναι τὴν ἐξ ἀρχῆς τά- 9
ξιν ἐκ τῆς πρώτης συμβολῆς πάντες ἦσαν ἀναμὶξ ἀλλήλοις,
ὅθεν οὔτε διεκπλεῖν εὐχερῶς οὔτε στρέφειν ἐδύναντο τὰς 10
ναῦς οὔτε καθόλου χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις προτερήμασιν,
ἐμπιπτόντων αὐτοῖς τῶν λέμβων ποτὲ μὲν εἰς τοὺς ταρ-
σούς, ὥστε δυσχρηστεῖν ταῖς εἰρεσίαις, ποτὲ δὲ πάλιν
εἰς τὰς πρώρρας, ἔστι δ' ὅτε κατὰ πρύμναν, ὥστε παρα-
ποδίζεσθαι καὶ τὴν τῶν κυβερνητῶν καὶ τὴν τῶν ἐρετῶν
χρείαν. κατὰ δὲ τὰς ἀντιπρώρρους συμπτώσεις ἐποίουν 11
τι τεχνικόν· αὐτοὶ μὲν γὰρ ἔμπρωρρα τὰ σκάφη ποιοῦν- 12
τες ἐξάλους ἐλάμβανον τὰς πληγάς, τοῖς δὲ πολεμίοις
ὕφαλα τὰ τραύματα διδόντες ἀβοηθήτους ἐσκεύαζον τὰς
πληγάς. σπανίως δ' εἰς τοῦτο συγκατέβαινον· καθόλου 13
γὰρ ἐξέκλινον τὰς συμπλοκὰς διὰ τὸ γενναίως ἀμύνεσθαι
τοὺς Μακεδόνας ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων ἐν ταῖς συστά-
δην γινομέναις μάχαις. τὸ δὲ πολὺ κατὰ μὲν τοὺς διέκ- 14

4. τῷ *Ur* 180[b] pro τὸ 12. ἀντιπρώρους vulgo invitis FS, item posthac 27. ἐν πρώρρα F(S), ἔμπρωρα Bayfius 29. τὰ F¹G, om. S 31. ἀμύνασθαι F, corr. S

πλους παρασύροντες τῶν πολεμίων νεῶν τοὺς ταρσοὺς ἠχρείουν· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἐκπεριπλέοντες, καὶ τοῖς μὲν κατὰ πρύμναν ἐμβάλλοντες, τοῖς δὲ πλαγίοις καὶ στρεφομένοις ἀκμὴν προσπίπτοντες οὓς μὲν ἐτίτρωσκον, οἷς 823 δὲ παρέλυον ἀεί τι τῶν πρὸς τὴν χρείαν ἀναγκαίων. καὶ δὴ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ μαχόμενοι παμπληθεῖς τῶν πολεμίων ναῦς διέφθειραν.

5 Ἐπιφανέστατα δὲ ἐκινδύνευσαν τρεῖς πεντήρεις τῶν Ῥοδίων, ἥ τε ναυαρχίς, ἐφ' ἧς ἔπλει Θεοφιλίσκος, μετὰ δὲ ταύτην ἧς ἐτριηράρχει Φιλόστρατος, τρίτη δὲ ἣν ἐκυ-
2 βέρνα μὲν Αὐτόλυκος, ἐπέπλει δὲ Νικόστρατος. ταύτης γὰρ ἐμβαλούσης εἰς πολεμίαν ναῦν καὶ καταλιπούσης ἐν τῷ σκάφει τὸν ἔμβολον, συνέβη δὴ τὴν μὲν πληγεῖσαν αὔτανδρον καταδῦναι, τοὺς δὲ περὶ τὸν Αὐτόλυκον, εἰσρεούσης εἰς τὴν ναῦν τῆς θαλάττης διὰ τῆς πρώρρας, κυκλωθέντας ὑπὸ τῶν πολεμίων τὰς μὲν ἀρχὰς ἀγωνίζεσθαι γεν-
3 ναίως, τέλος δὲ τὸν μὲν Αὐτόλυκον ἐκπεσεῖν τρωθέντα μετὰ τῶν ὅπλων εἰς θάλατταν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπιβάτας
4 ἀποθανεῖν μαχομένους γενναίως. ἐν ᾧ καιρῷ Θεοφιλίσκος, βοηθήσας μετὰ τριῶν πεντήρων, τὴν μὲν ναῦν οὐκ ἠδυνήθη σῶσαι διὰ τὸ πλήρη θαλάττης εἶναι, δύο δὲ ναῦς
5 πολεμίας τρώσας τοὺς ἐπιβάτας ἐξέβαλε. ταχὺ δὲ περιχυθέντων αὐτῷ λέμβων πλειόνων καὶ καταφράκτων νεῶν, τοὺς μὲν πλείστους ἀπέβαλε τῶν ἐπιβατῶν ἐπιφανῶς ἀγω-
6 νισαμένους, αὐτὸς δὲ τρία τραύματα λαβὼν καὶ παραβόλως τῇ τόλμῃ κινδυνεύσας μόλις ἐξέσωσε τὴν ἰδίαν ναῦν, ἐπιβοηθήσαντος αὐτῷ Φιλοστράτου καὶ συναναδεξαμένου
7 τὸν ἐνεστῶτα κίνδυνον εὐψύχως. συνάψας δὲ τοῖς αὑτοῦ σκάφεσι πάλιν ἐξ ἄλλης ὁρμῆς συνεπλέκετο τοῖς πολεμίοις, τῇ μὲν σωματικῇ δυνάμει παραλυόμενος ὑπὸ τῶν τραυμάτων, τῇ δὲ τῆς ψυχῆς γενναιότητι λαμπρότερος ὢν καὶ
8 παραστατικώτερος ἢ πρόσθεν. συνέβη δὲ δύο γενέσθαι ναυμαχίας πολὺ διεστώσας ἀλλήλων· τὸ μὲν γὰρ δεξιὸν

13. δὴ *Ca* pro δὲ 15. θαλάττης Bayfius, θαλάσσης F^S 18. τὴν ante θάλατταν add. Bayfius

κέρας τοῦ Φιλίππου κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν ἀεὶ τῆς
γῆς ὀρεγόμενον οὐ μακρὰν ἀπεῖχε τῆς Ἀσίας, τὸ δ' εὐώ- 9
νυμον διὰ τὸ παραβοηθῆσαι τοῖς ἐπὶ τῆς οὐραγίας ἐξ
ὑποστροφῆς οὐ πολὺ τῆς Χίας ἀπέχον ἐναυμάχει τοῖς
Ῥοδίοις.

824 Οὐ μὴν ἀλλὰ παρὰ πολὺ τοῦ δεξιοῦ κέρατος κατα- 6
κρατούντων τῶν περὶ τὸν Ἄτταλον, καὶ συνεγγιζόντων
ἤδη πρὸς τὰς νησίδας ὑφ' αἷς ὁ Φίλιππος ὥρμει καρα-
δοκῶν τὸ συμβησόμενον, συνιδὼν Ἄτταλος μίαν πεντήρη 2
τῶν ἰδίων ἐκτὸς τοῦ κινδύνου τετρωμένην καὶ βαπτιζομέ-
νην ὑπὸ νεὼς πολεμίας, ὥρμησε παραβοηθήσων ταύτῃ
μετὰ δύο τετρήρων. τοῦ δὲ πολεμίου σκάφους ἐγκλίναν- 3
τος καὶ ποιουμένου τὴν ἀποχώρησιν ὡς πρὸς τὴν γῆν,
ἐπέκειτο φιλοτιμότερον, ἐγκρατὴς γενέσθαι σπουδάζων τῆς
νεώς. ὁ δὲ Φίλιππος, συνθεασάμενος ἀπεσπασμένον πολὺ 4
τὸν Ἄτταλον ἀπὸ τῶν ἰδίων, παραλαβὼν τέτταρας πεν-
τήρεις καὶ τρεῖς ἡμιολίας, ἔτι δὲ τῶν λέμβων τοὺς ἐγγὺς
ὄντας ὥρμησεν, καὶ διακλείσας τὸν Ἄτταλον ἀπὸ τῶν οἰ-
κείων νεῶν ἠνάγκασε μετὰ μεγάλης ἀγωνίας εἰς τὴν γῆν
ἐκβαλεῖν τὰ σκάφη. τούτου δὲ συμβάντος αὐτὸς μὲν ὁ 5
βασιλεὺς μετὰ τῶν πληρωμάτων εἰς τὰς Ἐρυθρὰς ἀπεχώ-
ρησεν, τῶν δὲ πλοίων καὶ τῆς βασιλικῆς κατασκευῆς ἐγκρα-
τὴς ὁ Φίλιππος ἐγένετο. καὶ γὰρ ἐποίησάν τι τεχνικὸν 6
ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς οἱ περὶ τὸν Ἄτταλον· τὰ γὰρ
ἐπιφανέστατα τῆς βασιλικῆς κατασκευῆς ἐπὶ τὸ κατά-
στρωμα τῆς νεὼς ἐξέβαλον. ὅθεν οἱ πρῶτοι τῶν Μακε- 7
δόνων, συνάψαντες ἐν τοῖς λέμβοις, συνθεασάμενοι ποτη-
ρίων πλῆθος καὶ πορφυρῶν ἱματίων καὶ τῶν τούτοις παρ-
επομένων σκευῶν, ἀφέμενοι τοῦ διώκειν ἀπένευσαν ἐπὶ
τὴν τούτων ἁρπαγήν. διὸ συνέβη τὸν Ἄτταλον ἀσφαλῆ 8
ποιήσασθαι τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὰς Ἐρυθράς, Φίλιππος 9

---

4. *Χίου* (cum hiatu) *Rei* 594 9. *πεντήρει* F *He*, corr. S 14. *φιλοτιμώτερον* FS, corr. Didotiana 22. *παρασκευῆς* FS, corr. *Di* (conf. 1, 19, 15. 2, 23, 11. 16, 6, 6) 25. *κατασκευῆς* F[1] in marg. S, *παρασκευῆς* F in contextu 28. *πορφυρὸν* F, *πορφυροῦν* S, corr. Bayfius (p. 52, 7 edit. Basil.) *ἱμάτιον* FS, corr. Regius F

*δὲ τοῖς μὲν ὅλοις ἠλαττωμένος παρὰ πολὺ τὴν ναυμαχίαν,
τῇ δὲ περιπετείᾳ τῇ κατὰ τὸν Ἄτταλον ἐπαρθεὶς ἐπανέ-
πλει, καὶ πολὺς ἦν συναθροίζων τὰς σφετέρας ναῦς καὶ
παρακαλῶν τοὺς ἄνδρας εὐθαρσεῖς εἶναι, διότι νικῶσι τῇ*
10 *ναυμαχίᾳ· καὶ γὰρ ὑπέδραμέ τις ἔννοια καὶ πιθανότης
τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἀπολωλότος* [*τοῦ*] *Ἀττάλου διὰ τὸ κατ-
άγειν τοὺς περὶ τὸν Φίλιππον ἀναδεδεμένους τὴν βασι-*
11 *λικὴν ναῦν. ὁ δὲ Διονυσόδωρος ὑπονοήσας τὸ περὶ τὸν
αὐτοῦ βασιλέα γεγονός, ἤθροιζε τὰς οἰκείας ναῦς ἐξαίρων
σύνθημα· ταχὺ δὲ συλλεχθεισῶν πρὸς αὐτὸν ἀπέπλει μετ'*
12 *ἀσφαλείας εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ὅρμους. κατὰ δὲ τὸν* 825
*αὐτὸν καιρὸν οἱ πρὸς τοὺς Ῥοδίους ἀγωνιζόμενοι τῶν Μα-
κεδόνων, πάλαι κακῶς πάσχοντες, ἐξέλυον αὑτοὺς ἐκ τοῦ
κινδύνου μετὰ προφάσεως κατὰ μέρη ποιούμενοι τὴν ἀπο-
χώρησιν, ὡς ταῖς οἰκείαις σπεύδοντες ἐπικουρῆσαι ναυσίν.*
13 *οἱ δὲ Ῥόδιοι, τὰς μὲν ἀναδησάμενοι τῶν νεῶν, τὰς δὲ
προδιαφθείραντες ταῖς ἐμβολαῖς, ἀπέπλευσαν εἰς τὴν
Χίον.*

7 *Ἐφθάρησαν δὲ τοῦ μὲν Φιλίππου ναῦς ἐν μὲν τῇ
πρὸς Ἄτταλον ναυμαχίᾳ δεκήρης ἐννήρης ἑπτήρης ἑξήρης,
τῶν δὲ λοιπῶν κατάφρακτοι μὲν δέκα καὶ τριημιολίαι
τρεῖς, λέμβοι δὲ πέντε καὶ εἴκοσι καὶ τὰ τούτων πληρώ-*
2 *ματα· ἐν δὲ τῇ πρὸς Ῥοδίους διεφθάρησαν κατάφρακτοι
μὲν δέκα, λέμβοι δὲ περὶ τετταράκοντα τὸν ἀριθμόν·
ἥλωσαν δὲ δύο τετρήρεις καὶ λέμβοι σὺν τοῖς πληρώμα-*
3 *σιν ἑπτά. τῶν δὲ παρ' Ἀττάλου κατέδυσαν μὲν τριη-
μιολία μία καὶ δύο πεντήρεις,* ἥλωσαν δὲ δύο τετρήρεις καὶ
4 *τὸ τοῦ βασιλέως σκάφος. τῶν δὲ Ῥοδίων διεφθάρησαν*
5 *μὲν δύο πεντήρεις καὶ τριήρης, ἥλω δ' οὐδέν. ἄνδρες δὲ
τῶν μὲν Ῥοδίων ἀπέθανον εἰς ἑξήκοντα, τῶν δὲ παρ'
Ἀττάλου πρὸς ἑβδομήκοντα, τῶν δὲ τοῦ Φιλίππου Μα-
κεδόνες μὲν εἰς τρισχιλίους, τῶν δὲ πληρωμάτων εἰς ἑξα-*

5. *πειθανότης* FS, corr. Bayfius 6. *τοῦ* del. *Ben* 274 (conf. cap. 7, 5) 8. *περὶ Ca* pro *παρὰ* 14. *μετὰ προφάσεως* post *ἀποχώρησιν* transponit Meibomius 663b 25. *τετρήρης* F, corr. S 27. *ἥλωσαν δὲ δύο τετρήρεις* add. Meibomius 679 29. *τριήρεις* FS, corr. D

κισχιλίους. ἑάλωσαν δὲ ζωγρίᾳ τῶν μὲν συμμάχων καὶ 6
Μακεδόνων εἰς δισχιλίους, τῶν δ' ὑπεναντίων εἰς ἑπτα-
κοσίους.

Καὶ τὸ μὲν τέλος τῆς περὶ Χίον ναυμαχίας τοιοῦτον 8
συνέβη γενέσθαι, τῆς δὲ νίκης ὁ Φίλιππος ἀντεποιεῖτο 2
κατὰ δύο προφάσεις, κατὰ μίαν μέν, ᾗ τὸν Ἄτταλον εἰς
τὴν γῆν ἐκβαλὼν ἐγκρατὴς τῆς νεὼς ἐγεγόνει, καθ' ἑτέραν
δὲ ᾗ καθορμισθεὶς ἐπὶ τὸ καλούμενον Ἄργεννον ἐδόκει
πεποιῆσθαι τὸν ὅρμον ἐπὶ τῶν ναυαγίων. ἀκόλουθα δὲ 3
τούτοις ἔπραττε καὶ κατὰ τὴν ἑξῆς ἡμέραν συνάγων τὰ
ναυάγια καὶ τῶν νεκρῶν ποιούμενος ἀναίρεσιν τῶν ἐπι-
γινωσκομένων, χάριν τοῦ συναύξειν τὴν προειρημένην φαν-
τασίαν. ὅτι γὰρ οὐδ' αὐτὸς ἐπέπειστο νικᾶν, ἐξήλεγξαν 4
826 *αὐτὸν οἵ τε Ῥόδιοι καὶ Διονυσόδωρος μετ' ὀλίγον· κατὰ* 5
γὰρ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἔτι περὶ ταῦτα γινομένου τοῦ
βασιλέως διαπεμψάμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐπέπλευσαν αὐτῷ,
καὶ στήσαντες ἐν μετώπῳ τὰς ναῦς, οὐδενὸς ἐπ' αὐτοὺς
ἀνταναγομένου πάλιν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Χίον. ὁ δὲ 6
Φίλιππος, οὐδέποτε τοσούτους ἄνδρας ἀπολωλεκὼς οὔτε
κατὰ γῆν οὔτε κατὰ θάλατταν ἑνὶ καιρῷ, βαρέως μὲν
ἔφερε τὸ γεγονὸς καὶ τὸ πολὺ τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ παρῄρητο,
πρός μέντοι γε τοὺς ἐκτὸς ἐπειρᾶτο κατὰ πάντα τρόπον 7
ἐπικρύπτεσθαι τὴν αὑτοῦ διάληψιν, καίπερ οὐκ ἐώντων
αὐτῶν τῶν πραγμάτων. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων καὶ τὰ 8
μετὰ τὴν μάχην συμβαίνοντα πάντας ἐξέπληττε τοὺς θεω-
μένους· γενομένης γὰρ τοσαύτης φθορᾶς ἀνθρώπων, παρ' 9
αὐτὸν μὲν τὸν καιρὸν πᾶς ὁ πόρος ἐπληρώθη νεκρῶν αἵ-
ματος ὅπλων ναυαγίων, ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις τοὺς αἰγια-
λοὺς ἦν ἰδεῖν φύρδην σεσωρευμένους ἀναμὶξ πάντων τῶν

---

1. *ζωγρίαι* F, *ζωγρείᾳ* S[s] *He* 2. *τῶν δ' αἰγυπτίων* FS, *τῶν δ' Ἀτταλικῶν* coni. *Sch*, *τῶν δ' ἐναντίων* Niebuhrius comment. acad. Berolin. a. 1820/21 p. 106, corr. *Be* 9. *πεποιεῖσθαι* F 10. *τὴν ἐξ ἧς* F 12. *συναύξειν* Bayfius pro *συντάξειν* 15. *γενομένου* FS, corr. *Hu* 20. *γῆν οὔτε κατὰ* add. *Sch* (*οὔτε ἐν γῇ οὔτε* cet. *Rei* 595) 21. *παρητεῖτο* F(S), *παρῃρεῖτο Sca*, *παρεῖτο* coni. *Sch*, corr. *Rei* 595 28. *δ' ἐξ ἧς* F

10 προειρημένων. ἐξ ὧν οὐ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ πάντες
οἱ Μακεδόνες εἰς διατροπὴν ἐνέπιπτον οὐ τὴν τυχοῦσαν.
9 Θεοφιλίσκος δὲ μίαν ἡμέραν ἐπιβιώσας, καὶ τῇ πα-
τρίδι γράψας ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν ναυμαχίαν, καὶ Κλεω-
ναῖον ἡγεμόνα συστήσας ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ ταῖς δυνάμεσι, μετ-
2 ήλλαξε τὸν βίον ἐκ τῶν τραυμάτων, ἀνὴρ καὶ κατὰ τὸν
κίνδυνον ἀγαθὸς γενόμενος καὶ κατὰ τὴν προαίρεσιν μνή-
3 μης ἄξιος. μὴ γὰρ ἐκείνου τολμήσαντος προεπιβαλεῖν τῷ
Φιλίππῳ τὰς χεῖρας, πάντες ἂν καταπροεῖντο τοὺς και-
4 ροὺς δεδιότες τὴν τοῦ Φιλίππου τόλμαν. νῦν δ᾽ ἐκεῖνος
ἀρχὴν πολέμου ποιήσας ἠνάγκασε μὲν τὴν αὑτοῦ πατρίδα
συνεξαναστῆναι τοῖς καιροῖς, ἠνάγκασε δὲ τὸν Ἄτταλον
μὴ μέλλειν καὶ παρασκευάζεσθαι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον,
5 ἀλλὰ πολεμεῖν ἐρρωμένως καὶ κινδυνεύειν. τοιγαροῦν εἰ-
κότως αὐτὸν οἱ Ῥόδιοι καὶ μεταλλάξαντα τοιαύταις ἐτί-
μησαν τιμαῖς δι᾽ ὧν οὐ μόνον τοὺς ζῶντας ἀλλὰ καὶ τοὺς
ἐπιγενομένους ἐξεκαλέσαντο πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος
καιρούς.

10 * Ὅτι μετὰ τὸ συντελεσθῆναι τὴν περὶ τὴν Λάδην 819
(1a) ναυμαχίαν καὶ τοὺς μὲν Ῥοδίους ἐκποδὼν γενέσθαι τὸν
δὲ Ἄτταλον μηδέπω συμμεμιχέναι, δῆλον ὡς ἐξῆν γε τε-
λεῖν τῷ Φιλίππῳ τὸν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν πλοῦν. ἐξ
οὗ δὴ καὶ μάλιστ᾽ ἄν τις καταμάθοι τὸ μανιώδη γενό-
2 μενον Φίλιππον τοῦτο πρᾶξαι. τί οὖν ἦν τὸ τῆς ὁρμῆς
(cap. 10) ἐπιλαβόμενον; οὐδὲν ἕτερον ἀλλ᾽ ἡ φύσις τῶν πραγμά-
3 των. ἐκ πολλοῦ μὲν γὰρ ἐνίοτε πολλοὶ τῶν ἀδυνάτων
ἐφίενται διὰ τὸ μέγεθος τῶν προφαινομένων ἐλπίδων, κρα-
4 τούσης τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἑκάστου λογισμῶν. ὅταν δ᾽

3. in marg. add. F² *θάνατος θεοφιλίσκου τοῦ ῥοδίων ἡγεμῶνος* 4. *κλειωναῖον* FS, corr. *Sca* 19. M *Ma* 409 *Hey* 60, 25 *περὶ* Luchtius pro *ἐπὶ* 21. *συμμεμιχέναι* legit *Hey*, *συμμεμυχέναι Ma* (unde cum *συμμεμαχηκέναι* coniecisset idem, auxit falsam de tempore utriusque pugnae navalis opinionem) 23. *μάλιστά τις* M, corr. Spengelius apud *Hu* quaest. II 18 et *Be* *καταμάθοι τὸ* legit *Hey* (idem correxerant Spengelius l. c. et *Be*), *καταμάθοιτο Ma* 24. *τοῦτο μὴ πρᾶξαι* coni. *Ma* inc. F fol. 256r *He* 268, 35: *Τί οὖν ἦν*; ab iisdem verbis novam eclogam incipit M secundum *Hey* 28. *τῶν*: des. M extremo folio; proximum folium vel etiam duo deperdita sunt

ἐγγίσωσι τοῖς ἔργοις, οὐδενὶ λόγῳ πάλιν ἀφίστανται τῶν
προθέσεων, ἐπισκοτούμενοι καὶ παραγόμενοι τοῖς λογι-
σμοῖς διὰ τὴν ἀμηχανίαν καὶ τὴν δυσχρηστίαν τῶν ἀπαν-
τωμένων.
* Μετὰ ταῦτα δὲ ποιησάμενος ὁ Φίλιππός τινας 11
ἀπράκτους προσβολάς, διὰ τὴν ὀχυρότητα τοῦ πολίσματος
827 αὖθις ἀπεχώρει, πορθῶν τὰ φρούρια καὶ τὰς κατὰ τὴν
χώραν συνοικίας. ὅθεν ἀπαλλαττόμενος προσεστρατοπέ- 2
δευσε τῇ Πριονασσῷ. ταχὺ δὲ γέρρα καὶ τὴν τοιαύτην
ἑτοιμάσας παρασκευὴν ἤρξατο πολιορκεῖν διὰ τῶν με-
τάλλων. οὔσης δὲ ἀπράκτου τῆς ἐπιβολῆς αὐτῷ διὰ τὸ 3
πετρώδη τὸν τόπον ὑπάρχειν ἐπινοεῖ τι τοιοῦτον. τὰς 4
μὲν ἡμέρας ψόφον ἐποίει κατὰ γῆς ὡς ἐνεργουμένων τῶν
μετάλλων, τὰς δὲ νύκτας ἔξωθεν ἔφερε χοῦν καὶ παρέβαλλε
παρὰ τὰ στόμια τῶν ὀρυγμάτων, ὥστε διὰ τοῦ πλήθους
τῆς σωρευομένης γῆς στοχαζομένους καταπλαγεῖς γενέσθαι
τοὺς ἐν τῇ πόλει. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς ὑπέμενον οἱ Πρι- 5
νασσεῖς εὐγενῶς· ἐπεὶ δὲ προσπέμψας ὁ Φίλιππος ἐνε-
φάνιζε διότι πρὸς δύο πλέθρα τοῦ τείχους αὐτοῖς ἐξήρει-
σται, καὶ προσεπυνθάνετο πότερα βούλονται λαβόντες τὴν
ἀσφάλειαν ἐκχωρεῖν ἢ μετὰ τῆς πόλεως συναπολέσθαι
πανδημεί, τῶν ἐρεισμάτων ἐμπρησθέντων, τηνικάδε πιστεύ- 6
σαντες τοῖς λεγομένοις παρέδοσαν τὴν πόλιν.
* Ἡ δὲ τῶν Ἰασέων πόλις κεῖται μὲν ἐπὶ τῆς Ἀσίας 12
ἐν τῷ κόλπῳ τῷ μεταξὺ κειμένῳ τοῦ τῆς Μιλησίας Πο-
σειδίου καὶ τῆς Μυνδίων πόλεως, προσαγορευομένῳ * *

---

2. παλογιζόμενοι F, παραλογιζόμενοι S vulgo, corr. *Hu* 5. F fol. 256v *He* 268, 39 6. τοῦ πολίσματος] nomen oppidi adhuc ignotum servavit F[1] in marg.: περὶ τῆς κνίλου (voluit Κνίδου) πόλεως 10. πολιορκῶν S *He* 12. in marg. add. F[1] ἐπίνοια φιλίππ. τοῦ μακεδ. βα. 14. παρέβαλε FS, corr. *Be* 19. ἐξήρεισται *Hu*, ἐξεπήρεισται FS, ἐξερήρεισται *Ca* (at vide 1, 11, 10. 3, 66, 9. 3, 109, 11), ἐξυπήρεισται coni. *Sch* (paulo probabilius fuisset ἐξαπήρεισται; sed rectius idem in librorum scriptura dittographiam agnovit ipseque ὑπήρεισται suspicatus est) 22. πανδημὶ FD Regii FG, corr. *He* 24. F fol. 257r *He* 268, 50 Ἰασέων *Be* (ut codices 18, 2, 3. 8, 9. 44, 4), ἰασσέων FS (item Stephan. Byz., et vide G. Dindorf. in Steph. thes.) 25. ποσιδίου F *He*
26. in lacuna add. *Sch* μὲν παρά τισιν Ἰασσίῳ (δὲ παρ' αὐτοῖς μὲν

παρὰ δὲ τοῖς πλείστοις Βαργυλιητικῷ συνωνύμως ταῖς
2 περὶ τὸν μυχὸν αὐτοῦ πόλεσιν ἐκτισμέναις. εὔχονται δὲ
τὸ μὲν ἀνέκαθεν Ἀργείων ἄποικοι γεγονέναι, μετὰ δὲ ταῦτα
Μιλησίων, ἐπαγαγομένων τῶν προγόνων τὸν Νηλέως υἱὸν
τοῦ κτίσαντος Μίλητον διὰ τὴν ἐν τῷ Καρικῷ πολέμῳ
γενομένην φθορὰν αὐτῶν. τὸ δὲ μέγεθος τῆς πόλεώς
3 ἐστι δέκα στάδια. καταπεφήμισται δὲ καὶ πεπίστευται
παρὰ μὲν τοῖς Βαργυλιήταις διότι τὸ τῆς Κινδυάδος Ἀρ-
τέμιδος ἄγαλμα, καίπερ ὂν ὑπαίθριον, οὔτε νίφεται τὸ
4 παράπαν οὔτε βρέχεται, παρὰ δὲ τοῖς Ἰασεῦσι τὸ τῆς
Ἀστιάδος· καὶ ταῦτά τινες εἰρήκασι καὶ τῶν συγγραφέων.
5 ἐγὼ δὲ πρὸς τὰς τοιαύτας ἀποφάσεις τῶν ἱστοριογράφων
οὐκ οἶδ᾽ ὅπως παρ᾽ ὅλην τὴν πραγματείαν ἐναντιούμενος
6 καὶ δυσαναςχετῶν διατελῶ. δοκεῖ γάρ μοι τὰ τοιαῦτα
παντάπασι παιδικῆς εἶναι διαγωγῆς ὅσα μὴ μόνον τῆς 828
τῶν εὐλόγων ἐκτὸς πίπτει θεωρίας ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ δυ-
7 νατοῦ. τὸ γὰρ φάσκειν ἔνια τῶν σωμάτων ἐν φωτὶ τι-
θέμενα μὴ ποιεῖν σκιὰν ἀπηλγηκυίας ἐστὶ ψυχῆς· ὃ πε-
ποίηκε Θεόπομπος, φήσας τοὺς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄβατον
8 ἐμβάντας κατ᾽ Ἀρκαδίαν ἀσκίους γίνεσθαι. τούτῳ δὲ
9 παραπλήσιόν ἐστι καὶ τὸ νυνὶ λεγόμενον, ὅσα μὲν οὖν
συντείνει πρὸς τὸ διασῴζειν τὴν τοῦ πλήθους εὐσέβειαν
πρὸς τὸ θεῖον, δοτέον ἐστὶ συγγνώμην ἐνίοις τῶν συγγρα-
φέων τερατευομένοις καὶ λογοποιοῦσι περὶ τὰ τοιαῦτα·
10 τὸ δ᾽ ὑπεραῖρον οὐ συγχωρητέον. τάχα μὲν οὖν ἐν παντὶ
δυσπαράγραφός ἐστιν ἡ ποσότης, οὐ μὴν ἀπαράγραφός
11 γε. διὸ καὶ παρὰ βραχὺ μὲν εἴ τις ἀγνοεῖ καὶ ψευδοδο-
ξεῖ, δεδόσθω συγγνώμη, τὸ δὲ ὑπεραῖρον ἀθετείσθω κατά
γε τὴν ἐμὴν δόξαν.

Ἰασίῳ Hu) 1. *βαργυλητικῶς* F *He* 4. *ἐπαγαγωμένων* F *τῶν νήλειως υἱῶν τοὺς κτίσαντας* F(S), corr. *Ca* 9. *ὢν* F, corr. S *νείφεται* FS, corr. *Ca* 10. *ἰασσεῦσι* FS 11. *ἐστιάδος* FS, corr. Regius G (conf. Boeckh. corp. inscr. Gr. II p. 466 inscr. 2683) 15. *διαγωγῆς Hu* pro *τῆς* (*ἀπειρίας* coni. *Sch*, *τερατείας Be*, *εὐηθείας* Cobetus Mnemos. XI 20 s.) 16. *θεωρείας* F 17. *φωτὶ θέμενα* FS, corr. *Ca* 18. *ἀπηλγυκυίας* F, corr. S 21. *νῦν* S vulgo 22. *διασώζειν* FS 27. *εἰ καὶ ἀγνοεῖν καὶ ψευδοδοξεῖν* FS, corr. *Hu*

RES ATTICAE.

RES PELOPONNESI.

* *Ὅτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον τίνα μὲν ἐξ ἀρχῆς* 13
προαίρεσιν ἐνεστήσατο Νάβις ὁ τῶν Λακεδαιμονίων τύ-
ραννος, καὶ πῶς ἐκβαλὼν τοὺς πολίτας ἠλευθέρωσε τοὺς
δούλους καὶ συνῴκισε ταῖς τῶν δεσποτῶν γυναιξὶ καὶ θυ-
γατράσιν, ὁμοίως δὲ καὶ τίνα τρόπον ἀναδείξας τὴν ἑαυ- 2
τοῦ δύναμιν οἷον ἄσυλον ἱερὸν τοῖς ἢ δι' ἀσέβειαν ἢ πο-
νηρίαν φεύγουσι τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ἤθροισε πλῆθος
ἀνθρώπων ἀνοσίων εἰς τὴν Σπάρτην, ἐν τοῖς πρὸ τούτων
δεδηλώκαμεν. πῶς δὲ καὶ τίνα τρόπον κατὰ τοὺς προ- 3
ειρημένους καιροὺς σύμμαχος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς Ἠλείοις
Μεσσηνίοις, καὶ πᾶσι τούτοις ὀφείλων καὶ κατὰ τοὺς
ὅρκους καὶ κατὰ τὰς συνθήκας βοηθεῖν, εἴ τις ἐπ' αὐτοὺς
ἴοι, παρ' οὐδὲν ποιησάμενος τὰς προειρημένας πίστεις
ἐπεβάλετο παρασπονδῆσαι τὴν τῶν Μεσσηνίων πόλιν,
νῦν ἐροῦμεν.

* *Ἐπεὶ δέ τινες τῶν τὰς κατὰ μέρος γραφόντων πρά-* 14
ξεις γεγράφασι καὶ περὶ τούτων τῶν καιρῶν ἐν οἷς τά τε
κατὰ Μεσσηνίους καὶ τὰ κατὰ τὰς προειρημένας ναυμα-
χίας συνετελέσθη, βούλομαι βραχέα περὶ αὐτῶν διαλε-
χθῆναι. ποιήσομαι δὲ τοὺς λόγους οὐ πρὸς ἅπαντας, ἀλλ' 2
ὅσους ὑπολαμβάνω μνήμης ἀξίους εἶναι καὶ διαστολῆς·
829 *εἰσὶ δ' οὗτοι Ζήνων καὶ Ἀντισθένης οἱ Ῥόδιοι. τούτους* 3
δὲ ἀξίους εἶναι κρίνω διὰ πλείους αἰτίας. καὶ γὰρ κατὰ
*τοὺς καιροὺς γεγόνασι καὶ περὶ * * πεπολίτευνται καὶ*
καθόλου πεποίηνται τὴν πραγματείαν οὐκ ὠφελείας χάριν
ἀλλὰ δόξης καὶ τοῦ καθήκοντος ἀνδράσι πολιτικοῖς. τῷ 4
δὲ τὰς αὐτὰς γράφειν ἡμῖν πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστι μὴ

---

1. Liv. 31, 14, 3, Appian. Maced. 4, Nissen. 124. 325 2. Nissen. 325 3. P *Va* 69 5. *ἐλευθέρωσε* P 6. *συνώκισε* P 14. 15. *ἐπ' αὐτοῖς ἴου* P, corr. *Va* 18. P, praemissis *Ὅτι φησὶν ὁ πολύβιος, Va* 69 20. *ναυμαχίας Rei* 744 pro *συμμαχίας* 22. *τοὺς λόγους* add. *Rei* 745 26. *περὶ * *] περι περι* (sine acc.) P, *ἐν τῇ πατρίδι Rei* 745 (*περιττῶς ἐν τῇ σφετέρᾳ πατρίδι Hu*) 28. 29. *τῷ δὲ τὰς αὐτὰς Va, τὸ δε τοσαύτας* P

παρασιωπᾶν, ἵνα μὴ τῷ τῆς πατρίδος ὀνόματι καὶ τῷ
δοκεῖν οἰκειοτάτας εἶναι Ῥοδίοις τὰς κατὰ θάλατταν πρά-
ξεις, ἡμῶν ἀντιδοξούντων πρὸς αὐτούς, ἔνιοι μᾶλλον ἐπα-
5 κολουθήσωσιν ἐκείνοις ἤπερ ἡμῖν οἱ φιλομαθοῦντες. οὗτοι
τοιγαροῦν ἀμφότεροι πρῶτον μὲν τὴν περὶ Λάδην ναυμα-
χίαν οὐχ ἧττω τῆς περὶ Χίον, ἀλλ' ἐνεργεστέραν καὶ πα-
ραβολωτέραν ἀποφαίνουσι καὶ τῇ κατὰ μέρος τοῦ κινδύνου
χρείᾳ καὶ συντελείᾳ, καὶ καθόλου φασὶ τὸ νίκημα γεγονέναι
6 κατὰ τοὺς Ῥοδίους. ἐγὼ δέ, διότι μὲν δεῖ ῥοπὰς διδόναι
ταῖς αὑτῶν πατρίσι τοὺς συγγραφέας, συγχωρήσαιμ' ἄν,
οὐ μὴν τὰς ἐναντίας τοῖς συμβεβηκόσιν ἀποφάσεις ποι-
7 εῖσθαι περὶ αὐτῶν. ἱκανὰ γὰρ τὰ κατ' ἄγνοιαν γινόμενα
τοῖς γράφουσιν, ἃ διαφυγεῖν ἄνθρωπον ὄντα δυσχερές·
8 ἐὰν δὲ κατὰ προαίρεσιν ψευδογραφῶμεν ἢ πατρίδος ἕνε-
κεν ἢ φίλων ἢ χάριτος, τί διοίσομεν τῶν ἀπὸ τούτου τὸν
9 βίον ποριζομένων; ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι πάντα τῷ λυσιτελεῖ
μετροῦντες ἀδοκίμους ποιοῦσι τὰς αὑτῶν συντάξεις, οὕτως
οἱ πολιτικοὶ τῷ μισεῖν ἢ τῷ φιλεῖν ἑλκόμενοι πολλάκις
10 εἰς τὸ αὐτὸ τέλος ἐμπίπτουσι τοῖς προειρημένοις. διὸ
δεῖ καὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐπιμελῶς τοὺς μὲν ἀναγινώσκον-
τας παρατηρεῖν, τοὺς δὲ γράφοντας αὐτοὺς παραφυλάτ-
τεσθαι.

15 Δῆλον δ' ἔστι τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ἐνεστώτων. ὁμο-
λογοῦντες γὰρ οἱ προειρημένοι διὰ τῶν κατὰ μέρος ἐν
τῇ περὶ Λάδην ναυμαχίᾳ δύο μὲν αὐτάνδρους πεντήρεις
2 τῶν Ῥοδίων ὑποχειρίους γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἐκ δὲ
τοῦ κινδύνου μιᾶς νηὸς ἐπαραμένης τὸν δόλωνα, διὰ τὸ
τετρωμένην αὐτὴν θαλαττοῦσθαι, πολλοὺς καὶ τῶν ἐγγὺς
τὸ παραπλήσιον ποιοῦντας ἀποχωρεῖν πρὸς τὸ πέλαγος,
3 τέλος δὲ μετ' ὀλίγων καταλειφθέντα τὸν ναύαρχον ἀναγ- 830
4 κασθῆναι ταὐτὸ τοῖς προειρημένοις πράττειν, καὶ τότε
μὲν εἰς τὴν Μυνδίαν ἀπουρώσαντας καθορμισθῆναι, τῇ

---

2. εἶναι *Va*, εἰ P 3. ἐν ἐνίοις coni. *Be* 6. οὐχῆττον P, corr. *Va* 10. πατράσι P, corr. *Va* 13. ὄντα add. *Na* 133 16. πάντα add. *Hu* coll. 12, 14, 5. 18, 14, 11, τἀληθὲς *Rei* 745 19. τὸ αὐτὸ Ps *Sch*, αὐτὸ *Va* 25. λύδην P, corr. *Va* δύω P

δ' ἐπαύριον ἀναχθέντας εἰς Κῶ διᾶραι, τοὺς δὲ πολεμίους 5
τὰς πεντήρεις ἐνάψασθαι καὶ καθορμισθέντας ἐπὶ τὴν
Λάδην ἐπὶ τῇ 'κείνων στρατοπεδείᾳ ποιήσασθαι τὴν ἔπαυ-
λιν, ἔτι δὲ τοὺς Μιλησίους, καταπλαγέντας τὸ γεγονός, 6
οὐ μόνον τὸν Φίλιππον ἀλλὰ καὶ τὸν Ἡρακλείδην στε-
φανῶσαι διὰ τὴν ἔφοδον, ταῦτα δ' εἰρηκότες, ἃ προφα- 7
νᾶς ἐστιν ἴδια τῶν ἡττημένων, ὅμως καὶ διὰ τῶν κατὰ
μέρος καὶ διὰ τῆς καθολικῆς ἀποφάσεως νικῶντας ἀπο-
φαίνουσι τοὺς Ῥοδίους, καὶ ταῦτα τῆς ἐπιστολῆς ἔτι με- 8
νούσης ἐν τῷ πρυτανείῳ τῆς ὑπ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς
ὑπὸ τοῦ ναυάρχου πεμφθείσης περὶ τούτων τῇ τε βουλῇ
καὶ τοῖς πρυτάνεσιν, μαρτυρούσης οὐ ταῖς Ἀντισθένους
καὶ Ζήνωνος ἀποφάσεσιν ἀλλὰ ταῖς ἡμετέραις.
Ἑξῆς δὲ τοῖς προειρημένοις γράφουσι περὶ τοῦ κατὰ 16
Μεσσηνίους παρασπονδήματος. ἐν ᾧ φησιν ὁ Ζήνων ὁρ- 2
μήσαντα τὸν Νάβιν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος καὶ διαβάντα
τὸν Εὐρώταν ποταμὸν παρὰ τὸν Ὁπλίτην προσαγορευό-
μενον πορεύεσθαι διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς στενῆς παρὰ τὸ Πο-
λιάσιον, ἕως ἐπὶ τοὺς κατὰ Σελλασίαν ἀφίκετο τόπους·
ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Θαλάμας ἐπιβαλόντα κατὰ Φαρὰς παρα- 3
γενέσθαι πρὸς τὸν Πάμισον ποταμόν. ὑπὲρ ὧν οὐκ οἶδα 4
πῶς χρὴ λέγειν· τοιαύτην γὰρ φύσιν ἔχει τὰ προειρημένα
πάντα συλλήβδην ὥστε μηδὲν διαφέρειν τοῦ λέγειν ὅτι
ποιησάμενός τις ἐκ Κορίνθου τὴν ὁρμὴν καὶ διαπορευ-
θεὶς τὸν Ἰσθμὸν καὶ συνάψας ταῖς Σκειρωνίσιν εὐθέως
ἐπὶ τὴν Κοντοπορίαν ἐπέβαλε καὶ παρὰ τὰς Μυκήνας
ἐποιεῖτο τὴν πορείαν εἰς Ἄργος. ταῦτα γὰρ οὐχ οἷον 5
παρὰ μικρόν ἐστιν, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν διάθεσιν ἔχει πρὸς

---

1. *Κῶν Di* (sane extremum *ν* saepius P omisit) *τοὺς πολεμίους· τασδε πεντήρεις* P, corr. *Va* (vide *Sch* tom. VII p. 260) 2. *καθορμησθέντας* P 3. *κείνων Va* (certe etiam P), *ἐκείνων* P[a] 12. *μαρτυρούσης* vel *συμφωνούσης* post *ἡμετέραις* add. *Rei* 746 (probabilius est ante *οὐ* excidisse *ἣν συμβαίνει μαρτυρεῖν* vel *ἣν ἐγνώκαμεν μαρτυροῦσαν* vel similia quaedam) 14 ss.: conf. Conr. Bursian. Geograph. Graec. II 117 19. *Σελλασίαν* coni. *Va*, *ἐλλας* (sine acc.) P 23. *διαφέρει* Didotiana (non P) 25. *Σκειρωνίσιν* coni. *Va*, *κυρονισιν* (sine acc.) P, *κυρυνίσιν Va* 26. *ἐπέβαλε* coni. *Sch* pro *ἐπεβάλετο* *παρὰ Sch*, *περι* (sine acc.) P

ἄλληλα, καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Ἰσθμόν ἐστι καὶ τὰς Σκιρά-
δας πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Κορίνθου, τὰ δὲ κατὰ τὴν Κον-
τοπορίαν καὶ Μυκήνας ἔγγιστα πρὸς δύσεις χειμερινάς,
6 *ὥστ' εἶναι τελέως ἀδύνατον ἀπὸ τῶν προηγουμένων ἐπι-*
7 *βαλεῖν τοῖς προειρημένοις τόποις. τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ* 831
8 *τοὺς κατὰ τὴν Λακεδαίμονα συμβέβηκεν· ὁ μὲν γὰρ Εὐ-*
ρώτας καὶ τὰ περὶ τὴν Σελλασίαν κεῖται τῆς Σπάρτης
ὡς πρὸς τὰς θερινὰς ἀνατολάς, τὰ δὲ κατὰ Θαλάμας καὶ
9 *Φαρὰς καὶ Πάμισον ὡς πρὸς τὰς χειμερινὰς δύσεις, ὅθεν*
οὐχ οἷον ἐπὶ τὴν Σελλασίαν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν Εὐρώταν δέον
ἐστὶ διαβαίνειν τὸν προτιθέμενον παρὰ Θαλάμας ποιεῖ-
σθαι τὴν πορείαν εἰς τὴν Μεσσηνίαν.

17 *Πρὸς δὲ τούτοις φησὶ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς Μεσσή-*
νης πεποιῆσθαι τὸν Νάβιν κατὰ τὴν πύλην τὴν φέρουσαν
2 *ἐπὶ Τέγεαν. τοῦτο δ' ἔστιν ἄλογον· πρόκειται γὰρ τῆς*
Τεγέας ἡ Μεγάλη πόλις ὡς πρὸς τὴν Μεσσήνην, ὥστ'
ἀδύνατον εἶναι καλεῖσθαί τινα πύλην παρὰ τοῖς Μεσση-
3 *νίοις ἐπὶ Τέγεαν. ἀλλ' ἔστι παρ' αὐτοῖς πύλη Τεγεᾶτις*
προσαγορευομένη, καθ' ἣν ἐποιήσατο τὴν ἐπάνοδον Νάβις·
ᾧ πλανηθεὶς ἔγγιον ὑπέλαβε τὴν Τέγεαν εἶναι Μεσσήνης·
4 *τὸ δ' ἔστιν οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἡ Λακωνικὴ καὶ ἡ Μεγαλο-*
πολῖτις χώρα μεταξὺ κεῖται τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Τε-
5 *γεάτιδος. τὸ δὲ τελευταῖον· φησὶ γὰρ τὸν Ἀλφειὸν ἐκ*
τῆς πηγῆς εὐθέως κρυφθέντα καὶ πολὺν ἐνεχθέντα τόπον
6 *ὑπὸ γῆς ἐκβάλλειν περὶ Λυκόαν τῆς Ἀρκαδίας. ὁ δὲ πο-*
ταμὸς οὐ πολὺν τόπον ἀποσχὼν τῆς πηγῆς καὶ κρυφθεὶς
7 *ἐπὶ δέκα στάδια πάλιν ἐκπίπτει, καὶ τὸ λοιπὸν φερόμενος*
διὰ τῆς Μεγαλοπολίτιδος τὰς μὲν ἀρχὰς ἐλαφρός, εἶτα
λαμβάνων αὔξησιν καὶ διανύσας ἐπιφανῶς πᾶσαν τὴν προ-
ειρημένην χώραν ἐπὶ διακοσίους σταδίους, γίνεται πρὸς

2. *ποντοπορίαν* P, corr. *Va* 7. *βελλασίαν* P, corr. *Va*, item vs. 10 8. *ταδεκαταθαλαμιας* (sine acc.) P, corr. *Va* 11. *παραθαλαμίας* P 19. *ἐποίησα* P, *ἐποίησε Va* vulgo, corr. *Hu* 20. *τεγεαν* (sine acc.) P *Μεσσήνης Hu*, *μόνον* P, *Μεσσηνίων* coni. *Va* 21. *μεγαλοπολίτης* P 22. *τῆς* ante *Τεγ.* om. *Va* vulgo 23. *φησὶ Va*, *φύσει* P *ἄλφειον* P 25. *ἐκβάλλην* P 27. *σταδίους* Suid. v. *Ἀλφειός* 30. *διακοσίους*] $\bar{\sigma}$ P, *δέκα* Suid. *ἐκφανεὶς* ante *γίνεται* add. Suid.

Λυκόαν, ἤδη προσειληφὼς καὶ τὸ τοῦ *Λουσίου* ῥεῦμα καὶ
παντελῶς ἄβατος ὢν καὶ βαθύς. * * *
Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντα μοι δοκεῖ τὰ προειρημένα 8
διαπτώματα μὲν εἶναι, πρόφασιν δὲ ἐπιδέχεσθαι καὶ παρ-
αίτησιν· τὰ μὲν γὰρ δι᾽ ἄγνοιαν γέγονε, τὸ δὲ περὶ τὴν
ναυμαχίαν διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα φιλοστοργίαν. τίς 9
οὖν εἰκότως ἂν Ζήνωνι μέμψαιτο, διότι τὸ πλεῖον οὐ
περὶ τὴν τῶν πραγμάτων ζήτησιν οὐδὲ περὶ τὸν χειρισμὸν
832 τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ περὶ τὴν τῆς λέξεως κατασκευὴν
ἐσπούδακε, καὶ δῆλός ἐστι πολλάκις ἐπὶ τούτῳ σεμνυνό-
μενος, καθάπερ καὶ πλείους ἕτεροι τῶν ἐπιφανῶν συγγρα-
φέων; ἐγὼ δὲ φημὶ μὲν δεῖν πρόνοιαν ποιεῖσθαι καὶ 10
σπουδάζειν ὑπὲρ τοῦ δεόντως ἐξαγγέλλειν τὰς πράξεις
(δῆλον γὰρ ὡς οὐ μικρὰ μεγάλα δὲ συμβάλλεται τοῦτο
πρὸς τὴν ἱστορίαν), οὐ μὴν ἡγεμονικώτατόν γε καὶ πρῶτον
αὐτὸ παρὰ τοῖς μετρίοις ἀνδράσι τίθεσθαι. πολλοῦ γε 11
δεῖν· ἄλλα γὰρ ἂν εἴη καλλίω μέρη τῆς ἱστορίας, ἐφ᾽ οἷς
ἂν μᾶλλον σεμνυνθείη πολιτικὸς ἀνήρ.
Ὃ δὲ λέγειν βούλομαι, γένοιτ᾽ ἂν οὕτω μάλιστα κα- 18
ταφανές. ἐξηγούμενος γὰρ ὁ προειρημένος συγγραφεὺς 2
τήν τε Γάζης πολιορκίαν καὶ τὴν γενομένην παράταξιν
Ἀντιόχου πρὸς Σκόπαν ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ περὶ τὸ Πάνιον,
περὶ μὲν τὴν τῆς λέξεως κατασκευὴν δῆλός ἐστιν ἐπὶ το-
σοῦτον ἐσπουδακὼς ὡς ὑπερβολὴν τερατείας μὴ καταλιπεῖν
τοῖς τὰς ἐπιδεικτικὰς καὶ πρὸς ἔκπληξιν τῶν πολλῶν
συντάξεις ποιουμένοις, τῶν γε μὴν πραγμάτων ἐπὶ το- 3
σοῦτον ὠλιγώρηκεν ὥστε πάλιν ἀνυπέρβλητον εἶναι τὴν
εὐχέρειαν καὶ τὴν ἀπειρίαν τοῦ συγγραφέως. προθέμενος 4
γὰρ πρώτην διασαφεῖν τὴν τῶν περὶ τὸν Σκόπαν ἔκταξιν,

1. *λυσίου* P Suidae codices AB, corr. reliqui *καὶ* alterum om. Suid. 2. *ὢν* Suid., om. P *βαθύς Rei* 747 pro *βαρύς* ***] *ζη ολιὐ διελ* / (i. e. *ζήτει· ὀλίγα διέλιπε*) P (τ and π written above) 4. *πρόφασι* P 6. 7. *τίς οὖν Di*, *εἴτις οὖν* P, *εἶτα τίς οὐκ Rei* 747 (qui praeterea *ἂν* ante *εἰκότως* transponit), *τί τις οὖν Be* 10. *τοῦτο* P, corr. *Va* 14. *συμβάλεται* P 17. *δεῖ Ca* vulgo, codicis scripturam restituit *Ben* 274 22. *πρὸς κόπαν* P, corr. *Va*

τῷ μὲν δεξιῷ κέρατί φησι τῆς ὑπωρείας ἔχεσθαι τὴν φά-
λαγγα μετ' ὀλίγων ἱππέων, τὸ δ' εὐώνυμον αὐτῆς καὶ τοὺς
ἱππεῖς πάντας τοὺς ἐπὶ τούτου τεταγμένους ἐν τοῖς ἐπι-
5 πέδοις κεῖσθαι. τὸν δ' Ἀντίοχον ὑπὸ μὲν τὴν ἑωθινὴν
ἐκπέμψαι φησὶ τὸν πρεσβύτερον υἱὸν Ἀντίοχον ἔχοντα
μέρος τι τῆς δυνάμεως, ἵνα προκαταλάβηται τῆς ὀρεινῆς
6 τοὺς ὑπερκειμένους τῶν πολεμίων τόπους, τὴν δὲ λοιπὴν
δύναμιν ἅμα τῷ φωτὶ διαβιβάσαντα τὸν ποταμὸν τὸν με-
ταξὺ τῶν στρατοπέδων ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἐκτάττειν, τι-
θέντα τοὺς μὲν φαλαγγίτας ἐπὶ μίαν εὐθεῖαν κατὰ μέσην
τὴν τῶν πολεμίων τάξιν, τῶν δ' ἱππέων τοὺς μὲν ἐπὶ
τὸ λαιὸν κέρας τῆς φάλαγγος τοὺς δ' ἐπὶ τὸ δεξιόν, ἐν
οἷς εἶναι καὶ τὴν κατάφρακτον ἵππον, ἧς ἡγεῖτο πάσης
7 ὁ νεώτερος Ἀντίοχος τῶν υἱῶν. μετὰ δὲ ταῦτά φησι τὰ 833
θηρία προτάξαι τῆς φάλαγγος ἐν διαστήματι καὶ τοὺς
μετ' Ἀντιπάτρου Ταραντίνους, τὰ δὲ μεταξὺ τῶν θηρίων
πληρῶσαι τοῖς τοξόταις καὶ σφενδονήταις, αὐτὸν δὲ μετὰ
τῆς ἑταιρικῆς ἵππου καὶ τῶν ὑπασπιστῶν κατόπιν ἐπι-
8 στῆναι τοῖς θηρίοις. ταῦτα δ' ὑποθέμενος, τὸν μὲν νε-
ώτερον Ἀντίοχόν φησιν, ὃν ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἔθηκε κατὰ
τὸ λαιὸν τῶν πολεμίων ἔχοντα τὴν κατάφρακτον ἵππον,
τοῦτον ἐκ τῆς ὀρεινῆς ἐπενεχθέντα τρέψασθαι τοὺς ἱππέας
τοὺς περὶ τὸν Πτολεμαῖον τὸν Ἀερόπου καὶ καταδιώκειν,
ὃς ἐτύγχανε τοῖς Αἰτωλοῖς ἐπιτεταγμένος ἐν τοῖς ἐπιπέδοις
9 ἐπὶ τῶν εὐωνύμων, τὰς δὲ φάλαγγας, ἐπεὶ συνέβαλον ἀλλή-
10 λαις, μάχην ποιεῖν ἰσχυράν. ὅτι δὲ συμβαλεῖν ἀδύνατον
ἦν τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν εὐζώνων προ-
τεταγμένων, τοῦτο οὐκέτι συνορᾷ.

19 Μετὰ δὲ ταῦτά φησι καταπροτερουμένην τὴν φάλαγγα
ταῖς εὐχειρίαις καὶ πιεζομένην ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν ἀναχω-
ρεῖν ἐπὶ πόδα, τὰ δὲ θηρία τοὺς ἐγκλίνοντας ἐκδεχόμενα καὶ

---

4. ἐπι μεν τὴν εωθινὴν P, ἐπὶ μὲν τῆς ἑωθινῆς *Va*, ἔτι μὲν τῆς ἑωθινῆς *Rei* 748, corr. *Hu* coll. 1, 53, 4. 1, 60, 6. 3, 43, 1 cet. 5. ἐκπέμψας P, corr. *Va* 8. τὸν alterum add. *Rei* 748 11. 12. ἐπι το λεον (sine acc.) P 25. συνεβαλλον (sine acc.) P, corr. *Va* 30. εὐχειρίαις coni. *Sch* pro εὐχερείαις 31. δὲ add. *Va* ἐγκλήνοντας P

*συμπίπτοντα τοῖς πολεμίοις μεγάλην παρέχεσθαι χρείαν.
πῶς δὲ ταῦτα γέγονεν ὀπίσω τῆς φάλαγγος, οὐ ῥᾴδιον 2
καταμαθεῖν, ἢ πῶς γενόμενα παρείχετο χρείαν μεγάλην·
ὅτε γὰρ ἅπαξ αἱ φάλαγγες συνέπεσον ἀλλήλαις, οὐκέτι δυ- 3
νατὸν ἦν κρῖναι τὰ θηρία τίς τῶν ὑποπιπτόντων φίλιος ἢ
πολέμιός ἐστι. πρὸς δὲ τούτοις φησὶ τοὺς Αἰτωλῶν ἱπ- 4
πέας δυσχρηστεῖσθαι κατὰ τὸν κίνδυνον διὰ τὴν ἀσυνή-
θειαν τῆς τῶν θηρίων φαντασίας. ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ 5
δεξιοῦ ταχθέντες ἐξ ἀρχῆς ἀκέραιοι διέμενον, ὡς αὐτός
φησι· τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος τῶν ἱππέων τὸ μερισθὲν ἐπὶ
τὸ λαιὸν ἐπεφεύγει πᾶν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον
ἡττημένον. ποῖον οὖν μέρος τῶν ἱππέων ἦν κατὰ μέσην 6
τὴν φάλαγγα τὸ τοὺς ἐλέφαντας ἐκπληττόμενον; ποῦ δὲ 7
ὁ βασιλεὺς γέγονεν, ἢ τίνα παρέσχηται χρείαν ἐν τῇ μάχῃ,
τὸ κάλλιστον σύστημα περὶ αὐτὸν ἐσχηκὼς καὶ τῶν πεζῶν
καὶ τῶν ἱππέων; ἁπλῶς γὰρ οὐδὲν εἴρηται περὶ τούτων. ποῦ 8
δὲ ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν Ἀντίοχος ὁ μετὰ μέρους τινὸς
834 τῆς δυνάμεως προκαταλαβόμενος τοὺς ὑπερδεξίους τόπους;
οὗτος μὲν γὰρ οὐδὲ εἰς τὴν στρατοπεδείαν ἀνακεχώρηκεν 9
αὐτῷ μετὰ τὴν μάχην. εἰκότως· δύο γὰρ Ἀντιόχους ὑπέ-
θετο τοῦ βασιλέως υἱούς, ὄντος ἑνὸς τοῦ τότε συνεστρα-
τευμένου. πῶς δὲ ὁ Σκόπας ἅμα μὲν αὐτῷ πρῶτος ἅμα 10
δ' ἔσχατος ἀναλέλυκεν ἐκ τοῦ κινδύνου; φησὶ γὰρ αὐτὸν
ἰδόντα τοὺς περὶ τὸν νεώτερον Ἀντίοχον ἐκ τοῦ διώγματος
ἐπιφαινομένους κατὰ νώτου τοῖς φαλαγγίταις, καὶ διὰ τοῦ-
το τὰς τοῦ νικᾶν ἐλπίδας ἀπογνόντα, ποιεῖσθαι τὴν ἀπο-
χώρησιν· μετὰ δὲ ταῦτα συστῆναι τὸν μέγιστον κίνδυνον 11*

---

5. *τῶν* add. *Rei* 748 7. *συνήθειαν* P, corr. *Va* 11. *ὑποφεύγει* P, *ὑποπεφεύγει Be*, corr. *Di* 12. *μέσην Va*, *μεσήνην* P (unde coniicias transponenda esse *κατὰ μέσην ἦν*) 14. *γέγονεν· ἢ* P, *γέγονε; καὶ Va* vulgo 16. *ἁπλῶς γὰρ*: desinit in P fol. 323; inc. fol. 300: *οὐδὲν εἴρηται* 20. *αὖτις Hu* (nam dubium est, num ferri possit illa dativi structura, quamvis mox § 10 redeat, quo quidem loco et collocatio et particulae *ἅμα* vicinitas suspectum reddunt *αὐτῷ*; denique alia ratio est dativi *αὐτῷ* 8, 11, 5) *δύω* P 21. *υἱούς Va*, *οἱ∗οὺς* P *ὄντας· ἑνὸς* P, corr. *Rei* 748 22. *αὐτὸς* coni. *Va* 23. *ἀναλέλυκε ἐκ* P 25. *ἐπιφερομένους* coni. *Be* 26. *ἀπογνόντας* P, corr. *Va*

*κυκλωθείσης τῆς φάλαγγος ὑπό τε τῶν θηρίων καὶ τῶν
ἱππέων, καὶ τελευταῖον ἀποχωρῆσαι τὸν Σκόπαν ἀπὸ τοῦ
κινδύνου.*
20 *Ταῦτα δέ μοι δοκεῖ, καὶ καθόλου τὰ τοιαῦτα τῶν
ἀλογημάτων, πολλὴν ἐπιφέρειν αἰσχύνην τοῖς συγγραφεῦσι.*
2 *διὸ δεῖ μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι πάντων κρατεῖν τῶν τῆς
ἱστορίας μερῶν· καλὸν γάρ· εἰ δὲ μὴ τοῦτο δυνατόν, τῶν
ἀναγκαιοτάτων καὶ τῶν μεγίστων ἐν αὐτῇ πλείστην ποι-
εῖσθαι πρόνοιαν.*
3 *Ταῦτα μὲν οὖν προήχθην εἰπεῖν θεωρῶν νῦν, καθά-
περ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων, τὸ
μὲν ἀληθινὸν καὶ πρὸς τὴν χρείαν ἀνῆκον ἐν ἑκάστοις*
4 *ἐπισεσυρμένον, τὸ δὲ πρὸς ἀλαζονείαν καὶ φαντασίαν
ἐπαινούμενον καὶ ζηλούμενον ὡς μέγα τι καὶ θαυμάσιον,
ὃ καὶ τὴν κατασκευὴν ἔχει ῥᾳδιεστέραν καὶ τὴν εὐδόκησιν*
5 *ὀλιγοδεεστέραν, καθάπερ αἱ λοιπαὶ τῶν γραφῶν. περὶ δὲ
τῆς τῶν τόπων ἀγνοίας τῶν κατὰ τὴν Λακωνικὴν διὰ τὸ
μεγάλην εἶναι τὴν παράπτωσιν οὐκ ὤκνησα γράψαι καὶ*
6 *πρὸς αὐτὸν Ζήνωνα, κρίνων καλὸν εἶναι τὸ μὴ τὰς τῶν
πέλας ἁμαρτίας ἴδια προτερήματα νομίζειν, καθάπερ ἔνιοι
ποιεῖν εἰώθασιν, ἀλλὰ μὴ μόνον τῶν ἰδίων ὑπομνημάτων
ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλοτρίων, καθ' ὅσον οἷοί τ' ἐσμέν, ποι-
εῖσθαι πρόνοιαν καὶ διόρθωσιν χάριν τῆς κοινῆς ὠφε-*
7 *λείας. ὁ δὲ λαβὼν τὴν ἐπιστολήν, καὶ γνοὺς ἀδύνατον
οὖσαν τὴν μετάθεσιν διὰ τὸ προεκδεδωκέναι τὰς συντά-* 835
ξεις, ἐλυπήθη μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, ποιεῖν δ' οὐδὲν εἶχε,
8 *τήν γε μὴν ἡμετέραν αἵρεσιν ἀπεδέξατο φιλοφρόνως. ὃ
δὴ κἂν ἐγὼ παρακαλέσαιμι περὶ αὐτοῦ τοὺς καθ' ἡμᾶς
καὶ τοὺς ἐπιγινομένους, ἐὰν μὲν κατὰ πρόθεσιν εὑρισκώ-
μεθά που κατὰ τὴν πραγματείαν διαψευδόμενοι καὶ παρο-*
9 *ρῶντες τὴν ἀλήθειαν, ἀπαραιτήτως ἐπιτιμᾶν, ἐὰν δὲ κατ'*

---

12. *μὲν Va*, *μεν γαρ* (sine acc.) P 16. *ὀλιγωδεστέραν* P, corr. *Va* 23. *διόρθοσι* P 26. post *μάλιστα* additum in P *φαίνεται* del. *Sch* 28. *παρακελεύσαιμι* P, corr. *Hu* Fleckeiseni annal. 1858 p. 819 *τοὺς* add. *Sch* 29. *εὑρισκώμεθά* P 30. *τὴν* om. *Gro Sch* Didotiana

ἄγνοιαν, συγγνώμην ἔχειν, καὶ μάλιστα πάντων ἡμῖν διὰ τὸ μέγεθος τῆς συντάξεως καὶ διὰ τὴν καθόλου περιβολὴν τῶν πραγμάτων.

RES AEGYPTI.

* Ὅτι ὁ Τληπόλεμος ὁ τὰ τῆς βασιλείας τῶν Αἰγυ- 21
πτίων πράγματα μεταχειριζόμενος ἦν μὲν κατὰ τὴν ἡλι-
κίαν νέος καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐν στρατιωτικῷ βίῳ διεγε-
γόνει μετὰ φαντασίας, ἦν δὲ καὶ τῇ φύσει μετέωρος καὶ 2
φιλόδοξος, καὶ καθόλου πολλὰ μὲν εἰς πραγμάτων λόγον
ἀγαθὰ προσεφέρετο, πολλὰ δὲ καὶ κακά. στρατηγεῖν μὲν 3
γὰρ ἐν τοῖς ὑπαίθροις καὶ χειρίζειν πολεμικὰς πράξεις
δυνατὸς ἦν, καὶ ἀνδρώδης ὑπῆρχε τῇ φύσει, καὶ πρὸς τὰς
στρατιωτικὰς ὁμιλίας εὐφυῶς διέκειτο· πρὸς δὲ ποικίλων 4
πραγμάτων χειρισμόν, δεόμενον ἐπιστάσεως καὶ νήψεως,
καὶ πρὸς φυλακὴν χρημάτων καὶ καθόλου τὴν περὶ τὸ
λυσιτελὲς οἰκονομίαν, ἀφυέστατος ὑπῆρχε πάντων. ᾗ καὶ 5
ταχέως οὐ μόνον ἔσφηλεν, ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν ἠλάτ-
τωσε. παραλαβὼν γὰρ τὴν τῶν χρημάτων ἐξουσίαν, τὸ 6
μὲν πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας κατέτριβε σφαιρομαχῶν
καὶ πρὸς τὰ μειράκια διαμιλλώμενος ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀπὸ 7
δὲ τούτων γινόμενος εὐθέως πότους συνῆγε καὶ τὸ πλεῖον
μέρος τοῦ βίου περὶ ταῦτα καὶ σὺν τούτοις εἶχε τὴν δια-
τριβήν. ὃν δέ ποτε χρόνον τῆς ἡμέρας ἀπεμέριζε πρὸς 8
ἐντεύξεις, ἐν τούτῳ διεδίδου, μᾶλλον δ', εἰ δεῖ τὸ φαι-
νόμενον εἰπεῖν, διερρίπτει τὰ βασιλικὰ χρήματα τοῖς ἀπὸ
τῆς Ἑλλάδος παραγεγονόσι πρεσβευταῖς καὶ τοῖς περὶ τὸν
Διόνυσον τεχνίταις, μάλιστα δὲ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν ἡγε-
μόσι καὶ στρατιώταις. καθόλου γὰρ ἀνανεύειν οὐκ ᾔδει, 9
836 τῷ δὲ πρὸς χάριν ὁμιλήσαντι πᾶν ἐξ ἑτοίμου τὸ φανὲν
ἐδίδου. τὸ λοιπὸν ηὐξάνετο τὸ κακὸν ἐξ αὑτοῦ λαμβάνον 10

---

5. P *Va* 82; inc. Suid. h. v.: *Τληπόλεμος ὁ τὰ τῆς* cet. 10. *προεφέρετο* P Suid., corr. Ernestus 13. 14. *ποικίλον* et *δεομένων* *Rei* 749 17. *ἔσφηλεν* P Suid., *ἐσφάλη* coni. *Sch*, *ἑαυτὸν ἔσφηλεν* *Rei* 749, *ἔσφηλε πάσας τὰς ἰδίας ἐπιβολάς* *Hu* 24. *δ' εἰ* P Suid., *δέ, εἰ* vulgo
26. *προσγεγονόσι* Suid. 27. *μάλιστα* — 28. *στρατιώταις* om. Suid. 30. *ἐδίδου*: des. Suid. *ηὐξάνετο τὸ* coni. *Sch* pro *ηὔξανε τὸ* (conf. cap. 22, 7)

11 *τὴν ἐπίδοσιν. πᾶς γὰρ ὁ παθὼν εὖ παρὰ τὴν προσδοκίαν
καὶ τοῦ γεγονότος χάριν καὶ τοῦ μέλλοντος ὑπερεβάλλετο*
12 *ταῖς τῶν λόγων εὐχαριστίαις· ὁ δὲ πυνθανόμενος τὸν γι-
νόμενον ἐκ πάντων ἔπαινον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τὰς ἐν τοῖς
πότοις ἐπιχύσεις, ἔτι δὲ τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὰ διὰ τῶν
ἀκροαμάτων εἰς αὐτὸν ᾀδόμενα παίγνια καθ᾽ ὅλην τὴν
πόλιν, εἰς τέλος ἐχαυνοῦτο καὶ μᾶλλον ἀεὶ καὶ μᾶλλον
ἐξετυφοῦτο, καὶ προχειρότερος ἐγίνετο πρὸς τὰς ξενικὰς*
22 *καὶ στρατιωτικὰς χ΄ριτας. ἐφ᾽ οἷς οἱ περὶ τὴν αὐλὴν
ἀσχάλλοντες πάντα παρεσημαίνοντο καὶ βαρέως αὐτοῦ τὴν
αὐθάδειαν ὑπέφερον, τὸν δὲ Σωσίβιον ἐκ παραθέσεως*
2 *ἐθαύμαζον. ἐδόκει γὰρ οὗτος τοῦ τε βασιλέως προεστάναι
φρονιμώτερον ἢ κατὰ τὴν ἡλικίαν, τήν τε πρὸς τοὺς ἐκτὸς
ἀπάντησιν ἀξίαν ποιεῖσθαι τῆς ἐγκεχειρισμένης αὐτῷ πί-
στεως· αὕτη δ᾽ ἦν ἡ σφραγὶς καὶ τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα.*
3 *κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀνακομιζόμενος ἧκει παρὰ τοῦ*
4 *Φιλίππου Πτολεμαῖος ὁ Σωσιβίου. καὶ πρὶν μὲν οὖν ἐκ
τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκπλεῦσαι πλήρης ἦν τύφου διά τε τὴν
ἰδίαν φύσιν καὶ διὰ τὴν προσγεγενημένην ἐκ τοῦ πατρὸς*
5 *εὐκαιρίαν· ὡς δὲ καταπλεύσας εἰς τὴν Μακεδονίαν συνέ-
μιξε τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν νεανίσκοις, ὑπολαβὼν εἶναι τὴν
Μακεδόνων ἀνδρείαν ἐν τῇ τῆς ὑποδέσεως καὶ τῇ τῆς
ἐσθῆτος διαφορᾷ, παρῆν ταῦτα πάντα ἐζηλωκὼς καὶ πε-
πεισμένος αὐτὸν μὲν ἄνδρα γεγονέναι διὰ τὴν ἐκδημίαν
καὶ διὰ τὸ Μακεδόσιν ὡμιληκέναι, τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἀλε-*
6 *ξάνδρειαν ἀνδράποδα καὶ βλᾶκας διαμένειν. διόπερ εὐ-
θέως ἐζηλοτύπει καὶ παρετρίβετο πρὸς τὸν Τληπόλεμον.*
7 *πάντων δ᾽ αὐτῷ συγκατατιθεμένων τῶν περὶ τὴν αὐλὴν
διὰ τὸ τὸν Τληπόλεμον καὶ τὰ πράγματα καὶ τὰ χρήματα
μὴ ὡς ἐπίτροπον ἀλλ᾽ ὡς κληρονόμον χειρίζειν, ταχέως*

---

1. *πᾶς* — 3. *εὐχαριστίαις* habet F in marg. fol. 257ʳ 2. *ὑπερεβάλετο* F 3. *εὐχαριστείαις* F 5. *ἐπιλύσεις* P, corr. *Va* in adnotat. p. 16 6. *καθ᾽ ὅλην* *Hu*, *καλὴν* P, *κατὰ* *Va* vulgo 10. *ἀσχάλοντες* P *βραχέως* P, corr. *Gro* auctore *Va* 13. *φρονιμώτερον ἢ* *Va*, *καὶ φρονιμότερον* P 14. *ἄξια* P, corr. *Va* 16. *ἧκε* *Hu* 19. *προγεγενημένην* P, corr. *Rei* 750 23. *πεπεισμένος* coni. *Be* pro *πεπιστευμένος* 25. *ὡμιλικέναι* P 29. *διὰ τὸ* *Rei* 750, *διάτε* P

ηὐξήθη τὰ τῆς διαφορᾶς. καθ' ὃν καιρὸν ὁ Τληπόλεμος, 8
προσπιπτόντων αὐτῷ λόγων δυσμενικῶν ἐκ τῆς τῶν αὐ-
837 λικῶν παρατηρήσεως καὶ κακοπραγμοσύνης, τὰς μὲν ἀρχὰς
παρήκουε καὶ κατεφρόνει τῶν λεγομένων· ὡς δέ ποτε 9
καὶ κοινῇ συνεδρεύσαντες ἐτόλμησαν ἐν τῷ μέσῳ καταμέμ-
φεσθαι τὸν Τληπόλεμον, ὡς κακῶς χειρίζοντα τὰ κατὰ
τὴν βασιλείαν, οὐ παρόντος αὐτοῦ, τότε δὴ παροξυνθεὶς 10
συνῆγε τὸ συνέδριον, καὶ παρελθὼν ἐκείνους μὲν ἔφη λάθρᾳ
καὶ κατ' ἰδίαν ποιεῖσθαι κατ' αὐτοῦ τὰς διαβολάς, αὐτὸς
δ' ἔκρινε κοινῇ καὶ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ποιήσασθαι
τὴν κατηγορίαν.

* Ὅτι μετὰ τὴν δημηγορίαν ἔλαβε καὶ τὴν σφραγῖδα 11
παρὰ Σωσιβίου, καὶ ταύτην παρειληφὼς ὁ Τληπόλεμος
λοιπὸν ἤδη πάντα τὰ πράγματα κατὰ τὴν αὐτοῦ προαί-
ρεσιν ἔπραττεν.

BELLUM DE COELESYRIA.

849 * Ἐμοὶ δὲ καὶ δίκαιον ἅμα καὶ πρέπον εἶναι δοκεῖ 22a
τὸ τοῖς Γαζαίοις ἀποδοῦναι τὴν καθήκουσαν μαρτυρίαν. (40)
οὐδὲν γὰρ διαφέροντες ἀνδρείᾳ τῶν κατὰ Κοίλην Συρίαν 2
πρὸς τὰς πολεμικὰς πράξεις, ἐν κοινωνίᾳ πραγμάτων καὶ
τῷ τηρεῖν τὴν πίστιν πολὺ διαφέρουσι καὶ συλλήβδην
850 ἀνυπόστατον ἔχουσι τὴν τόλμαν. κατὰ γὰρ τὴν Περσῶν 3
ἔφοδον ἐκπλαγέντων τῶν ἄλλων διὰ τὸ μέγεθος τῆς δυ-
ναστείας, καὶ πάντων ἐγχειρισάντων σφᾶς αὐτοὺς καὶ
τὰς πατρίδας Μήδοις, μόνοι τὸ δεινὸν ὑπέμειναν πάντες,
τὴν πολιορκίαν ἀναδεξάμενοι. κατὰ δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου 4
παρουσίαν οὐ μόνον τῶν ἄλλων παραδεδωκότων αὑτοὺς
ἀλλὰ καὶ Τυρίων ἐξηνδραποδισμένων μετὰ βίας, καὶ σχε-
δὸν ἀνελπίστου τῆς σωτηρίας ὑπαρχούσης τοῖς ἐναντιου-

11. post κατηγορίαν add. P ζη εν π δημηγορ/ (τ τ ε supra) 12. P Va 86 16. Nissenus 124. 325 17. P (post cap. 22, 11) Va 86: Ὅτι ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τὴν τῶν γαζαίων πόλιν πορθήσαντος φησὶν ὁ πολύβιος· ἐμοὶ δὲ cet. 22. τὴν Περσῶν Va in adnotat. p. 16, τετάρτην P, τὴν κατ' Ἀρταξέρξην Rei 750 24. ἐγχειρησάντων P 25. πάντων Sch, ἑκόντες Rei 750

μένοις πρὸς τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τὴν Ἀλεξάνδρου,
μόνοι τῶν κατὰ Συρίαν ὑπέστησαν καὶ πάσας ἐξή-
5 *λεγξαν τὰς ἐλπίδας. τὸ δὲ παραπλήσιον ἐποίησαν*
καὶ κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς· οὐδὲν γὰρ ἀπέ-
λειπον τῶν ἐνδεχομένων, σπουδάζοντες διαφυλάξαι τὴν
6 *πρὸς τὸν Πτολεμαῖον πίστιν. διὸ καθάπερ καὶ κατ'*
ἰδίαν ἐπισημαινόμεθα τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐν τοῖς ὑπο-
μνήμασι, τὸν αὐτὸν τρόπον χρὴ καὶ κοινῇ τῶν πόλεων
τὴν ἐπ' ἀγαθῷ ποιήσασθαι μνήμην, ὅσαι τῶν καλῶν ἐκ
παραδόσεώς τι καὶ προθέσεως πράττειν εἰώθασιν.

RES ITALIAE.

837
23 * *Πόπλιος δὲ Σκιπίων ἧκεν ἐκ Λιβύης οὐ πολὺ κα-* a. u. 554
2 *τόπιν τῶν προειρημένων καιρῶν. οὔσης δὲ τῆς προσδοκίας*
τῶν πολλῶν ἀκολούθου τῷ μεγέθει τῶν πράξεων, μεγάλην
εἶναι συνέβαινε καὶ τὴν φαντασίαν περὶ τὸν ἄνδρα καὶ
3 *τὴν τοῦ πλήθους εὔνοιαν πρὸς αὐτόν. καὶ τοῦτο εἰκότως*
4 *ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἐγίνετο καὶ καθηκόντως· οὐδέποτε γὰρ*
ἂν ἐλπίσαντες Ἀννίβαν ἐκβαλεῖν ἐξ Ἰταλίας οὐδ' ἀποτρί-
ψασθαι τὸν ὑπὲρ αὑτῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων κίνδυνον,
τότε δοκοῦντες ἤδη βεβαίως οὐ μόνον ἐκτὸς γεγονέναι
παντὸς φόβου καὶ πάσης περιστάσεως, ἀλλὰ καὶ κρατεῖν
5 *τῶν ἐχθρῶν, ὑπερβολὴν οὐ κατέλιπον χαρᾶς. ὡς δὲ καὶ*
τὸν θρίαμβον εἰσῆγε, τότε καὶ μᾶλλον ἔτι διὰ τῆς τῶν
εἰσαγομένων ἐναργείας μιμνησκόμενοι τῶν προγεγονότων
κινδύνων ἐκπαθεῖς ἐγίνοντο κατά τε τὴν πρὸς θεοὺς εὐ-
χαριστίαν καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὸν αἴτιον τῆς τηλικαύτης
6 *μεταβολῆς εὔνοιαν. καὶ γὰρ ὁ Σόφαξ ὁ τῶν Μασαισυ-*
λίων βασιλεὺς ἤχθη τότε διὰ τῆς πόλεως ἐν τῷ θριάμβῳ
μετὰ τῶν αἰχμαλώτων· ὃς καὶ μετά τινα χρόνον ἐν τῇ

---

1. *τὴν* (ante *Ἀλ.*) *Ben* 275 pro *τοῦ*   2. 3. *ἐξελέγξαντες ἐλπίδας* P, *ἐξέλεγξαν τὰς ἐλπ. Gro* in notis p. 451, corr. Wesselingius ad Diodor. tom. II p. 462   9. 10. *τῶν καλῶν ἐκ παραδῶσεως τὶ* P, *τι τῶν καλῶν ἐκ παραδώσεώς τε Va* vulgo   11. Liv. 30, 45, Appian. Maced. 4, Nissen. 325   12. F fol. 257ʳ *He* 269, 11   *σκηπίων* FS   18. *καθηκόντος* F, corr. S   19. *ἀποτρίψεσθαι Be*   25. *ἐνεργείας* FS, corr. *Sca*   26. *εὐχαριστείαν* F, sed *ει* punctis notatum

φυλακῇ τὸν βίον μετήλλαξε. τούτων δὲ συντελεσθέντων 7
οἱ μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
ἀγῶνας ἦγον καὶ πανηγύρεις ἐπιφανῶς, χορηγὸν ἔχοντες
εἰς ταῦτα τὴν Σκιπίωνος μεγαλοψυχίαν.

BELLUM CONTRA PHILIPPUM.

838 * Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τοῦ χειμῶνος ἤδη κατ- 24
αρχομένου, καθ' ὃν Πόπλιος Σολπίκιος ὕπατος κατε-
στάθη ἐν Ῥώμῃ, ποιούμενος τὴν διατριβὴν ἐν τοῖς Βαρ-
γυλίοις, θεωρῶν καὶ τοὺς Ῥοδίους καὶ τὸν Ἄτταλον οὐχ
οἷον διαλύοντας τὸ ναυτικὸν ἀλλὰ καὶ προσπληροῦντας
ναῦς καὶ φιλοτιμότερον προσκειμένους ταῖς φυλακαῖς,
δυσχρήστως διέκειτο καὶ πολλὰς καὶ ποικίλας εἶχε περὶ
τοῦ μέλλοντος ἐπινοίας. ἅμα μὲν γὰρ ἠγωνία τὸν ἐκ τῶν 2
Βαργυλίων ἔκπλουν καὶ προεωρᾶτο τὸν κατὰ θάλατταν
κίνδυνον, ἅμα δὲ τοῖς κατὰ τὴν Μακεδονίαν πράγμασι
διαπιστῶν οὐδαμῶς ἐβούλετο παραχειμάζειν κατὰ τὴν
Ἀσίαν, φοβούμενος [μὲν οὖν] καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ τοὺς
Ῥωμαίους· καὶ γὰρ οὐδ' ἠγνόει τὰς ἐξαποστελλομένας 3
κατ' αὐτοῦ πρεσβείας εἰς Ῥώμην * * * διότι πέρας
ἔχει τὰ κατὰ τὴν Λιβύην. ἐξ ὧν ἐδυσχρηστεῖτο μὲν 4
ὑπερβαλλόντως, ἠναγκάζετο δὲ κατὰ τὸ παρὸν ἐπιμένων
αὐτοῦ, τὸ δὴ λεγόμενον, λύκου βίον ζῆν. παρ' ὧν μὲν 5
γὰρ ἁρπάζων καὶ κλέπτων, τοὺς δὲ ἀποβιαζόμενος, ἐνίους
δὲ παρὰ φύσιν αἰκάλλων διὰ τὸ λιμώττειν αὐτῷ τὸ στρά-
τευμα, ποτὲ μὲν ἐσιτεῖτο κρέα, ποτὲ δὲ σῦκα, ποτὲ δὲ
σιτάρια βραχέα παντελῶς· ὧν τινὰ μὲν αὐτῷ Ζεῦξις 6
ἐχορήγει τὰ δὲ Μυλασεῖς καὶ Ἀλαβανδεῖς καὶ Μάγνητες,
οὓς, ὁπότε μέν τι δοῖεν, ἔσαινεν, ὅτε δὲ μὴ δοῖεν, ὑλά-
κτει καὶ ἐπεβούλευεν αὐτοῖς. τέλος ἐπὶ τὴν Μυλασέων 7
πόλιν πράξεις συνεστήσατο διὰ Φιλοκλέους, ἐσφάλη δὲ

---

4. *σκηπίωνος* FS 5. Liv. 31, 14—18, Diodor. 28, 6, Nissen. 121 s. 325 6. P (post cap. 22ª) *Va* 86 17. *μὲν οὖν* orta esse videntur ex *μένους*, varia scriptura ad *φοβούμενος* 19. *καταυτοῦ* P, *καθ' αὐτοῦ* coni. *Va* *διότι* *Rei* 750 s. pro *διόπερ* 27. *ταδεμυλαβεῖς* P, *τὰ δὲ μυλασσεῖς* *Va* 29. 30. *μυλβέων πόλι* P, corr. *Va*

8 *διὰ τὴν ἀλογίαν τῆς ἐπιβολῆς. τὴν δ' Ἀλαβανδέων χώραν*
ὡς πολεμίαν κατέφθειρε, φήσας ἀναγκαῖον εἶναι πορίζειν
τῷ στρατεύματι τὰ πρὸς τὴν τροφήν.
9 * *Πολύβιος δ' ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ*
τῶν ἱστοριῶν "Φίλιππός" φησιν "ὁ Περσέως πατήρ, ὅτε
τὴν Ἀσίαν κατέτρεχεν, ἀπορῶν τροφῶν τοῖς στρατιώταις
παρὰ Μαγνήτων, ἐπεὶ σῖτον οὐκ εἶχον, σῦκα ἔλαβε. διὸ
καὶ Μυοῦντος κυριεύσας τοῖς Μάγνησιν ἐχαρίσατο τὸ
χωρίον ἀντὶ τῶν σύκων."
25 * *Ὅτι ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἐξέπεμπε πρεσβευτὰς* 839
πρὸς Ἄτταλον τὸν βασιλέα τοὺς ἅμα μὲν εὐχαριστήσοντας
ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ἅμα δὲ παρακαλέσοντας αὐτὸν ἐλθεῖν
Ἀθήναζε χάριν τοῦ συνδιαλαβεῖν περὶ τῶν ἐνεστώτων.
2 *ὁ δὲ βασιλεὺς μετά τινας ἡμέρας πυθόμενος καταπε-*
πλευκέναι Ῥωμαίων πρεσβευτὰς εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ
νομίζων ἀναγκαῖον εἶναι τὸ συμμῖξαι τούτοις, ἀνήχθη
3 *κατὰ σπουδήν. ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων δῆμος γνοὺς τὴν*
παρουσίαν αὐτοῦ μεγαλομερῶς ἐψηφίσατο περὶ τῆς ἀπαν-
4 *τήσεως καὶ τῆς ὅλης ἀποδοχῆς τοῦ βασιλέως. Ἄτταλος*
δὲ καταπλεύσας εἰς τὸν Πειραιᾶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν
ἐχρημάτισε τοῖς ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβευταῖς, θεωρῶν δ'
αὐτοὺς καὶ τῆς προγεγενημένης κοινοπραγίας μνημονεύ-
οντας καὶ πρὸς τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου πόλεμον ἑτοί-
5 *μους ὄντας περιχαρὴς ἦν. τῇ δὲ ἐπαύριον ἅμα τοῖς*
Ῥωμαίοις καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων ἄρχουσιν ἀνέβαινεν εἰς
ἄστυ μετὰ μεγάλης προστασίας· οὐ γὰρ μόνον οἱ τὰς
ἀρχὰς ἔχοντες μετὰ τῶν ἱππέων, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ
πολῖται μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἀπήντων αὐτοῖς.
6 *ὡς δὲ συνέμιξαν, τοιαύτη παρὰ τῶν πολλῶν ἐγένετο κατὰ*
τὴν ἀπάντησιν φιλανθρωπία πρός τε Ῥωμαίους καὶ ἔτι

4. Athen. 3 p. 78e   *ις̄* codex Venetus (vide Bekkeri edit. p. 838, 28), *δωδεκάτῃ* vulgo apud Athen.   10. N fol. 70v *Ur* 6   13. *συνδιαλαλεῖν* coni. *Ur*   16. *συμμίξαι* N *Ur*   21. *ἐχρημάτησε* N   25. *καὶ τοῖς* in N prima m. corr. pro *καὶ τῆς*   26. *προσδοκίας* N, *προδοσίας* U, corr. *Ur*   27. *ἱερέων* coni. *Ur*, iniuria Livianum *sacerdotes* (31, 14, 12) huc referens   28. *μετὰ τῶν* N, *μετὰ*, omisso *τῶν*, *Ur* II 2 vulgo, *κατὰ Ur* in contextu

μᾶλλον πρὸς τὸν Ἄτταλον ὥσθ' ὑπερβολὴν μὴ καταλι-
πεῖν. ἐπεὶ δ' εἰσῄει κατὰ τὸ Δίπυλον, ἐξ ἑκατέρου τοῦ 7
μέρους παρέστησαν τὰς ἱερείας καὶ τοὺς ἱερεῖς. μετὰ
δὲ ταῦτα πάντας μὲν τοὺς ναοὺς ἀνέῳξαν, ἐπὶ δὲ πᾶσι
θύματα τοῖς βωμοῖς παραστήσαντες ἠξίωσαν αὐτὸν θῦσαι.
τὸ δὲ τελευταῖον ἐψηφίσαντο τιμὰς τηλικαύτας ἡλίκας 8
οὐδενὶ ταχέως τῶν πρότερον εἰς αὐτοὺς εὐεργετῶν γε-
γονότων· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ φυλὴν ἐπώνυμον 9
ἐποίησαν Ἀττάλῳ, καὶ κατένειμαν αὐτὸν εἰς τοὺς ἐπω-
νύμους τῶν ἀρχηγετῶν.

Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγόντες ἐκκλησίαν ἐκάλουν τὸν 26
προειρημένον. παραιτουμένου δὲ καὶ φάσκοντος εἶναι 2
φορτικὸν τὸ κατὰ πρόσωπον εἰσελθόντα διαπορεύεσθαι
τὰς εὐεργεσίας τὰς αὐτοῦ τοῖς εὖ πεπονθόσι, τῆς μὲν
840 εἰσόδου παρῆκαν, γράψαντα δ' αὐτὸν ἠξίουν ἐκδοῦναι 3
περὶ ὧν ὑπολαμβάνει συμφέρειν πρὸς τοὺς ἐνεστῶτας
καιρούς. τοῦ δὲ πεισθέντος καὶ γράψαντος εἰσήνεγκαν 4
τὴν ἐπιστολὴν οἱ προεστῶτες. ἦν δὲ τὰ κεφάλαια τῶν 5
γεγραμμένων ἀνάμνησις τῶν πρότερον ἐξ αὐτοῦ γεγονό-
των εὐεργετημάτων εἰς τὸν δῆμον, ἐξαρίθμησις τῶν πε-
πραγμένων αὐτῷ πρὸς Φίλιππον κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας
καιρούς, τελευταία δὲ παράκλησις εἰς τὸν κατὰ Φιλίππου 6
πόλεμον, καὶ διορκισμός, ὡς ἐὰν μὴ νῦν ἕλωνται συνεμ-
βαίνειν εὐγενῶς εἰς τὴν ἀπέχθειαν ἅμα Ῥοδίοις καὶ Ῥω-
μαίοις καὶ αὐτῷ, μετὰ δὲ ταῦτα παρέντες τοὺς καιροὺς
κοινωνεῖν βούλωνται τῆς εἰρήνης, ἄλλων αὐτὴν κατερ-
γασαμένων, ἀστοχήσειν αὐτοὺς τοῦ τῇ πατρίδι συμφέ-
ροντος. τῆς δὲ ἐπιστολῆς ταύτης ἀναγνωσθείσης ἕτοι- 7
μον ἦν τὸ πλῆθος ψηφίζεσθαι τὸν πόλεμον καὶ διὰ τὰ
λεγόμενα καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τὸν Ἄτταλον. οὐ 8
μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν Ῥοδίων ἐπεισελθόντων καὶ πολλοὺς

4. ἠνέωξαν N δὲ alterum om. *Ur* 6. ἡλικίας NU, corr. *Ur* II 3 14. μὲν add. *Sch* 15. παρῆκε N *Ur*, corr. *Rei* 625 αὐτὸν *Ur*, αὐτὴν N 16. ὑπολαμβάνειν N 18. τὰ add. *Ca* 19. προτέρων N *Ur*, corr. *Rei* 625 21. κατὰ *Ur*, πρὸς N 22. φίλιππον N *Ur*, corr. *Ca* 23. συμβαίνειν N *Ur*, corr. *Rei* 625 25. παρέντας N 26. βούλονται N 27. τοῦ om. N 28. ταύτης *Rei* 625 pro αὐτῆς 30. οὐ

πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν διαθεμένων λόγους, ἔδοξε τοῖς
9 *Ἀθηναίοις ἐκφέρειν τῷ Φιλίππῳ τὸν πόλεμον. ἀπεδέ-*
ξαντο δὲ καὶ τοὺς Ῥοδίους μεγαλομερῶς, καὶ τόν τε δῆ-
μον ἐστεφάνωσαν ἀριστείων στεφάνῳ καὶ πᾶσι Ῥοδίοις
ἰσοπολιτείαν ἐψηφίσαντο διὰ τὸ κἀκείνους αὐτοῖς χωρὶς
τῶν ἄλλων τάς τε ναῦς ἀποκαταστῆσαι τὰς αἰχμαλώτους
10 *γενομένας καὶ τοὺς ἄνδρας. οἱ μὲν οὖν πρέσβεις οἱ παρὰ*
τῶν Ῥοδίων ταῦτα διαπράξαντες ἀνήχθησαν εἰς τὴν Κέων
ἐπὶ τὰς νήσους μετὰ τοῦ στόλου.

27 * *Ὅτι καθ' ὃν χρόνον οἱ τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις ἐν*
ταῖς Ἀθήναις ἐποιοῦντο τὴν διατριβήν, Νικάνορος τοῦ
παρὰ Φιλίππου κατατρέχοντος τὴν Ἀττικὴν ἕως τῆς Ἀκα-
δημίας, προδιαπεμψάμενοι πρὸς αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι κή-
2 *ρυκα συνέμιξαν αὐτῷ καὶ παρεκάλεσαν ἀναγγεῖλαι τῷ*
Φιλίππῳ διότι Ῥωμαῖοι παρακαλοῦσι τὸν βασιλέα τῶν
μὲν Ἑλλήνων μηδενὶ πολεμεῖν, τῶν δὲ γεγονότων εἰς Ἄτ-
3 *ταλον ἀδικημάτων δίκας ὑπέχειν ἐν ἴσῳ κριτηρίῳ, καὶ*
διότι πράξαντι μὲν ταῦτα τὴν εἰρήνην ἄγειν ἔξεστι πρὸς
Ῥωμαίους, μὴ βουλομένῳ δὲ πείθεσθαι τἀναντία συνεξα- 841
κολουθήσειν ἔφασαν. ὁ μὲν οὖν Νικάνωρ ταῦτα ἀκούσας
4 *ἀπηλλάγη· τὸν αὐτὸν δὲ λόγον τοῦτον οἱ Ῥωμαῖοι καὶ*
πρὸς Ἠπειρώτας εἶπαν περὶ Φιλίππου παραπλέοντες ἐν
Φοινίκῃ καὶ πρὸς Ἀμύνανδρον ἀναβάντες εἰς Ἀθαμανίαν·
παραπλησίως καὶ πρὸς Αἰτωλοὺς ἐν Ναυπάκτῳ καὶ πρὸς
5 *τοὺς Ἀχαιοὺς ἐν Αἰγίῳ. τότε δὲ διὰ τοῦ Νικάνορος τῷ*
Φιλίππῳ ταῦτα δηλώσαντες αὐτοὶ μὲν ἀπέπλευσαν ὡς
Ἀντίοχον καὶ Πτολεμαῖον ἐπὶ τὰς διαλύσεις.

28 * *Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ τὸ μὲν ἄρξασθαι καλῶς καὶ συν-*

μὴν ἀλλὰ — 17. *Ἄτταλον* bis scripta in N 4. *ἀριστείῳ* N priore loco U, *ἀριστείω* N altero loco, *ἀριστείας* coni. *Ur*, corr. *Rei* 626 5. *εἰσοπολιτείαν* N 5 ss. *διὰ τὸ κἀκείνους* cet. ab epitomatore in brevius contracta esse censet Nissenus 11 6. post *ἄλλων* intercidisse quaedam statuit Tillmannsins 48 7. *γενομένους* N fol. 73v, *γενομένας* recte idem fol. 74r 8. *Κέων* sive *Κίαν* coni. *Sch*, *κίον* N *Ur*, *Ciam* Liv. 31, 15, 8 9. *ἐπὶ τὰς* NU, *ἔπειτα τὰς* coni. *Ur* coll. Livio 31, 15, 8 *τοῦ* om. N fol. 73v, habet fol. 74r 10. N fol. 73r *Ur* 8 13. *κήρυκας* N *Ur*, corr. *Be* 18. *ἐξέσται* *Na* 354 coll. 16, 34, 4 22. *παραπλέοντας* N 28. F fol. 258r *He* 269, 24

ακμάσαι ταῖς ὁρμαῖς πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων αὔξησιν
ἐπὶ πολλῶν ἤδη γεγονέναι, τὸ δ' ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν τὸ 2
προτεθὲν καί που καὶ τῆς τύχης ἀντιπιπτούσης συνεκ-
πληρῶσαι τῷ λογισμῷ τὸ τῆς προθυμίας ἐλλιπὲς ἐπ'
ὀλίγων γίνεσθαι. διὸ καὶ τότε δικαίως ἄν τις τὴν μὲν 3
Ἀττάλου καὶ Ῥοδίων ὀλιγοπονίαν καταμέμψαιτο, τὸ δὲ
Φιλίππου βασιλικὸν καὶ μεγαλόψυχον καὶ τὸ τῆς προθέσεως
ἐπίμονον ἀποδέξαιτο, οὐχ ὡς καθόλου τὸν τρόπον ἐπαι-
νῶν, ἀλλ' ὡς τὴν πρὸς τὸ παρὸν ὁρμὴν ἐπισημαινόμενος.
ποιοῦμαι δὲ τὴν τοιαύτην διαστολήν, ἵνα μή τις ἡμᾶς 4
ὑπολάβῃ μαχόμενα λέγειν ἑαυτοῖς, ἄρτι μὲν ἐπαινοῦντας
Ἄτταλον καὶ Ῥοδίους, Φίλιππον δὲ καταμεμφομένους, νῦν
δὲ τοὐναντίον. τούτου γὰρ χάριν ἐν ἀρχαῖς τῆς πραγ- 5
ματείας διεστειλάμην, φήσας ἀναγκαῖον εἶναι ποτὲ μὲν
εὐλογεῖν, ποτὲ δὲ ψέγειν τοὺς αὐτούς, ἐπειδὴ πολλάκις 6
μὲν αἱ πρὸς τὸ χεῖρον τῶν πραγμάτων ῥοπαὶ καὶ περι-
στάσεις ἀλλοιοῦσι τὰς προαιρέσεις τῶν ἀνθρώπων, πολ-
λάκις δὲ αἱ πρὸς τὸ βέλτιον, ἔστι δ' ὅτε κατὰ τὴν ἰδίαν 7
φύσιν ἄνθρωποι ποτὲ μὲν ἐπὶ τὸ δέον ὁρμῶσιν, ποτὲ
δὲ ἐπὶ τοὐναντίον. ὧν ἕν τί μοι δοκεῖ καὶ τότε γεγο-
νέναι περὶ τὸν Φίλιππον· ἀσχάλλων γὰρ ἐπὶ τοῖς γεγο- 8
νόσιν ἐλαττώμασιν, καὶ τὸ πλεῖον ὀργῇ καὶ θυμῷ χρώ-
μενος, παραστατικῶς καὶ δαιμονίως ἐνήρμοσεν εἰς τοὺς
ἐνεστῶτας καιρούς, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κατανέστη τῶν
842 Ῥοδίων καὶ τοῦ βασιλέως Ἀττάλου, καὶ καθίκετο τῶν ἑξῆς
πράξεων. ταῦτα μὲν οὖν προήχθην εἰπεῖν διὰ τὸ τινὰς 9
μὲν πρὸς τῷ τέρματι, καθάπερ οἱ κακοὶ τῶν σταδιέων,
ἐγκαταλιπεῖν τὰς ἑαυτῶν προθέσεις, τινὰς δ' ἐν τούτῳ
μάλιστα νικᾶν τοὺς ἀντιπάλους.
* Ὁ δὲ Φίλιππος ἐβούλετο παρελέσθαι Ῥωμαίων 29
τὰς ἐν τούτοις τοῖς τόποις ἀφορμὰς καὶ τὰς ἐπιβάθρας.
* Ἵνα, ἐὰν προθῆται διαβαίνειν αὖθις εἰς τὴν Ἀσίαν, 2
ἐπιβάθραν ἔχοι τὴν Ἄβυδον.

23. ἐνώρμησεν *Ur* 180b (debebat εἰσώρμησεν suadere: vide *Sch* ad h. l.) 28. ἐγκαταλείπειν coni. *Be* 30. Suid. v. ἐπιβάθρα προαφελέσθαι coni. *Be* 32. Suid. v. ἐπιβάθρας

3 * *Τὴν δὲ τῆς Ἀβύδου καὶ Σηστοῦ θέσιν καὶ τὴν*
εὐκαιρίαν τῶν πόλεων τὸ μὲν διὰ πλειόνων ἐξαριθμεῖ-
σθαι μάταιον εἶναί μοι δοκεῖ διὰ τὸ πάντας, ὧν καὶ
μικρὸν ὄφελος, ἱστορηκέναι διὰ τὴν ἰδιότητα τῶν τόπων·
4 *κεφαλαιωδῶς γε μὴν ὑπομνῆσαι τοὺς ἀναγινώσκοντας*
ἐπιστάσεως χάριν οὐκ ἄχρηστον εἶναι νομίζω πρὸς τὸ
5 *παρόν. γνοίη δ' ἄν τις τὰ περὶ τὰς προειρημένας πόλεις*
οὐχ οὕτως ἐξ αὐτῶν τῶν ὑποκειμένων τόπων ὡς ἐκ τῆς
παραθέσεως καὶ συγκρίσεως τῶν λέγεσθαι μελλόντων.
6 *καθάπερ γὰρ οὐδ' ἐκ τοῦ παρὰ μέν τισιν Ὠκεανοῦ προσ-*
αγορευομένου, παρὰ δέ τισιν Ἀτλαντικοῦ πελάγους, δυ-
νατὸν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν εἰσπλεῦσαι μὴ οὐχὶ
διὰ τοῦ καθ' Ἡρακλέους στήλας περαιωθέντα στόματος,
7 *οὕτως οὐδ' ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς εἰς τὴν Προποντίδα καὶ*
τὸν Πόντον ἀφικέσθαι μὴ οὐχὶ διὰ τοῦ μεταξὺ Σηστοῦ
8 *καὶ Ἀβύδου διαστήματος ποιησάμενον τὸν εἴσπλουν. ὥσ-*
περ δὲ πρός τινα λόγον τῆς τύχης ποιουμένης τὴν κα-
τασκευὴν ἀμφοτέρων τῶν πορθμῶν πολλαπλάσιον εἶναι
συμβαίνει τὸν καθ' Ἡρακλέους στήλας πόρον τοῦ κατὰ
9 *τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ μὲν γάρ ἐστιν ἑξήκοντα σταδίων, ὁ*
δὲ κατὰ τὴν Ἄβυδον δυεῖν, ὡσανεί τινος τεκμαιρομένου
διὰ τὸ πολλαπλασίαν εἶναι τὴν ἔξω θάλατταν τῆς καθ'
10 *ἡμᾶς. εὐκαιρότερον μέντοι γε τοῦ καθ' Ἡρακλείους*
11 *στήλας στόματός ἐστι τὸ κατὰ τὴν Ἄβυδον. τὸ μὲν γὰρ*
ἐξ ἀμφοῖν ὑπ' ἀνθρώπων οἰκούμενον πύλης ἔχει διάθεσιν
διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξίαν, ποτὲ μὲν γεφυρούμενον
ὑπὸ τῶν πεζεύειν ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ἠπείρους προαι- 843
12 *ρουμένων, ποτὲ δὲ πλωτευόμενον συνεχῶς· τὸ δὲ καθ'*
Ἡρακλείους στήλας σπάνιον ἔχει τὴν χρῆσιν καὶ σπα-
νίοις διὰ τὴν ἀνεπιμιξίαν τῶν ἐθνῶν τῶν πρὸς τοῖς πέ-
ρασι κατοικούντων τῆς Λιβύης καὶ τῆς Εὐρώπης καὶ

---

1. F fol. 258ᵛ *He* 269, 40; in marg. habet F[1] *περὶ τῆς ἀβύδου καὶ σηστοῦ θέσεως* 4. *διὰ*] *νὴ Δία Rei* 596 13. *περαιωθέντας* FS, corr. *Rei* 596 21. *δυοῖν* F[2]S vulgo 23. 29. *ἡρακλείους* F, *ἡράκλέους* S vulgo ante *Di* 29. *ἔχειν* FS, corr. Regius F Tubing. *σπανίοις* del. *Rei* 596

διὰ τὴν ἀγνωσίαν τῆς ἐκτὸς θαλάττης. αὐτὴ δ' ἡ τῶν 13
Ἀβυδηνῶν πόλις περιέχεται μὲν ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν
ὑπὸ τῶν τῆς Εὐρώπης ἀκρωτηρίων, ἔχει δὲ λιμένα δυ-
νάμενον σκέπειν ἀπὸ παντὸς ἀνέμου τοὺς ἐνορμοῦντας.
ἐκτὸς δὲ τῆς εἰς τὸν λιμένα καταγωγῆς οὐδαμῶς οὐδαμῇ 14
δυνατόν ἐστιν ὁρμῆσαι πρὸς τὴν πόλιν διὰ τὴν ὀξύτητα
καὶ βίαν τοῦ ῥοῦ τοῦ κατὰ τὸν πόρον.

Οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε Φίλιππος τὰ μὲν ἀποσταυρώσας 30
τὰ δὲ περιχαρακώσας τοὺς Ἀβυδηνοὺς ἐπολιόρκει καὶ κατὰ
γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. ἡ δὲ πρᾶξις αὕτη κατὰ 2
μὲν τὸ μέγεθος τῆς παρασκευῆς καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν
ἐν τοῖς ἔργοις ἐπινοημάτων, δι' ὧν οἵ τε πολιορκοῦντες
καὶ πολιορκούμενοι πρὸς ἀλλήλους εἰώθασιν ἀντιμηχα-
νᾶσθαι καὶ φιλοτεχνεῖν, οὐ γέγονε θαυμάσιος, κατὰ δὲ 3
τὴν γενναιότητα τῶν πολιορκουμένων καὶ τὴν ὑπερβολὴν
τῆς εὐψυχίας, εἰ καί τις ἄλλη, μνήμης ἀξία καὶ παρα-
δόσεως. τὰς μὲν γὰρ ἀρχὰς πιστεύοντες αὑτοῖς οἱ τὴν 4
Ἄβυδον κατοικοῦντες ὑπέμενον ἐρρωμένως τὰς τοῦ Φι-
λίππου παρασκευάς, καὶ τῶν τε κατὰ θάλατταν προσα-
χθέντων μηχανημάτων τὰ μὲν τοῖς πετροβόλοις τύπτοντες
διεσάλευσαν, τὰ δὲ τῷ πυρὶ διέφθειραν, οὕτως ὥστε καὶ
τὰς ναῦς μόλις ἀνασπάσαι τοὺς πολεμίους ἐκ τοῦ κινδύ-
νου. τοῖς δὲ κατὰ γῆν ἔργοις ἕως μέν τινος προσαντεῖ- 5
χον εὐψύχως, οὐκ ἀπελπίζοντες κατακρατήσειν τῶν πο-
λεμίων. ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ἐκτὸς τοῦ τείχους ἔπεσε διὰ 6
τῶν ὀρυγμάτων, μετὰ δὲ ταῦτα διὰ τῶν μετάλλων ἤγγιζον
οἱ Μακεδόνες τῷ κατὰ τὸ πεπτωκὸς ὑπὸ τῶν ἔνδοθεν
ἀντῳκοδομημένῳ τείχει, τὸ τηνικάδε πέμψαντες πρεσβευ- 7
τὰς Ἰφιάδην καὶ Παντάκνωτον ἐκέλευον παραλαμβάνειν
τὸν Φίλιππον τὴν πόλιν, τοὺς μὲν στρατιώτας ὑποσπόν-

1. *αὐτὴ Sch* pro *αὕτη* 4. *σκοπεῖν* FS, corr. *Ur* 180b *ἐνορ-
μῶντας* FS, corr. Regius G 5. *οὐδαμῶς Rei* 596, *οὐδ' ὧς* F(S)
9. *καὶ* del. *Di* (at vide 5, 34, 10) 12. *οἵ τε* F, *οἱ* S vulgo *πολιορ-
κοῦντες καὶ* add. *Ca* (*πολ. καὶ οἱ Sch*) 18. *ὑπέμαινον* F 21.
ὥστε οὕτως F (*ὥστε οὕτω* S1), transposuit *Gro* 23. *προσανεῖχον Ca*
27. *τῷ κατὰ τὸ Ca*, *τὸ κατὰ* F(S) 29. *Παντάγνωτον Rei* 596

δους ἀφέντα τοὺς παρὰ Ῥοδίων καὶ παρ' Ἀττάλου, τὰ δ' 844
ἐλεύθερα τῶν σωμάτων ἐάσαντα σῴζεσθαι κατὰ δύναμιν
οὗ ποτε ἂν ἕκαστος προαιρῆται μετὰ τῆς ἐσθῆτος τῆς
8 περὶ τὸ σῶμα. τοῦ δὲ Φιλίππου προστάττοντος περὶ
πάντων ἐπιτρέπειν ἢ μάχεσθαι γενναίως, οὗτοι μὲν ἐπαν-
31 ῆλθον, οἱ δ' Ἀβυδηνοὶ πυθόμενοι τὰ λεγόμενα, συνελ-
θόντες εἰς ἐκκλησίαν ἐβουλεύοντο περὶ τῶν ἐνεστώτων
2 ἀπονοηθέντες ταῖς γνώμαις. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς πρῶτον
μὲν τοὺς δούλους ἐλευθεροῦν, ἵνα συναγωνιστὰς ἔχοιεν
ἀπροφασίστους, ἔπειτα συναθροῖσαι τὰς μὲν γυναῖκας
εἰς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἁπάσας, τὰ δὲ τέκνα σὺν ταῖς
3 τροφοῖς εἰς τὸ γυμνάσιον, ἑξῆς δὲ τούτοις τὸν ἄργυρον καὶ
τὸν χρυσὸν εἰς τὴν ἀγορὰν συναγαγεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ
τὸν ἱματισμὸν τὸν ἀξιόλογον εἰς τὴν τετρήρη τὴν τῶν Ῥο-
4 δίων καὶ τὴν τριήρη τὴν τῶν Κυζικηνῶν. ταῦτα δὲ προ-
θέμενοι καὶ πράξαντες ὁμοθυμαδὸν κατὰ τὸ δόγμα πάλιν
συνηθροίσθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πεντήκοντα προε-
χειρίσαντο τῶν πρεσβυτέρων ἀνδρῶν καὶ μάλιστα πιστευ-
ομένων, ἔτι δὲ τὴν σωματικὴν δύναμιν ἐχόντων πρὸς τὸ
5 δύνασθαι τὸ κριθὲν ἐπιτελεῖν, καὶ τούτους ἐξώρκισαν
ἐναντίον ἁπάντων τῶν πολιτῶν, ἦ μήν, ἐὰν ἴδωσι τὸ δια-
τείχισμα καταλαμβανόμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, κατασφά-
ξειν μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, ἐμπρήσειν δὲ τὰς
προειρημένας ναῦς, ῥίψειν δὲ κατὰ τὰς ἀρὰς τὸν ἄργυ-
6 ρον καὶ τὸν χρυσὸν εἰς τὴν θάλατταν. μετὰ δὲ ταῦτα
παραστησάμενοι τοὺς ἱερέας ὤμνυον πάντες ἢ κρατήσειν
τῶν ἐχθρῶν ἢ τελευτήσειν μαχόμενοι περὶ τῆς πατρίδος.
7 ἐπὶ δὲ πᾶσι σφαγιασάμενοι κατάρας ἠνάγκασαν ἐπὶ τῶν
ἐμπύρων ποιεῖσθαι τοὺς ἱερέας καὶ τὰς ἱερείας περὶ τῶν
8 προειρημένων. ταῦτα δ' ἐπικυρώσαντες τοῦ μὲν ἀντιμε-
ταλλεύειν τοῖς πολεμίοις ἀπέστησαν, ἐπὶ δὲ τοιαύτην
γνώμην κατέστησαν ὥστ', ἐπειδὰν πέσῃ τὸ διατείχισμα,

2. ἐάσαν F σώζεσθαι FS 4. προτάττοντος F, corr. S
14. τετρήιρη F, τετριήρη S *He* τὴν (post τετρήρη) add. *Di*
17. προεχειρήσαντο F 21. ἐναντίων F, corr. S 22. κατασφάζειν
F, corr. S

τότε ἐπὶ τοῦ πτώματος διαμάχεσθαι καὶ διαποθνήσκειν
πρὸς τοὺς βιαζομένους.
Ἐξ ὧν εἴποι τις ἂν καὶ τὴν λεγομένην Φωκικὴν ἀπό- 32
νοιαν καὶ τὴν Ἀκαρνάνων εὐψυχίαν ὑπερηρκέναι τὴν τῶν
845 Ἀβυδηνῶν τόλμαν. Φωκεῖς τε γὰρ δοκοῦσι τὰ παραπλή- 2
σια βουλεύσασθαι περὶ τῶν ἀναγκαίων, οὐκ εἰς τέλος
ἀπηλπισμένας ἔχοντες τὰς τοῦ νικᾶν ἐλπίδας διὰ τὸ μέλ-
λειν ποιεῖσθαι τὸν κίνδυνον πρὸς τοὺς Θετταλοὺς ἐν τοῖς
ὑπαίθροις ἐκ παρατάξεως· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τῶν Ἀκαρ- 3
νάνων ἔθνος, ὅτε προεῖδον μόνον τὴν Αἰτωλῶν ἔφοδον,
ἐβουλεύσαντο παραπλήσια περὶ τῶν ἐνεστώτων· ὑπὲρ ὧν
τὰ κατὰ μέρος ἡμεῖς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἱστορήκαμεν.
Ἀβυδηνοὶ δέ, συγκεκλεισμένοι καὶ σχεδὸν ἀπηλπικότες 4
τὴν σωτηρίαν, πανδημεὶ προείλοντο τῆς εἱμαρμένης τυ-
χεῖν μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν μᾶλλον ἢ ζῶντες
ἔτι πρόληψιν ἔχειν τοῦ πεσεῖσθαι τὰ σφέτερα τέκνα καὶ
τὰς γυναῖκας ὑπὸ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἐξουσίαν. διὸ καὶ 5
μάλιστ' ἄν τις ἐπὶ τῆς Ἀβυδηνῶν περιπετείας μέμψαιτο
τῇ τύχῃ, διότι τὰς μὲν τῶν προειρημένων συμφορὰς οἷον
ἐλεήσασα παραυτίκα διωρθώσατο, περιθεῖσα τὴν νίκην
ἅμα καὶ τὴν σωτηρίαν τοῖς ἀπηλπισμένοις, περὶ δὲ Ἀβυ-
δηνῶν τὴν ἐναντίαν εἶχε διάληψιν. οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες 6
ἀπέθανον, ἡ δὲ πόλις ἑάλω, τὰ δὲ τέκνα σὺν αὐταῖς μη-
τράσιν ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείρια.
Πεσόντος γὰρ τοῦ διατειχίσματος, ἐπιβάντες ἐπὶ τὸ 33
πτῶμα κατὰ τοὺς ὅρκους διεμάχοντο τοῖς πολεμίοις οὕτω
τετολμηκότως ὥστε τὸν Φίλιππον, καίπερ ἐκ διαδοχῆς
προβαλόντα τοὺς Μακεδόνας ἕως νυκτός, τέλος ἀποστῆ-
ναι τῆς μάχης, δυσελπιστήσαντα καὶ περὶ τῆς ὅλης ἐπι-
βολῆς. οὐ γὰρ μόνον ἐπὶ τοὺς θνήσκοντας τῶν πολεμίων 2
ἐπιβαίνοντες ἠγωνίζοντο μετὰ παραστάσεως οἱ προκιν-

1. δὴ ἀποθνήσκειν *Rei* 597 8. θεταλοὺς F 10. προεῖδον μόνον coni. *Sch*, προειδόμενον FS, προϊδόμενοι *Be* 13. συγκεκλειμένοι *Di* 14. ἡμαρμένης F, corr. S 20. διορθώσατο FS, corr. *Ca* 23. post αὐταῖς add. ταῖς *Rei* 597 27. καίπερ *Ca* pro καθάπερ 28. προβαλλόντα F, corr. S 29. δυσελπίσαντα FS, corr. *Sca*

δυνεύοντες τῶν Ἀβυδηνῶν, οὐδὲ τοῖς ξίφεσι καὶ τοῖς δό-
3 ρασιν αὐτοῖς ἐμάχοντο παραβόλως, ἀλλ' ὅτε τι τούτων
ἀχρειωθὲν ἀδυνατήσειεν ἢ μετὰ βίας προοῖντο ἐκ τῶν
χειρῶν, συμπλεκόμενοι τοῖς Μακεδόσιν οὓς μὲν ἀνέτρε-
πον ὁμοῦ τοῖς ὅπλοις, ὧν δὲ συντρίβοντες τὰς σαρίσας
αὐτοῖς τοῖς ἐκείνων κλάσμασιν ἐκ διαλήψεως τύπτοντες
αὐτῶν [ταῖς ἐπιδορατίσι] τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς γυμνοὺς
4 τόπους εἰς ὁλοσχερῆ διατροπὴν ἦγον. ἐπιγενομένης δὲ 846
τῆς νυκτὸς καὶ διαλυθείσης τῆς μάχης, τῶν μὲν πλεί-
στων τεθνεώτων ἐπὶ τοῦ πτώματος, τῶν δὲ λοιπῶν ὑπὸ
τοῦ κόπου καὶ τῶν τραυμάτων ἀδυνατούντων, συναγαγόν-
τες ὀλίγους τινὰς τῶν πρεσβυτέρων Γλαυκίδης καὶ Θε-
όγνητος κατέβαλον τὸ σεμνὸν καὶ θαυμάσιον τῆς τῶν
5 πολιτῶν προαιρέσεως διὰ τὰς ἰδίας ἐλπίδας· ἐβουλεύ-
σαντο γὰρ τὰ μὲν τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ζωγρεῖν, ἅμα
δὲ τῷ φωτὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τὰς ἱερείας ἐκπέμπειν μετὰ
στεμμάτων πρὸς τὸν Φίλιππον, δεησομένους καὶ παρα-
διδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν.

34 Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους Ἄτταλος ὁ βασιλεὺς
ἀκούσας πολιορκεῖσθαι τοὺς Ἀβυδηνούς, δι' Αἰγαίου ποι-
ησάμενος τὸν πλοῦν εἰς Τένεδον, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Ῥω-
μαίων Μάρκος Αἰμίλιος ὁ νεώτατος ἧκε καταπλέων εἰς
2 αὐτὴν τὴν Ἄβυδον. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι τὸ σαφὲς ἀκούσαντες
ἐν τῇ Ῥόδῳ περὶ τῆς τῶν Ἀβυδηνῶν πολιορκίας, καὶ βου-
λόμενοι πρὸς αὐτὸν τὸν Φίλιππον ποιήσασθαι τοὺς λό-
γους κατὰ τὰς ἐντολάς, ἐπιστήσαντες τὴν πρὸς τοὺς βα-
3 σιλέας ὁρμὴν ἐξέπεμψαν τὸν προειρημένον, ὃς καὶ συμ-
μίξας περὶ τὴν Ἄβυδον διεσάφει τῷ βασιλεῖ διότι δέδο-
κται τῇ συγκλήτῳ παρακαλεῖν αὐτὸν μήτε τῶν Ἑλλήνων

---

3. *προωθοῖτ'* *Hu* 5. *σαρίσσας* FS, corr. *Di* 6. post *διαλήψεως* add. *χρώμενοι καὶ* *Sch* 7. *ταῖς ἐπιδορατίσιν* F, del. *Hu* 8. *ὁλοσχερεῖ* F, corr. S 19. inc. N fol. 75ᵛ: *Ὅτι ἄτταλος ὁ βασιλεὺς* cet. *ἄταλος* F 20. post *Ἀβυδηνούς* add. *ὑπὸ φιλίππου* N 21—23. *τὸν πλοῦν ἧκεν εἰς τένεδον· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ῥωμαίων πρέσβεις· ἧκε μάρκος αἰμίλιος ὁ νεώτατος καταπλέων εἰς τὴν ἄβυδον* N 22. *αἰμίλιος* F, *αἰμύλιος* S' 24. *πολυορκίας* N 26. *κατὰ — 27. βασιλέας* om. N

*μηδενὶ πολεμεῖν μήτε τοῖς Πτολεμαίου πράγμασιν ἐπι-
βάλλειν τὰς χεῖρας, περὶ δὲ τῶν εἰς Ἄτταλον καὶ Ῥοδί-
ους ἀδικημάτων δίκας ὑποσχεῖν, καὶ διότι ταῦτα μὲν* 4
*οὕτω πράττοντι τὴν εἰρήνην ἄγειν ἐξέσται, μὴ βουλομένῳ
δὲ πειθαρχεῖν ἑτοίμως ὑπάρξειν τὸν πρὸς Ῥωμαίους πό-
λεμον. τοῦ δὲ Φιλίππου βουλομένου διδάσκειν ὅτι Ῥό-* 5
*διοι τὰς χεῖρας ἐπιβάλοιεν αὐτῷ, μεσολαβήσας ὁ Μάρκος
ἤρετο "τί δὲ Ἀθηναῖοι; τί δὲ Κιανοί; τί δὲ νῦν Ἀβυ-
δηνοί; καὶ τούτων τις" ἔφη "σοὶ πρότερος ἐπέβαλε τὰς
χεῖρας;" ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξαπορήσας κατὰ τρεῖς τρόπους* 6
*ἔφησεν αὐτῷ συγγνώμην ἔχειν ὑπερηφάνως ὁμιλοῦντι,
πρῶτον μὲν ὅτι νέος ἐστὶ καὶ πραγμάτων ἄπειρος, δεύ-
τερον ὅτι κάλλιστος ὑπάρχει τῶν καθ' αὐτόν* (*καὶ γὰρ ἦν*
847 *τοῦτο κατ' ἀλήθειαν*), τρίτον ὅτι Ῥωμαῖος. "*ἐγὼ* δὲ *μάλι-* 7
*στα μὲν ἀξιῶ Ῥωμαίους" ἔφη "μὴ παραβαίνειν τὰς συν-
θήκας μηδὲ πολεμεῖν ἡμῖν· ἐὰν δὲ καὶ τοῦτο ποιῶσιν,
ἀμυνούμεθα γενναίως, παρακαλέσαντες τοὺς θεούς."*

*Οὗτοι μὲν οὖν ταῦτα εἰπόντες διεχωρίσθησαν ἀπ'
ἀλλήλων· ὁ δὲ Φίλιππος κυριεύσας τῆς πόλεως, τὴν* 8
*ὕπαρξιν ἅπασαν καταλαβὼν συνηθροισμένην ὑπὸ τῶν
Ἀβυδηνῶν ἐξ ἑτοίμου παρέλαβεν. θεωρῶν δὲ τὸ πλῆθος* 9
*καὶ τὴν ὁρμὴν τῶν σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς
γυναῖκας ἀποσφαττόντων, κατακαόντων, ἀπαγχόντων, εἰς
τὰ φρέατα ῥιπτούντων, κατακρημνιζόντων ἀπὸ τῶν τε-
γῶν, ἐκπλαγὴς ἦν, καὶ διαλγῶν ἐπὶ τοῖς γινομένοις παρ-* 10
*ήγγειλε διότι τρεῖς ἡμέρας ἀναστροφὴν δίδωσι τοῖς
βουλομένοις ἀπάγχεσθαι καὶ σφάττειν αὐτούς. οἱ δ' Ἀβυ-* 11
*δηνοί, προδιειληφότες ὑπὲρ αὐτῶν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς
στάσιν, καὶ νομίζοντες οἱονεὶ προδόται γίνεσθαι τῶν*

---

4. *οὕτῳ* N 5. *ὑπάρχειν* N *He*, *ξειν* superscr. prima m. in N 6. *μὴ* ante *βουλομένου* add. N (ex vs. 4) *Ἄτταλος καὶ* ante *Ῥόδιοι* add. Tillmannsius 49 8. *τί δὲ* (ante *Ἀθην.*) NS, *τί δαὶ* FD, tum *τί δὲ — τί δὲ* N, *τί δαὶ — τί δαὶ* FS 9. *τούτων τίς* NS 11. *ὑπεριφάνως* F 14. *κατ'* FN, *κατὰ* S *τρίτον* add. *Hu* (conf. 6, 45, 5), *τὸ δὲ τρίτον* vel *μάλιστα δὲ Rei* 598 *ὅτι Ῥωμαῖος* add. *Rei* *ἐγὼ δὲ* add. *Sch*, *ego autem* Liv. 31, 18, 4 19. *ἀλλήλων*: des. N 25. *καὶ Ca*, *ἢ καὶ* FS, *ἢ καὶ Rei* 598 29. *προδότας* F, corr. *Rei*

ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἠγωνισμένων καὶ τεθνεώτων, οὐδα-
μῶς ὑπέμενον τὸ ζῆν, ὅσοι μὴ δεσμοῖς ἢ τοιαύταις ἀνάγ-
12 καις προκατελήφθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ὥρμων
ἀμελλήτως κατὰ συγγενείας ἐπὶ τὸν θάνατον.
35 * Ὅτι παρῆσαν μετὰ τὴν ἅλωσιν Ἀβύδου παρὰ τοῦ
τῶν Ἀχαιῶν ἔθνους εἰς τὴν Ῥόδον πρεσβευταί, παρακα-
λοῦντες τὸν δῆμον εἰς τὰς πρὸς τὸν Φίλιππον διαλύσεις.
2 οἷς ἐπελθόντων τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβευτῶν καὶ δια-
λεγομένων ὑπὲρ τοῦ μὴ ποεῖσθαι διαλύσεις πρὸς Φίλιπ-
πον ἄνευ Ῥωμαίων, ἔδοξε προσέχειν τῷ δήμῳ τοῖς Ῥω-
μαίοις καὶ στοχάζεσθαι τῆς τούτων φιλίας.

RES PELOPONNESI.

36 *Ὁ δὲ Φιλοποίμην ἐξελογίσατο τὰ διαστήματα τῶν
Ἀχαϊκῶν πόλεων ἁπασῶν, καὶ ποῖαι δύνανται κατὰ τὰς
2 αὐτὰς ὁδοὺς εἰς τὴν Τέγεαν παραγίνεσθαι. λοιπὸν ἐπι-
στολὰς ἔγραψε πρὸς πάσας τὰς πόλεις, καὶ ταύτας διέ-
δωκε ταῖς πορρωτάτω πόλεσιν, μερίσας οὕτως ὥστε καθ'
ἑκάστην ἔχειν μὴ μόνον τὰς ἑαυτῆς ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν
3 ἄλλων πόλεων, ὅσαι κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἔπιπτον. ἐγέ-
γραπτο δὲ ἐν ταῖς πρώταις τοῖς ἀποτελείοις τοιαῦτα. 848
"ὅταν κομίσησθε τὴν ἐπιστολήν, παραχρῆμα ποιήσασθε
τοὺς ἐν ταῖς ἡλικίαις ἔχοντας τὰ ὅπλα καὶ πένθ' ἡμερῶν
ἐφόδια καὶ πέντ' ἀργύριον, ἀθροίζεσθαι παραυτίκα πάν-
4 τας εἰς τὴν ἀγοράν. ἐπειδὰν δὲ συλλεχθῶσιν οἱ παρόν-
τες, ἀναλαβόντες αὐτοὺς ἄγετε εἰς τὴν ἑξῆς πόλιν· ὅταν
δ' ἐκεῖ παραγένησθε, τὴν ἐπιστολὴν ἀπόδοτε τὴν ἐπιγε-
γραμμένην τῷ παρ' ἐκείνων ἀποτελείῳ καὶ πειθαρχεῖτε
5 τοῖς ἐγγεγραμμένοις." ἐγγέγραπτο δ' ἐν ταύτῃ ταὐτὰ
τοῖς πρόσθεν, πλὴν διότι τὸ τῆς ἑξῆς κειμένης ὄνομα
6 πόλεως οὐ ταὐτὸν εἶχεν, εἰς ἣν ἔδει προάγειν. τοιού-

---

4. *κατὰ τὰς εὐγενείας Hu* 5. N fol. 77r *Ur* 9 8. *τῶν* add. *Sch* 11. *στοχάζεσθαι Ur*,, *στοχάσασθαι* N 13. F fol. 262v *He* 271, 27; in marg. habet F[1] *στρατήγημα φιλοποίμενος τοῦ τῶκ ἀχαιῶν στρατηγοῦ* *φιλιποίμην* F 14. *ἀχαϊκων* F 15. *αὐτοὺς* F, corr. S 17. *πορρωτάτωι* F 26. *παραγένεσθε* F, corr. S 28. *ἐγέγραπτο* Didotiana *ταὐτὰ Ca* pro *ταῦτα* 30. *ταυτὸν Rei* 598 pro *ταύτην*

του δὲ τοῦ χειρισμοῦ γενομένου κατὰ τὸ συνεχές, πρῶτον
μὲν οὐδεὶς ἐγίνωσκε πρὸς τίνα πρᾶξιν ἢ πρὸς ποίαν ἐπι-
βολήν ἐστιν ἡ παρασκευή, εἶτα ποῦ πορεύεται, πλὴν τῆς
ἑξῆς πόλεως, οὐδεὶς ἁπλῶς ᾔδει, πάντες δὲ διαποροῦντες 7
καὶ παραλαμβάνοντες ἀλλήλους προῆγον εἰς τοὔμπροσθεν.
τῷ δὲ μὴ τὸ ἴσον ἀπέχειν τῆς Τεγέας τὰς πορρωτάτω κει- 8
μένας πόλεις οὐχ ἅμα πάσαις ἀπεδόθη τὰ γράμματα ταύ-
ταις, ἀλλὰ κατὰ λόγον ἑκάσταις. ἐξ ὧν συνέβη, μήτε τῶν Τε- 9
γεατῶν εἰδότων τὸ μέλλον μήτε τῶν παραγινομένων, ἅμα
πάντας τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ κατὰ πάσας τὰς πύλας εἰς τὴν
Τέγεαν εἰσπορεύεσθαι σὺν τοῖς ὅπλοις. ταῦτα δὲ διεστρα- 37
τήγει καὶ περιεβάλλετο τῇ διανοίᾳ διὰ τὸ πλῆθος τῶν
ὠτακουστῶν καὶ κατασκόπων τοῦ τυράννου.

Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ συναθροίζεσθαι τὸ πλῆθος 2
ἔμελλε τῶν Ἀχαιῶν εἰς Τέγεαν, ἐξαπέστειλε τοὺς ἐπιλέ-
κτους, ὥστε νυκτερεύσαντας περὶ Σελλασίαν ἅμα τῷ φωτὶ
κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἐπιτρέχειν τὴν Λακωνικήν. ἐὰν 3
δ' οἱ μισθοφόροι βοηθήσαντες παρενοχλῶσιν αὐτούς, συν-
έταξε ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν ἐπὶ τὸν Σκοίταν καὶ τὰ
λοιπὰ πειθαρχεῖν Διδασκαλώνδᾳ τῷ Κρητί· τούτῳ γὰρ
ἐπεπιστεύκει καὶ διετέτακτο περὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς. οὗ- 4
τοι μὲν οὖν προῆγον εὐθαρσῶς ἐπὶ τὸ συντεταγμένον· ὁ
δὲ Φιλοποίμην ἐν ὥρᾳ παραγγείλας δειπνοποιεῖσθαι τοῖς
849 Ἀχαιοῖς ἐξῆγε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Τεγέας, καὶ νυκτοπο-
ρήσας ἐνεργῶς περὶ τὴν ἑωθινὴν ἐνεκάθισε τὴν στρατιὰν
ἐν τοῖς περὶ τὸν Σκοτίταν προσαγορευομένοις τόποις, ὅς
ἐστι μεταξὺ τῆς Τεγέας καὶ τῆς Λακεδαίμονος. οἱ δ' ἐν 5
τῇ Πελλήνῃ μισθοφόροι κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν, ἅμα
τῷ σημῆναι τοὺς σκοποὺς τὴν καταδρομὴν τῶν πολεμίων,
ἐκ χειρὸς ἐβοήθουν, καθάπερ ἔθος ἦν αὐτοῖς, καὶ προσ-
έκειντο τοῖς ὑπεναντίοις. τῶν δ' Ἀχαιῶν κατὰ τὸ συν- 6
ταχθὲν ὑποχωρούντων εἵποντο κατόπιν ἐπικείμενοι θρα-
σέως καὶ τετολμηκότως. ἅμα δὲ τῷ παραβάλλειν εἰς τοὺς 7

3. εἶτα *Ca* pro εἴτε 6. πορρωτάτωι F 9. μήτε S *He*, μὴ δὲ F
13. ἀκουστῶν FS, corr. *Ur* 181ª (conf. 31, 21, 1) 24. νυκτοπο-
ρήσας coni. *Sch* pro νυκτιπορήσας . 31. ἀχαιϊκῶν FD, corr. S

κατὰ τὴν ἐνέδραν τόπους, διαναστάντων τῶν Ἀχαιῶν οἱ μὲν κατεκόπησαν, οἱ δ' ἑάλωσαν αὐτῶν.

38 * *Ὁ δὲ Φίλιππος ὁρῶν τοὺς Ἀχαιοὺς εὐλαβῶς διακειμένους πρὸς τὸν κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον, ἐσπούδαζε κατὰ πάντα τρόπον ἐμβιβάσαι αὐτοὺς εἰς ἀπέχθειαν.*

BELLUM DE COELESYRIA.

39 * *Ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος.* a. u. 556

2 * *Τῆς δὲ πολιορκίας ῥεμβώδους γενομένης ὁ μὲν Σκόπας ἠδόξει καὶ διεβέβλητο νεανικῶς.*

3 * *Τοῦ Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ Ἀντιόχου τὴν μὲν Βαταναίαν καὶ Σαμάρειαν καὶ Ἄβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν*
4 *Ἀντίοχος· μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν τὸ προσαγορευόμενον Ἱεροσό-*
5 *λυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ οὗ καὶ πλείω λέγειν ἔχοντες, καὶ μάλιστα διὰ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθησόμηθα τὴν διήγησιν.*

VARIA FRAGMENTA GEOGRAPHICA.

40 * *Βαβράντιον, τόπος περὶ Χίον· Πολύβιος ἑκκαι-* 850
(41) *δεκάτῳ.*

2 * *Γίττα, πόλις Παλαιστίνης· Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.*

3 * *Ἕλλα, χωρίον Ἀσίας, Ἀττάλου βασιλέως ἐμπόριον· Πολύβιος ιϛ'.*

---

3. Suid. v. *εὐλαβῶς* omisso auctoris nomine; Polybii stilum agnovit *Va*; sed incertum est, utrum ad hunc librum an XVII referendum sit: vide *Sch* tom. VII p. 297, Nissen. 133. 326 6. fragmenta quae hoc capite continentur ad annum 556 librumque XVII refert Nissen. 134. 326

7. Joseph. antiqu. 12, 3, 3: *μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῇ ἑκκαιδεκάτῃ* (*ἑνδεκάτῃ* cod. Oxon.) *τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησιν οὕτως "ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου — ἔθνος." λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς τοῦ Σκόπα — διήγησιν* 10. Suid. v. *ῥεμβώδους* et *Σκόπας*; Polybium auctorem agnovit *Va* 12. Joseph. l. c. 15. *τὸ* ante *προσαγ.* add. *Di* 17. *μάλιστα περὶ τῆς γενομένης περὶ τὸ ἱερον ἐπιφανείας Di* *ὕστερον Di* 20 ss. Stephanus Byz.

* Ἴνσοβροι, ἔθνος Ἰταλικόν· Πολύβιος ις΄. 4
* Κάνδασα * φρούριον Καρίας· Πολύβιος ἑκκαιδε- 5
κάτῳ.
* Καρθαία, μία τῆς ἐν Κέῳ τετραπόλεως. * οἱ οἰ- 6
κοῦντες Καρθαεῖς· Πολύβιος ις΄.
* Μάντυα, πόλις Ῥωμαίων. τὸ ἐθνικὸν Μαντυα- 7
νός· Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

LIBRI XVII

NULLAE RELIQUIAE IN CODICIBUS POLYBIANIS EXSTANT.

RELIQUIAE LIBRI XVIII.

BELLUM CONTRA PHILIPPUM. RES GRAECIAE.

a. u. 557 * Ἐπελθόντος δὲ τοῦ τεταγμένου καιροῦ παρῆν ὁ 1
μὲν Φίλιππος ἐκ Δημητριάδος ἀναχθεὶς εἰς τὸν Μηλιέα (17, 1)
851 κόλπον, πέντε λέμβους ἔχων καὶ μίαν πρίστιν, ἐφ᾽ ἧς αὐ-
τὸς ἐπέπλει. συνῆσαν δ᾽ αὐτῷ Μακεδόνες μὲν Ἀπολλό- 2
δωρος καὶ Δημοσθένης οἱ γραμματεῖς, ἐκ Βοιωτίας Βρα-
χύλλης, Ἀχαιὸς δὲ Κυκλιάδας, ἐκπεπτωκὼς ἐκ Πελοποννή-

---

1. et 6. conf. Liv. 31, 21 s. 1. formam Ἴνσοβροι compilator e genitivo Ἰνσόβρων prave deduxisse videtur; rectam terminationem Ἰνσόβρες servavit Stephanus v. Ἰνσόβαρες, quod ipsum corruptum ex Ἴνσομβρες 8. libro XVII Polybius res annis 555 et 556 gestas enarravit; summam argumenti e Livio aliisque restituit Nissenus 326; idem e libro XVI capita 38 et 39 in hunc librum transfert 10. libro XVIII Polybius res annis 557 et 558 gestas enarravit 11. Liv. 32, 32—40. 33, 1—19, Plut. Flamin. 5—9, Appian. Maced. 8. 9, Nissenus 139—141. 326 s. 12. F fol. 264r, praemisso titulo πολυβίου.. τοῦ ιη λόγου, He 272

3 σου διὰ τὰς πρότερον ὑφ' ἡμῶν εἰρημένας αἰτίας. μετὰ
δὲ τοῦ Τίτου παρῆν ὅ τε βασιλεὺς Ἀμύνανδρος καὶ παρ'
4 Ἀττάλου Διονυσόδωρος, ἀπὸ δὲ τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων,
τῶν μὲν Ἀχαιῶν Ἀρίσταινος καὶ Ξενοφῶν, παρὰ δὲ Ῥο-
δίων Ἀκεσίμβροτος ὁ ναύαρχος, παρὰ δὲ τῶν Αἰτωλῶν
Φαινέας ὁ στρατηγός, καὶ πλείους δ' ἕτεροι τῶν πολιτευ-
5 ομένων. συνεγγίσαντες δὲ κατὰ Νίκαιαν πρὸς τὴν θά-
λατταν, οἱ μὲν περὶ τὸν Τίτον ἐπέστησαν παρ' αὐτὸν τὸν
αἰγιαλόν, ὁ δὲ Φίλιππος ἐγγίσας τῇ γῇ μετέωρος ἔμενε.
6 τοῦ δὲ Τίτου κελεύοντος αὐτὸν ἀποβαίνειν, διαναστὰς ἐκ
7 τῆς νεὼς οὐκ ἔφησεν ἀποβήσεσθαι. τοῦ δὲ πάλιν ἐρομέ-
νου τίνα φοβεῖται, φοβεῖσθαι μὲν ἔφησεν ὁ Φίλιππος οὐ-
δένα πλὴν τοὺς θεούς, ἀπιστεῖν δὲ τοῖς πλείστοις τῶν
8 παρόντων, μάλιστα δ' Αἰτωλοῖς. τοῦ δὲ τῶν Ῥωμαίων
στρατηγοῦ θαυμάσαντος, καὶ φήσαντος ἴσον εἶναι πᾶσι
τὸν κίνδυνον καὶ κοινὸν τὸν καιρόν, μεταλαβὼν ὁ Φίλιπ-
9 πος οὐκ ἔφησεν αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν· Φαινέου μὲν γὰρ
παθόντος τι πολλοὺς εἶναι τοὺς στρατηγήσοντας Αἰτω-
λῶν, Φιλίππου δὲ ἀπολομένου κατὰ τὸ παρὸν οὐκ εἶναι
10 τὸν βασιλεύσοντα Μακεδόνων. ἐδόκει μὲν οὖν πᾶσι φορ-
τικῶς κατάρχεσθαι τῆς ὁμιλίας· ὅμως δὲ λέγειν αὐτὸν
11 ἐκέλευεν ὁ Τίτος ὑπὲρ ὧν πάρεστιν. ὁ δὲ Φίλιππος οὐκ
ἔφη τὸν λόγον αὑτῷ καθήκειν ἀλλ' ἐκείνῳ· διόπερ ἠξίου
διασαφεῖν τὸν Τίτον τί δεῖ ποιήσαντα τὴν εἰρήνην ἄγειν.
12 ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς αὑτῷ μὲν ἁπλοῦν τινα λόγον
13 ἔφη καθήκειν καὶ φαινόμενον. κελεύειν γὰρ αὐτὸν ἐκ μὲν
τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης ἐκχωρεῖν, ἀποδόντα τοὺς αἰχμαλώ-
14 τους καὶ τοὺς αὐτομόλους ἑκάστοις οὓς ἔχει, τοὺς δὲ κατὰ
τὴν Ἰλλυρίδα τόπους παραδοῦναι Ῥωμαίοις, ὧν γέγονε κύ-
ριος μετὰ τὰς ἐν Ἠπείρῳ διαλύσεις· ὁμοίως δὲ καὶ Πτολε-
μαίῳ τὰς πόλεις ἀποκαταστῆσαι πάσας, ἃς παρῄρηται μετὰ 852
τὸν Πτολεμαίου τοῦ Φιλοπάτορος θάνατον.

1. *πρώτερον* F 2. *τοῦ Τίτου Ca* pro *τούτους* (non *τούτου*) *σαμύνανδρος* FS, corr. idem 4. *ἀρισταίνετος* FS, corr. *Sch* 5. *ὁ Ca, καὶ* FS *He*, del. *Ur* 181ᵃ 8. *τὸν* add. *Ca* 20. *βασιλεύοντα* FS, corr. *Ca* 26. inter *καὶ* et *φαινόμενον* forsitan quaedam interciderint

Ταῦτα δ' εἰπὼν ὁ Τίτος αὐτὸς μὲν ἐπέσχε, πρὸς δὲ 2
τοὺς ἄλλους ἐπιστραφεὶς ἐκέλευε λέγειν ἅπερ ἑκάστοις αὐ- (17,2)
τῶν οἱ πέμψαντες εἴησαν ἐντεταλμένοι. πρῶτος δὲ Διο- 2
νυσόδωρος ὁ παρ' Ἀττάλου μεταλαβὼν τὸν λόγον τάς τε
ναῦς ἔφη δεῖν αὐτὸν ἀποδοῦναι τὰς τοῦ βασιλέως τὰς γε-
νομένας αἰχμαλώτους ἐν τῇ περὶ Χίον ναυμαχίᾳ καὶ τοὺς
ἅμα ταύταις ἄνδρας, ἀποκαταστῆσαι δὲ καὶ τὸ τῆς Ἀφρο-
δίτης ἱερὸν ἀκέραιον καὶ τὸ Νικηφόριον, ἃ κατέφθειρεν.
μετὰ δὲ τοῦτον ὁ τῶν Ῥοδίων ναύαρχος Ἀκεσίμβροτος τῆς 3
μὲν Περαίας ἐκέλευεν ἐκχωρεῖν τὸν Φίλιππον, ἧς αὐτῶν
παρῄρηται, τὰς δὲ φρουρὰς ἐξάγειν ἐξ Ἰασοῦ καὶ Βαργυ-
λίων καὶ τῆς Εὐρωμέων πόλεως, ἀποκαταστῆσαι δὲ καὶ 4
Περινθίους εἰς τὴν Βυζαντίων συμπολιτείαν, παραχωρεῖν
δὲ καὶ Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου καὶ τῶν ἐμπορίων καὶ λιμέ-
νων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἁπάντων. ἐπὶ δὲ τοῖς Ῥοδίοις 5
Ἀχαιοὶ Κόρινθον ἀπῄτουν καὶ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν
ἀβλαβῆ. μετὰ δὲ τούτους Αἰτωλοὶ πρῶτον μὲν τῆς Ἑλ- 6
λάδος ἁπάσης ἐκέλευον ἐξίστασθαι, καθάπερ καὶ Ῥωμαῖοι,
δεύτερον αὐτοῖς ἀποκαθιστάναι τὰς πόλεις ἀβλαβεῖς τὰς
πρότερον μετασχούσας τῆς τῶν Αἰτωλῶν συμπολιτείας.

Ταῦτα δ' εἰπόντος τοῦ Φαινέου τοῦ τῶν Αἰτωλῶν 3
στρατηγοῦ, μεταλαβὼν Ἀλέξανδρος ὁ προσαγορευόμενος (17,3)
Ἴσιος, ἀνὴρ δοκῶν πραγματικὸς εἶναι καὶ λέγειν ἱκανός,
οὔτε διαλύεσθαι νῦν ἔφησε τὸν Φίλιππον ἀληθινῶς οὔτε 2
πολεμεῖν γενναίως, ὅταν δέῃ τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ἐν μὲν
τοῖς συλλόγοις καὶ ταῖς ὁμιλίαις ἐνεδρεύειν καὶ παρατη-
ρεῖν καὶ ποιεῖν τὰ τοῦ πολεμοῦντος ἔργα, κατ' αὐτὸν δὲ
τὸν πόλεμον ἀδίκως ἵστασθαι καὶ λίαν ἀγεννῶς· ἀφέντα 3
γὰρ τοῦ κατὰ πρόσωπον ἀπαντᾶν τοῖς πολεμίοις, φεύγοντα
τὰς πόλεις ἐμπιπράναι καὶ διαρπάζειν, καὶ διὰ ταύτης
τῆς προαιρέσεως ἡττώμενον τὰ τῶν νικώντων ἆθλα λυ-
μαίνεσθαι. καίτοι γε τοὺς πρότερον Μακεδόνων βεβασι- 4
853 λευκότας οὐ ταύτην ἐσχηκέναι τὴν πρόθεσιν ἀλλὰ τὴν ἐν-

4. τῶν λόγων FS, corr. in Vesontino m. sec. 31. νικόντων FS, corr. D 32. γε bis scriptum in F βασιλευκότας FD Regius F, corr. Regius G Vesont. He

*αντίαν· μάχεσθαι μὲν γὰρ πρὸς ἀλλήλους συνεχῶς ἐν τοῖς
ὑπαίθροις, τὰς δὲ πόλεις σπανίως ἀναιρεῖν καὶ καταφθεί-
5 ρειν. τοῦτο δ' εἶναι πᾶσι φανερὸν ἔκ τε τοῦ πολέμου
τοῦ περὶ τὴν Ἀσίαν, ὃν Ἀλέξανδρος ἐπολέμησε πρὸς Δα-
ρεῖον, ἔκ τε τῆς τῶν διαδεξαμένων ἀμφισβητήσεως, καθ'
ἣν ἐπολέμησαν πάντες πρὸς Ἀντίγονον ὑπὲρ τῆς Ἀσίας.
6 παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς τούτους διαδεξαμένους μέχρι
7 Πύρρου κεχρῆσθαι τῇ προαιρέσει ταύτῃ· διακινδυνεύειν
μὲν γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὑπαίθροις προχείρως καὶ
πάντα ποιεῖν εἰς τὸ καταγωνίσασθαι διὰ τῶν ὅπλων ἀλ-
λήλους, τῶν δὲ πόλεων φείδεσθαι χάριν τοῦ τοὺς νικήσαν-
τας ἡγεῖσθαι τούτων καὶ τιμᾶσθαι παρὰ τοῖς ὑποταττο-
8 μένοις. τὸ δ' ἀναιροῦντα περὶ ὧν ὁ πόλεμός ἐστι τὸν
πόλεμον αὐτὸν καταλιπεῖν μανίας ἔργον εἶναι, καὶ ταύτης
9 ἐρρωμένης, ὃ νῦν ποιεῖν τὸν Φίλιππον· τοσαύτας γὰρ
διεφθαρκέναι πόλεις ἐν Θετταλίᾳ, φίλον ὄντα καὶ σύμ-
μαχον, καθ' ὃν καιρὸν ἐκ τῶν ἐν Ἠπείρῳ στενῶν ἐποι-
εῖτο τὴν σπουδήν, ὅσας οὐδείς ποτε τῶν Θετταλοῖς πε-
10 πολεμηκότων διέφθειρε. πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα πρὸς ταύτην
τὴν ὑπόθεσιν διαλεχθεὶς τελευταίοις ἐχρήσατο τούτοις.
11 ἤρετο γὰρ τὸν Φίλιππον διὰ τί Λυσιμάχειαν μετ' Αἰτω-
λῶν ταττομένην καὶ στρατηγὸν ἔχουσαν παρ' αὐτῶν, ἐκ-
12 βαλὼν τοῦτον, κατάσχοι φρουρᾷ τὴν πόλιν· διὰ τί δὲ
Κιανοὺς παραπλησίως μετ' Αἰτωλῶν συμπολιτευομένους
ἐξανδραποδίσαιτο, φίλος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς· τί δὲ λέγων
κατέχει νῦν Ἐχῖνον καὶ Θήβας τὰς Φθίας καὶ Φάρσαλον
καὶ Λάρισαν.*

4 *Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος ταῦτ' εἰπὼν ἀπεσιώπησεν,*
(17,4) *ὁ δὲ Φίλιππος ἐγγίσας τῇ γῇ μᾶλλον ἢ πρόσθεν καὶ δι-
αναστὰς ἐπὶ τῆς νεὼς Αἰτωλικὸν ἔφη καὶ θεατρικὸν δια-
2 τεθεῖσθαι τὸν Ἀλέξανδρον λόγον. σαφῶς γὰρ πάντας
γινώσκειν ὅτι τοὺς ἰδίους συμμάχους ἑκὼν μὲν οὐδεὶς δια-*

---

8. *προαιρέτη* F, corr. S 12. *ἡττεῖσθαι* F, *ἡττᾶσθαι* S, corr. *Ur* 181ª 21. *λυσιμαχίαν* FS vulgo ante *Be* 25. *φίλους* F, corr. S *δὲ* S, *δαὶ* F 26. *ἐσχῖνον* FD *He* (*ἐς χίον* S), corr. *Ur* 181ª 27. *Λάρισσαν* vulgo ante *Di* invito F 32. *ἑκὼν Ur* 181ª pro *ἔχων*

φθείρει, κατὰ δὲ τὰς τῶν καιρῶν περιστάσεις πολλὰ ποι-
εῖν ἀναγκάζεσθαι τοὺς ἡγουμένους παρὰ τὰς ἑαυτῶν προ-
854 αιρέσεις. ἔτι δὲ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως ὁ Φαινέας, 3
ἠλαττωμένος τοῖς ὄμμασιν ἐπὶ πλεῖον, ὑπέκρουε τὸν Φί-
λιππον, φάσκων αὐτὸν ληρεῖν· δεῖν γὰρ ἢ μαχόμενον νι-
κᾶν ἢ ποιεῖν τοῖς κρείττοσι τὸ προσταττόμενον. ὁ δὲ 4
Φίλιππος, καίπερ ἐν κακοῖς ὤν, ὅμως οὐκ ἀπέσχετο τοῦ
καθ' αὑτὸν ἰδιώματος, ἀλλ' ἐπιστραφεὶς "τοῦτο μὲν"
ἔφησεν, "ὦ Φαινέα, καὶ τυφλῷ δῆλον·" ἦν γὰρ εὔθικτος
καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος εὖ πεφυκώς [πρὸς τὸ διαχλευά-
ζειν ἀνθρώπους]. αὖθις δὲ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπι- 5
στρέψας "ἐρωτᾷς με" φησίν, "Ἀλέξανδρε, διὰ τί Λυσι-
μάχειαν προσέλαβον; ἵνα μὴ διὰ τὴν ὑμετέραν ὀλιγωρίαν 6
ἀνάστατος ὑπὸ Θρᾳκῶν γένηται, καθάπερ νῦν γέγονεν ἡμῶν
ἀπαγαγόντων τοὺς στρατιώτας διὰ τοῦτον τὸν πόλεμον,
οὐ τοὺς φρουροῦντας αὐτήν, ὡς σὺ φής, ἀλλὰ τοὺς παρα-
φυλάττοντας. Κιανοῖς δ' ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπολέμησα, Πρου- 7
σίου δὲ πολεμοῦντος βοηθῶν ἐκείνῳ συνεξεῖλον αὐτούς,
ὑμῶν αἰτίων γενομένων· πολλάκις γὰρ κἀμοῦ καὶ τῶν 8
ἄλλων Ἑλλήνων διαπρεσβευομένων πρὸς ὑμᾶς, ἵνα τὸν νό-
μον ἄρητε τὸν διδόντα τὴν ἐξουσίαν ὑμῖν ἄγειν λάφυρον ἀ-
πὸ λαφύρου, πρότερον ἔφατε τὴν Αἰτωλίαν ἐκ τῆς Αἰτω-
λίας ἀρεῖν ἢ τοῦτον τὸν νόμον."

Τοῦ δὲ Τίτου θαυμάσαντος τί τοῦτ' ἐστίν, ὁ βασι- 5
λεὺς ἐπειρᾶτο διασαφεῖν αὐτῷ λέγων, ὅτι τοῖς Αἰτωλοῖς (17,5)
ἔθος ὑπάρχει μὴ μόνον, πρὸς οὓς ἂν αὐτοὶ πολεμῶσιν,
τούτους αὐτοὺς ἄγειν καὶ τὴν τούτων χώραν, ἀλλὰ κἂν 2
ἕτεροί τινες πολεμῶσι πρὸς ἀλλήλους, ὄντες Αἰτωλῶν
φίλοι καὶ σύμμαχοι, μηδὲν ἧττον ἐξεῖναι τοῖς Αἰτωλοῖς
ἄνευ κοινοῦ δόγματος καὶ παραβοηθεῖν ἀμφοτέροις τοῖς
πολεμοῦσι καὶ τὴν χώραν ἄγειν τὴν ἀμφοτέρων, ὥστε παρὰ 3
μὲν τοῖς Αἰτωλοῖς μήτε φιλίας ὅρους ὑπάρχειν μήτ' ἔχ-
θρας, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἀμφισβητοῦσι περί τινος ἑτοίμους

10. πρὸς τὸ — 11. ἀνθρώπους del. *Na* 171 12. λυσιμαχίαν FS
21. ἄρηται FS, corr. *Ca* 24. τοῦτο vulgo invito F 30. παραμφο-
τέροις F(S), παρεῖναι ἀμφοτέροις *Rei* 602, corr. *Hu*

4 *ἐχθροὺς εἶναι τούτους καὶ πολεμίους. "πόθεν οὖν ἔξεστι
τούτοις ἐγκαλεῖν νῦν, εἰ φίλος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς ἐγώ,
Προυσίου δὲ σύμμαχος, ἔπραξά τι κατὰ Κιανῶν, βοηθῶν
5 τοῖς αὑτοῦ συμμάχοις; τὸ δὲ δὴ πάντων δεινότατον, οἱ
ποιοῦντες ἑαυτοὺς ἐφαμίλλους Ῥωμαίοις καὶ κελεύοντες* 855
6 *ἐκχωρεῖν Μακεδόνας ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος· τοῦτο γὰρ ἀνα-
φθέγξασθαι καὶ καθόλου μέν ἐστιν ὑπερήφανον, οὐ μὴν
ἀλλὰ Ῥωμαίων μὲν λεγόντων ἀνεκτόν, Αἰτωλῶν δ' οὐκ
7 ἀνεκτόν· ποίας δὲ κελεύετέ με" φησὶν "ἐκχωρεῖν Ἑλλάδος,
8 καὶ πῶς ἀφορίζετε ταύτην; αὐτῶν γὰρ Αἰτωλῶν οὐκ εἰσὶν
Ἕλληνες οἱ πλείους· τὸ γὰρ τῶν Ἀγραῶν ἔθνος καὶ τὸ
τῶν Ἀποδωτῶν, ἔτι δὲ τῶν Ἀμφιλόχων, οὐκ ἔστιν Ἑλλάς.
9 ἢ τούτων μὲν παραχωρεῖτέ μοι;"*
6 *Τοῦ δὲ Τίτου γελάσαντος "ἀλλὰ δὴ πρὸς μὲν Αἰτω-*
(17, 6) *λοὺς ἀρκείτω μοι ταῦτ'" ἔφη· "πρὸς δὲ Ῥοδίους καὶ πρὸς
Ἄτταλον ἐν μὲν ἴσῳ κριτῇ δικαιότερον ἂν νομισθείη τού-
τους ἡμῖν ἀποδιδόναι τὰς αἰχμαλώτους ναῦς καὶ τοὺς ἄν-
2 δρας ἤπερ ἡμᾶς τούτοις· οὐ γὰρ ἡμεῖς Ἀττάλῳ πρότεροι
καὶ Ῥοδίοις τὰς χεῖρας ἐπεβάλομεν, οὗτοι δ' ἡμῖν ὁμολο-
3 γουμένως. οὐ μὴν ἀλλὰ σοῦ κελεύοντος Ῥοδίοις μὲν ἀπο-
δίδωμι τὴν Περαίαν, Ἀττάλῳ δὲ τὰς ναῦς καὶ τοὺς ἄνδρας
4 τοὺς διασῳζομένους. τὴν δὲ τοῦ Νικηφορίου καταφθορὰν
καὶ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης τεμένους ἄλλως μὲν οὐκ εἰμὶ δυ-
νατὸς ἀποκαταστῆσαι, φυτὰ δὲ καὶ κηπουροὺς πέμψω τοὺς
φροντιοῦντας θεραπείας τοῦ τόπου καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν
5 ἐκκοπέντων δένδρων." πάλιν δὲ τοῦ Τίτου γελάσαντος
ἐπὶ τῷ χλευασμῷ, μεταβὰς ὁ Φίλιππος ἐπὶ τοὺς Ἀχαιοὺς
πρῶτον μὲν τὰς εὐεργεσίας ἐξηριθμήσατο τὰς ἐξ Ἀντι-
6 γόνου γεγενημένας εἰς αὐτούς, εἶτα τὰς ἰδίας· ἑξῆς δὲ
τούτοις προηνέγκατο τὸ μέγεθος τῶν τιμῶν τῶν ἀπηντη-
7 μένων αὐτοῖς παρὰ τῶν Ἀχαιῶν. τελευταῖον δ' ἀνέγνω*

---

2. *νῦν εἰ Ca* pro *νυνὶ* *φίλους* F, corr. S 11. verba *τὸ γὰρ τῶν Ἀγραῶν ἔθνος* diserte ex XVIII Polybii fibro citat Stephanus Byz. v. *Ἀγρίαι* *ἀγραων* (sine acc.) F 12. *ἀποδοτῶν* FS, corr. *Di* (*Ἀποδώτοις* Thucyd. 3, 94, 5) 22. *διασωζομένους* FS 23. *ἀφροδιτηδος* F, corr. S

τὸ περὶ τῆς ἀποστάσεως ψήφισμα καὶ τῆς πρὸς Ῥωμαίους
μεταθέσεως, ᾗ χρησάμενος ἀφορμῇ πολλὰ κατὰ τῶν Ἀχαιῶν
εἰς ἀθεσίαν εἶπε καὶ ἀχαριστίαν. ὅμως δ' ἔφη τὸ μὲν 8
Ἄργος ἀποδώσειν, περὶ δὲ τοῦ Κορίνθου βουλεύσεσθαι
μετὰ τοῦ Τίτου.

Ταῦτα δὲ διαλεχθεὶς πρὸς τοὺς ἄλλους ἤρετο τὸν Τί- 7
τον, φήσας πρὸς ἐκεῖνον αὐτῷ τὸν λόγον εἶναι καὶ πρὸς (17,7)
Ῥωμαίους, πότερον οἴεται δεῖν ἐκχωρεῖν ὧν ἐπέκτηται
πόλεων καὶ τόπων ἐν τοῖς Ἕλλησιν, ἢ καὶ τούτων ὅσα
παρὰ τῶν γονέων παρείληφε. τοῦ δ' ἀποσιωπήσαντος 2
856 ἐκ χειρὸς ἀπαντᾶν οἷοί τ' ἦσαν ὁ μὲν Ἀρίσταινος ὑπὲρ
τῶν Ἀχαιῶν, ὁ δὲ Φαινέας ὑπὲρ τῶν Αἰτωλῶν. ἤδη δὲ 3
τῆς ὥρας συγκλειούσης ὁ μὲν τούτων λόγος ἐκωλύθη διὰ
τὸν καιρόν, ὁ δὲ Φίλιππος ἠξίου γράψαντας αὐτῷ δοῦναι
πάντας ἐφ' οἷς δεήσει γίνεσθαι τὴν εἰρήνην· μόνος γὰρ 4
ὢν οὐκ ἔχειν μεθ' ὧν βουλεύηται· διὸ θέλειν αὐτῷ λόγον
δοῦναι περὶ τῶν ἐπιταττομένων. ὁ δὲ Τίτος οὐκ ἀηδῶς 5
μὲν ἤκουε τοῦ Φιλίππου χλευάζοντος· μὴ βουλόμενος δὲ
τοῖς ἄλλοις δοκεῖν, ἀντεπέσκωψε τὸν Φίλιππον εἰπὼν
οὕτως· "εἰκότως" ἔφη, "Φίλιππε, μόνος εἶ νῦν· τοὺς γὰρ 6
φίλους τοὺς τὰ κράτιστά σοι συμβουλεύσοντας ἀπώλεσας
ἅπαντας." ὁ δὲ Μακεδὼν ὑπομειδιάσας σαρδάνιον ἀπεσιώπησε.

Καὶ τότε μὲν ἅπαντες, ἐγγράπτους δόντες τῷ Φιλίππῳ 7
τὰς ἑαυτῶν προαιρέσεις ἀκολούθως τοῖς προειρημένοις,
ἐχωρίσθησαν, ταξάμενοι κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν εἰς Νίκαιαν
πάλιν ἀπαντήσειν· τῇ δ' αὔριον οἱ μὲν περὶ τὸν Τίτον 8
ἧκον ἐπὶ τὸν ταχθέντα τόπον, ἐν ᾧ πάντες ἦσαν, ὁ δὲ
Φίλιππος οὐ παρεγίνετο. τῆς δ' ἡμέρας ἤδη προαγούσης 8
ἐπὶ πολὺ καὶ σχεδὸν ἀπεγνωκότων τῶν περὶ τὸν Τίτον, (17,8)
παρῆν ὁ Φίλιππος δείλης ὀψίας ἐπιφαινόμενος μεθ' ἂν

2. ἡ — ἀφορμὴ F, corr. S 8. ἀπέκτηται FS, corr. *Ca* 11. ἀρισταίνος F 16. μεθὸν F(S), corr. Tubingensis βουλεύειται F. βουλεύεται S, corr. *Ur* 181b δι' ὃ θέλειν *Rei* 604 pro διελθεῖν 18. μὴ βουλόμενος et 19. μὴ δοκεῖν FS, prius μὴ secluserat *Be*, restituit *Di* delevitque alterum

2 καὶ πρότερον, κατατετριφὼς τὴν ἡμέραν, ὡς μὲν αὐτὸς
ἔφη, διὰ τὴν ἀπορίαν καὶ δυσχρηστίαν τῶν ἐπιταττομένων,
ὡς δὲ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει, βουλόμενος ἐκκλεῖσαι τῷ καιρῷ
τήν τε τῶν Ἀχαιῶν καὶ τὴν τῶν Αἰτωλῶν κατηγορίαν·
3 ἑώρα γὰρ τῇ πρόσθεν ἀπαλλαττόμενος ἀμφοτέρους τού-
τους ἑτοίμους ὄντας πρὸς τὸ συμπλέκεσθαι καὶ μεμψιμοι-
4 ρεῖν αὐτῷ. διὸ καὶ τότε συνεγγίσας ἠξίου τὸν τῶν Ῥω-
μαίων στρατηγὸν ἰδίᾳ πρὸς αὐτὸν διαλεχθῆναι περὶ τῶν
ἐνεστώτων, ἵνα μὴ λόγοι λέγωνται μόνον ἐξ ἀμφοτέρων
ἀψιμαχούντων, ἀλλὰ καὶ τέλος τι τοῖς ἀμφισβητουμένοις
5 ἐπιτεθῇ. πλεονάκις δ' αὐτοῦ παρακαλοῦντος καὶ προσα-
ξιοῦντος, ἤρετο τοὺς συμπαρόντας ὁ Τίτος τί δέον εἴη
6 ποιεῖν. τῶν δὲ κελευόντων συνελθεῖν καὶ διακοῦσαι τῶν
λεγομένων, παραλαβὼν ὁ Τίτος Ἄππιον Κλαύδιον χιλίαρ- 857
χον ὄντα τότε, τοῖς μὲν ἄλλοις μικρὸν ἀπὸ τῆς θαλάττης
ἀναχωρήσασιν εἶπεν αὐτόθι μένειν, αὐτὸς δὲ τὸν Φίλιπ-
7 πον ἐκέλευεν ἐκβαίνειν. ὁ δὲ βασιλεὺς παραλαβὼν Ἀπολ-
λόδωρον καὶ Δημοσθένην ἀπέβη, συμμίξας δὲ τῷ Τίτῳ
8 διελέγετο καὶ πλείω χρόνον. τίνα μὲν οὖν ἦν τὰ τότε
ῥηθέντα παρ' ἑκατέρου, δυσχερὲς εἰπεῖν· ἔφη δ' οὖν ὁ
Τίτος μετὰ τὸ χωρισθῆναι τὸν Φίλιππον, διασαφῶν
9 τοῖς ἄλλοις τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, Αἰτωλοῖς μὲν ἀπο-
δοῦναι Φάρσαλον καὶ Λάρισαν, Θήβας δὲ οὐκ ἀποδιδόναι,
Ῥοδίοις δὲ τῆς μὲν Περαίας παραχωρεῖν, Ἰασοῦ δὲ καὶ Βαρ-
γυλίων οὐκ ἐκχωρεῖν, Ἀχαιοῖς δὲ παραδιδόναι τὸν Κόρινθον
10 καὶ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν, Ῥωμαίοις δὲ τὰ κατὰ τὴν
Ἰλλυρίδα φάναι παραδώσειν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους πάντας,
Ἀττάλῳ δὲ τάς τε ναῦς ἀποκαταστήσειν καὶ τῶν ἀνδρῶν
τῶν ἐν ταῖς ναυμαχίαις ἁλόντων ὅσοι περίεισι.

9 (17, 9) Πάντων δὲ τῶν παρόντων δυσαρεστουμένων τῇ δια-
λύσει καὶ φασκόντων δεῖν τὸ κοινὸν ἐπίταγμα πρῶτον ποι-

---

2. *των ἐπιτταττομενον* (sine acc.) F, corr. S 3. *ἄλλοι* F, corr. S *ἐκκλίσαι* FS, corr. in Vesontino pr. m. 9. *λέγωνται* S, *λέγονται* F, *γένωνται* G 16. *αὐτόθει* F 17. *ἐκέλευσεν* vulgo invito F 22. pro *ἀποδοῦναι* exspectaveris *ἀποδιδόναι* 23. *λάρισσαν* FS vulgo ante *Di* 24. *ἰασοῦ* F 29. *περίεισι* coni. *Sch*, *παρεῖσι* (sic) F(S)

εῖν (τοῦτο δ' ἦν ἁπάσης ἐκχωρεῖν τῆς Ἑλλάδος), εἰ δὲ μή,
διότι τὰ κατὰ μέρος μάταια γίνεται καὶ πρὸς οὐδέν, θεω- 2
ρῶν ὁ Φίλιππος τὴν ἐν αὐτοῖς ἀμφισβήτησιν καὶ δεδιὼς
ἅμα τὰς κατηγορίας, ἠξίου τὸν Τίτον ὑπερθέσθαι τὴν
σύνοδον εἰς τὴν αὔριον διὰ τὸ καὶ τὴν ὥραν εἰς ὀψὲ συγ-
κλείειν· ἢ γὰρ πείσειν ἢ πεισθήσεσθαι τοῖς παρακαλου-
μένοις. τοῦ δὲ συγχωρήσαντος, ταξάμενοι συμπορεύεσθαι 3
πρὸς τὸν κατὰ Θρόνιον αἰγιαλὸν τότε μὲν ἐχωρίσθησαν,
τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάντες ἧκον ἐπὶ τὸν ταχθέντα τόπον ἐν
ὥρᾳ. καὶ βραχέα διαλεχθεὶς ὁ Φίλιππος ἠξίου πάντας, 4
μάλιστα δὲ τὸν Τίτον, μὴ διακόψαι τὴν διάλυσιν, τῶν γε
δὴ πλείστων εἰς συμβατικὴν διάθεσιν ἠγμένων, ἀλλ' εἰ 5
μὲν ἐνδέχεται δι' αὐτῶν συμφώνους γενέσθαι περὶ τῶν
ἀντιλεγομένων· εἰ δὲ μή, πρεσβεύσειν ἔφη πρὸς τὴν σύγ-
κλητον, κἀκείνην πείσειν περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων, ἢ
ποιήσειν ὅ τι ποτ' ἂν ἐπιτάττῃ. ταῦτα δ' αὐτοῦ προτεί- 6
858 νοντος οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφησαν δεῖν πράττειν τὰ τοῦ
πολέμου καὶ μὴ προσέχειν τοῖς ἀξιουμένοις. ὁ δὲ τῶν 7
Ῥωμαίων στρατηγὸς οὐκ ἀγνοεῖν μὲν οὐδ' αὐτὸς ἔφη διότι
τὸν Φίλιππον οὐκ εἰκός ἐστι ποιῆσαι τῶν παρακαλουμέ-
νων οὐδέν, τῷ δ' ἁπλῶς μηδὲν ἐμποδίζειν τὰς σφετέρας 8
πράξεις τὴν αἰτουμένην χάριν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐκποιεῖν
ἔφη χαρίζεσθαι. κυρωθῆναι μὲν γὰρ οὐδ' ὡς εἶναι δυνα- 9
τὸν οὐδὲν τῶν νῦν λεγομένων ἄνευ τῆς συγκλήτου, πρὸς
δὲ τὸ λαβεῖν πεῖραν τῆς ἐκείνων γνώμης εὐφυῶς ἔχειν τὸν
ἐπιφερόμενον καιρόν· τῶν γὰρ στρατοπέδων οὐδ' ὡς δυ- 10
ναμένων οὐδὲν πράττειν διὰ τὸν χειμῶνα, τοῦτον ἀποθέ-
σθαι τὸν χρόνον εἰς τὸ προσανενεγκεῖν τῇ συγκλήτῳ περὶ
τῶν προσπιπτόντων οὐκ ἄθετον ἀλλ' οἰκεῖον εἶναι πᾶσι.
ταχὺ δὲ συγκαταθεμένων ἁπάντων διὰ τὸ θεωρεῖν τὸν 10
Τίτον οὐκ ἀλλότριον ὄντα τῆς ἐπὶ τὴν σύγκλητον ἀνα- (17, 10)
φορᾶς, ἔδοξε συγχωρεῖν τῷ Φιλίππῳ πρεσβεύειν εἰς τὴν 2
Ῥώμην, ὁμοίως δὲ καὶ παρ' αὐτῶν πέμπειν ἑκάστους

12. ἠγμένων F, ἠγημένων S, corr. Ur 181ᵇ 16. ποιείσειν F
19. ἀγνωεῖν F

*πρεσβευτὰς τοὺς διαλεχθησομένους τῇ συγκλήτῳ καὶ κατ-
ηγορήσοντας τοῦ Φιλίππου.*

3 *Τοῦ δὲ πράγματος τῷ Τίτῳ τοῦ κατὰ τὸν σύλλογον
κατὰ νοῦν καὶ κατὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς διαλογισμοὺς προκε-
χωρηκότος, παραυτίκα τὸ συνεχὲς τῆς ἐπιβολῆς ἐξύφαινε,
τά τε καθ' αὑτὸν ἀσφαλιζόμενος ἐπιμελῶς καὶ πρόλημμα
4 τῷ Φιλίππῳ ποιῶν οὐδέν. δοὺς γὰρ ἀνοχὰς διμήνους
αὐτῷ, τὴν μὲν πρεσβείαν τὴν εἰς τὴν Ῥώμην ἐν τούτῳ
τῷ χρόνῳ συντελεῖν ἐπέταξε, τὰς δὲ φρουρὰς ἐξάγειν πα-
ραχρῆμα τὰς ἐκ τῆς Φωκίδος καὶ Λοκρίδος ἐκέλευσε.
5 διετάξατο δὲ καὶ περὶ τῶν ἰδίων συμμάχων φιλοτίμως,
ἵνα κατὰ μηδένα τρόπον μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα γί-
6 νηται κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπὸ Μακεδόνων. ταῦτα
δὲ ποιήσας πρὸς τὸν Φίλιππον ἔγγραπτα, λοιπὸν αὐτὸς
7 ἤδη δι' αὑτοῦ τὸ προκείμενον ἐπετέλει. καὶ τὸν μὲν
Ἀμύνανδρον εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμπε παραχρῆμα, γινώ-
σκων αὐτὸν εὐάγωγον μὲν ὄντα καὶ ῥᾳδίως ἐξακολουθή-
σοντα τοῖς ἐκεῖ φίλοις, ἐφ' ὁπότερ' ἂν ἄγωσιν αὐτόν,
φαντασίαν δὲ ποιήσοντα καὶ προσδοκίαν διὰ τὸ τῆς βα-
8 σιλείας ὄνομα. μετὰ δὲ τοῦτον ἐξέπεμπε τοὺς παρ' αὑ- 859
τοῦ πρέσβεις, Κόιντόν τε τὸν Φάβιον, ὃς ἦν αὐτῷ τῆς
γυναικὸς ἀδελφιδοῦς, καὶ Κόιντον Φολούιον, σὺν δὲ τού-
9 τοις Ἄππιον Κλαύδιον ἐπικαλούμενον Νέρωνα. παρὰ δὲ
τῶν Αἰτωλῶν ἐπρέσβευον Ἀλέξανδρος Ἴσιος, Δαμόκριτος
Καλυδώνιος, Δικαίαρχος Τριχωνιεύς, Πολέμαρχος Ἀρσι-
10 νοεύς, Λάμιος Ἀμβρακιώτης, Νικόμαχος Ἀκαρνὰν τῶν ἐκ
Θουρίου πεφευγότων κατοικούντων δ' ἐν Ἀμβρακίᾳ, Θεό-
δοτος Φεραῖος, φυγὰς ἐκ Θετταλίας κατοικῶν δ' ἐν Στρά-
11 τῳ, παρὰ δὲ τῶν Ἀχαιῶν Ξενοφῶν Αἰγιεύς, παρὰ δὲ τοῦ
βασιλέως Ἀττάλου μόνος Ἀλέξανδρος, παρὰ δὲ τοῦ δήμου
τῶν Ἀθηναίων οἱ περὶ Κηφισόδωρον.*

11 *Οὗτοι δὲ παρεγενήθησαν εἰς τὴν Ῥώμην πρὸ τοῦ τὴν*

17, 11)

12. *ἵνα Ur* 181b pro *εἶναι* 17. *μένοντα* FS, distinxit idem *ἐξακολουθήσοντα* F 18. *τοὺς ἐκεῖ φίλους·* FS, corr. *Sca* *ὁπότερα ἂν* vulgo invito F 25. *τριχονεύς* FS, corr. *Gro* 27. *Θυρίου Rei* 605 28. *στρατῶι* FS 31. *κιφησόδωρον* FS, corr. *Sca* 32. *πρὸ τοῦ Ur* 181b, *προσοῦ* F(S)

σύγκλητον διαλαβεῖν ὑπὲρ τῶν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν
καθεσταμένων ὑπάτων, πότερον ἀμφοτέρους εἰς τὴν Γα-
λατίαν ἢ τὸν ἕτερον αὐτῶν δεήσει πέμπειν ἐπὶ Φίλιππον.
πεπεισμένων δὲ τῶν τοῦ Τίτου φίλων μένειν τοὺς ὑπά- 2
τους ἀμφοτέρους κατὰ τὴν Ἰταλίαν διὰ τὸν ἀπὸ τῶν Κελ-
τῶν φόβον, εἰσελθόντες εἰς τὴν σύγκλητον πάντες κατη-
γόρουν ἀποτόμως τοῦ Φιλίππου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα πα- 3
ραπλήσια τοῖς καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν βασιλέα πρότερον εἰ-
ρημένοις ἦν· τοῦτο δ' ἐπιμελῶς ἐντίκτειν ἐπειρῶντο τῇ 4
συγκλήτῳ πάντες, διότι τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Κορίνθου
καὶ τῆς Δημητριάδος ὑπὸ τῷ Μακεδόνι ταττομένων οὐχ
οἷόν τε τοὺς Ἕλληνας ἔννοιαν λαβεῖν ἐλευθερίας. ὃ γὰρ 5
αὐτὸς Φίλιππος εἶπε, τοῦτο καὶ λίαν ἀληθὲς ἔφασαν
ὑπάρχειν· ὅς ἔφη τοὺς προειρημένους τόπους εἶναι πέδας
Ἑλληνικάς, ὀρθῶς ἀποφαινόμενος. οὔτε γὰρ Πελοποννη- 6
σίους ἀναπνεῦσαι δυνατὸν ἐν Κορίνθῳ βασιλικῆς φρουρᾶς
ἐγκαθημένης, οὔτε Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας
θαρρῆσαι Φιλίππου Χαλκίδα κατέχοντος καὶ τὴν ἄλλην
Εὔβοιαν, οὐδὲ μὴν Θετταλοὺς οὐδὲ Μάγνητας δυνατὸν 7
ἐναύσασθαι τῆς ἐλευθερίας οὐδέποτε Δημητριάδα Φιλίπ-
που κατέχοντος καὶ Μακεδόνων. διὸ καὶ τὸ παραχωρεῖν 8
τῶν ἄλλων τόπων τὸν Φίλιππον φαντασίαν εἶναι χάριν
860 τοῦ τὸν παρόντα καιρὸν ἐκφυγεῖν· ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ βουλη-
θῇ, ῥᾳδίως πάλιν ὑφ' αὑτὸν ποιήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας,
ἐὰν κρατῇ τῶν προειρημένων τόπων. διόπερ ἠξίουν τὴν 9
σύγκλητον ἢ τούτων τῶν πόλεων ἀναγκάσαι τὸν Φίλιππον
ἐκχωρεῖν ἢ μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων καὶ πολεμεῖν ἐρ-
ρωμένως πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ ἠνύσθαι τὰ μέγιστα τοῦ 10
πολέμου, τῶν τε Μακεδόνων προηττημένων δὶς ἤδη καὶ
κατὰ γῆν πλείστων αὐτοῖς χορηγιῶν ἐκδεδαπανημένων.

1. *διαλαβεῖν Ur* 181b pro *διαβαλεῖν* et 2. *πότερον* pro *πρότερον* 2. *ὑπάτων* om. S *He* post *ἀμφοτέρους* add. *ὑπάτους He* 3. *τὸν ἕτερον Ur* 181b, *τῶν ἑτέρων* F(S) 4. *τοῦ* vulgo omissum invitis FD 18. *θαρσῆσαι* FS vulgo ante *Di* 20. *ἐγγεύσασθαι* coni. *Sch* 25. *κρατεῖ* F, corr. S 28. *ἠνῦσθαι* F¹ ex *ἠρῦσθαι*, *ἠρῆσθαι* S 29. 30. *καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ τῶν πλείστων* cet. *Rei* 606; contra disputat *Gro* not. in Polyb. 444 30. *χωρηγιῶν* F

11 ταῦτα δ' εἰπόντες παρεκάλουν μήτε τοὺς Ἕλληνας ψεῦσαι
τῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας ἐλπίδων μήθ' ἑαυτοὺς ἀποστε-
12 ρῆσαι τῆς καλλίστης ἐπιγραφῆς. οἱ μὲν οὖν παρὰ τῶν
Ἑλλήνων πρέσβεις ταῦτα καὶ τούτοις παραπλήσια διελέ-
χθησαν, οἱ δὲ παρὰ τοῦ Φιλίππου παρεσκευάσαντο μὲν
ὡς ἐπὶ πλεῖον ποιησόμενοι τοὺς λόγους, ἐν ἀρχαῖς δ' εὐ-
13 θέως ἐκωλύθησαν· ἐρωτηθέντες γὰρ εἰ παραχωροῦσι Χαλ-
κίδος καὶ Κορίνθου καὶ Δημητριάδος, ἀπεῖπαν μηδεμίαν
ἔχειν περὶ τούτων ἐντολήν.

14 Οὗτοι μὲν οὖν ἐπιτιμηθέντες οὕτως κατέπαυσαν τὸν
12 λόγον. ἡ δὲ σύγκλητος τοὺς μὲν ὑπάτους ἀμφοτέρους
(17, 12) εἰς Γαλατίαν ἐξαπέστειλε, καθάπερ ἐπάνω προεῖπα, τὸν
δὲ πρὸς τὸν Φίλιππον πόλεμον ἐψηφίσατο κατάμονον
εἶναι, δοῦσα τῷ Τίτῳ τὴν ἐπιτροπὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλληνι-
2 κῶν. ταχὺ δὲ τούτων εἰς τὴν Ἑλλάδα διασαφηθέντων ἐγε-
γόνει τῷ Τίτῳ πάντα κατὰ νοῦν, ἐπὶ βραχὺ μὲν καὶ ταὐ-
τομάτου συνεργήσαντος, τὸ δὲ πολὺ διὰ τῆς αὐτοῦ προ-
3 νοίας ἁπάντων κεχειρισμένων. πάνυ γὰρ ἀγχίνους, εἰ καί
τις ἕτερος Ῥωμαίων, καὶ ὁ προειρημένος ἀνὴρ γέγονεν·
4 οὕτως γὰρ εὐστόχως ἐχείριζε καὶ νουνεχῶς οὐ μόνον τὰς
κοινὰς ἐπιβολὰς ἀλλὰ καὶ τὰς κατ' ἰδίαν ἐντεύξεις, ὥσθ'
5 ὑπερβολὴν μὴ καταλιπεῖν. καίτοι γε νέος ἦν κομιδῇ
(πλείω γὰρ τῶν τριάκοντα ἐτῶν οὐκ εἶχε), καὶ πρῶτος εἰς
τὴν Ἑλλάδα διαβεβήκει μετὰ στρατοπέδων.

13 * Ἔμοιγε πολλάκις μὲν καὶ ἐπὶ πολλοῖς θαυμάζειν
(17, 13) ἐπέρχεται τῶν ἀνθρωπείων ἁμαρτημάτων, μάλιστα δ' 861
2 ἐπὶ τῷ κατὰ τοὺς προδότας. διὸ καὶ βούλομαι τὰ πρέ-
ποντα τοῖς καιροῖς διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν. καίτοι γε 3

10. *οὕτως* F, *οὕτω* S[s] 13. *κατανομον* (siue acc.) F, *κατὰ νόμον* S, corr. *Ur* 181[b] 15. inc. P: *Ὅτι ὁ τίτος στρατηγὸς ἦν τῶν ῥωμαίων· τούτω δε ἐγεγόνει πάντα κατανοῦν* cet.; inc. Suid.: *Τίτος, στρατηγὸς Ῥωμαίων. τούτῳ δὲ ἐγεγόνει πάντα* cet. 16. *ἐπὶ βραχὺ μὲν* om. Suid. *ταυτομάτουν* P 19. *καὶ ὁ προειρημένος ἀνὴρ*] *οὗτος* P Suid. 20. *οὕτως* P Suid., *οὕτως* F, *οὕτω* S[s] 22. *καταλιπεῖν* PS Suid., *καταλειπεῖν* F *γε* P Suid., *γε καὶ* F, *καὶ* S 23. *τῶν* om. Suid. *λ̄* P 24. *διαβεβήκει* PFS, *διέβη* Suid., *διεβεβήκει Di* *στρατοπέδων*: des. PF Suid. 25. inc. P *Va* 89: *Ὅτι φησὶν ὁ πολύβιος περι προδοτῶν· ἐμοὶ ἔστε πολλάκις* cet. *Ἔμοιγε Rei* 751 pro *ἐμοὶ ἔστε*

*οὐκ ἀγνοῶ διότι δυσθεώρητον ὁ τόπος ἔχει τι καὶ δυσπα-
ράγραφον· τίνα γὰρ ὡς ἀληθῶς προδότην δεῖ νομίζειν,
οὐ ῥάδιον ἀποφήνασθαι. δῆλον γὰρ ὡς οὔτε τοὺς ἐξ ἀκε-* 4
*ραίου συντιθεμένους τῶν ἀνδρῶν πρός τινας βασιλεῖς ἢ
δυνάστας κοινωνίαν πραγμάτων εὐθέως προδότας νομι-
στέον, οὔτε τοὺς κατὰ τὰς περιστάσεις μετατιθέντας τὰς* 5
*αὑτῶν πατρίδας ἀπό τινων ὑποκειμένων πρὸς ἑτέρας φι-
λίας καὶ συμμαχίας οἴεσθαι τοιούτους. πολλοῦ γε δεῖν·* 6
*ἐπείτοι γε πολλάκις οἱ τοιοῦτοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν
γεγόνασιν αἴτιοι ταῖς ἰδίαις πατρίσιν. ἵνα δὲ μὴ πόρρω-* 7
*θεν τὰ παραδείγματα φέρωμεν, ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνεστώτων
ῥᾳδίως ἔσται τὸ λεγόμενον κατανοεῖν. εἰ γὰρ μὴ σὺν* 8
*καιρῷ τότε μετέρριψε τοὺς Ἀχαιοὺς Ἀρίσταινος ἀπὸ τῆς
Φιλίππου συμμαχίας πρὸς τὴν Ῥωμαίων, φανερῶς ἄρδην
ἀπολώλει τὸ ἔθνος. νῦν δέ, χωρὶς τῆς παρ' αὐτὸν τὸν* 9
*καιρὸν ἀσφαλείας ἑκάστοις περιγενομένης, αὐξήσεως τῶν
Ἀχαιῶν ὁμολογουμένως ὁ προειρημένος ἀνὴρ κἀκεῖνο τὸ
διαβούλιον αἴτιος ἐδόκει γεγονέναι· διὸ καὶ πάντες αὐτὸν* 10
*οὐχ ὡς προδότην ἀλλ' ὡς εὐεργέτην καὶ σωτῆρα τῆς χώ-
ρας ἐτίμων. ὁ δ' αὐτὸς ἂν εἴη λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων,* 11
*ὅσοι κατὰ τὰς τῶν καιρῶν περιστάσεις τὰ παραπλήσια
τούτοις πολιτεύονται καὶ πράττουσιν.*

Ἧι καὶ Δημοσθένην κατὰ πολλά τις ἂν ἐπαινέσας 14 (17, 14)
*ἐν τούτῳ μέμψαιτο, διότι πικρότατον ὄνειδος τοῖς ἐπι-
φανεστάτοις τῶν Ἑλλήνων εἰκῇ καὶ ἀκρίτως προσέρριψε,
φήσας ἐν μὲν Ἀρκαδίᾳ τοὺς περὶ Κερκιδᾶν καὶ Ἱερώνυμον* 2

---

1. inc. Suid. v. *προδότας: δυσθεώρητόν τι δ' τόπος ἔχει καὶ* cet. 2. *προδότην δεῖ] χρὴ προδότην* Suid. 3. inc. Suid. v. *ἐξ ἀκεραίου: οὔτε τοὺς* 4. *συμπειθομένους* P Suid. utroque loco, corr. *Gro* in notis ad collecta per Valesium p. 461, xxxvi 6. *τὰς* om. P Suid., addunt plerique Suidae codices v. *ἐξ ἀκεραίου* 7. *τινων] τῶν Na* 358 8. *οἴεσθαι τοιούτους Hu* pro *οὐδὲ τούτους* *δεῖν Ben* pro *δεῖ* 10. *ἰδίαις* om. Suid. *πατρίσι*: des. Suid. v. *ἐξ ἀκερ.* (nisi quod ex proximis Polybianis haec addit: *καὶ τὰ παραδείγματα ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνεστώτων καιρῶν*); *πατρίσιν, ἀλλ' ὅσοι τῶν ἀνδρῶν* cet. idem v. *προδότας*, suo ingenio Polybii verba cap. 15, 2 cum his connectens 12. 13. *συγκαιρῶι* P 13. *ἀρισταίνετος* P, corr. *Sch* auctore *Va* 15. *ἀπωλώλει Di* 17. *κατ' ἐκεῖνο* coni. *Va*, *δι' ἐκεῖνο Hu* 25. *προσέτριψε Na* 239 26. Demosth. de cor. 295

καὶ Εὐκαμπίδαν προδότας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, ὅτι Φι-
3 λίππῳ συνεμάχουν, ἐν δὲ Μεσσήνῃ τοὺς Φιλιάδου παῖδας
Νέωνα καὶ Θρασύλοχον, ἐν Ἄργει δὲ τοὺς περὶ Μύρτιν
4 καὶ Τελέδαμον καὶ Μνασέαν, παραπλησίως ἐν Θετταλίᾳ
μὲν τοὺς περὶ Δάοχον καὶ Κινέαν, παρὰ δὲ Βοιωτοῖς τοὺς
5 περὶ Θεογείτονα καὶ Τιμόλαν· σὺν δὲ τούτοις καὶ πλεί- 862
ους ἑτέρους ἐξηρίθμηται, κατὰ πόλιν ὀνομάζων, καίτοι γε
πάντων μὲν τῶν προειρημένων ἀνδρῶν πολὺν ἐχόντων
λόγον καὶ φαινόμενον ὑπὲρ τῶν καθ' αὑτοὺς δικαίων, πλεῖ-
6 στον δὲ τῶν ἐξ Ἀρκαδίας καὶ Μεσσήνης. οὗτοι γὰρ ἐπι-
σπασάμενοι Φίλιππον εἰς Πελοπόννησον καὶ ταπεινώ-
σαντες Λακεδαιμονίους πρῶτον μὲν ἐποίησαν ἀναπνεῦσαι
καὶ λαβεῖν ἐλευθερίας ἔννοιαν πάντας τοὺς τὴν Πελοπόν-
7 νησον κατοικοῦντας, ἔπειτα δὲ τὴν χώραν ἀνακομισάμενοι
καὶ τὰς πόλεις, ἃς παρῄρηντο Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν
εὐκαιρίαν Μεσσηνίων Μεγαλοπολιτῶν Τεγεατῶν Ἀργείων,
8 ηὔξησαν τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ὁμολογουμένως· ἀνθ' ὧν
οὐ πολεμεῖν ὤφειλον Φιλίππῳ καὶ Μακεδόσιν, ἀλλὰ πάντα
κατὰ δύναμιν ἐνεργεῖν ὅσα πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν ἀνῆκεν.
9 εἰ μὲν οὖν ταῦτ' ἔπραττον ἢ φρουρὰν παρὰ Φιλίππου
δεχόμενοι ταῖς πατρίσιν ἢ καταλύοντες τοὺς νόμους ἀφῃ-
ροῦντο τὴν ἐλευθερίαν καὶ παρρησίαν τῶν πολιτῶν χάριν
τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἢ δυναστείας, ἄξιοι τῆς προσηγορίας
10 ἦσαν ταύτης· εἰ δὲ τηροῦντες τὰ πρὸς τὰς πατρίδας δί-
καια κρίσει πραγμάτων διεφέροντο, νομίζοντες οὐ ταὐτὸ
συμφέρον Ἀθηναίοις εἶναι καὶ ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν, οὐ
δή που διὰ τοῦτο καλεῖσθαι προδότας ἐχρῆν αὐτοὺς ὑπὸ
11 Δημοσθένους. ὁ δὲ πάντα μετρῶν πρὸς τὸ τῆς ἰδίας πα-
τρίδος συμφέρον, καὶ πάντας ἡγούμενος δεῖν τοὺς Ἕλλη-
νας ἀποβλέπειν πρὸς Ἀθηναίους, εἰ δὲ μή, προδότας ἀπο-
καλῶν, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ καὶ πολὺ παραπαίειν τῆς ἀλη-
12 θείας, ἄλλως τε δὴ καὶ τῶν συμβάντων τότε τοῖς Ἕλλη-

1. 2. ὅτι Φιλίππῳ συνεμάχουν del. *Na* 122 4. μνασίαν P, corr. *Rei* 751 18. ὄφειλον P 19. συνεργεῖν *Rei* 751 20 ἢ φρουρᾶι· ἢ παραφιλίππου P, corr. *Va* 30. ἀποκαλῶν P (idem coniecerat *Sch*), ἀποκαλεῖν *Va* vulgo ante *Di* 32. post ἀληθείας add. ὃ πεποίηκε δημοσθένης P, del. *Be*

*σιν οὐ Δημοσθένει μεμαρτυρηκότων ὅτι καλῶς προυνοήθη
τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' Εὐχαμπίδᾳ καὶ Ἱερωνύμῳ καὶ Κερκιδᾷ
καὶ τοῖς Φιλιάδου παισίν. Ἀθηναίοις μὲν γὰρ τῆς πρὸς* 13
*Φίλιππον ἀντιπαραγωγῆς τί τέλος ἀπέβη; τὸ πεῖραν λα-
βεῖν τῶν μεγίστων συμπτωμάτων πταίσασι τῇ μάχῃ περὶ
Χαιρώνειαν· εἰ δὲ μὴ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως μεγαλοψυχίαν* 14
καὶ φιλοδοξίαν, καὶ πορρωτέρω τὰ τῆς ἀτυχίας ἂν αὐτοῖς
863 *προύβη διὰ τὴν Δημοσθένους πολιτείαν. διὰ δὲ τοὺς* 15
*προειρημένους ἄνδρας κοινῇ μὲν Ἀρκάσι καὶ Μεσσηνίοις
ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἀσφάλεια καὶ ῥᾳστώνη παρεσκευάσθη,
κατ' ἰδίαν δὲ ταῖς αὐτῶν πατρίσι πολλὰ καὶ λυσιτελῆ
συνεξηκολούθησεν.*

Τίσιν οὖν εἰκότως ἂν ἐπιφέροι τις τὴν ὀνομασίαν 15 (17, 15)
ταύτην, ἔστι μὲν δυσπαράγραφον· μάλιστα δ' ἂν προσ- 2
*τρέχοι πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τοιούτους φέρων, ὅσοι
τῶν ἀνδρῶν κατὰ τὰς ὁλοσχερεῖς περιστάσεις ἢ τῆς ἰδίας
ἀσφαλείας καὶ λυσιτελείας χάριν ἢ τῆς πρὸς τοὺς ἀντιπο-
λιτευομένους διαφορᾶς ἐγχειρίζουσι τοῖς ἐχθροῖς τὰς πό-
λεις, ἢ καὶ νὴ Δία πάλιν ὅσοι φρουρὰν εἰσδεχόμενοι καὶ* 3
*συγχρώμενοι ταῖς ἔξωθεν ἐπικουρίαις πρὸς τὰς ἰδίας ὁρ-
μὰς καὶ προθέσεις ὑποβάλλουσι τὰς πατρίδας ὑπὸ τὴν
τῶν πλεῖον δυναμένων ἐξουσίαν. τοὺς τοιούτους ὑπὸ τὸ* 4
*τῆς προδοσίας ὄνομα μετρίως ἄν τις ὑποτάττοι πάντας.
οἷς λυσιτελὲς μὲν ἀληθῶς ἢ καλὸν οὐδὲν οὐδέποτε συνεξ-* 5
ηκολούθησε, τὰ δ' ἐναντία πᾶσιν ὁμολογουμένως. ᾗ καὶ 6
*θαυμάζειν ἔστι, πρὸς τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον, πρὸς τί ποτε
βλέποντες ἢ τίσι χρώμενοι διαλογισμοῖς ὁρμῶσι πρὸς τὴν
τοιαύτην ἀτυχίαν. οὔτε γὰρ ἔλαθε πώποτε προδοὺς οὐ-* 7

---

2. *ἀλλ' ου χαμπίδα* P, corr. *Va* 4. *τί Hu* pro *τὸ* 5. post *μάχῃ* add. *τῇ Di* 5. 6. *περι χερωνεια* (sine acc.) P 15. inde ab *ὅσοι* pergit Suid. v. *προδότας* (vide adnot. ad p. 979, 10) 16. *δυσχερεῖς* Suid. 19. *καὶ νὴ Δία πάλιν* om. idem *φρουρὰς* idem 20. *συγχρώμενοι* Suid., *συγχωρούμενοι* P *ἔξοθεν* P 21. *ὑποβάλλουσι* Suid., *ὑπερβάλλουσι* P 22. *πλειόνων* P Suid., corr. *Va* adnot. p. 18 *δυνάμεων* P, *δυνατῶν* Suid., corr. *Va* 24. *καλὸν Va* et vulgo apud Suid., *κακὸν* P et Suidae codices 25. *τὰ δ'*] *οὐδὲ* Suid. *ὁμολογουμένως*: des. Suid. 26. *ἔστι, πρὸς*] *ἔστι κατὰ* coni. *Sch*, *ἔστιν, ἵν' ἐπανίωμεν πρὸς Hu*

*δεὶς πόλιν ἢ στρατόπεδον ἢ φρούριον, ἀλλὰ κἂν παρ᾽
αὐτὸν τὸν τῆς πράξεως καιρὸν ἀγνοηθῇ τις, ὅ γε ἐπιγινό-
8 μενος χρόνος ἐποίησε φανεροὺς ἅπαντας· οὐδὲ μὴν γνω-
σθεὶς οὐδεὶς οὐδέποτε μακάριον ἔσχε βίον, ἀλλ᾽ ὡς μὲν
ἐπίπαν ὑπ᾽ αὐτῶν τούτων οἷς χαρίζονται τυγχάνουσι τῆς
9 ἁρμοζούσης τιμωρίας. χρῶνται μὲν γὰρ τοῖς προδόταις
οἱ στρατηγοὶ καὶ δυνάσται πολλάκις διὰ τὸ συμφέρον·
ὅταν γε μὴν ἀποχρήσωνται, χρῶνται λοιπὸν ὡς προδόταις,
10 κατὰ τὸν Δημοσθένην, μάλ᾽ εἰκότως ἡγούμενοι τὸν ἐγχει-
ρίσαντα τοῖς ἐχθροῖς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς ἐξ ἀρχῆς φί-
λους μηδέποτ᾽ ἂν εὔνουν σφίσι γενέσθαι μηδὲ διαφυλά-
11 ξαι τὴν πρὸς αὐτοὺς πίστιν. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐὰν καὶ τὰς
τούτων διαφύγωσι χεῖρας, τάς γε δὴ τῶν παρασπονδηθέν-
12 των οὐ ῥᾳδίως ἐκφυγγάνουσιν. ἐὰν δέ ποτε καὶ τὰς ἀμ-
φοτέρων τούτων ἐπιβουλὰς διολίσθωσιν, ἥ γε παρὰ τοῖς 864
ἄλλοις ἀνθρώποις φήμη τιμωρὸς αὐτοῖς ἕπεται παρ᾽ ὅλον.
τὸν βίον, πολλοὺς μὲν φόβους ψευδεῖς, πολλοὺς δὲ ἀλη-
θεῖς παριστάνουσα καὶ νύκτωρ καὶ μεθ᾽ ἡμέραν, πᾶσι δὲ
συνεργοῦσα καὶ συνυποδεικνύουσα τοῖς κακόν τι κατ᾽ ἐκεί-
13 νων βουλευομένοις, τὸ δὲ τελευταῖον οὐδὲ κατὰ τοὺς ὕ-
πνους ἐῶσα λήθην αὐτοὺς ἔχειν τῶν ἡμαρτημένων, ἀλλ᾽
ὀνειρώττειν ἀναγκάζουσα πᾶν γένος ἐπιβουλῆς καὶ περι-
πετείας, ἅτε συνειδότας ἑαυτοῖς τὴν ὑπάρχουσαν ἐκ πάν-
14 των ἀλλοτριότητα πρὸς σφᾶς καὶ τὸ κοινὸν μῖσος. ἀλλ᾽
ὅμως τούτων οὕτως ἐχόντων οὐδεὶς οὐδέποτε δεηθεὶς ἠπό-
15 ρησε προδότου, πλὴν τελέως ὀλίγων τινῶν. ἐξ ὧν εἰκότως
εἴποι τις ἂν ὅτι τὸ τῶν ᾽νθρώπων γένος, δοκοῦν πανουρ-
γότατον εἶναι τῶν ζῴων, πολὺν ἔχει λόγον τοῦ φαυλότα-
16 τον ὑπάρχειν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ζῷα, ταῖς τοῦ σώματος
ἐπιθυμίαις αὐταῖς δουλεύοντα, διὰ μόνας ταύτας σφάλ-
λεται· τὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων γένος, καίπερ δεδοξοποιη-*

7. post *συμφέρον* add. *Rei* 752 *ὡς φίλῳ* (debuit *ὡς φίλοις*) 8. *ἀποχρήσονται* P, corr. *Va* 9. Demosth. de cor. 47 21. *ἐῶσαι* et 22. *ἀναγκάθουσαι* P, corr. *Va* 27. inc. F fol. 271ᵛ *He* 275, 21: *Τὸ τῶν ἀνθρώπων* cet. 28. *ζώιων* F, *ζώων* P[s]S 29. *ζῶα* PFS 31. *καίπερ* Bernhardyus ad Suid., *καὶ πρὸς* PFS Suid. v. *ἄνθρωπος* et *δεδοξοποιημένον*

μένον, οὐχ ἧττον διὰ τὴν ἀλογιστίαν ἢ διὰ τὴν φύσιν
ἁμαρτάνει. καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. 17

* Ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἄτταλος ἐτιμᾶτο μὲν καὶ πρότερον 16
ὑπὸ τῆς τῶν Σικυωνίων πόλεως διαφερόντως, ἐξ οὗ τὴν (17, 16)
ἱερὰν χώραν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐλυτρώσατο χρημάτων αὐ-
τοῖς οὐκ ὀλίγων, ἀνθ' ὧν καὶ τὸν κολοσσὸν αὐτοῦ τὸν 2
δεκάπηχυν ἔστησαν παρὰ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν κατὰ τὴν
ἀγοράν. τότε δὲ πάλιν αὐτοῦ δέκα τάλαντα δόντος καὶ 3
μυρίους μεδίμνους πυρῶν, πολλαπλασίως ἐπιταθέντες
ταῖς εὐνοίαις εἰκόνα τε χρυσῆν ἐψηφίσαντο καὶ θυσίαν
αὐτῷ συντελεῖν κατ' ἔτος ἐνομοθέτησαν. Ἄτταλος μὲν 4
οὖν τυχὼν τῶν τιμῶν τούτων ἀπῆρεν εἰς Κεγχρεάς.

* Ὅτι Νάβις ὁ τύραννος ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς τῶν Ἀρ- 17
γείων πόλεως Τιμοκράτην τὸν Πελληνέα διὰ τὸ μάλιστα (17, 17)
τούτῳ πιστεύειν καὶ χρῆσθαι πρὸς τὰς ἐπιφανεστάτας
πράξεις, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ μετά τινας ἡμέ- 2
ρας ἐξέπεμψε τὴν γυναῖκα, δοὺς ἐντολὰς παραγενομένην
865 εἰς Ἄργος περὶ πόρον γίνεσθαι χρημάτων. ἡ δὲ ἀφικο- 3
μένη πολὺ κατὰ τὴν ὠμότητα Νάβιν ὑπερέθετο· ἀνακα- 4
λεσαμένη γὰρ τῶν γυναικῶν τινὰς μὲν κατ' ἰδίαν τινὰς
δὲ κατὰ συγγένειαν, πᾶν γένος αἰκίας καὶ βίας προσέφερε,
μέχρι σχεδὸν ἁπασῶν οὐ μόνον τὸν χρυσοῦν ἀφείλετο 5
κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν πολυτελέστατον.

887 * Ὁ δὲ Ἄτταλος περιβαλλόμενος πλείω λόγον, ὑπε- 6
μίμνησκεν αὐτοὺς τῆς ἀνέκαθεν τῶν προγόνων ἀρετῆς.

865 * Ὁ δὲ Τίτος οὐ δυνάμενος ἐπιγνῶναι τοὺς πολεμίους 18
ἧ στρατοπεδεύουσι, τοῦτο δὲ σαφῶς εἰδὼς ὅτι πάρεισιν (1)
εἰς Θετταλίαν, προσέταξε κόπτειν χάρακα πᾶσιν ἕνεκα
τοῦ παρακομίζειν μεθ' αὑτῶν πρὸς τὰς ἐκ τοῦ καιροῦ
χρείας. τοῦτο δὲ κατὰ μὲν τὴν Ἑλληνικὴν ἀγωγὴν ἀδύ- 2
νατον εἶναι δοκεῖ, κατὰ δὲ τὴν τῶν Ῥωμαίων εὔκοπον.

---

2. ἁμαρτάνει: des. F 3. 13. P *Va* 97 6. *κολουσὸν* P, *κολοττὸν* *Di* 7. *κατα* (sine acc.) P, *περὶ* *Va* vulgo 12. *κεγχραίας* P 14. *ἀπελληνεα* (sine acc.) P, corr. *Va* 15. *καὶ χρῆσθαι* *Va* pro *κεχρῆσθαι* 19. *ὑπερετίθετο* *Sch* et inde Didotiana 21. *αἰκείας* P
24. Suid. v. *περιβαλλόμενος*; conf. Tillmanns. 49, Nissen. 327 26. F fol. 271ʳ *He* 275, 25 29. *αὐτῶν* F, *ἑαυτῶν* S vulgo

3 οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες μόλις αὐτῶν κρατοῦσι τῶν σαρισῶν
ἐν ταῖς πορείαις καὶ μόλις ὑπομένουσι τὸν ἀπὸ τούτων
4 κόπον, Ῥωμαῖοι δὲ τοὺς μὲν θυρεοὺς τοῖς ὀχεῦσι τοῖς
σκυτίνοις ἐκ τῶν ὤμων ἐξηρτηκότες, ταῖς δὲ χερσὶν αὐ-
τοὺς τοὺς γαίσους φέροντες, ἐπιδέχονται τὴν παρακομι-
5 δὴν τοῦ χάρακος. ἅμα δὲ καὶ μεγάλην εἶναι συμβαίνει
6 τὴν διαφορὰν τούτων· οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες τοῦτον ἡγοῦν-
ται χάρακα βέλτιστον, ὃς ἂν ἔχῃ πλείστας ἐκφύσεις καὶ
7 μεγίστας πέριξ τοῦ πρέμνου, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις δύο κε-
ραίας ἢ τρεῖς ἔχουσιν οἱ χάρακες, ὁ δὲ πλείστας τέτταρας,
8 καὶ ταύτας ἔχοντες λαμβάνονται * * οὐκ ἐναλλάξ. ἐκ δὲ
τούτου συμβαίνει τήν τε κομιδὴν εὐχερῆ γίνεσθαι τελέως
(ὁ γὰρ εἷς ἀνὴρ φέρει τρεῖς καὶ τέτταρας, συνθεὶς ἐπ᾽
9 ἀλλήλους) τήν τε χρείαν ἀσφαλῆ διαφερόντως. ὁ μὲν
γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅταν τεθῇ πρὸ τῆς παρεμβολῆς, πρῶ-
10 τον μέν ἐστιν εὐδιάσπαστος· ὅταν γὰρ τὸ μὲν κρατοῦν
καὶ πιεζούμενον ὑπὸ τῆς γῆς ἓν ὑπάρχῃ μόνον, αἱ δ᾽
ἀποφύσεις ἐκ τούτου πολλαὶ καὶ μεγάλαι, κἄπειτα δύο 866
παραστάντες ἢ τρεῖς ἐκ τῶν ἀποφύσεων ἐπισπάσωνται
11 τὸν αὐτὸν χάρακα, ῥᾳδίως ἐκσπᾶται. τούτου δὲ συμβάν-
τος εὐθέως πύλη γίνεται διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὰ παρακεί-
μενα λέλυται, τῷ βραχείας τὰς εἰς ἀλλήλους ἐμπλοκὰς
12 καὶ τὰς ἐπαλλάξεις γίνεσθαι τοῦ τοιούτου χάρακος, παρὰ
δὲ Ῥωμαίοις συμβαίνει τοὐναντίον. τιθέασι γὰρ εὐθέως
ἐμπλέκοντες εἰς ἀλλήλους οὕτως ὥστε μήτε τὰς κεραίας
εὐχερῶς ἐπιγνῶναι, ποίας εἰσὶν ἐκφύσεως τῶν ἐν τῇ γῇ
13 κατωρυγμένων, μήτε τὰς ἐκφύσεις, ποίων κεραιῶν. λοι-

---

1. *σαρισῶν* *Na* 229 pro *σαρκῶν* 3. *θυραιοὺς* FD Regii FG 4. *ἐξηργηκότες* F, corr. S *αὐταῖς* *Rei* 607, *αὖ* coni. *Be* 5. *γέσους* FS, corr. *Ur* 181b 8. *βέλτιστον*] *ἄριστον* Suid. v. *πρέμνον* et *χάραξ* *ἔχῃ* Suidae optimi codices, *ἔχει* F, *ἔχοι* S aliique Suidae libri 9. *μεγάλας* Suid. utroque loco 11. *ταῦτας*| . . . . *ἔχοντες λαμβάνονται* . . . .| *οὐκ ἐναλάξ* F et similiter S, haud dubie antiquissimum defectum indicantes; sed uno tantum loco, non duobus, deesse nonnulla videntur, velut *λαμβάνονται κατὰ μίαν* (vel *τὴν αὐτὴν*) *εὐθεῖαν τετραμμένας, οὐκ ἐναλλάξ* 15. *γὰρ* add. *Rei* 607 17. *πιεζόμενον* vulgo, invito F 19. *ἐπισπάσονται* F, corr. S 20. *συμβαίνοντος* vulgo invito F 23. *ἐπαλλάξεις* *Ca* pro *ἐπάλξεις*

πὸν οὔτ' ἐπιλαβέσθαι παρείραντα τὴν χεῖρα δυνατόν,
ἅτε πυκνῶν οὐσῶν καὶ προσπιπτουσῶν αὐταῖς, ἔτι δὲ
φιλοπόνως ἀπωξυμμένων τῶν κεραιῶν, οὔτ' ἐπιλαβόμενον 14
ἐκσπάσαι ῥᾴδιον διὰ τὸ πρῶτον μὲν πάσας τὰς προσ-
βολὰς σχεδὸν αὐτοκράτορα τὴν ἐκ τῆς γῆς δύναμιν ἔχειν,
δεύτερον δὲ τῷ τὸν μίαν ἐπισπώμενον κεραίαν πολλοὺς 15
ἀναγκάζεσθαι πειθομένους ἅμα βαστάζειν διὰ τὴν εἰς
ἀλλήλους ἐμπλοκήν· δύο δὲ καὶ τρεῖς ἐπιλαβέσθαι ταὐ-
τοῦ χάρακος οὐδ' ὅλως εἰκός. ἐὰν δέ ποτε καὶ κατα- 16
κρατήσας ἐκσπάσῃ τις ἕνα καὶ δεύτερον, ἀνεπιγνώστως
γίνεται τὸ διάστημα. διὸ καὶ μεγάλης οὔσης διαφορᾶς 17
τῷ καὶ τὴν εὕρεσιν ἑτοίμην εἶναι τοῦ τοιούτου χάρακος
καὶ τὴν κομιδὴν εὐχερῆ καὶ τὴν χρείαν ἀσφαλῆ καὶ μό-
νιμον, φανερὸν ὡς, εἰ καί τι τῶν ἄλλων πολεμικῶν ἔργων 18
ἄξιον ζήλου καὶ μιμήσεως ὑπάρχει παρὰ Ῥωμαίοις, καὶ
τοῦτο, κατά γε τὴν ἐμὴν γνώμην.'

Πλὴν ὅ γε Τίτος ἑτοιμασάμενος ταῦτα πρὸς τὰς ἐκ 19
τοῦ καιροῦ χρείας, προῆγε παντὶ τῷ στρατεύματι βάδην, (2)
ἀποσχὼν δὲ περὶ πεντήκοντα στάδια τῆς τῶν Φεραίων
πόλεως αὐτοῦ παρενέβαλε. κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ὑπὸ 2
τὴν ἑωθινὴν ἐξέπεμπε τοὺς κατοπτεύσοντας καὶ διερευ-
νησομένους, εἴ τινα δυνηθεῖεν λαβεῖν ἀφορμὴν εἰς τὸ
γνῶναι ποῦ ποτέ εἰσι καὶ τί πράττουσιν οἱ πολέμιοι.
Φίλιππος δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν πυνθανόμενος τοὺς 3
Ῥωμαίους στρατοπεδεύειν περὶ τὰς Θήβας, ἐξάρας ἀπὸ
867 τῆς Λαρίσης παντὶ τῷ στρατεύματι προῆγε, ποιούμενος
τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὰς Φεράς. ἀποσχὼν δὲ περὶ τριά- 4
κοντα στάδια, τότε μὲν αὐτοῦ καταστρατοπεδεύσας ἐν
ὥρᾳ παρήγγειλε πᾶσι γίνεσθαι περὶ τὴν τοῦ σώματος
θεραπείαν, ὑπὸ δὲ τὴν ἑωθινὴν ἐξεγείρας τὴν δύναμιν 5

1. ἐπιβαλέσθαι FD *He* Suid. v. παρείραντα, ἐπιβάλλεσθαι S, corr. *Ur* 181b 6. τῷ *Sca* pro τὸ τὸν coni. *Sch* pro τὴν 7. πειθομένας F, πυθομένας S, corr. *Sch* ἅμ' ἀναρπάζειν *Hu* 10. ἀνεπίγνωστον *Rei* 608 11. οὔσης add. *Sch* auctore *Rei* 608 (ὑπαρχούσης add. *Sca*) 21. κατοπτεύοντας FS, corr. *Sca* 24. καὶ ante κατὰ additum in FS del. *Be* 26. λαρίσσης FS vulgo ante *Di* 27. τὰς σφεράς F, corr. S 29. παρίγγειλε F

*τοὺς μὲν εἰθισμένους προπορεύεσθαι τῆς δυνάμεως προ-
εξαπέστειλε, συντάξας ὑπερβάλλειν τὰς ὑπὲρ τὰς Φερὰς
ἀκρολοφίας, αὐτὸς δὲ τῆς ἡμέρας διαφαινούσης ἐκίνει
6 τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ χάρακος. παρ' ὀλίγον μὲν οὖν ἦλθον
ἀμφοτέρων οἱ προεξαπεσταλμένοι τοῦ συμπεσεῖν ἀλλή-
7 λοις περὶ τὰς ὑπερβολάς· προϊδόμενοι γὰρ σφᾶς αὐτοὺς
ὑπὸ τὴν ὄρφνην ἐκ πάνυ βραχέος διαστήματος ἐπέστη-
σαν, καὶ ταχέως ἔπεμπον, ἀποδηλοῦντες ἀμφότεροι τοῖς
ἡγεμόσι τὸ γεγονὸς καὶ πυνθανόμενοι τί δέον εἴη ποιεῖν.
8 * * * ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων στρατοπεδειῶν κἀκείνους
9 ἀνακαλεῖσθαι. τῇ δ' ἐπαύριον ἐξέπεμψαν ἀμφότεροι
κατασκοπῆς ἕνεκα τῶν ἱππέων καὶ τῶν εὐζώνων περὶ
τριακοσίους ἑκατέρων, ἐν οἷς ὁ Τίτος καὶ τῶν Αἰτωλῶν
δύο οὐλαμοὺς ἐξαπέστειλε διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν τόπων·
10 οἳ καὶ συμμίξαντες ἀλλήλοις ἐπὶ τάδε τῶν Φερῶν ὡς
11 πρὸς Λάρισαν συνέβαλλον ἐκθύμως. τῶν δὲ περὶ τὸν
Εὐπόλεμον τὸν Αἰτωλὸν εὐρώστως κινδυνευόντων καὶ
συνεκκαλουμένων τοὺς Ἰταλικοὺς πρὸς τὴν χρείαν, θλί-
12 βεσθαι συνέβαινε τοὺς Μακεδόνας. καὶ τότε μὲν ἐπὶ
πολὺν χρόνον ἀκροβολισάμενοι διεχωρίσθησαν εἰς τὰς
20 αὑτῶν παρεμβολάς· κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἀμφότεροι
(3) δυσαρεστούμενοι τοῖς περὶ τὰς Φερὰς τόποις διὰ τὸ κα-
ταφύτους εἶναι καὶ πλήρεις αἱμασιῶν καὶ κηπίων ἀνέ-
2 ζευξαν. ὁ μὲν οὖν Φίλιππος ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ὡς
ἐπὶ τὴν Σκότουσαν, σπεύδων ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ἐφο-
διάσασθαι, μετὰ δὲ ταῦτα γενόμενος εὐτρεπὴς λαβεῖν τό-
3 πους ἁρμόζοντας ταῖς αὑτοῦ δυνάμεσιν· ὁ δὲ Τίτος ὑπο-
πτεύσας τὸ μέλλον ἐκίνει τὴν δύναμιν ἅμα τῷ Φιλίππῳ,
σπεύδων προκαταφθεῖραι τὸν ἐν τῇ Σκοτουσαίᾳ σῖτον.*

---

2. 3. *ἐπιβάλλειν ταῖς — ἀκρολοφίαις Rei* 609 (at vide § 6) *ταῖς — ἀκρολοφίας* (sic) F, *ταῖς — ἀκρολοφίαις* S vulgo, corr. *Gro* 2. *τὰς σφέρας* F, corr. S 6. *προειδόμενοι* FS, corr. *Be* 7. *βραχεως* F(S), corr. Ernestus 10. *οἱ δὲ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ μένειν ἔκριναν* add. *Rei* 609 coll. Livio 33, 6, 6, *οἱ δὲ τότε μὲν ἔκριναν μένειν Hu* 15. *τάδε Sch* pro *τὰ* 16. *λάρισσαν* FS *συνέβαλον Be* 18. *θλήβεσθαι* F 22. *τὰς Φερὰς Ca*, *τὰσφέτερα* F, *τὰ σαφέστερα* S 25. *σκοτοῦσαν* FS, alterum *σ* in F superscr. prima m., unde *σκοτοῦσσαν* D 29. *σκοτουσσαίαι* F, corr. S

868 τῆς δ' ἑκατέρων πορείας μεταξὺ κειμένων ὄχθων ὑψη- 4
λῶν, οὔθ' οἱ Ῥωμαῖοι συνεώρων τοὺς Μακεδόνας, ποῖ
ποιοῦνται τὴν πορείαν, οὔθ' οἱ Μακεδόνες τοὺς Ῥωμαί-
ους. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἑκάτεροι διανύσαντες, ὁ 5
μὲν Τίτος ἐπὶ τὴν προσαγορευομένην Ἐρέτριαν τῆς Φθι-
ώτιδος χώρας, ὁ δὲ Φίλιππος ἐπὶ τὸν Ὀγχηστὸν ποταμόν,
αὐτοῦ κατέζευξαν, ἀγνοοῦντες ἀμφότεροι τὰς ἀλλήλων
παρεμβολάς· τῇ δ' ὑστεραίᾳ προελθόντες ἐστρατοπέδευ- 6
σαν, Φίλιππος μὲν ἐπὶ τὸ Μελάμβιον προσαγορευόμενον
τῆς Σκοτουσαίας, Τίτος δὲ περὶ τὸ Θετίδειον τῆς Φαρ-
σαλίας, ἀκμὴν ἀγνοοῦντες ἀλλήλους. ἐπιγενομένου δὲ 7
ὄμβρου καὶ βροντῶν ἐξαισίων, πάντα συνέβη τὸν ἀέρα
τὸν ἐκ τῶν νεφῶν κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὑπὸ τὴν
ἑωθινὴν πεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, ὥστε διὰ τὸν ἐφεστῶτα
ζόφον μηδὲ τοὺς ἐν ποσὶ δύνασθαι βλέπειν. οὐ μὴν ἀλλ' 8
ὅ γε Φίλιππος κατανύσαι σπεύδων ἐπὶ τὸ προκείμενον,
ἀναζεύξας προήει μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς. δυσχρη- 9
στούμενος δὲ κατὰ τὴν πορείαν διὰ τὴν ὁμίχλην, βραχὺν
τόπον διανύσας τὴν μὲν δύναμιν εἰς χάρακα παρενέβα-
λεν, τὴν δ' ἐφεδρείαν ἀπέστειλε, συντάξας ἐπὶ τοὺς ἄκρους
ἐπιβαλεῖν τῶν μεταξὺ κειμένων βουνῶν.

Ὁ δὲ Τίτος στρατοπεδεύων περὶ τὸ Θετίδειον, καὶ 21
διαπορούμενος ὑπὲρ τῶν πολεμίων ποῦ ποτ' εἰσίν, δέκα (4)
προθέμενος οὐλαμοὺς καὶ τῶν εὐζώνων εἰς χιλίους ἐξαπ-
έστειλε, παρακαλέσας εὐλαβῶς ἐξερευνωμένους ἐπιπο-
ρεύεσθαι τὴν χώραν· οἳ καὶ προάγοντες ὡς ἐπὶ τὰς ὑπερ- 2
βολὰς ἔλαθον ἐμπεσόντες εἰς τὴν τῶν Μακεδόνων ἐφε-
δρείαν διὰ τὸ δύσοπτον τῆς ἡμέρας. οὗτοι μὲν οὖν ἐν 3
ταῖς ἀρχαῖς ἐπὶ βραχὺ διαταραχθέντες ἀμφότεροι μετ'

4. οὖν add. *Sch* 5. 6. τῆς φ|...........ς ὁ δὲ F et similiter S, τῆς Φθιώτιδος, ὁ δὲ *Sch* coll. Livio 36, 6, 10: *ad Eretriam Phthiotici agri*, unde χώρας praeterea addidit spatiumque duodecim litterarum in F vacuum relictum explevit *Hu* 10. σκοτουσσαίας F, corr. S 10. 22. θετίδιον FS, corr. *Di* 11. ἀγνωοῦντες F 12. ἐξεσίων FS, corr. *Ur* 182ᵃ 13. τὸν ἐκ F, ἐκ (cum hiatu) S 15. ζόφον F, ψόφον S 17. προήει *Rei* 611, περὶ εἴη F, περιήει S στρατείας FS, corr. *Ca* 23. διαπορούμενος F¹ ex διαπορευόμενος, διαπορευόμενος S, corr. *Ur* 182ᵃ

*ὀλίγον ἤρξαντο καταπειράζειν ἀλλήλων, διεπέμψαντο δὲ
καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν ἡγεμόνας ἑκάτεροι τοὺς διασαφή-
4 σοντας τὸ γεγονός· ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν συμπλοκὴν οἱ Ῥω-
μαῖοι κατεβαροῦντο καὶ κακῶς ἔπασχον ὑπὸ τῆς τῶν Μα-
κεδόνων ἐφεδρείας, πέμποντες εἰς τὴν ἑαυτῶν παρεμβολὴν
5 ἐδέοντο σφίσι βοηθεῖν. ὁ δὲ Τίτος, παρακαλέσας τοὺς
περὶ τὸν Ἀρχέδαμον καὶ τὸν Εὐπόλεμον Αἰτωλοὺς καὶ δύο 869
τῶν παρ' αὐτοῦ χιλιάρχων, ἐξέπεμψε μετὰ πεντακοσίων
6 ἱππέων καὶ δισχιλίων πεζῶν. ὧν προσγενομένων τοῖς ἐξ
ἀρχῆς ἀκροβολιζομένοις, παραυτίκα τὴν ἐναντίαν ἔσχε διά-
7 θεσιν ὁ κίνδυνος· οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαῖοι, προσλαβόντες τὴν
ἐκ τῆς βοηθείας ἐλπίδα διπλασίως ἐπερρώσθησαν πρὸς
8 τὴν χρείαν, οἱ δὲ Μακεδόνες ἠμύνοντο μὲν γενναίως, πιε-
ζούμενοι δὲ πάλιν οὗτοι καὶ καταβαρούμενοι τοῖς ὅλοις
προσέφυγον πρὸς τοὺς ἄκρους καὶ διεπέμποντο πρὸς τὸν
βασιλέα περὶ βοηθείας.*

22 (5) *Ὁ δὲ Φίλιππος οὐδέποτ' ἂν ἐλπίσας κατ' ἐκείνην
τὴν ἡμέραν ὁλοσχερῆ γενέσθαι κίνδυνον διὰ τὰς προειρη-
μένας αἰτίας, ἀφεικὼς ἔτυχε καὶ πλείους ἐκ τῆς παρεμ-
2 βολῆς ἐπὶ χορτολογίαν. τότε δὲ πυνθανόμενος τὰ συμβαί-
νοντα παρὰ τῶν διαποστελλομένων, καὶ τῆς ὁμίχλης ἤδη
διαφαινούσης, παρακαλέσας Ἡρακλείδην τε τὸν Γυρτώνιον,
ὃς ἡγεῖτο τῆς Θετταλικῆς ἵππου, καὶ Λέοντα τὸν τῶν
Μακεδόνων ἱππάρχην ἐξέπεμπε, σὺν δὲ τούτοις Ἀθηνα-
γόραν ἔχοντα πάντας τοὺς μισθοφόρους πλὴν τῶν Θρα-
3 κῶν. συναψάντων δὲ τούτων τοῖς ἐν ταῖς ἐφεδρείαις, καὶ
προσγενομένης τοῖς Μακεδόσι βαρείας χειρός, ἐνέκειντο
τοῖς πολεμίοις· καὶ πάλιν οὗτοι τοὺς Ῥωμαίους ἤλαυνον
4 ἐκ μεταβολῆς ἀπὸ τῶν ἄκρων. μέγιστον δὲ αὐτοῖς ἐμπό-
διον ἦν τοῦ μὴ τρέψασθαι τοὺς πολεμίους ὁλοσχερῶς ἡ
τῶν Αἰτωλικῶν ἱππέων φιλοτιμία· πάνυ γὰρ ἐκθύμως
5 οὗτοι καὶ παραβόλως ἐκινδύνευον. Αἰτωλοὶ γάρ, καθ'*

---

8. *παραυτοὺς* F(S), corr. *Sca* 13. *πιεζοῦμενοι* F, *πιεζόμενοι* S vulgo 14. *ὅλοις Sch* pro *ὅπλοις* 18. *ὁλοσχερεῖ* F, corr. S 19. *ἀφηκῶς* F(S), corr. *Ca* 24. *ἐξέπεμψε* vulgo invito F 30. *τὸ*] *τοῦ Di* I 52

*ὅσον ἐν τοῖς πεζικοῖς ἐλλιπεῖς εἰσι καὶ τῷ καθοπλισμῷ
καὶ τῇ συντάξει πρὸς τοὺς ὁλοσχερεῖς ἀγῶνας, κατὰ το-
σοῦτον τοῖς ἱππικοῖς διαφέρουσι πρὸς τὸ βέλτιον τῶν
ἄλλων Ἑλλήνων ἐν τοῖς κατὰ μέρος καὶ κατ' ἰδίαν κινδύ-
νοις. διὸ καὶ τότε τούτων παρακατασχόντων τὴν ἐπιφο-* 6
*ρὰν τῶν πολεμίων, οὐκέτι συνηλάσθησαν ἕως εἰς τοὺς
ἐπιπέδους τόπους, βραχὺ δὲ ἀποσχόντες ἐκ μεταβολῆς
ἔστησαν. ὁ δὲ Τίτος, θεωρῶν οὐ μόνον τοὺς εὐζώνους* 7
καὶ τοὺς ἱππέας ἐγκεκλικότας ἀλλὰ διὰ τούτους καὶ τὴν
870 *ὅλην δύναμιν ἐπτοημένην, ἐξῆγε τὸ στράτευμα πᾶν καὶ
παρενέβαλε πρὸς τοῖς βουνοῖς. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν και-* 8
*ρὸν ἕτερος ἐφ' ἑτέρῳ τῶν ἐκ τῆς ἐφεδρείας Μακεδόνων
ἧθει πρὸς τὸν Φίλιππον, ἀναβοῶν "βασιλεῦ, φεύγουσιν
οἱ πολέμιοι· μὴ παρῇς τὸν καιρόν. οὐ μένουσιν ἡμᾶς
οἱ βάρβαροι· σὴ νῦν ἐστιν ἡμέρα, σὸς ὁ καιρός." ὥστε* 9
*τὸν Φίλιππον, καίπερ οὐκ εὐδοκούμενον τοῖς τόποις, ὅμως
ἐκκληθῆναι πρὸς τὸν κίνδυνον. οἱ γὰρ προειρημένοι λό-
φοι καλοῦνται μὲν Κυνὸς κεφαλαί, τραχεῖς δ' εἰσὶ καὶ
περικεκλασμένοι καὶ πρὸς ὕψος ἱκανὸν ἀνατείνοντες. διὸ* 10
*καὶ προορώμενος ὁ Φίλιππος τὴν δυσχρηστίαν τῶν τόπων,
ἐξ ἀρχῆς μὲν οὐδαμῶς ἡρμόζετο πρὸς ἀγῶνα· τότε δὲ παρ-
ορμηθεὶς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐελπιστίας τῶν ἀγγελ-
λόντων ἕλκειν παρήγγελλε τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ χάρακος.*
Ὁ δὲ Τίτος παρεμβαλὼν τὴν αὑτοῦ στρατιὰν ἐξῆς 23
ἅπασαν, ἅμα μὲν ἐφήδρευε τοῖς προκινδυνεύουσιν, ἅμα (6)
δὲ παρεκάλει τὰς τάξεις ἐπιπορευόμενος. ἡ δὲ παράκλη- 2
*σις ἦν αὐτοῦ βραχεῖα μέν, ἐμφαντικὴ δὲ καὶ γνώριμος τοῖς
ἀκούουσιν. ἐναργῶς γὰρ ὑπὸ τὴν ὄψιν ἐνδεικνύμενος ἔλεγε
τοῖς αὑτοῦ στρατιώταις "οὐχ οὗτοι Μακεδόνες εἰσίν, ὦ* 3
*ἄνδρες, οὓς ὑμεῖς προκατέχοντας ἐν Μακεδονίᾳ τὰς εἰς τὴν
Ἐορδαίαν ὑπερβολὰς ἐκ τοῦ προφανοῦς μετὰ Σολπικίου*

---

1. *πεδικοῖς* FS, *πεδινοῖς* coni. *Gro*, corr. *Rei* 611   6. *συνηλάθη-σαν Ca*   10. *ὅλιν* F   14. *μενοῦσιν Na* 356   15. *ἡ* ante *ἡμέρα* add. *Be*   17. *λόφοι* F in marg. manu recent. et S, *φίλοι* F[1]   20. *δυσχρηστεῖαν* F   22. *εὐελπιστείας* F   23. *παρίγγελλε* F, *παρήγ-γειλε* S vulgo   31. *ἑορδαίαν* FS *He*, corr. *Ca*   *Σουλπικίου Ur* 182[a]

βιασάμενοι πρὸς τόπους ὑπερδεξίους ἐξεβάλετε, πολλοὺς
4 *αὐτῶν ἀποκτείναντες; οὐχ οὗτοι Μακεδόνες εἰσίν, οὓς*
ὑμεῖς προκατέχοντας τὰς ἀπηλπισμένας ἐν Ἠπείρῳ δυσ-
χωρίας ἐκβιασάμενοι ταῖς ἑαυτῶν ἀρεταῖς φεύγειν ἠναγ-
κάσατε ῥίψαντας τὰ ὅπλα, τέως εἰς Μακεδονίαν ἀνεκομί-
5 *σθησαν; πῶς οὖν ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι καθήκει, μέλλοντας*
ἐξ ἴσου ποιεῖσθαι τὸν κίνδυνον πρὸς τοὺς αὐτούς; τί δὲ
προορᾶσθαι τῶν προγεγονότων, ἀλλ' οὐ τἀναντία δι' ἐκεῖνα
6 *καὶ νῦν θαρρεῖν; διόπερ, ὦ ἄνδρες, παρακαλέσαντες σφᾶς*
αὐτοὺς ὁρμᾶσθε πρὸς τὸν κίνδυνον ἐρρωμένως· θεῶν γὰρ
βουλομένων ταχέως πέπεισμαι ταὐτὸ τέλος ἀποβήσεσθαι
7 *τῆς παρούσης μάχης τοῖς προγεγονόσι κινδύνοις."* *οὗτος*
μὲν οὖν ταῦτα εἰπὼν τὸ μὲν δεξιὸν μέρος ἐκέλευε μένειν
κατὰ χώραν καὶ τὰ θηρία πρὸ τούτων, τῷ δ' εὐωνύμῳ μετὰ
8 *τῶν εὐζώνων ἐπήει σοβαρῶς τοῖς πολεμίοις· οἱ δὲ προ-*
κινδυνεύοντες τῶν Ῥωμαίων, προσλαβόντες τὴν τῶν πεζῶν 871
στρατοπέδων ἐφεδρείαν, ἐκ μεταβολῆς ἐνέκειντο τοῖς ὑπε-
ναντίοις.

24 *Φίλιππος δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν, ἐπειδὴ τὸ πλέον*
(7) *μέρος ἤδη τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ἑώρα παρεμβεβληκὸς πρὸ*
τοῦ χάρακος, αὐτὸς μὲν ἀναλαβὼν τοὺς πελταστὰς καὶ τὸ
δεξιὸν τῆς φάλαγγος προῆγε, σύντομον ποιούμενος τὴν
2 *πρὸς τοὺς λόφους ἀνάβασιν, τοῖς δὲ περὶ τὸν Νικάνορα*
τὸν ἐπικαλούμενον ἐλέφαντα συνέταξε φροντίζειν ἵνα τὸ
3 *λοιπὸν μέρος τῆς δυνάμεως ἐκ ποδὸς ἕπηται. ἅμα δὲ*
τῷ τοὺς πρώτους ἅψασθαι τῆς ὑπερβολῆς εὐθέως ἐξ ἀσπί-
δος παρενέβαλε καὶ προκατελάμβανε τοὺς ὑπερδεξίους·
τῶν γὰρ προκινδυνευόντων Μακεδόνων ἐπὶ πολὺ τεθλι-
φότων τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ θάτερα μέρη τῶν λόφων, ἐρή-
4 *μους κατέλαβε τοὺς ἄκρους. ἔτι δὲ παρεμβάλλοντος αὐτοῦ*
τὰ δεξιὰ μέρη τῆς στρατιᾶς, παρῆσαν οἱ μισθοφόροι πιε-
5 *ζούμενοι κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν πολεμίων· προσγενομένων*

5. *ἕως* *Ur* 182ª 10. *ὁρμᾶσθαι* F 13. *ταῦτ'* *He* (non FS) 14. *τὼ δ'* F 17. *ἐπέκειντο* *Na* 257 26. *τῷ*] *τὸ* F 27. *τοὺς*] *τόπους* coni. *Sch* coll. vs. 1 29. *μέρει* F 30. *κατέβαλε* FS, corr. *Sca* *παρεμβαλόντος* FD, *παρεμβάλοντος* S, corr. *Ur* 182ª 31. *πιεζοῦμενοι* F, *πιεζόμενοι* S vulgo

γὰρ τοῖς τῶν Ῥωμαίων εὐζώνοις τῶν ἐν τοῖς βαρέσιν ὅ-
πλοις ἀνδρῶν, καθάπερ ἀρτίως εἶπα, καὶ συνεργούντων
κατὰ τὴν μάχην, προσλαβόντες οἱονεὶ σήκωμα τὴν τούτων
χρείαν, βαρέως ἐπέκειντο τοῖς πολεμίοις καὶ πολλοὺς αὐ-
τῶν ἔκτεινον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν μὲν ταῖς ἀρχαῖς, ὅτε παρ- 6
εγίνετο, θεωρῶν οὐ μακρὰν τῆς τῶν πολεμίων παρεμβο-
λῆς συνεστῶτα τὸν τῶν εὐζώνων κίνδυνον περιχαρὴς ἦν·
ὡς δὲ πάλιν ἐκ μεταβολῆς ἑώρα κλίνοντας τοὺς ἰδίους καὶ 7
προσδεομένους ἐπικουρίας, ἠναγκάζετο βοηθεῖν καὶ κρίνειν
ἐκ τοῦ καιροῦ τὰ ὅλα, καίπερ ἔτι τῶν πλείστων μερῶν
τῆς φάλαγγος κατὰ πορείαν ὄντων καὶ προσβαινόντων πρὸς
τοὺς βουνούς. προσδεξάμενος δὲ τοὺς ἀγωνιζομένους, τού- 8
τους μὲν ἤθροιζε πάντας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ τοὺς
πεζοὺς καὶ τοὺς ἱππέας, τοῖς δὲ πελτασταῖς καὶ τοῖς φα-
λαγγίταις παρήγγελλε διπλασιάζειν τὸ βάθος καὶ πυκνοῦν
ἐπὶ τὸ δεξιόν. γενομένου δὲ τούτου, καὶ τῶν πολεμίων 9
ἐν χερσὶν ὄντων, τοῖς μὲν φαλαγγίταις ἐδόθη παράγγελμα
καταβαλοῦσι τὰς σαρίσας ἐπάγειν, τοῖς δ᾽ εὐζώνοις κερᾶν.
872 κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Τίτος, δεξάμενος εἰς τὰ 10
διαστήματα τῶν σημαιῶν τοὺς προκινδυνεύοντας, προσέ-
βαλε τοῖς πολεμίοις.

Γενομένης δὲ τῆς ἐξ ἀμφοῖν συμπτώσεως μετα βίας 25
καὶ κραυγῆς ὑπερβαλλούσης, ὡς ἂν ἀμφοτέρων ὁμοῦ συν- (5)
αλαλαζόντων, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς μάχης ἐπιβο-
ώντων τοῖς ἀγωνιζομένοις, ἦν τὸ γινόμενον ἐκπληκτικὸν
καὶ παραστατικὸν ἀγωνίας. τὸ μὲν οὖν δεξιὸν τοῦ Φι- 2
λίππου λαμπρῶς ἀπήλλαττε κατὰ τὸν κίνδυνον, ἅτε καὶ
τὴν ἔφοδον ἐξ ὑπερδεξίου ποιούμενον καὶ τῷ βάρει τῆς
συντάξεως ὑπερέχον καὶ τῇ διαφορᾷ τοῦ καθοπλισμοῦ πρὸς
τὴν ἐνεστῶσαν χρείαν πολὺ παραλλάττον· τὰ δὲ λοιπὰ 3
μέρη τῆς δυνάμεως αὐτῷ τὰ μὲν ἐχόμενα τῶν κινδυνευ-
όντων ἐν ἀποστάσει τῶν πολεμίων ἦν, τὰ δ᾽ ἐπὶ τῶν
εὐωνύμων ἄρτι διηνυκότα τὰς ὑπερβολὰς ἐπεφαίνετο τοῖς

3. προσλαβῶντες F 10. πλείστον F 11. πορίαν FS, corr. *Ur* 182ᵃ 15. παρίγγειλλε F, παρήγγειλε S, corr. *Hu* 16. δεξιῶν F 18. σαρίσσας FS 20. σημείων FS, corr. *Ca* 29. ὑπερέχων F

4 *ἄκροις. ὁ δὲ Τίτος, θεωρῶν οὐ δυναμένους τοὺς παρ᾽
αὐτοῦ στέγειν τὴν τῆς φάλαγγος ἔφοδον, ἀλλ᾽ ἐκπιεζου-
μένους τοὺς ἐπὶ τῶν εὐωνύμων, καὶ τοὺς μὲν ἀπολωλότας
ἤδη τοὺς δ᾽ ἐπὶ πόδα ποιουμένους τὴν ἀναχώρησιν, ἐν
δὲ τοῖς δεξιοῖς μέρεσι καταλειπομένας τῆς σωτηρίας τὰς
5 ἐλπίδας, ταχέως ἀφορμήσας πρὸς τούτους, καὶ συνθεασά-
μενος τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως τὰ μὲν συνεχῆ τοῖς δια-
γωνιζομένοις * , τὰ δ᾽ ἐκ τῶν ἄκρων ἀκμὴν ἐπικαταβαί-
νοντα, τὰ δ᾽ ἔτι τοῖς ἄκροις ἐφεστῶτα, προθέμενος τὰ
6 θηρία προσῆγε τὰς σημαίας τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ Μα-
κεδόνες, οὔτε τὸν παραγγελοῦντα ἔχοντες οὔτε συστῆναι
δυνάμενοι καὶ λαβεῖν τὸ τῆς φάλαγγος ἴδιον σχῆμα διά
τε τὰς τῶν τόπων δυσχερείας καὶ διὰ τὸ τοῖς ἀγωνιζο-
μένοις ἑπόμενοι πορείας ἔχειν διάθεσιν καὶ μὴ παρατά-
7 ξεως, οὐδὲ προσεδέξαντο τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὰς χεῖρας
ἔτι, δι᾽ αὐτῶν δὲ τῶν θηρίων πτοηθέντες καὶ διασπα-
σθέντες ἐνέκλιναν.*

26 *Οἱ μὲν οὖν πλείους τῶν Ῥωμαίων ἑπόμενοι τούτους*
(?) 2 *ἔκτεινον· εἷς δὲ τῶν χιλιάρχων τῶν ἅμα τούτοις, σημαίας
ἔχων οὐ πλείους εἴκοσι, καὶ παρ᾽ αὐτὸν τὸν τῆς χρείας
καιρὸν συμφρονήσας ὃ δέον εἴη ποιεῖν, μεγάλα συνεβάλετο
3 πρὸς τὴν τῶν ὅλων κατόρθωσιν. θεωρῶν γὰρ τοὺς περὶ
τὸν Φίλιππον ἐπὶ πολὺ προπεπτωκότας τῶν ἄλλων καὶ* 873
*πιεζοῦντας τῷ βάρει τὸ σφέτερον εὐώνυμον, ἀπολιπὼν
τοὺς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ νικῶντας ἤδη καταφανῶς, ἐπιστρέψας
ἐπὶ τοὺς ἀγωνιζομένους καὶ κατόπιν ἐπιγενόμενος προσ-
4 έβαλλε κατὰ νώτου τοῖς Μακεδόσι. τῆς δὲ τῶν φαλαγ-
γιτῶν χρείας ἀδυνάτου καθεστώσης ἐκ μεταβολῆς καὶ κατ᾽
ἄνδρα κινδυνεύειν, οὗτος μὲν ἐπέκειτο κτείνων τοὺς ἐν
5 ποσίν, οὐ δυναμένους αὐτοῖς βοηθεῖν, ἕως οὗ ῥίψαντες*

---

2. *ἐκπιεζομένους* vulgo invito F 7. *δυνάμεως* add. *Sch* 8. post *διαγωνιζομένοις* add. *ἄπρακτα Rei* 613, *ἀπραγοῦντα Hu* 9. *ἔτι Rei* 614 pro *ἐπὶ* 10. 19. *σημείας* FS 11. *οὐδε τῶν* F, *οὐδὲ τὸν* S, *οὔτε* corr. *Be* *συστῆσαι* FS, corr. *Rei* 614 16. *πτωηθέντες* F 22. *γὰρ Ca* pro *δὲ* 24. *πιέζοντας* vulgo invito F *ἀπολειπῶν* F 25. *νικόντας* F 27. *μακεδόσι* F[1] in rasura

τὰ ὅπλα φεύγειν ἠναγκάσθησαν οἱ Μακεδόνες, συνεπιθε-
μένων αὐτοῖς ἐκ μεταβολῆς καὶ τῶν κατὰ πρόσωπον ἐγκε-
κλικότων. ὁ δὲ Φίλιππος ἐν μὲν ταῖς ἀρχαῖς, καθάπερ 6
εἶπα, τεκμαιρόμενος ἐκ τοῦ καθ᾽ αὑτὸν μέρους ἐπέπειστο
τελέως νικᾶν· τότε δὲ συνθεασάμενος ἄφνω ῥιπτοῦντας τὰ 7
ὅπλα τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὺς πολεμίους κατὰ νώτου
προσβεβληκότας, βραχὺ γενόμενος ἐκ τοῦ κινδύνου μετ᾽
ὀλίγων ἱππέων καὶ πεζῶν συνεθεώρει τὰ ὅλα. κατανοή- 8
σας δὲ τοὺς Ῥωμαίους κατὰ τὸ δίωγμα τοῦ λαιοῦ κέρως
τοῖς ἄκροις ἤδη προσπελάζοντας, ἐγίνετο πρὸς τὸ φεύγειν,
ὡς ἐδύνατο πλείστους ἐκ τοῦ καιροῦ συναθροίσας τῶν Θρα-
κῶν καὶ Μακεδόνων. Τίτος δὲ τοῖς φεύγουσιν ἑπόμενος, 9
καὶ καταλαβὼν ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς ἄρτι τοῖς ἄκροις ἐπι-
βαλλούσας τὰς εὐωνύμους τάξεις τῶν Μακεδόνων, τὰς μὲν
ἀρχὰς * * ἐπέστη, τῶν πολεμίων ὀρθὰς ἀνασχόντων τὰς
σαρίσας, ὅπερ ἔθος ἐστὶ ποιεῖν τοῖς Μακεδόσιν, ὅταν ἢ 10
παραδιδῶσιν αὑτοὺς ἢ μεταβάλλωνται πρὸς τοὺς ὑπεναν-
τίους· μετὰ δὲ ταῦτα πυθόμενος τὴν αἰτίαν τοῦ συμ- 11
βαίνοντος παρακατεῖχε τοὺς μεθ᾽ αὑτοῦ, φείσασθαι κρί-
νων τῶν ἀποδεδειλιακότων. ἀκμὴν δὲ τοῦ Τίτου ταῦτα 12
διανοουμένου τῶν προηγουμένων τινὲς ἐπιπεσόντες αὐτοῖς
ἐξ ὑπερδεξίου προσέφερον τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς μὲν
πλείους διέφθειρον, ὀλίγοι δέ τινες διέφυγον ῥίψαντες
τὰ ὅπλα.

Πανταχόθεν δὲ τοῦ κινδύνου συντέλειαν εἰληφότος 27
καὶ κρατούντων τῶν Ῥωμαίων, ὁ μὲν Φίλιππος ἐποιεῖτο (10)
τὴν ἀποχώρησιν ὡς ἐπὶ τὰ Τέμπη. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ 2
περὶ τὸν Ἀλεξάνδρου καλούμενον πύργον ηὐλίσθη, τῇ δ᾽
874 ὑστεραίᾳ προελθὼν εἰς Γόννους ἐπὶ τὴν εἰσβολὴν τῶν

1. ὅπλα F[1] ex ὅλα 7. ἐκ] ἐκτὸς coni. *Sch* 10. 11. πρὸς add. *Rei* 614, τὸ φεύγειν add. *Hu* (φυγὴν *Rei*), ὡς add. *Rei* (ὅσους *Sch*, ut qap. 33, 1), ἐδύνατο add. *Sch* 14. ταῖς μὲν FS, corr. Regius F 15. ἀρχὰς *Sch* (ἀρχαῖς *Rei* 614), lacuna viginti fere litterarum reperitur in F (et similiter in S); exciderunt igitur praeterea καταπλαγὴς γενόμενος vel simile quiddam 16. σαρίσσας FS 17. μεταβάλλονται F, corr. S 19. μεθαυτοῦ F, μεθ᾽ ἑαυτοῦ *He* vulgo, corr. D Regii FG Vesontinus

Τεμπῶν ἐπέμεινε, βουλόμενος ἀναδέξασθαι τοὺς ἐκ τῆς
3 *φυγῆς ἀνασῳζομένους. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, μέχρι μέν τινος*
ἐπακολουθήσαντες τοῖς φεύγουσιν, οἱ μὲν ἐσκύλευον τοὺς
τεθνεῶτας, οἱ δὲ τοὺς αἰχμαλώτους ἤθροιζον, οἱ δὲ πλεί-
ους ὥρμησαν ἐπὶ τὴν διαρπαγὴν τοῦ τῶν πολεμίων χά-
4 *ρακος· ἔνθα δὴ καταλαβόντες τοὺς Αἰτωλοὺς προεμπε-*
πτωκότας, καὶ δόξαντες στέρεσθαι τῆς σφίσι καθηκούσης
ὠφελείας, ἤρξαντο καταμέμφεσθαι τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ λέ-
γειν πρὸς τὸν στρατηγὸν ὅτι τοὺς μὲν κινδύνους αὐτοῖς
5 *ἐπιτάττει, τῆς δ' ὠφελείας ἄλλοις παρακεχώρηκε. καὶ*
τότε μὲν ἐπανελθόντες εἰς τὴν ἑαυτῶν στρατοπεδείαν
ηὐλίσθησαν, εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον ἅμα μὲν ἤθροιζον τοὺς
αἰχμαλώτους καὶ τὰ λειπόμενα τῶν σκύλων, ἅμα δὲ προῆ-
6 *γον ποιούμενοι τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Λαρίσης. ἔπεσον δὲ*
τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς ἑπτακοσίους· τῶν δὲ Μακεδόνων
ἀπέθανον μὲν οἱ πάντες εἰς ὀκτακισχιλίους, ζωγρίᾳ δ'
ἑάλωσαν οὐκ ἐλάττους πεντακισχιλίων.

7 *Καὶ τῆς μὲν ἐν Θετταλίᾳ γενομένης περὶ Κυνὸς κε-*
φαλὰς Ῥωμαίων καὶ Φιλίππου μάχης τοιοῦτον ἀπέβη τὸ
28 *τέλος· ἐγὼ δὲ κατὰ τὴν ἕκτην βύβλον ἐν ἐπαγγελίᾳ κατα-*
(11) *λιπὼν ὅτι λαβὼν τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν σύγκρισιν ποιή-*
σομαι τοῦ καθοπλισμοῦ Ῥωμαίων καὶ Μακεδόνων, ὁμοίως
δὲ καὶ τῆς συντάξεως τῆς ἑκατέρων, τί διαφέρουσιν ἀλλή-
λων πρὸς τὸ χεῖρον καὶ τί πρὸς τὸ βέλτιον, νῦν ἐπ' αὐ-
τῶν τῶν πράξεων πειράσομαι τὴν ἐπαγγελίαν ἐπὶ τέλος
2 *ἀγαγεῖν. ἐπεὶ γὰρ ἡ μὲν Μακεδόνων σύνταξις ἐν τοῖς*
πρὸ τοῦ χρόνοις, δι' αὐτῶν τῶν ἔργων διδοῦσα τὴν πεῖ-
ραν, ἐκράτει τῶν τε κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν
συντάξεων, ἡ δὲ Ῥωμαίων τῶν τε κατὰ τὴν Λιβύην καὶ
τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην προσεσπερίων ἐθνῶν ἁπάντων,

---

1. *πεμπῶν* F, corr. S 2. *ἀνασωζομένους* FS 6. *πρὸς ἐμπεπτωκότας* F(S), corr. *He* 7. *στερῆσθαι* F, *στερεῖσθαι* S, corr. *Di* 14. *λαρίσσης* FS 16. *ζωγρία* F, *ζωγρείᾳ* S[a] 20. cap. 28—32 ediderunt et interpretati sunt H. Köchly et W. Rüstow, *Griechische Kriegsschriftsteller* vol. II part. I p. 114—125 (qui Sylburgium constanter citant pro Schweighaeusero) *κατὰ* F, *κατὰ μὲν* S vulgo *βίβλον* vulgo invito F 27. *διαδοῦσα* FS, corr. K

ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πλεονά- 3
κις γέγονε τούτων τῶν τάξεων καὶ τῶν ἀνδρῶν πρὸς ἀλ-
λήλους διάκρισις, χρήσιμον καὶ καλὸν ἂν εἴη τὸ τὴν δια- 4
875 *φορὰν ἐρευνῆσαι, καὶ παρὰ τί συμβαίνει Ῥωμαίους ἐπι-*
κρατεῖν καὶ τὸ πρωτεῖον ἐκφέρεσθαι τῶν κατὰ πόλεμον
ἀγώνων, ἵνα μὴ τύχην λέγοντες μόνον μακαρίζωμεν τοὺς 5
κρατοῦντας ἀλόγως, καθάπερ οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων,
ἀλλ' εἰδότες τὰς ἀληθεῖς αἰτίας ἐπαινῶμεν καὶ θαυμάζωμεν
κατὰ λόγον τοὺς ἡγουμένους.
Περὶ μὲν οὖν τῶν πρὸς Ἀννίβαν ἀγώνων γεγονότων 6
Ῥωμαίοις καὶ τῶν ἐν τούτοις ἐλαττωμάτων οὐδὲν ἂν δέοι
πλείω λέγειν· οὐ γὰρ παρὰ τὸν καθοπλισμὸν οὐδὲ παρὰ
τὴν σύνταξιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐπιδεξιότητα τὴν Ἀννίβου
καὶ τὴν ἀγχίνοιαν περιέπιπτον τοῖς ἐλαττώμασι. δῆλον 7
δὲ τοῦτο πεποιήκαμεν ἡμεῖς ἐπ' αὐτῶν ὑποδεικνύοντες τῶν
ἀγώνων. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς ἡμετέροις λόγοις πρῶτον μὲν 8
τὸ τέλος τοῦ πολέμου· προσγενομένου γὰρ στρατηγοῦ τοῖς
Ῥωμαίοις παραπλησίαν δύναμιν ἔχοντος Ἀννίβᾳ, ταχέως
καὶ τὸ νικᾶν. συνεξηκολούθησε τοῖς προειρημένοις· εἶτα 9
καὐτὸς Ἀννίβας ἀποδοκιμάσας τὸν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς ὑπάρ-
χοντα καθοπλισμόν, ἅμα τῷ νικῆσαι τῇ πρώτῃ μάχῃ πα-
ραχρῆμα τοῖς Ῥωμαίων ὅπλοις καθοπλίσας τὰς οἰκείας
δυνάμεις, τούτοις διετέλεσε χρώμενος τὸν ἑξῆς χρόνον.
Πύρρος γε μὴν οὐ μόνον ὅπλοις ἀλλὰ καὶ δυνάμεσιν Ἰτα- 10
λικαῖς συγκέχρηται, τιθεὶς ἐναλλὰξ σημαίαν καὶ σπεῖραν
φαλαγγιτικὴν ἐν τοῖς πρὸς Ῥωμαίους ἀγῶσιν. ἀλλ' ὅμως 11
οὐδ' οὕτως ἐδύνατο νικᾶν, ἀλλ' ἀεί πως ἀμφίδοξα τὰ τέλη
τῶν κινδύνων αὐτοῖς ἀπέβαινεν.
Περὶ μὲν οὖν τούτων ἀναγκαῖον ἦν προειπεῖν χάριν 12

---

1. *ἀλλὰ* F, *ἀλλὰ καὶ* S vulgo 6. *μακαρίζομεν* et 8. *θαυμάζομεν* F, corr. S 19. 20. *ειτεναυτὸς* F, *εἶτ' ἐν αὐτοῖς* S *He*, *καὶ αὐτὸς* (omisso *εἶτ'*) H Regius G (item Σ, i. e. repetita scriptura in S, sicubi dissentit a priore: vide *Sch* tom. VII p. 351), corr. *Ca* 20. *ἀποδοκειμάσας* F *ὑπάρχοντα αὐτοῖς* Suid. v. *ἀποδοκιμάσας* 21. *τῷ*] *τὸ* F 22. *μεθοπλίσας Na* 255 (invito etiam Suida) 23. *ἑξῆς* H Regius G Σ, *ἐξαρχῆς* F(S) 24. *Ἰταλικοῖς* FS, corr. K Regius G Σ 25. *ἐναλὰξ* F *σημείαν* FS, corr. Regius G Σ 28. *αὐτοῖς* ut deleatur, suadet *Hu*, *αὐτῷ Rei* 615

τοῦ μηδὲν ἀντεμφαίνειν ταῖς ἡμετέραις ἀποφάσεσιν· ἐπάν-
ειμι δὲ ἐπὶ τὴν προκειμένην σύγκρισιν.
29 (12) Ὅτι μὲν ἐχούσης τῆς φάλαγγος τὴν αὑτῆς ἰδιότητα
καὶ δύναμιν οὐδὲν ἂν ὑποσταίη κατὰ πρόσωπον οὐδὲ μεῖναι
2 τὴν ἔφοδον αὐτῆς, εὐχερὲς καταμαθεῖν ἐκ πολλῶν. ἐπεὶ
γὰρ ὁ μὲν ἀνὴρ ἵσταται σὺν τοῖς ὅπλοις ἐν τρισὶ ποσὶ
κατὰ τὰς ἐναγωνίους πυκνώσεις, τὸ δὲ τῶν σαρισῶν μέ-
γεθός ἐστι κατὰ μὲν τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν ἑκκαίδεκα
πηχῶν, κατὰ δὲ τὴν ἁρμογὴν τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν δεκα-
3 τεττάρων, τούτων δὲ τοὺς τέτταρας ἀφαιρεῖ τὸ μεταξὺ 876
τοῖν χεροῖν διάστημα καὶ τὸ κατόπιν σήκωμα τῆς προ-
4 βολῆς, φανερὸν ὅτι τοὺς δέκα πήχεις προπίπτειν ἀνάγκη
τὴν σάρισαν πρὸ τῶν σωμάτων ἑκάστου τῶν ὁπλιτῶν,
ὅταν ἴῃ δι' ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν προβαλόμενος ἐπὶ τοὺς
5 πολεμίους. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει τὰς μὲν τοῦ δευτέρου
καὶ τρίτου καὶ τετάρτου πλεῖον, τὰς δὲ τοῦ πέμπτου ζυ-
γοῦ σαρίσας δύο προπίπτειν πήχεις πρὸ τῶν πρωτοστα-
τῶν, ἐχούσης τῆς φάλαγγος τὴν αὑτῆς ἰδιότητα καὶ πύ-
6 κνωσιν κατ' ἐπιστάτην καὶ κατὰ παραστάτην, ὡς Ὅμηρος
ὑποδείκνυσιν ἐν τούτοις·

ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ·
ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
νευόντων· ὣς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισι.

7 τούτων δὲ ἀληθινῶς καὶ καλῶς λεγομένων, δῆλον ὡς ἀνάγ-
κη καθ' ἕκαστον τῶν πρωτοστατῶν σαρίσας προπίπτειν
πέντε, δυσὶ πήχεσι διαφερούσας ἀλλήλων κατὰ μῆκος.
30 (13) ἐκ δὲ τούτου ῥᾴδιον ὑπὸ τὴν ὄψιν λαβεῖν τὴν τῆς ὅλης

2. *σύγκρησιν* F 3. *ἰδιότιτα* F 6. *ἵστατε* F 7. *σαρισσῶν* FS 9. *πηχῶν*] *ποδῶν* Köchly et Rüstow, itemque § 4 ac 5 *πόδας* et § 7 *ποσὶ* *δεκατεσσάρων* vulgo invito F, *τεττάρων καὶ δέκα Di* 10. *τέσσαρας* S^s *ἀφαιρεῖ τὸ* S, *ἀφερεῖτο* F 11. *τοῖν* FK, *ταῖν* S, item utrique vs. 14 13. *σαρίσσαν* FS 14. *ἴῃ* *Rei* 615 pro *εἴη* *προβαλόμενος* F (idem coniecerat *Rei* 615), *προβαλλόμενος* S vulgo 17. *σαρίσας* F, *σαρίσσας* S^s, item postea F recte simplex *σ* exhibet *προστατῶν* FHΣ, corr. S 19. *καὶ* ante *κατ' ἐπ.* add. et tum *καὶ κατὰ παραστάτην* del. Köchly et Rüstow Iliad. 13, 131 ss. 21. *δ' ἄρ'* FS *ἀνέρα* F^1 ex *ἀνέρ*⁎ 22. *ἱπποκόμοι* F, *ἱπποκόμοι* HK *φαλοῖσι* FS 25. *προτοστατῶν* F, *προστατῶν* HΣ, corr. S 26. *κατὰ* KΣ, *καὶ κατὰ* FS

φάλαγγος ἔφοδον καὶ προβολήν, ποίαν τινὰ εἰκὸς εἶναι
καὶ τίνα δύναμιν ἔχειν, ἐφ' ἑκκαίδεκα τὸ βάθος οὖσαν.
ὧν ὅσοι τὸ πέμπτον ζυγὸν ὑπεραίρουσι, ταῖς μὲν σαρίσαις 2
οὐδὲν οἷοί τ' εἰσὶ συμβαλέσθαι πρὸς τὸν κίνδυνον· διό-
περ οὐδὲ ποιοῦνται κατ' ἄνδρα τὴν προβολήν, παρὰ δὲ 3
τοὺς ὤμους τῶν προηγουμένων ἀνανενευκυίας φέρουσι χά-
ριν τοῦ τὸν κατὰ κορυφὴν τόπον ἀσφαλίζειν τῆς ἐκτάξεως,
εἱργουσῶν τῇ πυκνώσει τῶν σαρισῶν ὅσα τῶν βελῶν ὑπερ-
πετῆ τῶν πρωτοστατῶν φερόμενα δύναται προσπίπτειν
πρὸς τοὺς ἐφεστῶτας. αὐτῷ γε μὴν τῷ τοῦ σώματος βάρει 4
κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν πιεζοῦντες οὗτοι τοὺς προηγουμένους
βιαίαν μὲν ποιοῦσι τὴν ἔφοδον, ἀδύνατον δὲ τοῖς πρω-
τοστάταις τὴν εἰς τοὔπισθεν μεταβολήν.

Τοιαύτης περὶ τὴν φάλαγγα διαθέσεως καὶ καθόλου 5
καὶ κατὰ μέρος οὔσης, ῥητέον ἂν εἴη καὶ τοῦ Ῥωμαίων κα-
θοπλισμοῦ καὶ τῆς ὅλης συντάξεως τὰς ἰδιότητας καὶ δια-
φορὰς ἐκ παραθέσεως. ἵστανται μὲν οὖν ἐν τρισὶ ποσὶ 6
877 μετὰ τῶν ὅπλων καὶ Ῥωμαῖοι· τῆς μάχης δ' αὐτοῖς κατ' 7
ἄνδρα τὴν κίνησιν λαμβανούσης διὰ τὸ τῷ μὲν θυρεῷ
σκέπειν τὸ σῶμα, συμμετατιθεμένους αἰεὶ πρὸς τὸν τῆς
πληγῆς καιρόν, τῇ μαχαίρᾳ δ' ἐκ καταφορᾶς καὶ διαιρέ-
σεως ποιεῖσθαι τὴν μάχην, προφανὲς ὅτι χάλασμα καὶ 8
διάστασιν ἀλλήλων ἔχειν δεήσει τοὺς ἄνδρας ἐλάχιστον
τρεῖς πόδας κατ' ἐπιστάτην καὶ κατὰ παραστάτην, εἰ μέλ-
λουσιν εὐχρηστεῖν πρὸς τὸ δέον. ἐκ δὲ τούτου συμβήσε- 9
ται τὸν ἕνα Ῥωμαῖον ἵστασθαι κατὰ δύο πρωτοστάτας
τῶν φαλαγγιτῶν, ὥστε πρὸς δέκα σαρίσας αὐτῷ γίνεσθαι
τὴν ἀπάντησιν καὶ τὴν μάχην, ἃς οὔτε κόπτοντα τὸν ἕνα 10
καταταχῆσαι δυνατόν, ὅταν ἅπαξ συνάψωσιν εἰς τὰς χεῖ-

1. *προσβολήν* Arcerius ad Aelian. tact. p. 135 *εἰκότως* FS, corr. *Ur* 182b 2. *ἑκκαίδεκα* F[1] ex *ἑκκ . ίδεκα* 3. *τὸ* add. *Sch* 7. *ἀσφαλίζεσθαι* *Hu* (conf. 8, 6, 6) 9. *προτοστατῶν* F, *προστατῶν* SΣ, corr. D Vesontinus 10. *τῷ*] *τὸ* F 11. *πιεζοῦντες* FHK Vesont. extr., *πιέζοντες* DΣ vulgo 12. *προτοστάταις* FK, *προστάταις* H Reg. GΣ, corr. D Reg. F Vesont. 13. *εἰςοὐπίσθαι* F, corr. S 15. *οὔσης* add. HK Reg. GΣ 20. *συν μετατιθεμένους* F *ἀεὶ* vulgo invitis FHK 26. *ῥωμαίων* F, corr. S *προτοστάτας* et p. 998, 2 *προτοστάταις* FK, reliqui perinde ac supra

*ρας, οὔτε βιάσασθαι ῥᾴδιον, μηδέν γε τῶν ἐφεστώτων
δυναμένων συμβάλλεσθαι τοῖς πρωτοστάταις μήτε πρὸς
11 τὴν βίαν μήτε πρὸς τὴν τῶν μαχαιρῶν ἐνέργειαν. ἐξ ὧν
εὐκατανόητον ὡς οὐχ οἷόν τε μεῖναι κατὰ πρόσωπον τὴν
τῆς φάλαγγος ἔφοδον οὐδαμῇ, τηρούσης τὴν αὑτῆς ἰδιό-
τητα καὶ δύναμιν, ὡς ἐν ἀρχαῖς εἶπα.*

31 *Τίς οὖν αἰτία τοῦ νικᾶν Ῥωμαίους καὶ τί τὸ σφάλ-*
(14) 2 *λον ἐστὶ τοὺς ταῖς φάλαγξι χρωμένους; ὅτι συμβαίνει τὸν
μὲν πόλεμον ἀορίστους ἔχειν καὶ τοὺς καιροὺς καὶ τοὺς
τόπους τοὺς πρὸς τὴν χρείαν, τῆς δὲ φάλαγγος ἕνα και-
ρὸν εἶναι καὶ τόπων ἓν γένος, ἐν οἷς δύναται τὴν αὑτῆς
3 χρείαν ἐπιτελεῖν. εἰ μὲν οὖν τις ἦν ἀνάγκη τοῖς ἀντιπά-
λοις εἰς τοὺς τῆς φάλαγγος καιροὺς καὶ τόπους συγκατα-
βαίνειν, ὅτε μέλλοιεν κρίνεσθαι περὶ τῶν ὅλων, εἰκὸς ἦν
κατὰ τὸν ἄρτι λόγον ἀεὶ φέρεσθαι τὸ πρωτεῖον τοὺς ταῖς
4 φάλαγξι χρωμένους· εἰ δὲ δυνατὸν ἐκκλίνειν καὶ τοῦτο
ποιεῖν ῥᾳδίως, πῶς ἂν ἔτι φοβερὸν εἴη τὸ προειρημένον
5 σύνταγμα; καὶ μὴν ὅτι χρείαν ἔχει τόπων ἐπιπέδων καὶ
ψιλῶν ἡ φάλαγξ, πρὸς δὲ τούτοις μηδὲν ἐμπόδιον ἐχόν-
των, λέγω δ᾽ οἷον τάφρους, ἐκρήγματα, συναγκείας, ὀφρῦς,
6 ῥεῖθρα ποταμῶν, ὁμολογούμενόν ἐστι. πάντα γὰρ τὰ προ-
ειρημένα παραποδίζειν καὶ λύειν τὴν τοιαύτην τάξιν ἱκανὰ
7 γίνεται. διότι δ᾽ εὑρεῖν τόπους ποτὲ μὲν ἐπὶ σταδίους* 878
*εἴκοσι ποτὲ δὲ καὶ πλείους, ἐν οἷς μηδέν τι τοιοῦτον
ὑπάρχει, σχεδὸν ὡς εἰπεῖν ἀδύνατόν ἐστιν, εἰ δὲ μή γε,
8 τελέως σπάνιον, καὶ τοῦτο πᾶς ἄν τις ὁμολογήσειεν. οὐ
μὴν ἀλλ᾽ ἔστω τόπους εὑρῆσθαι τοιούτους. ἐὰν οὖν οἱ
πολεμοῦντες εἰς μὲν τούτους μὴ συγκαταβαίνωσι, περι-
πορευόμενοι δὲ πορθῶσι τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν τὴν
τῶν συμμάχων, τί τῆς τοιαύτης ὄφελος ἔσται συντάξεως;*

---

5. *οὐδαμῇ Hu, οὐδένα ἢ* FS, *οὐδένα* Reg. G Σ vulgo *τειρούσης* F(D Reg. F Tubing.) 7. *αἰτία* H Reg. G Σ, *ἂν αἰτία* FS, *ἡ αἰτία* coni. *Sch* (*ἥ γ᾽ αἰτία Hu*) 11. *τόπων* coni. *Sch* pro *τόπον* 17. *προειρημένων* F, corr. S 20. *συναγκίας* FDHK, corr. Reg. G Σ 25. *ὑπάρχειν* FS, corr. *Sca* 27. *εὑρεῖσθαι* F(K), corr. DH Reg. G Σ 28. *πολεμοῦντες Be, μὲν πολεμοῦντες* FS, *προσπολεμοῦντες* coni. *Be, ἀντιπολεμοῦντες* (cum hiatu) Köchly et Rüstow 30. *ὤφελος* F

μένουσα μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἐπιτηδείοις αὐτῇ τόποις οὐχ οἷον 9
ὠφελεῖν δύναιτ' ἂν τοὺς φίλους, ἀλλ' οὐδ' ἑαυτὴν σῴζειν·
αἱ γὰρ τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδαὶ κωλυθήσονται ῥᾳδίως 10
ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὅταν ἀκονιτὶ κρατῶσι τῶν ὑπαίθρων·
ἐὰν δ' ἀπολιποῦσα τοὺς οἰκείους τόπους βούληταί τι 11
πράττειν, εὐχείρωτος ἔσται τοῖς πολεμίοις. οὐ μὴν ἀλλὰ 12
κἂν εἰς τοὺς ἐπιπέδους συγκαταβάς τις τόπους μὴ πᾶν
ἅμα τὸ σφέτερον στρατόπεδον ὑπὸ τὴν ἐπαγωγὴν τῆς
φάλαγγος καὶ τὸν ἕνα καιρὸν ὑποβάλῃ, βραχέα δὲ φυγο-
μαχήσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τοῦ κινδύνου καιρόν, εὐθεώρητον
γίνεται τὸ συμβησόμενον ἐξ ὧν ποιοῦσι Ῥωμαῖοι νῦν.
οὐκέτι γὰρ ἐκ τοῦ λόγου δεῖ τεκμαίρεσθαι τὸ νυνὶ λεγό- 32
μενον ὑφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἤδη γεγονότων. οὐ γὰρ ἐξι- (15) 2
σώσαντες τὴν παράταξιν πᾶσιν ἅμα συμβάλλουσι τοῖς
στρατοπέδοις μετωπηδὸν πρὸς τὰς φάλαγγας, ἀλλὰ τὰ
μὲν ἐφεδρεύει τῶν μερῶν αὐτοῖς, τὰ δὲ συμμίσγει τοῖς
πολεμίοις. λοιπόν, ἄν τ' ἐκπιέσωσιν οἱ φαλαγγῖται τοὺς 3
καθ' αὑτοὺς προσβάλλοντες ἄν τ' ἐκπιεσθῶσιν ὑπὸ τού-
των, λέλυται τὸ τῆς φάλαγγος ἴδιον· ἢ γὰρ ἑπόμενοι τοῖς 4
ὑποχωροῦσιν ἢ φεύγοντες τοὺς προσκειμένους ἀπολείπουσι
τὰ λοιπὰ μέρη τῆς οἰκείας δυνάμεως, οὗ γενομένου δέ- 5
δοται τοῖς ἐφεδρεύουσι τῶν πολεμίων διάστημα καὶ τό-
πος, ὃν οὗτοι κατεῖχον, πρὸς τὸ μηκέτι κατὰ πρόσωπον
ὁρμᾶν, ἀλλὰ παρεισπεσόντας πλαγίους παρίστασθαι καὶ
κατὰ νώτου τοῖς φαλαγγίταις. ὅταν δὲ τοὺς μὲν τῆς φά- 6
λαγγος καιροὺς καὶ τὰ προτερήματα ῥᾴδιον ᾖ φυλάξασθαι,
879 τοὺς δὲ κατὰ τῆς φάλαγγος ἀδύνατον, πῶς οὐ μεγάλην
εἰκὸς εἶναι τὴν διαφορὰν ἐπὶ τῆς ἀληθείας τῶν προειρη-
μένων; καὶ μὴν πορευθῆναι διὰ τόπων παντοδαπῶν ἀναγ- 7
καῖον τοὺς χρωμένους φάλαγγι, καὶ καταστρατοπεδεῦσαι,
ἔτι δὲ τόπους εὐκαίρους προκαταλαβέσθαι, καὶ πολιορκῆσαί

---

2. οὐδὲ αυτὴν F, οὐδ' αὐτὴν S[s], corr. *Hu* σώζειν FS 4. ἀκονητὶ FS, corr. H Reg. G Σ 5. ἀπολειποῦσα FK *He*, corr. S 11. ῥωμαῖ F, corr. S 15. μετωπιδὸν F 18. προσβάλλοντες *Ca*, προβάλλοντες FS, προβάλλοντας Reg. G, προσβάλλοντας Köchly et Rüstow 20. προκειμένους FS, corr. ΗΣ 26. ᾖ *Be* pro εἴη

τινας καὶ πολιορκηθῆναι, καὶ παραδόξοις ἐπιφανείαις
8 περιπεσεῖν· ἅπαντα γὰρ ταῦτά ἐστι πολέμου μέρη καὶ
ῥοπὰς ποιεῖ πρὸς τὸ νικᾶν ποτὲ μὲν ὁλοσχερεῖς, ποτὲ δὲ
9 μεγάλας. ἐν οἷς πᾶσιν ἡ μὲν Μακεδόνων ἐστὶ σύνταξις
δύσχρηστος, ποτὲ δὲ ἄχρηστος, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν
φαλαγγίτην μήτε κατὰ τάγμα μήτε κατ' ἄνδρα παρέχεσθαι
10 χρείαν. ἡ δὲ Ῥωμαίων εὔχρηστος· πᾶς γὰρ Ῥωμαῖος, ὅταν
ἅπαξ καθοπλισθεὶς ὁρμήσῃ πρὸς τὴν χρείαν, ὁμοίως ἥρ-
μοσται πρὸς πάντα τόπον καὶ καιρὸν καὶ πρὸς πᾶσαν
11 ἐπιφάνειαν. καὶ μὴν ἕτοιμός ἐστι καὶ τὴν αὐτὴν ἔχει διά-
θεσιν, ἄν τε μετὰ πάντων δέῃ κινδυνεύειν ἄν τε μετὰ μέ-
12 ρους ἄν τε κατὰ σημαίαν ἄν τε καὶ κατ' ἄνδρα. διὸ καὶ
παρὰ πολὺ τῆς κατὰ μέρος εὐχρηστίας διαφερούσης, παρὰ
πολὺ καὶ τὰ τέλη συνεξακολουθεῖ ταῖς Ῥωμαίων προθέ-
σεσι μᾶλλον ἢ ταῖς τῶν ἄλλων.
13 Περὶ μὲν οὖν τούτων ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἶναι τὸ
διὰ πλειόνων ποιήσασθαι μνήμην διὰ τὸ καὶ παρ' αὐτὸν
τὸν καιρὸν πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων διαλαμβάνειν, ὅτε Μα-
κεδόνες ἡττήθησαν, ἀπίστῳ τὸ γεγονὸς ἐοικέναι, καὶ μετὰ
ταῦτα πολλοὺς διαπορήσειν διὰ τί καὶ πῶς λείπεται τὸ
σύνταγμα τῆς φάλαγγος ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίων καθοπλισμοῦ.
33 Φίλιππος δέ, τὰ δυνατὰ πεποιηκὼς πρὸς τὸν ἀγῶνα, τοῖς
(16) δὲ ὅλοις πράγμασιν ἐσφαλμένος, ἀναδεξάμενος ὅσους ἐδύ-
νατο πλείστους τῶν ἐκ τῆς μάχης ἀνασῳζομένων, αὐτὸς
2 μὲν ὥρμησε διὰ τῶν Τεμπῶν εἰς Μακεδονίαν, εἰς δὲ τὴν
Λάρισαν ἔτι τῇ προτεραίᾳ νυκτὶ διεπέμψατό τινα τῶν
ὑπασπιστῶν, ἐντειλάμενος ἀφανίσαι καὶ κατακαῦσαι τὰ
βασιλικὰ γράμματα, ποιῶν πρᾶγμα βασιλικὸν τὸ μηδὲ ἐν
3 τοῖς δεινοῖς λήθην ποιεῖσθαι τοῦ καθήκοντος· σαφῶς γὰρ
ᾔδει διότι πολλὰς ἀφορμὰς δώσει τοῖς ἐχθροῖς καὶ καθ'
ἑαυτοῦ καὶ κατὰ τῶν φίλων, ἐὰν κρατήσωσι Ῥωμαῖοι τῶν 880

4. *μεγάλας ... Hu,* *μερικάς* Köchly et Rüstow (non Polybius qui *κατὰ μέρος* scripsisset) 7. *τὴν χρείαν* coni. *Sch* 12. *σημείαν* FS, corr. H Reg. G Σ 14. *τέλει* F, corr. S 16. *οὖν* add. HK Reg. G Σ
24. *ἀνασωζομένων* FS 25. *ὥρμησαι* F 26. *λάρισσαν* FS *προτερέα* F, *προτερᾶ Di* 31. *κρατήσωσει* F

ὑπομνημάτων. ἴσως μὲν οὖν καὶ ἑτέροις ἤδη τοῦτο συμ- 4
βέβηκε, τὸ τὰς μὲν ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις ἐξουσίας μὴ δύνασθαι
φέρειν ἀνθρωπίνως, ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις εὐλαβῶς ἵστα-
σθαι καὶ νουνεχῶς· ἐν τοῖς δὲ μάλιστα καὶ περὶ Φίλιππον 5
τοῦτο γέγονεν. δῆλον δ' ἔσται τοῦτο διὰ τῶν μετὰ ταῦτα
ῥηθησομένων· καθάπερ γὰρ καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὁρμὰς ἐπὶ 6
τὸ δέον αὐτοῦ σαφῶς ἐδηλώσαμεν, καὶ πάλιν τὴν ἐπὶ τὸ
χεῖρον μεταβολήν, καὶ πότε καὶ διὰ τί καὶ πῶς ἐγένετο,
καὶ τὰς ἐν ταύτῃ πράξεις μετ' ἀποδείξεως ἐξηγησάμεθα,
τὸν αὐτὸν τρόπον χρὴ καὶ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ δηλῶσαι 7
καὶ τὴν εὐστοχίαν, καθ' ἣν μεταθέμενος τοῖς ἐκ τῆς τύ-
χης ἐλαττώμασιν εὐλογιστότατα δοκεῖ κεχρῆσθαι τοῖς καθ'
αὑτὸν καιροῖς. Τίτος δὲ μετὰ τὴν μάχην ποιησάμενος τὴν 8
καθήκουσαν πρόνοιαν περί τε τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν
ἄλλων λαφύρων, ᾔει πρὸς Λάρισαν.

* Καθόλου τῇ περὶ τὰ λάφυρα πλεονεξίᾳ τῶν Αἰ- 34
τωλῶν *, εἴ τ' οὐκ ἐβούλετο Φίλιππον ἐκβαλὼν ἐκ τῆς (17)
ἀρχῆς Αἰτωλοὺς καταλιπεῖν δεσπότας τῶν Ἑλλήνων. δυσ- 2
χερῶς δὲ ἔφερε καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν, θεωρῶν ἀντ-
επιγραφομένους ἐπὶ τὸ νίκημα καὶ πληροῦντας τὴν Ἑλ-
λάδα τῆς αὐτῶν ἀνδραγαθίας. διὸ καί κατά τε τὰς ἐν- 3
τεύξεις ἀγερωχότερον αὐτοῖς ἀπήντα καὶ περὶ τῶν κοινῶν
ἀπεσιώπα, τὰ δὲ προκείμενα συνετέλει καὶ δι' αὑτοῦ καὶ
διὰ τῶν ἰδίων φίλων. τοιαύτης δὲ οὔσης δυσχρηστίας ἐν 4
ἀμφοτέροις, ἧκον πρεσβευταὶ μετά τινας ἡμέρας παρὰ τοῦ
Φιλίππου Δημοσθένης καὶ Κυκλιάδας καὶ Λιμναῖος, πρὸς 5

---

1. inc. P: Ὅτι τισι συμβέβηκε· τὸ τὰς μὲν cet. 2. τὸ om. Suid. v. ἀνθρωπείως ἐν ταῖς F[1] super. vs. 4. ἐν τοῖς δὲ FS, ἐντοῖς δε P, ἐν δὲ τοῖς vulgo post *Sch* 5. γέγονε FS 11. συμμεταθέμενος in versione Latina expressit *Ca*, μετατιθέμενος *Rei* 618 12. χρῆσθαι PFS, corr. *Di* καιροῖς: des. P (pergit cap. 34, 7) 15. εἴη F, corr. S λάρισσαν FS 16. O fol. 127r *Ur* 9 (perpauca inter hanc et priorem eclogam periisse docet *Sch* coll. Livio 33, 11) καθόλου *Ur*, θόλου O post lacunam trium versuum, εἴ τε καθόλου *Rei* 627 17. *] *succensebat* Liv. 33, 11, 8, προσέκοπτε coni. *Gro*, δυσηρεστεῖτο *Rei* 627, ἐχαλέπαινε coni. *Sch* εἴ τ' *Rei* pro εἶτ' 19. ἀλαζονίαν O 23. δὲ om. *Ur* καὶ ante δι' post *Ca* vulgo omissum 24. δυσχρηστείας *Ur* 26. κλυκλίαδας O et, ut videtur, U, corr. *Ur*

οὓς κοινολογηθεὶς ὁ Τίτος ἐπὶ πλεῖον μετὰ τῶν χιλιάρ-
χων πεντεκαιδεχημέρους ἀνοχὰς ἐποιήσατο παραχρῆμα,
συνετάξατο δὲ καὶ συμπορεύεσθαι τῷ Φιλίππῳ κοινολο-
6 γησόμενος ὑπὲρ τῶν καθεστώτων ἐν ταύταις. γενομένης
δὲ ταύτης τῆς ἐντεύξεως φιλανθρώπου, διπλασίως ἐξεκάετο
7 τὰ τῆς ὑποψίας κατὰ τοῦ Τίτου· ἤδη γὰρ κατὰ τὴν Ἑλ-
λάδα τῆς δωροδοκίας ἐπιπολαζούσης καὶ τοῦ μηδένα μηδὲν
δωρεὰν πράττειν, καὶ τοῦ χαρακτῆρος τούτου νομιστευο- 881
μένου παρὰ τοῖς Αἰτωλοῖς, οὐκ ἐδύναντο πιστεύειν διότι
χωρὶς δώρων ἡ τηλικαύτη μεταβολὴ γέγονε τοῦ Τίτου πρὸς
8 τὸν Φίλιππον, οὐκ εἰδότες τὰ Ῥωμαίων ἔθη καὶ νόμιμα
περὶ τοῦτο τὸ μέρος, ἀλλ' ἐξ αὑτῶν τεκμαιρόμενοι καὶ
συλλογιζόμενοι διότι τὸν μὲν Φίλιππον εἰκὸς ἦν προτεί-
νειν πλῆθος χρημάτων διὰ τὸν καιρόν, τὸν δὲ Τίτον μὴ
δύνασθαι τούτοις ἀντοφθαλμεῖν.

35 Ἐγὼ δὲ κατὰ μὲν τοὺς ἀνωτέρω χρόνους καὶ κοινὴν
(18) ἂν ποιούμενος ἀπόφασιν ἐθάρρησα περὶ πάντων Ῥωμαίων
εἰπεῖν ὡς οὐδὲν ἂν πράξαιεν τοιοῦτον, λέγω δὲ πρότερον
ἢ τοῖς διαποντίοις αὐτοὺς ἐγχειρῆσαι πολέμοις, ἕως ἐπὶ
2 τῶν ἰδίων ἐθῶν καὶ νομίμων ἔμενον. ἐν δὲ τοῖς νῦν και-
ροῖς περὶ πάντων μὲν οὐκ ἂν τολμήσαιμι τοῦτ' εἰπεῖν·
κατ' ἰδίαν μέντοι γε περὶ πλειόνων ἀνδρῶν ἐν Ῥώμῃ θαρ-
ρήσαιμ' ἂν ἀποφήνασθαι διότι δύνανται τὴν πίστιν ἐν
3 τούτῳ τῷ μέρει διαφυλάττειν. μαρτυρίας δὲ χάριν ὁμο-
λογούμενα δύ' ὀνόματα * τοῦ μὴ δοκεῖν ἀδύνατα λέγειν.
4 Λεύκιος μὲν γὰρ Αἰμίλιος ὁ Περσέα νικήσας, κύριος γε-
νόμενος τῆς Μακεδόνων βασιλείας, ἐν ᾗ τῆς ἄλλης χωρὶς
κατασκευῆς καὶ χορηγίας ἐν αὐτοῖς εὑρέθη τοῖς θησαυροῖς

---

3. *κοινωλογησομένους* O, *κοινολογησομένους* *Ur*, corr. *Ca* 5. *ἐξεκούετο* O 6. pergit P *Va* 98: *ἤδη γὰρ* cet. 7. *ἐπιπολαζούσης* PO *Ur*, *ἐπιπελαζούσης* U 9. *παρὰ τοῖς* P, *παρ'* OU 10. post *Τίτου* add. *τοῦ στρατηγοῦ τῶν ρωμαίων* P 11. *ἔθνη* O 12. *ἀλλ' ἐξ* — 15. *ἀντοφθαλμεῖν* om. P 15. 16. *ἀντοφθαλμεῖν*: des. OU, pergit P: *ἐγὼ δὲ* cet. 16. *ἀνοτέρω* P 17. *ἂν* post *ἐθάρρησα* in P repetitum del. *Di* 22. 23. *θαρρήσω ἂν* P, corr. *Hu* Philol. XIV 318 25. *δύω* P *Va*, corr. *Ben* *] *hic adducam* in versione Latina add. *Va*, *παρέξομαι* vel *παραθήσομαι* *Rei* 753 26. inc. Suid.: *Λεύκιος Αἰμίλιος ὁ Περσέα νικήσας* cet. 27. *χωρὶς* Suid. *Va*, *χώρας* P 28. *χωρηγίας* P

ἀργυρίου καὶ χρυσίου πλείω τῶν ἑξακισχιλίων ταλάντων,
οὐχ οἷον ἐπεθύμησε τούτων τινός, ἀλλ' οὐδ' αὐτόπτης 5
ἠβουλήθη γενέσθαι, δι' ἑτέρων δὲ τὸν χειρισμὸν ἐποιή-
σατο τῶν προειρημένων, καίτοι κατὰ τὸν ἴδιον βίον οὐ
περιττεύων τῇ χορηγίᾳ, τὸ δ' ἐναντίον ἐλλείπων μᾶλλον.
μεταλλάξαντος γοῦν αὐτοῦ τὸν βίον οὐ πολὺ κατόπιν τοῦ 6
πολέμου, βουληθέντες οἱ κατὰ φύσιν υἱοὶ Πόπλιος Σκι-
πίων καὶ Κόιντος Μάξιμος ἀποδοῦναι τῇ γυναικὶ τὴν φερ-
νήν, εἴκοσι τάλαντα καὶ πέντε, ἐπὶ τοσοῦτον ἐδυσχρηστή-
θησαν ὡς οὐδ' εἰς τέλος ἐδυνήθησαν, εἰ μὴ τὴν ἐνδουχίαν
ἀπέδοντο καὶ τὰ σώματα καὶ σὺν τούτοις ἔτι τινὰς τῶν
κτήσεων. εἰ δέ τισιν ἀπίστῳ τὸ λεγόμενον ἐοικέναι δόξει, 7
ῥᾴδιον ὑπὲρ τούτου λαβεῖν πίστιν· πολλῶν γὰρ ἀμφισβη- 8
882 τουμένων παρὰ Ῥωμαίοις καὶ μάλιστα περὶ τοῦτο τὸ μέ-
ρος διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιπαραγωγάς, ὅμως τὸ νῦν
εἰρημένον ὑφ' ἡμῶν ὁμολογούμενον εὑρήσει παρὰ πᾶσιν
ὁ ζητῶν. καὶ μὴν Πόπλιος Σκιπίων ὁ τούτου μὲν κατὰ 9
φύσιν υἱός, Ποπλίου δὲ τοῦ μεγάλου κληθέντος κατὰ θέ-
σιν υἱωνός, κύριος γενόμενος τῆς Καρχηδόνος, ἥτις ἐδόκει
πολυχρημονεστάτη τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην εἶναι πόλεων,
ἁπλῶς τῶν ἐξ ἐκείνης οὐδὲν εἰς τὸν ἴδιον βίον μετήγαγεν
οὔτ' ὠνησάμενος οὔτ' ἄλλῳ τρόπῳ κτησάμενος οὐδέν, καί- 10
περ οὐχ ὅλως εὐπορούμενος κατὰ τὸν βίον, ἀλλὰ μέτριος
ὢν κατὰ τὴν ὕπαρξιν, ὡς Ῥωμαῖος. οὐχ οἷον δὲ τῶν 11
ἐξ αὐτῆς τῆς Καρχηδόνος ἀπέσχετο μόνον, ἀλλὰ καὶ κα-
θόλου τῶν ἐκ τῆς Λιβύης οὐδὲν ἐπιμιχθῆναι πρὸς τὸν
ἴδιον εἴασε βίον. περὶ δὲ τούτου πάλιν τἀνδρὸς ὁ ζητῶν 12

---

3. ἐβουλήθη Suid. 8. φέρνην P[s] 10. ὥστ' Ernestus et *Sch* invitis P et Suida καὶ ante τὴν add. *Sch* 11. ἔτι] καὶ Suid. 12. κτήσεων: des. Suid. 17. inc. Suid.: Πόπλιος Σκιπίων, Λευκίου κατὰ φύσιν υἱός cet. 20. πολυχρημονέσταύτη P 25. ἀπέσχετο μόνον P Suidae codices AV, νομισμάτων ἀπέσχετο μόνον reliqui Suidae libri, ἀπέσχετο χρημάτων *Hu* (proclive erat e μόνον efficere μένων, i. e. participii passivi exitum; sed neque συνηγμένων neque aliud quidquam satis est probabile; in mentem etiam veniebat ἀπέσχεθ' ἁλόντων coll. cap. 38, 7 27. βίον. τοῦτο ἀναμφισβήτητον παρὰ Ῥωμαίοις: des. Suid.

ἀληθινῶς ἀναμφισβήτητον εὑρήσει παρὰ Ῥωμαίοις τὴν
περὶ τοῦτο τὸ μέρος δόξαν.
13 Ἀλλὰ γὰρ ὑπὲρ μὲν τούτων οἰκειότερον λαβόντες και-
36 ρὸν ποιησόμεθα τὴν ἐπὶ πλεῖον διαστολήν. ὁ δὲ Τίτος
(19) ταξάμενος ἡμέραν πρὸς τὸν Φίλιππον τοῖς μὲν συμμά-
χοις ἔγραψε παραχρῆμα, διασαφῶν πότε δεήσει παρεῖναι
πρὸς τὸν σύλλογον, αὐτὸς δὲ μετά τινας ἡμέρας ἧκε πρὸς
2 τὴν εἰσβολὴν τῶν Τεμπῶν εἰς τὸν ταχθέντα χρόνον. ἀθροι-
σθέντων δὲ τῶν συμμάχων καὶ τοῦ συνεδρίου συναχθέν-
τος ἐξ αὐτῶν τούτων, ἀναστὰς ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατη-
γὸς ἐκέλευε λέγειν ἕκαστον ἐφ' οἷς δεῖ ποιεῖσθαι τὰς πρὸς
3 τὸν Φίλιππον διαλύσεις. Ἀμύνανδρος μὲν οὖν ὁ βασι-
λευς βραχέα διαλεχθεὶς καὶ μέτρια κατέπαυσε τὸν λόγον·
4 ἠξίου γὰρ πρόνοιαν αὐτοῦ ποιήσασθαι πάντας, ἵνα μὴ
χωρισθέντων Ῥωμαίων ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς ἐκεῖνον ἀπε-
ρείδηται τὴν ὀργὴν ὁ Φίλιππος· εἶναι γὰρ εὐχειρώτους
Ἀθαμᾶνας αἰεὶ Μακεδόσι διά τε τὴν ἀσθένειαν καὶ γει-
5 τνίασιν τῆς χώρας. μετὰ δὲ τοῦτον Ἀλέξανδρος ὁ Αἰ-
τωλὸς ἀναστάς, καθότι μὲν ἤθροικε τοὺς συμμάχους ἐπὶ
τὸ περὶ τῶν διαλύσεων διαβούλιον καὶ καθόλου νῦν ἑκά-
6 στους ἀξιοῖ λέγειν τὸ φαινόμενον, ἐπῄνεσε τὸν Τίτον, τοῖς
δ' ὅλοις πράγμασιν ἀγνοεῖν ἔφη καὶ παραπίπτειν αὐτόν,
εἰ πέπεισται διαλύσεις ποιησάμενος πρὸς Φίλιππον ἢ 883
Ῥωμαίοις τὴν εἰρήνην ἢ τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐλευθερίαν βέ-
βαιον ἀπολείψειν· οὐδέτερον γὰρ εἶναι τούτων δυνατόν,
7 ἀλλ' εἰ βούλεται καὶ τὴν τῆς πατρίδος πρόθεσιν ἐπιτελῆ
ποιεῖν καὶ τὰς ἰδίας ὑποσχέσεις, ἃς ὑπέσχηται πᾶσι τοῖς
Ἕλλησιν, μίαν ὑπάρχειν ἔφη διάλυσιν πρὸς Μακεδόνας τὸ
8 Φίλιππον ἐκβάλλειν ἐκ τῆς ἀρχῆς. τοῦτο δ' εἶναι καὶ
9 λίαν εὐχερές, ἐὰν μὴ παρῇ τὸν ἐνεστῶτα καιρόν. πλείω
δὲ πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν διαλεχθεὶς κατέπαυσε τὸν
λόγον.

---

4. τὴν ἐπὶ πλεῖον *Di* pro ἐπιπλεῖστον διαστολήν: des. P, pergunt OU: ὁ δὲ cet. 15. ἀπερείδητε O 17. ἀθαμονὰς O, ἀθαγμάνας *Ur*, Ἀθαμάνας *Ca*, accentum corr. *Sch* ᾀεὶ O, ἀεὶ vulgo 18. ὁ del. *Ben* 20. καθόλου OU, καθότι *Ur* 24. ἄξιον OU, corr. *Ur* 25. ἀπολήψειν O

Ὁ δὲ Τίτος ἀναδεξάμενος ἀστοχεῖν αὐτὸν ἔφησεν οὐ 37
μόνον τῆς Ῥωμαίων προαιρέσεως ἀλλὰ καὶ τῆς αὑτοῦ (20)
προθέσεως, καὶ μάλιστα τοῦ τῶν Ἑλλήνων συμφέροντος.
οὔτε γὰρ Ῥωμαίους οὐδέσι τὸ πρῶτον πολεμήσαντας εὐ- 2
θέως ἀναστάτους ποιεῖν τούτους· πίστιν δ' ἔχειν τὸ λε- 3
γόμενον ἔκ [τε] τῶν κατ' Ἀννίβαν καὶ Καρχηδονίους, ὑφ'
ὧν τὰ δεινότατα παθόντας Ῥωμαίους, καὶ μετὰ ταῦτα
γενομένους κυρίους ὃ βουληθεῖεν πρᾶξαι κατ' αὐτῶν ἁπλῶς,
οὐδὲν ἀνήκεστον βουλεύσασθαι περὶ Καρχηδονίων· καὶ 4
μὴν οὐδ' αὐτὸς οὐδέποτε ταύτην ἐσχηκέναι τὴν αἵρεσιν,
ὅτι δεῖ πολεμεῖν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀδιαλύτως· ἀλλ'
εἴπερ ἐβουλήθη ποιεῖν τὰ παρακαλούμενα πρὸ τῆς μάχης,
ἑτοίμως ἂν διαλελύσθαι πρὸς αὐτόν. διὸ καὶ θαυμάζειν 5
ἔφη πῶς μετέχοντες τότε τῶν περὶ τῆς διαλύσεως συλλό-
γων ἅπαντες νῦν ἀκαταλλάκτως ἔχουσιν. "ἢ δῆλον ὅτι 6
νενικήκαμεν; ἀλλὰ τοῦτό γ' ἐστὶ πάντων ἀγνωμονέστατον·
πολεμοῦντας γὰρ δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας βαρεῖς εἶναι 7
καὶ θυμικούς, ἡττωμένους δὲ γενναίους καὶ μεγαλόφρονας,
νικῶντάς γε μὴν μετρίους καὶ πραεῖς καὶ φιλανθρώπους.
ὑμεῖς δὲ τἀναντία παρακαλεῖτε νῦν. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς 8
Ἕλλησι ταπεινωθῆναι μὲν ἐπὶ πολὺ συμφέρει τὴν Μακε-
δόνων ἀρχήν, ἀρθῆναί γε μὴν οὐδαμῶς." τάχα γὰρ αὐ- 9
τοὺς πεῖραν λήψεσθαι τῆς Θρᾳκῶν καὶ Γαλατῶν παρα-
νομίας· τοῦτο γὰρ ἤδη καὶ πλεονάκις γεγονέναι. καθό- 10
λου δ' αὐτὸς μὲν ἔφη καὶ τοὺς παρόντας Ῥωμαίων κρί-
884 νειν, ἐὰν Φίλιππος ὑπομένῃ πάντα ποιεῖν τὰ πρότερον
ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐπιταττόμενα, διδόναι τὴν εἰρήνην
αὐτῷ, προσλαβόντας καὶ τὴν τῆς συγκλήτου γνώμην· Αἰ-
τωλοὺς δὲ κυρίους εἶναι βουλευομένους ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν.
τοῦ δὲ Φαινέου μετὰ ταῦτα βουλομένου λέγειν ὅτι μάταια 11

4. οὐδέσι *Rei* 628 pro οὐδενὶ πολεμήσοντας O 5. ἔχει OU, corr. *Gro* 6. τε del. *Be* 8. γινομένους OU, corr. *Be* 11. πρὸς τὸν — 12. ποιεῖν add. O¹ in marg. 14. μετασχόντες *Na* 246 τῶν — συλλόγων coni. *Sch*, τὸν — σύλλογον O, τοῦ — συλλόγου *Ur* vulgo 17. πολεμοῦντας — 19. φιλανθρώπους habet F in marg. fol. 283r 23. τῆς θρακῶν O¹ in marg., τῆς θράκης in contextu 26. πρότερον *Ur*, πρότερα O 29. βουλομένους OU, corr. *Ur*

*πάντα τὰ πρὸ τοῦ γέγονεν (τὸν γὰρ Φίλιππον, ἐὰν διολίσθῃ
τὸν παρόντα καιρόν, ἤδη πάλιν ἀρχὴν ἄλλην ποιήσεσθαι
12 πραγμάτων), ὁ Τίτος αὐτόθεν ἐξ ἕδρας καὶ θυμικῶς
"παῦσαι" φησί, "Φαινέα, ληρῶν· ἐγὼ γὰρ οὕτως χειριῶ
τὰς διαλύσεις ὥστε μηδὲ βουληθέντα τὸν Φίλιππον ἀδι-
κεῖν δύνασθαι τοὺς Ἕλληνας."*

38 *Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις ἐχωρίσθησαν, τῇ δὲ ὑστε-
(21) ραίᾳ παραγενομένου τοῦ βασιλέως, καὶ τῇ τρίτῃ πάντων
εἰς τὸν σύλλογον ἀθροισθέντων, εἰσελθὼν ὁ Φίλιππος
2 εὐστόχως καὶ συνετῶς ὑπετέμετο τὰς πάντων ὁρμάς· ἔφη
γὰρ τὰ μὲν πρότερον ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων
ἐπιταττόμενα πάντα συγχωρεῖν καὶ ποιήσειν, περὶ δὲ τῶν
3 λοιπῶν διδόναι τῇ συγκλήτῳ τὴν ἐπιτροπήν. τούτων δὲ
ῥηθέντων οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀπεσιώπησαν, ὁ δὲ τῶν
Αἰτωλῶν Φαινέας "τί οὖν ἡμῖν οὐκ ἀποδίδως, Φίλιππε,"
ἔφη "Λάρισαν τὴν Κρεμαστήν, Φάρσαλον, Θήβας τὰς
4 Φθίας, Ἐχῖνον;" ὁ μὲν οὖν Φίλιππος ἐκέλευε παραλαμ-
βάνειν αὐτούς, ὁ δὲ Τίτος τῶν μὲν ἄλλων οὐκ ἔφη δεῖν
5 οὐδεμίαν, Θήβας δὲ μόνον τὰς Φθίας· Θηβαίους γὰρ ἐγ-
γίσαντος αὐτοῦ μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ παρακαλοῦντος
σφᾶς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν οὐ βουληθῆναι· διὸ νῦν,
κατὰ πόλεμον ὑποχειρίων ὄντων, ἔχειν ἐξουσίαν ἔφη βου-
6 λεύεσθαι περὶ αὐτῶν ὡς ἂν προαιρῆται. τῶν δὲ περὶ τὸν
Φαινέαν ἀγανακτούντων, καὶ λεγόντων ὅτι δέον αὐτοὺς εἴη,
πρῶτον μὲν καθότι συνεπολέμησαν νῦν, κομίζεσθαι τὰς
7 πόλεις τὰς πρότερον μεθ' αὐτῶν συμπολιτευομένας, ἔπειτα
κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς συμμαχίαν, καθ' ἣν ἔδει τῶν κατὰ πό-
λεμον ἁλόντων τὰ μὲν ἔπιπλα Ῥωμαίων εἶναι τὰς δὲ πό-
λεις Αἰτωλῶν, ὁ Τίτος ἀγνοεῖν αὐτοὺς ἔφη κατ' ἀμφό-
8 τερα. τήν τε γὰρ συμμαχίαν λελύσθαι, καθ' ὃν καιρὸν
τὰς διαλύσεις ἐποιήσαντο πρὸς Φίλιππον ἐγκαταλείπον- 885
τες Ῥωμαίους, εἴ τε καὶ μένειν ἔτι τὴν συμμαχίαν, δεῖν*

---

3. post ἕδρας add. *ἀναστὰς Rei* 629 5. *μηδὲ Be* pro *μήτε βουληθέντ' ἂν Na* 132 16. *Λάρισαν Ur, λάρησον* O 17. *Ἐχῖνον Ca* pro *ἔχειν* 18. *δεῖν* OU, *λαβεῖν* coni. *Ur* 22. *ὑποχωρίων* O 23. *προαιρεῖται* O 32. *καὶ συγχωροίη μένειν Hu* (*συγχω-*

αὐτοὺς κομίζεσθαι καὶ παραλαμβάνειν οὐκ εἴ τινες ἐθε-
λοντὴν σφᾶς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν ἐνεχείρισαν, ὅπερ
αἱ κατὰ Θετταλίαν πόλεις ἅπασαι πεποιήκασι νῦν, ἀλλ'
εἴ τινες κατὰ κράτος ἑάλωσαν.
Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ὁ Τίτος ἤρεσκε ταῦτα λέγων, 39 (22)
οἱ δ' Αἰτωλοὶ βαρέως ἤκουον, καί τις οἷον ἀρχὴ κακῶν
ἐγεννᾶτο μεγάλων· ἐκ γὰρ ταύτης τῆς διαφορᾶς καὶ τού- 2
του τοῦ σπινθῆρος μετ' ὀλίγον ὅ τε πρὸς Αἰτωλοὺς ὅ
τε πρὸς Ἀντίοχον ἐξεκαύθη πόλεμος. τὸ δὲ συνέχον ἦν 3
τῆς ὁρμῆς τῆς τοῦ Τίτου πρὸς τὰς διαλύσεις, ἐπυνθάνετο
τὸν Ἀντίοχον ἀπὸ Συρίας ἦχθαι μετὰ δυνάμεως, ποι-
ούμενον τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὴν Εὐρώπην. διόπερ ἠγωνία μὴ 4
ταύτης ὁ Φίλιππος τῆς ἐλπίδος ἀντιλαμβανόμενος ἐπὶ τὸ
πολιοφυλακεῖν ὁρμήσῃ καὶ τρίβειν τὸν πόλεμον, εἶτα ἑτέ-
ρου παραγενηθέντος ὑπάτου τὸ κεφάλαιον τῶν πράξεων
εἰς ἐκεῖνον ἀνακλασθῇ. διὸ συνεχωρήθη τῷ βασιλεῖ, κα- 5
θάπερ ἠξίου, λαβόντα τετραμήνους ἀνοχὰς παραχρῆμα μὲν
δοῦναι τῷ Τίτῳ τὰ διακόσια τάλαντα καὶ Δημήτριον τὸν
υἱὸν εἰς ὁμηρείαν καί τινας ἑτέρους τῶν φίλων, περὶ δὲ
τῶν ὅλων πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ διδόναι τῇ συγκλήτῳ
τὴν ἐπιτροπήν. καὶ τότε μὲν ἐχωρίσθησαν πιστωσάμενοι 6
περὶ τῶν ὅλων πρὸς ἀλλήλους, ἐφ' ᾧ Τίτον, ἐὰν μὴ συν-
τελῆται τὰ κατὰ τὰς διαλύσεις, ἀποδοῦναι Φιλίππῳ τὰ
διακόσια τάλαντα καὶ τοὺς ὁμήρους· μετὰ δὲ ταῦτα πάν- 7
τες ἔπεμπον εἰς τὴν Ῥώμην, οἱ μὲν συνεργοῦντες, οἱ δ'
ἀντιπράττοντες τῇ διαλύσει.
* Τί δή ποτ' ἐστὶν ὅτι τοῖς αὐτοῖς καὶ διὰ τῶν αὐ- 40 (23)
τῶν ἀπατώμενοι πάντες οὐ δυνάμεθα λῆξαι τῆς ἀνοίας;
τοῦτο γὰρ τὸ γένος τῆς ῥᾳδιουργίας πολλάκις ὑπὸ πολ- 2
λῶν ἤδη γέγονε· καὶ τὸ μὲν παρὰ τοῖς ἄλλοις διαχωρεῖν 3

ρήσειε coni. *Sch*) 2. ἐνεχείρισαι O 6. τις O¹ ex τοῖς 10. ἐπυνθάνετο O, ὅτι ἐπυνθάνετο *Ur* 11. ἦχθαι OU, ἥκειν coni. *Ur*, ἀφῖχθαι *Rei* 631, ἠχέναι *Hu* auctore *Sch* 14. ὁρμήσει O 18. 24. διακόσια] σ̄ O, apud *Ur* bis σ̄ expressum est 22. συντελεῖται O 27. Suid. v. ῥᾳδιουργός: Πολύβιός δέ φησι περὶ οἰκογενοῦς προδότου· τί δή ποτ' cet. inc. F fol. 283ʳ *He* 280, 45: Ὅτι τοῖς αὐτοῖς cet. 28. ἀπατώμενοι Suid., απαντώμεν οἱ F(S) τῆς add. *Di*

ἴσως οὐ θαυμαστόν, τὸ δέ, παρ᾽ οἷς ἡ πηγὴ τῆς τοιαύτης 886
4 *ὑπάρχει κακοπραγμοσύνης. ἀλλ᾽ ἔστιν αἴτιον τὸ μὴ πρό-*
χειρον ὑπάρχειν τὸ παρ᾽ Ἐπιχάρμῳ καλῶς εἰρημένον

> *νᾶφε καὶ μέμνασ᾽ ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τῶν*
> *φρενῶν.*

5 *Μεδίων, πόλις πρὸς τῇ Αἰτωλίᾳ· Πολύβιος ὀκτω-*
καιδεκάτῳ.

RES ASIAE.

41a * * *κωλύειν τὸν Ἀντίοχον παραπλεῖν, οὐκ ἀπεχθείας* 887
χάριν, ἀλλ᾽ ὑφορώμενοι μὴ Φιλίππῳ συνεπισχύσας ἐμπό-
διον γένηται τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίᾳ.
2 * *Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς πάνυ ὠρέγετο τῆς Ἐφέσου* 894
διὰ τὴν εὐκαιρίαν τῷ δοκεῖν μὲν κατὰ τῆς Ἰωνίας καὶ τῶν
ἐφ᾽ Ἑλλησπόντου πόλεων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατ-
ταν ἀκροπόλεως ἔχειν θέσιν, κατὰ δὲ τῆς Εὐρώπης ἀμυν-
τήριον ὑπάρχειν ἀεὶ τοῖς Ἀσίας βασιλεῦσιν εὐκαιρότατον.
41 * *Ὅτι Ἄτταλος ἐτελεύτησε τὸν βίον· ὑπὲρ οὗ δίκαιόν* 886
(24) *ἐστι, καθάπερ περὶ τῶν ἄλλων εἰθίσμεθα ποιεῖν, καὶ περὶ*
2 *τούτου νῦν ἐπιφθέγξασθαι τὸν ἁρμόζοντα λόγον. ἐκείνῳ*
γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφόδιον ὑπῆρξε πρὸς βα-
3 *σιλείαν τῶν ἐκτός, πλοῦτος δὲ μόνον, ὃς μετὰ νοῦ μὲν*
καὶ τόλμης χειριζόμενος ὡς ἀληθῶς μεγάλην παρέχεται
χρείαν πρὸς πᾶσαν ἐπιβολήν, ἄνευ δὲ τῶν προειρημένων
τοῖς πλείστοις κακῶν παραίτιος πέφυκε γίνεσθαι καὶ συλ-
4 *λήβδην ἀπωλείας. καὶ γὰρ φθόνους γεννᾷ καὶ ἐπιβουλὰς*
καὶ πρὸς διαφθορὰν σώματος καὶ ψυχῆς μεγίστας ἔχει

---

1. *θαυμάσιον* Suid.; sed servavit idem Polybianam scripturam *θαυμαστόν*, quae post *κακοπραγμοσύνης* in codicibus additur glossamque concludit 4. *νῆφε* PS Suid. h. v. et v. *πρόχειρος*, corr. *Ca* *μέμνασο* FS, *μέμνησ᾽* Suid., corr. *Sch* *τᾶν Di* 6. Stephanus Byz.; conf. Liv. 33, 16 s. *Μεδιών* coni. Meinekius 8. Liv. 33, 19—21, Appian. Syr. 1, Tillmanns. 49, Nissen. 63. 327 9. Suid. v. *συνεπισχύσας* 10. *ὑφορώμενος* Suid., corr. *Sch* coll. Livio 33, 20, 3 12. Suid. v. *εὐκαιρία* 17. P *Va* 101: *Ὅτι φησὶν ὁ πολύβιος ἐντῶι ιη λόγωι· ὅτι ἄτταλος* cet. 19. *ἐκείνω* P, *ἐκείνῳ μὲν Va* vulgo 20. inc. Suid. v. *Ἄτταλος*: *ᾧ ἄλλο οὐδὲν* cet. 22. *ὡς* om. Suid. 26. *σώματος καὶ ψυχῆς* Suid., *σωμάτων καὶ τύχης* P *μεγάλας* Suid.

ῥοπάς. ὀλίγαι δέ τινές εἰσι ψυχαὶ παντάπασιν αἱ ταῦτα
δυνάμεναι διωθεῖσθαι τῇ τοῦ πλούτου δυνάμει. διὸ καὶ 5
τοῦ προειρημένου ἄξιον ἀγασθῆναι τὴν μεγαλοψυχίαν, ὅτι
πρὸς οὐδὲν τῶν ἄλλων ἐπεβάλετο χρήσασθαι τοῖς χορη-
γίοις, ἀλλὰ πρὸς βασιλείας κατάκτησιν, οὗ μεῖζον ἢ κάλ-
λιον οὐδὲν οἷόν τ' ἐστὶν οὐδ' εἰπεῖν· ὃς τὴν ἀρχὴν ἐνε- 6
στήσατο τῆς προειρημένης ἐπιβολῆς οὐ μόνον διὰ τῆς εἰς
τοὺς φίλους εὐεργεσίας καὶ χάριτος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν
κατὰ πόλεμον ἔργων. νικήσας γὰρ μάχῃ Γαλάτας, ὃ βα- 7
ρύτατον καὶ μαχιμώτατον ἔθνος ἦν τότε κατὰ τὴν Ἀσίαν,
ταύτην ἀρχὴν ἐποιήσατο καὶ τότε πρῶτον αὐτὸν ἔδειξε
βασιλέα. τυχὼν δὲ τῆς τιμῆς ταύτης καὶ βιώσας ἔτη δύο 8
πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα, τούτων δὲ βασιλεύσας τετταρά-
κοντα καὶ τέτταρα, σωφρονέστατα μὲν ἐβίωσε καὶ σεμνό-
τατα πρὸς γυναῖκα καὶ τέκνα, διεφύλαξε δὲ τὴν πρὸς 9
πάντας τοὺς συμμάχους καὶ φίλους πίστιν, ἐναπέθανε δὲ
ἐν αὐτοῖς τοῖς καλλίστοις ἔργοις, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς
887 τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας. τὸ δὲ μέγιστον, τέτταρας υἱοὺς 10
ἐν ἡλικίᾳ καταλιπὼν οὕτως ἡρμόσατο τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν
ὥστε παισὶ παίδων ἀστασίαστον παραδοθῆναι τὴν βα-
σιλείαν.

RES ITALIAE.

a. u. 558 * Ὅτι ἐπὶ Μαρκέλλου Κλαυδίου παρειληφότος τὴν 42 (25)
ὕπατον ἀρχὴν ἧκον εἰς τὴν Ῥώμην οἵ τε παρὰ τοῦ Φι-
λίππου πρέσβεις οἵ τε παρὰ τοῦ Τίτου καὶ τῶν συμμά-
χων ὑπὲρ τῶν πρὸς Φίλιππον συνθηκῶν. λόγων δὲ πλει- 2

---

1. *παντάπασιν* om. Suid. 2. *διὸ* — 3. *ὅτι*] pro his nihil nisi *ὁ δὲ* habet Suid. 4. *τῶν ἄλλων*] *ἄλλο* Suid. *χρῆσθαι* vulgo invitis P et Suida 5. *ἀλλ' ἢ πρὸς βασιλικὴν ἀνάκτησιν* Suid. *ἢ*] *οὐδὲ* Suid., idem postea *οὐδ'* omittit 9. *νικήσας* — 12. *βασιλέα* om. Suid. pergitque *βασιλεύσας γὰρ καὶ βιώσας* cet. 12. 13. *δύω πρὸς τοῖς ō* P 13. 14. *μ̄ καὶ δ̄* P Suid. 16. *τοὺς* om. Suid. 17. *ἀγωνιζόμενος* — 19. *καταλιπὼν* om. Suid. pergitque *καὶ οὕτως ἡρμόσατο τὴν ἀρχὴν ὡς* cet. 18. *δ̄ υἱοὺς* P 21. *βασιλείαν*: des. P Suid. 23. O fol. 111r *Ur* 14 *ἐπὶ*] *ἄρτι* coni. *Be*, *οὐκέτι* Nissenus 143 post *Κλαυδίου* additum in OU *ὑπάτου* del. *Di*

όνων γενομένων ἐν τῇ συγκλήτῳ, ταύτῃ μὲν ἐδόκει βεβαι-
3 *οῦν τὰς ὁμολογίας· εἰς δὲ τὸν δῆμον εἰσενεχθέντος τοῦ*
διαβουλίου Μάρκος, αὐτὸς ἐπιθυμῶν τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα
διαβάσεως, ἀντέλεγε καὶ πολλὴν ἐποιεῖτο σπουδὴν εἰς τὸ
4 *διακόψαι τὰς συνθήκας. οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε δῆμος κατὰ*
5 *τὴν τοῦ Τίτου προαίρεσιν ἐπεκύρωσε τὰς διαλύσεις. ὧν*
ἐπιτελεσθεισῶν εὐθέως ἡ σύγκλητος ἄνδρας δέκα κατα-
στήσασα τῶν ἐπιφανῶν ἐξέπεμπε τοὺς χειριοῦντας τὰ
κατὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ Τίτου καὶ βεβαιώσοντας τοῖς
6 *Ἕλλησι τὴν ἐλευθερίαν. ἐποιήσαντο δὲ λόγους ἐν τῇ συγ-*
κλήτῳ καὶ περὶ τῆς συμμαχίας οἱ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέ-
7 *σβεις, οἱ περὶ Δαμόξενον τὸν Αἰγιέα· γενομένης δ' ἀν-*
τιρρήσεως κατὰ τὸ παρὸν διὰ τὸ κατὰ πρόσωπον Ἠλεί-
ους μὲν ἀμφισβητεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς ὑπὲρ τῆς Τριφυλίας,
Μεσσηνίους δ' ὑπὲρ Ἀσίνης καὶ Πύλου, συμμάχους τότε
Ῥωμαίων ὑπάρχοντας, Αἰτωλοὺς δὲ περὶ τῆς Ἡραιῶν πό-
8 *λεως, ὑπέρθεσιν ἔλαβε τὸ διαβούλιον ἐπὶ τοὺς δέκα. καὶ*
τὰ μὲν κατὰ τὴν σύγκλητον ἐπὶ τούτοις ἦν.

RES GRAECIAE.

43 * *Ὅτι κατὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν μάχην Τίτου πα-*
(26) *ραχειμάζοντος ἐν Ἐλατείᾳ, Βοιωτοί, σπουδάζοντες ἀνα-*
κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας τοὺς παρ' αὐτῶν στρατευσα- 888
μένους παρὰ τῷ Φιλίππῳ, διεπρεσβεύοντο περὶ τῆς
2 *ἀσφαλείας αὐτῶν πρὸς Τίτον. ὁ δὲ βουλόμενος ἐκ-*
καλεῖσθαι τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς τὴν σφετέραν εὔνοιαν
διὰ τὸ προορᾶσθαι τὸν Ἀντίοχον, ἑτοίμως συνεχώρησε.
3 *ταχὺ δὲ πάντων ἀνακομισθέντων ἐκ τῆς Μακεδονίας,*
ἐν οἷς ἦν καὶ Βραχύλλης, τοῦτον μὲν εὐθέως βοιωτάρ-
χην κατέστησαν, παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς

---

5. *ἀλλ'* om. O 9. *βεβαιώσαντας* OU, corr. *Ca* 12. *τὸν ἀττέα* U, *τῶν ἀττέα* O, corr. *Ca* in versione Latina 13. *ἠλίους* O 15. *ἀσίου* OU, corr. *Ur* 16. *Ἡραιῶν* Cobetus Mnemos. III 124 pro *χρεῶν* (*Ἡραιέων* coni. *Ur*) 19. Liv. 33, 27, 5—35, Appian. Maced. 9, Plut. Flamin. 9. 10, Nissenus 327 20. O fol. 112r *Ur* 15 28. conf. Nissen. 12

δοκοῦντας εἶναι φίλους τῆς Μακεδόνων οἰκίας ἐτίμων καὶ
προῆγον οὐχ ἧττον ἢ πρότερον. ἔπεμψαν δὲ καὶ πρε- 4
σβείαν πρὸς τὸν Φίλιππον τὴν εὐχαριστήσουσαν ἐπὶ τῇ
τῶν νεανίσκων ἐπανόδῳ, λυμαινόμενοι τὴν τοῦ Τίτου χά-
ριν. ἃ συνορῶντες οἱ περὶ τὸν Ζεύξιππον καὶ Πεισίστρα- 5
τον καὶ πάντες οἱ δοκοῦντες εἶναι Ῥωμαίοις φίλοι δυσ-
χερῶς ἔφερον, προορώμενοι τὸ μέλλον καὶ δεδιότες περὶ
σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων· σαφῶς γὰρ ᾔδεισαν ὡς, 6
ἐὰν μὲν οἱ Ῥωμαῖοι χωρισθῶσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ
Φίλιππος μένῃ παρὰ πλευράν, συνεπισχύων αἰεὶ τοῖς πρὸς
σφᾶς ἀντιπολιτευομένοις, οὐδαμῶς ἀσφαλῆ σφίσιν ἐσο-
μένην τὴν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πολιτείαν. διὸ καὶ συμφρονή- 7
σαντες ἐπρέσβευον πρὸς Τίτον εἰς τὴν Ἐλάτειαν. συμμί- 8
ξαντες δὲ τῷ προειρημένῳ πολλοὺς καὶ ποικίλους εἰς τοῦτο
τὸ μέρος διετίθεντο λόγους, ὑποδεικνύντες τὴν ὁρμὴν τοῦ
πλήθους τὴν οὖσαν ἤδη νῦν καθ᾽ αὐτῶν καὶ τὴν ἀχαρι-
στίαν τῶν ὄχλων. καὶ τέλος ἐθάρρησαν εἰπεῖν ὡς, ἐὰν 9
μὴ τὸν Βραχύλλην ἐπανελόμενοι καταπλήξωνται τοὺς πολ-
λούς, οὐκ ἔστιν ἀσφάλεια τοῖς Ῥωμαίων φίλοις χωρισθέν-
των τῶν στρατοπέδων. ὁ δὲ Τίτος ταῦτα διακούσας αὐ- 10
τὸς μὲν οὐκ ἔφη κοινωνεῖν τῆς πράξεως ταύτης, τοὺς δὲ
βουλομένους πράττειν οὐ κωλύειν· καθόλου δὲ λαλεῖν αὐ- 11
τοὺς ἐκέλευε περὶ τούτων Ἀλεξαμενῷ τῷ τῶν Αἰτωλῶν
στρατηγῷ. τῶν δὲ περὶ τὸν Ζεύξιππον πειθαρχησάντων 12
καὶ διαλεγομένων, ταχέως ὁ προειρημένος πεισθεὶς καὶ
*συγκαταθέμενος*τοῖς λεγομένοις τρεῖς μὲν τῶν Αἰτωλικῶν*
συνέστησε τρεῖς δὲ τῶν Ἰταλικῶν νεανίσκων τοὺς προσ-
οίσοντας τὰς χεῖρας τῷ Βραχύλλῃ.
889 * *Οὐδεὶς γὰρ οὕτως οὔτε μάρτυς ἐστὶ φοβερὸς οὔτε* 13
κατήγορος δεινὸς ὡς ἡ σύνεσις ἡ κατοικοῦσ᾽ ἐν ταῖς ἑκά-
στων ψυχαῖς.

---

5. *εὔξιππον* O 6. *ῥωμαῖοι* O, *Ῥωμαίων Ur*, corr. *Hu* 8. *ὡς* del. *Di* 10. *μένει* O *ᾀεὶ* O, *ἀεὶ* vulgo 13. *ἐλατίαν* O 15. *λόγοις* O 17. *ὡς* add. *Di* (*ὅτι Sch*) 18. *βραχύλην* O 21. *κοινωνήσειν* et 22. *κωλύσειν Na* 344 23. *ἀλεξόμενοι* O, *Ἀλεξαμένει Ur*, corr. *Rei* 633 29. F in marg. fol. 283ᵛ, praemisso *γνω*, i. e. *γνώμη* (Livium 33, 28, 10 comparant *Sch* et Nissenus 63) 30. *κατοικοῦσ᾽*

44 *Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἧκον ἐκ τῆς Ῥώμης οἱ*
(27) *δέκα, δι' ὧν ἔμελλε χειρίζεσθαι τὰ κατὰ τοὺς Ἕλληνας,*
κομίζοντες τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τὸ περὶ τῆς πρὸς Φί-
2 *λιππον εἰρήνης. ἦν δὲ τὰ συνέχοντα τοῦ δόγματος ταῦτα,*
τοὺς μὲν ἄλλους Ἕλληνας πάντας, τούς τε κατὰ τὴν Ἀσίαν
καὶ κατὰ τὴν Εὐρώπην, ἐλευθέρους ὑπάρχειν καὶ νόμοις
3 *χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις· τοὺς δὲ ταττομένους ὑπὸ Φίλιππον*
καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐμφρούρους παραδοῦναι Φίλιππον
4 *Ῥωμαίοις πρὸ τῆς τῶν Ἰσθμίων πανηγύρεως, Εὔρωμον*
δὲ καὶ Πήδασα καὶ Βαργύλια καὶ τὴν Ἰασέων πόλιν, ὁμοίως
Ἄβυδον Θάσον Μύριναν Πέρινθον, ἐλευθέρας ἀφεῖναι,
5 *τὰς φρουρὰς ἐξ αὐτῶν μεταστησάμενον· περὶ δὲ τῆς τῶν*
Κιανῶν ἐλευθερώσεως Τίτον γράψαι πρὸς Προυσίαν κατὰ
6 *τὸ δόγμα τῆς συγκλήτου· τὰ δ' αἰχμάλωτα καὶ τοὺς αὐ-*
τομόλους ἅπαντας ἀποκαταστῆσαι Φίλιππον Ῥωμαίοις ἐν
τοῖς αὐτοῖς χρόνοις, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς καταφράκτους ναῦς
7 *πλὴν πέντε σκαφῶν καὶ τῆς ἑκκαιδεκήρους· δοῦναι δὲ καὶ*
χίλια τάλαντα, τούτων τὰ μὲν ἥμισῃ παραυτίκα, τὰ δ'
ἥμισῃ κατὰ φόρους ἐν ἔτεσι δέκα.

45 *Τούτου δὲ τοῦ δόγματος διαδοθέντος εἰς τοὺς Ἕλλη-*
(28) *νας οἱ μὲν ἄλλοι πάντες εὐθαρσεῖς ἦσαν καὶ περιχαρεῖς,*
μόνοι δὲ Αἰτωλοί, δυσχεραίνοντες ἐπὶ τῷ μὴ τυγχάνειν
ὧν ἤλπιζον, κατελάλουν τὸ δόγμα, φάσκοντες οὐ πραγμά-
2 *των ἀλλὰ γραμμάτων μόνον ἔχειν αὐτὸ διάθεσιν. καί τι-*
νας ἐλάμβανον πιθανότητας ἐξ αὐτῶν τῶν ἐγγράπτων πρὸς
3 *τὸ διασείειν τοὺς ἀκούοντας τοιαύτας. ἔφασκον γὰρ εἶναι*
δύο γνώμας ἐν τῷ δόγματι περὶ τῶν ὑπὸ Φιλίππου φρου-
ρουμένων πόλεων, τὴν μὲν μίαν ἐπιτάττουσαν ἐξάγειν τὰς
φρουρὰς τὸν Φίλιππον, τὰς δὲ πόλεις παραδιδόναι Ῥω-
μαίοις, τὴν δ' ἑτέραν, ἐξάγοντα τὰς φρουρὰς ἐλευθεροῦν
4 *τὰς πόλεις. τὰς μὲν οὖν ἐλευθερουμένας ἐπ' ὀνόματος*

ἐν Hu, κατοικοῦσα F, *ἐγκατοικοῦσα Ca* p. 1029 1. O fol. 113r *Ur* 17 *οἱ* om. O 2. *χειρώσασθαι* O, *χειρίσεσθαι* coni. *Sch* 3. *δόγμα* om. OU, add. *Ur* 9. *πρὸς* O 10. *πίδασα καὶ βαργυλία* O *ἰάσεων* O, *ἰάδεων* U, *Ἰασσέων Ur* 11. *πένθον ἐλευθέραν* O 12. *δὲ* om. *Ur* 26. *διασύειν* U (non O) 31. *ὀνόματος* O, *ὀνόματι Ur*

*δηλοῦσθαι, ταύτας δ' εἶναι τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν, τὰς δὲ
παραδιδομένας Ῥωμαίοις φανερὸν ὅτι τὰς κατὰ τὴν Εὐ-
ρώπην· εἶναι δὲ ταύτας Ὠρεὸν Ἐρέτριαν Χαλκίδα Δημη- 5
τριάδα Κόρινθον. ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον ὑπάρχειν 6
πᾶσιν ὅτι μεταλαμβάνουσι τὰς Ἑλληνικὰς πέδας παρὰ Φι-
λίππου Ῥωμαῖοι, καὶ γίνεται μεθάρμοσις δεσποτῶν, οὐκ
ἐλευθέρωσις τῶν Ἑλλήνων.*

*Ταῦτα μὲν οὖν ὑπ' Αἰτωλῶν ἐλέγετο κατακόρως· 7
ὁ δὲ Τίτος ὁρμήσας ἐκ τῆς Ἐλατείας μετὰ τῶν δέκα, καὶ
κατάρας εἰς τὴν Ἀντίκυραν, παραυτίκα διέπλευσεν εἰς τὸν
Κόρινθον, κἀκεῖ παραγενόμενος συνήδρευε μετὰ τούτων
καὶ διελάμβανε περὶ τῶν ὅλων. πλεοναζούσης δὲ τῆς τῶν 8
Αἰτωλῶν διαβολῆς καὶ πιστευομένης παρ' ἐνίοις, πολ-
λοὺς καὶ ποικίλους ἠναγκάζετο ποιεῖσθαι λόγους ὁ Τίτος
ἐν τῷ συνεδρίῳ, διδάσκων ὡς εἴπερ βούλονται καὶ τὴν 9
τῶν Ἑλλήνων εὔκλειαν ὁλόκληρον περιποιήσασθαι, καὶ
καθόλου πιστευθῆναι παρὰ πᾶσι διότι καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς
ἐποιήσαντο διάβασιν οὐ τοῦ συμφέροντος ἕνεκεν, ἀλλὰ τῆς
τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἐκχωρητέον εἴη πάντων τῶν τό-
πων καὶ πάσας ἐλευθερωτέον τὰς πόλεις τὰς νῦν ὑπὸ
Φιλίππου φρουρουμένας. ταύτην δὲ συνέβαινε γίνεσθαι 10
τὴν ἀπορίαν ἐν τῷ συνεδρίῳ διὰ τὸ περὶ μὲν τῶν ἄλλων
ἐν τῇ Ῥώμῃ προδιειλῆφθαι καὶ ῥητὰς ἔχειν τοὺς δέκα παρὰ
τῆς συγκλήτου τὰς ἐντολάς, περὶ δὲ Χαλκίδος καὶ Κορίν-
θου καὶ Δημητριάδος ἐπιτροπὴν αὐτοῖς δεδόσθαι διὰ τὸν
Ἀντίοχον, ἵνα βλέποντες πρὸς τοὺς καιροὺς βουλεύωνται
περὶ τῶν προειρημένων πόλεων κατὰ τὰς αὑτῶν προαι-
ρέσεις· ὁ γὰρ προειρημένος βασιλεὺς δῆλος ἦν ἐπέχων 11
πάλαι τοῖς κατὰ τὴν Εὐρώπην πράγμασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ 12
τὸν μὲν Κόρινθον ὁ Τίτος ἔπεισε τὸ συνέδριον ἐλευθε-
ροῦν παραχρῆμα καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς ἐγχειρίζειν διὰ τὰς ἐξ*

3. *ὡραιόν, ἐρετρίαν* O 8. *οὖν* om. *Ur* 10. *τὸν* O, *τὴν* *Ur*
20. *πάσας* *Sch* pro *πάντας* 23. *προδιειληφέναι* et 25. *αὐτῷ* *Ur*
26. *βουλεύονται* O 30. *τὴν μὲν* *Ur* 31. *καὶ* ante *παραχρῆμα* add.
OU, del. *Ca*

*ἀρχῆς ὁμολογίας, τὸν δ᾽ Ἀκροκόρινθον καὶ Δημητριάδα
καὶ Χαλκίδα παρακατέσχε.*

46 *Δοξάντων δὲ τούτων, καὶ τῆς Ἰσθμίων πανηγύρεως
(29) ἐπελθούσης, καὶ σχεδὸν ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης τῶν
ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν συνεληλυθότων διὰ τὴν προσδοκίαν
τῶν ἀποβησομένων, πολλοὶ καὶ ποικίλοι καθ᾽ ὅλην τὴν
2 πανήγυριν ἐνέπιπτον λόγοι, τῶν μὲν ἀδύνατον εἶναι φα-* 891
*σκόντων Ῥωμαίους ἐνίων ἀποστῆναι τόπων καὶ πόλεων,
τῶν δὲ διοριζομένων ὅτι τῶν μὲν ἐπιφανῶν εἶναι δοκούν-
των τόπων ἀποστήσονται, τοὺς δὲ φαντασίαν μὲν ἔχοντας
ἐλάττω, χρείαν δὲ τὴν αὐτὴν παρέχεσθαι δυναμένους καθ-
3 έξουσι. καὶ τούτους εὐθέως ἐπεδείκνυσαν αὐτοὶ καθ᾽
4 αὑτῶν διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους εὑρεσιλογίας. τοιαύτης δ᾽
οὔσης ἐν τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀπορίας, ἀθροισθέντος τοῦ
πλήθους εἰς τὸ στάδιον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, προελθὼν ὁ κῆ-
ρυξ καὶ κατασιωπησάμενος τὰ πλήθη διὰ τοῦ σαλπικτοῦ
5 τόδε τὸ κήρυγμα ἀνηγόρευσεν· "ἡ σύγκλητος ἡ Ῥωμαίων
καὶ Τίτος Κοΐντιος στρατηγὸς ὕπατος, καταπολεμήσαντες
βασιλέα Φίλιππον καὶ Μακεδόνας, ἀφιᾶσιν ἐλευθέρους
ἀφρουρήτους ἀφορολογήτους, νόμοις χρωμένους τοῖς πα-
τρίοις, Κορινθίους, Φωκέας, Λοκρούς, Εὐβοεῖς, Ἀχαιοὺς
6 τοὺς Φθιώτας, Μάγνητας, Θετταλούς, Περραιβούς." κρό-
του δ᾽ ἐν ἀρχαῖς εὐθέως ἐξαισίου γενομένου τινὲς μὲν οὐδ᾽
ἤκουσαν τοῦ κηρύγματος, τινὲς δὲ πάλιν ἀκούειν ἐβούλοντο.
7 τὸ δὲ πολὺ μέρος τῶν ἀνθρώπων διαπιστούμενον καὶ δο-
κοῦν ὡσανεὶ καθ᾽ ὕπνον ἀκούειν τῶν λεγομένων διὰ τὸ
8 παράδοξον τοῦ συμβαίνοντος, πᾶς τις ἐξ ἄλλης ὁρμῆς ἐβόα
προάγειν τὸν κήρυκα καὶ τὸν σαλπικτὴν εἰς μέσον τὸ στά-*

---

2. *παρακατέσχον* coni. *Sch* 7. *φάσκειν* OU, corr. *Ur* 13. *εὐρησιαλογίας* U, *εὑρησιλογίας Ur* (in O idem exstat quod editum est, non *εὑρεσιολογίας*, quod affert *Sch*) 15. *τὸ* O, *τὸν Ur* 16. *κατασιωπησάμενος* (ex § 9) Lobeckius ad Sophocl. Aiac. p. 74 ed. tert. pro *σιωπησάμενος* (conf. etiam Fr. Osann. commentariorum seminarii Gissensis part. V a. 1858 p. 15 s.) *σαλπιγκτοῦ Ur* (non O) 17. *τὸ* add. *Be*
18. *καὶ* ante *Κοΐντιος* repetit O *ὕπατος* om. *Ur* 20. *ἀνόμοις* O 22. *περραίους* O 27. *πᾶς Rei* 634 pro *ὡς* 28. *προσάγειν* OU, corr. *Rei* 635 *τὸν κήρυκα* O¹ in marg. *Ur* II 10, *τὸ κήρυγμα* O in contextu *σαλπιγκτὴν* O *Ur*

διον καὶ λέγειν πάλιν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ,
βουλομένων τῶν ἀνθρώπων μὴ μόνον ἀκούειν ἀλλὰ καὶ
βλέπειν τὸν λέγοντα διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν ἀναγορευομέ-
νων. ὡς δὲ πάλιν ὁ κῆρυξ, προελθὼν εἰς τὸ μέσον καὶ 9
κατασιωπησάμενος διὰ τοῦ σαλπικτοῦ τὸν θόρυβον, ἀνη-
γόρευσε ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως τοῖς πρόσθεν, τηλικοῦτον συν-
έβη καταρραγῆναι τὸν κρότον ὥστε καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν
ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἀγαγεῖν τοῖς νῦν ἀκούουσι τὸ γεγονός.
ὡς δέ ποτε κατέληξεν ὁ κρότος, τῶν μὲν ἀθλητῶν ἁπλῶς 10
οὐδεὶς οὐδένα λόγον εἶχεν ἔτι, πάντες δὲ διαλαλοῦντες, οἱ
μὲν ἀλλήλοις οἱ δὲ πρὸς σφᾶς αὐτούς, οἱονεὶ παραστα-
τικοὶ τὰς διανοίας ἦσαν. ᾗ καὶ μετὰ τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν 11
892 ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς μικροῦ διέφθειραν τὸν Τίτον εὐχα-
ριστοῦντες· οἱ μὲν γὰρ ἀντοφθαλμῆσαι κατὰ πρόσωπον 12
καὶ σωτῆρα προσφωνῆσαι βουλόμενοι, τινὲς δὲ τῆς δεξιᾶς
ἅψασθαι σπουδάζοντες, οἱ δὲ πολλοὶ στεφάνους ἐπιρρι-
πτοῦντες καὶ λημνίσκους, παρ' ὀλίγον διέλυσαν τὸν ἄνθρω-
πον. δοκούσης δὲ τῆς εὐχαριστίας ὑπερβολικῆς γενέσθαι, 13
θαρρῶν ἄν τις εἶπε διότι πολὺ καταδεεστέραν εἶναι συν-
έβαινε τοῦ τῆς πράξεως μεγέθους. θαυμαστὸν γὰρ ἦν 14
καὶ τὸ Ῥωμαίους ἐπὶ ταύτης γενέσθαι τῆς προαιρέσεως
καὶ τὸν ἡγούμενον αὐτῶν Τίτον, ὥστε πᾶσαν ὑπομεῖναι
δαπάνην καὶ πάντα κίνδυνον χάριν τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευ-
θερίας· μέγα δὲ καὶ τὸ δύναμιν ἀκόλουθον τῇ προαιρέσει
προσενέγκασθαι· τούτων δὲ μέγιστον ἔτι τὸ μηδὲν ἐκ τῆς 15
τύχης ἀντιπαῖσαι πρὸς τὴν ἐπιβολήν, ἀλλ' ἁπλῶς ἅπαντα
πρὸς ἕνα καιρὸν ἐκδραμεῖν, ὥστε διὰ κηρύγματος ἑνὸς
ἅπαντας καὶ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας Ἕλληνας καὶ

---

4. ὡς] ὁ O   προσελθὼν OU, corr. *Rei* 635   5. σαλπιγκτοῦ OU
7. καὶ om. *Ur*   9. καὶ ante κατέληξεν add. *Ur*   11. ἀλλήλοις *Sch*, ἀλλήλους O, πρὸς ἀλλήλους *Ur*   12. ᾗ coni. *Sch*, ἣ O, οἱ *Ur*
13. διέφθειραν et in fine superscr. prima m. ε O   16. ἐπιρρίπτοντες *Ur*   17. λημνήσκους O   διώλλυσαν *Rei* 635 (idem tamen διέλυσαν recte scriptum esse concedit)   20. γὰρ] μὲν γὰρ coni. *Be*
22. αὐτὸν coni. *Sch*   25. μεῖζον *Di*   26. ἀντιπαλαίσαι (voluit ἀντιπαλαῖσαι) coni. *Ur* II 10

τοὺς τὴν Εὐρώπην ἐλευθέρους ἀφρουρήτους ἀφορολογή-
τους γενέσθαι, νόμοις χρωμένους τοῖς ἰδίοις.
47 *Διελθούσης δὲ τῆς πανηγύρεως πρώτοις μὲν ἐχρημά-*
(30) *τισαν τοῖς παρ' Ἀντιόχου πρεσβευταῖς, διακελευόμενοι*
τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πόλεων τῶν μὲν αὐτονόμων ἀπέχε-
σθαι καὶ μηδένα πολεμεῖν, ὅσας δὲ νῦν παρείληφε τῶν
2 *ὑπὸ Πτολεμαῖον καὶ Φίλιππον ταττομένων, ἐκχωρεῖν. σὺν*
δὲ τούτοις προηγόρευον μὴ διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην
μετὰ δυνάμεως· οὐδένα γὰρ ἔτι τῶν Ἑλλήνων οὔτε πολε-
3 *μεῖσθαι νῦν ὑπ' οὐδενὸς οὔτε δουλεύειν οὐδενί. καθόλου*
δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν τινας ἔφασαν ἥξειν πρὸς τὸν Ἀντίοχον.
4 *ταύτας μὲν οὖν οἱ περὶ τὸν Ἡγησιάνακτα καὶ Λυσίαν λα-*
5 *βόντες τὰς ἀποκρίσεις ἐπανῆλθον· μετὰ δὲ τούτους εἰσε-*
καλοῦντο πάντας τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων πα-
6 *ραγεγονότας, καὶ τὰ δόξαντα τῷ συνεδρίῳ διεσάφουν. Μα-*
κεδόνων μὲν οὖν τοὺς Ὀρέστας καλουμένους διὰ τὸ προσ-
χωρῆσαι σφίσι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτονόμους ἀφεῖσαν,
ἠλευθέρωσαν δὲ Περραιβοὺς καὶ Δόλοπας καὶ Μάγνητας.
7 *Θετταλοῖς δὲ μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς*
Φθιώτας προσένειμαν ἀφελόμενοι Θήβας τὰς Φθίας καὶ 893
8 *Φάρσαλον· οἱ γὰρ Αἰτωλοὶ περί τε τῆς Φαρσάλου μεγά-*
λην ἐποιοῦντο φιλοτιμίαν, φάσκοντες αὐτῶν δεῖν ὑπάρ-
χειν κατὰ τὰς ἐξ ἀρχῆς συνθήκας, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ
9 *Λευκάδος. οἱ δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ περὶ μὲν τούτων τῶν*
πόλεων ὑπερέθεντο τοῖς Αἰτωλοῖς τὸ διαβούλιον πάλιν
ἐπὶ τὴν σύγκλητον, τοὺς δὲ Φωκέας καὶ τοὺς Λοκροὺς
συνεχώρησαν αὐτοῖς ἔχειν, καθάπερ εἶχον καὶ πρότερον,
10 *ἐν τῇ συμπολιτείᾳ. Κόρινθον δὲ καὶ τὴν Τριφυλίαν καὶ*
τὴν Ἡραιῶν πόλιν Ἀχαιοῖς ἀπέδοσαν. Ὠρεὸν δέ, ἔτι δὲ *τὴν*
Ἐρετριέων πόλιν ἐδόκει μὲν τοῖς πλείοσιν Εὐμένει δοῦναι·
11 *Τίτου δὲ πρὸς τὸ συνέδριον διαστείλαντος οὐκ ἐκυρώθη*

---

2. *χρωμένοις* O 3. conf. Nissenum 12 16. *προχωρῆσαι* U (vide *Ur* II 11) 18. *δὲ Ca* pro *οὖν* *πεῤῥαίους* O *μαγμητας* O 21. *οἱ*] *οὐ* O 22. *αὐτῶν Ur*, *αὐτὸν* O 26. *φωνέας* O 27. *εἶπον* OU, corr. *Ur* 28. 29. *καὶ τὴν — Ὠρεὸν δέ* ex Livio 33, 34, 9 s. add. *Sch* (nisi quod *Ἡραιέων* et *ἀπέδωκαν* scripsit; similiter locum restituit Palmerius) 31. *διαστάντος* coni. Guil. Dindorfius in Ste-

*τὸ διαβούλιον, διὸ καὶ μετά τινα χρόνον ἠλευθερώθησαν
αἱ πόλεις αὗται διὰ τῆς συγκλήτου καὶ σὺν ταύταις Κά-
ρυστος. ἔδωκαν δὲ καὶ Πλευράτῳ Λυχνίδα καὶ Πάρθον,* 12
οὔσας μὲν Ἰλλυρίδας, ὑπὸ Φίλιππον δὲ ταττομένας. Ἀμυ- 13
*νάνδρῳ δὲ συνεχώρησαν, ὅσα παρεσπάσατο κατὰ τὸν πό-
λεμον ἐρύματα τοῦ Φιλίππου, κρατεῖν τούτων.*

Ταῦτα δὲ διοικήσαντες ἐμέρισαν σφᾶς αὐτούς, καὶ 48
Πόπλιος μὲν Λέντλος εἰς Βαργύλια πλεύσας ἠλευθέρωσε (31) 2
*τούτους, Λεύκιος δὲ Στερτίνιος εἰς Ἡφαιστίαν καὶ Θάσον
ἀφικόμενος καὶ τὰς ἐπὶ Θρᾴκης πόλεις ἐποίησε τὸ πα-
ραπλήσιον. πρὸς δὲ τὸν Ἀντίοχον ὥρμησαν Πόπλιος Οὐ-* 3
*ίλλιος καὶ Λεύκιος Τερέντιος, οἱ δὲ περὶ Γναῖον τὸν Κορ-
νήλιον πρὸς τὸν βασιλέα Φίλιππον. ᾧ καὶ συμμίξαντες* 4
*πρὸς τοῖς Τέμπεσι περί τε τῶν ἄλλων διελέχθησαν ὑπὲρ
ὧν εἶχον τὰς ἐντολάς, καὶ συνεβούλευον αὐτῷ πρεσβευ-
τὰς πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὲρ συμμαχίας, ἵνα μὴ δοκῇ
τοῖς καιροῖς ἐφεδρεύων ἀποκαραδοκεῖν τὴν Ἀντιόχου παρ-
ουσίαν. τοῦ δὲ βασιλέως συγκαταθεμένου τοῖς ὑποδει-* 5
*κνυμένοις, εὐθέως ἀπ' ἐκείνου χωρισθέντες ἧκον ἐπὶ τὴν
τῶν Θερμικῶν σύνοδον, καὶ παρελθόντες εἰς τὰ πλήθη* 6
*παρεκάλουν τοὺς Αἰτωλοὺς διὰ πλειόνων μένειν ἐπὶ τῆς
ἐξ ἀρχῆς αἱρέσεως καὶ διαφυλάττειν τὴν πρὸς Ῥωμαίους
εὔνοιαν. πολλῶν δὲ παρισταμένων, καὶ τῶν μὲν πρᾴως* 7
894 *καὶ πολιτικῶς μεμψιμοιρούντων αὐτοῖς ἐπὶ τῷ μὴ κοι-
νωνικῶς χρῆσθαι τοῖς εὐτυχήμασι μηδὲ τηρεῖν τὰς ἐξ ἀρ-
χῆς συνθήκας, τῶν δὲ λοιδορούντων καὶ φασκόντων οὔτ'* 8
*ἂν ἐπιβῆναι τῆς Ἑλλάδος οὐδέποτε Ῥωμαίους οὔτ' ἂν
νικῆσαι Φίλιππον, εἰ μὴ δι' ἑαυτούς, τὸ μὲν ἀπολογεῖ-* 9
*σθαι πρὸς ἕκαστα τούτων οἱ περὶ τὸν Γναῖον ἀπεδοκί-
μασαν, παρεκάλουν δ' αὐτοὺς πρεσβεύειν εἰς τὴν Ῥώμην,*

---

phani thes. v. *διΐσταμαι* p. 1469ᵃ 5. *τὸν* add. *Rei* 635 7. *ἔρισαν* O 8. *Λέντλος Ur* II 12, *τεῦτλος* O, *Λέντουλος Ur* I 22 *ἐλευθέρωσε* O 9. *στερέννιος* U, *στερεννίνος* (primum *ν* simile *υ*) O, corr. *Ur* 10. *τὸ* O, *τὸν Ur* 11. *οὐίλλιος* O¹ ex *ἴλλιος* 14. *πρὸς ταῖς* OU, corr. *Ca* *τὴν ἄλλην* O 21. *μένειν Ben* pro *μεῖναι* 22. *ἐρέσεως* O 24. *μὴ Ur*, *μὲν* O

διότι πάντων παρὰ τῆς συγκλήτου τεύξονται τῶν δικαίων· ὃ καὶ πεισθέντες ἐποίησαν. καὶ τὸ μὲν τέλος τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου *τοιαύτην ἔσχε διάθεσιν.*

RES ASIAE.

49 (32) * *Ἐάν, τὸ δὴ λεγόμενον, τρέχωσι τὴν ἐσχάτην, ἐπὶ* 896
τοὺς Ῥωμαίους καταφεύξοῦνται καὶ τούτοις ἐγχειριοῦσι
σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν.
2 * *Ὅτι προχωρούσης κατὰ νοῦν τῆς ἐπιβολῆς παρ-* 894
όντι ἐν Θρᾴκῃ τῷ Ἀντιόχῳ κατέπλευσαν εἰς Σηλυβρίαν
3 *οἱ περὶ Λεύκιον Κορνήλιον. οὗτοι δ᾽ ἦσαν παρὰ τῆς*
συγκλήτου πρέσβεις ἐπὶ τὰς διαλύσεις ἐξαπεσταλμένοι τὰς
50 *Ἀντιόχου καὶ Πτολεμαίου. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἧκον*
(33) *καὶ τῶν δέκα Πόπλιος μὲν Λέντλος ἐκ Βαργυλίων, Λεύ-*
2 *κιος δὲ Τερέντιος καὶ Πόπλιος Οὐίλλιος ἐκ Θάσου. ταχὺ*
δὲ τῷ βασιλεῖ διασαφηθείσης τῆς τούτων παρουσίας, πάν-
τες ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἠθροίσθησαν εἰς τὴν Λυσιμάχειαν.
3 *συνεκύρησαν δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἡγησιάνακτα καὶ Λυσίαν*
οἱ πρὸς τὸν Τίτον ἀποσταλέντες εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον.
4 *αἱ μὲν οὖν κατ᾽ ἰδίαν ἐντεύξεις τοῦ τε βασιλέως καὶ τῶν*
Ῥωμαίων τελέως ἦσαν ἀφελεῖς καὶ φιλάνθρωποι· μετὰ δὲ
ταῦτα γενομένης συνεδρείας κοινῆς ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀλλοιο-
5 *τέραν ἔλαβε τὰ πράγματα διάθεσιν. ὁ γὰρ Λεύκιος ὁ*
Κορνήλιος ἠξίου μὲν καὶ τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον ταττομένων
πόλεων, ὅσας νῦν εἴληφε κατὰ τὴν Ἀσίαν, παραχωρεῖν
τὸν Ἀντίοχον, τῶν δ᾽ ὑπὸ Φίλιππον διεμαρτύρετο φιλο-
6 *τίμως ἐξίστασθαι· γελοῖον γὰρ εἶναι τὰ Ῥωμαίων ἆθλα*
τοῦ γεγονότος αὐτοῖς πολέμου πρὸς Φίλιππον Ἀντίοχον 895

---

3. *πολέμου* add. *Ur* 4. Liv. 33, 38—41, Diodor. 28, 12 (13), Appian. Syr. 2—4, Nissen. 327 5. F in marg. fol. 243ʳ, Suid. v. *τρέχειν* *Ἐὰν* om. F 6. *καταφεύξονται* Suid. 8. N fol. 77ʳ *Ur* 23 post *προχωρούσης* add. *τῷ Ἀντιόχῳ* NU, del. *Di* *ἐπιβουλῆς* N 9. *σηλυμβρίαν* U 10. *καὶ* ante *Κορν.* add. N 12. inc. F fol. 283ʳ *He* 280, 49: *Κατὰ δὲ* cet. 14. *ὀίλλιος* F, *ὀίλιος* S, *ὁ ἰλί* N, *Οὐίλιος* *Ur* 182ᵇ *θάσσου* FS 16. *λυσιμαχίαν* FSN, corr. *Ca* 17. *συνεκήρυσαν* N 20. *τέλεος ἦσαν ἀτελεῖς* N 21. *συνεδρίας* FN, corr. S *ἀλλοιωτέραν* FSN 24. *κατασίαν* N, corr. prima m, in marg.

ἐπελθόντα παραλαμβάνειν. παρῄνει δὲ καὶ τῶν αὐτονό- 7
μων ἀπέχεσθαι πόλεων. καθόλου δ' ἔφη θαυμάζειν τίνι 8
λόγῳ τοσαύταις μὲν πεζικαῖς τοσαύταις δὲ ναυτικαῖς δυνά-
μεσι πεποίηται τὴν εἰς τὴν Εὐρώπην διάβασιν· πλὴν γὰρ 9
τοῦ προτίθεσθαι Ῥωμαίοις ἐγχειρεῖν αὐτόν, οὐδ' ἔννοιαν
ἑτέραν καταλείπεσθαι παρὰ τοῖς ὀρθῶς λογιζομένοις. οἱ
μὲν οὖν Ῥωμαῖοι ταῦτ' εἰπόντες ἀπεσιώπησαν· ὁ δὲ βα- 51 (34)
σιλεὺς πρῶτον μὲν διαπορεῖν ἔφη κατὰ τίνα λόγον ἀμφι-
σβητοῦσι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πόλεων·
πᾶσι γὰρ μᾶλλον ἐπιβάλλειν τοῦτο ποιεῖν ἢ Ῥωμαίοις.
δεύτερον δ' ἠξίου μηδὲν αὐτοὺς πολυπραγμονεῖν καθόλου 2
τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς περιεργάζεσθαι
τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἁπλῶς οὐδέν. εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην 3
ἔφη διαβεβηκέναι μετὰ τῶν δυνάμεων ἀνακτησόμενος τὰ
κατὰ τὴν Χερρόνησον καὶ τὰς ἐπὶ Θρᾴκης πόλεις· τὴν
γὰρ τῶν τόπων τούτων ἀρχὴν μάλιστα πάντων αὐτῷ καθ-
ήκειν. εἶναι μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τὴν δυναστείαν ταύτην 4
Λυσιμάχου, Σελεύκου δὲ πολεμήσαντος πρὸς αὐτὸν καὶ
κρατήσαντος τῷ πολέμῳ πᾶσαν τὴν Λυσιμάχου βασιλείαν
δορίκτητον γενέσθαι Σελεύκου. κατὰ δὲ τοὺς τῶν αὐτοῦ 5
προγόνων περισπασμοὺς ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις πρῶτον μὲν
Πτολεμαῖον παρασπασάμενον σφετερίσασθαι τοὺς τόπους
τούτους, δεύτερον δὲ Φίλιππον. αὐτὸς δὲ νῦν οὐ κτᾶσθαι 6
τοῖς Φιλίππου καιροῖς συνεπιτιθέμενος, ἀλλ' ἀνακτᾶσθαι
τοῖς ἰδίοις δικαίοις συγχρώμενος. Λυσιμαχεῖς δέ, παρα- 7
λόγως ἀναστάτους γεγονότας ὑπὸ Θρᾳκῶν, οὐκ ἀδικεῖν Ῥω-
μαίους κατάγων καὶ συνοικίζων· ποιεῖν γὰρ τοῦτ' ἔφη 8
βουλόμενος οὐ Ῥωμαίοις τὰς χεῖρας ἐπιβαλεῖν, Σελεύκῳ
δ' οἰκητήριον ἑτοιμάζειν. τὰς δ' αὐτονόμους τῶν κατὰ 9
τὴν Ἀσίαν πόλεων οὐ διὰ τῆς Ῥωμαίων ἐπιταγῆς δέον

---

1. *τῶν*] *τὸν* F 2. *ἔφει* F 12. *περιεργάζεσθαι* coni. *Sch* pro *περιεργάζεται* 14. *ἀνακτησόμενος* N (idem correxerat *Rei* 620), *ἀνακτησάμενος* FS 15. *χερόνησον* F *πόλεις*] *χώρας* N 20. *δορίκτητον* F[s] *Sch*, *δορύκτητον* SN 25. *δικαίοις* FN, *καιροῖς* S[s] vulgo ante *Di* (conf. Ernest. Schulze de excerpt. Constant. p. 51) *συγχωρούμενος* N 26. *ῥωμαίοις* N 28. *ῥωμαίοις* F[s] *Ur* 182[b], *ρωμαίους* N(S) 29. 30. *κατὰ πόλεων* N, *ἀσίαν* (non *τὴν ἀσ.*) in marg. add. prima m.

εἶναι τυγχάνειν τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ διὰ τῆς αὐτοῦ χά-
ριτος. τὰ δὲ πρὸς Πτολεμαῖον αὐτὸς ἔφη διεξάξειν εὐ-
δοκουμένως ἐκείνῳ· κρίνειν γὰρ οὐ φιλίαν μόνον ἀλλὰ καὶ
μετὰ τῆς φιλίας ἀναγκαιότητα συντίθεσθαι πρὸς αὐτόν.
52 *Τῶν δὲ περὶ τὸν Λεύκιον οἰομένων δεῖν καλεῖσθαι* 896
(35) *τοὺς Λαμψακηνοὺς καὶ τοὺς Σμυρναίους καὶ δοῦναι λό-*
2 *γον αὐτοῖς, ἐγένετο τοῦτο. παρῆσαν δὲ παρὰ μὲν Λαμ-*
ψακηνῶν οἱ περὶ Παρμενίωνα καὶ Πυθόδωρον, παρὰ δὲ
3 *Σμυρναίων οἱ περὶ Κοίρανον. ὧν μετὰ παρρησίας δια-*
λεγομένων, δυσχεράνας ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῷ δοκεῖν λόγον
ὑπέχειν ἐπὶ Ῥωμαίων τοῖς πρὸς αὐτὸν ἀμφισβητοῦσι, με-
4 *σολαβήσας τὸν Παρμενίωνα "παῦσαι" φησὶ "τῶν πολλῶν·*
οὐ γὰρ ἐπὶ Ῥωμαίων ἀλλ' ἐπὶ Ῥοδίων ὑμῖν εὐδοκῶ δια-
5 *κριθῆναι περὶ τῶν ἀντιλεγομένων." καὶ τότε μὲν ἐπὶ*
τούτοις διέλυσαν τὸν σύλλογον, οὐδαμῶς εὐδοκήσαντες
ἀλλήλοις.

RES AEGYPTI.

53 * *Τῶν γὰρ παραβόλων καὶ καλῶν ἔργων ἐφίενται*
(36) 2 *μὲν πολλοί, τολμῶσι δ' ὀλίγοι ψαύειν. καίτοι πολὺ καλ-*
λίους ἀφορμὰς εἶχε Σκόπας Κλεομένους πρὸς τὸ παρα-
3 *βάλλεσθαι καὶ τολμᾶν. ἐκεῖνος μὲν γὰρ προκαταληφθεὶς*
εἰς αὐτὰς συνεκλείσθη τὰς ἐν τοῖς ἰδίοις οἰκέταις καὶ φί-
λοις ἐλπίδας· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ταύτας ἐγκατέλιπεν, ἀλλ'
ἐφ' ὅσον ἦν δυνατὸς ἐξήλεγξε, τὸ καλῶς ἀποθανεῖν τοῦ
4 *ζῆν αἰσχρῶς περὶ πλείονος ποιησάμενος. Σκόπας δὲ καὶ*
χεῖρα βαρεῖαν ἔχων συνεργὸν καὶ καιρόν, ἅτε τοῦ βασιλέως
ἔτι παιδὸς ὄντος, μέλλων καὶ βουλευόμενος προκατελήφθη.
5 *γνόντες γὰρ αὐτὸν οἱ περὶ τὸν Ἀριστομένην συναθροίζον-*

---

2. *διεξάξειν* FDN, *διεξάζειν* vel *διεξάγειν* S *εὐδοκουμένῳ* N 4. *ἀναγκαιότατα* FS, *ἀναγκαιοτάτω* N, corr. *Ur* 182b 5. *τὸν* om. N *οἰομένων δεῖν*] *οἷς μένων δεῖ* N 6. *λαμψακινοὺς* F, *λαμψικινοὺς* N 7. 8. *λαμψακινοῖς, οἱ παρὰ τὸν παρμενίωνα* N 12. *παύσε* F *φησὶν* N 16. *ἀλλήλοις*: des. FN 18. F fol. 284v *He* 281, 27
20. *Κλεομένους* coni. *Sch*, *καὶ κλεομένους* FS, *ἢ Κλεομένης Ur* 182b 24. *ἀδύνατος* FS, *δυνατὸν Ur*, corr. *Sch* 25. *ζεῖν* F
28. *γνῶντες* F, item p. 1021, 6

τα τοὺς φίλους εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν καὶ συνεδρεύοντα μετὰ
τούτων, πέμψαντές τινας τῶν ὑπασπιστῶν ἐκάλουν εἰς
τὸ συνέδριον. ὁ δ' οὕτως παρειστήκει τῶν φρενῶν ὡς 6
οὔτε πράττειν ἐτόλμα τῶν ἑξῆς οὐδὲν οὔτε καλούμενος
ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἷός τ' ἦν πειθαρχεῖν, ὃ πάντων ἐστὶν
ἔσχατον, ἕως οἱ περὶ τὸν Ἀριστομένην γνόντες αὐτοῦ τὴν 7
ἀλογίαν τοὺς μὲν στρατιώτας καὶ τὰ θηρία περιέστησαν
περὶ τὴν οἰκίαν, Πτολεμαῖον δὲ τὸν Εὐμένους πέμψαντες 8
μετὰ νεανίσκων ἄγειν αὐτὸν ἐκέλευον, ἐὰν μὲν ἑκὼν βού-
897 ληται πειθαρχεῖν, εἰ δὲ μή, μετὰ βίας. τοῦ δὲ Πτολε- 9
μαίου παρεισελθόντος εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ δηλοῦντος ὅτι
καλεῖ Σκόπαν ὁ βασιλεύς, τὰς μὲν ἀρχὰς οὐ προσεῖχε τοῖς
λεγομένοις, ἀλλὰ καὶ βλέπων εἰς τὸν Πτολεμαῖον ἀτενὲς
ἔμενε καὶ πλείω χρόνον ὡσανεὶ προσανατεινόμενος αὐτῷ
καὶ θαυμάζων τὴν τόλμαν. ὡς δ' ἐπελθὼν ὁ Πτολεμαῖος 10
θρασέως ἐπελάβετο τῆς χλαμύδος αὐτοῦ, τότε βοηθεῖν
ἠξίου τοὺς παρόντας. ὄντων δὲ καὶ τῶν εἰσελθόντων 11
νεανίσκων πλειόνων καὶ τὴν ἔξω περίστασιν διασαφήσαν-
τός τινος, συνείξας τοῖς παροῦσιν ἠκολούθει μετὰ τῶν
φίλων. ἅμα δὲ τῷ παρελθεῖν εἰς τὸ συνέδριον βραχέα 54
μὲν ὁ βασιλεὺς κατηγόρησε, μετὰ δὲ τοῦτον Πολυκράτης, (37)
ἄρτι παραγεγονὼς ἀπὸ Κύπρου, τελευταῖος δ' Ἀριστομέ-
νης. ἦν δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιος ἡ κατηγορία πάν- 2
των τοῖς ἄρτι ῥηθεῖσιν, προσετέθη δὲ τοῖς προειρημένοις
ἡ μετὰ τῶν φίλων συνεδρεία καὶ τὸ μὴ πειθαρχῆσαι κα-
λούμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως. ἐφ' οἷς οὐ μόνον οἱ τοῦ 3
συνεδρίου κατεγίνωσκον αὐτοῦ πάντες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω-
θεν τῶν πρεσβευτῶν οἱ συμπαρόντες. ὁ δ' Ἀριστομένης, 4
ὅτε κατηγορεῖν ἔμελλε, πολλοὺς μὲν καὶ ἑτέρους παρέλαβε
τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοὺς παρὰ
τῶν Αἰτωλῶν δὲ πρεσβεύοντας ἐπὶ τὰς διαλύσεις, ἐν οἷς
ἦν καὶ Δωρίμαχος ὁ Νικοστράτου. ῥηθέντων δὲ τούτων 5

3. οὕτως F, οὕτω S[a] 13. ἀστενὲς F, corr. S 19. ἠκολούθη F 20. τῷ] τὸ F 24. ῥηθήσιν F 25. συνεδρία FS, corr. Ca 27. κατεγίνωσκων F 28. δ'] γὰρ coni. Sch 31. δὲ πρεσβ.] διαπρεσβεύοντας coni. Sch 32. δορύμαχος S

*μεταλαβὼν ὁ Σκόπας ἐπειρᾶτο μὲν φέρειν τινὰς ἀπολο-
γισμούς, οὐδενὸς δὲ προσέχοντος αὐτῷ διὰ τὴν τῶν πραγ-
μάτων ἀλογίαν, εὐθέως οὗτος μὲν εἰς φυλακὴν ἀπήγετο
6 μετὰ τῶν φίλων· ὁ δ' Ἀριστομένης ἐπιγενομένης τῆς νυ-
κτὸς τὸν μὲν Σκόπαν καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ φί-
7 λους πάντας διέφθειρε φαρμάκῳ, Δικαιάρχῳ δὲ καὶ στρέ-
βλας καὶ μάστιγας προσαγαγὼν οὕτως αὐτὸν ἐπανείλετο,
λαβὼν παρ' αὐτοῦ δίκην καθήκουσαν καὶ κοινὴν ὑπὲρ
8 πάντων τῶν Ἑλλήνων. ὁ γὰρ Δικαίαρχος οὗτος ἦν, ὃν
Φίλιππος, ὅτε προέθετο παρασπονδεῖν τὰς Κυκλάδας νή-
σους καὶ τὰς ἐφ' Ἑλλησπόντου πόλεις, ἀπέδειξε τοῦ στό-
λου παντὸς ἡγεμόνα καὶ τῆς ὅλης πράξεως προστάτην.
9 ὃς ἐπὶ πρόδηλον ἀσέβειαν ἐκπεμπόμενος οὐχ οἷον ἄτο-
πόν τι πράττειν ἐνόμιζεν, ἀλλὰ τῇ τῆς ἀπονοίας ὑπερ-* 898
*βολῇ καὶ τοὺς θεοὺς ὑπέλαβε καταπλήξεσθαι καὶ τοὺς
10 ἀνθρώπους· οὗ γὰρ ὁρμίσειε τὰς ναῦς, δύο κατεσκεύαζε
βωμούς, τὸν μὲν Ἀσεβείας τὸν δὲ Παρανομίας, καὶ ἐπὶ
τούτοις ἔθυε καὶ τούτους προσεκύνει καθαπερανεὶ δαίμο-
11 νας. διὸ καὶ δοκεῖ μοι τυχεῖν τῆς ἁρμοζούσης δίκης καὶ
παρὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· παρὰ φύσιν γὰρ ἐνστησάμε-
νος τὸν αὑτοῦ βίον, εἰκότως παρὰ φύσιν καὶ τῆς εἱμαρ-
12 μένης ἔτυχεν. τῶν δὲ λοιπῶν Αἰτωλῶν τοὺς βουλομένους
εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαλλάττεσθαι πάντας ἀπέλυσεν ὁ βασι-
55 λεὺς μετὰ τῶν ὑπαρχόντων. Σκόπα δὲ καὶ ζῶντος μὲν
(38) ἐπίσημος ἦν ἡ φιλαργυρία (πολὺ γὰρ δή τι τοὺς ἄλλους
ἀνθρώπους ὑπερέθετο κατὰ τὴν πλεονεξίαν), ἀποθανόντος
δὲ καὶ μᾶλλον ἐγενήθη διὰ τοῦ πλήθους τοῦ χρυσίου καὶ
2 τῆς κατασκευῆς τῆς εὑρημένης παρ' αὐτῷ. λαβὼν γὰρ
συνεργὸν τὴν ἀγριότητα τὴν Χαριμόρτου καὶ τὴν μέθην,
ἄρδην ἐξετοιχωρύχησε τὴν βασιλείαν.*
3 *Ἐπειδὴ δὲ τὰ κατὰ τοὺς Αἰτωλοὺς ἔθεντο καλῶς οἱ*

3. *ἀλογίαν Ur* 182b, *ἀπολογίαν* FS 9. *ὃν Ur, ὧ* F(S) 11. *ἀποδεῖξαι* F(S), corr. idem 14. *πράσσειν* FS vulgo ante *Di* 21. *αὐτοῦ Ur* 182b, *αὐτὸν* FS *ἡμαρμένης* F, corr. S 23. *οἰκίαν* F, corr. S 27. *ἐδηλώθη Hu* 29. *ἀχαριότιτα* F, *ἀχαριότητα* S, corr. Lobeckius ad Buttmanni grammat. vol. II p. 419 (edit. sec.) 30. *ἐξετοιχώρησε* FS, corr. *Ur* 182b

περὶ τὴν αὐλήν, εὐθέως ἐγίνοντο περὶ τὸ ποιεῖν ἀνακλη-
τήρια τοῦ βασιλέως, οὐδέπω μὲν τῆς ἡλικίας κατεπειγού-
σης, νομίζοντες δὲ λήψεσθαί τινα τὰ πράγματα κατάστα-
σιν καὶ πάλιν ἀρχὴν τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον προκοπῆς, δό-
ξαντος αὐτοκράτορος ἤδη γεγονέναι τοῦ βασιλέως. χρη- 4
σάμενοι δὲ ταῖς παρασκευαῖς μεγαλομερῶς, ἐπετέλουν τὴν
πρᾶξιν ἀξίως τοῦ τῆς βασιλείας προσχήματος, πλεῖστα
Πολυκράτους δοκοῦντος εἰς τὴν ἐπιβολὴν ταύτην αὐτοῖς
συνηργηκέναι. ὁ γὰρ προειρημένος ἀνὴρ καὶ κατὰ τὸν 5
πατέρα μὲν ἔτι νέος ὢν οὐδενὸς ἐδόκει τῶν περὶ τὴν αὐ-
λὴν δευτερεύειν οὔτε κατὰ τὴν πίστιν οὔτε κατὰ τὰς πρά-
ξεις, ὁμοίως δὲ κατὰ τὸν ἐνεστῶτα βασιλέα. πιστευθεὶς 6
γὰρ τῆς Κύπρου καὶ τῶν ἐν ταύτῃ προσόδων ἐν καιροῖς
ἐπισφαλέσι καὶ ποικίλοις οὐ μόνον διεφύλαξε τῷ παιδὶ
τὴν νῆσον, ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἱκανὸν ἤθροισε χρημάτων,
ἃ τότε παραγεγόνει κομίζων τῷ βασιλεῖ, παραδεδωκὼς τὴν
ἀρχὴν τῆς Κύπρου Πτολεμαίῳ τῷ Μεγαλοπολίτῃ. τυχὼν 7
899 δὲ διὰ ταῦτα μεγάλης ἀποδοχῆς καὶ περιουσίας ἐν τοῖς
ἑξῆς χρόνοις, μετὰ ταῦτα προβαινούσης τῆς ἡλικίας ὁλο-
σχερῶς εἰς ἀσέλγειαν ἐξώκειλε καὶ βίον ἀσυρῆ· παραπλη- 8
σίαν δέ τινα τούτῳ φήμην ἐκληρονόμησεν ἐπὶ γήρως καὶ
Πτολεμαῖος ὁ Ἀγησάρχου. περὶ ὧν, ὅταν ἐπὶ τοὺς και- 9
ροὺς ἔλθωμεν, οὐκ ὀκνήσομεν διασαφεῖν τὰ παρακολου-
θήσαντα ταῖς ἐξουσίαις αὐτῶν ἀπρεπῆ.

---

10. *ἐδόκει Ca* pro *δοκεῖ* 12. *ὅμως* F(S), corr. *Ur* 182b *πιστευθείσης* idem 16. *παρεγεγόνει* vulgo invito F *κομίζον* F 19. inc. P: *Ὅτι πολυκράτης ὁ τῆς κύπρου ἄρχων ἐπὶ πτολεμαίου τοῦ παιδὸς τυγχάνων καὶ πίστιν ἔσχε καὶ βίον ἐνάρετον· μετὰ δὲ ταῦτα* cet.; item Suid.: *Πολυκράτης ὁ τῆς Κύπρου ἄρχων ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ παιδὸς τυγχάνων πίστιν εἶχε καὶ βίον ἐνάρετον· μετὰ δὲ ταῦτα* cet. *ἤδη* ante *τῆς* add. Suid. 20. *ἀσυρῆ* FS, *ἀπρεπῆ* P et Suid., qui hic desinit 21. *τούτῳ* om. P *ἐκληρωνόμησεν* F 22. *ἀγησάνδρου* FS, *ἠγησάνδρου* P, corr. *Sch* coll. Athenaeo 6 p. 246c aliisque 23. *διασαφὴν* P 24. *αὐτῶν*: des. P sub finem in F secunda, ut videtur, manus margini adscripsit *μιχαὴλ ὁ παλαιολογος ἔγραψεν αὐτὰ*

LIBRI XIX

NULLAE RELIQUIAE IN CODICIBUS POLYBIANIS EXSTANT.

---

1. libro XIX Polybius res annis 559. 560. 561 gestas comprehendit; summam argumenti e Livio, Diodoro, Plutarcho, Appiano restituit Nissenus 327 s.; nominatim ex hoc Polybii libro locos afferunt Plutarchus in Cat. mai. 10: *Πολύβιος μέν γέ φησι τῶν ἐντὸς Βαίτιος ποταμοῦ πόλεων ἡμέρᾳ μιᾷ τὰ τείχη κελεύσαντος αὐτοῦ περιαιρεθῆναι· πάμπολλαι δ' ἦσαν αὗται, γέμουσαι μαχίμων ἀνδρῶν*, Livius 34, 50, 5 s.: ingens numerus erat bello Punico captorum, quos Hannibal, cum a suis non redimerentur, venum dederat. multitudinis eorum argumentum est, quod Polybius scribit centum talentis eam rem Achaeis stetisse, cum quingenos denarios pretium in capita, quod redderetur dominis, statuissent.

Berolini apud Weidmannos (I. Reimer)

Lipsiae typis J. B. Hirschfeld.